

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

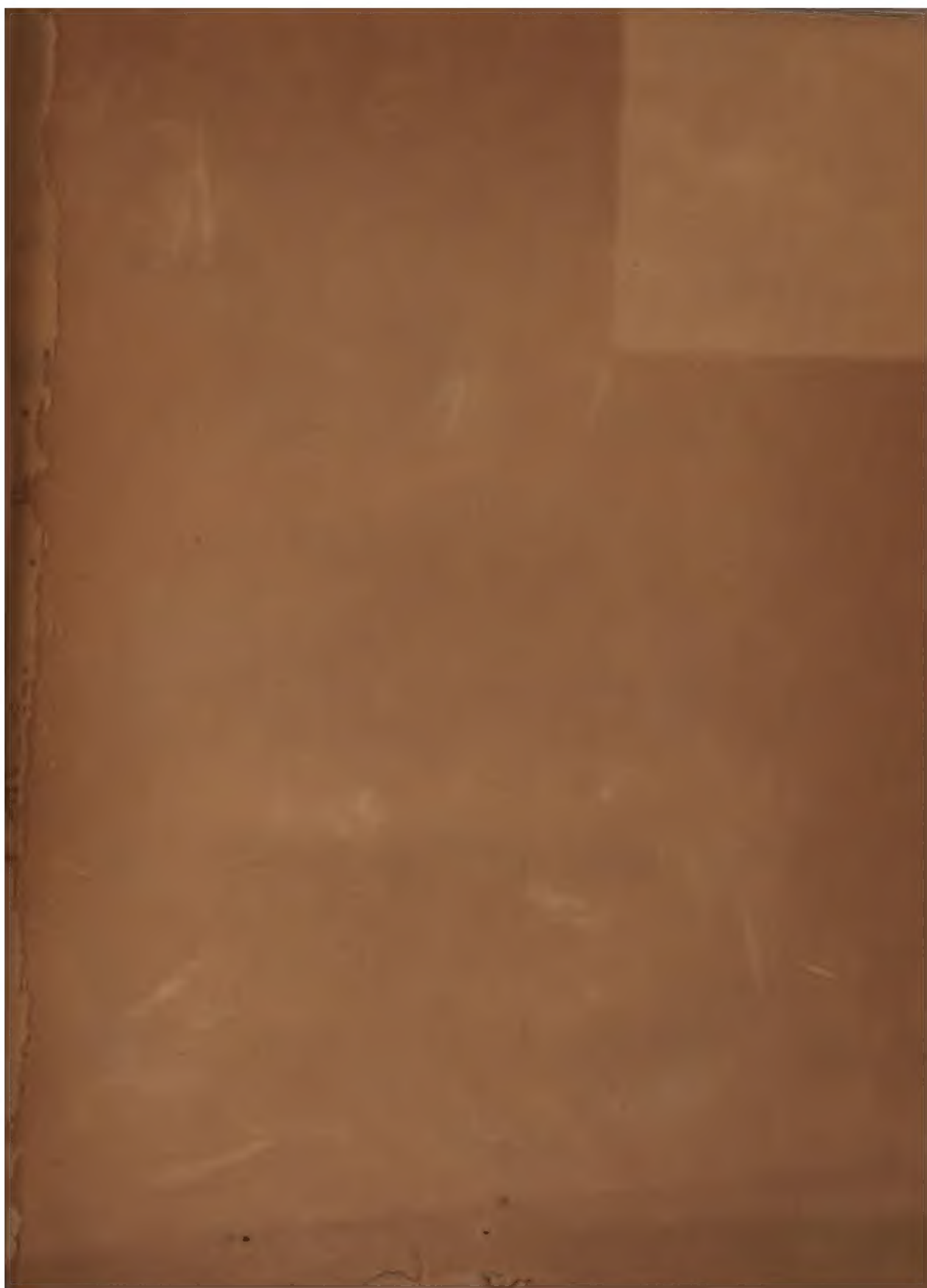
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

NOUUM TESTAMENTUM
DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI
LATINE

SECUNDUM EDITIONEM SANCTI HIERONYMI

AD CODICUM MANUSCRIPTORUM FIDEM RECENSUIT
IOHANNES WORDSWORTH, S.T.P.

EPISCOPUS SARISBURIENSIS

IN OPERIS SOCIETATEM ADSUMTO

HENRICO IULIANO WHITE, A.M.

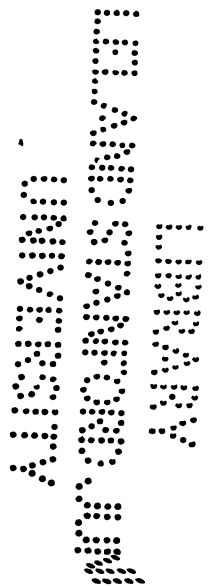
COLLEGII MERTONENSIS SOCIO

PARTIS SECUNDAE FASCICULUS PRIMUS
ACTUS APOSTOLORUM

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

MDCCCXV

2

LONDINI ET NOUI EBORACI

APUD HENRICUM FROWDE, A.M.

OXONII EXCUDEBAT HORATIUS HART A.M. TYP. ACAD.

OXONII EXCUDEBAT HORATIUS HART A.M. TYP. ACAD.

IN HOC PRIMO FASCICULO INSUNT HAEC

	PAG.
PRAEFATIO EDITORUM IN ACTUS	v
CAP. I. De codicibus Actuum in hanc editionem collatis, et praecipue de codicibus BIMORSU <i>c dem. e gig. h p s t</i> :—(a) Codices Hieronymiani; (b) Codices ueterum uersionum	v
CAP. II. De codicibus Graecis quibus S. Hieronymus in Actibus usus fuerit	x
CAP. III. De codicum nostrorum classibus:—1. Codices primae classis GCAFD; 2. Codices secundae classis IM, SU, T, O; 3. Codices tertiae classis Ø, KBVR; 4. Codex textus medio aeuo usitati W	xiii
CAP. IV. De textu nostro in Actibus	xv
 PRAEFATIONES IN ACTUS APOSTOLORUM	 I
De capitulationibus nouis codicum Metensis, Monacensis, et Bambergensis	5
Capitula in Actus Apostolorum in sex columnas diuisa: (1) A, (2) BFØKRSU c <i>Thomas.</i> , (3) CT, (4) V, (5) M, (6) G	7
Elenchus codicum nostrorum in Actibus Apostolorum	34
 ACTUS APOSTOLORUM	 35-228

ERRATA.

PAGE

- 34, ll. 11, 12 *Pro* ediderunt J. Gwynn et J. H. Bernard, *Dubl.* 1902 *lege* editionem parat J. Gwynn, *Dubl.*
- 49, *not. ad u.* 41. *Pro* NABCD 19 *lege* NABC 19.
- 62, *not. ad u.* 31. *Pro* 342. 11932 *lege* 343. 11932.
- 85, *not. ad u.* 56. *Pro* (ικ δεξ. ἐστῶτα τοῦ θεοῦ N*BDHP *al. pler.*) *lege* (ικ δεξ. ἐστῶτα τοῦ θεοῦ N°BDHP *al. pler.*)
- 87, *not. ad u.* 11. *Pro* + rebus D *lege* + rebus d.
- 139, *not. ad u.* 29. *Pro* πνικτῶν N* *etc.*, πνικτοῦ N° *etc.*, *lege* καὶ πνικτῶν N* *etc.*, *et* καὶ πνικτοῦ N° *etc.*

PRAEFATIO IN ACTUS.

CAP. I.

DE CODICIBUS ACTUUM IN HANC EDITIONEM
COLLATIS ET PRAECIPUE DE CODICIBUSBIMORSU *c dem. e gig. h p s t.*

OMNIUM codicum nostrorum summatim et breuiter notitiam dedimus infra p. 34, et quod attinet ad historiam codicum ACDFGΘKTVW quos omnes in Euangelia adhibuimus, pauca hic scribenda sunt, cum uol. I, pp. xi-xiv, fere satis de eis dictum fuerit. De textu eorum in hoc libro plura adnotanda sunt. Ceteros uero codices quindecim, septem Hieronymianos, octo ueteres, quibus in hunc librum usi sumus, paulo longius hoc loco recensere oportet.

(a) Codices Hieronymiani.

A. Codex Bibliorum *Amiatinus*; uide I, p. xi; editionem Tischendorfanam cum ipso codice denuo contulit H. J. W. In Actibus hoc notandum est, codicem Amiatinum non solum cum Graecis antiquissimis NB sed etiam cum Laudiano (*e*) quadam familiaritate coniungi. Nam ut supra diximus (I, p. 660), congruunt diuisiones capitulorum fere omnino cum numeris qui in Sinaitico et Uaticano adponuntur (uide Hort, *Introduction*, II, p. 266; H. A. Robinson, *Euthaliana*, p. 41; Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 313), et corrector codicis, qui nostro iudicio ipse scriba fuit, uidetur nonnullas lectiones e Laudiano hausisse (infra p. xii, not. 1). Codices AIMOD quasi unam familiam faciunt de qua infra disseremus.

B. Codex Bibliorum *Bambergensis* Bibliothecae Reg. Bamb. A. 1. 5, saec. IX; contulit H. J. W. Alcuinianus est et cum KVFSUR magna ex parte concordat, ut proximus ipse ex hac serie Karolino sit (cf. Berger, *Hist. de la Vulg.*, pp. 206 seq., 376-7). Familia BKVFSUR, ut infra ostendemus, familiae AIMOD in Actibus aduersatur.

C. Codex Bibliorum *Cauensis*; uide I, p. xi; contulit J. S. Familiae Hispanicae est et cum TΘ satis arcte cohaeret, sed maxime cum T. Lectiones in CT a reliquis codicibus nostris discrepantes fere semper aut ueteris uersionis Europaicae sunt (CT = *e gig. p t* hoc ordine), aut textum graecum diuerso modo repraesentant, ita ut parui momenti sint ad explorandum textum graecum qui familiae Hispanicae pro fundamento fuerit. Ubi C et T inter se discrepant, C, ut in Euangeliis, plerumque melior est; immo, post G, proxime omnium ad textum nostrum accedit. Uide infra p. xiii.

D. Codex Noui Testamenti *Armachanus* nunc *Dublinensis*, saec. IX in., ut uidetur (cf. Berger, p. 31); uide I, p. xi; impressit recenter u. cl. J. Gwynn; sed adhuc liber sub manibus est. De huius codicis indole in Actibus fere eadem dicenda sunt quae in Euangeliis (I, pp. 713-15); fundamentum bonum habet et interdum textum Hieronymianum uel solus uel cum paucis comitibus conseruat, ut

exempli gratia iv. 21 in eo quod factum erat, xvi. 29 paulo et silae (*sine* ad pedes); sed Celticae familiae uitiis obnoxius est, sc. uerborum inuersionibus, additamentis, omissionibus. Haud raro cum Hispanicis (CT) coniungitur, et in paruis additamentis etc., coniunctionem D cum ΘMW etc. satis saepe obseruabit lector; ueteris etiam Latinae reliquias hic illic ostendit, et textus occidentalis proprietates amat (uide praesertim xiii. 33, xiv. 2, xv. 20, 23, 29, xvi. 40, xix. 9, xxii. 7, 28, xxiii. 24, xxiv. 18, xxviii. 29). Utrum ex graeco correctus sit annon, prorsus dubitare licet, cum indicia satis clara desint; notatione tamen digna sunt xviii. 24 ubi D solus habet 'apello' = fere 'Apelles' Hieron. (*nom. Hebr.*) et 'Ἀπελλῆς' N* 15. 180; xv. 4 (cf. xxi. 12) ubi D legit 'hierusalem' contra codices nostros sed cum gr. plur. et *de*; xiii. 22 'in regem' *D de et graec.*; xv. 7 'in uobis' D *Iren.* = NABC; xxviii. 2 'recipiebant.' Interdum lectiones singulares ostendit ut ii. 24 'iuxta illud quod' = καθότι, et xxiii. 25 'continentem hunc mundum' = περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον.

F. Codex Noui Testamenti *Fuldensis*, saec. VI; uide I, p. xii; editione Ernesti Ranke (Marburgi, 1868) usi sumus. Actus Apostolorum post Epistulam ad Hebraeos ponuntur. De textus indole uide supra ad B, et infra p. xiii. Ita arcte cohaerent Alcuiniani codices cum F ut facile credas Alcuinum codice Fuldensi in emendando textu suo usum fuisse. In Euangeliis quidem difficile hoc fuisset sed non in Actibus.

G. Codex Bibliorum *San-Germanensis*, saec. IX, nunc Par. Lat. 11553; uide I, p. xii; contulit J. S. Textum bonum exhibet in Actibus, ita ut eum saepius quam ullum alium secuti simus (uide infra p. xvi). Ubi codices nostri in partes eunt G cum familia AIMOD plerumque congruit, interdum autem cum BKVF; sed seu cum hac seu cum illa, magna ex parte ueram Hieronymi lectionem habere credimus. Etiam hic illic lectiones quae in AG, GΘ, etc. tantum inueniuntur in textum recepimus; uide praesertim xvi. 29 paulo et silae DG* *e*; xix. 23 uia *sine add.* AG*ΘIM *e*; xx. 13 enauigauimus AG; xxi. 5 explicitis diebus ACG*T; xxiv. 14 patrio deo meo GΘO; 24 custodiri G*Θ*I. Certe ueterum uersionum uestigiis non caret (e. g. ii. 7, 12, iv. 18, v. 38, vii. 11, xi. 29, xii. 12, xix. 20), et uidetur uno alteroue loco ex Graeco correctus, ut v. 40 *om. et dimiserunt eos* G *cum gr.* NABC; xvii. 10 *om. per noctem* G *cum gr.* (A) 61; xxvi. 7 'in quam' (= εἰς ἣν) GΣC *e gig.* Haec tamen si excipias optimum exemplum textus Hieronymiani extat San-Germanensis.

Θ. Codex Bibliorum *Theodulfanus* saec. IX, nunc Par. Lat. 9380; uide I, p. xii; contulit H. J. W. Hispanicae familiae est et cum CT saepe coniungitur, saepius uero cum D; ita ut testis proprietatum textus occidentalis in Actibus satis bonus habeatur.

I. Codex *Iuueniani Uallicellanus* B. 25² saec. IX uel etiam VIII ut iudicat uir doctissimus H. M. Bannister; continet Actus, Epistulas Catholicas, et Apocalypsin. Olim pertinuit ad quandam Ecclesiam S. Laurentio dedicatam ut testantur imagines in pagina post commentarium in Apocalypsin pictae, ubi Iuuenianus quidam (forsan codicis scriba) S. Laurentio sedenti in cathedra librum offert; super caput eius scriptum est *iuuenianus humilis subdiaconus*, et sub oblato libro *offero tibi beatissime sancte laurenti leuita et martyr*; uide

Mabillon, *Iter Italicum*, pp. 67–8, et Blanchinum, *Euang. Quadr.* II, p. DXCIX b. Codicem contulit nostri gratia uir doct. Attilio Profumo; textum habet cum AMOD concordantem et haud raro cum A solo¹.

K. Codex Bibliorum *Karolinus*, Mus. Brit. Add. 10546, saec. IX; uide I, p. xii; contulit H. J. W. Alcuinianus est et in Actibus optimus Alcuinianorum; uide infra p. xv.

M. Codex *Monacensis* Lat. 6230, saec. IX in.; contulit H. J. W.; continet Actus Apostolorum, Epp. Cath., et Apoc.; de capitulationibus in Actibus infra dictum est (p. 5). Textum bonum exhibet cum AIOD concordantem².

O. Codex Actuum Apostolorum *Oxoniensis Seldenianus* (Bodl. 3418 = Seld. supra 30) saec. VIII in., litteris uncialibus exaratus, in insula Tanet ('ad orientalem Cantiae plagam' Bed. *H. E.* I, xxv) ut uidetur ante annum 752 scriptus. Opus est duorum scribarum quorum primus capp. i. 1–xvi. 32, alter xvi. 33 usque ad finem libri elaborauit; sed scriptura eius minus firma et nitida est. Contulerunt J. S., G. M. Youngman, et H. J. W. Cum familia AIMD concordat³.

R. 'Bible de Rosas.' Codex Bibliorum Parisinus Lat. 6 quattuor tomis distinctus, in Hispania Tarraconensi Orientali scriptus saec. X; contulit H. J. W.; uide Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 24. Textus Noui Testamenti non multum a Uulgata hodierna discrepat exceptis tantum Actibus Apostolorum; hoc in libro plerumque cum familia BKV concordat nisi quod capp. xi, xii saepe duas exhibet uersiones, unam in textu alteram in margine scriptam; ubi notandum est neque manum primam semper cum Uulgata neque marginem semper cum ueteri Latina concordare, sed ueteres lectiones interdum in textu interdum in

¹ Uide praecipue ii. 26 delectatum AIMV, 34 dicit AI¹, 37 his + autem AIM, 40 plurimis AIMOV, iii. 12 ammiramini AI(adm.), v. 36 qui AIMS, viii. 34 > hoc dicit AI, ix. 1 aspirans ABI(ads.)KR*V, 19 aliquos ADI*S, 28 erat autem AIM, xxii. 3 istam ciuitatem AI; aliquando lectiones peculiare habet ut xxvii. 5 myrram.

² Uide praesertim v. 21 adueniens, vi. 1 eo quod, vii. 51 in circumcisi cordibus, ix. 16 pro nomine meo pati, xv. 39 barnabas sine addit., xvi. 2 testimonium sine addit., xvii. 17 aderant, 24 inhabitat, xx. 29 graues. Interdum tamen lectiones singulares ostendit, ut iii. 25 familiae: tribus M *Iren.*, v. 40 ne + omnino M5S² dem. lux.*, vii. 20 sui: nostri M cum gr. N*, x. 7 metuentem: timentem M, xiv. 10 exiliuit: exurgens M, xv. 7 diebus: temporibus M, xvii. 31 in quo statuit, fidem praebens: in quo statuit fidem, praebens exemplum M, xxii. 15 om. homines M, xxvi. 11 blasphemare + nomen eius M dem., 26 neque enim in angulo quocumque horum gestum est: nihil enim in angulo horum gestum est M (cf. e). Ubi a familia AIO discrepat, cum Hispanicis CT haud raro congruit et Armachano D, atque interdum cum S; uide ii. 33 hoc donum quod CD²MTW c dem. e p t, 37 om. ad sec. CMT, iv. 30 ad sanitates CDMR*T c dem. gig. p², v. 5 audiebant CMT d gig., 16 in (hierus.) CMT c d dem. e, 39 inueniamini: uideamini CMT c, vii. 6 socola: aduena CMR*T e gig., 21 enutriuit: nutriuit DMS gig. p, 56 > a dextris dei stantem CDMR*T d h, viii. 28 > esaiam prophetam CMSTUW c, 32 > hic erat quam legebant MSU, ix. 9 non manducans neque bibens MS, 38 pigriteris: pigeat te M(S*) dem. gig. m p, x. 20 om. descende et MS, xiii. 20 quinquaginta: triginta MT, xv. 34 uersus habetur in CDG²MRT vg. c d gig. w, 38 opus + quod missi fuerant CMRT c d w, xvi. 36 om. ite CM, xvii. 13 turbantes: conturbantes CM, 26 omne: homine CIM, xviii. 21 dicens + oportet me etc. D²M*(ut uid.)W d dem. gig., xix. 21 transire a macedonia et achaia CMRT c (cf. D d e gig.), 40 de quo + nos CMT, xx. 3 cum fecisset menses tres CD²MT c dem. e p, xxi. 32 decurrit DMS* dem., 36 enim: autem CMSTU, xxiv. 7 superueniens: intercedens DM gig., xxv. 4 seruari + quidem CMT5S c, xxvi. 29 om. apud deum M*S, xxvii. 19 proiecerunt + in mare CMT c dem. gig. s.

³ Uide ii. 40 plurimis AIMOV e p, iii. 6 tibi dabo AIO, v. 11 audierant AO, 36 > enim hos ADMO p, vi. 7 dei ACDG²I*MOT dem. gig., vii. 7 > ego iudicabo AGIMOW dem., 51 in circumcisi cordibus AIMOSU5 c d dem. lux. p, 55 intuens AO, x. 3 hora nona diei ACDGIMOT c dem. e gig. p, xii. 8 gallioulas ACO, 21 seditque AMO, xix. 27 deputabitur ACDIMOS*T d e p, xxi. 2 transfretantem sine addit. ACD²MOT c gig. p; hic illic etiam cum D lectiones communes habet, ut ix. 29 + cum gentibus DO, 30 + nocte CDO, 32 pertransisset DO, 40 + in nomine domini (nostri) iesu (christi) DO gig. m p, x. 34 conperio DO, xi. 17 + credentibus in nomine iesu christi DO, xvi. 1 + et cum circuisset has nationes DO, xvii. 17 colentibus deum DO gig., 32 audiamus DO, xxiv. 25 > christum iesum DO dem. e.

marginē reperiri; quae quidem lectiones textum ostendunt Hispanicae uersioni codicis *p* in eadem regione conscripti similem.

S. Codex *Sangallensis* Lat. 2. Plures tractatus continet codex, inter alia (foll. 304-488) Actus Apostolorum et Apocalypsin a monacho Winithario, saec. VIII conscriptos; contulit H. J. W.; uide Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 120. Textus licet familiae BKVR magna ex parte adhaereat, tamen arctius cum codice Ulmensi (U nostro, uide infra) concordat, quocum ita saepe lectiones singulares, sc. additamenta breuiora etc., exhibet ut facile credas ambos codices ex uno apographo, neque hoc tam ualde remoto, deriuari. SU igitur intra magnam familiam BKVR ipsi quasi minorem familiam efficiunt quam Hiberno-Gallicam nominare possumus. Ubi S ab U differt, omissionibus pronus est.

T. Codex Bibliorum *Toletanus*, saec. ut uidetur VIII (non X); uide I, p. xiii, et Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 12; contulit J. S. De indole codicis uide supra ad C.

U. Codex *Ulmensis*, nunc Mus. Brit. Add. 11852; continet Actus, Epistulas, et Apocalypsin saec. IX ex scriptos; contulit H. J. W. Fuit primo Sangallensis iussu Abbatis Hartmoti scriptus, deinde ad bibliothecam uiri doct. Raymundi Kraft Ulmensis pertinuit; uide E. Nestle 'Bengel als Gelehrter' pp. 58-60 (Tubingae 1892). De textu uide S supra.

V. Codex Bibliorum *Uallicellanus* B. vi, saec. IX; uide I, p. xiv, et Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 197; contulit J. S. In capp. i, ii, miro modo cum familia Amiatina concordat; in reliquis capp. magis cum ceteris Alcuinianis cohaeret.

W. Codex Bibliorum Mus. Brit. Reg. I. B. xii a *Willelmo* de Hales anno 1254 scriptus; uide I, p. xiv; contulit H. J. W. Specimen textus medio aeuo usitati.

(b) *Codices ueterum uersionum.*

c. Codex Noui Testamenti *Colbertinus*, Par. Lat. 254, saec. XIII; uide I, p. xxxi. Duo codices in hoc libro continentur quorum primus Euangelia uersione ueteri, ut iam diu notum est, scripta exhibet, alter reliquos Noui Testamenti libros uersione Hieronymiana, non autem adeo pura ut ueteribus lectionibus omnino careat; in Actibus certe mixta est, nec parui momenti ad illustrandas proprietates textus Occidentalis. Maxime cum codicibus ad Galliam meridionalem pertinentibus concordat, et bene conicit Berger (*Hist. de la Vulg.*, p. 75) codicem ipsum in Gallia Narbonensi fuisse conscriptum; contulit H. J. W.

d. Latina uersio codicis Bezani (D); uide I, p. xxxi. De huius codicis indole disseruit uir doct. F. Blass ('Acta Apostolorum,' etc., Gottingae 1895, et 'Acta Apostolorum . . . secundum formam quae uidetur Romanam,' Lips. 1896), qui iudicat eum optimum testem esse ueteris textus Occidentalis. Singulares eius lectiones in unaquaque pagina nostrarum notularum lector perspiciet; sed hic satis erit enumerare affinitates eius cum uersione syriaca harclensi, cum graeco min. 137, cuius collationem sub signo M uir doct. Iohannes Mercati Mediolanensis dedit apud Hilgenfeld ('Acta Apostolorum,' Berolini 1899), et interdum cum *gig.*; ut facile intellegas Occidentalem uersionem antiquis saeculis longe

lateque diffusam esse. Deficit codex viii. 20-x. 4; xx. 31-xxi. 2; xxi. 7-10; xxii. 2-10; xxii. 20 *ad fin.*

dem. Codex *Demidouianus*, saec. ut uidetur XIII scriptus, sed hodie perditus est; edidit C. F. Matthaei, *Nouum Testamentum*, etc., tom. IX, Rigae, 1782. Textus, ut ex notulis nostris apparebit, mixtus est, maiori ex parte Hieronymianus sed non sine uariantibus lectionibus, additamentis etc. quae omnibus ueteribus Latinis communia sunt; inter ueteres tamen demidouianus colbertino (*c*) proximus accedit, ut notat Berger (*Hist. de la Vulg.*, p. 75).

e. Codex Actuum Apost. *Laudianus* Oxoniensis Bibl. Bodl. Laud. Gr. 35; Latino-Graecus saec. VI ex. scriptus. Fuit ut uidetur inter libros quos Theodorus Tarsensis Archiepiscopus Cantuar. secum Angliam apportauit A. D. 668. Ibi usque ad Northumbriam peruenit ubi uenerabilis Beda eum uidit et in commentariis suis ('*Expositione*' sc. et '*Retractatione*' in Actus) saepe citauit; et forsitan scriba codicis Amiatini textum suum ad eius auctoritatem interdum correxit. Postea Bonifacius uel quidam ex discipulis eius in Germaniam exportauit ubi aliquantulum moratus est codex ut testantur notae etc. in ultimis paginis manu Teutonica scriptae. Textus Latinus satis bene textui Graeco respondet: a uersione uero Africana, quantum ad Latinitatem spectat, tam longe distat ut, nobis iudicibus, uersio diuersa haberi possit; quantum ad textum graecum, inter occidentales et recentiores orientales locum habet sed propior est orientalibus, uide Blass, *Act. Apost.*, Gottingae, 1895, p. 28. Textus graecus ex Latino interdum correctus uidetur, ut vi. 10, xiv. 7, xxiii. 3, uide Blass l. c. Edidit Tischendorfius (*Mon. sacr. ined.* tom. IX, Lips. 1870), sed schedas nostras cum ipso codice contulit H. J. W.; deficit codex xxvi. 29-xxviii. 26.

g. Fragmentum *Mediolanense*, saec. X-XI; edidit A. M. Ceriani (*Mon. sacra et prof.* I, ii, p. 127, Mediol. 1865). Lectionarius est et habet titulum '*In Christi nomine incipit: lectio actuum apostolorum in natale sancti stefani*'; continet Act. vi. 8-vii. 2 et vii. 51-viii. 4. Textus cum codice *gig.* maxime congruit.

gig. Codex Bibliorum *Gigas* Holmiensis, saec. XIII in Bohemia scriptus; edidit J. Belsheim, Christianiae, 1878; editionem cum ipso codice contulit et plurimis locis correxit H. Karlsson, Holmiensis. Europaicae familiae est et multa et graua testimonia textui Occidentali affert, uide praesertim xxviii. 16 '*centurio tradidit custodias principi peregrinorum*,' etc.; hic illic, ut capp. xi-xiii, cum *d* saepius concordat. Ita arcte cum textu quo usus est S. Lucifer Calaritanus cohaeret ut affirmare possimus Luciferum eiusdem textus codicem ante oculos habuisse. *Gigas* ergo noster exemplum praebet uersionis saeculo quarto in Italia et Sardinia usitatae. Textui graeco longe propinquior est quam uersio Hieronymiana, ut interdum doleas Hieronymum ipsum hanc uersionem non adhibuisse.

h. Fragmenta Apocalypseos, Actuum Apost., Epistularum Cath., *Floriacensia* rescripta, nunc Par. Lat. 6400 G; saec. VII litteris uncialibus exarata. Edidit S. Berger (*Le Palimpsest de Fleury*, Paris, 1889). Bonum est exemplum textus occidentalis, et familiae Africanae antiquissimus testis. Habentur tantum capp. iii. 2-iv. 18; v. 23-vii. 2; vii. 42-viii. 2; ix. 4-23; xiv. 5-23; xvii. 34-xxviii. 19; xxiii. 8-24; xxvi. 20-xxvii. 13.

m. Lectiones e libro *De diuinis scripturis siue Speculum*; editione F. Wehrich *Corp. Scr. Eccl. Lat.*, tom. XII, pp. 287-700, Uind. 1887, usi sumus, uide I, p. xxxii. Africanæ familiae exemplum est paulo recentius.

p. Codex Noui Testamenti *Perpinianus*, nunc Par. Lat. 321, saec. XIII in scriptus. In Actibus textus mixtus est, partim Hieronymianus partim ueteris uersionis; quæ uetera sunt sc. i. 1-xiii. 5, et xxviii. 16-31 edidit S. Berger (*Un ancien texte latin des Actes des Ap. retrouvé dans un MS. provenant de Perpignan; tiré des notices et extraits des MSS. de la Bibl. Nat. et autres Bibliothèques*, tome XXXV, 1re partie, Paris 1895); reliqua contulit H. J. W. Textus Europæicus est sed saepe antiquiores lectiones Hispanas seruauit.

s. Fragmenta *Bobiensia* (nunc Uindobonensia Lat. 16) rescripta, saec. VI. Ediderunt Tischendorfius, 1847 (*Wiener Jahrbücher d. Literatur*, 120, *Anzeiger-Blatt*, p. 36), Belsheim, 1886 (*Fragmenta Vindobonensia*, Christiania), et H. J. W., 1897 (*Old Latin Biblical Texts*: No. iv, Oxford); ueteris uersionis sunt, familiae Europæicae, textui codicis *gig.* simillima. Continent tantum xxiii. 15-23; xxiv. 6, 8, 13-xxv. 2; xxv. 23-xxvi. 2; xxvi. 22-24, 26-xxvii. 32; xxviii. 4-9, 16-31.

t. Lectiones e libro qui dicitur *Liber Comicus siue Lectionarius Missæ quo Toletana Ecclesia ante annos mille et ducentos utebatur*; ed. D. Germanus Morin, Maredsolii, 1893 (*Anecdota Maredsolana*, I). Edidit Morin ex codice Par. Bibl. Nat. *nouv. acq. lat.* 2171, saec. XI; sed textus longe antiquior est, et ut uidetur saeculo septimo tribui potest. In Actibus lectiones ante-Hieronymianæ sunt, familiae Hispanicae; cf. *p* et codices nostros CT.

De his codicibus ueterum uersionum hæc pauca adnotanda sunt. Praesto sunt nobis codices, uel potius codicum partes satis multæ quæ diuersas formas textus ante-Hieronymiani repræsentant. Non autem ex eis librum totum ut se in forma Africana habebat conglutinare possumus, neque est ulla recensio quæ tam prope textui Hieronymiano accedit quam in Euangeliiis Brixianus. Sunt autem (1) codices Africani *h m*, (2) Europæi qui dicuntur, *e g₂ gig. p* (partim) *s*, (3) Hispani *p* (partim) *t*, (4) *d*, (5) mixti *c dem.*, id est partim Hieronymiani, partim ueteris uersionis.

CAP. II.

DE CODICIBUS GRAECIS QUIBUS S. HIERONYMUS IN ACTIBUS USUS FUERIT.

SCRIPSIMUS in Epilogo ad Euangelia (I, p. 660) Hieronymum nostro iudicio 'tum textus formam cum Sinaitico codice plus minus concordantem cognouisse, tum alteram ualde alienam quæ nobis alias ignota sit,' et (p. 662) 'Hieronymum ad manus habuisse codices Graecos qui ab omnibus qui ad nos peruenerunt diuersi fuerint.'

Primam ex his sententiam nemo, quod scimus, impugnauit; aliqui uiri docti de codicibus Graecis hodie ignotis dubitauerunt. Nobis tamen hanc sententiam

confirmavit inuestigatio textus Actuum Apostolorum de quo iam disserendum est.

Missa facimus exempla permulta minoris momenti, qualia sunt inuersiones uerborum et uarietates dictionis quae ab Hieronymo elegantiae uel styli sui seruandae causa illata¹, aut ex ueteris uersionis codicibus accepta, uideri possint. Sunt enim pauciora quidem, sed grauiora, quae codices Graecos a nostris diuersos, Hieronymo tamen notos, indicant; exempli gratia i. 18 *suspensus*, v. 3 *temptauit*, xix. 35 *iouisque prolis*, et cetera quae in nota ad calcem paginae collegimus, quae neque in codicibus Graecis inueniuntur, neque in ueteribus Latinis nisi forte in eis quos 'mixtos' esse iudicamus².

Quod ad Graecos attinet iam extantes meminerit lector in duas familias satis magnas codices a uiris doctis distingui, Orientalem scilicet (= α Blass) et Occidentalem (= β Blass, uel δ Kenyon). Familia orientalis in duos ramos diuiditur, antiquiorem (NB), et recentiorem (HLP etc. = 'Syrian recension' Westcott et Hort). Familiae occidentalis quasi dux habetur Codex Bezaeus (D et *d*), sed sequuntur uersio Syriaca Harclensis, codex ueteris Latinae Regius Parisiensis (*h*), et textus locorum a Cypriano et aliquando ab Augustino citatorum (uide praesertim adnotata ad capp. i, ii). Lectiones etiam occidentales satis multae in codicibus nostris Latinis adseruantur, immo aliquando in textum nostrum receptae sunt³.

¹ e. g. vii. 24 *percusso aegyptio*: percussus aegyptium *e* β et *gr.* πατάξας τὸν Αἰγύπτιον; sed amat Hieronymus ablatiuum absolutum, uide xii 19, xiv 14, 19, xv. 33, xvi. 29, xviii. 23, xix. 1, 21, xxii. 16, xxviii 2, etc. Maioris momenti sunt quae sequuntur —

i 8 *superuenientis spiritus s. in uos*. *superueniente* s. spiritu in uos *e* (*gig*) *cf d*, *gr.* ἐπελθόντος τοῦ ἁγ. πν. ἐφ' ὑμᾶς; vii. 38 *uerba uitae*: eloquia uita *e* β , eloquia uidentia *gig*, et *gr.* plur. λόγια ζῶντα; 39 *obediare*: obediens esse *d*, obaudiens esse *e*, et *gr.* ὑπήκοοι γενέσθαι; x. 10 *et cum esuriret*: factus est autem esuriens et *d*, factum est aut. (ut) esuriret et *e*, et *gr.* ἐγενετο δὲ πρόσπειρος καὶ; xiii. 17 *cum essent incolae in terra aegypti*: in peregrinatione in (*om. e*) t. aeg. *d e*, et *gr.* ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ; xiv. 15 *nos mortales sumus similes uobis homines*: nos simulter passibiles ut nos (> ut uos *pass.* *m*) sumus homines *gig m*, et *gr.* ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν (> ὑμῖν ἐσμὲν C *mi*.) ἀνθρώποι; xxi. 5 *et explicitis (uel expletis) diebus*: cum autem factum explere nos dies *e*, et *gr.* οἱ δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσθαι (uel ἐξαρτ. ἡμᾶς) τὰς ἡμέρας (*cf.* xxviii. 17); xxii. 1 *quam ad uos nunc reddo rationem*: uerba mee excusationis *gig*, *sero* = *gr.* τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας; 24 *flagellis caedi et torqueri eum*: flagellis torqueri eum *e*, flagellis eum interrogari *gig*, et *gr.* μαστιγεῖν ἀνετάξασθαι αὐτόν; xxv. 16 *ad abluenda crimina*: de crimine *e*, criminis *gig*, et *gr.* περὶ τοῦ ἐγκλήματος; xxviii 7 *in locis autem illis*: inter eos autem qui in illo loco morabantur *gig (s)*, et *gr.* ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον.

² Tales sunt i. 10 *euntem illum*: *gr.* περιουμένον αὐτοῦ; i. 18 *suspensus*: pronus factus *d e* β et *gr.* ἐρηγῆς γενόμενος *gr.*; iv. 25 *qui spiritu sancto per os patris nostri dauid pueri tui dixisti*, uide ad loc.; v. 3 *temptauit ubi Hieron. correxit, ut uideretur, lectionem ueterem impleuit e*, repleuit *gig* β , adimpleuit *d*, = *gr.* ἐπλήρωσεν; 31 *omnibus contra gr.*; ix. 39 *quas faciebat illis dorcas*: *gr.* ὅσα ἐποίησεν μετ' αὐτῶν οὐσα ἢ Δορκάς, et *ita e m* β ; xii. 20 *eo quod alerentur regiones eorum ab illo*: *gr.* διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς et *ita (d) e* *gig* β ; xix. 35 *iouisque prolis*: *gr.* τοῦ διαπετοῦς, uide ad loc.; xxv. 2 *et citato paulo*: *gr.* κληθέντος δὲ αὐτοῦ (*om.* αὐτοῦ B) et *ita e* *gig*; multa corrigantur per tuam prouidentiam. *gr.* διορθωμάτων γινόμενων τῷ ἰδνεῖ τοῖσιν διὰ τῆς σῆς προνοίας; xxvi. 7 *quod tribus nostrae nocte eo die deseruientes*: *gr.* τὸ εὐδαιμονοῦν ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεύον; xxvii. 1 *eum nauigare*: *gr.* ἀποπλεῖν ἡμᾶς; cum reliquis custodiis: *gr.* καὶ τινὰς ἰτίουσι δεσμώτας; 43 *et euadere (ut euaderent SC, : om. gfg. cum graeco*; xxviii. 15 *et inde cum audissent fratres*: *gr.* κάκειθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκουσάντες τὰ περὶ ἡμῶν (*om.* τὰ π. ἡμ. *sy.* *פש.*). In his exemplis omnes codices Hieronymiani textui nostro suffragantur, in sequentibus plurimi uel plures; ii. 42 *communicatione fractionis panis eodd. plur. gfg. e d dens. f*: *gr.* τῆ κοιναίᾳ (+ καὶ B^c D¹ I¹ al.) τῆ κλάσει τοῦ ἄρτου, et *comm. fractione panis BC l*, communicationi fractioni panis *e* *gig*. (> pan. fract.); xi. 29 *discipuli . . . proposuerunt*: + singuli eorum CGT *gfg.*, + sing. autem ipsorum *d*, + unusquisque eorum R *e* β , et *gr.* + ἕκαστος αὐτῶν προσ ὤρισαν; xii. 7 *paulo (paulum R)*: saulo G^c U¹ *dens. f* taulum *d e* *gig*. *Luzif.* et *gr.* Σαῦλον; xviii. 4 *om. uers. A^b B^c G^c I¹ K M O S U V f*: habent A^c C D O¹ P R T W *uett. plur.* cum *graeco et uet. ss. rell.*; xix. 27 *magnae*: + deae CFM^c OTU^c *d e* *gig. f* et *grae.*; xxvii. 44 *omnes animae plur.*: *om. animae A^b (+ A^c), cum graeco.*

³ Lectionibus occidentalibus maxime infecti sunt codices DOR; uide praef. ipe x. 32, xi. 1, 2, 17, 27, xii.

Codex Laudianus (E et e) huic familiae adnumerandus est, sed textui orientali recentiori magna ex parte conformatus qualis saeculo post Christum sexto uulgabatur. Qui codex saeculis septimo et octavo in Anglia adseruatus non parui ponderis fuit ad textum codicum Anglicanorum constituendum fuisse uidetur; certe Amiatinus noster multis in locis ex Laudiano correctus est¹.

Sed etsi lectiones occidentales satis saepe in quibusdam, interdum in omnibus codicibus nostris occurrunt, tamen perspicuum est Hieronymum hunc textum pro fundamento recensionis suae non elegisse.

Restat ergo ut inuestigemus in quam partem textus orientalis (a), antiquiorem scilicet uel recentiorem, magis inclinauerit. In hoc lector qui notas criticas nostras perspexerit a iudicio nostro uix dissentiet, Hieronymum tum in Euangeliiis cum in Actibus familiam graecam secutum esse cuius duces sunt NABC²; cum enim non id agit ut alteram familiam numquam praeferat, tamen multo saepius antiquiori eam postponit.

Utrum ipsa magna et antiquissima exemplaria N et B coram oculis habuerit annon, prorsus dubitare licet; paucissimi sunt loci in quibus uel cum hoc uel cum illo solo consentit; et ubi inter se uariant, id est ubi uel N contra B et reliquos huius familiae codices stat, uel B contra N et reliquos, Hieronymus cum

3, 22, xiii. 33, 43, xiv. 2, 6, xv. 2, 20, 23, 29 etc.; sed hic illic codd. plures et maioris momenti eidem textui fauent, ut v. 15 ADΘMOR*ST*UW, viii. 37 A¹BDΘORTUVW, ix. 5 BCFG*³KORSTUVW (cf. A*⁴M uersu 4), xviii. 21 DΘM*W; nonnumquam etiam Hieronymus ipse, ut i. 4 per os meum = gr. D, ii. 15 cum sit hora diei tertia = gr. D*, 24 inferni = gr. D, v. 22 et aperto carcere = gr. D syr. harcl. (cum*), xi. 4 ordinem = gr. D, xiii. 1 in quibus = gr. D*, 31 usque nunc = gr. D, xiv. 19 quidam = gr. DE, xvi. 13 uidebatur oratio esse, xxi. 21 non debere eos circumcidere = gr. E; quamquam editio Clementina lectiones aliquas retinuerit quae optimorum codicum auctoritate sine dubio reiciendae sunt, e. g. viii. 37 et ix. 5 (uide supra), xv. 34, 41, xxiii. 24, xxiv. 7, xxviii. 29.

¹ Correctiones in Codice Amiatino semper uel fere semper manu prima scriptae sunt; et ubi graeci textus uarietatem produunt, tam saepe cum textu E^o concordant ut facile credas scriptorem codicis A Actus Laudianus in manibus habuisse (ut monet nos uir doct. G. M. Youngman); uide praecipue vi. 10 + propter quod redarguerentur etc. A¹DΘ e t cum gr. (D)E, quamquam A¹ non habet clausulam cum ergo non possent contradicere (uel resistere) ueritati quae inuenitur in Θ d e h t et gr. DE; viii. 37 habetur uersus in A¹BDΘORTUVW uett. cum gr. E min.; ix. 4 persequeris + durum tibi est contra st. calcitrare A^oM et gr. E 180 (cf. u. 5); xix. 9 uiam + domini A¹CDΘKMRVW cum gr. E; xxiv. 7 habetur uersus in A¹BDIKMRVW cum gr. E al. sat mul.

Correctiones minoris momenti ubi A¹ cum gr. plur. (etiam E^o) concordat, sunt iv. 28 cons. tuum A^oBCFKMRSUVW cum gr. NA¹DEP al.; v. 34 homines (= gr. NAB 80): apostolos A¹CDOT cum gr. DEHP al. fere omni.; vii. 19 patres (= gr. NBD): + nostros A¹BCDGKMRSTUVW et gr. plur.; 44 fuit patribus nostris (= ἦν τοῖς πατρ. ἡμῶν plur.): fuit cum p. n. A¹S, cf. ἦν ἐν τοῖς π. ἡμ. D*E al. mult.; x. 4 quid est A¹B*CDFΘKSUV = gr. τὶ ἐστίν: qui es A*M; xi. 25 profectus est autem barnabas tharsum A¹O, cf. ἐξῆλθεν δὲ εἰς τ. ὁ Βαρν. EHLP al. pler. (om. ὁ Βαρν. NAB); 28 in uniuerso orbe = gr. ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην et in uniuersum (omnem e) orbem A¹ e gis.; xvii. 23 inueni et aram A¹ al. cum gr. omni. om. et A*CGSU); xviii. 3 erant autem A¹CDKUV cum graeco; 4 habetur uersus in A¹CDΘI¹R TW cum graecis; xx. 20 subtraxerim sine add. A¹CD¹FGΘSTVW cum graeco: + uobis A*BIKMORU; 23 manent sine add. codd. plur. (et A¹) cum gr. paene omni.: + in hierosolymis A*GΘW et gr. D; tantum xxvii. 44 addidit animae A¹ cum codd. rell. nostris sed contra graecum.

² Locos circiter CCXX ex notulis nostris collegimus in quibus codices graeci in partes eunt, Hieronymiani omnes uel saltem optimi inter se concordant; in his inuenimus Hieronymum familiam NABC duplo praetulisse quam HLP. Exempla concordantiae cum NAB(C) sunt i. 15 fratrum; viii. 7 multi enim eorum qui habebant; xi. 22 barnaban sine add.; xii. 20 erat autem sine add.; xiii. 17 israhel; xiv. 12 barnaban sine add.; xv. 24 animas uestras sine add.; xvii. 13 et turbantes; xviii. 20 maneret sine add.; xix. 35 hominum; xx. 7 cum conuenissemus; xxi. 25 ut abstineant se; xxii. 20 consentiebam sine add.; xxiii. 9 angelus sine add.; xxv. 16 hominem sine add.; xxvii. 14 euroaquilo; xxviii. 16 romam sine add.

Contra Hieronymum nonnumquam familiam HLP sequitur, ut iii. 6 surge et; v. 40 et dimiserunt eos; xi. 13 dicentem sibi; xiv. 8 ambulauerat; (xv. 18 = gr. AD); xvi. 6 transeuntes; xviii. 3 operabatur; xix. 37 uestram; 40 concursus istius; xx. 24 sed nihil horum uereor nec facio animam meam pretiosiores quam me; 25 dei; xxi. 5, 6 orauimus: et cum uale fecissemus; xxiii. 12 quidam ex iudaeis; xxiv. 21 in me; xxvi. 28 fieri.

maiori parte familiae, non cum codice dissidenti, congruit¹. Ex hoc forsàn colligi potest Hieronymum non ipsis N et B usum esse, sed potius alio quodam exemplari cuius lectiones pluribus codicibus familiae eiusdem communes erant.

Si autem Hieronymus Graecos huiusmodi in textu suo emendando adhibuerit, ut nobis certum uidetur, sequitur eos Uulgatae codices qui antiquiorum Graecorum textui propius accedant praefereandos esse iis in locis ubi codices nostri in partes eant, et ubi partes, quod ad numerum et antiquitatem testium attinet, tam parem auctoritatem habeant ut aliter dubitauerimus quae pars eligenda fuerit².

CAP. III.

DE CODICUM NOSTRORUM CLASSIBUS.

SICUT in Euangeliis ita et in Actibus confitendum est nos stemmata codicum componere ausos non esse. Confer I, pp. vii et x.

Lectoribus tamen satis fidenter proponimus id quod ex longo studio in textu componendo habito, et ex consideratione sedula lectionum selectarum fere CCL, de ratione societatis uel familiaritatis quae inter codices nostros intersit, nobis constare uideatur. In quo lectionum delectu et consideratione adiutore sumus usi acuto, strenuo, et iucundissimo Georgio Mallows Youngman A.M., nunc presbytero Dioceseos Sarisburiensis, qui in libro Armachano exscribendo et in codicum diuersorum collatione nobis etiam in primo tomo praesto fuit.

Codices igitur nostros septemdecim in quatuor classes diuidimus. Prima continet quinque (GCAFD) quos primarios nominamus, qui ex uariis regionibus orti nullo modo ab inuicem pendere uideantur. Secunda continet sex (IM, SU, T, O) qui primariis obnoxii, et praesertim codicibus Amiatino (A) et Fuldensi (F), cum illis diuersas familias constituunt. Tertia classis quae quinque continet (Θ, KBVR), est recensionum Theodulfianae et Alcuinianae, quarum altera ita arcte cum codice Fuldensi (F) concordat ut Alcuinum credas eo ipso codice in textu constituendo usum esse. In quarta unum tantum collocamus, Sarisburiensem (W), qui textus medio aeuo uulgati testis est.

I. CODICES PRIMAE CLASSIS GCAFD.

Codices primarii sunt quinque GCAFD, quos eo ordine collocamus ut ostendamus propinquitatem singulorum textui quem credimus Hieronymiano. Ex locis enim CCLII, quorum lectiones nostri gratia digessit G. M. Youngman antedictus, San-Germanensis (G) cum nobis uices CLXIX concordat, Cauensis (C) locis CL, A et F fere CXL (sed A in locis paulo grauioribus quam F), Armachanus

¹ Centum fere locos collegimus ubi N et B inter se dissident; in his Hieronymus paene aequè contra hunc et illum facit, sed rarissime cum N solo uel B solo congruit. Confer tamen xiii. 6 ubi legitur barlesu cum codd. nostris plur. et βαρλεσου N min.; xxii. 29 tribunus quoque = καὶ ὁ χιλιάρχος N* min.; xxvii. 28 qui codd. plur. cum N*; 31 in nauì manserint = N* min.; xxviii. 2 om. propter ante frigus cum N* min.; 18 me sec. cum N* 177. Etiam ix. 11 surge uade uidetur nobis correctio Hieronymiana = ἀναστὰ πορευθήτω; B; xii. 24 domini = B; xvi. 28 paulus magna uoce = B.

² Uide praecipue v. 34 homines; 39 poteritis; vi. 7 dei; vii. 19 patres sine add.; ix. 28 hierusalem sine add.; xi. 20 et sec.; xix. 2 at illi sine add.; 9 tyranni sine add.; xx. 22 alligatus ego; xxii. 12 habitantibus sine add.; xxv. 22 agr. autem ad festum sine add.; xxvii. 2 incipientem.

(D) CXXV. Qui codices, quamuis omnes ex uno fonte Hieronymiano deriuentur, nullo modo, quantum uidemus, ab inuicem pendent. Contra, ut diximus, uariarum regionum textum repraesentant. San-Germanensis ex Gallia meridionali, forsitan ex Lugduno uel prope Lugdunum, originem trahit, ut conicit S. Berger, *Hist. de la Vulg.*, p. 72. Amiatinus, ut in Euangeliis diximus (I, p. 705), textus formam in regione Neapolitana uulgati saeculis VI et VII nobis affert. Fuldensis Capuanus est, Cauensis Hispanicus, Armachanus-Dublinensis Hibernicus. Discrepantia horum codicum maxime in A et F apparet, quorum secundus F in capitulis i-viii et xiv-xvi ut ueritatis testis prominet, A uero in ceteris. Unde sequitur concordantiam horum duorum A et F fortissimam esse et raro abiciendam. Extant tamen loci ubi etiam hanc concordantiam deseramus, et lectionem his testibus suffultam uel errori scribarum¹ uel ueterum Latinorum nimiae auctoritati² tribuendam censeamus. Concordantiam uero primariorum omnium numquam deserimus nisi ubi lectiones admiserimus quae textui plane deprauato medicinam afferre uideantur, ut sunt iii. 20 †oum†, iv. 21 †olarificabant deum in eo quod factum erat†, et xv. 29 om. suffocato, quod uncis quadratis inclusimus³. Ceteris locis semper unum uel alterum primariorum sequimur⁴, et plerumque duos uel tres uel plures.

2. CODICES SECUNDAE CLASSIS IM, SU, T, O.

Codices sex in hac classe collocamus qui 'deriuati' dici possunt, non tamen alicui recensioi historicae tribui possunt, ideoque quasi medio loco stant inter primarios et saeculorum VIII-IX recensiones. Quorum I (Iuueniani Uallicellanus) et M (Monacensis) Amiatini asseclae sunt; S (Sangallensis) et U (Ulmensis) ambo Hiberno-Gallici textum Fuldensem pro fundamento habent, sed additamenta a scribis Celticis dilecta saepe ostendunt. Ubi S ab U differt, omissiones amat, ut diximus supra p. viii. T (Toletanus), ut in Euangeliis, exemplum recentius textus Hispanici est. O (Oxonienensis-Seldenianus) originis obscurioris est: affinitatem nunc cum Amiatino, nunc cum Armachano habet, interdum contra omnes uel fere omnes alios codices facit; uide supra p. vii, not. 3. Codex O ergo 'deriuatus' dici potest, a scriba editus qui nunc hanc nunc illam textus formam praetulerit, Amiatinam scilicet uel Hibernicam.

¹ Uide ii. 26 requiescet: -cit AFGΘ*IOSV; iii. 22 suscitabit: -uit ABFΘ*MOS; v. 3 mentiri te: mentire te AFOS e; 28 replestis: -etis AB*FKO^v e*^p; xiii. 10 omni iustitiae A*FS; xv. 3 conuersationem: conuersationem ABDF*IKMUVW e, et -sacionem RS*; xx. 23 me: meae A*BDFKM*RST UVW p; xxiv. 14 patri deo meo: patri deo meo ABCDFIKMSUV, et > patri meo deo R, > deo patri meo TW; xxviii. 11 castorum: castrorum A*BDFG*ΘIKORS*U*W c p.

² Uide i. 20 habitet: inhabitet AFGΘMUV uett.; vii. 51 duri oeruloe: dura ceruice (A*)BCFΘI KORSTUVW c dem. e g₂ g₁ lux. m; viii. 24 dominum: deum AFMW c dem. p cum gr. D al. plus 20. Praeterea sunt loci perpauci ubi A et F certe reiciendi sunt, iv. 21 om. deum male ABFGΘIKMORS UVW; xii. 21 om. autem AFΘSU; xxvi. 20 in omnem regionem: in omni regione AF.

³ Cf. et viii. 12 † et nomine iesu christi etc., ubi distinctionem codicis A mutauimus.

⁴ e. g. i. 20 commoratio BCF*GKRS*UW: commemoratio DF*Θ; habitatio AIMOS^v; vii. 1 habent plur. (et CDG): habeant A; haberent FIM; x. 15 tu ne commune dixeris CΘOSTUW: > tu commune ne dixeris ABIKRV; ne tu commune dix. DFGM; 29 accersistis B*GIKMOST*V: arcessistis ACDRT¹; accersisti B*FUW; arcessisti Θ; xvi. 29 paulo et silae DG*: + ad pedes BFG*ΘKRSUVW; > ad pedes paulo et silae AC; ad p. pauli et s. IMOT; xxviii. 4 eum non sinit uiuere CΘIKUV: eum non sinit uiu. R, eum non dimisit uiu. A; > non sinit eum uiuere OSW, non sinit eum uiuere M; > eum uiuere non permisit T; non sinit uiuere (sine eum) BDFG.

3. CODICES TERTIAE CLASSIS Θ, KBVR.

Saeculo octauo exeunte et nono ineunte recensiones duae sub imperio Karolino extiterunt, una a Theodulfo, Uisigotho, Aurelianensi episcopo, confecta (uide I, p. 719), altera ab Alcuino. Recensionis Theodulfianae monumentum eximium est Θ, qui a Uisigotho homine confectum magnam cum CT affinitatem habet; lectiones tamen subinde antiquiores ostendit et cum D et O concordantes. Codicem Aniciensem Theodulfi, forma paene gemellum, non contulimus.

Recensionis Alcuiniana, quae in Actibus a codice Fuldensi maxime pendet, sunt KBVR, quos ordine bonitatis ad huius libri textum constituendum enumeramus. Mirabitur certe lector Uallicellanus (V), qui recensionis Alcuiniana in Euangeliiis agmen ducit, non primo loco sed tertio collocari. Sed obseruamus editorem in capitulis i et ii praestantiam codicis Fuldensis in prima libri nostri parte non statim deprehendisse, et textum Amiatinum qui in capitulis i-viii et xiv-xvi, ut dicimus, minoris momenti est, propius secutum. Notandum est etiam capitulationes F, SU, Θ, KBR easdem esse; sed capitulationes codicis V singulares sunt, neque cum his neque cum Amiatinis ullo modo concordant.

4. CODEX TEXTUS MEDIO AEUO USITATI W.

De hoc codice a *Willelmo* de Hales, pro Thoma de la Wile magistro scholarum Sarum A. D. 1254 scripto, pauca tantum dicenda sunt. Ut in Euangeliiis ostendit textum scholasticorum medii aevi manibus tritum; amat additamenta et lectiones occidentales, et saepissime cum codice mixto *c* concordat.

CAP. IV.

DE TEXTU NOSTRO IN ACTIBUS.

Ex his quae supra capp. I et III notauimus, perspicuum erit lectori, codices nostros in Actibus in duas uel forsitan tres magnas familias diuidi posse quarum prima constat ex GA(D)IM(O), secunda ex FSU(Θ)KBVRW, tertia ex CT cum quibus saepe coniunguntur Θ, et DO qui licet maiori ex parte cum Amiatino faciant, tamen hic illic quasi initia uarietatum illarum exhibent quae postea magis magisque in codicibus Hispanicis inueniuntur. Sed ex his tribus familiis prima et secunda nobis in textu constituendo maioris momenti sunt.

Cum autem hae familiae saepissime in partes eant, non iudicamus hanc uel illam semper sequendam esse. Immo uero nunc hanc nunc illam sequimur secundum regulas a nobis in euangeliorum textu constituendo propositas (uide I, pp. 725-732). Plurimi sunt loci ubi lectionem quae cum graecis, et praesertim cum graecis uetustissimis concordet, praetulimus¹. His proxime accedunt loci complures ubi lectionem quae graecum melius latine reddat simili ratione acce-

¹ e. g. i. 17 quia, ii. 4 allis, iii. 11 cum teneret autem, iv. 24 deum (cf. vi. 7, vii. 7), v. 8 mihi (*sine mulier*), 34 homines, 39 poteritis, viii. 36 quid, ix. 5 persequeris (*sine add.*), 29 loquebatur quoque (*sine gentibus*), xiv. 15 terram et, xv. 2 ex illis, xix. 6 manus, 9 tyranni (*sine add.*), 23 uia (*sine add.*), xxi. 8 erat (*sine add.*), xxiii. 18 uocans, 21 ei, xxvii. 2 incipientem: uide etiam supra p. xiii.

pimus¹. Non adeo multi sunt loci in quibus lectionem hac sola ratione praetulimus quod in ueteris uersionis latinae testibus non appareat²; sed nonnulli sunt ubi haec causa cum aliis conspiret ad ueritatem lectionis discernendam³. Sunt minoris momenti nec admodum multi loci ubi scribarum errores⁴, betacismos, itacismos etc.⁵, repudiauimus; alii sunt ubi eandem familiam per totum uersum secuti sumus cum fidem eius in pluribus propinquis lectionibus probauerimus⁶; alii ubi lectionem breuiorem pro longiori recepimus⁷.

Has igitur secundum regulas si notulas nostras exploraueris, amice lector, sine dubio San-Germanensem (G) inter omnes codices eminere perspicias. Qui codex interdum cum BKVFSUR congruit sed saepius cum AIMOD; e. g. ex CCX locis ubi familiae A et F in partes eant, in CXLII codex G nobis iudicibus ueram lectionem conseruat, neque amplius LXVIII locis deteriore partem sequitur. Ex illis item locis G cum A uices CXXI congruit, cum F tantum LXXXIV.

Si familias autem potius quam codices respexeris, inuenies familiam Amiatinam Fuldensem meliorem esse; nam ex iisdem CCX locis, CXXII sunt ubi familiam A, LXXXVIII tantum ubi familiam F praetulimus. Harum quidem rerum aestimatio, quod facile concedimus, non omnibus criticis eadem erit. Nos enim non omnes locos enumerauimus ubi hac parte codex A, altera uero codex F steterit, sed eos tantum ubi familiae uel potiores familiae partes contra stare nobis uideantur. Neque tantum iudicio nostro fidimus ut affirmemus nos semper ueram lectionem perspexisse. Sed eruditus lector qui notulas nostras in Actus perlustrauerit uix dubitabit censurae criticae in hunc librum paene pro fundamento esse perceptionem discrepantiae harum familiarum, ambas tamen bonae notae esse, et lectionibus ueram auctoritatem praebere, ambas scilicet ex uno fonte Hieronymiano deriuari.

IOHANNES SARISBURIENSIS EP̄S
HENRICUS I. WHITE

Sarisburiae

Septembris die XIV a. d. M.D.CCCC.IV.

¹ e. g. i. 6 conuenerunt, ii. 40 pluribus, iv. 2 in iesu, 9 iudicamur, 32 possidebat . . . dicebat, xvii. 22 superstitiosiores, xx. 29 graues, xxi. 5 explicitis diebus, xxiii. 8 utraque confitentur, xxiv. 20 accusare, xxv. 10 ubi, xxvi. 17 populo.

² e. g. i. 20 commemoratio et habitet, ii. 11 eos loquentes, ix. 11 surge uade, 22 multo magis, xv. 1 saluari, 4 a senioribus, 16 decidit, 19 dominum, xx. 3 ubi cum fuisset menses tres, 9 eductus, 13 enauigauimus. *Notandum est codices e dem. p mixtos esse, i. e. partim ueteres partim Hieronymianos.*

³ e. g. ii. 12 hoc uult esse, v. 34 homines (apostolos), vii. 35 iudicem (*sine add.*), xxi. 5 explicitis diebus.

⁴ e. g. v. 21 adueniens (audiens), xvi. 1 iudaese (iudae), xvii. 6 orbem (urbem), 17 aderant (audierant), xxi. 24 ambulans (ambulans).

⁵ e. g. vi. 14 mutabit (-uit); v. 28 praecipimus (praecip.), xxii. 26, 29 ciuis (ciues), xxiii. 4, 5 maledicoes (-cis); *uide etiam supra, p. xiv.*

⁶ e. g. i. 20 eorum, ii. 27 neque, x. 30 usque in.

⁷ e. g. viii. 4 uerbum (*sine add.*), 11 magis suls (*sine add.*), 12 et nomine, ix. 20 et continuo (*sine add.*), xiii. 13 qui cum eo (*sine erant*), xvi. 2 testimonium (*sine add.*), xxii. 16 exsurge baptizare, xxiii. 9 surgentes (exsur.), 21 amplius (*sine add.*), 24 paulum (*sine add.*), xxvii. 25 deo (*sine add.*), 43 primos (*sine in mare*), xxviii. 26 dio (*sine add.*).

PRAEFATIONES IN ACTUS APOSTOLORUM.

Duas praefationes habent CΘ, tres T (quas exscripsit nostri gratia uir doct. W. Schulz) et edd. ant., quattuor MR; unam habent BFIKUVW c gig., non autem omnes eandem; nihil habent ADGOS (ut uidetur) d e p.

In codice M ordo foliorum culpa ligatoris turbatus est et duo folia perierunt; fol. 1 habet capitula XXXVIII-XLVII; fol. 1 b, XLVII-LVII; fol. 2, LVII-LXI, deinde prologum 'Nudam quidem uidetur,' tunc praefationem 'Canit psalmista'; fol. 2 b, reliqua praefationis, deinde prologum 'Lucas natione syrus . . . uirginitate'; perit folium sequens; fol. 3 habet prologum 'Lucas euangelista ad theophilum scribit,' deinde capitula I-III; fol. 3 b, capp. V-XIII; fol. 4, cap. XIII-XXIII; fol. 4 b, cap. XXIII, XXV; reliqua pars paginae uacua est. Certum est igitur foll. 3, 4 ante 1, 2 stetisse, et periisse folium inter 4 b et 1, et iterum post 2 b; ordo autem fuit (α) Prologus 'Lucas euangelista,' (β) capitula, (γ) prologus 'Nudam quidem,' (δ) praefatio 'Canit psalmista,' (ε) prologus 'Lucas natione syrus.'

Praefatio quae sequitur continetur in codd. nostris BFΘKMRTUW c gig., editionibusque antiquis Hailbrun 1476, Wild 1481, Kesler 1487, Paganini 1497, Froben 1502, Sacon 1515 et 1518; cf. Thomasium I. p. 356 qui priora et ultima tantum uerba impressit ex codd. scilicet Uat. 4221, S. Pauli, et Orat. B. 7.

In codice T secundum, in edd. Hailbrun, Wild, Kesler, Froben, Sacon tertium tenet locum.

Inscr. incipit praefatio in actus (actibus Θ) apostolorum Θ gig., incipit praefatio iheronimi in actū apostolorum T, incipit praefatio (praefatio R) sancti (om. R) iheronimi p̄bi (p̄bi R; om. BK) in actus (hactus R) apostolorum BKRU, incipit p̄p̄tio ī ier̄ p̄bi in libro actuū āp̄loū c; incipit prologus M Sacon 1518, prologus incipit Sacon 1515, item alius prologus Hailbr., Wild, Kesler, Paganini, sequitur alius prologus Froben; nihil habent F (ut uidetur) W.

Uidetur praefatio nostra ex prologo in Lucam adbruciata, quem confer uol. i, p. 269 seq.

LUCAS natione Syrus cuius laus in euangelio canitur apud Antiochiam medicinae artis egregius et apostolorum Christi discipulus postea usque ad confessionem Paulum secutus apostolum sine crimine in uirginitate permanens domino maluit inseruire; qui octoginta et quattuor agens aetatis annos in Bithynia de saeculo noscitur emigrasse.

Hic igitur diuino stimulatus imperio [posteaquam] in Achaiae partibus euangelium scribens Graecis fidelibus incarnationem domini fidei narratione

1. luchs R; + antiocensis edd. natione R. sirus RTW. euangelio R. canitur: est W. ouius . . . canitur ex Hieronymi Ep. LIII ad Paulinum uidetur desumptum. aput RT; + urbem W. antiociam B, antiociam T, anthiociam FΘ, anthiociam R.

2. medec. M, medicine RTW. artis: om. ΘT; + fuit W. egregius: peritissimus W. discipulus + fuit edd. postea + uero W. usque ad confessionem: om. W; > ad conf. usque Θ.

3. sequutus Θ, sequitur T; + egregium R; + est Θ. uirginitate: ueritate T; post uirg. deficit M. permanens: manens gig.; permansit W.

4. domino: deo edd. maluit om. W. inseruire cum BFΘTU gig.; seruire KR c edd.; seruens W. octoginta et quattuor BKRUW (quatuor), octuaginta quattuor T, LXXX et quattuor F, LXXX et IIII gig., LXXXIII Θ: septuaginta et quatuor

c (LXX^{ta} et IIII^{or}) edd., ut in praefatione Lucae. etatis TW. > act. annos agens Θ, > annos etatis agens edd.

5. bithynia cum edd. Hailbr., Kesler, Froben, etc., bythinia F¹U Sacon, bithinia Θ: bythiniam BF¹K, bithiniam RT. saeculo R; saeculi B. no|scitur B; dinoscitur gig. in bithynia . . . emigrasse: obiit in bithynia plenus spiritu sancto W, > in bithynia obiit plenus spiritu sancto edd.; ex praefatione Lucae.

6. hic: his lapsu F; om. T. hic . . . imperio: quo instigante edd. posteaquam (postquam W gig.): om. edd. et quoad synesin recte; conflatio enim in textu est duarum lectionum. achaie RW, achiae K, acaie T.

7. euangelium R. grecis KRTUW. incarnationem R, incationem lapsu I¹. domini: christi ΘT. narrationi F¹, narratione R.

ostendit, eundemque ex stirpe Dauid descendisse monstrauit—cui non immerito scribendorum apostolorum actuum potestas in ministerio datur, ut deo in deum pleno, et filio perditionis extincto, oratione ab apostolis facta, sorte domini electionis numerus completeretur, sicque Paulus consummationem apostolicis actibus daret quem diu contra stimulos calcitrantem dominus elegisset. Quod legentibus ac requirentibus deum breui uolui sermone ostendere quam pròlixius aliquid fastidentibus prodidisse, sciens quod operantem agricolam oportet et de suis fructibus edere; quem ita diuina subsecuta est gratia ut non solum corporum sed etiam animarum eius proficeret medicina.

EXPLICIT PRAEFATIO.

1. ostendit R. eundem (*sic* que) W. dauid + secundum carnem W. descendisse cum Θ (disc.) R*TW c *edd.*: originem duxisse R*; de origine descendisse BFKU *gig.*, sed *constatio uidetur cum* de orig. *ferè* = ex stirpe. monstrabit T; deinde + nos solum usque ad resurrectionem ascensionemque domini produxit narrationem suam. uerum etiam actus apostolorum et praecipue beati pauli cuius indiuiduus in peregrinando comes extitit. sicut uiderat ipse composuit W (*qui quae deesse uidebantur, ex Hieronymi 'De uir. illustr.' c. vii aliisque fontibus supplēuit; talia enim addita-menta amat, cf. arg. in Joh. i. p. 486-7*). cui + etiam W.

2. immerito U. scribendorum + eorundem W. apostolicorum W *edd. Hailbr., Wild, Sacon 1518, Pagan.* actu^m Θ, hactuum R. >actuum apost. *edd. ministerio codd. plur. edd. plur. et nos in praef. Lucae: mysterio Bfu Pagan.*

3. pleno + atque perfecto R. perditionis R. oratione R. apostolo Θ.

4. domini: dominice W *edd.* numerus: numero T; + duodenarius W; + apostolici ordinis R. completeretur F*; impleteretur ΘT. paulus cum

W *gig. edd.*: paulum BFΘKMRTU c. consummationem cum R (consumacionem) W c *gig. edd.*: consummationis BFΘKTU.

5. hactibus R. stimulos FΘT: stimulum BKRUW c *gig. edd.*, cf. *ad Act. ix. 5, xxii. 7, xxvi. 14. recalcitrantem c.*

6. eligisset K. quod: qui W c. ac: et *edd.* dominum T. breui T; + potius *edd.* uoluit c; uoluisse T. sermone + *ras. 2 litt. B.*

7. ostendere R. >ostendere sermone *edd.* prolixus T*. fastidentibus T*; *similia de fastidiosis lectoribus uidesis ap. Hieron. praef. in Esai., Iob, et Exram. sciens + scriptum in epistolis apostoli pauli ad timotheum R. operantem K; operante F* (corr. F¹)*

8. agricolam *partim in ras. Θ.* oporteat *edd.* et cum BFKU: primum R *edd. plur.*; om. ΘTW c *gig.* hedere R². quem + etiam lucam W. subsecuta UW *gig. edd.*, et subsequuta ΘT: subsecutus BFKR (-cutus) c.

9. om. ut Θ* (+ *sup. lim.*). corporum: corporibus *gig. edd.*; sanitati corporis W. set actiam R. animarum: animabus *gig. edd.*; animarum infirmitati c. om. eius W. proficerent T*; profecerit c.

Subscr. explicit praefatio BΘ c: explicit prologus U Kesler, > prologus explicit Sacon 1515; explicit praefatio actuum apostolorum F; explicit praefatio hieronimi p̄bri R; finit T; nihil habent KW gig. Hailbr., Wild, Sacon, Paganini.

Praefatio secunda ex Hieronymi epistula LIII ad Paulinum (Uall. i. p. 280) desumpta, in codd. nostris CΘIMRTV inuenitur; impressit Thomasius (l. p. 348) ex codice nostro V, et iterum (p. 359) ex codd. Vat. 4221, S. Pauli, Orat. B. 7, Palat. 44, et Reginae Suetiae; in CΘM secundum, in T tertium, in R quartum tenet locum; in edd. ant., ut in codicibus Uulgatae recentioribus, fere semper cum praef. 'canit psalmista' coniuncta est. In Θ post capitula stat.

Inscr. incipit praefatio Θ, incipit prologus IM, incipit prologus actuum apostolorum V, incipit argumentum in libro actuum apostolorum Thom. (p. 359), item aliud argumentum de aeipistola sancti Iheronimi C, aliud argumentum T, item de eodem R.

Actus apostolorum nudam quidem sonare uidentur historiam et nascentis ecclesiae infantiam texere; sed si nouerimus scriptorem eorum Lucam esse

1. hactus CR; actuum Θ*. apostolorum C. om. act. apost. M. nuda CT. quid Θ*, quidam Θ°. uidentur (*nam infra eorum non fluctuat*) cum Θ (uident) IV *edd.*, et Hieron. *ep.*: uidetur CMRT Thom. >uid. sonare MR *edd.* hystoria

C; storia T. >hist. uid. V. om. et Θ*. nascentis: lactantis I; laetantis *codd. ap. Thom.*

2. aeclesiae C, aecll. R, eglise T. infantiam R; historiam V. set R. om. si Θ*. scribtozem T. lucham CR. esse R.

medicum, cuius laus est in euangelio, animaduertemus pariter omnia uerba illius animae languentis esse medicinam.

1. om. laus R. om. est MV Thom. aeuan- gelio R, euang. I. animaduertemus cum CT (adimad.) Hieron. ep.: animaduertimus ΘIRV	edd., Thom.; anim aduertendum est M. omnia C. 2. anime RT. aesse C.

Subscr. explicit I, explicit praefatio Θ Sacon 1518, > praefatio explicit Sacon 1515, explicit prologus MV; deo gracias memor esto mei R; nihil habent CT Paganini, Thom.

Praefatio tertia in codd. MR continetur; in M primum, in R tertium tenet locum. Uidetur fuisse capitulationis cuiusdam initium. Inscr. prologus M; item prologus hieronimi R.

Lucas euangelista ad Theophilum scribit precepisse dominum Iesum post resurrectionem suis apostolis ne ab Hierosolimis abirent donec spiritus sancti munus acciperent. Interrogatus dominus quando regnum restitueret Israhel, in patris positum potestate respondit. Perceptione tamen sancti spiriltus dicit, in omni terra testes sibi futuros apostolos.

5

1. Iuchas aeuangelista + dei R. theofilum M. scribit + in hactibus apostolorum R. 2. resurrectionem R. ne ab periit in M.	hierosolimís R. abirent periit in M; habirent R 3. munus periit in M. 4. perceptionem R. om. sanoti R.
- Subscr.* explicit R; explicit prologus M.

Praefatio quarta continetur in codd. nostris CT et in ambobus primum tenet locum. Edidimus ex codice Cauensi subiunctis uariantibus lectionibus codicis T.
Inscr. Incipit argumentum de insequenti Hactuum Apostolorum Libro C; argumentum acti apostolorum T.

Lucas euangelista. Apostolorum hactus. sicuti euangelium. ad Theofilū quendam condiscipulum suum scribens mistica narratione contexuit. qui conuersationem xpi cum discipulis. dierum quadraginta et hascensionem eius in caelos. adque in apostolos aduentum spiritus sancti. seu in locum proditoris iudae Matthiam apostolum subrogatum. quae in euangelio suo homiserat, brebi sermone complexus. post cetera in saulum qui et paulus consummationem apostolicis hactibus dedit. Quem diu recalcitrantem dominus pro sua miseratione ad gratiam uocans. Et apostolica dignitate et martirii postmodum gloria decorauit.

Ostendens aetiam persecutoribus reuertendi ad deum uiam patere per xpm. 10
Secundum illud domini per hiezecihelum prophetam dicentis. Nolo mortem morientis tantum hut conuertatur et uiuat.

1. apostolorum actus sicut T. teophilum T. 3. ascensionem T. 4. celos T. 5. iude mathiam apostolum T. que T. omiserat T. 7. apostolicis actibus T.	8. apostolica T. 9. decorabit T. 10. etiam T. persecutoribus T. 11. ihezecielum T. 12. ut T. uibat T.

Subscr. explicit argumentum T; nihil habet C.

Praefatio quinta continetur in codd. nostris MR, editionibusque antiquis pluribus.

In editionibus primum, in R secundum, in M tertium tenet locum.

Impressit etiam priora et ultima uerba Thomasius I. p. 356; in Bibliis impressis cum praefatione 'Actus apostolorum nudam quidem,' etc. in unum coniuncta est.

Praefatio Hieronymo adscribitur sed inter opera eius non inuenitur; notandum est etiam auctorem Psalmum LXXXIII quamuis non ad uerbum ex Psalterio Romano citasse cum Hieronymus ipse (Ep. LXXII. 2, anno 398 scr.) eundem uersum ex Psalt. Gallicano adferat; multa ex Hieronymi praefatione in librum Esrae desumpsit auctor.

Inscr. incipit praefatio beati hieronimi presbyteri M, incipit praefatio sancti hieronimi p̄bi in hactis apostolorum R, incipit praefatio beati Hieronymi presbyteri in librum Actus (Actuum Sacon 1515, Actum Pagan.) apostolorum edd., incipit prologus S. Hieronymi Presbyteri in Librum Actuum Apostolorum Thom.

Canit psalmista, Ambulabunt a uirtutibus in uirtutem. Post apostoli Pauli epistolas dudum uno uobis uolumine translatas, Domnion et Rogatiane carissimi, actus apostolorum compellit ut transferam in latinum. Quem librum nulli dubium est a Luca Antiocheno, arte medico, qui postea inseruiens Paulo apostolo Christi factus est discipulus, fuisse editum. Ceruices premit inposita saepius oneris magnitudo, quia studia inuidorum reprehensione digna putant ea quae scribimus. Illorum numquam odio et detractio iuuante Christo meum silebit eloquium.

1. ambul. de uirtutibus in uirtutes edd.; cf. Psalt. Romanum ps. LXXXIII. 8 (Uall. x. 286) ambul. de uirtute in uirtutem; Hieronymus ipse (Ep. LXXII. 2) citat ibunt de uirtute in uirtutem cum Gallicano. post om. MR (habent codices recentiores et edd.).

2. translatis R. dōmon edd. rogaciane R, rogation M, rogatione ed. Kesler.

3. hactus R. compellit M.

4. lucha R. anthioceno M.

5. est om. MR (habent codd. recent. et edd.). aeditum R.

6. saepius MR. honeris R. cf. Praef. in librum

Esrae (Uall. IX. 1521) 'magnitudo operis imposita ita ceruices premit ut' etc. Inuidorum: in iudorum R. digna: dignos R* (corr. R°); dignum M* (m. eras.). cf. Praef. in l. Esrae 'accedunt ad hoc inuidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant.'

7. que R. nunquam R. hodie R¹. detractio R. iuuante M*.

8. sileuit M. cf. praef. in l. Esrae 'numquam meum, iuuante Christo, silebit eloquium . . . magis uestra caritate prouocabor ad studium quam illorum detractio et odio deterrebore.'

Subscr. explicit praefatio M, explicit praefatio hieronimi p̄bi R.

EDITORUM NOTA

Observabit lector eruditus has quinque praefationes plerumque ex laciniis Hieronymianis esse confectas, nullam autem earum ueram esse et genuinam praefationem uel Hieronymi uel alius scriptoris in librum cui praepositae sunt. Ex qua re sine dubio colligendum uidetur nullam in Actus praefationem scripsisse Hieronymum. Non tamen eo progredimur ut credamus Hieronymum librum non emendasse, quae sententia quibusdam uiris doctissimis placet; uide Hieron. Op. uol. x, pp. xix-xxii (ed. Uall.). Docent enim lectiones in notulis nostris descriptas codices nostros plerumque uno agmine contra ueteres stare et unius uiri mentem in opere emendationis laborantem prodere. Quis ille fuerit, nisi Hieronymus, prorsus nescimus.

DE CAPITULATIONIBUS NOUIS CODICUM METENSIS,
MONACENSIS, ET BAMBERGENSIS.

Haec capitula, fere LXII numero, quae incipiunt De passione etc., ex cod. Monacensi 6230, saec. IX-X (qui est M noster in Actibus) anno 1892 descripsit H. J. White. Qui cum in eis plura animaduersione digna obseruaret alios codices requisiiuit in quibus eadem uel similia conseruarentur. Duos cum inueniret ab amico nostro S. Berger in libro suo perutili 'Histoire de la Vulgate' etc. p. 357 citari, hos etiam conferendos curauit. Capitula cod. Bambergensis A. 1. 7. saec. XIV, uir doctus Fischer, bibliothecarius, humanissime nostri causa exscripsit; capitula cod. Metensis, saec. IX ineuntis, ipse anno 1901 exscripsit H. J. White. His codicibus muniti textum satis bonum, adhibita subinde coniectura, constituimus.

Haec capitula, numquam antea quod scimus euulgata, singularem quendam locum obtinent in historia ecclesiastica N. T. latini, et in hac re cum Priscilliani canonibus in epistulas Paulinas comparari debent. Opus enim sunt Donatistae cuiusdam qui in Actibus sectiones adnotauit opinionibus sectae suae propugnandis utiles. Cuius rei exempla sunt praecipue cap. XLIII De auctoritate publica quod rebus diuinis numquam se interposuerit et XLV De auctoritate baptizandi (Met.) uel rebaptizandi (M Bamb.). Primum, ex quo apparet Gallionem pro doctore Christianorum a Donatistis habitum, docet capitula post annum 347 composita. quo anno Donatus Magnus uocem illam notissimam emisit 'Quid est imperatori cum ecclesia?' Mos rebaptizandi inter Donatistas antiquior est ut patet ex censura prolata a Synodo sub Miltiade anno 313. Locum tamen nostrum (Act. xix. 1-7) de discipulis Ephesi post baptismum Iohannis denuo baptizatis, citat Optatus Mileuitanus 'De schism. Don.' v. 5, potius ut ueritatem doceat quam ut errores refellat; Augustinus uero 'contra litt. Petil.' II. xxxvii. § 85 (tom. ix. p. 244) circa annum 398, citat et retorquet Petiliani argumenta ex hoc loco ipso tracta; cf. et 'De unico bapt. contra Petil.' VII. § 9 (tom. ix. p. 531). Ex quo conicimus haec capitula circa finem saec. IV confecta esse.

Huc etiam trahimus capp. XX et XXVI quae docent baptismum non sine instructione praeuia conferendum esse. Donatistae enim omnes eos qui ad se confugiebant, etiam episcopos et presbyteros, catechumenos faciebant (Aug. 'De unico bapt. contra Petil.' XI. § 19, tom. ix. p. 536) et paganos se esse profiteri eis persuadebant (Epist. xxxv, tom. ii. p. 66).

Deinde quod dicitur cap. XLI De calumniis quas sanctis, societate forensium, doctores semper falsissimi machinantur ex parte Donatistarum prolatum uidetur, quorum Agonistici, uel, ut a Catholicis uocabantur, Circumcelliones, per uicos circumcursantes omnia perturbabant et 'contra decreta Caesaris' faciebant; cf. Act. xvii. 5-7 cum S. Augustini locis a Gieselero citatis 'Hist. Eccl.' I. § 86.

Porro locutiones aliquot Africanas in his capitulis obseruamus; legitur enim insecutio pro persecutione, sospitas, credulitas, actitare et forsam alia. Notandum etiam est auctorem fabulam Simonianam cognouisse (c. xviii), et textu 'occidentali' usum esse (c. xxxiv; uide ad Act. xiv. 2).

CAPITULA IN

Capitula exstant in codd. ABCFGØKMRSTUV c.

Desunt in DOW d e gig. p edd. ant. plur.; Kesler 1487 habet registrum in librum actuum apostolorum cuius sunt capitula XXVIII.

In codice I ad initium libri priora uerba cuiusque Actuum capitulis dantur, e.g. I Primum quidem sermonem etc.; LXXIII capitula enumerantur, cf. Thomasium I. p. 359.

A	BFØKRSU c; cf. etiam Thomasium	CT
<i>Edidimus ex codice Amiatino.</i>	I. p. 356, Sabatier III. p. 495, et Berger 'Histoire de la Vulg.' p. 356. Edidit Thomasius ex codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, A. 1, et Orat. B. 6 (7?): impressit Sabatier ex cod. Corbeiensi num. 2.	<i>Edidimus ex codice T quem his in locis transcripsit nostri gratia uir doctissimus W. Schulz.</i>
I. Ubi dicitur theophilo primum sermonem iam factum fuisse de operibus et doctrina christi.	I. Ubi praecepit iesus discipulis ab hierusalem ne discederent.	I. De conuersatione domini post resurrectionem suam cum apostolis et de ascensione eius ad celos.
II. Ubi exsurgens petrus in medio fratrum dixit de turba hominum fere CXX.	II. Petrus de iuda condiscipulis suis loquitur ut pro eo e duobus unum eligerent.	II. De duorum alloquutione angelorum ad apostolos et reditu apostolorum in iherusalem quorum et nomina dicit orantium cum maria et ceteris.
III. Ubi completis diebus pentecosten pariter erant congregati et spiritus sanctus superuenit in eos.	III. Ubi spiritus sanctus de caelo descendit super apostolos in locum ubi congregati fuerunt.	III. Petrus de iuda loquitur in cuius locum mathias subrogatur.
IIII. Ubi stans petrus cum XI leuauit uocem suam et locutus est.	IIII. Ubi petrus dicit iudaeis non enim sicut existimatis hi ebrii sunt cum sit hora diei tertia.	IIII. De pentecoste et uarietate linguarum unde petrus dat stupenti populo rationem.
		V. Uerba petri de passione et resurrectione et ascensione christi.

Notae ad codd. BFØK etc. I. precepit BK c. discipulis: om. R*(+R¹); + suis cod. S. Pauli, Sab. ab: a c. > ne ab hier. ØU. post discederent + capitulum ii Ubi reuersi sunt hierosolimam ad montem qui uocatur oliueti Vat. 4221; deinde Petrus de iuda sub numero iii ponit et sic ad cap. xxix.

II. condiscipulis cum FKR Thom.: cum discipulis BØU c; cum condiscipulis Sab. om. suis U. e BKF c Thom. Sab.: de ØU. e duobus unum: > unum e (de Ø) duobus Ø c; apostolum tantum R.

III. > descendit de caelo U. fuerunt BFKR: fuerant ØU c Thom.; fuerint Sab.

IIII. iudeis R c. om. enim siout R. exaestimatis B, extimatis F, estimatis R. hii R. ebrii: hebraei Ø. quum R. tertia c.

ACTUS APOSTOLORUM.

Inscr. incipit I, incipiunt tituli Θ, incipiunt capitula FV c, incipiunt capitula actuum (actum T) apostolorum BKTU, incipiunt capitula (capitulae C) libri actuum (hactuum CR) apostolorum CMR *Met.* 7, incipit capitulatio sequentis libri *Bamb.* A. I. 7, indiculum quid fecerint apostoli in actibus suis ut facile inuenias id quod uis si per numeros percurrere capitula perquisieris G; *nihil habet A; deficit S usque ad cap. VII.*

V	M (i. e. Monacensis Lat. 6230), Bambergensis A. I. 7, Metensis 7.	G
<i>Ex editione Thomasiae uol. I. p. 348.</i>		
I. Post passionem suam Dominus in multis argumentis apparet discipulis; et die quadragésimo allocutus eos, ascendit in caelum: qui, promittentibus Angelis sic eum esse uenturum, regrediuntur in Hierusalem.	I. De passione et resurrectione domini et ascensione et aduentu.	
II. Ad complendam Psalmistae prophetiam, duodecimus pro Iuda traditore Matthias ordinatur Apostolus.	II. De congregatione apostolorum et oratione quam cum altricibus suis mulieribus celebrarent.	
III. Completa die Pentecoste descendens Spiritus Sanctus in discipulos, uariarum eis tradit scientiam linguarum: quod audientes Iudaei, musto eos esse plenos asseuerant.	III. De mathia qui precibus apostolorum apostolatum iude suscepit.	I. Petrus loquitur de iuda in cuius locum mathias elegitur.
IV. Stans Petrus cum undecim, testimonium de Iesu perhibet: et compuncti qui audiunt, credunt, et baptizantur: atque adieciuntur Ecclesiae animae quasi tria milia.	IIII. De spiritu sancto quem iuxta promissum saluatoris apostoli adsumpserunt.	De pentecosten et linguis uariis diuisis.
	V. De propheta iohel cuius testimonio sanctum suos accepisse spiritum comprobantur.	III. De passione et resurrectione et ascensum christi.

Notae ad codd. M etc. I. om. domini *Bamb.* > aduentu et ascen. *Bamb.* om. et ascen. *Met.*
 II. apostu. *Met.* quam: qui *Bamb.* suis mulieribus bis scr. M. celebrabant *Bamb. Met.*
 III. praecibus apostu. *Met.* iude: inlaesus *Met.*
 IIII. assumps. *Bamb.*
 V. iohel + e *Bamb.* sanctum + se ac *Bamb. Met.* comprobantur *Bamb. Met.*

A	BF@KRSU c; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasi-um; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
V. Ubi testimonium petrus de iesu nazareno dicit ad populum.	V. Ubi de domino iesu uiris israhelitis loquitur et de scripturis diuinis.	.
VI. Ubi dixerunt ad petrum et ad reliquos apostolos quid faciemus uiri fratres et petrus ad illos paenitentiam inquit agite.	VI. Ubi petrus iudaeis dicit paenitentiam agere et baptizetur unusquisque in nomine iesu christi.	
VII. Ubi qui receperunt sermonem eius baptizati sunt.	VII. Ubi apostolis crediderunt et baptizatae sunt animae tria milia.	VI. De panis fractione per domos et prodigiis et quia erant eis omnia communia.
VIII. Ubi petrus et iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam et de clodo.	VIII. Ubi petrus et iohannes ascendentes in templum paralyticum sanant.	VII. De petri et iohannis uirtute in clodum ex utero et petrus ad penitentiam hortatur qui christum occiderunt.
IX. Ubi petrus et iohannes loquentes ad populum superuenerunt sacerdotes et magistratus templi tenuerunt petrum et iohannem in custodiam eo quod adnuntiarent in iesu resurrectionem.	VIII. Ubi loquebantur apostoli ad populum et superuenerunt sacerdotes et magistratus templi et iniecerunt in eos manus.	VIII. Docentes apostoli in custodiam traduntur et rursus dimissi ueniunt ad suos.
X. Ubi cognouerunt quod petrus et iohannes homines essent sine litteris et idiotae et admirabant eos.	X. Uidentes autem petri constantiam et iohannis.	

Notae ad codd. BF@K etc. V. dominum iesum B. israelitis Sab. scribituris F.
 VI. iudeis R c. poenitent. U Thom. Sab., penitent. c, penitenc. R. agere cum BFK cod. S. Petr., Sab.:
 agite @RU c Thom. et: ut R c. baptizetur c, baptizetur K. unusquisque + uestrum @U Thom.
 VII. Hic incipit S. apostoli cod. S. Pauli. baptizati FK, babt. c. anime R; + circiter SU. tria millia
 Sab., trea milia K, .iiii. milia B, iii R. baptizatae . . . milia in ras. B.
 VIII. iohannis S. ascendebant S. templo BFK c Sab. paralyticum @S c Sab.; claudum R. sanauit @.
 VIII. et pr. om. cod. S. Petri. sacerdotes: principes sacerdotum S. magistratibus S. om. templi
 Vat. 4221. iniecerunt U. eos @U Thom.: eis BFKRS c Sab.
 X. autem codd. plur.; om. BU, sed + iudaei U. constantiam RS. > constantiam petri U. iohannem B;
 + mirabantur U; + admirabantur cod. Orat.

V

M. Bamb. A. I. 7. Met. 7.

G

V. Pulcherrima in Hierosolymis nascentis Ecclesiae uita describitur: ubi Apostolis plura signa facientibus, credentium quotidie numerus augetur. VI. Petrus et Iohannes claudum in ingressu Templi saluant: et admirante super hoc populo, in nomine Iesu eum sanatum declarant: quos superuenientes Sacerdotes et Sadducae in carcerem tradunt, credentibus de turba quinque milibus uirorum. VII. Idem reducti ad Concilium, fiducialiter praedicant in nomine Iesu Christi unicam esse cunctis uiam salutis: ac principes interdicens ne in hoc nomine doceant, Apostolica auctoritate contemnunt.	VI. De iudaeis qui iuxta hortationem petri apostoli crucifixisse se dominum paenitebant. VII. De tribus milibus iudaeorum elemosynam sanctis post credulitatem facientium. VIII. De claudio quem petrus ascendens ad orationem circa horam nonam rerum contemptu uirtute curauit. VIII. De sospitate claudi quem christi uirtute curatum qui ad ipsorum restauracionem uenerant adprobabant. X. De resurrectione mortuorum et humani generis medela propter quam in carcerem sunt retrusi apostoli.	XXXII. De panis fractione per domos. VIII. Petrus et iohannes in templo ascendunt orare ad horam diei nonam. Item de clodo ex utero matris mendicantem et de agenda paenitentia. VI. Docentes apostoli in custodiam traduntur.

Notae ad codd. M etc. VI. iude. *Bamb. et VII. exhort. Bamb. Met.* apostoli: *deficit apos M. om. eo Bamb. Met. penit. Bamb.*

VII. iudaeorum: + conuersis et *Met.* elemosinam *Bamb.*; aelemosinas *Met.* fatientium *Bamb.*

VIII. clod. (*dod. cod.*) *Bamb. et VIII. contempte Met.*

VIII. uenerant e *coni.*: uenerat *codd.* adprobabant e *coni.*: -uit *Met.*, approbat *Bamb.*; adprobau *M.*

X. medelas *Bamb. Met.* quam: qui *Bamb.*; quae *Met.* carcere *Bamb.* sunt trusi *Met.*; >tr. sunt *Bamb.*

A	BFΘKRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasi-um; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
XI. Ubi dimissi petrus et iohannes uenerunt ad suos dixerunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent.	XI. Dimissi apostoli uenerunt ad suos et narrauerunt omnia.	
XII. Ubi multitudo credentium erat cor et anima una et erant illis omnia communia.	XII. Multitudinis autem credentium erat cor et anima una.	
XIII. Ubi annanias et saphira fraudauerunt de pretio quod uendiderant et mortui sunt.	XIII. Ubi quidam uir ananias cum saffira uxore sua fraudauerunt de pretio agri et expirauerunt.	VIII. De loci motione in quo orantes stabant et quia uendentes agros pretia afferebant et de anania et saffira.
XIII. Ubi per manus apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe.	XIII. Per manus autem apostolorum fiebant signa et prodigia multa in plebe.	
XV. Ubi exsurgens princeps sacerdotum et qui cum eo erant repleti zelo tenuerunt apostolos et posuerunt illos in custodia publica illi autem educti ab angelo praedicabant iesum christum.	XV. Ubi princeps sacerdotum et omnes qui cum illo erant iniecerunt manus in apostolos et posuerunt eos in custodia.	X. Apostoli in custodiam missi ab angelo dimittuntur ut in templo predicent quos sacerdotes coarguunt.
XVI. Ubi conuocantes apostolos denuntiauerunt eis ne loquerentur de nomine iesu et dimiserunt eos.	XVI. Ubi caesis apostolis iudaei denuntiauerunt eis ne loquerentur in nomine iesu.	XI. Uerba gamalielis de theoda et iuda pseudoprophetis et apostoli dimissi gaudent quia cesi pro christo sunt.

Notae ad codd. BFΘK etc. XI. om. capitulum S*, + in ima pag. dimissi + autem Vat. 4221. om. omnia Vat. 4221.
 XII. + ubi ad intt. U. om. autem RU. credentium RS. oor + unum S c *codd. ap. Thom., Sab.*
 XIII. annanias Θ*RU c *Thom. Sab.*; annanias BFΘ'KS *Vat. 4221.* saffira BFKSU, saffira *Thom. Sab.*; saphira Θ, saphira R c. uxore + rasura U. defraudauerunt c *Thom.* de pretio (praet. F, prec. KR): de decimas S, decimas om. de) B. expir. U, spir. R.
 XIII. per manus autem: ubi per manus RU. om. multa R *Vat. 4221.* plebe: populo *cod. S. Pauli.*
 XV. princeps K, principes R c *cod. S. Petri.* eos: illos R; om. Θ. custodiam R c.
 XVI. caesis apostolis KR c (cesis) *Thom. Sab.*: caesi apostoli BFΘSU *cod. S. Pauli.* iudaei K *Thom. Sab.*, iudei R c: a iudaeis FΘ *cod. S. Pauli*, a iudeis RSU. denunciauerunt RS c. ne + ultra U. om. loquerentur *Vat. 4221.*

V

M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.

G

VIII. Idem refertur suis minas principum: quibus mox ad Deum uocem leuantibus, aduenit Spiritus Sanctus, et maiorem eis praedicandi fiduciam tribuit.

IX. Item una anima primitiuae Ecclesiae uita refertur: ubi Ioseph quia fideliter possessa reliquit, congruum suae fidei ab Apostolis nomen accipit. At Annanias et Sapphira quia Deo mentiri conabantur, cita morte perfidiae culpam expiant.

X. Clarescentibus Apostolorum signis, aliarum quoque Ciuitatum multitudo Hierosolymam sananda confluit.

XI. Missos in carcerem Apostolos Angelus nocte ad praedicandum educit. Quod comperti Principes uerbis eos terrere temptant, nec ualent: interficere cogitant, sed Gamalihel interueniente uetantur: caedunt, minanturque; nec eos ab Euan-gelizando coercent.

XI. De loco qui motus est cum apostoli eieci de carcere reuersi ad fratres orarent.

XII. De substantia indiuisa credentium et de mendacio in anania et saphira perpetrato et morte damnato.

XIII. De sanctis qui in nomine christi et curare prohibentur semper et docere.

XIII. De consilio gamalielis quod dei opus dissoluere uitia humana non possent et apostolorum plebis sollicita uisitacione.

XXXV. De loci motione in quo apostoli stabant et omnia communia erant et de anania cum uxore sua saphira.

VIII. Apostoli in custodia mittuntur et angelus eos dimittit ut in templo docerent (-ret*) quos sacerdotes coarguunt.

VIII. De theodan et iudae pseudoprophetis.

Notae ad codd. M etc. XI. est + et Met. eieci: relictus M Bamb.
 XII. mendatio M Bamb. anania: annia M. om et sec. Bamb. saphira M°. perpetrato et Met.:
 perpetua M Bamb. dampnatio Bamb.
 XIII. om. qui in nomine Bamb.
 XIII. gamlihelis Bamb., gamalihelis Met. dissoluere ita legendum credimus (cf. Act. v. 39), sed locus certe
 corruptus est: dissolui codd.; deinde def. M usque ad persecutionis cap. xxx. posse Met. apostolum plebi Met.

A	BF@KRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasi-um; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
XVII. De numero crescentium discipulorum et murmur graecorum aduersus hebreos et electione septem diaconorum.	XVII. Ubi crescente numero discipulorum factus est murmur graecorum aduersus hebraeos.	XII. De uiduis et septem diaconum ordinatione.
XVIII. De stephano plenus gratia et fortitudine signa et prodigia faciebat in populo.	XVIII. Stephanus plenus gratia et fortitudine faciebat signa magna et prodigia coram plebe.	
XIX. Ubi stephanus confundit iudaeos testimoniis legis illi autem fremebant in eum.	XVIII. Stephanus loquitur populo de patriarchis incipiens ab abraham usque ad mosen.	XIII. Uerba stefani ad iudeos de genesi (<i>esi eras.</i>) et exodo.
XX. Ubi stephanus repletus spiritu sancto intendens in caelum uidit gloriam dei et iesum stantem a dextris dei et lapidauerunt eum.	XX. Ubi haec audientes dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum.	XIII. Lapidatio et dormitio (<i>dortio*</i>) stefani et quia saulus deuastabat (<i>deuatabat*</i>) iglesiam.
XXI. De persecutione quae facta est in ecclesia hierosolymis et sauli deuastatione et philippus in samaria praedicans.	XXI. Facta est autem persecutio magna ecclesiae quae est hierosolymis.	
XXII. De simone mago seducens gentem samariae.	XXII. De simone mago.	XV. Filippus diaconus dei (<i>de*</i>) uerbum tradidit samariae et simon magus bapuzatur ab eodem.

Notae ad codd. BF@K etc. XVII. factum *Thom.* murmur S. grecorum KRSU c. hebreos RSU c.
 XVIII. + ubi *ad init.* U. stefanus S. gracia S. magna B@KRS c *Thom.*: om. FU Sab. quoram
 R; in S. plebem FS.
 XVIII. + ubi *ad init.* U. stefanus S. loquebatur S. patriarchis: is *super ras. scr.* @. abraam R.
 om. ad B. mosen cum F: moysen B@KU c *Thom. Sab.*, moisen R, moyse S.
 XX. audientes + iudaei U. dissecab. F, dissicab. Sab. suis om. *Vat. 4221.* dentibus + suis @.
 XXI. + ubi *ad init.* U. om. autem RU. persecutio RS, persecutio @; praedicatio *Vat. 4221.* ecclesiae
 S; in ecclesia KR (*aeccl.*) c *Thom.* que R. est + in S. hierosolimis U, hierosolimis R; hierusalem S.
 XXII. symone U.

V	<i>Bamb. A. L. 7, Met. 7.</i>	G
XII. Multiplicato discipulorum numero, septem Diaconi ordinantur; et crescente Dei uerbo, etiam Sacerdotum turba non modica subiugatur fidei.	XV. De septem dispensatoribus plenis spiritu sancto et magistrorum diuini sermonis ministerio singulari.	X. De uiduis et septe apostolorum constitutio.
XIII. Stephanus in nomine Iesu Christi magnis eminet signis: quem infidelium factio, quia ueritate uincere nequit, falsorum testium suffragia quaerit, eumque ad concilium protrahit.	XVI. De stephano qui postea quam maiorum ac legis ordinem enarrauit insaniam coercuit iudaeorum.	XI. Tractatus sthefani de genesi et exhodo.
XIV. Idem, interrogante Sacerdotum Principe, arguit eos semper Dei legi fuisse rebelles; qui et prius Prophetas, et nuper Christum occiderint.	XVII. De principe martyrum qui interfectores suis indulgentiam ut ipsum facere oportuit postulauit.	XII. Lapidatio et dormitio stefani (stepani*).
XV. Idem, frementibus in eum auditoribus, etiam se Iesum a dextris Dei stantem uidere testatur; et lapidantibus se ueniam precatur. Ecclesia quoque Hierosolymitana, Saulo instante, dispergitur.	XVIII. De mago simone qui in persona falsorum fratrum ad hoc baptizatus est ut deinceps sanctorum saeuus emergeret insecutor.	XII. De simone mago alii (sic) baptizatus est.
XVI. Philippo Diacono in Samaria Christum praedicante, et signa faciente, multi credunt et baptizantur: in quibus et Simon baptizatus adhaeret Philippo.		

Notae ad codd. Bamb. etc. XV. septe *Met.* plenos *Met.*
 XVI. postea aquam *Bamb.**, poste aquam *cor.* malorum *Bamb.* narrauit *Met.* iude. *Bamb.*
 XVII. martirum *Bamb.* om. indulgentiam *Bamb.* postulauit: custodiuit *Bamb.*
 XVIII. symone *Bamb. et XVIII.* personam *Bamb.* seuus *Bamb.* insequu. *Bamb.*

A	BF@KRSUc; <i>codd. Vat. 4221. S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasius; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
XXIII. Ubi simon uoluit dare pecuniam apostolis dicens date et mihi hanc potestatem ut cui inposuero manum accipiat spiritum sanctum et repulerunt eum.	XXIII. Simon magus pecuniam apostolis offert.	XVI. Simon pecuniam offert apostolis ut accipiat potestatem signorum.
XXIIII. Ubi angelus domini loquitur philippo dicens surge uade contra meridianum et dum abisset obuius est illi quidam aethiops eunuchus quem et baptizauit.	XXIIII. Ubi angelus domini philippo loquitur.	XVII. De filippo eunuco candidis regine et quomodo rapuit filippum spiritus ab eunuco.
XXV. Ubi saulus accipiens a principe epistulas ad damascum ut uinctos teneret christianos et ubi circumfulsit eum lux de caelo.	XXV. Ubi paulus a principe sacerdotum epistulas petit in damascum.	XVIII. De saulo ubi deus ad eum loquitur uia et quomodo credens bapuzatur ab anania et predicat christum.
XXVI. Ubi saulus confunde- bat iudaeos qui habitabant damascum et ubi in sporta per murum dimissus est.	XXVI. Ubi paulus conuale- scens confundebat iudaeos.	XVIII. Saulus nocte in sporta dimissus et euadit (uadit*) in- sidias damascenorum quem barnabas adducit ad apo- stolos.
XXVII. Ubi petrus perambu- lans sanctos qui erant lyddae peruenit ad hominem quen- dam nomine aeneam para- lyticum ab annis octo quem et sanauit et in ioppe mulie- rem nomine thabitas resu- scitauit.	XXVII. Petrus ueniens lyddae ad sanctos aeneam ab annis octo iacentem in grabatto sanat et discipulam in ioppen nomine tabitam resuscitat.	XX. Petrus lidde paraliticum uerbo sanat et in ioppe suscitat tabitam.

Notae ad codd. BF@K etc. XXIII. + ubi *ad init.* BRS *Vat. 4221.* symon U c. pecuniam BRU. offert cum @SU *Thom.*, et offeret F; defert R c *codd. ap. Thom.*; deferet K *Sab.*; optulit B; + propter donum spiritus sancti R. XXIIII. om. ubi K c *cod. S. Petri.* philippo S. loquitur + abire contra meridiem R. XXV. om. ubi K c. paulus cum BF@S: saulus KRU c *Thom. Sab.* principibus BU *Sab.* epistulas cum F: epistolas @KSU *Thom. Sab.*; eptas BR c. petit: petiit R, petiuit S. > pet. epist. KR c *Thom. Sab.* in damascum (-sco S): om. K c; + et in uia diuina est uoce prostratus R. XXVI. paulus etc. ut XXV; + accepta fide R. conualescens + et S. iudeos R c, iudaeis S. XXVII. + ubi *ad init.* BSU. om. ueniens U. lyddae cum F@¹, et lydae @*, lydde BK, liddae *Thom.*, lidde R c *Sab.*: lyddam U, lydda S. ad sanctos: Ascus *Sab.* aeneam U, eneam c *Sab.*, aenea B, enea K. om. ab SU. octo: .uIII. FKSU. grabato @S c *Sab.*, grabbato *Thom.* om. in grabatto R. om. sanat K. discipula BF, discipulum *cod. S. Petri.* iopen @*, iopem *cod. S. Petri*, ioppe R *Thom.* tabitam cum U c *Thom.* et thabitam R: thabita S, tabita @ *Sab.*; tabitas BFK. suscitatur @.

V

Bamb. A. I. 7, Met. 7.

G

XVII. Descendentes Samariam Petrus et Iohannes imponunt manus credentibus, ut accipiant Spiritum Sanctum: quod emere pecunia cupiens Simon, anathemate damnatur.

XVIII. Philippus iubente Angelo uiam Gazae petit, ubi instructo ac baptizato Aethiope (-piae *cod.*) Gentium primitias Domino consecrat.

XIX. Saulus ad persequendam Ecclesiam Damascum pergens, caelesti increpatione coercetur: mora (*sic*) baptizatus ab Annania, continuo Iesum in Synagogis praedicat.

XX. Idem, quaerentibus eum Iudaeis interficere, per murum nocte dimittitur: et ueniens Hierosolimam Barnaba duce Apostolis coniungitur. Sed et ibi a Graecis passus insidias, Tarsum transfertur a fratribus. Cuius furore sedato, Ecclesia per totam Iudaeam, Galilaeam, et Samariam libera pace fruitur.

XXI. Petrus in Lydda (quae nunc Diospolis uocatur) paralyticum erigit Aeneam: et in Ioppe Tabitham a morte suscitatur.

XVIII. De eodem Simone qui cum emere se posse a petro sanctum spiritum credidisset spiritali prouidentia predamnatus est.

XX. De eunucho quem philippus angelica reuelatione ut baptizandi formam simul et uiuendi acciperet rationabiliter baptizauit.

XXI. De iudicio quod saluator in paulum cum in sanctos saeuiret exercuit et de baptismo ananiae in paulum.

XXII. De exordio insecutionum pauli. quos ueritatis praeconii causa sustinuit.

XXIII. De magnitudine odii quod aduersus paulum iudaei exercebant paulo remissius cum ceteris apostolis actitante.

XXIII. De aeneam et thabita. quos elemosine causa apostolus et uisitauit et suscitauit.

XIII. Simon ubi (tibi *cod.*) pecuniam offert ut accipiat potestate sicut apostoli.

XV. De philippo et eunucho candacis reginae.

XVI. Saulo ubi deus de caelo loquitur. Item quod per nocte in sportam per murum dimittitur.

XVII. Ubi petrus paralyticum uerbo sanauit et thabitham in ioppe suscitatur.

Notae ad codd. Bamb. etc. XVIII. emere se: merore *Bamb.* predampn. *Bamb.*

XX. angelica reuelatione ut baptizandi formam simul et uiuendi locus corruptus forsitan ita corrigendus: *cod. Metensis legit* angelica semel reuelatione ut baptizandi forma uiuendi *haud dubie ex glossa marginali perperam intellecta; cod. Bamb. habet* angelica reuelatione ut baptizandi formam uiuendi.

XXI. iuditio *Bamb.* seuire *Bamb.* ananie *Bamb.* paulo *Met.*

XXII. insequu. *Bamb.* Pro quos lege quas; forsitan ex graeco διοργάνω οὐς irrepsit. preconii *Bamb.*

XXIII. quod: quem *Met.* iudei *Bamb.* actitantes *Met.*

XXIV. eueam *Bamb.* selimosinae *Met.*

A	BFØKRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasiu; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
XXVIII. De cornelio centurione qui habitabat caesarem qui admonitus ab angelo accersiuit ad se petrum ut eum doceret et ubi dum orat petrus uidit caelum apertum et uas quoddam descendens ad terram in quo erant quadrupedia et uolatilia.	XXVIII. De cornelio.	XXI. De cornelio et angelo (<i>om. lo*</i>) sibi loquente et de petro et uisione eius in uase et reptilibus et cornelii conuersatione et de satisfactione petri apud apostolis.
XXVIII. Ubi cornelius occurrens petro procedens adorauit eum et eleuauit eum petrus de terra interrogauit eum ob quam causam miserit ad eum et indicauit cornelius omnia quae ab angelo ei fuerant dicta.	XXVIII. Ubi cornelius petrum expectat.	
XXX. Ubi petrus aperiens os suum docuit eum omnia de christo iesu et uocatione gentium.	XXX. Cornelius uisum petro narrat.	
XXXI. Ubi audierunt apostoli quod et gentes receperunt uerbum dei et petrus exposuit illis uisionem quod uiderat de linteo.	XXXI. Ubi iudaei dicunt petro quare introisti ad uiros preputium habentes.	XXII. Paulus et barnabas per totum annum antiociae docent ubi primum discipuli cognominati sunt christiani.
XXXII. Ubi uenerunt prophetae ab hierosolymis anthociam et surrexit unus ex eis nomine agabus et significabat per spiritum famem magnam futuram et herodes rex occidit iacobum fratrem iohannis et petrum posuit in carcerem.	XXXII. Propheta agabus famem adnuntians.	XXIII. Agabus sub claudio famem facturam significat et per paulum et barnaban fratres hierosolymis dona transmittit sanctis.

Notae ad codd. BFØK etc. XXVIII. Capp. hoc et sequens in unum coniungit Vat. 4221. cornil. S et infra. XXVIII. expectat U c et spectat K Thom. Sab. : sperat BFØS codd. ap. Thom. petrum expectat : ad petr. mittit R.

XXX. + ubi ad init. BRS. uisum petrum narrat Sab., > petro uisum narrat c, uiso petro narrat Vat. 4221, uisum quod uidit petro narrat R.

XXXI. iudei R c. introistis Sab. preputium BK, prepucium RS c. abentes R.

XXXII. + ubi ad init. BRS. agabus Vat. 4221 ; + per spiritum sanctum R. adnuntians FØ, ann. BK codd. ap. Thom., Sab., adnuntians S, annuntians c : adnuntiat U, annuntiat Orat. B. 6, annuntiat R.

V

Bamb. A. I. 7, Met. 7.

G

XXII. Cornelius Centurio, monente Angelo, Petrum ad se imbuendum inuitat: cui mox Petrus et ipse uisione caelesti admonitus occurrit.

XXIII. Ueniente Caesaream Petro (*petit cod.*), Cornelius uisionem Angeli replicat: et audito ab eo Dei uerbo, Spiritus Sancti gratia cum suis, et ante perceptionem Baptismi perfunditur.

XXIV. Petrus, disceptantibus contra se Iudaeis, cur Gentibus praedicauerit; ut haec Diuinitus fuerint procurata demonstrat.

XXV. Foenicem usque et Cyprum et Antiochiam uerbum Euangelii disseminatur: et in Antiochia docentibus Barnaba et Paulo, primum discipuli Christiani uocantur.

XXVI. Agabo fame m prophetante, Barnabas et Saulus de Antiochia Iudaeam cum eleemosynis mittuntur.

XXV. De fame apostolica. et reuelatione diuina quod debeant sancti mactare. †uel qualibet† alimonia satiari.

XXVI. De baptisma cornelii. et non baptizandis his qui nondum fuerint ordine diuine ueritatis instructi.

XXVII. De gentibus quemadmodum exordium credendi in christo sumpsissent ad inuidiam a semetipso apostolus depellendam insinuat iudaeis.

XXVIII. De exhortatione discipulorum christi. ut ab apostolis commoniti. salutis uerbum gentibus loquerentur.

XXVIII. De collatione fratrum quae in hierusalem sanctis est destinata. et iacobi interfectio ab herode. et liberatione petri per angelum.

XVIII. De cornelio centurione ad petro et quo linteum de caelo cum animalibus descendit ad petrum.

XVIII. Discipuli in antiochia cognominati christiani.

XX. Agabus ubi famem sub claudio caesare futuram significat.

Notae ad codd. Bamb. etc. XXV. mactare. †uel qualibet† ita legendum credimus: mactare. qua uel *Bamb.*; mactariq. † Met.; cf. ad Act. x. 13 seq.
 XXVI. om. cap. Met.
 XXVII. (XXVI in cod. Met.) semet (sine ipso) Met. iudeis *Bamb.* > iudaeis insinuat Met.
 XXVIII (XXVII Met.). exort. Met. communiti *Bamb.* gentilibus Met.
 XXVIII (XXVIII Met.). que *Bamb.* iherus. *Bamb.* destinata Met. interfectio *codd.*: lege interfectione. om. et liberatione . . . angelum Met.

A	BF@KRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
XXXIII. Ubi angelus petrum de carcere producit.	XXXIII. Ubi herodes iacobum fratrem iohannis occidit et petrum misit in carcerem.	XXIII. Erodes iacobum fratrem iohannis occidit petrum uero mittit in carcerem quem angelus inde tollit.
XXXIII. Ubi perturbati milites quidnam de petro factum fuisset.	XXXIII. Ubi milites turbati sunt pro petro.	XXV. Petrus ad domum marie ueniens pulsat et intrat et erodes percussus ab angelo scatenens uermibus expirabit.
XXXV. Ubi in ecclesia quae erat anthiociae prophetae et doctores conuenerant et de bariesu pseudopropheta.	XXXV. Ubi separat spiritus sanctus paulum et barnaban ad praedicandum.	XXVI. Barnabas et saulus redeunt antiociam unde per christum reuelantem ieiunante egleia mittuntur ad predicandum habentes secum iohannem cognomento marcum.
XXXVI. Ubi paulus nauigans ueniens anthiociam euan-gelizauit ibi christum iesum filium dei uiui.	XXXVI. Paulus et qui cum eo erant nauigantes uenerunt pergen pamphiliae.	XXVII. Paulus et barnabas in insula pabum cecant magum nomine bariesum qui erat cum sergio proconsule. XXVIII. Paulus in sinagogis (<i>om. go*</i>) disputans multis scribaturarum testimoniis conuincit iudeos quibus (<i>bus eras.</i>) rennuentibus gentes gauise credunt.
XXXVII. Ubi iudaei repleti zelo contradicebant his quae a paulo dicebantur et gentes audiebant eum.	XXXVII. Paulus de resurrectione christi iudaeis praedicat.	
XXXVIII. Ubi paulus et barnabas ueniens iconio et	XXXVIII. Iconio intrant synagogam apostoli et credit	XXVIII. Paulus et barnabas iconio in sinagoga multo

Notae ad codd. BF@K etc. XXXIII. herodis S. > occidit fratrem iohannis S. mittit R.
 XXXIII. *om. pro @*(+@')*.
 XXXV. separat BS; separabat *codd. ap. Thom.* barnabam KU *Thom.*, -ba S. predicandum BKRSU c.
 XXXVI. + ubi *ad inist.* BS, + et *Sab.* pergen pamphiliae cum @R c *Thom.*, pergen phamphiliae B, pergen pamphiliam *cod. S. Pauli, Sab.*; per gentes pamphiliae (-liam K) FKS *cf. ad xiii. 13. 14*; pamphiliam *tantum* U.
 XXXVII. + ubi *ad inist.* B. resurrectione RS. *om. ohristi* U* (+mg.). iudeis R c. predicat BKRSU c; praedicabat *codd. ap. Thom.*
 XXXVIII. + ubi *ad inist.* B. ychonio c, ichonio R, iconiae *Sab.*; et quomodo *Vat. 4221.* intrant + in c *Thom.* sinagogam RS c. credit S; + eis U.

V

M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.

G

XXVII. Herodes, occiso Iacobo, Petrum retrudit in carcerem: unde eductus ab Angelo, uenit ad domum Mariae matris Iohannis.

XXVIII. Idem Herodes, non inuento Petro, descendit Caesaream: ubi Angelo percussus, liberum praedicantibus uerbum iter reliquit.

XXIX. Barnabas et Saulus reuersi Antiochiam, iubente Spiritu Sancto ordinantur Apostoli: et mox nauigantes Cyprum, excaecato mago Elyma, Sergium Paulum Proconsulem doctrina fidei inluminant.

XXX. Paulus et Barnabas deuenientes Antiochiam Psidia, praedicant in Synagoga: quos multi et Iudaeorum et Proselytorum credentes sequuntur.

XXXI. Rursum plures de Gentibus conueniunt ad audiendum uerbum: quos zelantes Iudaei, eieciunt Paulum ac Barnabam de finibus suis.

XXXII. Idem in Iconio diu praedicantes, multos et de

XXX. De ultione diuina quae se in herode iustorum insecutionis causa exercuit.

XXXI. De peruersoribus uiae ueritatis eorumdemque pessima caecitate quae in bariesu a paulo traducta est.

XXXII. De paulo qui legis et prophetarum testimoniis suadet in dei gratiam quicumque crediderit permanere.

XXXIII. De non credentibus quod semper inuidiam christi discipulis confient.

XXXIII. De uarietate temporum quorum christi disci-

XXI. De herode qui occidit iacobum et misit petrum in carcare diebus azimorum: et angelus dimittit eum et ad domum mariae uenit et quod herodes uermes fecit et sic mortuus est. Item de ieiunio.

XXII. Saulus coram proconsule bariesu caecum facit.

XXIII. Paulos in synagogis disputat de christo iesu.

Notae ad codd. M. etc. XXX (XXVIII Met.). que Bamb. semper. habet persecutionis.

XXXI (XXX Met.). praeuersoribus Met. uie Bamb. cecitate Bamb. Met. bariesu: barbarie Bamb. (deinde + suadere); bariae suam Met. cf. ad xiii. 6. om. a Bamb. Met.

XXXII (XXXI Met.). gratia Met.

XXXIII (XXXII Met.). inuidia Bamb. Met.

XXXIII (XXXIII Met.). De sententia cf. textum occidentalem Act. xiv. 2 δ δὲ Κύριος ἔδωκεν ταχὺ ἐπέληθη.

A	BFØKRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
praedicantes in synagoga crediderunt iudaeorum et grecorum copiosa multitudo.	iudaeorum et grecorum copiosa multitudo.	tempore docent et signa faciunt unde eos expellunt iudei.
XXXIX. Ubi paulus in lystris claudum ex utero matris curauit et ubi paulum mercurium uocauerunt et barnaban iouem.	XXXVIII. In lystris claudum ex utero matris suae paulus sanat.	XXX. Paulus in listris clodum curat ubi eum mercurium barnabam uero iobem uocant.
XL. Quidam descendentes de iudaea docebant nisi circumcidamini non potestis salui fieri unde facta seditione paulo et barnabae ascenderunt hierosolimam ubi erant petrus et alii apostoli uidere de uerbo hoc.	XL. Ubi quidam descendentes de iudaea docebant fratres circumcidi secundum morem mosi.	XXXI. De antiocia uenientes iudei lapidant paulum ubi putatur mortuus qui cum barnaba inde pergens ubique predicat.
XLI. Ubi placuit apostolis et senioribus elegere (elig.*) uiros et mittere anthociam cum paulo et barnaban scribentes epistulas.	XLI. Ubi apostoli scribunt credentibus ex gentibus non mandasse eos qui circumcisionem praedicabant.	XXXII. De reditu (seditu <i>cod.</i>) et barnabe antiociam et de questione circumcisionis pro qua iherosolimam pergunt ubi petrus ceteris dicit quur temtatis iugum inponere credentibus.
XLII. Ubi paulus quendam discipulum nomine timo-	XLII. Ubi paulus et barnabas directi ab apostolis antiociam et congregata multitudo tradiderunt epistulam.	XXXIII. Iacobus confirmat sententiam petri ne circumcidantur gentes sed abstineant ab idolis a fornicatione et ceteris.
XLII. Ubi paulus quendam discipulum nomine timo-	XLIII. De timotheo discipulo.	XXXIII. Epistola apostolorum ad fratres in antiocia quam miserunt per paulum et ceteros uiros primos. XXXV. Dissensio barnabe et pauli de iohanne cogno-

Notae ad codd. BFØK etc. XXXVIII. iudeorum R c. grecorum KRSU c.
 XXXVIII. listris BRS c. om. suae U.
 XL. descendentes S. de iudaea R c; om. cod. S. Petri. circumcidi + rasura K. secun S. morem : legem B *codd. ap. Thom.* mosi F : moysi *codd. plur.*, moisi R; moyse S.
 XLI. apostoli : paulus c. scribunt Ø'KRU *Thom.* : -bent BFØ'S Sab., -bit c. non mandasse : non misisse U. om. eos *Vat. 4221.* circumcisione B Sab. predicabant BKRS c.
 XLII. apostolis + ad c. antiociam Ø'S, anthociam Ø', anthochiam R; + uenerunt S. om. et sec. U *codd. ap. Thom.* congregatae *codd. ap. Thom.* multitudini *codd. ap. Thom.*; -nem S. epistulam FS; epistolam BØKR (sep.) U *Thom. Sab.*
 XLIII. thimotheo ØR.

V

Iudaeis et de Gentibus conuertunt ad fidem : sed infidelium impetu propulsati, Lystram petunt et Derben.
 XXXIII. Idem docent in Lystris, ubi claudo curato per Paulum, dii sunt aestimati, et uix turbas ne sibi immolent sedant.
 XXXIV. Commoti a Iudaeis Licaonii lapidant Paulum : qui refocilatus a suis, nihilominus cuncta docendo peruagatur.

XXXV. Docentibus in Antiochia pseudoapostolis credentes ex Gentibus circumcidi debere, Paulus et Barnabas pro hac quaestione Hierosolymam destinantur : ubi eadem quaestione mota, fit Conuentus Apostolorum ; et missa ad fratres epistola, quid Euangelii ueritas habeat edocent.

XXXVI. Barnabas propter Iohannem discedens a Paulo,

M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.

puli aliquando requiem inueniunt insecutiones aliquando patiuntur.

XXXV. De grecis qui magnitudine suasi uirtutum deos esse apostolos putauerunt. qui grauiora postmodum a iudaeis experti sunt.

XXXVI. De regnis caelestibus quae citra tribulationem [adipisci] nullus praeualeret introire. et de falsis doctoribus qui ad culturam legis ueteris denuo christi discipulos pellebant.

XXXVII. De epistula apostolorum per quam preceperunt legi mosi non esse seruendum.

XXXVIII. De separatione barnabae a paulo et pauli

G

XXIII. Paulus in lystris claudum curat. et quod barnaban iouem et paulum mercurium putant esse.

XXV. Ex antiochiam uenientes . iconio . iudaei lapidant paulum.

XXVI. Iacobus docet abstinere ab idola . et fornicatione.

XXVII. Apostoli eligunt (-gant cor.) quos mittant antiochiam cum litteris.

XXVIII. Paulus et sileas timotheum circumciderunt.

Notae ad codd. M. etc. XXXIII. insecutiones partim euanuit in M. XXXV (XXXIII Met.). deos partim euanuit M. postmodum euanuit in M. om. a Bamb. Met. iude. Bamb.
 XXXVI (XXXV Met.). cel. Bamb. que Bamb. citra : circa Bamb. tribulatione M Met. adipisci paene euanuit M ; et reuera delendum uidetur, cum adipisci et introire ex duarum lectionum conflatione deriuentur ; uide ad xiv. 22. praeualet Bamb. Met. christi euanuit M compellebant Mc Met.
 XXXVII (XXXVI Met.). epistola M Bamb. praecep. Met. legi : euanuit in M ; lege Met. moysi Bamb. Met.
 XXXVIII (XXXVII Met.). barnabe Bamb., barneba M. paulo : pauo Bamb.

A

theum secum uoluit proficisci circumcidit eum.

XLIII. Transeuntes autem frygiam et galatiam uetati sunt ab spiritu sancto loqui uerbum in asia et temptabant ire bythiniam non permisit eos spiritus iesu.

XLIII. Ubi quaedam mulier nomine lydia intendebat in his quae dicebantur a paulo.

XLV. Ubi paulus spiritum pithonis a puella expulit et dum missi fuissent paulus et silas in carcerem custos carceris credidit et baptizatus est.

XLVI. Ubi paulus et silas uenerunt tessalonicam adaperiens de scripturis et insinuans quia christum oportuit pati et zelantes iudaei tenuerunt iasonem.

XLVII. Ubi paulus ueniens athenis et epicurei et stoici

BF@KRSUc; *codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomastium; cod. Corb. 2 apud Sabatier.*

XLIII. Ubi paulus uisitatur et uidet uirum macedonem stantem deprecantem eum.

XLV. De lydda purpuraria.

XLVI. De puella habente spiritum pythonem.

XLVII. Ubi iudaei zelantes paulum concitauerunt turbam ad domum iasonis.

XLVIII. Paulus atheniensibus dicit de ignoto deo.

CT

minato marco et ubi timotheus a paulo circumciditur.

XXXVI. Proibentur ab spiritu paulus et qui cum eo asie uel bitinie predicare et somnium pauli de uiro macedone.

XXXVII. De lidia purpuraria (purpura*) in ciuitate colonie que est in macedonia.

XXXVIII. Paulus in eadem urbe pitonem eicit de muliere ancilla et plebs paulum et sileam in foro ductos cedunt et in neruo mittunt.

XXXVIII. Nocte terremotu facto soluuntur et custos (-tus*) carcerum ab eis baptizatur.

XL. Magistratus iubent mitti apostolos et paulus contradicit et tamen egreditur.

XLI. Paulus in tessalonica predicat in sinagoga iudei iasonem (iass.*) pertraant latentibus apostolis.

XLII. Paulus athenis cum filosofis disputat in foro (foco

Notae ad codd. BF@K etc. XLIII. uidit SU codd. ap. Thom.; + in somnio U. machedonem BFK, -num S, machedo donem R. stantem: om. c; + et R Vat. 4221, Orat. deprecantem RU Vat. 4221, Orat.; deprecans BF (deprae.) @KS c codd. S. Pauli, S. Petri, Sab. eum: se U.
 XLV. lidda R c, lyda @* Sab. purpuraria Sab.
 XLVI. puellam BF. habentem BFKR (abentem) S. pythonem S, pythonem B@U, phitonem c Sab.: phithonis R.
 XLVII. iudei R c. turbas S. iassonis S.
 XLVIII. + ubi ad inis. BRU.

V	M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.	G
nauigat Cyprum; et Paulus electo Sylā peruenit Lystram, ubi Timotheum adsumens circumcidit.	sollicitudine quae epistolam apostolorum impleri ciuitates circuens hortabatur.	
XXXVII. Prohibetur Paulus loqui uerbum in Asia uel Bithinia, et Macedoniae potius euangelizare iubetur: ubi adueniens, primam Lydiam purpurariam conuertit ad Dominum.	XXXVIII. De rebus contrariis ut paulus timotheum circumcideret. et apostolorum statuta discipulis sollicite commendaret.	XXVIII. Somnium pauli de uiro macedone.
XXXVIII. Idem pythonem a puella eiecit: et commota ciuitate flagellatus cum Sila carceri datur: qui a Domino soluti carcerarium catechizatum baptizant.	XL. De spiritu pythonis fugato cuius causa paulus cum ceteris grauissimis plagis adfectus facto terremotu cum esset iussus educi de carcere ciuem se professus est esse romanum.	XXX. De lydia purpuraria cum suis baptizata.
XXXIX. Praedicantibus in Thessalonica Paulo et Sylā, multi credunt: at Iudaei conturbant ciuitatem, trahentes Iasonem ad principes. Praedicant abeuntes in Beroea: sed et inde Iudaeis persequentibus pulsī, transferuntur Athenas.	XLI. De calumniis quas sanctis societate forensium doctores semper falsissimi machinantur.	XXXI. Paulus eicit pythonem mulieris ancillae sed plebs paulum et sileam in foro perducunt. quos caesos in neruum miserunt. Item terrae motum factum soluti (soliti <i>cod.</i>) sunt. et custos carceris cum suis baptizatus.
XXXX. Paulus cum Iudaeis et Colentibus, cum Epicu-	XLII. De apostoli sapientia cum non solum cum iudaeis	XXXII. Magistratus (-a tus <i>cod.</i>) iubet dimitti de carcere apostolos (-lus*) paulo contradicente.
		XXXIII. Iudaei iasonem uolunt trahere pro paulo.
		XXXIII. Paulus cum filosofis disputat. et ariopagum ad-

Notae ad codd. M etc. XXXVIII. sollicitudine M, -citudinem Bamb. que Bamb., quem M. epistolam M Bamb. circumiens M; *om. Met.*

XXXVIII (XXXVIII). ut paulus timotheum: et (ut *Met.*) paulus et timotheus Bamb. *Met.* circumciderent *Met.* statuta + christi Bamb. *Met.* commendarent Bamb.

XL (XXXVIII *Met.*). de *pr. periit in M.* pytonis *Met.*, phitonis Bamb. cum *oe perierunt in M.* affectus Bamb. *Met.*

XLI (XL *Met.*). calumpniis Bamb. societate (sot. M) forensium *i. e. a'ropolaw cf. Act. xvii. 5; hoc ex Donatistarum parte forsā dictum est; uide p. 5.* machinant *Met.*

XLII (XLI *Met.*). apostoli M: apostolica Bamb. *Met.* cum *pr. : periit in M; cui Met.* iude. Bamb.

A	BF@KRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
philosophi disserebant cum eo.		<i>cod.</i>) et in ariopago de ignoto deo.
XLVIII. Egressus paulus ab athenis uenit corinthum ad quendam iudaeum nomine aquilam.	XLVIII. Ubi quidam uiri adhaerentes paulo crediderunt et dionisius ariopagita cum uxore sua.	XLIII. Paulus corinthum uenit ubi inuenit aquilam et priscillam cum quibus et predicat et artem exercet in domum titi conmigrat et crispus arcisinagogus credit.
XLIX. Ubi gallio proconsul noluit audire iudaeos accusantes paulum.	L. Gallione autem proconsule achaiae insurrexerunt uno animo iudaei in paulum.	XLIIII. Paulum dominus confortat nocte per uisum iudei paulum gallioni accusant et sostenem cedunt ante tribunal (-nalem*).
L. Ubi apollo ueniens efesum praedicabat christum et superueniens paulus efesum et baptizauit ibi in nomine iesu christi qui baptismum iohannis acceperant.	LI. De iudaeo apollo et baptizate iohannis.	XLV. Paulus ciuitates circuit et de apollo et doctrina eius.
LI. Ubi temptauerunt quidam de circueuntibus iudaeis spiritus malos in nomine domini iesu eicere et confusi sunt.	LII. Ubi temptauerunt quidam et de circumeuntibus iudaeis exorcistis.	XLVI. Paulus ephesum uenit et interrogat si spiritum sanctum accepissent ubi denuo baptizati linguis loquuntur et de ceteris uirtutibus pauli. XLVII. De his qui temptauerunt in nomine quo paulus predicat eicere demonium.

Notae ad codd. BF@K etc. XLVIII. om. ubi @. adhaerentes B@R (adaer.) Thom. Sab.: adher. FKSU c. dionisius S; dionysius Thom. Sab. om. ariopagita @. sua + credit R. pro uxore sua legunt muliere nomine damaris codd. ap. Thom.

L. gallione R*. om. autem U Sab. achae R, achayae c Sab. ad insurrexerunt inc. cap. LI in cod. S. Petri. uni S Sab. iudei R c; + ras. in K qui et om. in paulum.

LI. de iudaeo cum B@c (iudeo) Thom. Sab., de quidam iudeo R: om. de FKS; iudeus quidam nomine U. appollo S. et baptizate (bapt. c) iohannis: om. @; deuenit ephesum qui tantum baptisma iohannis nauerat U.

LII. temptauerunt Sab. et: om. R codd. ap. Thom.; + hoc @. om. de K. circumeuntibus + a @. iudeis c. et de . . . exorcistis: iudaeorum exorcistae nomen iesu inuocare super eos qui spiritus habebant immundos U.

V	M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.	G
reis et Stoicis disputat Athenis: et in Ariopago de Deo disserens, quosdam sui sectatores efficit.	et philosophis disputare conceditur. uerum cum uniuersis superstitionibus atque sectis.	seuerat inuenisse aram scriptam idem ignoto deo.
XLI. Idem Corintho scenefactoriam artem cum Aquila et Priscilla exercet: et contradicentibus uerbo Iudaeis, multi Corinthiorum credunt ac baptizantur: admonente eum Domino ne a praedicando lassescat.	XLIII. De opere praedicationis dogmatis duntaxat unius et crispi archisynagogi credulitate de aquila et priscilla uel baptisma cum aliquantis corinthiis.	XXXV. Paulus aquilam et proscillam corintho inuenit.
XLII. Temptant Iudaei insurgere in Paulum, sed a Gallione Proconsule repelluntur: qui profecturus in Syriam tondit sibi caput in Cenchrus portu Corinthiorum.	XLIIII. De auctoritate publica quod rebus diuinis numquam se interposuerit.	XXXVI. Iudaei (iudaci <i>cod.</i>) paulum accusant ad gallionem.
XLIII. Apollo ueniens Ephesum, mysterium Dominici Baptismatis a Priscilla discit et Aquila.	XLV. De auctoritate rebaptizandi.	XXXVII. De iudaeo apollo phrigio.
XLIV. Paulus ibidem deueniens, quosdam discipulos in nomine Iesu Christi baptizat: et biennio moratus in Asia, cuncta docendo perlustrat.	XLVI. De curis et de uirtutibus pauli per spiritum sanctum et de exorcistis iudaeorum iesu nomen fraude inuocantibus.	XXXVIII. De iudaeos qui putabant se posse exorcizare.
XLV. Temptantes Sceuae filios in nomine Iesu daemonas eiecere, demoniosus corripit. Magi credentes suos libros comburunt: et Paulus transita Macedonia et Achaia, Hierosolymam ire disponit.	XLVII. De auctoritate reprobandi.	

Notae ad codd. M etc. XLII. uniuersa superstitione *Bamb.*
 XLIII (XLII *Met.*). predic. *M Bamb.* duntaxat *Bamb. Met.* archisynagogis *M Bamb.* (archisin.)
 credulitatem *M Bamb.*; + et *Met.* de aquila . . . corinthiis *om. M.*
 XLV (XLIIII *Met.*). baptizandi *Bamb. Met.*
 XLVI (XLV *Met.*) de sec. et tert. *om. Bamb. Met.* exhorc. iude. *Bamb.*
 XLVII. *om. cap. M et Met.* Hoc capitulum ad reprobationem artis magicae xix. 18-20 refert, ut uidetur, sed dubium est, cum sectiones in textu Actuum in codice *Bamb.* titulis capitulorum minus apte respondeant.

A	BF@KRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomassium; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
LII. Ubi demetrius faciens aedes argenteas deanae.	LIIII. De demetrio argentario.	XLVIII. De perturbatione facta in epheso a demetrio argentario et troada de adulescente euteco qui ruit de fenestra.
LIII. Ubi paulus ualefaciens discipulis profectus est macedonia et ubi puerum qui somno graui per fenestram ceciderat mortuum resuscitauit.	LIIII. Ubi postquam cessauit tumultus uocatis paulus discipulis ualedixit et profectus est et de adulescente nomine eutycho qui de tertio cenaculo cecidit deorsum.	XLVIII. Uerba pauli ad seniores efesiorum de tribulatione quam in iherusalem erat passurus et quomodo exortaberit eos et quia argentum et aurum nullius desideraberit et quomodo in collum illius procumberent.
LIIII. Ubi paulus per nauigium circuiens VIII ciuitates uenit in domum philippi euangelistae cui erant filiae .IIII. prophetantes.	LV. Cum autem conuenisset paulus discipulos in asson adsumpto eo uenerunt mitilenem et mittens ephesum uocauit maiores natu ecclesiae et monens allocutus est eos et contestatus.	L. De filippo et filiabus (+ eius <i>cor.</i>) profetizantibus et de agabo profetizante et de zona pauli.
LV. Ubi prophetauit agabus paulo quod in iherusalem persecutionem a iudaeis pateretur pro christo.	LVI. Cum autem factum esset ut nauigarem abstracti ab eis recto cursu uenimus choum.	LI. Paulus iherosolimam uenit et persuasus ab apostolis purificat se.
LVI. Ubi paulus iherusalem ascendit deinde hierosolimam ad fratres.	LVII. Ubi agabus propheta a iudaea ueniens caesaream tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus dixit haec dicit spiritus sanctus.	
	LVIII. Post dies autem istos praeparati ascendebamus iherusalem.	

Notae ad codd. BF@K etc. LIIII. ubi + paulus U. uocatus c; *om. Vat. 4221.* paulus: *om. hic U;* apostolls @. discipulis: + *rasura K qui et om. ualedixit.* ualedixit et: ualedicens U. ad et de *inc. cap. LV in codd. aliquas apud Thom.* et *sec. om. K.* adulisc. S, adolesc. RU c *Thom. Sab.*, adolisc. BK. *om. nomine U.* eutycho R, euthico @, eytycho U, euticio c *Sab.* tertio RS c. caenaculo @U, coen. *Thom. Sab.* decidit *Sab.*

LXV. oum (quum @) autem: ubi cum R. conuenisset: inuenisset c *codd. ap. Thom., Sab.*; uenisset @ *codd. ap. Thom.* discipulis @*. asson *Sab.* > in asson discipuli R. assumpto BKRU c, assumto *Sab.*, asumpto S. eo uenerunt: conuenerunt *cod. S. Petri.* mitilenem BU, mitilene *Sab.*, militenem S*, militenen R. uocauit: conuenerunt *codd. ap. Thom.* natu *partim in ras.* @. aecclesiae R. monens *partim in ras.* @. alloquutus @, adlocutus F. et contestatus: constanter c.

LXVI. quum R, quum @. esset R. abstracti F. recto ... choum (choom @, choeum B): *om. KR c.*

LXVII. agabus SU; agag *Vat. 4221.* iudaea R c. uenit R. caesaream U c. > manus et pedes B. sanotus + uiro cuius est zona haec S. *om. tulit ... sanotus KR c Sab.; om. et alligans ... sanotus codd. ap. Thom.*

LXVIII. post ... istos (istas *Sab.*): ubi post hos dies R. praeparati BKR c. ascendimus *Vat. 4221;* ascendebant *Sab.*

V	M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.	G
XLVI. Demetrius argentarius Ephesiorum ciuitatem pro defensione Dianae conturbat.	XLVIII. De demetrio argentario qui et artis causa et idoli dianae culturae non modicam paulo inquietudinem concitauit.	XXXVIII. Demetrius argentarius ciues concitat propter dianam (-mam*).
XLVII. Paulus iter faciens in Syriam, uenit Troadam; ubi adoliscentem cadendo mortuum, orando resuscitat.	XLVIII. De spiritu sancto qui quo iter apostolus faceret imperauit et de adoliscente euthyco.	XL. Paulus resuscitat euthicum qui per fenestra corderat.
XLVIII. Idem ex ordine Miletum ueniens, Maiores natu Ephesiorum alloquitur, se exemplum uirtutis eis praeuisse contestans.	L. De instantia operis coepti passionum scilicet et de lupis grauibus et quid fuerit ex sermonibus domini iesu paulus suis manibus operatus.	
XLIX. Idem Tyrum ex ordine, Caesareamque peruenit, ubi Agabo prophetante, uincula sibi futura intrepidus audit.	LI. De itinere nauigii et de passionibus pauli futuris agabus propheta praedixit.	XLI. Nauigationes apostolorum.
L. Idem ueniens Hierosolymam, Iacobo et Senioribus per ordinem sua gesta replicat; atque ob declinandum Iudaeorum scandalum, mane Templum purificatus ingreditur.	LII. De falsis fratribus qui apostolum in hypocrisi christum praedicare suadebant et de apostolorum salubribus statutis.	XLII. Ascendentibus apostolis hierosolymis iacobus per singula exponit eis.
	LIII. De insecutione iudaeo-	XLIII. Paulum in templo

Notae ad codd. M etc. XLVIII (XLVI Met.) et artis perit in M. diane Bamb.; diuinae M. culturam Bamb.; -re M* (sed corr.); -ra Met. modicam perit in M. inquiet. Bamb.
 XLVIII (XLVIII in M, XLVII Met.) quo: qua M Bamb. de sec. om. Bamb. adul. Met. eutheco Bamb., euthyce M.
 L (XLVIII in M, XLVIII Met.) cepti Bamb. ex ser perierunt in M. operatur Bamb.
 LI (L in M, XLVIII Met.) de sec. om. Bamb. Met. futuris paene perit in M. agabus proph. om. M; prophetia Bamb. om. praedixit M Bamb.
 LII (LI in M, L Met.) apostolum: apostolatam Bamb. Met. praedicare (pre. Met.) suadebant: predicabant suadendo Bamb. de sec. om. Bamb. Met. apostolorum: apostolum M. salubr. stat. partim perit in M.
 LIII (LII in M, LI Met.) insecutionibus Bamb. Met. iude. M Bamb.

A	BFΘKRSUc; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
LVII. Ubi paulus purificans se intrauit templum et iudaei iniecerunt in eum manus et exposuit illis paulus quomodo uocasset eum dominus christus et baptizasset eum annanias.	LVIII. Ubi paulus adsumptis uiris postera die purificatus cum illis intrauit in templum.	LII. Paulum iudei de templo traunt et tribunus eum ligatum in castra induci (indici*) iubet ubi paulus gesta sua et quomodo uocatus sit refert.
LVIII. Ubi quaerebant iudaei occidere paulum et dixit se ciuem romanum esse.	LX. Ubi dicit uiri fratres et patres audite quam ad uos nunc reddo rationem.	LIII. Paulus tribuno flagellatus ciuem romanum se dicit et percussus principi malediciti ac se fariseum esse proclamans de sua religione dicit.
LVIII. Ubi paulus maledixit annaniam principem eo quod percusserit maxillam eius et insidias iudaeorum ut paulum occiderent.	LXI. Ubi de anania loquitur et de his qui ei acciderunt.	
	LXII. Ubi princeps sacerdotum ananias praecepit adstantibus sibi percutere os pauli reddentis pro se rationem.	
	LXIII. Ubi quidam ex iudaeis deuouerunt se dicentes neque manducatuos neque bibituos donec paulum occiderent.	LIIII. Paulum dominus nocte confirmat et coniurationem iudeorum filius sororis eius tribuno prodit.
LX. Et ubi claudius lysias scripsit felici praesidi caesarea et commendat ei paulum.	LXIIII. Ubi tribunus dimisit adulescentem praeciens ei ne cui loqueretur.	
LXI. Ubi milites fecerunt praeceptum duxerunt paulum caesaream.	LXV. Ubi milites secundum praeceptum sibi adsumentes paulum duxerunt per noctem in antipatridem.	LV. A tribuno milites cum litteris ordinati paulum ad felicem presidem in caesaream nocte perducunt.

Notae ad codd. BFΘK etc. LVIII. assumptis KRU c *Thom.* om. cum illis S. intrauit in templum (-plo S): om. K c *Sab.*

LX. dicitur S, dixit *Sab.*; loquitur R; + paulus iudeis R. om. uiri S. nunc: nec K. rationem RS. LXI. om. de pr. S. annania BΘ¹KS. his cum ΘU *Thom.*, eis c; ea BFKRS *Sab.* ei acciderunt: ei acciderant R c; om. ei *cod. S. Pauli*; > acciderunt (-rant*) illi S; *deinde* + dicit *Thom.*

LXII. annanias BΘ¹KS. precepit BKRS c. astantibus R c, asst. U. redentis S, reddentes Θ, redente *Thom.* rationem S. om. sibi . . . rationem K c *Sab.*; om. reddentis . . . rationem R *codd. ap. Thom.*

LXIII. ex: de c *Thom.* iudeis R c. > de iud. quidam *Thom.* neque pr.; non R. bibituos R. om. neque bibituos . . . occiderent K c *Sab.*

LXIIII. adulescentem RU c *Thom. Sab.*, adulesc. BS*, adulesc. K. praeciens BKRS c.

LXV. secundum: sede S. preceptum BKS c. assumentes BKU c *Thom. Sab.*, asumentes S. duxerunt in ras. Θ; dixerunt c. antipatridem *scripsimus ut infra Act. xxiii. 31, cf. antipatridē B, -den Θ, -de R, antipatridem Thom.*: antipatridam FU, antepatridam S, antipetridam *Vat. 4221.* om. per noc. in antip. K c *Sab.*

V	M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.	G
<p>LI. Orantem in Templo Paulum Iudaei foras extrahunt: quem superueniens Tribunus, morti quidem eripit, sed uinculis stringit.</p>	<p>rum quam simultatis causa sustinuit grauiorem.</p>	<p>plebs conpraehendet (<i>partim in ras. scr.</i>).</p>
<p>LII. Allocutus populum Paulus, et de sua caelesti uocatione referens, morte ab eo dignus adiudicatur: quem torqueri iubens Tribunus, ubi Romanum audit, dimittit.</p>	<p>LIIII. De cultura ueteris legis et reuelatione dominica.</p>	<p>XLIIII. Tribunus cum centuriones et milites adpraehensum paulum alligant catenis et ex permissu tribuni loquitur.</p>
<p>LIII. Reductus in Concilium Paulus, Pontificem se iniuste iudicantem redarguit: et pugnantibus pro eo Pharisaeis, a Tribuno in castra reducit, ac Diuina per noctem uisione confirmatur.</p>	<p>LV. De reuelatione et resurrectione dominica. et quod apostolus militari potentia uixit.</p>	<p>XLV. Paulus in castris flagellatur (-tus <i>cor.</i>) ducitur in populo.</p>
<p>LIV. Deuouent se Iudaei occidere Paulum: quod animaduertens Tribunus, per noctem eum Caesaream ad Felicem mittit Praesidem.</p>	<p>LVI. De quadraginta iudaeorum insidiis et quod armatorum manibus uixit apostolus caesaream emigratus.</p>	<p>XLVI. Quaedam deuouerunt ut nihil gustarent donec paulus occideretur.</p>
		<p>XLVII. Epistula Iuliae ad Felicem de paulo paulus (-los*) a festo interrogatur et festus agrippae regi suggeret omnia.</p>

Notae ad codd. M etc. LIII. quam: qui Bamb. simultatis Bamb. grauioraem M*, -re Bamb. Met. LIIII (LIII M, LII Met.). om et Met. dominica partim euanuit in M. LV (LIIII M, LIII Met.). et sec. om. M. potentia Bamb. uixit M: erultr (ruitus Bamb.) de manibus iudaeorum (iude. Bamb. ut semper) Bamb. Met. LVI (LV M, LIIII Met.). armatorum partim perit in M. uexit Bamb. cesariam Bamb. emigratus: forsan + est M*.

A	BFΘKRSU _c ; <i>codd. Vat. 4221, S. Pauli, S. Petri, Orat. apud Thomasium; cod. Corb. 2 apud Sabatier.</i>	CT
LXVIII. De afflictione pauli et centurionis qui cum eo erat ieiunantes in nauigio.	LXXIII. Ubi nauigantes in hadria rogat paulus ut cibum sumerent et uipera a calore inuasit manum eius.	LX. De tempestate que sequuta est et quomodo angelus adstitit paulo et de fractione panis in nauis.
LXIX. Ubi paulus uiperam de igne manum pendentem protraxit et barbari putabant eum homicidam esse et ubi patrem publi febribus sanauit.	LXXIII. Ubi post menses tres in nauem alexandrinam quae in insula hiemauerat nauigauerunt.	LXI. De naufragio et de uipera in insula mileto ubi paulus patrem publi a febris liberabit.
LXX. Ubi paulus iterum nauigans per alexandriam uenit roma ubi mansit adductum.		LXII. Paulus romam uenit in qua christum predīcat bienio toto.
Θε̅ω χ̅α̅ρ̅c		<i>Subscr. finit T; nihil habet C.</i>

Notae ad codd. BFΘK etc. LXXIII. adria BΘSU Thom. Sab.; alexandria c. paulum c. summerent R; sumeret ΘK c codd. Pauli et Petri. et uipera . . . eius KR c Sab. calore + ignis S. eius: pauli S. om.

LXXIII. naue Sab. alexandrenam S. que R. om. in sec. BΘ. insulam KS. hiemauerat: ras. 3 litt. inter u^o et e S; hyemauerat Thom. nauigarunt FU.

Subscr. expliciunt capitula BFΘKS c Thom. Sab.; expliciunt capitulationes U; expliciunt hactuum apostolorum capitulae R.

V

M. Bamb. A. I. 7, Met. 7.

G

LX. Desperant socios Paulus Angelico solatur oraculo: qui ad praedictum illius, quarta decima die perditis rebus omnibus, euadunt cuncti ad terram.

LXI. Paulus in Melite inuadentem se uiperam iactat in focum: ac patrem Principis insulae a febris et dysenteria saluat.

LXII. Idem, hyeme transacta, Syracusas cum suis, ac Puteolis peruenit: quique ubi Romam ingreditur, cum custodiente se milite manere permittitur.

LXIII. Idem, conuocatis ad se primis Iudaeorum, cur sit adductus edocet: et statuto die pluribus ad se uenientibus de fide Iesu exponit; manensque biennio in suo conducto, omnibus ad se intrantibus regnum Dei praedicat.

Subscr. expliciunt capitula.

LXI. De morsa serpentis et de patre publi febris liberato et aduentu pauli puteolos.

LXII. De his quae in urbe roma sunt acta.

Subscr. expliciunt capitula.

L. De panis fractione in nauis post tempestate.

LI. Paulus sarmenta colligens uipera manum eius . mormordit.

LII. Paulus publi (*in ras. scr.*) patrem curauit a febre.

LIII. Pauli nauigatio in silicia (*sic*) deinde puteolos (-lus*) inde in italia et romae.

Subscr. finiunt capitula.

Notae ad codd. M etc. LXI (LX M Bamb., LVIII Met.). publii Bamb., buplii M. puteolus Met. LXII (LXI M Bamb., LX Met.) que Bamb.

ELENCHUS CODICUM NOSTRORUM IN ACTIBUS APOSTOLORUM

1. A. Cod. *Amiatinus* s. VII ex. uel VIII in. = A Euang. (uide uol. I, p. xi).
  2. B. Cod. *Bambergensis* A. i. 5 s. IX (uide I, p. 674); contulit H. J. W.
  3. C. Cod. *Caenensis* s. forsan IX = C Euang. (cf. I, p. xi); contulit J. S.
  4. D. Cod. *Armachanus* s. IX in. = D Euang. (cf. I, p. xi); exscriptis G. M. Youngman; ediderunt J. Gwynn et J. H. Bernard, *Dubl.* 1902.
  5. F. Cod. *Fuldensis* s. VI = F Euang. (cf. I, p. xii).
  6. G. Cod. *Sangermanensis* s. IX = G et *g*₁ Euang. (cf. I, p. xii); contulit J. S.
(In *Hubertiano*, H Euang., desunt Actus.)
  7. Θ. Cod. *Theodulfianus* s. IX = Θ Euang. (cf. I, p. xii); contulit H. J. W.
  8. I. Cod. *Valllicellanus* B. 25, s. IX in. (u. Blanchini *Euang. Quadr.* II, p. dxcix b); contulit nostri gratia uir doct. Attilio Profumo.
  9. K. Cod. *Karolinus* s. IX = K Euang. (cf. I, p. xii); contulit H. J. W.
  10. M. Cod. *Monacensis* Lat. 6130 s. IX-X (u. supra p. 5); contulit H. J. W.
  11. O. Cod. *Oxonensis* (Bodleianus 3418 = Seld. 30) s. VII-VIII; contulit J. S.
  12. R. Cod. *Parisinus* (Par. Lat. 6⁴ = *Bible de Rosas*) s. X (u. Berger, *Hist. de la Vulg.* p. 24 etc.); contulit H. J. W.
  13. S. Cod. *Sangallensis* Lat. 2 s. VIII; contulit H. J. W.
  14. T. Cod. *Toletanus* s. VIII = T Euang. (cf. I, p. xiii et Berger, p. 14); contulit J. S.
  15. U. Cod. *Ulmensis* (Mus. Br. add. 11852) s. IX (u. Berger, *Hist. de la Vulg.* p. 390); contulit H. J. W.
  16. V. Cod. *Valllicellanus* B. 6, s. IX = V Euang. (cf. I, p. xiv); contulit J. S.
  17. W. Cod. *Sarisburiensis* s. XIII = W Euang. (cf. I, p. xiv); contulit H. J. W.
  18. c. *Colbertinus* s. XIII = c Euang. (cf. I, p. xxxi, et Scrivener-Miller *Introd.* II, pp. 45, 74); liber Actuum manu recentiori scriptus est; contulit H. J. W.
  19. d. Cod. *Bezae* = d Euang. (cf. I, p. xxxi).
  20. dem. *Demidouianus* s. XIII; edidit C. F. Matthaei in *Nouo Testamento suo*, tom. ix, Rlgae 1782; = demid Tischendorfii.
  21. e. *Laudianus* (Bodl. Laud. 35, olim F. 82) s. VI; ed. Tischendorf *Mon. sacra ined.* t. ix, Lips. 1870.
  22. *g*₂. Fragmentum *Mediolanense* s. X-XI; ed. A. M. Ceriani *Mon. sacr. et prof.* I, ii, p. 127, *Mediol.* 1865.
  23. *gig.* *Gigas* Holmiensis s. XIII; ed. J. Belsheim, Christianiae 1878; editionem cum ipso codice contulit et correxit nostri gratia uir doct. H. Karlsson.
  24. h. *Floriacensis* (Par. lat. 6400 G, foll. 113-130) s. VI-VII; ed. S. Berger (*Le Palimpsest de Fleury*) Parisiis 1889; = reg Tischendorfii.
  25. m. *Lectiones e libro de diuinis Scripturis siue Speculum* = m Euang. (cf. I, p. xxxii).
  26. p. *Perpinianus* (Par. lat. 321) s. XIII. Actus partim ueteris Latinae, partim uersionis Hieronymianae; quae uetera sunt, sc. i. 1-xiii. 5, et xxviii. 16-31 ed. S. Berger (*Notices et extraits des MSS. etc.*, t. xxxv) Parisiis 1895; reliqua contulit H. J. W.
  27. s. *Fragmenta palimpsesta Bobiensia* (nunc Uindobonensia Lat. 16) s. VI; ediderunt Tischendorf 1847, Belsheim 1886, et H. J. White (*Old Lat. Bibl. Texts* iv) Oxon. 1897.
  28. t. *Lectiones e libro qui dicitur Liber Comicus siue Lectionarius Missae quo utebatur Ecclesia Toletana*; ed. G. Morin (*Anecdota Maredsolana* I).
- De siglis *cor. uat.*, *cod. caraf.*, *ᾠδῶν* *vg. Bentl.*, *Tisch.*, *W. H. etc.* uide uol. I, p. xxviii.

Praeterea subinde citauimus: *arg.* = Comes s. VIII ex. (Par. lat. 9451); *alb.* = Comes ab Albino emendatus s. IX (Par. lat. 9452); *lux.* = Lectionarium Luxouienne (Par. lat. 9427); *sang.* 133 = citationes ex tractatu *anonymi de prophetis et prophetiis* (cod. sangall. 133; uide *Miscellanea Cassinese* 1897, par. II, p. 17); *tepl.* = codex *Teplensis* (ed. Monac. 1881-1884), *w.* = *Wernigerodensis* s. xv (uide *Blass Acta Apost. . . . sec. formam quae uidetur Romanam*, p. xxv etc.).

ACTUS APOSTOLORUM.

Actus Apostolorum in his codicibus sine lacuna exstant:—ABCDFGΘKRSTUVW c dem. g₁ p; g₁ g₁ inter ueteres numerandus est, c dem. p mixti sunt. In ceteris (IMO d e) lacunae sunt, vis.:—I v. 3-24; xi. 13-xlii. 46; M xxvii. 23-39; xxviii. 8-23; O xiv. 27-xv. 32; d viii. 20-x. 4; xx. 31-xxi. 2; xxi. 7-10; xxii. 2-10; xxiii. 20 ad fin.; e xxvi. 29-xxviii. 26. Ueteres g₂ h s t pauca tantum continent, vis.:—g₂ vi. 8-vii. 2; vii. 51-viii. 4; h iii. 2-iv. 18; v. 23-vii. 2; vii. 42-viii. 2; ix. 4-23; xiv. 5-23; xvii. 34-xviii. 19; xxii. 8-24; xxvi. 20-xxvii. 13; s xxiii. 15-23; xxiv. 6, 8, 13-xxv. 2; xxv. 23-xxvi. 2; xxvi. 22-24, 26-xxvii. 32; xxviii. 4-9, 16-31; t l. 1-11; 15-26; ii. 1-21; 22-41; 42-47; iv. 32-v. 11; v. 12-16; vi. 1-vii. 2; vii. 51-viii. 4; viii. 14-25; 26-40; ix. 1-22; 32-42; x. 25-43; xlii. 26-39. Itaque in hoc libro codices Hieronymiani et ueteres uiginti octo nobis praesto sunt; lectiones enim ex ueteribus perpetuo citauimus, iis tantum omissis quae ad ueram orthographiam spectant. Ordo stichorum ut in Euangeliis ex codice Amiatino est.

De textu occidentali uel Romano qui dicitur in hoc libro maxime conferendi sunt J. R. Harris 'A Study of Codex Bezae' Cantabr. 1891, P. Corssen 'Der Cyprianische Text der Acta Apostolorum' Berolini 1892, F. Blass 'Acta Apostolorum siue Lucae ad Theophilum liber alter' Gotting. 1895, idem 'Acta Apostolorum etc. secundum formam quae uidetur Romanam' Lips. 1896, W. M. Ramsay 'St. Paul the traveller and the Roman citizen' Lond. 1895, et F. C. Burkitt 'The Old-Latin and the Itala' Cantabr. 1896.

Notandum est in primo capitulo et secundo huius libri praesto nobis esse praeter codices Latinos etiam lectiones ex codicibus ab Augustino citatis. In actis enim contra Felicem Manichaeum (i. 4) integrum hoc capitulum et sequentis partem priorem, uersus sc. 1-12, profert ex codice ueteri quem in manibus habebat; in libro contra Epistolam Fundamenti, et in Epistula de unitate Ecclesiae (27) etiam multa adhibentur; et alibi. In notulis nostris Fel. = acta contra Felicem; Fund. = liber contra Ep. Fundamenti; unit. = Ep. de unitate Ecclesiae.

Inscr. actus apostolorum G¹Θ¹, acta apostolorum 5¹; incipit actus (hactum C) apostolorum CΘ d p; incipit liber actuum (hactum R, actus V) apostolorum A (ante capitula) BKRSTUV c dem.; incipit ipsa epistula (i. e. praefatio ad Theophilum) F; nihil habent hoc loco ADIMOW e g₁.

I. ¹ Primum quidem sermonem
feci de omnibus o theophile
quae coepit iesus facere et docere

² usque in diem qua praeciens aposto-
lis per spiritum sanctum
quos elegit adsumtus est

I. 1. *Priora uerba litteris uncialibus uel rubris scripta habent AΘ (primum ... theophile) B (primum ... feci) U (primum ... sermonem) KV (primum quidem).*

feci: fecimus Aug. (Fund. cod. opt.). theophile codd. plur. et vg.: theofile DGΘIO d, theufile C, teufile T t, teophile K c p. quae (qua in ras. A; que MO): de quibus T. caepit DR, cepit A* (+ o cor.) OSW, ceperat t, incoauit d. iesus e; + signa C.

2. husque C. in: + eundem T, + eadem C, + eum d. qua: quo e g₁ t; de codice d et patribus uide infra. praeciens BDKMRSW; praecipit g₁ t. apostholis C; + suis D. apost.

per spiritum partim in ras. M. sanotum: + predicare euangelium O (+ regni) g₁ lux. t, et > predicare aeuangeliu per spiritum sanctum D. helegit C; elegerat g₁. adsumtus cum ACTV: adsumptus FGΘIO Tisch., assumptus BDKMRSUW vg. est: in ras. K; om. dem. om. ads. est g₁ t* (+ t^a). Ita habet uersum d cum D^m; usque in eum diem quem susceptus est quo praecepit apostolis per spm̄ sanctum quos elegit et praecepit praedicare euangelium d, αχρησ ημερας ανελημφθη εντειλαμενος τοις αποστολοις δια π̄ου αγιου ουσ ελεξατο και εκλευσε κηρυσσειν το ευαγγελιον D syr. harcl. mg. (cf. et pesk.); et Aug. in (om. Fund.) die qua (quo Fel.) apostolos

³ quibus et praebuit se ipsum
uiuum post passionem suam
in multis argumentis
per dies quadraginta
apparens eis et loquens
de regno dei
⁴ et conuescens praecepit eis

ab hierosolymis ne discederent
sed expectarent promissionem patris
quam audistis per os meum
⁵ quia iohannes quidem baptizauit aqua
uos autem baptizabimini
spiritu sancto
non post multos hos dies.

elegit per sp. sa. et praecepit (*om. et praec. Vig. semel*; quibus constituit *semel*) praedicare euangelium *Aug. (Fel., Fund.) Vigil. (Uarim. bis)*; usque in diem quo apostolos elegit per spiritum sanctum mandans iussit (*eis sine iussit unit.*) praedicare euang. *Aug. (unit.; de consensu iv. 8)*; *item coniungit διὰ πνεύματος ἁγίου cum ἐξελίξαστο Cyr. (nest. 106; cf. act. 76 de Nes:orio) sed libere citat.*

3. quibus *erasum K. et pr. : etiam gig. lux.* p t Vig.; om. Aug. (Fel., Fund.)*. praebuit (*pre. C DKORS*) = *παρίστησεν*: praesentiam *d*; exhibuit *gig. t Vig.*; manifestauit *Ambr. (Luc. l. x. 182) Aug. (unit.)*. semet *D t. om. ipsum d Ambr. Aug. (Fel., Fund.)*. uiuum: unum lapsu *D*; uiuere *Ambr. post passionem suam (om. suam Aug. Fel., Fund.)*: postquam passus est *d*. argumentis (*tiis D*) = *τεκμηρίοις*: ostensionibus *G^{ro}*; signis *Aug. (unit.)*; *om. M* (+M^l)*. per (*post d*) dies quadraginta (*xl DFU*) apparens (*parens F² ut uidetur*) *eis = δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα (τεσσ. ημ. sine di D) ὄπτανόμενος αὐτοῖς*: dierum uisus est (*om. Fel.*) *eis per (om. Fel.) dies quadraginta Aug. (Fel., Fund.)*; apparens *eis (his Ambr.) tantum (sine per d. qu.) Ambr. Vig. loquens (λέγων)*: dicens *e*; docens *gig. lux. t Aug. (Fel., Fund.) Vig.*; narrans *d*; disputans *Ambr. Aug. (unit.)*; *deinde + eis ut uidetur U²*, + ea quae sunt *d*.

4. conuescens *codd. vg. e² p³ = συναλιζόμενος NABCE etc. sensu antiquitus cognito, i. e. κοινωνῶν δλων, κοινωνῶν τραπέζης, cf. (Clem.) Hom. xiii. 4 τραπέζης ἰθὺν οὐκ ἀπολαύμεν . . . πλὴν . . . βαπτισαντες αὐτοὺς . . . τότε αὐτοῖς συναλιζόμεθα. Iren. (p. 199 Mass.) 'ut nec cum ethnicis conuesci uellet'; hunc sensum agnoscunt et *Chrys., Oecum., Theophyl., Hieron., et uersiones syr. pesh., harcl. (saalem sumens) cop. arm. aeth., cod. tepl. (enczamt essent)*; *uide Bukentop 'Lux de luce' p. 283*; *uertit poterat hic 'inter cenandum.' Alio sensu sumitur συναλιζόμενος pro συνών, συναχθεῖς (cf. Etymolog. συναλιζόμενοι: συναθροισμένοι ἢ συνασθιόντες; Hesych. συναλιζόμενος: συναλισθεῖς, συναχθεῖς, συναθροισθεῖς; Glossar. alberti συναλιζόμενος: συναθροισόμενος καὶ συνών αὐτοῖς; apud Tisch.), et ita uertunt uers. arabica cumque se collegisset cum eis, et Erasmus congregans, Beza conueniens; sed indiget pronomine sequenti, unde inuertunt συναλιζόμενος αὐτοῖς παρήγγειλεν ACE. Solus D² legit συναλισκομενος (-γομενος cor.) μετ**

αὐτῶν παρήγγειλεν αὐτοῖς, et simul conuiscens cum eis praecepit eis d: cum conuersaretur *e* gig. lux. p* (ut uidetur) t Aug. (unit.)*, quomodo conuersatus est (*sit Fund.; Aug. (Fel., Fund.) = συναλιζόμενος 1. 4. 27. 31. 36*. 40 etc.; deinde + cum illis e gig. lux. p* t, + cum eis d Aug. (unit.)*), + cum illis et *Aug. (Fel., Fund.)*, *cf. gr. ACE et D supra*. praecepit *MORS*, precipit *D*, praecepit *Aug. (Fund.)*. *om. eis e (sed uide supra)*. *om. ab G* (+rec.)*. hierosolimis *IM*, hieru. *BDRS*, ihero. *T*, iero. *W*, iherosolymis *C*, ierosolymis *vg.*; iherusalem *t*. >ne ab hier. *DΘ gig. p* t*. discederent *D*, discerent *B*; sciderent *e**. ne disced. : non discedere *d Rebat. 2*. > ne disc. ab hier. *Aug. (Fel., Fund., unit.)*. set *R. expectarent (exsp. KV) = περιμένειν, cf. expectare d O (-rent ut uidetur O*) Rebat.*: sustinerent *Aug. (Fel., Fund.)*; + illam *Rebat.* promissum *e* gig. p* t*; pollicitationem *d Aug. (Fel., Fund.)*. patris: eius *Aug. (unit.)*. quam audistis *sine addit. ABFG*KS*Vd (non D²) e lux. Rebat. cum gr. plur. et quod audistis e*, cf. >quod a me audistis gig. t* (uide infra)*: + inquit *CD (> inquit aud.) G^{ro}IMORS²TUW (sed inquit CIORST) vg. c dem. p^o Aug. (Fel., Fund., unit.) Hil. (uide infra) Bentl., cf. > per os inquit meum Θ t^m, > quod a me audistis inquit p* (ut uidetur) Gaud. (Serm. 8)*; + φησιν post ηκουσατε *D*. per os (*hos CT*) meum *codd. et vg. = δια του στοματος μου D, et de ore meo d Hil., ex ore meo Aug. (Fel., Fund., unit.)*: a me *e (om. a e*) gig. p* t* (uide supra) Rebat. Gaud. cum gr. plur. ηκουσατε μου*. > expectate inquit prom. pa. quam audistis de ore meo *Hil. Trin. 8 (964)*.

5. quia: quod *e*, quoniam *Hil. Aug. (Fel., Fund.)*. iohannis *DIOS*, ioannes *SC. om. quidem Hil. babbizauit D, baptizabit T*; + in *D. baptizabimini (bapt. DT, baptizabini C) codd. plur. et vg. Rebat. Hil. (codd.), Aug. (unit.) = βαπτισθησεθε, cf. tinguemini e p* (ut uidetur) Hil. (codd.) Uict. Af. (3. 279), Bed. (retr. in Act., 'in quibusdam codd.')*, et incipietis baptizari *Aug. (Fel., Fund.)*: baptizabimini *AG* (ut uidetur) K d Gaud.; deinde + in F e alb. arg. Ambr. (spir. i. 3) Rebat. 19 (non autem 2)*. > spiritu (*spō d*) sancto bapt. (*uel ting.*) *d gig. p* t Hil. Uict. Aug. (Ep. 265, Fund., unit. etc.), Vig. Max. Taur. 30, cum D² εν πν. αγ. βαπτ., sed βαπτ. εν πν. αγ. N^oACE min., εν πν. βαπτ. αγ. N^oB 61. De uariantibus lectionibus hoc loco disserit Aug. (Ep. 265)*

- ⁶ Igitur qui conuenerunt interrogabant eum dicentes
domine si in tempore hoc restitues regnum israhel?
⁷ dixit autem eis
non est uestrum nosse tempora uel momenta

- quae pater posuit in sua potestate
⁸ sed accipietis uirtutem superuenientis spiritus sancti in uos
et eritis mihi testes in hierusalem
et in omni iudaea et samaria
et usque ad ultimum terrae.

ubi reddit uos autem spiritu sancto baptizabimini deinde addit 'aliqui autem codices habent uos autem spiritu sancto incipietis baptizari; sed siue dicatur baptizabimini siue dicatur incipietis baptizari ad rem nihil interest. Nam in quibuscumque codicibus inuenitur baptizabitis aut incipietis baptizare mendosius sunt; qui ex graecis facillime conuincuntur.' sanoto: + quem et (om. lux. Aug. litt. Petil., Max., Paul.) accepturi (recepturi Aug. litt. Petil.) estis CT gig. lux.* t Hil. (accipietis) Aug. (Fel., Fund., unit., litt. Petil. 2. 76, et Crescon. 2. 17), Vig. Max., Paulinus Aquil. (ap. Alcuin. Ep. 68 ad. Jaffe); + et eum accipere habetis d; et + και ο μελλεται λαμβανειν D. post: potest lapsu d. multus G* (-tos rec.). hos dies: istos d. Aug. (Fel.), > d. istos Aug. (Fund.), d. hos Aug. (litt. Petil., Crescon.); deinde + usque ad pentecosten d Aug. (Fel., Fund., litt. Petil., Crescon.) sah. cum D^r.

6. igitur: hii ig. C, hi ergo d gig. p; ad illi e, at illi quidem Aug. (unit.); illi ergo Aug. (Fel.); illi quidem Aug. (Fund.); gr. ο μὲν οὖν. qui conuenerunt AD (-ierunt) OV et forsam G*^Θ*, cf. q. conuenerant BCFG^ΘIKMRSTUW vg. Tisch. c dem. gig. p t: cum conuenissent d, cum uenissent Aug. (Fund.); conuenientes e Aug. (Fel., unit.); gr. (οι μὲν οὖν) συνελθόντες. in tempore (-rae Θ) hoc (ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ): > in hoc tem. ΘT gig. t Aug. (Fel.), > hoc in tem. Aug. (Fund.). restitues: restituens cor. uat.; restituere d^r et forsam p^r; uoluit restituis Bentl. cum gr. ἀποκαθιστάεις; praesentabis Aug. (Fel.), repraesentaberis Aug. (Fund.), praesentaberis Aug. (tr. 10 in I Ioh. et alibi); deinde + et quando Aug. (Fund., et alibi). israhel (srahel ut semper C t, hisrael D, istrachel d e, israel vg.) = τῷ Ἰσραήλ uide ad Ioh. i. 31 et cf. Bed. (retr.) 'non huius israel sed huic israel et sicut in gr. manifestum est ubi τῷ Ἰσρα. et non τοῦ Ἰσρα. scriptum est.'

7. dixit autem eis (εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς NA min.): et ait ad illos gig. p t, et dixit ad eos d et και ειπ. πρ. αυτουσ D; quibus respondens dixit Aug. (unit.), ad ille respondens dixit eis e et o de αποκριθεισ ειπεν αυτοισ E aeth. utr.; ille autem dixit Aug. (Fel., Fund.) et o de ειπεν C (sed + πρὸσ αυτουσ). > uestrum est e cum gr. nosse: scire d Hil. (trin. 9) Ambr. (luc. l. viii. 34, fid. l. v. 17) Aug. (unit.). uel: ut d (sed post tempora; forsam pro aut). uel momenta: et annos Ambr. (bis). que W. possuit D. non est uestrum . . .

momenta quae: nemo potest cognoscere tempus quod Aug. (Fel., Fund.) et saepius citans plerumque omittit uel momenta; etiam om. uel momenta Hil. (codd. omn. ut uultur) et Aug. (unit. cod.); nemo potest cognoscere tempus aut tempora (momenta cod. w) quae Cypr. (Test. iii. 89); Aug. ad Hesychium Salonitanum (Ep. 197. 1) citat nemo potest cognoscere tempora quae, deinde dicit 'graece legitur χρόνος ἢ καιρος. nostri autem utrumque hoc uerbum tempora appellant'; respondit Hesych. (Ep. 198. 2) 'in antiquissimis libris ecclesiarum non ita scriptum est nemo potest sed scriptum est non est uestrum nosse tempora uel momenta quae' etc.; rursus respondit Aug. (Ep. 199. 4), uide Sabatier ad loc. et Corssen 'der Cypr. text der Acta Apost.' p. 8.

8. set R. accipientis e^r. uirtutem in ras. B. superuenientis (superuen in ras. B) spiritus sanoti (uoluit > sancti spir. Bentl.) in uos (uobis lux.) codd. vg. c dem. lux. p et Iren. (Mass. p. 174, codd. aliq.) = ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς; item > spiritus sa. superuenientis in uos R: melius fuisset ut in uerss. aeth. et anglic. (1611 et 1881) superueniente (adueniente Vict.) sancto spiritu (> sp. sa. Hil., Vict.) in uos e Hil. (trin. 8) Vict., superueniente in (super Vig.) uos sp. sancto gig., Vig. (trin. 12 = Ath. lat. i. 782), cum superuenerit santus spiritus super uos d; superuenientem in uos spiritus sancti t et > spiritus sancti superuenientem in uos Aug. (Fel., Fund., unit.); uersum saepissime citant Ambr. et Aug. et uariant inter superuenientem (aduen. fero semper Ambr., uen. semel) spiritum sanctum in uos, superuenientem (aduen.) in uos spiritus sancti, superueniente (aduen.) in uos spiritu sancto, et aduenientis in uos spiritus sancti; uide Sabatier ad loc. mihi = μοι I. 13. 31. 61 al. omn. ut uultur: mei d et μοι NABCD aeth. (mihi testes mei) et uers. anglic. (1881) 'my witnesses.' in sec.: ad quae d (ev te D); apud Aug. (Fel., Fund.). ierusalem vg., iheru. C; hierosolymam Aug. (Fel.). in tert. om. d et gr. AC^rD min. (Bentl.). omni: tota Aug. (Fel., Fund., unit.). iudaea ORW, iudia D; iudaeae d. et tert. + in omni D. et quart.: om. gig. t; + ad K. husque C. ad: in Aug. (Fel., Fund., unit.). ultimum (hult. C; extremum t) terrae (-re RW): totam terram Aug. (Fel., Fund., unit.); item saepius citat Aug., in omni (tota, totam iudaea (-am) et (in) samaria (-am) et usque

- ⁹ Et cum haec dixisset
uidentibus illis eleuatus est
et nubes suscepit eum
ab oculis eorum
¹⁰ cumque intuerentur in caelum euntem
illum
ecce duo uiri adstiterunt iuxta
illos in uestibus albis
¹¹ qui et dixerunt
uiri galilaei quid statis aspicientes in
caelum?

- hic iesus qui adsumtus est
a uobis in caelum
sic ueniet quemadmodum
uidistis eum euntem
in caelum
¹² tunc reuersi sunt hierosolymam
a monte qui uocatur oliueti
qui est iuxta hierusalem
sabbati habens iter
¹³ et cum introissent in cenacu-
lum ascenderunt ubi

in fines terrae, in totam iudaeam et sam. et usque in totam terram (ad terminos terrae), cf. *Auct. de prom.* (col. 182); et in omni iudaea et sam. usque in fines terrae *Ambr.* (sp. i. 7), in iudaea et in sam. et usque ad ultimum terrae *Hesych. ap. Aug.* (Ep. 198. 2), in tota iud. et sam. et usque in extremum terrae *Aug. ad Hesych.* (Ep. 199. 49); uide *Sabatier et Corsen.*

9. et ad init. om. *Aug. (Fel., unit. 29).* quum R, quum CΘ. hec SW. > haec cum *Aug. (unit. 29).* diceret *Aug. (Fel.); inc. his dictis Aug. saepe (Ep. 199, in Ps. 49, contra Gaud. 1, et de unit. 28).* uidentibus illis (ipsis e): om. d cum D^r et *Aug. semper (exc. unit. 29).* elebatus T, aeleu. C. est + in caelum O^r, nubis BIO^r, nubs CDTV e t. susepfit T, suscipit D. hab hoc. C. ipsorum e *Uict.* > nubes susc. eum et lenatus est ab oc. eorum d et D^r fere cum sah., > n. susc. eum et sublatus est ab eis *Aug. (Fel., Ep. 199; cf. in Ps. 49, et contra Gaud.)*; n. susc. eum et sublatus est a discentibus *Auct. de prom.* (col. 182); eleuatus est et n. susc. eum et uiderunt eum euntem in caelum *Aug. (unit. 28; sed 29 = uulg.).*

10. quumque Θ (non C); et ut d, et quomodo *Aug. (Fel.) Auct. de prom.*; et cum e *gig. Aug. (unit.); cum p* (ut uidetur).* intuerentur (ἀνε-
viζορτες ἦσαν): intenderent e *gig. p* (ut uidetur)* *Bed. (retr.);* aspicientes erant d; contemplantes erant *Aug. (Fel.) Prom.* celum ISW; caelo d. euntem illum (contra graecum et sensum) *codd. plur. vg. c p Uict.* (> euntem illum caelum sine in): eunte illo C G^o (et + ita in grē cor.) T e *gig. t Bed. (retr. 'in graeco ita habetur'),* abeunte eo d, et *gr. πορευομένου αὐτοῦ, cf. > cum iret in cael. Aug. (Fel.) Prom.; deinde + et d e (Bentl.) cum gr. om. εοοο Prom. duo: II D. > uiri duo d e (Bentl.).* adsteterunt DKSV, astit. W *vg., as|stit. U;* steterunt t; adsistebant d; astabant *Aug. (Fel.) iuxta illos (illum G*):* illis *gig. Aug. (Fel., unit.),* eis d e *Prom. ue-*
stibus (om. *Prom.*) albis (almis R*) = ἰσθήσει λευκαῖς NABC 27. 29. 61. 81: neste alba e *gig. Aug. (Fel.),* neste candida d *Aug. (unit.) et ισθήρι λευκῆ C²DE I. 13. 31 al. pler.*

11. qu'et A. om. et D *Aug. (Fel.) dix-*
runt + ad eos *Aug. (Fel.) galilei CDRUW,*
galilei O. quid: qui d t; + hic D. haspicien-
tes C; respicientes T *Aug. (Fel., unit., sed alibi*
aspicio.); intuentes *Auct. de prom.; gr. βλέοντες*
N^rBE 13. 27. 61 al., ἐμβλέοντες N^rACD al. plur.
in caelum (cel. semper STW): om. sec. CI^a
(+ cor.) T d *gig. t* Aug. (serm. 277), Uig., Auit.*
Vienn. (ep. 3), Prom. et gr. D 33°; in caelo tert.
V^r. hic: iste d *Aug. (Fel., unit.).* iesus: in ras.
G; ihs e (in ras. longa). adsumtus (ἀναλημφείς)
ACTV, et adsumptus FGΘIMO *Tisch., ass.*
BDKRSUW *vg.:* receptus e *gig. p*,* acceptus *Aug.*
(serm. 277), ablatu Orient. *Episc. ep. ad Sym-*
mach. (apud Sabatier). > in cael. a uobis *Aug.*
(*Fel.*). sic + enim d. ueniaet O. quemadmodum:
quomodo *Aug. (serm. 277, et tr. 40 in Ioh.),* sicut
Orient. Episc. ep. uidetis e*; + euntem D^r (*sed*
exp.). eum: illum e *Priscillianus (ed. Schepps*
p. 37); om. Orient. Episc. ep. > eum uid. Prom.

12. reuersi: regressi e^r *gig. p. sunt:* + apo-
stoli M *cum gr. C³ 13. 40. 117 al.;* + in DI^a e p
Aug. (unit.). hierosolymam (iero. *vg.,* ihero. C,
hieru. BO, hierosolimam RU, hierosolimam DMS,
iherosolimam T, ierosolimam W; hierosolyma e)
cum gr. E ιεροσολυμα: hierusalem G (usaleme in
ras.) d gig. p Aug. (unit.) Bentl., et ιεροσολυμα
gr. plur. a (ha C) monte: ad montem R².
uocatr S^r; dicitur e^r *gig. p. olibeti T; elaeon*
Aug. (Fel., unit.). hierusalem (etiam ΙΑΗΜ Ε)
codd. plur. et vg. (ieru. W vg., iheru. CT) cum gr.:
hierosolymam *Aug. (Fel., unit.). sabbathi 574;*
sabato p^r. abens R. > iter habens G.

13. et ad init. om. D^r (+ mg.). quum T, quum
Θ. introissent: issent in ras. G, introissent D,
-yssent C, -issent I; intrassent *gig. in oenaculum*
(cenn. D^r, caen. BGΘIKMUV *Tisch., coen. vg.)*
ascenderunt (-debant U) *codd. plur. vg. et e*
dem. p* cor. uat. = eis τὸ ὑπερφῶν ἀνίβησαν ABC
(e^r e^r) 61 et *Bed. diserte (retr.) 'nam et in graeco*
ita positus est ordo uerborum et cum introissent
in caenaculum ascenderunt, distinctio ambigua est
sed FV vg. p introissent in oenaculum, ascen-
derunt: contra > ascenderunt in caen. CT, et
ascenderunt in superiora d e gig. Aug. (Fel.,

manebant
 petrus et iohannes
 iacobus et andreas
 philippus et thomas
 bartholomeus et mattheus
 iacobus alpei et simon zelotes
 et iudas iacobi
 14 hi omnes erant perseuerantes unani-
 miter in oratione
 cum mulieribus
 et maria matre iesu et fratribus eius.

unit.), et ἀνάβ. εἰς τὸ βρεφῶν N° (om. ἀνάβ. N°)
 DE al. *pler. sah. cop. syr. utr.*; ambas lectiones
 coniungunt in caenaculum, ascenderunt in superiora
 G^{ro}Θ p^o lepl.; βρεφῶν quater tantum occurrit in
 N.T., sc. hic et ix. 37. 39, xx. 8. Uertitur semper
 ab Hieronymo cenaculum cum *gig. t*; uetus lectio
 erat superiora ut ix. 37 p, ix. 39 e p, xx. 8 d (def.
 enim in cap. ix.). hubi C, + tunc *gig. p*^o. manebant
 (ἦσαν καραμένορες) *codd. plur.* S^o S^o, erant
 manentes *Bed.*: manebat FG* (corr. G^o) TU^o; habitabant
 Aug. (Fel.), erant habitantes e, erant inhab.
 Aug. (unit.), erant commorantes d. petrus + etiam e,
 et gr. δ τε Π. iohannis DS d, ioannes S^o S^o; gr.
 Ἰωάννης, sed Ἰωάνης BD; + et 5 e *gig.* (cf. D infra)
 cum gr. (exc. D^o). handreas C, andrias D. > petr.
 et iacobus et ioh. et andr. D, > petr. etiam et andr.
 et iac. et ioh. e cum E^o r, et *Bed.* (retr.) 'in graeco ita se
 habet ordo nominum petr. et andr. et iac. et ioh. et
 simon zel. et iud. iac.'; sed ipse antea scripserat
 'petr. et ioh. et andr. et iac.' philippus C, filippus
 DT. thomas + et D. bartholomaeus K *vg. Tisch.*
 mattheus BCFΘKV; matheus ADGIMORSTU W,
 matthaueus *vg. Tisch.*; + et DΘ. alpei BCDFΘIKRUVW:
 alfei AGMOT, alfai S (i eras.), alphaei *vg.*; deinde om.
 et AI* d cum D^o r. symon CIW. zelotis DG*SV.

14. hii CDIORSW; om. G^o Cypr. (dom. or. 8
codd. plur.); et Cypr. (unit. 25; sed om. cod. G)
 Aug. (Fel.). om. omnes *gig.* perseuerant G^o; instantes
gig. p^o; asseruientes Aug. (unit.). > erant pers.
 omnes Cypr. (bis) Aug. (Fel.). huanimiter C, unian.
 DGI*S^o; unanimes d e p^o Cypr. (bis) Aug. (Fel., unit.).
 uno animo *gig.* om. in e *gig. p*^o Aug. (unit.).
 horatione C, oracione RS; orationi e *gig.*
 Aug. (unit.); orationem I^o; orationibus Aug. (Fel.);
 orantes p^o. cum mulieribus (σὺν γυναῖσιν)
 omnes: + et filii d cum D^o r. matre: quae fuit
 mater e *gig.* Aug. (unit.), quae fuerat m. Cypr.
 (bis) Aug. (Fel.), quae erat m. p^o; mater tantum
 I. iesu e; soluit eius cor. uat.* et sec. + cum e
 et gr. BC'E al. *pler.* eius: ipsius e.

15. et in diebus illis (his *gig.*) cum BDFG
 ΘOSU *dem. gig.* Aug. (Fel.) *Bentl.* et *gr. plur.*

15 Et in diebus illis exurgens petrus
 in medio fratrum dixit
 erat autem turba hominum
 simul fere centum uiginti
 16 uiri fratres oportet impleri
 scripturam quam praedixit
 spiritus sanctus per os dauid
 de iuda qui fuit dux eorum
 qui comprehenderunt iesum
 17 quia connumeratus erat in nobis
 et sortitus est sortem

καὶ ἐν ταῖς ἡμ. ταύταις cf. in diebus autem illis e,
 in illis uero di. p^o, in his autem di. Aug. (unit.)
 et ἐν δὲ τ. ἡμ. τ. DE: in di. illis (sine et) ACIKMR
 TVW *vg. c d* (his) p^o (> illis di.) t non gr.
 exurgens CLOW *vg.*; surgens U e *gig. t* Aug.
 (unit.); cum surrexisset d; surrexit Cypr. (Ep.
 67. 4); exurrexit Aug. (Fel.). fratrum (τῶν
 ἀδελφῶν NABC* min.): discipulorum d e *gig. p t*
 Aug. (unit.), discentium Cypr. Aug. (Fel.) et
 τῶν μαθητῶν C^oDE I. 31. 61 etc.; deinde + et G
 Aug. (Fel.). dixit om. t Cypr. erat... simul:
 > pariter quae erat cum his turba hominum t. erant
 e; fuit Cypr. Aug. (Fel.). autem (ἀὲ CD^o 16, sed
 re plur.): enim R et γὰρ D^o; praeterea d^o. turba:
 multitudo d. hominum (ἀνδρῶν E) *codd. longo*
plur. et F^o (hominem G^o ut uditur) *vg. c dem. gig.*
 p t, uirorum e: nominum F^o G^o cor. uat. ('gracus')
Bentl. et ὁνομάτων *gr. plur.*; omnium U cf. t ad u.
 24, non omnium d; om. Cypr. simul (ἐπὶ τὸ ἀπρό):
 om. *gig. p*^o Aug. (unit.); pariter t (cf. ii. 44);
 in uno Cypr. (cf. ii. 1, iv. 26, et in id ipsum ii. 47),
 et > in uno hominum Aug. (Fel.). fere: quasi
 d e Aug. (Fel.), circiter Aug. (unit.). centum
 uiginti: uiginti in mg. G; CXX DS, centum
 xx UW; + uiri T d.

16. + ad inil. et aperiens os suum dixit t.
 oportet (hop. C) = dei D^o; oportebat e Iren.
 (Mass. p. 193, cod. F et edd.) et gr. *rell.* impleri
 CFO, implere I t; adimpleri Aug. (Fel.). scrip-
 turam G, scriptura C, scribura F; + hanc D d e
 p t Iren. et > scr. impl. hanc *gig.*; + istam Aug.
 (Fel.); + ταύτην *gr.* C^oDE I al. plur. praedixit
 BDKMORSW; dixit p. > sanctus spiritus D.
 per os (hos C; om. G^o): ore Iren. Aug. (Fel.);
 deinde + sancti Aug. (Fel.). fuit: factus est d
 Iren. dux: deductor Aug. (Fel.). illorum Aug.
 (Fel.); hiis d Iren. comprehenderunt *codd.* et
vg. (compre. KW *vg. Tisch.*, comprae. FU, com-
 prae. CGΘI): adprehenderunt d Iren. iesum e.

17. quia (ὅτι) A^oBFGΘIKORSV e lux. (Bentl.),
 et quoniam Iren. Aug. (Fel.): qui A^oCDMTW
vg. c d dem. gig. p t, qui et U. connumeratus
 (connom. S) erat (est D) = καταριθμημένος ἦν:
 adnumeratus erat (fuit t Iren.) d t Iren. Aug.

- ministerii huius
 18 et hic quidem possedit agrum
 de mercede iniquitatis
 et suspensus crepuit medius
 et diffusa sunt omnia
 uiscera eius
 19 et notum factum est omnibus
 habitantibus hierusalem ita ut ap-
 pellaretur ager ille
 lingua eorum acheldemach
 hoc est ager sanguinis
 20 scriptum est enim in libro

- psalmodum
 fiat commoratio eorum deserta
 et non sit qui habitet in ea
 et episcopatum eius
 accipiat alius
 21 oportet ergo ex his uiris
 qui nobiscum congregati sunt
 in omni tempore quo intrauit et exiuit
 inter nos
 dominus iesus
 22 incipiens a baptismo iohannis usque
 in diem qua adsumtus est a nobis

(*Fel.*); connumerabatur *gig.* in nobis (uobis B): inter nos *d* e *gig.* t *Iren.* *Aug.* (*Fel.*). *om.* et sortitus . . . psalmodum (*u.* 20) *Iren.* et: qui *Aug.* (*Fel.*); *Ambrst.* (81) et *gr.* D* (*non d*). sort. erat *t*, sort. fuit *d*, sort. fuerat *T*; habuit *Aug.* (*Fel.*). sorte S. ministerii (-ium *d*) = *διακονίας*: apostolatus G^c. > huius min. *Aug.* (*Fel.*).

18. et hic quidem (*οὗτος μὲν οὗτος*): hic itaque CT *gig.* *p* (et hic itaque), hic igitur *e* t *Aug.* (*Fel.*), hic ergo *d*. possedit (*ἔκτησατο*): possidebat I; adquisiuit CT (qui *sup.* *lin.*) e *gig.* *p* t. agrum (*χωρίον*): praedium *d*. *de*: ex *d*. mercede S^p. iniquitatis (*τῆς ἀδικίας*): iniustitiae *d* *Aug.* (*Fel.*); + suae M *d* t *Aug.* (*Fel.*) cum *gr.* D. suspensus *codd.* *vg.* c *dem.* *p*³ t *tepl.* (ufgehangen) *Erasm.* contra *graecum* et *uersiones*: pronus factus (*πρηνὴς γενόμενος*) *d* e *p*³, in faciem prostratus *gig.* *Ambr.*, praecipitatus *Besa*; ambas lectiones coniungit *Aug.* (*Fel.*) collum sibi alligauit et deiecit in faciem. crepuit (crepuit *d* *p*³) = *ἐλάσθηεν*: diruptus est *Aug.* (*Fel.*). diffusa B, defussa D; effusa *d* *p* t *Aug.* (*Fel.*).

19. et (*καὶ* N^c ABCE *al.* *pler.*): itaque *gig.*; quod *t*, quod et *Aug.* (*Fel.*) = *δ* *καὶ* N^c D (*non d*) 18. cognitum *Aug.* (*Fel.*). est *pr.* in *ras.* G. habitantibus: *om.* S^p; inhabitantibus *gig.*, qui inhabitant *d*, qui inhabitabant *Aug.* (*Fel.*); deinde + in CDI* S^c T. iherus. C, ierus. W *vg.*; hierosolymam *Aug.* (*Fel.*). appellaretur R, appelleretur M; appelleretur D; uocaretur e *gig.* *p* *Aug.* (*Fel.*), uocetur *d*. ager ille: praedium illud *d*. lingua ipsorum *d*, et > ipsorum lingua e *Aug.* (*Fel.*). acheldemach (*uidet ad Mt.* xxvii. 8) cum BCDI (achael.) MRSUVW c *dem.* *gig.* *lux.* *Bentl.*: acheldemac AFKO, achel demac *p*, aceldemac *t*, aceldemach T *d* (*duobus uerbis*), acheldamach *Θ*, aceldamac e; acheldema G, hacel-dema *vg.* (-dama *Θ*); *graeci* ἀχελδαμάχ NA 40. 61, ἀχελδαμαχ B, ἀχελδαμαχ D, ἀχελδαμακ E, ἀχελδαμα C *al.* *pler.* hoc: id *Aug.* (*Fel.*). agger C; praedium *d*. sanguinis ut uidetur S^p (sanguinis S^c).

20. scriptum FG. *om.* in *pr.* D. commoratio (*ἐπιλυσις*) cum BCF^c GKR (-cio) S^c TUW

vg. c *dem.* *p*³ *cor.* *uat.* ('*graecus, antiqui*') et ita uertit *Hieron.* in *Psalt.* 'ex *Hebr.*' Ps. LXVIII. 26, cf. commemoratio DF*Θ *lux.*, et *gedenkung tepl.*: habitatio AIMOS^v *Tisch.* *d* *gig.* *p*³ t *Iren.* (*Mass.* *p.* 193) et *Ps.* LXVIII (LXIX). 26 in *Psalt.* *Rom.* et *Gall.*; ager e, uilla *Aug.* (*Fel.*). eorum (*αὐτῶν* 31*. 34. 43. 61 *sy.* *harcl.* *mg.* etc.) cum BFIKR* VW *vg.* c *d*³ (*non D³*) t *cor.* *uat.* *mg.* ('eorum non eius') et *Psalt.* *Rom.*, *Gall.*, et *Hieron.* 'ex *Hebr.*': eius (*αὐτοῦ plur.*) ACDG^Θ MOR¹ STU *Tisch.* *d*³ *dem.* *lux.* *p* *Iren.* *Aug.* (*Fel.*) *cor.* *uat.*³ ('eius *gr.*, *ant.*, alii eorum') *cod.* *caraf.* *Bentl.*, illius e *gig.* diserta D; desertus e. habitet cum BCD(-tat) IKORSTW *dem.* *p* et *Hieron.* in *Psalt.* 'ex *Hebr.*': inhabitet AFG^Θ MUV *vg.* *Tisch.* c *d* e *gig.* t *Iren.* *Aug.* (*Fel.*) *Bentl.* et *Psalt.* *Rom.* et *Gall.* in eo e. eius: illius *d* e. accipiet B; sumat *d*. alius (*ἕτερος*) BCFGIKMORSTU c *d* *dem.* *Iren.* (*Mass.* *p.* 144), cf. *Erasm.* ad *loc.* 'alter, *ἕτερος*, rectius erat alius. nam *graeci* frequenter usurpant *ἕτερος* pro ἄλλος': alter AD^Θ VW *vg.* *Tisch.* e *gig.* *lux.* *p* t *Iren.* (*p.* 193) *Aug.* (*Fel.*) *cor.* *uat.* ('*gr.*, *ant.*') *Bentl.*, *Hieron.* 'ex *Hebr.*' et *Psalt.* *Rom.* et *Gall.* ad *Ps.* CVIII (CIX). 8.

21. oportet C. ergo: itaque *Aug.* (*Fel.*); + unum *p*³. ex hiis W; eorum *d*. uiris qui nobiscum congregati sunt *codd.* *plur.*: > u. qui nob. sunt congr. BFKSUW *vg.* *Tisch.*, > u. qui nob. sunt conuersati R c; uoluit > u. qui congregati sunt nobiscum *Bentl.*; > u. qui conueniunt nobiscum *gig.* *p* *Aug.* (*Fel.*), > qui conuen. nobis uiris cum e; > qui uenerunt nobiscum uirorum *d*; *gr.* τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν. in (*om.* t) omni tempore (-rae C): per omne tempus *gig.* *p*. quo (*ὅ* N^c AB³ D³ 61) *codd.* et *vg.* *p*³, quod t: in quo e, per quod *gig.*, per quo *p*³, ἐν *ὅ* N^c C³ E *al.* *pler.*; quoniam *d*³ et *ω* S^c D³. intrabit T; introiuit S^c (*corr.* S¹) *d* *Aug.* (*Fel.*). exhibit T; excessit *Aug.* (*Fel.*). ad nos *d*; > super nos et excessit *Aug.* (*Fel.*). ihesus e; + christus *d* *Aug.* (*Fel.*) et *D³*.

22. ha C. baptilmate D, baptilmatae G; baptilma O; baptilmo e *gig.* *p*³ *Aug.* (*Fel.*); *gr.* βαπτισματος, cf. *ucl.* I, *p.* 747. iohannis S^c *Θ*;

testem resurrectionis eius
nobiscum fieri unum
ex istis

²³ et statuerunt duos
ioseph qui uocabatur barsabbas
qui cognominatus est
iustus et matthiam

²⁴ et orantes dixerunt
tu domine qui corda nosti omnium
ostende quem elegeris ex his
duobus unum

iohannem d. husque C. in + illum Aug. (Fel.). die F. qua (cf. vii. 8) : quo Sc d e gig. Aug. (Fel.). adsumtus ACFTV, adsumptus DGΘIMO Tisch., assumptus BKRSUW vg. c: receptus gig. p, sublatus t; gr. ἀνελημφθη, cf. ad u. 11. om. est e. resurrectionis RS. nobiscum fieri (esse Aug. Fel.) = σὺν ἡμῖν γενέσθαι NABCD min.: > fieri nobiscum e gig. p cum gr. E 1. 13 al. pler. ex his e gig. p² (iis p²); istorum d. om. ex istis D, om. unum ex istis Aug. (Fel.); LXX super istis scr. G^o.

23. et ad init. + his dictis e cum E^o, cf. Bed. (retr.) 'in graeco habetur plus et his dictis stat. duos.' statuit d gig. Aug. (Fel.) cum D^o. duos (·II· D) + uiros A* (ut uultur sed eras.) T^o p. hioseph D. qui uocabatur (τὸν καλούμενον) codd. plur. 𐤁𐤓𐤌𐤀 cor. uat.* c dem. e gig. p Aug. (Fel.): qui uocatur AD⁵ cor. uat. mg. Tisch.; qui dicitur T t, qui cognominatur d. barsabbas (Βαρσαββῶν NABE min., post τὸν καλούμενον) cum G^oKM^oR^oV, et barsabas CM*W vg. Tisch. c p² cor. uat. (Βαρσαβῶν C al. plur.), item barsabban FG*OU e, barsaban BIS, barsabba A: barnabas ΘT d gig. p² t, barnabhas DR² et βορναβας D^o; sed cf. cor. uat. 'hic non fuit barnabas apostolus sed ille infra.' oognominatus (cognominatus K) est (om. dem.) = ἐπεκλήθη: uocatur d (non D^o); et tantum Aug. (Fel.). et sec. om. p*. matthiam GOV e p, matthian CFΘ (gr. μαθθίαν B*D, μαθθίαν NAB²CE rell.): mathiam AIMR⁵ 𐤌𐤁𐤓 gig., mathiā W² c, mathian BKSTU t, matheam D; matthias d (non D^o).

24. horantes C, cum orarent p¹; precatus (et postea dixit) Aug. (Fel.). om. tu d et D^o. qui corda nosti omnium (hominum t, cf. U ad u. 15) = καρδιονῶστα πάντων: > q. cor. omnium (hominum C) nosti CT gig. p cor. uat. mg., > q. nosti cor. omn. D m; cordis omnium intellector Aug. (Fel.). ostende (hos. CR) = ἀνάδειξον: designa d; + nobis m t. quem + tu p². aelegeris C; elegisti d Aug. (Fel.). hiis W; om. I. duobus: ·II· D. > ex his duobus (om. unum) quem eleg. Aug. (Fel.), cf. ἐκ τούτων τ. δ. ἕνα δὲ ἐξελέγω min. pauc. Distinguunt ex his duobus, unum accipere KV² d.

²⁵ accipere locum ministerii
huius et apostolatus
de quo praeuaricatus est
iudas ut abiret in locum suum

²⁶ et dederunt sortes eis
et cecidit sors super matthiam
et adnumeratus est cum
undecim apostolis.

II. ¹ Et cum complerentur
dies pentecostes
erant omnes pariter

25. ut accipiat gig. p; ad suscipiendum Aug. (Fel.); sumere d. locum (τόπον ABC²D): sortem e et κλήρον NC²E al. longe plur. ministerii huius (> huius min. Aug. Fel.) = τῆς διακονίας ταύτης: huius huius S* ut uultur, deinde ministerii (sine huius) S^o. apostolatus (apostul. D, apostolatum p) = ἀποστολῆς: adnuntiationis Aug. (Fel.). de: a d gig. p Aug. (Fel.); gr. ἀφ' NABCD min., ἐξ E 1. 40 al. qua Aug. (Fel.). praeuaricatus (pre. BDKMORS; ca sup. lin. T) est (et uel ei I*) = παρέβη: transgressus est d (om. est) p; excessit Aug. (Fel.). ut (et I) abiret (habiret R, abierunt forsā I*; iret gig. p t): abiret, ire e, ambulare Aug. (Fel.).

26. eis (is in ras. K) = αὐτοῖς NABCD² min.: eorum D e gig. p² t, suas M d Aug. (Fel.) et αὐτῶν D²E 1. 31. 40 al. plur. caecidit C. super: in p. matthiam (cf. u. 23) GV e Aug. (Fel.), matthiā A^c, matthian CFΘ d: mathiam A*IMORTU*W vg. (mathiā A*T⁵ c) e gig. p, mathian B (h sup. lin.) KSU¹ t, matheam D. adnumeratus (ann. BKRSW vg.) est: connumeratus est e, dinum. est d, simul deputatus est Aug. (Fel.); gr. συναριθμήθη plur., κατεψηφ. N², συνεψηφ. D², συψηφ. D². undecim (hund. C; XI DW) XII d cum D^o. apostolis C, apostolos d; + duodecimus Aug. (Fel.).

II. 1. ad init. + et factum est in diebus illis d et D^o; + in temporibus illis t, + in illo (loco codd. ap. Fel.) tempore Aug. (Fel., Fund.); deinde om. et t Aug. cum D^o (non autem d). cum (quum Θ, quum R; dum 𐤌 gig. p t) complerentur (conpl. BCFGIMORS, inpl. d; uoluit compleretur Bentl.) = ἐν τῷ συμπληροῦσθαι: quo suppletus est Aug. (Fel., Fund.); D^o habet του συμπληροῦσθαι. dies plural. codd. et vg. contra gr. τὴν ἡμέραν: dies sing. Aug. (Fel., Fund.) et ita uoluit Bentl.; cf. et Auct. de prom. (col. 182) die autem pentecostes. pentecostes (τῆς πεντηκοστῆς) codd. plur. (pent. C) vg. c d dem. e gig. p Aug. (Fel., Fund., unit.), cf. quinquagesimae Vig. (trin. l. 12 = Ath. lat. l. 781): pentecosten A (cf. capp. in Act. p. 6) D (pentl.) IM²S lux. t, cf. xx. 16, I Cor. xvi. 8, sed Bed. (retr.) 'male quidam codd. habent pentecosten, nam pentecoste nominatio casu quinquagesima

- in eodem loco
² et factus est repente de
 caelo sonus
 tamquam aduenientis spiritus
 uehementis
 et repleuit totam domum
 ubi erant sedentes
³ et apparuerunt illis dispertitae linguae
 tamquam ignis

- seditque supra singulos
 eorum
⁴ et repleti sunt omnes spiritu sancto
 et coeperunt loqui aliis
 linguis
 prout spiritus sanctus dabat eloqui
 illis.
⁵ Erant autem in hierusalem
 habitantes iudaei uiri religiosi ex

dicitur, pentecostes gen., pentecosten accus.; Paulinus Aquil. uero (apud Alcuini epp., ed. Jaffé, pp. 313, 316) habet 'de pentecosten.' fuerunt gig. t Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom. omnes: om. e et gr. N²E 163; + discipuli UW p² Auct. de prom., cor. uat.* 'grecus, antiqui' (non autem mg.), et + apostoli p² t; + ol ἀπόστολοι 31. 94. 95. 96. 106. 127 al. pariter (= δμου NABC* 18. 61) codd. et vg., et simul d (> sim. omn.) e gig. p² t Aug. (Fel., unit.) Uig. (Uarim. 743): δημοθυμαδόν C²E al. pler.; ambas lectt. coniungunt eadem animatione simul Aug. (Fund.) Prom. in eodem loco (locum S*, locu cor.) = ἐν τὸ αὐτό: in uno Aug. (Fel.), in unum d gig. p² t Aug. (Fund., unit.) Uig. (trin., et Uarim.) Prom.; > id in ipsum simul e.

2. et ad inii.: + εἶδον D² (non d). factum d e t. repente: subito gig. Cypr. (Test. iii. 101) Aug. (Fel., Fund.) Uig. (trin. et Uarim.) Auct. de prom. al. plur. om. de d. celo OSW. > de caelo subito Auct. de Prom. sonus (ἦχος): sonitus Uig. (trin. 12); echo d. > son. de caelo lux. t Ambr. Uig. tamquam (tanq. W5²): quasi Cypr. Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom.; uelut e Aug. (unit.). aduenientis (decurrentis Aug. unit., habentis dem.) spiritus (-tu I) uehementis (ueem. T, uechem. D; uiolentis e, ualidi gig., ualidissimi t) = φερούμενης πνοῆς βιαίας: ferretur flatus uehemens Cypr. Aug. (Fel., Fund.) Auct. prom., ferretur uiolentus spiritus d et > φερ. βια. vv. D 3. 93. 95*; > ni magna ferr. spir. Ambr. (luc. et de spir.) Uict. Afer (p. 280); patres uide apud Sabatier. impleuit d e gig. p² t Cypr. Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom. totam (+ illam Aug. Fel.) domum (= δλον τὸν οἶκον): omnem domum e p² et πάντα τον οικον D; uniuersum locum t, totum locum illum Cypr., totum illum locum Aug. (Fund.) Auct. de prom., omnem locum Uig. (Uarim.) sed τόπον in graecis non inuenitur. om. et repl. to. do. arg. ubi (hubi C): in qua gig. Aug. (Fel.), in quo t Cypr. Aug. (Fund.) Uig. (Uarim.) Prom. erant (+ apostoli D) sedentes = ἦσαν καθήμενοι (καθεζόμενοι CD): sedebant p² t; deinde + congregati t.

3. apparuerunt (aparuerunt O, apparunt S*) illis (eis e) = ἐφθησαν αὐτοῖς: uisae sunt eis (eis d; illis Cypr., Aug. unit., Auct. de prom.) d Cypr. (Test. iii. 101) Aug. (Fel., Fund., unit.) Auct. de prom. (col. 182) Uig. (trin. et Uarim.). dispertitae

(-te MORW) linguae (-gue MRW) = διαμεριζόμεναι γλώσσαι: diuisae lin. e gig. p² Uig. (bis), et > lin. diu. Cypr. Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom., diuidi linguae d, distributae lin. Aug. (unit.), dispersae lin. Ambr. (in Ps. 38, et de spir.) Hieron. (iv. 713 > lin. disp.). tamquam (tanq. W5² p²; p² non liquet): sicut e; quasi Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom.; uelut Aug. (unit.). seditque (ἐκάθισεν τε AC²D²E al.): sedit D; et sedit d Hieron. Uig. (trin.), et insedit Auct. de prom., et καὶ ἐκάθισεν NB 15. 18. 61; qui et sed. Uig. (Uarim.), qui et insedit Cypr. Aug. (Fel., Fund.), cf. καὶ ἐκάθισαν τε D; sedit autem e, consedit autem Aug. (unit.) et ἐκάθισαν δε C²; ἐκάθισαν N²D²*¹³ apud Latinos non redditur. super I d e Aug. (Fel., Fund., unit.); in Cypr. singulos: unumquemque d (unumquemquem) e Cypr. Aug. (Fel., Fund., unit.) Auct. de prom. Uig. (bis). illorum Cypr. Aug. (Fund.).

4. inpleti d Cypr. Aug. (Fel., Fund.). omnes: om. D Uig. (Uarim.): uniuersi d. caeperunt DR, cep. MSW. aliis (ἐτέρας) cum BCFGKORSU arg.* d dem. e gig. cor. uat.* Leone (serm. 73) Bed. (retr.) 'in graeco non habetur in hoc loco uariis linguis sed aliis linguis,' Bentl.: uariis ADΘIMTVWvg. Tisch. alb. c p t cor. uat. mg. Aug. (Fel., unit.) Ambr. (luc.) Uict. Afer, Uig. (trin. 12) Auct. de prom.; om. Aug. Fund. et alibi, uide Sabatier; omnibus Aug. (v. 110,3). prout (prohut C): sicut d e; quomodo Aug. (Fel., Fund.) Ambr. sanctus codd. plur. (et R) et vg. cum gr. E; om. DR* d t Aug. (Fel., Fund., unit., et alibi) Auct. de prom. cum gr. rell. et (Bentl.). eloqui (loqui D lux.) illis (eis d t) = ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς NABC²D 61. 130, cf. pronuntiare illis Aug. (unit.): > eis eloqui C (ael.) T, eis nuntiare e, eis pronuntiare Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom. et gr. C² E al. pler.

5. iherus. C, ierus. W vg.; + ras. 1 aut 2 litt. B. > in ierus. erant (om. autem) d et D²; > hierosolymis autem fuerunt Aug. (Fel., Fund.). abitanties C; habitatores Aug. (Fel.); homines D; om. G. > inhabitantes in ierus. Aug. (unit.) cum gr. C et syr. pesh. cop. iudei DRW; om. O cum gr. N. > iud. habitantes e et E². uiri: homines Aug. (Fel., Fund.); em. T (non D). religiosi (releg. S, religiosi D; in ras. scr. B) = εὐλαβεῖς: timorati d e t Hieron. (iv. 162), metuentes gig.,

omni natione quae
sub caelo est
6 facta autem hac uoce conuenit
multitudo et mente confusa est
quoniam audiebat unusquisque
lingua sua illos loquentes
7 stupebant autem omnes
et mirabantur dicentes
nonne ecce omnes isti

qui loquuntur galilaei sunt?
8 et quomodo nos audiuius
unusquisque lingua
nostra in qua nati sumus
9 parthi et medi et elamitae
et qui habitant mesopotamiam
et iudaeam et cappadociam
pontum et asiam 10 phrygiam
et pamphiliam

timentes dominum *Hil.* (in ps. 2); *om. Aug. (Fel., Fund.)*; > timorati uiri *d et D^o*. > iud. uiri relig. habitantes U*. *ex*: ab *d Hil.*; de *Hieron.*; *gr. ἀπό.* omni natione RS; omni gente *d gig. t Aug. (unit.) Hil.*; uniuersis gentibus *Hieron.* que DI. celo SW. *est*: sunt CG*ΘIT *d e lux. Hieron. (Bentl.)*, *gr. enim παντός ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν.* > *est* (sunt *e*) sub c. D *e Aug. (Fel., Fund., unit.)*.

6. facta autem haec (hac RT, haec C, ha||c G) uoce (*uoluit* > uoce hac *Bentl.*) = γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης: cum autem (cumque *d Aug.*) facta esset uox haec (> haec uox *Aug. d e Aug. (unit.)*), et cum haec uox (> u. hec *p**) facta fuisset (esset *p**) *p* t*, et cum f. esset uox *Aug. (Fel., Fund.)*. conuenit (συνήλθεν): congregata est *e*, collecta est *Aug. (Fel., Fund.)*. multitudo: turba *Aug. (Fel., Fund.)*. *et*: ac *Aug. (unit.)*. mente confusa (-ssa D) *est* (= συνεχύθη): confusa est *e Aug. (Fund.)*, confusa *Aug. (Fel.)*; consaesae sunt *d*. quoniam: quia *d* (qui) *e Aug. (unit.)*; και *D^o pro ὅτι*. audiebat = ἤκουσεν NB 15. 37, ἤκουον C 61: audiebant I *d e (Bentl.)*, et ἤκουον ADEI *al. plu.*, ἤκουσαν 40. 96. unusquisque C; + eorum D *Aug. (unit.)*. > sua lingua *e Aug. (unit.)*; suo sermone et suis linguis *Aug. (Fel., Fund.)*. loquentem *t* (et + magnalia dei). > loquentes illos (eos *Aug. e Aug. (Fel., Fund., unit.)*) et ita uoluit *Bentl.* > loq. eos lingua sua *d et λαλούντας ταις γλώσσαις αὐτῶν D^o syr. resh.*; *sed gr. plur. τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.*

7. obstupescebant *d. om. autem t. om. omnes pr. d gig. Aug. (Fel., Fund., unit.)* cum *gr. BD al.* admirabantur *d Aug. (Fel.)*; + ad inuicem GI*W *cor. uat.* e gig. p* t Aug. (Fel., Fund., unit.)*, et > dicentes ad alterutrum *d et gr. C*DEI al. pler.* ecce omnes (ἰδοὺ πάντες) *codd. plur.* (homnes C) *vg. c dem. e p et A* ut uditur*, ecce uniuersi *d*: > omnes ecce A*GIO *lux.*; *om. Hieron. (iv. 163) Auct. de prom. (col. 127)*; *om. ecce D (etiam homines pro omnes) t Aug. (Fel., Fund., unit.)*; ecce enim *gig. isti*: hi *d e gig. p** (> hi omnes) *t Auct. de prom.*; *om. Aug. (Fel., Fund.)*. locuntur BCGMV, loquuntur DR; + natione *Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom.* galilaei C (galei) DORSUW. > sunt gal. *Aug. (Fel.,*

Fund.) Auct. de prom. > hi (isti *Bentl.*) sunt qui loq. gal. *d e (Bentl.)* et *gr. οὗτοι εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλ.*; *sed* > οὗτοι οἱ λαλ. εἰσιν Γαλ. C* 103, > εἰσιν οὗτοι οἱ λ. Γαλ. 61.

8. audiuius *codd. vg. uett. plur. contra gr. i* audimus *d e gig. cod. caraf. Bentl. et gr. ἀκούομεν.* unusquisque C; *om. p**. > unusq. aud. *e*, > singuli aud. *gig. t, cum gr. E. lingua nostra (τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν plur.) AFIKSV lux. cod. caraf.*, et propria lingua nostra *d Bentl.*, propria nos. ling. *e*, cum *gr. E*: linguam nostram (τὴν διαλεκτὸν ἡμῶν D*) BCDGΘMORTUW *vg. cor. uat. c dem. p* tepl.*, et propriam l. nostram *gig. p* t*, propriam linguam *Aug. (unit.)*; deinde + illos S* (*sed eras.*). sumus + illos loquentes Θ. Libere et quomodo agnoscimus in illis sermonem in quo nati sumus *Aug. (Fel., Fund.) Auct. de prom.*

9. parthii D, parti C. *om. et pr. Tert. (iud. 7) Aug. (Fund., et Fel. codd. opt.)*. medii D, moedi C. *om. et sec. Tert. Aug. (Fund.)*. elamitae (ἐλαμίται AD, ἐλαμίται *plur.*, ἐλαμηται C³, ἐμαλειται C*) *codd. plur.*, helam. I, elem. V*, elamite RW *p t*, helamite *gig.*: aelamitae (αἰλαμηται B) CDK *vg. d*, hael. *e*, aelamite M. et hel. et qui in ras. I. qui habitabant B; qui inhabitant *d e Tert. Aug. (Fel., Fund., unit.)*; habitantes *Hieron. (iv. 163)*; + in *lux. Hieron.* mesopotamiam G, messopot. M^o; mesopotamia *Hieron.* et iudaeam (Ἰουδαίαν τε) *codd. plur.* (-deam DIOR), iud. quoque *e*: *om. G*; *om. et A^oMW (iudaeam) vg. c d dem. gig. p t Aug. (Fel.)*; iudaei *Aug. (unit.)*; armeniam *Tert. Aug. (Fund.)*; et syria *Hieron. mesop. et iud. in ras. I. et quint.*: *om. Hieron.*; + secundum *inter lin. D.* cappadotiam V, capadot. *gig.*, cappadoc. C, capadoc. TUW, capodoc. DO; cappadocia *Hieron.* pontum C; -to *Hieron. et sext. om. Aug. (Fel., Fund.)*. assiam D; asia *Hieron. post armeniam pergit Tert. phrygiam, cappad.*, et incolentes pont. et as. 10 et pamph., immorantes aegyp., et regionem africae quae est trans cyrenen inhabitantes, romani et incolae.

10. phrygiam FΘKS *vg.*, phrig. RU: frygiam ABV, frigiam CDGIM (friam*) OTW; + quoque *e*, + que *Aug. (Fel. cod., unit.) cum gr. plur.*, *sed om. te D^o*. pamphiliam *codd. longe plur.*, pamfi. GOT, pamp. D: pamphyliam *Λ vg. Tisch.*

aegyptum et partes lybiae
 quae est circa cyrenen
 et aduenae romani
 11 iudaei quoque et proselyti
 cretes et arabes
 audiuiimus eos loquentes
 nostris linguis magnalia dei?
 12 stupebant autem omnes
 et mirabantur ad inuicem
 dicentes
 quidnam hoc uult esse?

13 alii autem inridentes dicebant
 quia musto pleni sunt isti.
 14 Stans autem petrus cum
 undecim leuauit uocem
 suam et locutus est eis
 uiri iudaei et qui habitatis
 hierusalem uniuersi
 hoc uobis notum sit et auribus
 percipite uerba mea
 15 non enim sicut uos aestimatis hi ebrii
 sunt

d e. aegyptum MR, egypt. STW. *et sec. om D.* partes (τὰ μέρη): regiones Aug. (Fund.) cf. Tert. supra. lybiae AFGΘOU *d gig.* libyae K *vg.* Tisch. *e.* libiae BCDIMRSTV, libie W *p t*, lisie *t*: africae Tert. Aug. (Fund.). que DI; qui *d.* est: *om. e*; sunt *gig.* Aug. (unit.) *sed gr.* τὰ μέρη τῆς Α. τῆς κατὰ Κ. οἰοῦσιν: secus *e gig.*; ad Aug. (Fel., Fund., unit.). cyrenen (cir. M T*V, cyrinen G*OS, cirinen D, cyrinem S*, cirenem W): cirenensium T^o; cirinensem *t.* aduenae (aduene IRW; + sunt *gig.*) romani = οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι: peregrinantes rom. G^o (qui *et superscr.* ita in gr.) *e.* cf. Bed. (retr.) 'rectius habetur in graeco et peregrinantes romani'; qui hic demorantur rom. *d.* qui aderant rom. Aug. (Fel.), qui aduenerant rom. Aug. (Fund., unit.); Hieron. (iv. 163) *ciat uersum phrygia et pamphilia et aegypto et libya, et cyrene, et aduenae romani.*

11. iudei DRW. quoque: *om. d (non D^o)* Hieron. (iv. 163); que *p^o Aug.* (Fel., unit.); et iudaei (sine quoque) Aug. (Fund.). proselyti (-liti IMRUW, -lyte G*, prosiliti D, prosilyti T, prosylliti S, prosilites *t*): aduenae D^o (sup. *lin.*) *e gig. p^o Aug.* (unit.); incolae Aug. (Fund.; *deinde + et*). crettes B, cretae C, cretes D; cretenses *d Aug.* (Fel., Fund., unit.). arabes C; arabi *d.* audiuiimus contra gr. (cf. u. 8): audimus *e Bentl.* *et gr. ἀκούομεν*; audiebant Aug. (Fel., Fund., unit.). eos loquentes BDF@KMORSUW *vg.* *c dem. p:* > loquentes eos (λαλοῦντων αὐτῶν) ACGITV Tisch. *d e gig. lux. t (Bentl.)*, loq. illos Aug. (Fel., Fund., unit.). nostris lingu^{is} O; suis linguis Aug. (Fel., Fund., unit.); > ling. nostris D *gig.*

12. obstupescebant *d.* *om. autem d (non D^o)*. *om. omnes S gig. p^o Aug.* (Fund., unit.; *explicit Fel. ad u. 11 cum gr. min. 3. 95^b.* et mirabantur (καὶ διηποροῦντο Ἰσραὴλ, καὶ διηποροῦντὸν ἑβραῖοι). *codd. vg. c dem. p^o t^o (p^o non liquet)*: et confundebantur *e.* et consternebantur *gig.*, et hesitabant *d Aug.* (Fund., unit.); *om. t^o.* ad inuicem (πρὸς ἀλλήλους *min. pauc.*): alius ad alium *d e et ἄλλος πρὸς ἄλλον plur.*; *om. B Aug.* (Fund.); *deinde + ob id quod factum est Aug. (Fund.) syr.*

harcl. mg., et + ἐπὶ τῷ γεγονότι καὶ D^o, + quod factum est *et d.* > dicentes ad inuicem *dem. quidnam (τί ἐν Ε etc.):* quid *d gig. et τί* Ἰσραὴλ *CDI min.* hoc uult esse (cum gr. A 113. cat. 28) BFI^o KR (essae) SVW *dem. Aug. (Fund.) Bentl.:* > uult hoc esse (θέλει τοῦτο εἶναι) CD@I^o MOTU *vg. Tisch. c e gig. p t Aug. (unit.);* > uult esse hoc G *d*; uult esse (*om. hoc*) A *sed graeci non om. τοῦτο.*

13. autem: uero *d e Aug. (unit.); om. D.* inridentes (irr. RUW *vg., der. gig. p*) dicebant = διαχλευάζοντες (uel χλευάζ.) ἔλεγον: inridebant (der. *d*; + eos *unit.*) dicentes *d Aug. (Fund., unit.). om. quia Aug. (Fund.).* musto: *s in ras. B.* pleni: repleti *D d e gig. p t Aug. (unit.); onerati Aug. (Fund.); gr. μεμειστωμένοι.* isti (οὗτοι D): *om K e gig. p cum gr. rell.* > musto isti repl. sunt *d et D^o*; > hi musto omnes onerati sunt Aug. (Fund.).

14. stans autem (uero T *p t Aug. unit.*) = σταθεὶς δέ, cum stetisset autem *d:* τότε σταθεὶς δε D^o syr. *pesh.* undecim C; ·xι· DW; decem *d^o et gr. D^o*; *deinde + apostolis Θ d gig. p t,* + discipulis Aug. (unit.), *et + ἀποστόλοις D 12^{lem} syr. pesh.* leuauit (ἐπήρεν; cf. xiv. 11, xxii. 22, xxvii. 40) cum ADG@IMUV *vg. dem. e gig.:* eleuauit BC(ael.)FKORST(-bit)W *alb. arg. c d* (et elebabit) *p t Aug. (unit.) Bentl.;* *deinde + prior Θ p^o, tepl.* (zum ersten), + primus *d.* *et + πρῶτος D*; > uocem suam prior *e et E^o.* locutus (loquutus Θ, loquutus R) est = ἀπεφθέγγετο: dixit *d gig. p t et euen D^o.* eis (ad eos *t*): *om. R d gig. p Aug. (unit.) cum D^o*; *deinde + dicens RS Aug. (unit.) et gr. C arm.* iudei DORW. habitatis (*d gig. uide infra*): + in CDT *t.* iherus, C, ierus. W *vg. uniuersi (hun. C):* omnes *d e gig. p^o (corr. mg.); et > omnes (uniuersi Aug.)* qui habitatis (inhab. *gig.*; inhabitant *d*; + in *p*) iherus. *d gig. p Aug. (unit.) cum D^o.* et tert. *om. d et D^o.* auribus percipite (ἐνωτίσασθε): > percipite auribus *gig. p (+ uestris); ausilate d^o.* uerbis meis *d.*

15. emim S*. sicuti C. aestimatis (est. B@SUW, ext. CT *t.* exist. *gig. p.* existimastis D) = ὑπολαμβάνετε: suspicamini *d Aug. (tom. ii*

cum sit hora diei tertia
 16 sed hoc est quod dictum est
 per prophetam iohel
 17 et erit in nouissimis diebus
 dicit dominus
 effundam de spiritu meo super
 omnem carnem
 et prophetabunt filii uestri
 et filiae uestrae
 et iuuenes uestri uisiones
 uidebunt
 et seniores uestri somnia
 somniabunt
 18 et quidem super seruos meos
 et super ancillas meas
 in diebus illis
 effundam de spiritu meo

et prophetabunt
 19 et dabo prodigia in caelo sursum
 et signa in terra deorsum
 sanguinem et ignem
 et uaporem fumi
 20 sol conuertetur in tenebras
 et luna in sanguinem
 ante quam ueniat dies domini
 magnus et manifestus
 21 et erit omnis quicumque
 inuocauerit nomen domini
 saluus erit.
 22 Uiri israhelitae
 audite uerba haec
 iesum nazarenum uirum adprobatum
 a deo in uobis
 uirtutibus et prodigiis et signis

750); putatis *Gaud.* (serm. 9). hii BCDIORSTW. aebrii CΘ, ebrei D. > ebr. sunt isti *Aug.* cum (quum Θ) sit hora diei (die F*; corr. F¹) tertia (-cia MRS; > tert. di. e *Iren. Benth.*) *codd. et vg. et c dem. e p t Iren.* (Mass. p. 193) cum gr. D* οὐρα ὡρα τῆς ἡμέρας γ; item cum hora non sit tert. di. D: est enim (nam est *gig.*) hora tertia diei d *gig. cum gr. plur.* ἔστιν γὰρ ὡρα τρ. τῆς ἡμ.

16. *Inc.* sed adtendite quoniam hoc est *etc. Aug.* (ii. 750). set R. ho° et q°d I. om. est pr. S. profetam DO. iohel (ioel GT *vg.*): om. d *Iren. Rebapt.* 15 (= *Cypr. App.* 88 ed. *Hartel*) *Hil. (Trin. l. 8) Aug. cum gr. D.* > io. proph. *gig.*

17. om. et ad *init. d gig. p Iren. Rebapt. Hil. Aug. cum gr. D.* nomuissimis V*. dominus omnes cum gr. DE 105: ὁ θεὸς gr. *rell.* de sp. meo: spiritum meum d *Rebapt.* super (ἐπι): in *gig. Iren. Hil. Aug.* > dicit dominus post carnem *Rebapt. Hil.* profet. DO. filii O. filie W. uestre W. filii eorum et filiae (-as d*) eorum d *Tert. (Marc. v. 8) Pass. Perpetuae (c. i) Rebapt. Hil. Priscillianus (ed. Schepps, p. 32) cum Dor,* > filiae eorum et filii ipsorum *gig. et quart om. T c t.* iuuenis S. uestri *sec.: om. d Rebapt. cum Dor;* eorum *Prisc.* uisiones D; uisa *Prisc.* saeniores C; senes R p *Prisc.* uestri *tert. om. d e p* (+ p*) Rebapt. Prisc. cum gr. C** *uid DE.* sompn. bis W. somniabantur e.

18. et quidem (*καὶ*): et ego d, *καὶ* D*. super pr.: in *gig. p* (corr. p*) om. meos Pass. Perpet. Rebapt. Prisc.* super *sec.: om. BCFKM RW 5 gig. Pass. Perpet. Prisc. Hieron. (comm. in Ioel. ii. 29, ed. Uall. vi. 200).* ancillas *codd. fere omns.* (hancillas C) et *vg.: ancillas AD. om. meas Rebapt. et Uulg. ad Io. ii. 29. om. in diebus illis R* (+ R*) V d gig. Rebapt. cum gr. D.*

effundam R. de spiritu meo (+ *rasura in D*): spiritum meum d *contra gr.* > et super seruos et ancillas meas de meo spir. effundam: et iuuenes uisiones uidebunt et senes somnia somniabunt *Pass. Perpet. et prophetabunt (prof. DO): om. d p* (+ p*) Tert. Rebapt. Prisc. cum Dor;* deinde + filii uestri et filiae uestrae D* (*sed expunct.*).

19. dabunt T. celo STW. in terra: super terram e, supra terram *gig.; om. Prisc.* deorsum C. om. et signa i. t. deorsum R* (+ R¹). sanguinem: sa in ras. I. sang... fumi om. d *gig. p* (+ p*) Prisc. cum Dor.*

20. conuertitur S. tenebris I d *Prisc.* lunam D. sanguine d t. antequam uno ductu ADKV *vg.; priusquam d e gig. Prisc.* in sang. ante quam in ras. I. uenit e. diaes C. > magnus domini *Prisc.* et manifestus (praclarus e; horribilis C^{mo}, orribilis T; ex *Uulg. ad Io. ii. 31): om. d gig. Prisc. cum gr. ND.*

21. erit pr.: om. ΘIMOT t 5 *contra gr.;* + tempus D^{mo}. omnes G*; om. *Prisc.* quicumque 5; qui G *gig. t.* inuocaberit T. > nomen dom. inuoc. S.

22. israhelite IORS, israelitae *vg., -te W, srachel. ut semper C.* uerba: sermones d *Iren. (Mass. 193); + mea DΘ Iren. (meos). hec OW, hic R* (ut uultur); hos d; om. Iren.* > haec uerba CT *gig. libere* auribus mandate quae dico *Tert. (judic. 21).* iesum e. nasarenum (nazor. GI): nazarenum D, nazoreum d (-aeum) e, et gr. ναζαριανών *plur., ναζαρ. N°D*.* uirum + sanctum *gig. adprobatum (appr. W vg. Tisch., apr. O*, abpr. t; probatum lux.) a (om. I) deo in uobis (nobis D; omnibus I) codd. vg. c dem. t Iren. Fulg. (trasim. l. 3) = ἀνοδεύμενον ἀπὸ τοῦ θ. αὐτῶν NBCD³ min.:* > a deo designatum

- quae fecit per illum deus in medio
uestri sicut uos scitis
23 hunc definito consilio
et praesentia dei
traditum per manus iniquorum
adfigentes interemistis
24 quem deus suscitauit solutis
doloribus inferni
iuxta quod impossibile erat
teneri illum ab eo
25 dauid enim dicit in eum

- prouidebam dominum coram
me semper
quoniam a dextris meis est
ne commouear
26 propter hoc laetatum est
cor meum
et exultauit lingua mea
insuper et caro mea
requiescet in spe
27 quoniam non derelinques
animam meam in inferno

(ostensum *gig.*, probatum *d p* *Faustin.*) in uobis (nobis *d*) *d e gig. p* *Faustin.* (c. *Arian.* p. 648) = ἀπὸ τ. θ. ἀποδείξιμ. (δεδοκιμασμενον *D*1*) eis ὑμᾶς (*hmas* *D* al. 5*) *AD*EP al. plur.*; > a deo uobis destinatum *Tert. (pudic.)*; > uobis a deo destinatum *Tert. (carn. chr. 15)*; deinde + in *CT.* et: ac *bis gig., sec. p.* signi^o *O.* > et sig. ac prod. *p.* que *DI.* per illum (eum *d*, ipsum *p* *Iren.*; om. per ill. *gig.*) deus = δι' αὐτοῦ ὁ θεός *plur.*: > deus per illum *vg.*, deus per eum *e*, cum *gr.* *E al. 2.* uestrum *D d e gig. p* *Iren.*; om. *t.* sicut (quemadmodum *Iren.*): + et *SC et + ual* *gr. C*P al. plur.* uos (*υμεις* 117); om. *D 5 alb.*; ipsi *d p t Iren. et gr. plur. adrol*; uos ipsi *gig.*; uos omnes *e et Es.* scititia: estis *I.*

23. definito (diff. *DU*; destinato *d*, decreto *Uict. Af.*, constituto *e*) consilio (conc. *R*W*): secundum praescriptum (scriptum *p*) consilium *gig. p*; *gr. τῆ ἀρισμένη βουλή.* om. et *A.* prescientia *BDMOW*, prescientia *RS*, perscientia *I*; prouidentia *d e*; prescientiam *gig. p.* om. del. *gig. traditum* (*ἐκδοτον*): ceditum *e*, editum *a*, auditum *a*; + accipientes *d* (accepistis) *e* *Bed. (retr.) diserte cum gr. λαβόντες N*C*DEP al. plur.*, + cum accepistis *ed. Iunta 1534 et uers. Turic., sed om. λαβόντες N*ABC* min.* manus (*χειρῶν* *C*EP al. plur.*): manum *Bentl. et χειρὸς NABC*D (non d) min.* iniquorum: scelestas *Uict. Af.* adfigentes (*προσῆγγαρες*) *codd. plur.* (affig. *BCKRSU57* *Tisch.*) *c e gig. lux. (ut uultur) p t cor. uat.* edd. ant. Hailbr. 1476, Wild 1481, Kesler 1487, Paganini 1497, Iunta 1534, 57, Iren., cf. adfixum d*, et suffixistis eum *cruci et Uict. Af.*: adfigentes *D p*, affli. *WSC (neque mutauit Bentl.) dem. cor. uat. mg., edd. ant. Sacon 1515 et 1519, Maresch. 1531, Uuisian 1534; deinde + spatium 3 litt. R.* interemistis *D*1*; interfecistis *D** (interfi.) d Iren.*; occidistis *e gig. p Uict.*

24. suscitabit *T*, suscitauit *S*; excitauit *Iren.*; + tertia die *Bed. (retr.) ex graeco (non autem e)*; + a mortuis *t.* solutis (absol. *I*) doloribus (gemitibus *a* *gig. p*, amitibus *a*): soluens per ipsum dolores *e* *Bed. cum Es. λυσας δι αυτου τας ωδυνας (om. δι' αὐτοῦ gr. rell.). inferni (adou*

D**), *codd. vg. uett.* (inferorum *Iren.*, -iorum *d*) *et e*: mortis *Bed. et θανάτου NABCEP al. omn. uia.* iuxta quod (*καθὼτι*): iuxta illud quod *D*; propter quod *e*; quoniam *CT d Iren.*, quia *gig. p*. impossibile (imp. *U vg.*) erat (om. *T*): non erat poss. *e* *Iren. Bed.*, poss. non esset *d*; *gr. οὐκ ἦν δυνατόν. teneri (ἀπαρτῆσθαι): detineri d e gig. p*; tenere *lux.*; eum tenere *t.* illum (*et t*): eum *d Iren.* ab eo in *ras. S*; ab ipso *d*; ab eis *Iren.*

25. dauit *O.* enim: quidem *lux.*; *gr. plur. γάρ sed μὲν γάρ E. 15. 18.* in eum paene erasum *S*; in illum *e gig. p*, in ipsum *Iren.*, in eo *C lux.*, de eo *R.* praeuidebam *C p t dominum* (-no *G*): + meum *d cum gr. ND.* eorum (quorum *R*) me: in conspectu meo *ΘIMT vg. d p t Iren., Psalt. Rom., Gall., et ex Hebr.*; ante me *e gig. quoniam*: quia *d e gig. et Psalt. ex Hebr.* a (*ἐκ*): ad *G*RW p t*; in *e.* dexteris *D*; dextra *d.* meis est (*gr. ἐκ δ. μου ἐστίν*) cum *BCDFGΘI(mei)K O*RS alb. arg. dem. e gig. cor. uat.* ('gre. gloss.) Iren. Psalt. ex Hebr. Bentl., et mea est d*: est mihi *AMTUVW (michi) vg. Tisch. c p t Psalt. Rom. et Gall., > michi est cor. uat. mg.*; es mihi *Bed. (expos.)*, cf. meis es *codd. ad Psalt. ex Hebr.*; es tantum *O.* nec *ΘOR*; ut non *d e gig. Iren.*; + umquam *t.* commou. *C*, commob. *T*; mouear *Iren.*

26. propterea *d e gig. p Psalt. ex Hebr.* laetatum *codd. plur.* (let. *OSTW*, laetatus *F*) *vg. c d e gig. p cor. uat.* Psalt. Gall. et ex Hebr.*: delectatum *AIMV p t cor. uat. mg. Bed. (retr.) Psalt. Rom.*; iocundatum *Fulg. (et Psalt. Rom. cod. Ueron.)*. exultabit *T.* insuper et (*ἐπι δὲ κατ*): adhuc autem et *d.* karo *R.* requiescet (*κατασκηνώσει*) *BCDΘ¹KMRTUW vg. alb. c dem. gig. p t*: requiescit *AFGΘ¹I (u sup. lin.) OSV arg. lux.*; inhabitauit *d e*; requieuit *Fulg.*; pro req. in spe libere non deficiet in interitu *Bed. (expos.)*.

27. quoniam: quia *d e.* derelinquis *G*, derelinques *D.* om. an. meam *R* (+ R)*. om. meam *G.* in infernum *CDΘI p t*; apud inferos *d*; om. *W.* > in inf. an. meam *T.* neque *BCFGΘKORSUW c d e gig. t cor. uat. Iren.*:

- neque dabis sanctum tuum uidere
 corruptionem
²⁸ notas fecisti mihi uias uitae
 replebis me iucunditate
 cum facie tua
²⁹ uiri fratres liceat audenter dicere
 ad uos de patriarcha dauid
 quoniam et defunctus est
 et sepultus est
 et sepulchrum eius est apud
 nos usque in hodiernum diem
³⁰ propheta igitur cum esset
 et sciret quia iureiurando

- iurasset illi deus
 de fructu lumbi eius sedere
 super sedem eius
³¹ prouidens locutus est
 de resurrectione christi
 quia neque derelictus est
 in inferno
 neque caro eius uidit corruptionem
³² hunc iesum resuscitauit deus
 cuius omnes nos testes sumus
³³ dextera igitur dei exaltatus
 et promissione spiritus sancti accepta
 a patre effudit hunc quem

nec ADIMTV *vg. Tisch. p Psaltr. Rom., Gall. et ex Hebr.* corruptionem D, corrupc. RS.

28. notas fecisti mihi (ἐγνώρισάς μοι) cum B(michi)FGΘIKOR *d dem. t Benth.*: > notas mihi fecisti ACDMSTUVW *vg. Tisch. c lux. p Fulg., et Psaltr. Rom. et Gal.*; demonstrasti mihi e, ostendisti mihi *gig., cf. ostendes mihi Hieron. Psaltr. ex Hebr.* uite RW; + et 536. inpleuis d; adimplebis *p Fulg., Psaltr. Rom. et Gall.*; repleuisti t. iucunditate (iocund. BKMRSUVW, iucund. G*): iucunditatem FI; leticia *gig. p.* laetitiam e, et laetitia e *Psaltr. Rom. et Gall.*; *gr. εὐφροσύνης plur., -νη A* uia 31. 69.* faciae tua C; uultu tuo *gig. p Psaltr. Rom. et Gall.*; + domine *gig.*

29. + ad *init.* iterum dixit petrus D. licet d; + nobis (*in ras. satis longa scr.*) S; + mihi D *d e.* audenter *dioere*: > di. audacter p, di. constanter *gig. p**, di. cum fiducia *d e*, et uoluit di. audenter *Benth. cum gr. εὐαὶν μετὰ παρηγοίας.* om. ad uos D. patriarcha CT, patriarcha O; patriarche p*. dicit O*. quoniam: quia *d e.* et defunctus est (καὶ ἐτελεύτησεν) ACGIMOTV *cod. caraf. e t Fulg. Benth.*: om. et BDFΘKR SUW *vg. c d dem. (om. est) gig. p Iren.* (mortuus). saepul. bis C. om. est *sec. CTΘ p cod. caraf. Iren.* sepulchrum O, sepulchrum T; monumentum *d e gig. p*; *gr. μνῆμα sed μνημιον D.* eius est: eius eius W; > est eius D. apud GIM*S. huiusque C. hodiernum diem (diem C): hunc di. d (*Benth. Iren.*), > di. hunc e.

30. prof. DO. ygitur C; ergo e; autem *Iren.* quum Θ. > cum esset autem pro. d, > quia ergo pro. erat *gig. sciebat gig.*; sciens e. quia: quoniam *Iren.* iure iurando I, iuraeiurando C; iuramento *Uig. (trin. 12 = Ath. lat. i. 777).* iurauit *d e gig. Iren.* ei *d e Iren.* (> ei iur.). de: ex e *Uict. Af.* lumbi (τῆς ὀσφύος) *codd. plur.* (lumbis R¹; + *ras. circa 5 litt. U) vg. c dem. e t Uig. Bed. (retr.): uentris AV gig. p cor. uat. mg. Iren. Uict.*; de praecordia *d et τῆς καρδίας D**. sedere (-ret I) super (supra *gig. p*; in *Iren.*) sedem (*saec. C*; thronum *gig. p Uict.*; throno *Iren.*) eius

(illius *Uict.*) = καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ *gr. plur.*: suscitare christum et sed. su. thronum (sedem *Bed.*) eius e *Bed. (retr.) cum E**; secundum carne susc. xpm collocare su. thr. eius *d et κατα σαρκα ἀναστῆσαι τὸν χρῆν καὶ καθίσαι ἐπὶ τὸν θρ. αὐτοῦ D* fere cum P I. 13. 31 al. pler. syr. harcl.*; sedere chr. secundum carnem super thr. suum *Uig.*

31. om. lapsu prou. loc. est *d e d D**.* praeuidens C, prou. T t; om. S; + itaque p*. loquutus ΘI, loquutus R. resurrecc. RS, resurrect. D; resurrectio G* (+ ne cor.). om. christi R* (+ mg.). > de res. chr. loc. est S. quia: quoniam *dem. Iren.* derelictus est D; om. est t; derelicta est anima eius e *Fulg. (Philastr.) Bed. (retr. 'in graeco') cum gr. C³EP al. pler. syr. harcl.* in inferno *in ras. M*; in infernum CΘRT; apud inferos *d Iren.* karo R. corrupt. D, corrupc. RS.

32. hunc + ergo *d e gig. Ambr. (ioseph. c. 13) Uict.*, + igitur p, et + *odv D*E.* iesum e; iesus I. resuscitauit S; suscitauit e *gig. p*; excitauit *Iren.* cuius (*cf. iii. 15) ACKMRTVW vg. c d dem. e gig. p t Iren. Ambr. et gr. od*: cui (*cf. i. 8 mihi) BFG ΘIOSU lux., et quia D.* om. omnes *Ambr.* omnes nos testes sumus *codd. plur. et vg. cum D***: > nos omnes tes. su. C (homnes) TV *c d gig. p t non gr.*; > nos omnes su. tes. *Iren.*; > omnes nos su. tes. e et *gr. plur.*; πάντες εσμεν ημ. μαρ. N *apud Latinos non redditur.*

33. dextera ygitur C; d. ergo *d gig., d. itaque p*; qui dextera *Iren. om. et pr. gig. p Iren. Ambr.* promissionem G; repromissionem e *p Iren. Ambr. (-ne)*; pollicitationem *d*. > sancti spir. MU *cum gr. D (non d) P al. pler. accepta: om D*; accipiens e *p Iren.* > accep. spir. sancti *gig.* effudit e; + uobis *d et D***, + in nos p. hunc quem (τοῦτον *bn 40. 133, τοῦτο δ plur.*) *cum ABFG*I*KOSUV 36 lux. cor. uat. mg. Benth.*, et hoc quod G^o *gig.*, quod tantum *d et o D***: hoc donum quod CDΘMTW53 *cor. uat.* c dem. e p t tepl. Ambr. Bed. (retr. 'in graeco'), hunc donum quem I^oR,* donationem hanc quam *Iren. = τούτο το δωρον o*

uos uidetis et auditis
³⁴ non enim dauid ascendit
 in caelos
 dicit autem ipse
 dixit dominus domino meo sede
 a dextris meis
³⁵ donec ponam inimicos tuos
 scabellum pedum tuorum.
³⁶ Certissime ergo sciat omnis
 domus israhel
 quia et dominum eum et christum
 deus fecit

hunc iesum quem uos crucifixistis
³⁷ his auditis conpuncti
 sunt corde
 et dixerunt ad petrum et
 ad reliquos apostolos
 quid faciemus uiri fratres?
³⁸ petrus uero ad illos
 paenitentiam inquit agite
 et baptizetur unusquisque
 uestrum in nomine
 iesu christi in remissionem
 peccatorum uestrorum

E, cf. hanc gratiam quam *Philastr.*, et donum. hoc quidem *Par. lat.* 16262 (*uide Berger 'Hist. de la V.'* p. 74); *deinde* + nunc e *Bed. cum gr.* C²EP *al. plur.* et > uos nunc *Iren.* om. uos c d *gig. cum D²**. + et ante uid. d p et *gr.* BD 81. uidetis et auditis (βλέπετε καὶ ἀκούετε) ABCG^o ΘKMRTVW *vg. c dem. e gig. p Iren.*: uidetis et audistis DFG² t; uidistis et audistis IOSU d lux.

34. in: ad C. caelos (cel. OSW) *codd. plur. cor. uat.* ('grecus' et *mg.*) = τοὺς οὐρανοὺς; caelum IMRT *vg. c cor. uat.* ('antiqui'). dicit (λέγει *plur.*): dixit (εἶπεν D²) T²SC d *gig. autem*: enim d p cum D²; *contra* > sed dicit t. dixit (εἶπεν): dicit AI¹ cum D², 'quidam *codd.*' apud *Bed. (retr.)*, sed *pergit* 'graeca exemplaria et in hoc libro et in psalterio habent dixit.' a: ad GR d e t *Iren. Vict. Af.* dexteris meis D; dexteram meam d *Iren. Vict. Af.*

35. donec: quoadusque *Iren.* scabellum cum DΘKMRSTUW *vg.*: scabillum ABCFGIOV, scamillum d; suppedaneum *Iren.* peduum R.

36. certissime (-mae C): pro certo d, diligenter e, firmissime *Tert.* (*prax.* 28); *gr.* ἀσφαλῶς. ergo: om. BO; itaque *gig. p Tert.*, igitur e *Vict.*; autem DΘ. sciat: cognoscat *Tert. Vict.* > sciat ergo *vg.* omnes S²; om. *Vict.* om. domus D. israhel C, israel *vg.* quia: quoniam *gig. p Iren. Vict.* et *pr. om. p^o Vig. (Uarim.)*, sec. om. O. eum: meum IV lux.; illum *gig.*; om. d p *Vig. et D²** christus I. > et christum eum e cum *gr.* EP 61 *al. plur.*; > et christum fecerit eum deus *Tert.* deus scilicet *paene omnes cum gr.* ACDEP *al. plur.*: > fecit deus *vg. gig. cum* N B 61 *cop. syr. pesh. et harcl.* iesu e; om. R. et dominum . . . crucifixistis: istum christum deus fecit quem in crucem tullistis *Vict.*

37. his (hiis DOW) *sine add.* BCDFGΘKORST UVW *c dem. lux. t contra graecum*, cf. hoc audito *Aug.* (iv. 779): + autem AIM *vg. Tisch. Bentl.* (= ἀκούσαντες δὲ *gr. fere om.*), cf. audientes autem e, cum audissent autem *gig.*, cum autem aud. hec p; + igitur *Aug. (unit.) cum E²*; *incipit uers. d* tunc omnes qui conuenerant exaudientes

stimulati sunt corde et quidam ex ipsis dixerunt etc. cum D² et *fere syr. harcl. mg.* conpuncti U *vg. Tisch.* dixeruntque *gig.*; dicentes *Aug. (unit.) cum gr.* ND² *min.* om. ad sec. CMT et *gr.* reliquos: ceteros e; om. d *gig. Aug. (unit.) cum gr.* D 104; om. petr. et ad rel. *Aug.* (iv. 779). apostolos C. > dixerunt post apostolos IM. quid + ergo d *gig. Iren. Aug.* (iv. 779, viii. 992) um D². fratres: + ostendite nobis T d *gig. p t Aug. (unit.)*, + demonstrate nobis DΘ *Par. lat.* 16262, *Bern. A.* 9, + monstrate nobis e *Aug.* (viii. 992) *Auct. de prom. (col. 112) Bed. (retr. 'in graeco')*, + dicite nobis *Aug.* (iv. 779); + βρωδεῖσθε ἡμῖν DE *syr. harcl. mg.* et > zeigt uns was tun wir *tepl.*

38. petrus + autrus lapsu d. uero: autem S d e *Aug. (unit.)*; *deinde* + ait KRTW c e *gig. t*, + dixit *Aug. (unit.)*. illos: eos S d *Iren. Aug. (unit.)*; + ait D d p *Iren.* poenitent. CD *vg.*, penitent. IOUW, penitenc. RS. inquit (-id CF² IORSTVW): om. hic (*sed uide supra*) D c d e *gig. p t Iren. Aug. (unit.) non autem* KRTW; *graeci μετανοήσατε, φησὶν* NAC 15. 18. 25. 36. 61; > ἔφη (φησιν D) μετανοήσατε DEP *al. plur.*; > εἶπε δὲ Π. πρὸς αὐτοὺς μεταν. 38. 67. 113. 12^{lect}; *tantum* Π. δὲ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσατε B 65 etc., cf. et petrus; agite paen. *Aug.* (iv. 401). hagite C. > agite paen. *Aug.* (ii. 808, et *saepius*); paenitemini e *Cypr. (ep. 73)*. baptizetur D. hunusq. C. > unusq. bapt. W. om. uestrum FIOSU^o *Vig. (Uarim.)* nomine: + domini A c d e *Cypr. Ambr. (spir. l. 2) Aug.* (iii. 1. 618, iv. 779, viii. 992) *Vig. cum gr.* DE 60. 69. 100. 163; + domini nostri p *Lucif. (p. 22 ed. Hartel) Aug.* (iv. 401). iesu e; om. I. om. christi *Iren.* remissione CIT d; remissa *Iren. (codd. plur.)*. om. uestrorum d e *gig. p² Iren. Cypr. Lucif. Ambr. Aug. (unit., et vi. 171, viii. 992) cum gr.* DEP *al. plur. syr. pesh. et harcl. Libere* et dimittentur (*uel rem.*) nobis peccata uestra *Aug. saepius (uide Sabat.)*. accipitis O²; accipite d². donum (domum B²): gratiam d *Ambr. Aug. (unit.)*. > spiritus sancti ΘR *vg. c dem. gig. p t et Patres*; sanctum spm d.

et accipietis donum sancti spiritus
³⁹ uobis enim est repromissio
 et filiis uestris
 et omnibus qui longe sunt
 quoscumque aduocauerit
 dominus deus noster
⁴⁰ aliis etiam uerbis pluribus
 testificatus est
 et exhortabatur eos dicens
 saluamini a generatione ista
 praua.
⁴¹ Qui ergo receperunt sermonem eius

baptizati sunt
 et adpositae sunt in illa die
 animae circiter tria milia
⁴² erant autem perseuerantes
 in doctrina apostolorum
 et communicatione fractionis panis et
 orationibus
⁴³ fiebat autem omni animae
 timor
 multa quoque prodigia et
 signa per apostolos fiebant
 in hierusalem

39. uobis: nobis *d* *p* Aug. (vi. 171) et D^r.
 est: *om. sig.*; + haec *d sig. p* Lucif. Aug. (vi.
 171 > haec est). > est enim DK* Aug. (unit.).
 repromissum I, remissio U*; promissio *sig. p*
 Lucif. Aug. (unit., et vi. 171). uestris: nostris
d Aug. (vi. 171) et D^r. omnibus + deinceps
 Cypr. longue D; in longinquo *d. om. sunt d*; *om.*
 qui l. sunt Cypr. > sunt longe Aug. (vi. 171)
 quoscumque 5; quos *d. noster: uester Lucif.*

40. aliis etiam (aetiam R) uerbis = ἐτέροις τε
 λόγους *gr. plur.* cf. al. quoque sermonibus *d*, et
 ceteris uerbis Aug. (vi. 171), et al. quidem u.
 Aug. (unit.): aliis autem uerbis DST et ἐτ. δὲ
 λόγους D^r k^{er} sah. cop. pluribus (πλείοισιν)
 BCDFGΘKRTUW *c d dem. sig. t* Aug. (vi. 171)
 Benl.: plurimis AIMOV *vg. Tisch. e p* Aug.
 (unit.); plur S (reliquis abscissis); item > plur.
 uerbis CT *t. testificabatur D Aug. (unit., et vi.*
 171); contestabatur *d sig. p* Lucif. exortab.
 BCDMRST; ortabatur O; + petrus *sig. om. et*
 exhort. Aug. (unit. et vi. 171). eos: *om. e* Aug. (vi.
 171) cum *gr. EP min.*; eis Aug. (unit.). dicent I.
 saluamini (σώθητε): salui estote *d*; eripite uos
sig. p* Aug. (vi. 171) Lucif. ha C; de *sig.*;
 ex *d*; *om. Θ** (+Θ'). generacione RS; progenie
d; saeculo Aug. (vi. 171). ista (hanc *d*; hoc
 Aug.) praua (-no Aug.) *codd. vg. uett. plur. Lucif.*
 Aug. (vi. 171) cum *gr. D II. 100. 103no 1na:*
 > praua ista (hac Aug.) *e* Aug. (unit.) et *gr. plur.*

41. qui ergo receper. (recip. DI; + et credi-
 derunt D) sermonem (-nes I *cor. uat. mg.*) eius
 (+ et D) = οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ
 NABCD 19. 61, cf. illi ergo (itaque *sig.*; uero
 Aug.) recepto hoc uerbo eius (> uerbo hoc *et om.*
 eius Aug.) *sig. Aug. (unit.)*, at illi recepto uerbo
 eius *p*: hi ergo credentes sermoni eius *d et oi μεν*
 οὖν πιστευσαντες τον λ. αυτου D^r; illi quidem
 libenter recipientes uerbum eius *e*, at illi audissime
 capientes exceperunt uerba Aug. (vi. 171), *et oi*
 μὲν οὖν ἀσμίνας ἀποδ. τὸν λ. αὐτοῦ EP *al. pler., cf.*
 Bed. (retr.) 'alia translatio iuxta proprietatem
 graecae ueritatis ita habet illi quidem recipientes

libenter uer. eius bapt. sunt'; qui . . . eius in ras.
 B; deinde post eius + crediderunt (et cred. Aug.
 vi. 171) et (aea *p**) *p* Aug. (unit., et vi. 171) cum
 syr. harcl. *mg., cf. D nostrum supra.* babtitzati D.
 appos. BKSUV *vg. Tisch., adpos. D, apposite*
 W, aposite R; adiectae *d e sig. p* Aug. (unit., et
 vi. 171); additae *Uig. (trin. l. 12 = Ath. lat. i.*
 780). *om. in G e p* Aug. (vi. 171) Benl. cum *gr.*
 EP *al. pler. illo d Uig.* > die illa W *vg. Tisch.*
 e *Uig. (illo) cum gr. (exc. D).* anime RW. otr-
 oiter: quasi *d e Uig.*; fere *sig. p*; *om. Aug. (vi.*
 171). trea B*V; .111. D. millia *vg.* > tr. mil.
 animae Aug. (vi. 171); deinde + ras. circa 5 *litt.*
 D; + per fidem que est in xpo ihesu domino
 nostro *t.*

42. Incipit lectio in t in illis diebus erant quidam
 ex iudaeis perseuerantes etc. erant autem (ἦσαν
 δὲ); et erant *d cum D^r syr. harcl.*; er. enim F.
 perseuerantes (προσκατεροῦντες): adstantes *e*,
 adherentes *sig. p**. in doctrina (ἐν τῇ δὲδ. A 98):
 doctrinae *sig. p**, et *gr. rell. om. ἐν.* opostolorum
 G; + in hierusalem *d et D^r sed uide u. 43. et*
pr. + in d. comunicacione R, cummunicac. S,
 comunicat. W; comunicacionis I; comunicacioni
e sig., communicationi D; + et *e cum gr.*
 N^rD^rEP *al. pler. syr. harcl. fractionis* (frac.
 RS, fractiones M*) *codd. plur. vg. c d dem., et*
 > panis fractionis *p, contra graec. τῆ κοινωνίᾳ, τῇ*
κλάσει uel καὶ τῇ κλ.: fractione BC *t* (Benl.);
 fractioni *e, et* > panis fractioni *sig.* horationibus
 C, orac. RS; + in ierusalem T *t cf. D^r supra;*
 + instantes unanimes *p, et + ὁμοθυμαδὸν post προσ-*
κατεροῦντες 15. 18. 36 Chrys. (ix. 66) cat. ox. 54.

43. facta est autem *e*, et factus est *sig. p*, nasce-
 batur quoque *d. autem: m additur manu rec. O.*
 anime RW. multaque *sig.*, multa etiam *d*, multa
 quidem *p** (?). prodigia: portenta *d. signa +*
 non minima *e cum gr. E 25. per apostolos C*; per
 manibus apostolorum *e et gr. E min.* > fiebant per
 apost. Benl. cum *gr. AC. in hierusalem* (iherus.
 C, ierus. TW *vg.*): *om. d sig. p** cum *gr. BD 1.*
 31. 61 *al. plu.* > in ierusalem fiebant *vg. maetus M.*

et metus erat magnus in uniuersis
 44 omnes etiam qui credebant
 erant pariter
 et habebant omnia communia
 45 possessiones et substantias
 uendebant
 et diuidebant illa omnibus
 prout cuique opus erat
 46 cotidie quoque perdurantes
 unanimiter in templo
 et frangentes circa domos
 panem
 sumebant cibum cum exultatione

et simplicitate cordis 47 conlaudantes deum
 et habentes gratiam
 ad omnem plebem
 dominus autem augebat qui salui fierent cotidie in id ipsum.
 III. 1 Petrus autem et iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam
 2 et quidam uir qui erat claudus ex utero matris suae baiulabatur quem ponebant cotidie

om. in sec. S. huiuersis C. om. et metus . . . uniuersis d e *gig.* p* cum gr. BDE al. plu.

44. omnis S. etiam (aetiam C) *codd. plur. vg. c d gig.*: enim AOV *dem.*; autem e m p, ergo t; gr. *καὶ πάντες δὲ* NAC *min.*, *πάντες δὲ* BEP al. *pler.*, *πάντες τε* D. qui credebant D; credentes d. erant pariter (*ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ*): er. in unum d e; om. *gig. m p* (sed uide infra). et in ras. Θ. habebat Θ* (ha in ras.), abebant R; + in unum m p, + munerum *gig.* cummunia S, communia D.

45. possessiones sine et *codd. paene omn. et vg. contra graecum*: et possessiones C e *gig. m p* (Bentl.); et qui possessiones habebant d et *καὶ σοὶ κτήματα εἶχον* D^o. substantias (-cias CR W) = *ὑπάρξεις*: suppellectilem *gig. p**; facultates d; quaecumque habebant m; + et D. uendebant S; distrahebant d; + et ponebant ad pedes apostolorum p. et diuidebant: et dispartiebantur d; om. t. illa: ea d *gig. p*; om. m; + cottidie d *gig. m p* et D^o. prout (prohnt C) = *καθὼς*: secundum quod d, *ταῖς* D^o. cuique: cui e, qui d, unicuique m. hopus C.

46. cotidie (cott. ISU, quot. D *vg.*, quotd. Θ; cottidiae C) quoque = *καθ' ἡμέραν τε*, cf. et cotidie *gig. p** (+ quoque p^o): omnes quoque d et *πάντες τε* D^o. perdurantes (*προσκαρτεροῦντες*) *codd. et vg. et perseuerantes d*, instantes *gig. p**: perseuerabant e et *προσκαρτεροῦν* D^o. unanimiter C, unian. DG; unanimes e p*, uno animo *gig.*; om. S d cum gr. D 3. 103me. om. in templo *gig. p**. et (ac *gig.*; om. S) frangentes: frang. quoque e; d uide infra. circa domos (-mus ADV) *codd. plur. vg. c dem. e p^o t*, cf. per domos CT *gig. d p** = gr. *κατ' οἶκον* D³ (*κατοικοῦσαν* D*), cf. ad v. 42: circa domum S et *κατ' οἶκον* *graec. rell. et uerss.* panes Θ p* (cf. d). sumebant: percipiebant e *gig. p*. ciuum C. > et per domos id ipsum capiebant panes accipientes cibum d et *καὶ κατοικοῦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κλωνίας τε ἄρτων μεταλαμβάνον τροφήν* D^o. eum: in d. aexult. C, exultatione R; exultatio

G*S*(-cio); gaudio *gig. p*, laetitia e. et sec.: in M. semplicitate D, simplitate K.

47. conlaudantes (coll. W *vg.*, col. R) *codd. vg. et c dem. t*: laudantes (gr. *αἰνοῦντες*) e *gig. p*, laudem dicentes d. deo d; dominum p t. abentes R. gratiam S. ad: apud d. omnem: uniuersum e *gig. p*; totum d; gr. *ἄλλων*. plebem (pleu. C) = *τὸν λαόν*, et populum e *gig. p*: mundum d et *τὸν κόσμον* D^o. autem bis scr. d; uero *gig. p*; om. t* (+ t*). augebat (*προσετίθει*): adiciebat d e; addebat *gig. p**; + eos D d. salui fieret I; saluati fierent D; salui fiebant d cor. uat. mg.; saluificent cor. uat*. cottidie (cott. FSU, quot. D *vg.*, quotd. Θ, cottidiae C, cottidiae I): + in unum in ecclesia d cum D^o; + ecclesiae e, et capitulum nouum inc. id in ipsum autem (cum gr. EP al. *pler.*), cf. Bed. (retr.): 'in graeco ita legitur dominus autem augebat qui salui fierent quotidie ecclesiae ac deinde altera narratio ita incipit in id ipsum autem pe. et ioh. asc. in templum; quod superiori sententiae ita potest aptari: cum dominus quotidie praedicantibus apostolis in ecclesiam suam credentes aggregaret, ascendebant apostolorum primi in templum, deum rogaturi in id ipsum, id est ut ecclesiae suae semper augmenta procuraret.' in id ipsum (id in ipsum e, uide supra): om. S; + in illis diebus Θ (*hic, non ad inii. cap. III*).

III. 1. ad inii. + in diebus illis p, + in diebus autem ipsis d, et gr. D; uide et supra ii. 47. autem hic om. d e (uide ad ii. 47) p. iohannes SE, iohannis OS. forsitan ascendentes erant S (*scriptura partim abscissa est*). templum + ad uesperum d et D^o. oram IS. horationis C, orac. RS. > nonam orat. d Tert. (*ieiun. 10*) et D^o.

2. et + ecce C d p* cum D^o syr. *pesk.* om. quidam uir qui T. om. qui erat d e *gig. p** Lucif. (p. 242 ed. Hartel). claudus + qui *gig.* huterio C. sue W; + constitutus e = gr. *τις ἀνὴρ χωλὸς . . . ὑπάρχων*. baiulabatur V, bailab. D, baiolab. MU, baiulaba||tur W; portabatur e *gig. p* Lucif. cottidie FU, quot. D *vg.*, quotd. Θ, coti-

ad portam templi quae
dicitur speciosa
ut peteret elemosynam
ab introentibus in templum
³ is cum uidisset petrum
et iohannem incipientes
introire in templum
rogabat ut elemosynam
acciperet
⁴ intuens autem in eum petrus
cum iohanne dixit

respice in nos
⁵ at ille intendebat in eos
sperans se aliquid accepturum ab eis
⁶ petrus autem dixit
argentum et aurum
non est mihi
quod autem habeo hoc tibi do
in nomine iesu christi nazareni
surge et ambula.
⁷ Et adprehensa eius manu
dextera adleuauit eum

diae C, cottidiae I. > cot. ponebant MU *gig.* *ῥ* *Lucif.* portam in ras. scr. B; iansam d e *gig.* *ῥ* *Lucif.*; *græci plur.* θύρον, sed πύλην E *missa.* templi + eam d. que DI. speciosa D, spetiosa B; pulchra d. elemosinam KMORTUVW, elem. S, elym. B¹, helem. I, aelym. B²³, elemosynam C, aelimosinam D, elemosynam *vg.* hab C. his qui ingrediebantur d, [his] qui introibant h (= *reg apud Tisch. T. G. 8*) qui ad finem huius uersus incipi. om. in h.

3. is (*partim in ras.* Θ, his CF²HIS²; hic d *gig.* h *Lucif.*) = οὗτος D²; qui e et ὅς *gr. vell.*; deinde + respiciens (contemplatus h) oculis suis d h cum D² ἀνεύσας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. cum (quum Θ, quum R) uidisset (uideret SU; audisset I) = ἰδὼν *gr. plur.*; et (om. d²) uidit d et ναὶ ἰδὼν D². iohannem ΣΘ. incipientes introire (μὲλ- λοντας εἰσεῖναι): ingressuros CT; introentes *gig.* *ῥ* *Lucif.* templo A. rogabat: + illos h *ῥ*, + eos d, et + αὐτοὺς D². ut elemosynam (elemosinam MORUVW, aelymosynam D; BCIS *vg. ut u. 2*) acciperet = ἐλεημοσύνην λαβεῖν NABCEG *min.*, cf. elemosynam accipere e: elemosinam tantum d *gig.* h *ῥ* *Lucif.* et *gr.* DP *al.* 70; deinde + ab eis ΘS e *ῥ* cum E² *cop.*

4. intuitus d h, intendens *gig.* *ῥ* *Lucif.*; *gr.* ἀνεύσας *plur.*, εμβλεῖσας D. om. in *gr.* BFKR²V h. illum *gig.* *Lucif.* illo *ῥ*. > petr. in eum O d e Bentl. et *gr.* om. exc. G. iohanne ΣΘ; + et O d² et D²; + adstans h. dixit + ei h. respice (θλίψων): aspice C (hasp.) T d *gig.* *ῥ* *Lucif.*; contem- plare h; ἀνεύσας D². in nobis e, ad nos d; nos *Lucif.* me h.

5. om. uers. T² + T¹). ad ille CF²I; ille autem h; qui e. intendebat: intuebat D; ad- tendebat d; respexit e *gig.* *Lucif.*; contemplatus est h; *gr.* ἐπείχων *plur.*, ἀνεύσας D². om. in d e h. sperans: expectans d. se aliquid (+ esse S) accepturum (-rus D) ab (hab C) eis = *fare τι λαβεῖν παρ αὐτῶν* D², cf. aliquid accipere ab eis (eo h) d h: > se accepturum aliquid ab eis e et λαβ. τι παρ αὐτῶν E² 42. 103; *gr. plur.* τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.

6. petrus autem dixit = Πέτρος δὲ εἶπεν ACG: > dix. autem pe. d e h *ῥ* *Cypr.* (*Test. iii. 61*) cum *gr. vell.*; deinde + ad eum D h *ῥ* *Cypr.*, cf. ait autem illi pe. *gig.* *Lucif.* argentum + quidem h *Cypr.* > aurum adque argentum Priscillianus (*p. 27 ed. Schepps.*) est mihi (michi BW) = ἔχω μοι: habeo Θ *gig.* *ῥ* *Lucif.* Ambr. (*saepius; uide Sabat.*) quod (quid Prisc.) autem: om. autem d (non D²); sed quod *gig.* *ῥ* *Lucif.* Ambr. abeo RT (a sup. lin.). om. hoc Ambr. tibi do (σοι δίδωμι) CDG²RW *vg.* e d e *ῥ* *Iren.* (*cod. v*) *Cypr.* *Lucif.*, et tibi dabo AIO: > do tibi BFKM STUV *dem.* *gig.* h *Iren.* (*Mass. p. 194*) Ambr. Prisc. nomine + domini nostri *ῥ* H¹l. (*ps. 118*) Chrom. (*in matt.*), iesu e. om. ohrisati O Prisc. nazareni (nazar. D, nazor. G); nazoracl e, nazorel d, et *gr.* Ναζαρεῖν *plur.*, Ναζαρ. N²CD; om. H¹l. Chrom. Prisc. om. surge et d cum *gr.* NBD sah. Tisch. (*T. G. 8*) W. H. hambula C; + in pace *ῥ*.

7. om. et adprehensa . . . eum *Iren.* adpraehensa CFGΘ, appre. KRW *vg.* Tisch., apprae. U; adprehensa S. eius BCFKRSTUVW *vg.* e *dem.* *gig.* h *Cypr.* *Lucif.* (d e *ῥ* uide *infra*): ei ADG ΘIM; om. O. manu S². > manu eius CFT *vg.* e h *Cypr.* dextra B²CM²T²; dexteram S. > man. dex. eius *gig.*, > dex. man. eius *Lucif.* inc. uersum et adpraehensum (adpraehensum e) cum dextera manu d e, et adpraehensum dexteram manum eius *ῥ*; *gr.* καὶ νύσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς. adleuauit (all. BC²OKMRSUVW *vg.* Tisch., allebault T, alleuabit I); eleuauit e *ῥ* *Cypr.* (*cod. h*), erexit *gig.* *Lucif.* *Cypr.* (*cod. w*), excitauit h *Cypr.* (*codd. opt.*), suscitabit d; *gr.* ἤγειραν. om. eum D d e et *gr.* DEP *al. plur.* et protinus (i in ras. scr. U; protenus V) = καὶ παραχρημα D², et statim O *Iren.*, et confestim d e *ῥ*, confestimque *gig.* *Lucif.*, et continuo h; confestim autem e et *gr.* plur. παραχρημα δε; deinde + stetit d h cum D². consolidatae (-te RSW) sunt (ισταπέωθησαν) *codd. plur.* et *vg.*: solidate s. O; consolidati s. CT; confirmati sunt e *gig.* *ῥ* *Iren.* *Lucif.*; confirmatique sunt h, et

- et protinus consolidatae
sunt bases eius et plantae
8 et exiliens stetit et ambulabat et
intrauit cum illis in templum
ambulans et exiliens
et laudans deum
9 et uidit omnis populus
eum ambulantem et laudantem
deum
10 cognoscebant autem illum
quoniam ipse erat qui ad
elemosynam sedebat ad

- speciosam portam templi
et impleti sunt stupore
et extasi
in eo quod contigerat illi.
11 Cum teneret autem
petrum et iohannem
concurrit omnis populus ad eos
ad porticum quae appellatur
salomonis stupentes
12 uidens autem petrus
respondit ad populum
uiri israhelitae quid miramini in hoc

firmatae sunt *d*, και στερεωθησαν D^o. bases (βάσεις) *codd. plur. et vg.*, basses D, passae S, uases *d*: gressus CT *e* (gressi) *h p Iren.* (Mass. *p.* 194), 'quidam' apud Bed. (retr.); pedes *gig. Lucif.* > eius bases *d* (uases) Bentl., eius *gr. e et abroū al β.* DEGP *al. pler.*; > eius confirm. sunt gressus *Iren.* plantae (σφυδά uel σφυπά) *codd.* (-te I^oRW): crura *d*; laccania *h.* > plan. eius et basses D.

8. exiliens *pr. V*; *om. S*; cum exilisset *d*; + et B^o, item stetit et *a in ras. scr. B.* *om. et ex. stetit h Iren.* ambulabat C; ambulauit *p*; + gaudens *d e*, + gaudens et exultans *h, et + χαρμομενος D, + χαρων E.* et intrabat D^o (-uit *cor. int. lin.*); et introiuit T *d e Iren.*; introiuit autem *h*; deinde + una C(huna)T *e.* illis: eis *d h*, ipsis *Iren. om. in BK dem.* templum + et CS. *om. ambul. et exil. et d h cum D^o.* ambulans C. *et quart.: om. O*; ac *gig. p Lucif.* exiliens *sec. SV*; saliens CT *gig. p Iren. Lucif.*, forsitan ut discrimen expriment inter *gr. ἀλλόμενος hic et ἰθαλλόμενος supra.* et *quint. om. W Lucif. et gr. A sah.* et conlaudans *e*; et laudem dans *d*; et glorificans *Iren.*; laudansque *gig. deum (τὸν θεόν non fluctuat):* dominum ACDGΘIT; deo *d.*

9. omnes S. > eum omnis (hom. C) populus CRT *e gig. h p Lucif. et gr. EP al. pler.* ambul. C. deum: dominum DIW *cum C^o.* > deum laudantem *h.*

10. cognoscebant (cognosc. S, agnosc. *h*) autem = ἐπεγίνωσκον δὲ NABC *min.*: et cogn. *gig. p Lucif.*, cognoscebantque *d, et ἐπεγ. τε DE^oP al. pler.* illum: eum T *d e h*; *om. gig. p et gr. N^o.* quoniam: quod *vg. (non cor. uat.);* quia *d gig. p Lucif.* ipse (αὐτός NAC *min.*): hic *d e et oīτος BDEP al. pler.* fuit *h.* elemosin. MORUW; aelemosyn. CF, aelymosin. B; DIS *vg. ut u. 2.* sedebat: sederat O. speciosam D; horream *h ὡραία (etiam ὡρα D^o)* literatim reddens; > in porta illa pulchra *d contra ord. graec.* inpleti CDF; repleti SU *d e gig. p Lucif.* sunt + omnes SU *h.* stupore (stupere B^o; + *ras.*

parua Θ) = θάμβους: pauore *Lucif.*; terroris *d.* extasi (i *sup. lin. F*, extassi S^o, extassi D) = ἐκστάσις: mentis consternatione CT; admiratione *e gig. Lucif.*, *cf. Bed. (retr.)* 'alia editio pro ecstasi id est excessu mentis admirationem non proprie posuit, quia maior admiratio solet nonnquam mentem ad excessum deducere'; stupefactionis *d*; item pro stupore et ext. habent admiratione et stupebant *h et p^o (ut uultur);* deinde + sunt S^o (sed *erasum*), + stupefacti D. in: de *h.* contingerat R, conterat lapsa V; acciderat SU *arg. gig. Lucif.*; attigit *e.* > illi accidit + sanitas *h p^o (uid.).* illi: illis O; ei *d e gig. Lucif.*

11. cum (quum Θ) teneret autem (κρατούντος δὲ abroū *plur.*) CFGΘSTU *c dem. p^o 3E*, tenentem autem eo *e*: cum tenerent autem ABIKM ORV *gig. lux. p^o et κρατούντων αὐτῶν aeth.*; cum uideret autem D, cum uiderent autem W^oS^o *cor. uat. mg.*; exeuntibus autem petro et iohanne simul et ipse prodiibat tenens eos et concurrit *etc. h*; exeunte autem petrum et iohannem cum eis ibat tenens eos stupentes autem stabant in porticum *etc. d cum D^o ἐκπορευομένου δε του π. και ιω. συνεφεπορευετο κρατων αυτουσ οι δε θαμβηθεντες εστησαν εν τη στοα κ. τ. λ.* iohannem S^oE; + is qui sanus effectus (factus *p^o*) fuerat (> fuerat *eff. c*) Θ (*ras. ante is et ante fuerat*) *c p^o cum Par. lat. 202. 341. 343. 16262 et tepl.,* + claudus sanatus *cor. uat., et + του λαθέντος χωλοῦ (pro abroū) gr. P al. longe plu.* cucurrit W *vg. (non cod. caraf.) c dem. p^o.* popul^{us} O. ad eos: *om. GS*; ad illos *gig. p.* > ad eos *omn. pop. e cum gr. EP al. plu.* ad *sec.*: in *d e gig. (h) p.* porticum *gig. h*; portam F. quae (que OW): qui ACDGIMST *c d e.* appellatur M^oR; appellabatur O; dicitur *gig.*, uocatur *d e h*, uocabatur *p.* solomonis G^oS, salamonis DM. stupentes (ἐκθαμβοι *etiam D*): cum admiratione *e p^o*; stupebant *d.*

12. uidens autem (cum uideret autem *h*, quo uiso *p*): respondens autem *d cum D^o.* respondit (ἀπεκρίνατο): ait CT *p*, dixit *d gig. et euen D^o.* populum: illos *gig.*, eos *d, cum D^o*; + dixit *h.*

aut nos quid intuemini
quasi nostra uirtute aut
pietate fecerimus hunc
ambulare ?

- ¹³ Deus abraham et deus isaac
et deus iacob
deus patrum nostrorum glorificauit
filium suum iesum
quem uos quidem tradidistis et negastis
ante faciem pilati
iudicante illo dimitti
¹⁴ uos autem sanctum et iustum

negastis
et petistis uirum homicidam
donari uobis
¹⁵ auctorem uero uitae interfecistis
quem deus suscitauit a mortuis
cuius nos testes sumus.
¹⁶ Et in fide nominis eius
hunc quem uidetis
et nostis confirmauit
nomen eius
et fides quae per eum est
dedit integram sanitatem

srahelitae C, hisrahelitae D, israhelite RS, israelitae vg., israelite W. quid *pr.*: qui M*. miramini *codd. plur.* (et R*; mira mihi R¹) *vg. dem. gig. p.* (> in hoc mir.) *Iren.* (Mass. 194): ammiramini AI (adm.) cum c d e h (*Iren. cod. v.*) in: super d e h. hoo: isto e. aut *pr.*: et *Iren.*; + in D, et > uel quid in nos *gig. p**. nobis e. intuemini (intuim. GIS) = ἀρεσιζετε: intenditis e *gig. p**. quasi: tamquam *gig. p.*; + nos d h. nostra: propria *gig.*; nostra propria d *p**. aut *sec.*: et c *gig. pietate* (εὐσεβεία): potestate W *edd. antt.* 538 (non cor. uat.) h *p** syr. *pesh. arm. ar.* Chrys. om. aut piet.* I *Iren.*; deinde + hoc d *gig.*, + hec p. fecerimus S*. ambulare C. > ambulare hunc e, ut ambulet hic d, ut hic amb. *gig. p.*, ut ambularet istae h; *graeci* τοῦ περιπατεῖν αὐτὸν *plur.*, sed του π. τουτον E.

13. abraam IR; abarchae D. et *pr.*: in ras. *scr.* Θ; *om.* A p *Iren.* deus *sec. om.* e *gig. h* cum *gr.* BEP 61 *al. pler.*; *tert. om.* M e *gig. h* cum *gr. iisdem.* isac O*S, ysaac R, ysahac C. glorificabit T; clarificauit d h, honorificauit p. filium (παῖτα): puerum d e *gig. Ambr., Bed. (retr. 'in graeco').* iesum (ihesum e): *om.* D *Iren. cum gr. 29;* + christum d h (ut uditur) cum D*. uos quidem *om. d* (et *om. uen* D). tradidistis S; + in (ad h p) iudicium (-cio d) d e h *p** (deinde *eras.*, et postea restitutum) *Iren.*; et + εἰς κρισιν D, εἰς κριτηριον E, cum syr. *harcl. mg.* abnegastis C (habn.) T e *gig. p**; + eum d e cum *gr.* DEP *al. plu.* hante et pylati C. iudicante illo dimitti (dem. S) *codd. et vg., sed graec. κριναντος ἐκελου ἀπολύειν et uoluit iud. illo dimittere Benth., cf. cum iudicaret ille dimittere e, cum ille iudicaret eum dimittere h, cum (+ ille p) iudicasset eum dimittendum (> dim. eum p) gig. p.*: cum remittere eum uellet *Iren.*, uolentis eum dimittere *Hieron.* (iv. 612) = *forsan θέλοντος αὐτὸν ἀπολ. quod in graecis non inuenitur; ambas lectiones coniungere uidetur d cum iudicasset ille dimittere eum uoluit et του κριναντος ἐκινου ἀπολύειν αὐτον θέλοντος D** (uoluit et θελοντος ἐχρηξit cor.).

14. autem: uero e *gig.*; + ipsum (= του?) d.

negastis (ἠρησασθε): grabastis d, adgrauastis *Iren.*, et εβαρῶσατε D; *monet Hervey uerba syriaca* ܕܘܕܐ ܕܡܘܨܝܘܬܐ et ܕܘܕܐ ܒܘܪܝܘܬܐ inter se simillima esse, cf. et Chase 'Syriac element in Cod. Bezae' p. 38, et E. Nestle qui conicit confusionem inter *Hebr.* מוסיף ארשסוטה et מוסיף אבאריוטה, *uide 'Stud. u. Kr.'* 1896 p. 102 seq., 'Expositor' 1895 ii. p. 237, et Blass 'Philology of the Gospels' p. 194; contra R. Harris 'Stud. in Cod. Bezae' p. 163, 187 *putat ἠρησασθε in ἠρησασθε mutatum esse, deinde per aggrauastis redditum, et εβαρῶσατε ex Latino traductum.*; inhonorastis et negastis *Aug.* (x. 28). et *sec.* + magis e et E* syr. *harcl. mg.* petitis O; postulastis d *gig. p Aug. Vigil.* (Uar. 740). uirum (ἀνδρα): hominem h (> hom. hom.) *Aug. homicidam* (-da d): + uiuere et e h *Aug. cum E**. donare S h (?). uouis O. > negastis sanctum et iustum et petistis ut uir homic. donaretur uobis *Hieron.* (iv. 622).

15. auctorem 538; principem d e (h?) *Auct. de prom.* (col. 112), ducem *Iren.*; et nam inceptorem (pro auct. uero) *Aug.* (x. 28). uero: uiro G; autem e *gig.* (h?) p *Iren.* uite RW; + aeternae *Auct. de prom.* interficistis DO; occidistis *Iren. Aug.*; interemistis *Auct. de prom.*, et forsano ligno interem. h; item + suspendentes in ligno *Uig.* suscitabit OT; excitauit (h?) *Iren.* ouitus (quibus d) non uariat; *uide ad ii. 32.* > sumus testes h.

16. uersum *om.* S. *om.* et ad *init.* I. in fidem Θ, super fidem h. eius: + ambulamus DO, cf. 2 *Cor. v. 7; codicum concordia notanda.* > eius nom. h. quem + uos A *vg. uidetis ex uiditis B;* uidistis I58 d lux. nostis: scitis d *Iren.* confirmabit T; consolidauit d; D* autem τουτον (*om. ov*) θεωρειτε και οιδετε οτι εστρωσαν κ.τ.λ. *Distinguit confirmauit.* Nomen eius etc. c. que DIR. eum: ipsum d *gig. p Iren.*; et > q. per ipsum e. fides *gig. p.*, fi. q. est per ips. *Iren. om.* est e. dedit + illi CT *gig. p.*, + ei d e h *Iren.* (*Benth.*), cum *graeco.* integram (intigr. D) sanitatem = την ολοκληραν: integritatem d e *gig. h p**; incolumitatem *Iren.* istam: *om.* R *Iren.*; hanc d e *gig. p**; + huic R cf. CT *supra.* in

- istam in conspectu omnium uestrum
 17 et nunc fratres scio quia per
 ignorantiam fecistis
 sicut et principes uestri
 18 deus autem quae praenuntiauit per os
 omnium prophetarum pati christum
 suum impleuit sic
 19 paenitemini igitur et conuertimini ut
 deleantur
 uestra peccata

conspectu (conspecu M) omn. uestrum (-trorum D): coram omnibus uobis *d gig. p Iren. (Mass. p. 194; > uo. omn.)*.

17. *om. uersum lux. nunc + uiri d e h p cum gr. DE. scimus d^a (om. d*) h, et εννοημεθα D^r. > scio fratres Auct. quaest. N. T. q. 76. quia: quoniam h Iren.; + uos quidem d h (ut uditur) et D^r. per ignorantiam RSW; secundum ignorantiam Iren.; per scientiam h. fecistis: egistis d e Ambrst. (86), gessistis *gig. Auct. quaest.*; deinde + hoc CT, + hoc malum Θ *gig. p Par. lat. 202. 343. 11932 Auct. quaest. Ambrst., + scelus hoc D, + nequam h Iren., + iniquitatem d; et + πονηροσ (το ποσ. m. 2) D cum syr. harcl. nig. sicut: ita ut *gig. om. et sec. I.* > et sicut Ambrst. *om. sicut et pr. uestri Iren. (iterum monet Hervey uerba Syriaca pro πονηροσ et άρχοστες facilius inter se confundi posse).***

18. deus autem: uerum dei h. quae *cod. plur. (que I; om. D) et d e h (quod) p Iren. et gr. ā: qui ORV^{rw} W vg. (uide infra) c dem. *gig. Uigil. (Uarim. 750) et edd. anti. Hailbr. 1476, et 533 et C i. e. editio Clementina anni 1592; sed editio 1593 et deinceps omnes legunt quae; similiter et cod. caraf. uide Bukentop 'Lux de luce' p. 285; deinde + ante *gig. p^a. praenunc. SSS, prenunc. RW, prenunt. BDKM, praenuntiaui^a O; praenunciauerat *gig., adnuntiauit h, praedixit Iren. Uigil. per os (hos C, oos O*): ore h Iren. omnium: sanctorum Uigil. profetarum DO; + suorum cor. uat.* (non mg.) Uigil. pati chr. suum (ipsius *gig. p^a; ipsum p^a): om. C cum graeco A; passurum chr. su. h; iuxta chr. su. Uigil. impleuit CDF, implebit I, impl^auit M; adimpleuit Iren. om. sio Iren. Uigil. > sic (ita *gig. p, et h) impleuit *vg. gig. h p; ita impl. sic arg.*******

19. paenitemini (poen. D *vg., pen. CORU, penit. in ras. scr. S, penitimini W) igitur (ergo e) per os (hos C, oos O*): ore h Iren. omnium: sanctorum Uigil. profetarum DO; + suorum cor. uat.* (non mg.) Uigil. pati chr. suum (ipsius *gig. p^a; ipsum p^a): om. C cum graeco A; passurum chr. su. h; iuxta chr. su. Uigil. impleuit CDF, implebit I, impl^auit M; adimpleuit Iren. om. sio Iren. Uigil. > sic (ita *gig. p, et h) impleuit *vg. gig. h p; ita impl. sic arg.****

19. paenitemini (poen. D *vg., pen. CORU, penit. in ras. scr. S, penitimini W) igitur (ergo e) per os (hos C, oos O*): ore h Iren. omnium: sanctorum Uigil. profetarum DO; + suorum cor. uat.* (non mg.) Uigil. pati chr. suum (ipsius *gig. p^a; ipsum p^a): om. C cum graeco A; passurum chr. su. h; iuxta chr. su. Uigil. impleuit CDF, implebit I, impl^auit M; adimpleuit Iren. om. sio Iren. Uigil. > sic (ita *gig. p, et h) impleuit *vg. gig. h p; ita impl. sic arg.****

19. paenitemini (poen. D *vg., pen. CORU, penit. in ras. scr. S, penitimini W) igitur (ergo e) per os (hos C, oos O*): ore h Iren. omnium: sanctorum Uigil. profetarum DO; + suorum cor. uat.* (non mg.) Uigil. pati chr. suum (ipsius *gig. p^a; ipsum p^a): om. C cum graeco A; passurum chr. su. h; iuxta chr. su. Uigil. impleuit CDF, implebit I, impl^auit M; adimpleuit Iren. om. sio Iren. Uigil. > sic (ita *gig. p, et h) impleuit *vg. gig. h p; ita impl. sic arg.****

- 20 ꝑcumꝑ uenerint tempora
 refrigerii a conspectu domini
 et miserit eum qui praedicatus est
 uobis iesum christum
 21 quem oportet caelum
 quidem suscipere usque
 in tempora restitutionis
 omnium quae locutus est deus
 per os sanctorum suorum
 a saeculo prophetarum

20. ꝑcumꝑ (= ꝑcumꝑ?) c dem. et uers. angl. 1611 'when': ut (δνωσ άν omn.) d h Tert. syr. harcl. arab. et uers. angl. 1881 'that so', cf. Luc. ii. 35, Rom. iiii. 14, ubi redditur ut; et Iren. syr. pesh. aeth.; ut cum (quod δωανδωροσ est et ex conflatione ortum) *cod. plur. vg. Tisch. e gig. p Bed. (retr., uide infra), sed difficile credi potest Hieronymum hoc mendum reliquisse; forsitan in codicibus suis habebat ut et in margine adscribebat cum; et cum BDΘ (quum). Uersum incepimus cum uenerint cum Steph. 1555 B C Tisch. et W. H.: inc. et miserit Tisch. T. G. 8. uenerit Θ, uenerint S, uenerunt D e, ueniant d Iren.; + in Θ; + uobis Iren. refrigeri O; + uobis CT e, et > tempora uobis refrigeris superueniant (> superu. refrigerii Tert.) h Tert.; item + uμν post αναψυξωσ E; cf. Bed. (retr.) 'In quadam translatione hunc uersum ita propter explanationem sensus positum inuenimus ut cum uenerint tempora refri. ueniant et uobis a facie domini. Et reuera in graeco sic scr. est cum additamento pronominis illius ut cum uenerint uobis temp. refri. a facie domini.' ha C; ex Tert. conspectu: facie O d *gig. (h?) Iren. Bed.; persona Tert. domini: dei Tert.; + iesu O. miserit D; mittat d h Iren. Tert.; + uobis h. eum qui praedilectus (pred. BΘMRW, predictus O) est (s sup. lin. I) = τδν προκεκηρυγμένον min. uix mult.: eum (om. e) qui praedestinatus est D e p^a, et e. q. destinatus est *gig. p^a; praedestinatum d, praedesignatum Tert., praeparatum h Iren. = τδν προκεχειρισμένον plur. om. uobis hic h. iesum C e; om. Tert. > christum iesum e p cum gr. NBD^r (non d) EP min. syr. harcl. Iren. (cod. opt.).***

21. oportet C. caelum (cel. DSW) quidem = οδραδν μέν: > quidem caelum *vg. Iren.*; caelum tantum M, caelos h Tert. suscipere: recipere CT^s e *gig. h p; accipere d Tert. (> acc. cael.) usque (husque C) in: usque ad d e h p Iren., ad usque Tert. tempora (-pus Θ) restitutionis (-cionis RS) = χρόνον (post άχρον) άνοκαταστάσων: te. dispositionis h Iren., te. exhibitionis Tert.; temporum restitutionem e, et > restitutionem temporum *gig. p. que D. loquus R, loquutus Θ. om. deus F. per os (hos CT, oos O*): ore h Tert.; + omnium SU e gr. EP al. 60 syr. harcl. sanctorum suorum a (ha C) saeculo (sec. W *vg.*)**

- 22 moses quidem dixit
 quoniam prophetam uobis suscitabit
 dominus deus uester de fratribus
 uestris
 tamquam me ipsum audietis
 iuxta omnia quaecumque
 locutus fuerit uobis
 23 erit autem omnis anima
 quaecumque non audierit
 prophetam illum
 exterminabitur de plebe
 24 et omnes prophetae a samuhel et

- deinceps qui locuti sunt et adnuntiauerunt dies istos.
 25 Uos estis filii prophetarum
 et testamenti quod disposuit deus
 ad patres uestros
 dicens ad abraham
 et in semine tuo benedicentur omnes
 familiae terrae
 26 uobis primum deus suscitans
 filium suum
 misit eum benedicentem
 uobis

prophetarum (prof. DO) *codd. plur. et vg.* = τῶν ἀγίων αὐτοῦ (τῶν) ἀπ' αἰῶνος προφ. 4. 13 *Orig. (gr.)* iii. 221, et > τῶν ἀγ. (τῶν) ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφ. NABCE 61. 69 *al. et τῶν ἀγ. ἐξ αἰῶνος προφ. αὐτοῦ Orig. iii. 798*, sanct. a saeculo suorum prof. e: prophetarum (prof. S) suorum (*om. suorum et + qui sunt S*) a saeculo (sec. S) SU *sed graeci non omittunt ἀγίων*; sanctorum proph. suorum (*sine a saeculo*) *gig. h p Tert. (om. suorum) Orig. (lat.) iii. 221, et > sanctorum suorum proph. d cum D^o τῶν ἀγ. αὐτοῦ τῶν (expunxit D^o) προφ.*; tantum per sanctos prophetas suos *Iren. (Mass. p. 194)*; *cf. et Luc. i. 70.*

22. moyses BGΘIKMOS*^{TUV} *vg. Tisch., moyses D, moises RW, moysis S**. quidem *codd. vg. uett. plur. et μέν NABCDE min.*: enim *p et μέν γάρ P al. plur.* dicit *Iren.*; + ad patres nostros Θ *d gig. h (uel forsan uestros) p Par. lat. 202. 343. 16262, Bern. A. 9, tepl. Iren. et gr. D 13 al.*; + ad p. uestros *e cum gr. E 24. 43, cf. Bed. (retr.) 'initium huius loci in graeco plus habet m. quidem dixit ad patres uestros' etc.* quoniam BFKRUV *vg. Iren.*: quia ACGΘIMO STW *Tisch. c d dem. e gig. p: om. D h.* profetam DOS; propheta I. uobis *pr.: dubium utrum uo an no S*; *om. c. suscitabit (ἀναστήσει) CDGΘ^oI KRTUVW vg. c dem. gig. p^o et -uit ABFΘ*MOS (suscet.) d e p^o: excitabit h (-uit) Iren.* > susc. uobis Θ* *vg. dominus: deus I**; *om. A. uester (ὑμῶν N^oAD 61 al.): noster e cum gr. N^oC^oEP min.*; *om. h p cum gr. B 60. de: ex gig. p Iren.* tanquam W5²; sicut *gig. p, quemadmodum Iren.* ipsum: illum *p. tamquam me ipsum aud. distinxiimus cum AF (p) edd. Hailbr. 1476 etc.*: de fr. uestris tamquam me ipsum aud. S, de fr. uestris, tamquam me, ipsum aud. C, de fr. uestris| tamquam me ipsum aud. | *d et ita D^o.* iuxta: secundum *d e, per gig. h p**; in *Iren.*; *gr. παρά (πάρτα κ.τ.λ.) omnibus Iren. quaecumque DIW*; que *p^o. loquutus ΘR¹ (loquutus R^o). fuerit: erit gig. uobis sec.: ad nos d e gig. h p Iren.*

23. om. erit autem h. omnis + autem W h. om. anima CT. quaecumque (ἅπας) BFKORS

UVW (*quec.*) *d e gig. h p Iren., et quicumque CT* (quicumque): quae (que DI) ADGΘIM *vg. Tisch. Bentl. c dem.* profetam DOS. exterminabitur (ἐξολοθρευθήσεται): disperibit *Iren.* pleue C; populo *d e h Iren.*; + sua *p.*

24. omnes + autem *e et καὶ πάντες δὲ graeci (exc. D).* profetae DOS, prophete W *p^o, propheta p**; *om. Iren. samuel DM^oOT vg., samuele p^o. om. et sec. G. deinceps (τῶν καθέξης): pro ordinem e h (per?); eorum qui ordine fuerunt d. qui (oi NC^oD^o): quicumque *e, et ὅσοι ABC^ouidC^o EP etc.*; quodquod *d h Iren.*; *om. p**. loquuti Θ, loquuti IR. *om. et tert. DR vg. c p^o gig. h.* adnuntiab. T, annuntiau. BKV^oΣ^o, adnuntiau. S, annuntiau. RW^oΣ^o; pronuntiau. *gig.*; predicauerunt *p. dies hos d*; > hos dies *gig.*, istos dies *h*; dies multos *p**.*

25. profetarum DOS. testamenti + *d (sed eras.) S*; eius dispositionis *d. quod: quam d. disposuit (posuit FOU) deus (om. I; dominus D) = διέθετο ὁ θεός NACEP etc.*: > deus (dei h) disposuit (disputauit *d*) *d h p Iren. et gr. BD*; posuit (*sine deus*) I*, disposuit I^o. uestros BFGΘIOSU *e Bentl. cum gr. N^oABE min.*: nostros ACDKMRTVW *vg. Tisch. uett. plur. et ἡμῶν N^oCDP etc.* abraham IR; abarcham D. *om. et sec. CDFGΘ^oRTU^o c dem. gig. p.* et in s. tuo in ras. scr. S. *om. in e. semini BO e, saemini C. familiae (-lie W, -lia G) = πατριά: tribus M Iren., patriae d e gig. p**, nationes *h*, gentes *Fulg. terre W.*

26. uobis + igitur *p. prius G; primo h.* > deus primum *gig. suscitans (ἀναστήσας) codd. plur. et vg. et resuscitans e gig. p, excitans Iren.*: suscitauit I^oRS(suscet.)U *d*; excitauit *h*; suscitauit I*; *item > susc. deus R et ἀναστήσας ὁ θ. NBC.* filium (τὸν παῖδα): puerum *d. suum: om. p**; + et *h. missit D. eum om. d gig. h p* Iren. et D^o.* uobis *sec.: nos d e gig. h p* Iren.* ut conuertat (auertat *p*) se unusquisque (hunasq. C, unu|sq. I) = ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἑκαστον: in auertendo unumquemque *e, ad auertendum unumquemque h, in eo cum abertatur unusquisque d*;

- ut conuertat se unusquisque
a nequitia sua.
IV. ¹ Loquentibus autem illis
ad populum
superuenerunt sacerdotes
et magistratus templi
et sadducaeii
² dolentes quod docerent
populum
et adnuntiarent in iesu resurrectionem
ex mortuis
³ et iniecerunt in eis manus
et posuerunt eos in custodiam

- in crastinum
erat enim iam uespera
⁴ multi autem eorum qui audierant
uerbum crediderunt
et factus est numerus uirorum quinque
milia.
⁵ Factum est autem in crastinum ut
congregarentur
principes eorum et seniores et scribae
in hierusalem
⁶ et annas princeps sacerdotum
et caiphas et iohannes
et alexander

sequitur ras. 14 aut 15 litt. in M. nequitia (-cia RSW) sua (+ ras. parua D): nequitias suis *d* *h* Iren., maliciis suis *gig. p* et *gr. ἀπὸ τῶν πονηρῶν αὐτῶν* C* 13. 66**, et αὐτοῦ 5. 27. 29 al. 5; nequitias uestris *e* et ἀπὸ τ. π. ἑμῶν NAC²DEP min. plur.

IV. 1. om. autem O. illis: eis R* (corr. R¹)
d. populum: + haec uerba *e* *gig. p* *Lucif. cum. gr.* E, > uerba haec *d*, uerba ista *h* cum *gr.* D. superuenerunt (ἐπισησαν): peruenierunt D; adstiterunt *e* *h*, adsisterunt *d*, insurrexerunt *gig. p* *Lucif.*; + eis *e* cum *gracis* excepto D. magistratus singulari numero ut notat *Bed.* (retr.) et *cor. uat.* = δ στρατηγός, *cf.* praepositus *e* *p*, 'quidam codd.' ap. *Bed.*, praetor *h* *cf.* *Bed.* ('in aliis rectius praetorem templi scriptum inuenimus; nam graece praetor στρατηγός, magistratus autem siue princeps ἀρχων dicitur'; et in *expos.* 'magistratus siue praetor templi, ut alia dicit editio'), pontifex *Lucif.*: pontifices *gig.*, et pluralem habent *sah.*, *syr. pesh.* et *harcl.*, ar^o. om. et magistr. tem. *d* et D^o. sadducei MO*U, saducaeii B^oS, saducei D, saducei O^oRW.

2. dolentes (διαπονούμενοι): indignantes *e* *p*, dolore percussi *d*; καταπον. D^o. propter quod *e*, eo quod *d*, de eo quod *h*. docerent + ipsi *d*, + ei *e* (διὰ τὸ διδάσκων αὐτοὺς τὸν λαόν *gr.*). plebem *gig. p* *Lucif.* adnuntiarent (ad|||nunt. A, adnunc. S, annunt. BKV5², annunc. RW5²): nuntiarent D; praedicarent *e*. in iesu (ita ABC DGV cod. caraf. *c dem. gig.*; in iesum FΘIKM^oO RSTUW *vg. h p* *Lucif.*, in iesum *e*) resurrectionem (resurrecc. RS) = ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν: iesum in resurrectione *d* cum D^o; iesum resurrexisse M^o. ex (a D) mortuis: mortuorum *d* *e* *gig. h p* *Lucif. cum gr.* DP al.

3. iniecerunt *d*, iniecerunt D; immiserunt *d*, inicebant *e*. om. in *pr.* B^oG^oT* (additur sup. lin.) *d* *e* *Bentl.* eis (et *gr. ἐπιβαλον αὐτοῖς*): eos DGMU *vg. Tisch. c dem. gig. Lucif.*, illos *p*; > manus in eos D; libere iniectis manibus tenuerunt eos *h*. posuerunt (ἔθεντο): tradiderunt *h*.

eos (αὐτοὺς ACE 13. 15. 31. 40 al.) codd. plur. (eum I) *vg. c dem. e p* (illos): om. M *d* *gig. h* *Lucif. cum gr.* NBDP 61. al. in custodiam (-dia ΘORT *gig. Lucif.*) = ἐς τήρησιν: custodie *h*; in adsertionem *d* (*cf. v. 18*); deinde + usque DSW *cor. uat.** crastinum + diem D, *cf.* alterum diem *gig. p*. erat: fuit *h*. enim (γάρ): autem MW5 *h* et *edd. antt. plur.* om. iam S. uespere *gig. p*. > uesp. iam *d* *e*. > iam enim uesp. erat *gig. p*.

4. autem: uero *d*, tamen *h*, et > nam multi *p*. eorum: ex his *gig. p*; om. *e*. audierant C; audierunt DΘKMOS *d* *e* *h*. om. uerbum *h* cum *gr.* A. credederunt R*. om. et *h*. uirorum (τῶν ἀνδρῶν): eorum 5 cum *gig. et edd. antt. Hailbr.* 1476, *Wild* 1481, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *cf. etiam* i. 15; deinde + circiter CT, + fere *gig. p*, + ad *d* (*h*), + quasi *e*, et + uel EP al. *pler.*, + *ws* BD. quinque: .U. DFW. millia *vg.*; + credentium R². > numerus est autem factus ad quinqu^o milia hominum *h*.

5. factum est: contigit *d*. in crastinum (ἐν τῇ αὔριον): + diem *d* et + *ημεραν* D^o*; *cf.* in altero (-ra *p*) die *gig. p*, postero die *h*. ut congregarentur (συναχθῆναι) plur., conuenire *e*: congregati sunt *d*, collecti sunt *h* et συναχθησαν D^o; deinde + magistratus et *h*. eorum: sacerdotum M; om. *d* *h* cum *gr.* D 3. 95*. > eorum princ. *e*. et *pr.*: ac *gig. p*. saeniores C. scribe RW. in hierusalem (iher. C, ier. W *vg.*): om. *h* cum *syr. pesh.*

6. om. et ad init. S. anna ut uidetur S; annanias Θ (n *pr. expunct.*); annam *e* (post conuenire); *gracii* EP 1. 13. 31 al. habent accus. post συναχθῆναι, NAB 15. 18. 36. 61 nominatiuum; D *nom. post συναχθησαν*. principes sacerdotum *e* (non E^o); pontifex *d*, et > pontifex annas *h*. caiphas (cum graeco D) ADΘMUV *vg.*, chaiphas R, cayphas I *gig.*, caifas BFGKO*SW *d*, chaifas O 'p, cayfas CT *c*: *gr. plur. καϊφας*, et solus caifam *e* et καϊφαρ E. iohannes (iohannis D, iohannes 5²);

et quotquot erant de genere sacerdotali
⁷ et statuentes eos in medio interrogabant
 in qua uirtute aut in quo nomine fecistis hoc uos?
⁸ Tunc petrus repletus spiritu sancto dixit ad eos principes populi et seniores
⁹ si nos hodie iudicamur in benefacto hominis infirmi

in quo iste saluus factus est
¹⁰ notum sit omnibus uobis et omni plebi israhel quia in nomine iesu christi nazareni quem uos crucifixistis quem deus suscitauit a mortuis in hoc iste adstat coram uobis sanus
¹¹ hic est lapis qui reprobatus est a uobis aedificantibus qui factus est in caput anguli
¹² et non est in alio aliquo salus

iohannem e): ionathas Θ, ionathan *gig.*, ionatan *p**, ioathas d, ioatas *p** (sed iohannes *p***), et *ιωαθασ* D^{or}; cf. Hieron. de nom. Hebr. (iii. 101) 'Ionatha, columba dans, siue columba ueniens' (ut monet nos E. Nestle). alexandar M*, alaxander D; alexandrum e. > et alex. et ioh. O. quotquot (quodquod CF*IST): quicumque *gig.* *p*; quot e^o; *gr.* ὅσοι. erat I; fuerant h. de: ex d e *gig.* h *p*, et *gr.* ἐκ. sacerdotali (ἐπαρτικοῦ 16. 18. 26. 31*. 46. 1^{leot}): pontificali d h et ἀρχιερατικοῦ *gr.* plur.

7. om. et ad inii. d *p**, non D^{or}. statuens V; stauerunt FS; cum statuissent d (-set) h. eos: illos *gig.* *p*. medium h; + et F^o. > in medio eos O. interrogabant (ἐπιρρωτο); querebant h; + dicentes *gig.* in qua uirt. in ras. scr. U. aut: et S. om. in tert. GRS d. fecissent h. hoc: id h; + signum *p*. om. uos (h uide supra) *p* cum *syr.* *pesh.* ar. sah. > fec. uos hoc M cum *gr.* 40 al. arm.; > hoc fec. uos e cum *gr.* ME; > id fecissent h.

8. repletus: inpletus d; + est D. om. sanoto h (ut uultur). > repletus spir. sanc. petr. *vg.* *edd.* *ant.* Kesler 1487, Paganini 1497, Sacon 1515, sine auct. graeca. eos: om. S; illos Θ *gig.* *p*. principes + huius d. saeniores C; + israhel Θ d e *gig.* h *p** (domus isr. *p** Par. lat. 342. 343. 16262 *tepl.*) Cypr. (Test. ii. 16), + israelitae Iren. (Mass. *p.* 194), et + τοῦ Ἰσραήλ DEP al. *pler.*; deinde + audite ΘW53C c e *gig.* *p** Cypr. (cod. M) cum *gr.* E. 15. 18. 37; cf. et Bed. (retr.) 'in graeco habetur plus et seniores israel audite.'

9. si: ecce Cypr. hodie C; om. O. iudicamur (δικαρινόμεθα) cum BDFKR*SU*V e *p**: diiudicamur ACGΘI(-caremur)MOR*TU*W *vg.* Tisch. cor. uat. c aem. Ambr. (ps. 118, sed deest clausula in codd. plerisque; uide Sabat.); interrogamur d *gig.* *p** Cypr., rogamus h, redarguimur Iren.; deinde + a (in *gig.*) uobis d e *gig.* h *p** (expunctum, deinde iterum additum) Iren. Cypr. cum *gr.* (ἀφ' ὑμῶν) DE *syr.* *pesh.* harcl. in *pr.*: super d h Cypr. benefacio d. hominis infirmis I; hom. languidi e, hom. inbecillis h; hominem infirmum d*;

libere quod benefactum sit homini infirmo Ambr. iste: hic d e *gig.* *p* Iren. saluus factus: saluatus h Iren. Cypr., sanatus e. est: sit e *gig.* Ambr.

10. notum: cognitum Iren. om. omnibus O. > sit uobis omn. notum h Cypr. omne K, omnis I; uniuersae *gig.* *p*. pleui CO* (corr. gl.), plebe K* (corr. K')T, plebis I; populo d e h Iren. Cypr. srahel C, hisrahel D, israel *vg.*, istrabel d e, israel h. quia: quoniam h *p* Iren., quod Ambr. nomine: + domini nostri 5C cor. uat. (dei*), et > iesu chr. dom. nostri cor. uat. mg.; + domini tantum e h cum E^{or}. iesu (iesu e) ohristi codd. longe plur. *vg.* uett. plur. cum *gr.*: > christi iesu I d (non D^{or}); om. ohristi ACO. nazoreni G, natzareni D, nazoraei d e Cypr. (cod. A*), nazarei Iren. (cod. C) Cypr. (codd. LMB). post uos pergit abnegastis et crucif. hic adstat sanus coram uobis Auct. qu. N. T. 93. suscitauit S, suscitabit T; excitauit h Iren. Cypr. (codd. LMB). a: ex *gig.* hoc: illo h Cypr., isto d; + nomine *p*. iste: hic d *p* Iren. > in isto hic d. asstat U, astat W *vg.*; stat *p*, adssistit d (h uide infra). quorum uobis IR, coram uos e; in conspectu uestro d h Iren. Cypr.; + hodie C(-iae)T e cum E^{or}. sanum d; saluus *gig.*; + hodie Bed. (retr. 'in graeco'). > in consp. uestro sanus adstitit (adstat Cypr.) h Cypr.; deinde + et in alio (in alio autem h Cypr. et *syr.*) nullo e h Cypr. Bed. cum *gr.* E *syr.* harcl. mg.

11. om. qui et est sec. cor. uat. mg. Iren. Aug. (x. 28). lapis + pretiosus Iren. (cod. Arund.). reprobatus (ἐφουθενηθεῖς): spretus *gig.* *p**, contemtus h Cypr., praeiectus d. aedificantibus (edif. W) = τῶν οἰκοδομούντων EP al. plur., cf. qui (quia h) aedificatis (-cabatis Cypr.) h Cypr.: aedificatoribus d Bentl. et τῶν οἰκοδόμων NABD al. om. a uobis aedif. I* (+I'). factus: positus Cypr. (codd. MB). om. est tert. B* (+B'). om. qui f. est D.

12. om. et . . . salus h Iren. Cypr. Aug.; et om. hic est lapis (u. 11) . . . salus Auct. quaest. N. T. 93. alio aliquo (ἄλλῳ οὐδενί): alio nullo e; alio quondam d; alio que quam *p**; > aliquo

nec enim nomen aliud est
sub caelo datum hominibus
in quo oporteat nos saluos
feri.
13 Uidentes autem petri constantiam et
iohannis
conperto quod homines
essent sine litteris et idiotae admira-
bantur
et cognoscebant eos quoniam
cum iesu fuerant

14 hominem quoque uidentes
stantem cum eis qui
curatus fuerat
nihil poterant contradicere
15 iusserunt autem eos foras
extra concilium secedere
et conferebant ad inuicem
16 dicentes
quid faciemus hominibus istis?
quoniam quidem notum
signum factum est per eos

alio A; alio aliqua Θ. *om. salus d p*. nec* (nequae *d*) = οὐδέ uel οὐτε: non *h Iren.* (*uide infra*) *Cypr. Aug. et ou D^o.* enim: *om. d;* quidem *Auct. quaest.* nomen aliud (aliud GT) est (ὄνομα ἕτερον ἔστιν AE *min.*) *codd. longe plur. c dem. e:* > nomen est aliud AR *Tisch.* = ὄνομα ἔστιν ἕτ. BP *al. pler.;* > aliud nomen est D *vg. gig. = ἕτερον ὄν. ἔστιν N cat.¹⁴;* > aliud est nomen *d Rebapt.* (= *Cypr. App. p. 76*); > est aliud nomen *p Iren.* (et non est al. no.), *Priscillianus* (*ed. Schepps p. 29;* + praeter christum iesum) *cum D^o syr. pesh. aeth. ἔστιν ἕτερον ὄνομα;* est nomen alius O, et > non est enim nomen aliud *h Cypr. Aug.* (> al. no.); nec enim (quidem *quaest.*) nomen aliud (> al. no. *quaest.*) datum est sub caelo Θ *Auct. quaest.;* > non est al. no. datum sub caelo *Ambrst. 49;* > nec enim al. da. est no. sub caelo *Ambrst. 27.* celo SW; caelum *e.* datum: quod datum est *d Iren.* (sit) *Rebapt.;* + in *e* (*Bentl.*) *cum gr. plur. om. datum hominibus R;* *om. hominibus Auct. quaest. Ambrst. (bis). oporteat ABDΘIMRTU¹V vg. c dem. p^o Iren. Aug. Prisc. Auct. quaest. Ambrst. (bis); cf. ix. 6, 16, x. 6:* oportet C(hop.)FGKOSU*W *d e gig. p* Cypr. Rebapt. Bentl. nos: omnes Ambr. (sacr. l. 2); om. Prisc. Auct. quaest. Ambrst. 49 et sah. syr. pesh. salbos C.* > saluos fieri nos *d e Rebapt. Ambr. (fid. l. 5) Aug.,* > saluari nos *h Iren. Cypr., et gr. σωθῆναι ἡμᾶς.*

13. *Inc.* cum audirent autem omnes *h. uidentes:* intuentes *d.* autem: uero *d.* petri oonstantiam *in ras.* U. constantiam: nt *in ras.* M, constatiam A* (+ n A^o), constanciam RS; fiduciam *d e;* *gr. παρησιαν.* ioannis S^o; + et CT *c d e gig. p Lucif. et gr. καὶ καταλαβόμενοι.* comperto GΘR²U⁵S^o T^o *Tisch.;* comperti *e, persuasi h,* adsecuti *d;* + hoc D. quod: quia *d,* quoniam *e h.* essent: sunt *d gig. h.* sine litteris (litteris M^oU⁵ T^o) = ἀγράμματοι: inlitterati *e h Bed. (retr.).* > sine li. essent D (*d*) *Bentl.,* > inlit. essent *e* (*h*) *et gr. ἀγράμ. εἶναι.* idiotae (yd. C, ydiote R, idiote W) = ἰδιῶται: imperiti D^o T (inp. T^o) *gig. p Lucif. Bed.;* priuati *e. om. et*

idiotae d cum D^o. > imper. essent (sunt *gig.,* sint *Lucif.*) et sine litt. *gig. p Lucif. sah.* ammirabantur BKOSV, admirati sunt *h;* mirabantur M *e gig. p Lucif., cf. iii. 12.* et cognoscebant (cognusc. S) *plur.,* cogn. etiam *gig. Lucif.* (cognoscentes) = ἐπεγίνωσκόν τε: cognosc. autem CT *d e,* et ἐπεγ. δέ D *cat.⁷³* eos: illos *gig. Lucif.* quoniam: quia *d e gig. p Lucif. iesu* (iesu *e*) + nazareno R² p², + nazoreno G. fuerant: fuissent A, fuerunt S; erant *d e gig. p* Lucif.* > fuerunt cum iesu S. *om. et cognoscebant . . . fuerant h, sed uide ad fin. uers. 14.*

14. *Inc. libere* uidentes autem et illum infirmum *h. hominem quoque* (homines I): hominem etiam *gig. p Lucif.;* hominemque A. uidentes: conspicientes *d.* > cum eis (ipsis *d gig. p Lucif.*) stantem *d e gig. h p Lucif. Bentl. et gr.* qui curatus (curuatus Θ, sanatus *e*) fuerat (erat *gig. p Lucif.:*) curatum *h,* illumque curatum *d.* nichil BW. poterat I; potuerunt *h;* habebant *d e gig. p;* + facere aut *h cum D^o (non d).* contradicere: quod contradicerent *p.* > nihil pot. contradicere ante hominem quoque uidentes *etc.* G. ad fin. + quidam autem ex ipsis agnoscebant eos Quoniam cum ihu conuersabantur *h.*

15. ad inlit. + tunc adsecuti *h.* iusserunt: iubentes *e,* cum iussissent *d gig. p* Lucif. autem om. h.* eos: eum D; illos *gig. p Lucif.;* *om. h. om. foras* U* (+ U¹) *d h.* extra concilium: consilii *e. secedere* (sedere F, secere S* *sed corr. S¹*) = ἀπελθεῖν, *cf. discedere gig. p* Lucif.,* abire *d e:* adduci *h et απ αχθῆναι D^o;* + petrum et iohannem *h. om. et d e gig. p* Lucif. conferebant* (συνέβαλλον): quaerebant *h.* ad: ab *h;* *om. e.*

16. faciemus (ποιήσωμεν DP *al.*): faciamus *d* (*non e*) *et ποιήσωμεν NABE al.;* deinde + uiri fratres Θ *dem. Par. lat. 4². 7. 342. 343. 11932.* homibus lapsu S. istis: his *gig. p Lucif., et* > istis hom. *h.* quoniam quidem (ὅτι μὲν γάρ): quia *p* (+ quidem p*),* nam quia *gig. Lucif.,* nam *h.* notum (γνωστόν): manifestum *h.* signum factum est *plur. (om. est h) cum ord. graeco:* > factum est signum CT *gig. p (+ hoc p*) Lucif.;*

omnibus habitantibus
 hierusalem
 manifestum est et non possumus
 negare
¹⁷ sed ne amplius diuulgetur
 in populum
 comminemur eis ne ultra
 loquantur in nomine hoc
 ulli hominum
¹⁸ et uocantes eos denuntiauerunt ne
 omnino loquerentur neque docerent
 in nomine iesu.
¹⁹ Petrus uero et iohannes

respondentes dixerunt
 ad eos
 si iustum est in conspectu
 dei uos potius audire quam
 deum iudicate
²⁰ non enim possumus quae uidimus et
 audiuimus non loqui
²¹ at illi comminantes dimiserunt eos
 non inuenientes quomodo
 punirent eos propter
 populum
 quia omnes † clarificabant deum
 in eo quod factum erat †

> factum signum est SU. per os lapsu e; per ipsos d *gig. Lucif.*, per illos p; ab eis h. omnibus: hominibus p; omnibus hominibus *gig. habitantibus* (qui inhabitant d) hierusalem (ierus. vg.; hierosolymis h) *codd. plur. et vg. = τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, cf. i. 19, ii. 14, xiii. 27: habitantibus (qui habitant Θ) in hierusalem (ierus. C) CDFGΘITU c, cf. ii. 5 sed ibi graecus est eis (uel ἐν) Ἱεροσολ. κατοικοῦντες; deinde + et R c. Distinguunt per eos, omnibus habitantibus Ierusalem: manifestum est, et non etc. RSC, cf. R c supra, et DW infra. manifestum est (φανερὸν plur., φανερωτέρον εστιν D): manifestatum est D; om. est BCFG e Tisch. cum gr. plur.; apparet h; deinde + autem D, + enim W. om. et Θ. possumus D.*

17. set R. ut ne e p*, ut non d. amplius: plus h; + quid d, + aliquit p*, et + τι D*. deuulgetur DIOS; serpat d (-iat) e p*; innotescant *gig. Lucif.*, dentur h (ut uidetur); gr. διανεμηθῆ. populum ex populum I, populo OS; plebem e, plebe p*; deinde + uerba ista e Par. lat. 11533, u. istorum h, u. haec *gig. Lucif. et + τα ρηματα ταυτα E et syr. harcl. mg.* ne amplius sit diuisio in populo propter sermones hos. comminemur (conm. F) = ἀπειλησάμεθα (sine ἀπειλῆ) NABD min., cf. minamus D*, comminauimus h: minis minemur e et ἀπειλῆ ἀπειλῆσ. EP al. pler.; deinde + ergo d cum D*. eis: illis *gig. Lucif.* ne ultra (hultra C) = μητέρι: ne amplius *gig. p Lucif.*, iam non d; non h, et μή A 142. loqui d h. in sec: de R. hoc: isto e h. hulli C; cuiquam d, alicui *gig.*

18. + ad init. consentientibus autem (om. Bern.) omnibus (hominibus Θ) Θ Bern. A.9 d (+notitiam) *gig. Lucif.*, cf. D* συνακατιθεμενον δε αυτων τη γνωμη; consentientibus autem ad sententiam denuntiauerunt h deinde deficit ad v. 23. om. et d *gig. Lucif. cum D**. uocantes *codd. plur. et vg. et c d dem. p:* conuocantes CMTU*; accessientes e, accessientes *gig. Lucif.*; καλίσαντες *graec. plur., φωνησαντες D.* denuntiauerunt (denunc. RWSCE) = παρήγγειλαν (-αντο D):

praecperunt d e *gig. Lucif.*; + illis GR* d *gig. Lucif. cum gr. P (non D) i. 31 al. plu.* hominino C. > loquerentur omnino e; > omnino ut non loquerentur e. ihesu plene C e.

19. uero: autem e. iohannis OS, ioannes SCL. repondentes O. > respondentes (-dens d) autem petr. et ioh. d *gig. Lucif.*, et eodem ordine D* (αποκριθεισ) syr. pesh. aeth. om. ad eos *gig. Lucif. iustum est: hoc uobis iustum uidetur e et ita E**. ante conspectu e; coram *gig. Lucif. dei: domini DI; deo gig. Lucif. uobis e; uestri d. pocius R; magis (d) e p. obaudire O e.* > audire potius *gig. Lucif.*, audire magis d, cum *gracis (exc. E).* deo O; dominum D.

20. enim + non T* (sed expunct.). possum M; possumus D; + nos hic A²CDT Tisch. *gig. Lucif.*, et > non possumus enim nos d e p Bentl., > nos enim non possumus dem.; gr. οὐ δύναμεθα γὰρ ἡμῖς non fluctuat; deinde + ea C e. que DIW. uidemus IM* (corr. M¹) p*. audimus I e. > aud. et uid. CTW. om. non sec. a* (et D**).

21. ad CF¹I. illi + autem e, + etiam d. comminantes (comminat d): admittantes e; + eos S*, + eis p*¹² (expunctil p¹). dimisserunt D, demiser. FS. eos pr. + et C. non inuenientes . . . eos om. U* (+ U¹). non (μή D 100. 105. 127. k¹²): nihil d e et μηδέν gr. plur. inuenientes + causam d p*¹² (expunctil p¹) cum D*. quomodo (τὸ πῶς plur., πῶς E 18) plur., quemadmodum p*: qua d. punirent eos: eos u. . . adficerent p*. propter p.: timentes p. e cum E*. quia (quoniam d) omnes: omnes enim e *gig. Lucif. cum E**; deinde + glorificabant deum et R*. †clarificabant deum in eo quod factum erat † legimus partim ex graeco (ἰδοῦσαν τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι) partim ex *codd. nostris, uide praesertim Bedam infra. Codices uero legunt sic:—*

clarificabant paene omnes: magnificabant p, gloriabant e* (glorifica. e*), honorificabant *gig. Lucif.*; Bed. u. infra. deum CT d dem. e *gig. p Lucif. et ita Bentl.*, et dominum D: om. ABFGΘ IKMORSUVW vg. c. in eo quod factum erat

- 22 annorum enim erat amplius
quadraginta homo in quo
factum erat signum
istud sanitatis.
- 23 Dimissi autem uenerunt
ad suos
et adnuntiauerunt eis
quanta ad eos principes
sacerdotum et seniores

D p* (est p*), cf. super quod f. est d, in facto *gig. Lucif.*, in facto isto e: in eo quod acciderat *dem. Bentl.*; id (hid R, in id C) quod factum erat (fuerat AR *vg. Tisch. c p**) in eo quod acciderat (acced. O*; contigerat Θ^{ms}) *codd. rell. vg. Tisch. c p**. *Manifestum est duas fuisse uersiones uerborum ἐπὶ τῷ γεροντί, (1) in eo quod factum erat (est, fuerat) quod legitur in D, (2) in eo quod acciderat quod legitur in dem. probante Bentl.; quae duae in codd. nostris plerumque coniunguntur ita corrupta lectione ut pro clarificabant deum scribatur clarificabant id quod factum erat; cf. Bed. (retr.) qui ait 'melius habetur in graeco omnes enim glorificabant deum in eo quod factum fuerat. Et quod in nostris codd. additum est in eo quod acciderat, in graeco non habetur. Et quidem glorificabant et clarificabant ex uno graeco, quod est ἰδὲ ἄρα, solent indifferenter in Latinum transferri; sed distat inter clarificari factum, et Deum in facto clarificari sive glorificari.'*

22. enim: om. CT *Lucif.*; autem F d. amplius: plus CT *gig. p Lucif.* (*Mass. p. 194*) *Lucif.*, plurimum d; + quam GR² *gig. p² Lucif.* om. erat ampl. D. .XL DFW; quinquaginta ut uetur G*. > ampl. (uel plus, uel plus quam) quadr. erat *dem. Iren. Lucif. et D^{ms} ην πλειονων .μ. ην.* + his ante homo d. > homo .xl. D et ita *gr. c^{er} Chrys.* > homo ampl. quadr. e cum E^o. > erat enim homo amplius annorum quadr. SU contra ordinem *gr. et uett.* in quo (ἐφ' ὧν): super quem d. factum erat ut ai *todd. plur. cor. uat. d dem.*: factum fuerat AR *vg. Tisch. c*; f. est IO e *gig. p Iren. Lucif.* istut S; hoc d (> hoc s.) e; om. *gig. p Iren. Lucif. et D^{ms}.* sanitatis: curationis *Iren.*

23. dimissi (dem. S) autem (itaque p; + ut M) = ἀπολυθέντες δέ: illi autem dimissi e et κεινοὶ δε ἀπολυ. E. uenerunt D. suos + discipulos D^{ms}. om. et pr. S. annunt. BK⁵ H, annunc. RW⁵ C, adnunc. MS, adnunt. lapsu Θ; nunt. CT (nuntiab.), nunc. c; renunt. d; retulerunt *gig. p Lucif.* eis (illis p); om. d e *gig. (Bentl.) cum gr. (sed 13 habet πρὸς αὐτοὺς ὅσα προ ὅσα πρ. αὐτοῦς).* eos: illos *gig. Lucif.* principes (princeps F) sacerdotum: pontifices d. saeniores C. > sen. et pr. sacerd. e cum E^o. dixissent D; dixerunt d e *gig. Lucif.*

- dixissent
- 24 qui cum audissent
unanimiter leuauerunt
uocem ad deum et dixerunt.
Domine tu qui fecisti caelum
et terram et mare et
omnia quae in eis sunt
- 25 qui spiritu sancto per os patris
nostri dauid pueri tui

24. qui: at illi d *gig. p Lucif. et gr. οὐ δὲ ἀκούσαντες.* cum (quum Θ) audissent (audiiss. D): audientes p *Iren. (Mass. p. 195)*; + et cognouissent dei uirtutem d et D^{ms}. unanimiter DI OS, hunan. C; unanimes p (unian. p*) *Iren.*, uno animo *gig. Lucif.*; + autem d (non D^{ms}). leuauerunt T; subtulerunt e, extulerunt *Iren.* > uocem leuau. d (non D^{ms}). uo^oem: + suam M e et + αὐτῶν E^o; + apostoli Θ; + omnes p. deum (τὸν θεόν) cum ABCGΘI¹MST *vg. c d dem. e gig. Iren.*: dominum (forsan ex domine infra) DFI¹*KORUVW p *Lucif.* tu: om. D; + deus e *gig. p Lucif., et tu deus (sine domine)* CT: + es 5⁵ C⁵ edd. ant. Maresch. 1531, Uuiuan 1534, Hil. (Ps. 2) Aug. (x. 812), Uocat. gent. 2. 15, Cereal. (maxim). 10. 763; + es deus d *Iren. et ed. Iunta 1534; graeci σὺ ὁ ποιήσας NAB; σὺ ὁ θεὸς ὁ ποιήσας DEP etc.; σὺ εἶ ὁ θεὸς ὁ ποιήσας 32. 69 a. aliq. om.* qui sec. e. celum SW. terram, mare (sine et) MOR TU *vg. (non cod. caraf.) c dem. non gr. om. omnia p. que DI. eis: illis e. om. sunt Iren. (codd. opt.).*

25. qui spiritu sancto (per spiritum sanctum *gig. Iren. Lucif. Did.*) per os (p. hos CT, p. oos O; et os *Lucif.*; ore *Iren. Did.*) patris nostri dauid (> da. pa. nos. *gig. Iren.*; om. pa. no. *Did.*) pueri tui dixisti (locutus es *Did.*) ita *codd. nostri omnes et vg. et c dem. gig. Iren. Lucif. Uocat. gent. 2. 15, Did. (tri. 247 lat. ap. Tisch.) aut codices perditos reddentes, aut graecorum antiquissimorum lectionem emendantes, ut iudicant W. H. 'select readings' pag. 92 et Tisch. T. G. 8:* > qui per hos patris nostri dauid pueri tui per spiritum sanctum dixisti p et ita fere *syr. harcl. arm. cdd.*; graeci uero antiqui ordine turbato legunt ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος Δαυεὶδ παιδὸς σου εἰπὼν NABE 13. 15. 27. 29. 36. 38, 12^{let}, cat.¹⁸ *Tisch. T. G. 8, W. H., quae fere ad uerbum redduntur in e qui patris nostri per spiritum sanctum os dauid pueri tui dicens, sed redduntur in uersione anglicana 1881 'who by the Holy Ghost, by the mouth of our father D. thy servant, didst say, quod cum ordine Hieronymiano congruit; uersiones sahidicam, aeth. utr. uide apud Tisch.; qui per spiritum sanctum per os locutus est dauid puero tuo d et os δια π^{ου}σ α^γιου δια του στοματος λαλησας δαυειδ παιδου σου D^{ms}; qui locutus es*

dixisti
 quare fremuerunt gentes
 et populi meditati sunt
 inania?
²⁶ adsteterunt reges terrae
 et principes conuenerunt
 in unum aduersus dominum
 et aduersus christum eius
²⁷ conuenerunt enim uere in ciuitate ista
 aduersus sanctum
 puerum tuum iesum quem
 unxisti
 herodes et pontius pilatus
 cum gentibus et populis

israhel
²⁸ facere quae manus tua et consilium
 tuum decreuerunt fieri
²⁹ et nunc domine respice
 in minas eorum
 et da seruis tuis cum omni
 fiducia loqui uerbum tuum
³⁰ in eo cum manum tuam
 extendas
 sanitates et signa et prodigia
 fieri per nomen sancti filii
 tui iesu
³¹ et cum orassent motus est
 locus in quo erant congregati

per spiritum sanctum (in sp. sancto *cop.*) per os dauidis serui tui *syr. pesk. et cop.*; et (omisso spiritu sancto) qui per os patris nostri dau. sancti pueri tui dix. *Hil. (ps. 2) Aug. (x. 812) ubi forsam sancti ex recordatione uerborum spiritu sancto irrepsit; breuiorem sententiae formam δ διὰ στόματος Δαυείδ τοῦ παιδὸς σου εἰπών P I. 31. 40 al. longe plu. in codd. nostris non apparet, neque in patribus Latinis excepto Cereali contra Max. 10. 673 qui per os sancti pueri tui dauid dixisti. quare: ut quid e; quam Tert. (marc. iii. 22). fr̄e muerun: tumultuatae sunt Tert.*

²⁶ adst. BCF*GΘIM *Tisch.*, assit. U, astit. F*RW *vg.*; adsteterunt *d.* terre ORW. conuenerunt D; congregati sunt *d. Iren. Tert. aduersus: pr. bis scr. U* (sed corr.); aduersum sec. D.*

²⁷ conuerunt *dem.*, conuenerunt D; collecti sunt *d. Tert. (bapt. c. 7).* acnim C; *om. A*, + A¹. uerac C; uiri ut uultur S; om. T Tert. (prax. c. 28); reuera d, in ueritate p* Hil. bis (in ps. 2, et trin. l. 11) Aug. Cereal. (max.); deinde + uniuersi Tert. (prax.). > uere enim F. ciuitatem FM e. istam FM; hanc e*; hac d^o *gig. Iren., et > hac (uel ista) ciu. gig. Iren. Tert. (bis) Lucif. aduersum Θ; super d e. puerum: filium e gig. Iren. Tert. (bis) Hil. (bis) Lucif. > sanctum tuum fil. Hil. (bis) cum D^o (non d) 137. > puerum tuum sanctum p. iesum (ihesum e): om. *gig. Tert. (bis). huxisti C, unxisti ΘI. herodis DOS, erodes T; + quoque e p, + uero d; et gr. Ἡρώδης τε. poncius R; pontifices T; om. c Aug. pylatus C. gentibus: nationibus Tert. (prax.). om. cum gent. Hil. (bis) Aug. populis = λαοί plur.: populo D e; populus Hil. (bis) Aug. cum gr. E 3. 33. srahel C, hisrahel D, istrahel d e, israhel *vg.****

²⁸ que DISW; quaecumque *d. Iren., quanta e Hil. (ps. 2) Aug. et gr. ὅσα. tua: tuae GS (ut uid.) U* p*. om. et G; om. et consilium tuum O.*

consilium tuum A^oBCFKMRSUVW *vg. dem. e p, et uoluntas tua d. Iren.; habent σου ΝΑ²DE^oP al. pler.: om. tuum A*DGΘIT Tisch. c e* gig. Hil. Lucif. Aug. et gr. A*B 27. 105. decreuerunt (decreb. T): praefiniuit e *gig. p* Lucif.*, praedestinauit *d. Iren. (-uerat), Aug.*; praescripsit *Hil.*; uoluit primo decreuit *Bentl., sed secundis curis decreuerat. om. fieri gig. Lucif.**

²⁹ et nunc domine + deus Θ *dem. aspice d. in: om. D; super d e, ad gig. minas: minacias d; animas gig. sed cor. uat. 'minas non animas.' eorum: illorum Hil. > fid. omni d (Bentl.) et gr. exceptis D^oE.*

³⁰ in eo cum (*gr. ἐν τῷ τῆν χεῖρά σου ἐκτεινέω σε*) CDFGΘKOSTU (quum CΘ, quum T) *d, cf. iii. 26 in eo cum abertatur d: in eo quod ABI MRVW vg. Tisch. c dem. e p; dum gig. Lucif. manus dem. gig. Lucif. tuam: tuas dem.; om. d gig. Lucif. Bentl., et om. σου gr. A (deinde > σε ἐκτεινέω) B, non D^o. extends e, extendis gig. p* Lucif. > ext. manus gig. Lucif., > ext. manum tuam p. sanitates (contra gr. εἰς ἰσάω) codd. plur.: ad sanitates CD (-tis) MR²T *vg. c dem. gig. p* Lucif. Bentl. (sed uoluit sanitatem); in sanitatem (-te p*) e p*; ad curationem d. et pr.: om. D; ac Lucif. prodigia (τέρατα): portenta d. fiant d; facienda gig. Lucif. fieri per nomen arctius in ras. scr. U. om. sancti R; sanctum p. filii: pueri d e p Bed. (retr. 'in graeco'). iesu (ihesu C e) + christi I et iesu christi ³¹ et cum in ras. scr. I.**

³¹ et ad in it.: hacc c. cum (quum R, quum Θ) orassent (horassent C; deprecari essent p*, obsecrassent ipsi d): precatis eis e. motatus D; commotus *d. Iren. (Mass. p. 195). quo: qua gig. congregati: collecti d. Iren. inpleti d Aug. (v. 1384). om. omnes O* (+ cor.). > sancto spir. A Tisch. d et gr. ΝΑΒΔ 105. Iren. (gr.). loqueb.: coeperunt (cep. S) loqui SU. cum + omni Θ*

et repleti sunt omnes spiritu sancto
 et loquebantur uerbum
 dei cum fiducia.
³² Multitudinis autem credentium erat
 cor et anima una
 nec quisquam eorum quae
 possidebat aliquid suum
 esse dicebat
 sed erant illis omnia communia
³³ et uirtute magna reddebant
 apostoli testimonium

resurrectionis iesu christi domini
 et gratia magna erat
 in omnibus illis
³¹ neque enim quisquam egens
 erat inter illos
 quotquot enim possessores
 agrorum aut domorum
 erant
 uendentes adferebant pretia eorum quae
 uendebant
³⁵ et ponebant ante pedes

gig. p^a Lucif. fiducia (c ex o correcta I) sine addit. codd. plur. *vg. uett. plur. Lucif. Ambr. (spir. ii. 618) et gr. plur. : + uolenti credere* Θ* (sed exp.) *Par. lat. 342. 11932; + omni uolenti credere D Par. lat. 202. 16262 d e Iren. (gr. et lat.) cum gr. DE et Bed. (retr. 'in graeco'); + omni uolenti Aug.; + uolentibus credere Par. lat. 341.*

32. multitudines O. autem: uero *m p.* credentium RS; eorum qui crediderunt *d.* > erat credent. I. oor + unum DW *vg. cor. uat. c dem. gig. p Aug.; uersus saepius citatur apud patres; uide Sabatier. una: unum S. > anima et cor unum Hil. (trin. I et 7; in pss. 65 et 67); > anima una et cor unum Aug. (ii. 658, iii. 2. 405, 432, v. 1385). inc. turba autem eorum qui crediderant anima ac mente una agebant Cypr. (quater) Zeno; deinde + et non erat separatio (accusatio *d*) in eis ulla *d e Ambr. (esai. c. 7) Bed. (uide infra); + nec fuit inter illos discrimen ullum Cypr. (Test. iii. 3, op. et el. 25) Zeno, et + καὶ οὐκ ἦν χωρισμὸς (διακρισις D) ἐν αὐτοῖς τῆς (ουδεμα D) DE. nec (ne S, neque D) quaquam: et nemo *d gig. m p Aug. (v. 1385, ii. 658) Max. Taurin. (p. 45). eorum quae (que DI): ex eo quod d gig. Max. Taur.; gr. τὶ τῶν ὑπαρχ. κ.τ.λ. sed om. τὶ D^o. possidebat BCDFKTU^c VW *vg. c dem. gig. p Aug. (v. 1385), Max. Taur. : possidebant AGΘIMORS (possed.) U* d m. aliquit GW; quicquam d m gig., et > quicq. ex eo quod poss. d gig., > aliquid ex nobis (bonis?) suis e. suum (ἴδιον): proprium gig. Aug. (ii. 658); suum proprium m. dicebat BCDFΘKST UVW *vg. c dem. e gig. p Aug. (v. 1385) Max. Taur. : dicebant AGIMOR d m. > diceb. suum esse d e; > dicebat aliquid suum esse p Aug. (v. 1385); uoluit ut uertur Benth. > aliquid eorum quae possidebat dicebat suum esse, et gr. ἐστὶ καὶ οὐδὲ εἰς τὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι; breuius et nemo dicebat aliquid proprium Aug. (ii. 658); nec quicquam suum iudicabant ex bonis (> ex bonis putabant Zeno) quae eis erant Cypr. (Test., et op. et el.) Zeno. set R. erat B*O* e*; fuerunt Cypr. illis: eis d e m.*****

commonia D. *Bed. (retr.) 'in graecis exemplaribus, quod nostri codd. non habent, adiunctum est et non erat separatio in eis ulla; ac deinde quod et in nostris codd. continetur, sublatum nec quisquam illorum quae possidebant aliquid suum esse dicebant.'*

33. uirtutem G*R*. magnam G*. > magna uirt. e cum gr. EP al. pler. apostholi C. > testimonium apostoli *d gig. p Iren. cum gr. plur. (non autem AE min.). resurrectionis RS; resurrectionem d, de resurrectione e. iesu ohristi domini codd. plur. (partim in ras. B) cum gr. NA: iesu chr. dom. nostri Θ *vg. (non cod. caraf.) gr. min. 15. 18. 36; > christi iesu domini C; > domini iesu (iesu e) christi d e et gr. DE, et > domini iesu (sine christi) gig. p Iren. Aug. (v. 1385) et gr. BP al. longe plu. et gratia (gracia S): om. et d; gratiaque Aug., gr. quoque e, gr. autem p. in: om. D; super de Aug. omnes eos e, omnes illos Aug.; > eos omnes d, > illis omnibus dem. gig.**

34. nec D d e *gig. p. *gens I, hegens C, aegens S. > egens quis p (> egens quisquam Benth.), inops (inosp cod.) quisquam d, indigens aliquis e, cum ord. graeco. inter eos p; in eis d e. quodquod CF*IST; quicumque gig. om. enim sec. D d (non D^o). possessores DST. agrorum (χωρίων): praediorum d e *gig. p Aug. (v. 1385, iii. 2. 802). aut: uel p Aug. bis; et R. domum d. > dom. aut agr. dem., > erant praed. aut dom. d cum D^o. uidentes S; + praedia (pre. T) sua C T; + et S d, et D^o post παλουντες περγίτ (ε)αι φεροντες τειμας των πιπρασκ. afferebant BCF⁴ΘK MRSUVW *vg. Tisch. pretia (prae. CIM, precia RSW): praetium F. pretia eorum in ras. satis longa scr. U. eorum (om. d) quae (que I) uendebant (uindebant S, ueniebant d, uendebantur c): uenaliu e; uenditorum gig.; illorum tantum Aug. (v. 1385 semel), eorum Aug. (v. 1385 semel, iii. 2. 802).***

35. hante C; ad d p Aug. (iii. 2. 802); + re S* (sed eras). diuidebantur cum B*CFGΘIKMO RS c, distribuebantur d, cf. diuidebant DT et ita tepl., correctio ut credimus Hieronymiana non ex

apostolorum
 diuidebantur autem singulis
 prout cuique opus erat
³⁶ ioseph autem qui cognominatus est
 barnabas
 ab apostolis
 quod est interpretatum
 filius consolationis
 leuitus cyprius genere
³⁷ cum haberet agrum uendidit
 illum et attulit pretium
 et posuit ante pedes apostolorum.

V. ¹ Uir autem quidam nomine
 ananias cum saphira
 uxore sua
 uendidit agrum ² et fraudauit de
 pretio agri
 conscia uxore sua
 et adferens partem quandam
 ad pedes apostolorum posuit
³ dixit autem petrus
 anania cur temptauit satanas cor tuum
 mentiri te
 spiritui sancto

graecco, sed secundum sensum, ut constaret pretia diuisa fuisse: diuidebatur (= *diebidero uel diebidero et angl. 'distribution was made'*) AB²UVW *vg. Tisch. Bentl. cor. uat. dem. e gig.*, distribuebatur *p Aug. (semper). autem: uero d; om. D.* > et distrib. (*sine autem Aug. (ii. 783).* *singulis (ἐκάστῳ): unicuique e gig. p Aug. (exc. ii. 783), ἐνί ἑκαστῷ D^o.* prout (prohut C; secundum *d*) ouique (unicuique D; *om. gig. Aug. iii. 2. 802*) opus (hopus C) erat = καθὼς ἂν τις χρεῖαν εἶχεν: prout quisque desiderabat *p**; prout quique opus hauebat *e*.

36. iosep G^oI. autem: uero *p*. barnabas: barsabas ζ et *edd. antt. Hailbr. 1476, Wild 1481, Kesler 1487.* ab bis *scr. A**, *pr. erasum.* est interpretatum F Θ I; > interpretatum est T; interpretatur C, et interpretetur D. consolationis (consu. D, consolac. RS) *codd. vg. c dem. p^o = παρακλήσεως: exhortationis gig., exhortationis d, obscrationis e; quod erat in p^o non liquet (forsan 'miserationis).* leuita D *d gig. p.* ciprius RT. > cyp. leu. *d cum D^o.* genere: natione *e*.

37. cum (quum Θ) haberet (aberet R) agrum (predium *p*) = ἐνάρχωτος ἀντὶ ἀγροῦ (χωρίου D): constituto ei praedio *e*, cum esset ei ager *d*. uindedit S; uendens *e*; uenundato *d*. illud C; eum *vg.*; eo *d*; *om. e gig. p.* *om. et pr. d e.* attulit CDFGIO; + hanc *d*. pretium (praet. FGI, prec. RS): pecuniam *d e p*; *gr. τὸ χρῆμα.* et posuit: posuitque *p*; *om. S.* hante C; ad *e p*; iuxta *d*; *gr. πρὸς NE min., παρὰ BDP al. pler.*

V. 1. Inc. in eodem autem tempore *e et E^o.* autem *om. e gig. p et E^o.* > quidam autem uir *d*. nomine *ex* nomine V. ananias ('Ananias) CFG Θ *KMORSUV *vg. c d e gig. p:* ann. ABD Θ *ITW. > an. nomine *e p cum gr. NBEP al. pler.* saphira ADMR ζ ζ *c p*, zaphira W, saphira ζ *d*, saphira ϵ° , sappira ϵ° , sapphya I, saphphya C: saphra BFGKTUV, saphra S *gig., saphya* Θ O; *gr. σαφάπη ABP al. pler., σαφφ.* DE. uindedit S. agrum: possessionem *d e p**; *gr. κτήμα; deinde + suum SU.*

2. fraudauit (ἐνοπίσατο) *codd. (-bit O^o T) vg.*

et uelt. plur.: fraudatus est S* (*corr. S'*); subtraxit *d gig.* prec. MRS, praet. CFGI. agri: *om. d e gig. p* (Bentl.) cum gr. conscia (+ sibi p*); erasit cor. deinde iterum scripsit* uxore (hux. C): consciente et uxoris *e*, conscia et uxore (*Bentl.*) = συνειδυίης καὶ τῆς γυν. sua (suac *e*) = ἀντροῦ EP *al. pler.: om. uoluit Bentl. cum gr. NABD (non d) min. adferens (cf. u. 16) DGIO, aff. codd. rell. vg. Tisch.: cum adtulissent d. quamdam ζ ζ ; quendam R* (*corr. R'*); aliquam *e gig. p**. ad (ante *e gig.*, iuxta *d*) pedes: *om. G* (+ G')*. apostolorum C. > pos. ad pe. apost. I (*gig. p*).*

3. dicit *cor. uat.**, ait *gig. autem + ad illum e cum E^o.* petrus: + ad eum W *dem. p, gr. min. 29 sah. syr. harcl.*; + ad ananiam W ζ ζ (*i. e.* dixit autem petrus ad ananiam, anania, cur etc.) cum *edd. ant. plur. anania ('Anania) CG Θ *M O vg. c e gig. p, annania ADF Θ *I (deinde def. ad u. 24) TUW:* ad ananiam (*πρὸς ἀναναν D*) B (ann.)KRSV *d cor. uat. mg. quor C Θ T; quare e Bed.*; ut quid *d gig. p Lucif. temptauit (sed ἐπειρασεν in graecis non inuenitur) AT, tempt. codd. rell. (timpt. S) Tisch., tent. vg.: impleuit (gr. ἐπλήρωσεν) e Cypr. (Test. iii. 30) Valerian. (hom. 4) Ambr. (sp. 3) Uigil. Bed. (expos. 'in alia transl. iuxta graecum exemplar');* repleuit *gig. p* Lucif. (bis) Auct. qu. N. T. (qu. 97); adimpleuit d. sathanas CRW gig.* > cor tuum sat. Θ . mentiri te (*ψεύσασθαι σε*) *codd. plur. vg. c d dem. p^o Cypr., mentire te AFOS Tisch. e cf. Priscian. viii. 799: mentiri (om. te) Lucif. (p. 159) Aug. etc., uide Sabat.*; ut mentireris *gig. p* Auct. qu. N. T. Uigil.*, ut fuisses mentitus *Lucif. (p. 160).* spiritum sanctum *e*; apud spiritum sanctum *Cypr. (codd.); et Cypr. (codd. opt.) et Valerian. + cum esset fundus in tua (uestra Ual.) potestate; non hominibus mentitus es (-ti estis Ual.) etc. et: ut Lucif. Uigil. (Uarim. 743). fraudare (νοπίσασθαι) codd. plur. vg. c dem. p^o: fra^ddari M; fraudares A *p**; fraudauit S; usurpare *e*; subtraheres *gig. Lucif. Uigil.*; intercipere te *d et uoφ. σε DP min. de: ex d. prec. RSW, praet. CFGM; praetium d.**

- et fraudare de pretio agri?
 4 nonne manens tibi manebat
 et uenundatum in tua erat
 potestate?
 quare posuisti in corde
 tuo hanc rem?
 non es mentitus hominibus
 sed deo
 5 audiens autem ananias
 haec uerba cecidit et expirauit
 et factus est timor magnus
 in omnes qui audierant
 6 surgentes autem iuuenes
 amouerunt eum
 et efferentes sepelierunt.

- 7 Factum est autem quasi
 horarum trium spatium
 et uxor ipsius nesciens quod
 factum fuerat introiit
 8 respondit autem ei petrus dic mihi si
 tanti agrum
 uendidistis?
 at illa dixit etiam tanti
 9 petrus autem ad eam
 quid utique conuenit uobis
 temptare spiritum domini?
 ecce pedes eorum quisepelierunt uirum
 tuum
 ad ostium et efferent te
 10 confestim cecidit ante pedes

agri (τοῦ χωρίου): praedii *d gig. Lucif. Uigil.*; possessionis *e.*

4. uenundatum *Ϝ*, uenum datum *G*; uenditum *D e gig. ϐ Lucif. Ambr. Aug. Uigil.*; destructum *d*; *cf. ii. 45, vii. 9.* > potestate erat *d e gig. Bentl. cum ord. graeco.* quare: cur *D** (quare *cor. int. lin.*); quid utique *d e ϐ*, quid est quod *gig. Lucif.*; *gr. τι ὄρι.* posuistis *e**. > rem hanc *e*, > rem istam *gig. Lucif., gr. τὸ πρᾶγμα τοῦτο*; facere dolose rem istam *d et ποιησαι πονηρον τουτο D**; ut faceres ista *ϐ*. > hanc rem in corde tuo *SU.* non + enim *D.* est *U** *e**. > homin. mentitus *O cf. Cyp. supra u. 3. set R.*

5. audiens (audens *R*) autem (*om. FOSU*) = ἀκούων δέ: statimque audiens *e et και ευθως ακουων E**. annanias *ABD*OUW.* haec (hec *SW*) uerba: > u. haec *e ϐ Bentl. cum ord. graeco,* sermones hos *d*; hos serm. *gig. Lucif.*; deinde + subito *d*, + momento *ϐ et + παραρημα D.* oecidit (caec. *BC,* cic. *D,* cedit *S*) et (*om. O**; + *rec.*): cum cecidisset *d*; cadens in terra *ϐ.* expirauit *A*BMOUV*; obrigit *d.* factus *O.* in: super *vg. c d e gig. Lucif.* omnes (omnibus *T**): eos *O.* qui audierunt *D vg. cor. uat. ('antiqui');* q. audiebant *CMT d gig. Lucif.*; audientes *e ϐ*; + haec *e cum gr. EP al. pler.*

6. exurgentes *ϐ*; cum surrexissent *d*; uenientes *gig. autem: om. S*; + protinus *e et E**. iuuenes *OT,* iuuenis *S,* iuniores *ϐ*; adulescentes *e Lucif.,* adolescentuli *gig. amouerunt* (amm. *DR,* amoto *S**) = συνίστελλον: collegerunt *CT ϐ**, collex. *e*; inuoluerunt *d*; sustulerunt *Lucif.,* tulerunt *gig. eum:* illum *ϐ. om. et O.* efferentes (ἐφεύγαντες): ferentes *ϐ**, cum extulissent *d*, traducentes *e*; euntes *gig. Lucif. sepelierunt S*; + eum *AC.*

7. factum est (*sine autem*) *BFKSV d*; factum-que est *gig. horarum D.* > horarum fere *gig. trium: . i. D. spatium* (spac. *RS*: inter-

uallum *e gig. ϐ Lucif.*; *gr. διάστημα.* > interuallum horarum fere trium *Lucif. huxor C. ipsius cum BDF*ORSUVW vg. dem. e:* eius *ACGMT c d gig. ϐ Lucif. nesciens:* ignorans *e ϐ. quod fao. fuerat* (esset *e,* erat *d gig. et* > erat factum *Lucif.*): quidnam esset facti *ϐ. introiit ABCFG*KR TV,* et introiuit *D MOSUW vg.: intrauit gig. Lucif.*

8. respondit (ἀπεκρίθη *NABP etc.*) *BDFG*KO SUVW* *cor. uat. c dem. Bentl., et respondens AM:* dixit *CR (in ras. scr.) T5 d gig. ϐ Lucif. cum D** *eieen. autem:* itaque *ϐ*; *om. gig. cum 15. 17. 73 cf. dixitque Lucif. = καὶ ἀπεκρ. 180. ei (αὐτῇ P al. plu.): ad eam d ϐ, ad illam gig. Lucif. = πρὸς αὐτὴν NABD*; *om. GK. inc. ad quam petrus ait e cum E** *πρὸς ἣν ο π. εφη. mihi* (michi *BW*): + dixit *M (non A)*; + mulier *BF KRSUVW vg. (non cod. caraf.) dem. ϐ, contra graecum. tanto pr. D* (superscr. i cor.)* *OU,* tantum *S ϐ**, tantus *A**; + pretii *T,* + praetio *D**.* agrum (χωρίον): praedium *d gig. Lucif. uendidistis* (uinded. *S,* uendistis *M* sed corr.*) = ἀπέδοσθε: uendidisti *BT (ut udtur) ϐ* Lucif. at* (ad *CF**) illa (illi *U**): illa autem *e,* illa uero *gig. Lucif.*; *om. S. dixit:* ait *gig. Lucif. etiam CR,* eciam *W*; itaque *gig., ita ϐ*; *om. Lucif. tanto sec. D* (sed corr.) OU;* tantum *S d,* tantus *A**; *om. gig.*

9. petrus autem (ὁ δὲ Πέ. *NBD min.*) *codd. et vg. (p. uero d, et p. gig.): + ait D*ORT c (cf. M gig. infra) et + εἶπε A al. pler.; et* > dixit *au. petr. ad eam e,* > et dix. ad eam *petr. ϐ, et eieen de π. πρὸς αὐτὴν E. eam* (illam *gig.*) + ait *M,* + inquit *gig. om. pe. autem ad eam Lucif. huiusque C*; *om. gig. Lucif.*; quod *Uigil. inter uos gig. Lucif. temptare AT:* tempt. *codd. rell. (timpt. S sed i in ras.) Tisch.; tent. vg. saepelierunt C. uirum:* maritum *e. tuum + stant D e et + εἰσ-ταραται E**. ad hostium *CDR*; in ostio *et + sunt*

- eius et expirauit
 intrantes autem iuuenes
 inuenerunt illam mortuam
 et extulerunt et sepelierunt ad uirum
 suum
¹¹ et factus est timor magnus
 in uniuersa ecclesia et in
 omnes qui audierunt haec.
¹² Per manus autem apostolorum fiebant
 signa et prodigia multa in plebe
 et erant unanimiter omnes

- in porticu salomonis
¹³ ceterorum autem nemo
 audebat coniungere se illis
 sed magnificabat eos
 populus
¹⁴ magis autem augebatur
 credentium in domino multitudo
 uirorum ac mulierum
¹⁵ ita ut in plateas eicerent
 infirmos et ponerent
 in lectulis et grabattis

gig. Lucif. et: om. R^o; ut gig. efferant gig. > efferent et CTU.

10. *confestim (sine et) codd. plur. vg. c dem. contra graecum: et confestim CORT, et protinus gig. Lucif.; > cec. autem confestim e, et cecidit- que conf. d, conceditque (ceciditque p³) conf. p; graeci ἐπεσον δὲ παραχρημα plur., και εσ. παραχρ. D. caecidit BC. ante: ad ΘTV d p*. expirauit plur. (-bit T): exsp. ABGMOUV Tisch.; per- obriguit d. ingressi autem e, introgressi uero p, cumque introissent d. iubenens O* (corr. gl.) T, iuuenis S; adulescentes e gig. inuenierunt D. illam: eam d e gig. extulerunt et: cum extul- lissent d (= ἐξενέγκαντες plur., sed συνστειλαντες ἐξηγεσαν D^o), efferentes e p; elatam gig. saepe- lierunt C, sepil. DS; + eam S p. ad: iuxta T p³. uirum: maritum e.*

11. *es⁴ T. factus est itaque gig. (sine et). in: super bis d. huniuersa C; uniuersam Benth., omnem e, totam d. ecclesia OS, ecclae. M, aecl. CU, aeclle. R, aeglesia T, aecllesia D; ecclesiam d e Benth. et sec. om. S. omnibus Θ gig. audierunt BDFGΘKMR SUVV vg. c d dem.: audierant AO; audiebant CT e p; uidebant gig. hec SW; hoc D.*

12. *autem: uero d. prodigia: portenta d. multa: magna B. plebe: populo d e p. et sec. om. S. unanimiter C, unian. DOS*; unanimes p, uno animo gig. Lucif.; pariter d; gr. δημοθυμάδον. omnes: uniuersi d; + in tem (sic) d et + en τω ιερῷ D 42; + in templo congregati e et + en τω ναῷ συνηγμένοι E. portico DS, porticum CG*RT d p* t. solomonis GS d e, salam. M*, salem. D.*

13. *ceterorum (caet. DM⁵ 5) autem (uero e) nemo (τῶν δὲ λοιπῶν οὐδείς): nec quisquam ex ceteris d et kai ουδεις των λ. D^o; et nemo t. audebat: curabat d. coniungere se (κολλᾶσθαι) codd. longe plur. (et Θ^o) dem.: > se coniung. AMS vg. Tisch. cor. uat. t; > se illis coniung. c; coniungere (om. se) Θ* e; adherere d, accedere p, et > ad illos accedere gig. Lucif. illis: eis d e, ad eos p, cum illis t. set R. magnificabant DGΘ. eos: illos gig. t Lucif. populos G d t; populi*

D; plebs e gig. Lucif. distinguit eos populus autem magis etc. Θ.

14. *magis autem: > autem magis Θ (uide ad u. 13); magisque d gig. p (magis bis scr. p^o) Lucif. augebatur: augebat S (bis scr. S^o, sec. eras.); audebantur gig. p. Lucif., adiciebantur d e. credentium R S (+ numerus); credentes d e gig. p Lucif.: et gr. est προσετιθεντο πιστεύοντες τῷ κ., πλήθη κ.τ.λ. om. in d e gig. p Lucif. uirorum + quoque e, + que d, et gr. ἀνδρῶν τε. hac C; et d e p.*

15. *in plateas (eis τὰς πλατείας NABD³ min., κατὰ τὰς πλ. D*P i ad. plu.) cum B*CDFGΘKR TV vg. c: in plateis (en ταισ πλαταισ E^o) AB¹M OSUW d dem. e (om. in*) gig. p^o (patis uel pratis p^o) t Lucif. eicerent vg. Tisch., eiecerent V, iecerent D, eiecerint O; inferrent d, afferent p; pone- rentur S. infirmos (ἀσθενείς): aegrotos e; + eorum d, + suos p, et + αὐτῶν D 15. 18. 36. et inponerent Lucif.; et ponebant O; om. S; + ante eos e, et + ἐνπροσθεν αὐτῶν E^o. et sec.: ac vg.; + in D. grabattis cum ABDMU: grabatis CFΘO RSW² 5 6, grabbatis KV5, grauuatis T, crabat- tis G. ut sec.: et CST. uenientis petri d. saltim codd. plur.: saltem B³FM^oW vg. Tisch.; uel d e gig. p Lucif. humbra C. illius codd. plur. vg. c dem. t, et eius DMSU e = αὐτοῦ E 33. 66^{uad}: om d gig. p Lucif. cum gr. plur. hobum- braret C; umbraret D; inumbr. d gig. Lucif., adumbr. p. quenquam 5 6; quemcumque d, aliquem gig. Lucif.; alicui e p. eorum: illorum UW vg. c d: item sine addit. cum BCFGKR*TV t Benth. et graecis (exc. DE): + statim salui fie- bant SU; + et liberabantur (-batur D, -rentur dem. cod. caraf.) ab infirmitate (+ sua D gig. Lucif. cod. caraf.) ADO cod. caraf. c dem. gig. Lucif.; + et liberarentur (-bantur Θ) ab infirmitatibus suis (eorum T^o) Θ T^oW 5 6 cor. uat.*; et liberarentur (-bantur M) omnes ab infirmitatibus suis (-te sua R^o) MR² 5 6; + et liberarentur (liuerabantur d) ab omni ualetudine (-nem ualetudinem d) quam (quem d) habebant (+ unusquisque eorum d) d e; + et liberabantur ab omni infirmitate (+ sua p^o)*

- ut ueniente petro
 saltim umbra illius obumbraret quem-
 quam eorum
 16 concurrebat autem et multitudo uici-
 narum ciuitatum hierusalem
 adferentes egros et uexatos ab spiriti-
 bus inmundis
 qui curabantur omnes.
 17 Exsurgens autem princeps
 sacerdotum et omnes
 qui cum illo erant
 quae est heresis sadducaeorum
 repleti sunt zelo
 18 et iniecerunt manus in apostolos et

- posuerunt illos
 in custodia publica
 19 angelus autem domini per noctem
 aperiens ianuas carceris
 et educens eos dixit
 20 ite et stantes loquimini
 in templo plebi omnia uerba
 uitae huius
 21 qui cum audissent intrauerunt diluculo
 in templum
 et docebant
 adueniens autem princeps
 sacerdotum et qui cum
 eo erant

quam habebat unusquisque eorum *p*; *græci* + *καὶ ῥωθῶσιν ἀπο πάσης ἀσθενίας ἧς εἶχον* E, + *ἀπηλλασσοντο γὰρ ἀπο πάσης ἀσθενίας ὡς εἶχεν ἕκαστος αὐτῶν* D.

16. *concurrēbat* (occur. D, curr. *cor. uat.*, conueniebat *d*) autem (uero *d*) = *συνήρχετο δέ*: quamobrem concurr. *e et dio συνήρχετο* E^o. *om. et pr.* DST *d* *gig. Lucif. et gr.* D*. uicinarum (coniunctarum *e p*) ciuitatum = *τῶν περὶ πόλεων*: finium undique *d* (*τῶν περὶ πολ.* D*); *deinde* + in CMT *c d dem. e cum gr.* DEP *al pler.* iherus. CT, hieruss. D, ierus. *vg.*; *distinguit* ciuitatum. hierusalem afferentes K. adferentes ADFΘOS *Bentl.*, aff. *codd. rell. vg. Tisch.*: ferentes *d*, portantes *gig. Lucif.*; + *secum e cum* E^o. egros (*dōtheis*) ADFORSTW, hegr. C, aegros BGΘK UV *vg. Tisch.*: egrotos M; infirmos *d e gig. p Lucif.* uexatos ab (a RU^c *vg. e*) spir. inmundis (imm. K *vg. Tisch.*): eos (*om. d*) qui uexabantur ab spir. inm. (> a spir. inm. uexabantur *gig. Lucif.*) *d gig. p Lucif.* qui: et *gig. p Lucif. et gr.* D *min.* curabantur omnes (uniuersi *d e p*): > omnes sanabantur *gig. Lucif.*; *deinde* + in nomine domini *l*, + et magnificabant dominum iesum christum U *sangall.* 63. 75^a.

17. *exsurgens* (exur. COTW *vg.*) autem = *ἀναστὰς δέ*, cum surrexisset autem *d*: + annas D, *cf.* > annas autem (*sine* exsurgens; *i. e.* *annas pro anastas*?) *p*; et haec uidens (> uidens haec *Bed.*) exsurgens *e Bed.* (*retr.* 'græcus') cum E^o *καὶ ταῦτα βλέπων ἀναστὰς*. principes sacerd. *gig.*; pontifex *d*; + annas Θ. illo: eo *e*, ipso *d. om.* erant *d e*. quæ (que D) est (et *Tisch.*): constituta *e*; *om. gig. Lucif.* haeresis *vg. Tisch.*, heresis D, hereses Θ; secta *d.* sadduce. MOT, saduce. DRW, sadduche. C; *om.* S. inpleti sunt *d*; repleta est D^{mo}. zelo: inuidia *gig. Lucif.*; *aepulationem (sic) d.*

18. iniecerunt (inie *in ras. scr. c*; iniecerunt

D): miserunt *d.* manus + suas *e cum gr.* EP *min.* in apostolus G*, in apostolis *p*; apostolis *gig. Lucif.* illos: eos DΘOTW *vg. cor. uat. mg. c d dem. e p.* custodiam ΘO *lux. Lucif.*; adseruatione *d*; *gr. ἐν τήρησει* (*εισ τηρησειν* E). publica DS; publicam Θ *lux.*, puplicam O; *om. Lucif.*; *deinde* + et abierunt unusquisque in domicilia *d cum Dor.*

19. angelus D. autem: uero *p.* nocte *ut uidetur* S. *om. per* noctem *Lucif.* > per nocte uero angelus domini *d et* *totē dia νυκτός ἀγγελος κῦ Dor.* aperiens (app. R) *codd. vg. et c dem.* = *ἀνοίξας* NA *min.*: aperuit *d e gig. p Lucif. et ἤνοιξε* B(D)EP *al. pler.* ianuas (nua *sup. lin.* S; ianuam *p*; ostia *e*) carceris: *om. R*(+ R*)*. et educens eos (+ foras Θ^{mo}) dixit: cumque (et cum *p*) eduxisset (*dux. d*) eos dix. *d e p*; et eduxit illos dicens *gig. Lucif.*

20. ite et (*om. Θ*, + sup. lin.*) stantes: euntes state *p.* loquimini V. > in templo loq. DS (*lo sup. lin.*) TU *gig. Lucif. et* > in tem. et loq. *p.* loq. in tem. plebi *in ras. scr.* Θ. pleui C; *om.* S; populo *d p.* ad populum *gig. Lucif.* loq. plebi omnia *arctius in ras. scr.* U. omnes sermones *p.* uite W. huius: eius *d.*

21. qui (quod *p*) oum (quum Θ*R, quum Θ^o) audissent (audiissent D): cum haec itaque aud. *gig. Lucif.*, cum aud. autem *d*; exeuntes autem de carcere *e et E^o ἐξελθόντες δε εκ της φυλ. et fere syr. pesh. ar.* intrauerunt: introierunt CT *d e gig. p Lucif.* deluculo DS; sub luce *gig. Lucif.*, sub ante lucem *d*, sub diluculo *p** (*om. sub cor.*). templo *e gig. p.* doc.: + eos *gig.*; + in nomine domini nostri (*om. dom. nos. w*) iesu christi Θ *w Par. lat.* 341. 342*. 343. 11932. 16262. adueniens (*παραγενόμενος*) ACDGΘMOUW *vg. c dem. e gig., cf.* cum aduenissent *p*, cumque uenisset (*et om. autem*) *d*: audiens BFKRSTV *lux. contra graecum*; *cf. S u. 25.* princeps^a sac. T; pontifex

conuocauerunt concilium
 et omnes seniores filiorum
 israhel
 et miserunt ad carcerem
 ut adducerentur
²² cum uenissent autem ministri et aperto
 carcere
 non inuenissent illos
 reuersi nuntiauerunt ²³ dicentes
 carcerem quidem inuenimus
 clausum cum omni

diligentia
 et custodes stantes ad ianuas
 aperientes autem neminem
 intus inuenimus
²⁴ ut autem audierunt hos sermones
 magistratus templi et principes
 sacerdotum
 ambigebant de illis quidnam fieret
²⁵ adueniens autem quidam
 nuntiauit eis
 quia ecce uiri quos posuistis

d; principes sac. *e p.* eo (illo *gig.*, ipso *d*; eis *p*) erant (*om. d*): eoiant B; + exurgentes ante lucem et *d cum D^{or}*. conuocaberunt *e.* consilium G^{*T}. omnes saeniores C; omnem congregationem *gig. Lucif.*, omnem senatum *d*; *gr. πᾶσαν τὴν γερουσίαν. om. filiorum gig. p^{*}*. srahel C, hisrahel D, israel *vg.*, israhel *d. e.* misserunt + ministros D. ad *codd. plur. vg. uett. plur.*: in ADGΘ *e gig. lux. Lucif. Tisch.* ut adducerentur (*c sup. lin. O*): ut adducerent eos CDT, > ut eos adducerent *gig. Lucif.*; adducere eos *e p^{*}* (?); adduci eos *d*; *gr. ἀχθῆναι αὐτούς.*

22. oum (quum Θ) uenissent (ueniissent D) autem (> autem uen. Θ *vg.*) ministri = οἱ δὲ παραγερόμενοι ὑπηρέται NAB *min.*, *cf.* uenerunt autem *min. Lucif.*: > *min. autem (uero p)* aduenientes *e p*, *min. uero cum uenissent d, et oi δὲ ὑπηρ. παραγερόμενοι DEP al. pler. et aperto carceris (carcerem p^{*}) = και ἀνοίξαντες τὴν φυλακὴν D^{or} syr. harcl. (cui^{*})*, et aperuissent carcerem *d*: *om. e gig. Lucif. (srd habet et) cum gr. rull. non inuenissent (-iissent D) codd. plur. et vg.*: *om. p^{*}*; non inuenientes M; non inuenierunt *d e gig. p^{*} Lucif.* illos: *om. p^{*}*; eos U *d e gig. p^{*}*; item sine addit. *codd. vg. uett. plur. (et p^{*}) contra gr.*: + in carcerem (-re *gig.*) *e gig. p^{*} Lucif. et ἐν τῇ φυλακῇ gr. plur.*; + intus *d et + eow D. reuersi (ἀναστρέψαντες sine add. 13)*: + autem *e = ἀναστρ. δὲ gr. plur.*; > et regressi *gig. p Lucif. = και ἀναστρέψαντες D^{or} (non d)*; reuersi sunt O *d et forsan c (ras. 3 aut 4 litt. post τούτ.)*, deinde + et *O^{re} d. nunciau. RSWSC*, nuntiab. T; renuntiau. *d Lucif.*, *græci enim ἀπηγγειλαν*; pronuntiau. *e. reuersi . . . et cus. (23) arctius scr. et partim in ras. B.*

23. dicentes + quoniam *e (non E^{or}) gig. h Lucif.*, + quia *d*; *et gr. + ὅτι (exc. E).* carcerem: pignarium *h. om. quidem d e h et gr. NABD (non EP) min. clausum D, clausam G.* > clausum inuenimus *gig. lux. Lucif.* oum: in *d gig. h Lucif.* omnia F^{*} (*a erasa*). diligencia RS; firmitate *h. oustodes*: ugiles (*sic*) *d*; + tantum *p. om. stantes O. ad (ἐν τῶν θυ. NABD 31.*

96) *codd. et uett. plur.*, *cf.* in *gig. Lucif.*: ante MR^{*T} *vg. h (!) = πρὸ E^{or} P al. pler.* ianua *gig. Lucif.*; ostium *d e p*, ostia *h.* > ad ianuas stantes Θ *lux.* aperiens F^{*}; cum aperuissemus *gig. h Lucif. om. autem d. om. intus h p.* > intus neminem *d e (Bentl.) cum ordine graeco.* > inuenimus intus D.

24. ut autem (uero *d*) audierunt (ὡς ἐὲς ἤκουσαν) BDFΘKRSUVW *vg. c d e Lucif.*: > ut audierunt (-rant O) autem ACGMOT *dem. gig. p Bed. (ex graeco) Bentl.*; et quomodo aud. *h.* > sermones hos *d Bentl. cum ord. gr.*, uerba haec *e h (ista) p Bed. magistratus templi et principes (prin in ras. A) sacerdotum = fere δ τε στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ κ. οἱ ἀρχιερεῖς NABD min.*, *cf.* praetorque templi et ipsi pontifices *d*, prefectus quoque templi et principes sac. *p*, pontifex et princeps sacerdotum *gig.*, et > principes et pontifex sacerdotum *Lucif.*, magistratus templi et pontifices *h*: sacerdotes et mag. te. et principes sac. *e Bed. (ex graeco) cum gr. E oi ιερεις και ο στρ. του ιεροῦ και οι αρχιερω, et ita fere P min. ambigebant (hamb. C, ambigebat IV^{*}) = διηρόρουν, cf. hesitabant *d gig. Lucif.*, confundebantur *h p (+ mente)*: mirabantur et ambigebant *Bed.*, mirari coeperunt et confundebantur mente *e, cum E^{or} εθανμαζον και διηρορουν.* illis: eis *d (e) p*, ipsis *h.* quid nam W; quid *gig. Lucif. fletet (γίνοντο plur., γενηται D^{*}): esset CS* (corr. Sⁱ) T gig. h p Lucif.*, factum esset D; deinde + istud CT, + hoc *p (Bentl.)*, + de hoc *d, et > illud esset gig. Lucif.*, > hoc esset *h, et + τούτο gr.*; uult esse hoc *e, > uult hoc esse Bed. (cf. ii. 12), et θελοι ειναι τούτο E.**

25. aduenie |||| ens I; cum uenisset *d*; at diens S. autem: uero *p.* nuntiab. T, nunciau. RSWSC; adnunt. *d*, renunt. *gig. Lucif.* eis: illis *gig. Lucif.* quia (*ὅτι gr. plur.*) *codd. vg. uett. plur.*: dicens *gig. p Lucif.*; dicens quoniam *h ut uditur, et gr. λέγων ὅτι min. pauc. sed nulli λέγων sine ὅτι. posposuistis I* (pos eras.)*; misistis *h. carceris (gr. enim ἐν τῇ φυλακῇ) ADF^oΘ^{*I} (cer sup. lin.) KRV dem. (Bentl.)*, custodia *gig. Lucif.*: car-

in carcere sunt in templo
stantes et docentes populum
26 tunc abiit magistratus
cum ministris et adduxit
illos sine ui
timebant enim populum
ne lapidarentur
27 et cum adduxissent illos
statuerunt in concilio
et interrogauit eos princeps
sacerdotum 28 dicens
praecipiendo praecepimus
uobis ne doceretis
in nomine isto

et ecce replestis hierusalem
doctrina uestra
et uultis inducere super nos
sanguinem hominis istius
29 respondens autem petrus
et apostoli dixerunt
oboedire oportet deo magis
quam hominibus
30 deus patrum nostrorum
suscitauit iesum
quem uos interemistis
suspendentes in ligno
31 hunc deus principem et saluatorem
exaltauit

cerem BCF*GΘ°MOS (c||arcerem)TUW *vg. c d p*,
et custodiam *h* (iudicante Berger). *om. sunt C.*
> in templo sunt T *gig. h p Lucif.* populum:
plebem *e.*

26. habiit CR, abit D, cum abisset *d.* magi-
stratus (δ στρατηγός): princeps *gig. Lucif.*, ipse
praetor *d*, prefectus templi *p*; *item* + in templo *e*
cum *E^o*. > magistr. abit D. *om. et d e.* ad-
duxit (abduxit *h*): adduxerunt OW; deduce-
bant *d*, *item* ἤγαγον D* *l^o* (ἦγεν uel ἤγαγεν
rell.). illos: eos D *d e.* sine: non cum *e*
gig. Lucif., non per *h*, et *gr. οὐ μετὰ*; cum *d*
et *μετὰ* D*. uim IS *d p**, *cf. h* (uimettues ne
forte lapiraretur a populo). timebat I. etenim
Lucif.

27. et cum (qum R, quum Θ): cum autem
e gig. Lucif., cumque *d*; ut? (*conicit* quo *Corssen*)
modo *h*; quos cum *p*. adduxissent: perduxer-
unt *h*. illos: eos CT *d dem. e gig. h Lucif.*;
om. p; + et B. *om. statuerunt h.* in concilium
M *Lucif.*; in conspectu concilii *h.* et *sec. om.*
B° *h.* interrogabit T. eos: illos *c.* princeps
(principes *e lux.*) sacerd.: sacerdos *gig. Lucif.*,
pontefix *d*; *gr. ὁ ἀρχιερεύς, sed ο ἱερεὺς* D*. libere
cepit (?) ad eos praetor dicere *h.*

28. dicens (*om. h*; *uide supra*): + nonne *e p*
Bed. ('*in graeco*'), + non *h*; et + οὐ *N°D* (*non d*)
EP *al. plur.* praecipiendo (*pre. KRVW*) praep-
cepimus (*pre. BKRVW*) cum BCFGΘ°KRUVW
vg. c dem. e = παραγγελία παρηγγείλαμεν, cf.
denuntiatione praep. *d*, praeepto prae. . . . *h*,
denuntiatione denunciauimus *gig. p Lucif.*: praep-
cipiendo praecipimus (*pre. bis DMOS*) ADΘ°IMO
ST. ne (+ umquam *h*) doceretis (doceatis *e*):
non docere *d p.* nomi S* (+ ne *sup. lin. S'*).
isto: hoc *d e p*, et > hoc nom. *gig. Lucif.*, > in
hoc nom. doc. *h.* et *pr.*: *om. d cum D^o*; uos
autem *h.* eoce: cece G. replestia (πεπληρώκατε
uel ἐπληρώσατε) cum B°CD(replists)GΘIMO°RS
TUW *vg. c dem. e gig. Lucif.*; inplestis *d h*: re-

pletis AB°FKO°V *e* p.* ierusalem OW *vg.*, iherus.
CT; hierosolymam *h.* doctrinae uestrae *e*, >
uestra doctrina D. inducere: introducere BFK
R°VW *Lucif. semel*; adducere *d h.* supra *gig.*
> super nos adduc. *h.* sanguinem (-ne *h*):
animam O. istius (huius *d e p*) = τούτου *gr.*
plur.: illius *gig. h Lucif. et exeivou D^o**.

29. *Uersus ita habetur in d* obtemperare deo
oportet magis quam hominibus cum D^o. respon-
dentes I; respiciens *arg.*; + *ras. 2 litt. K.* et
apostoli (aposth. C): *om. h*; cum apostolis *p*;
deinde + cum eo R°. dixit *h*; dicentes *Lucif.*; + ad
illos *h.* obedire ORW *vg.*, hoboed. C, obaed. M.
hopteret C, oportet Θ; + sub interrogazione D^o.
> magis deo SU. quam: an *e etc.*, *uide infra.*
Interrogatiue legunt e gig. h Lucif. Bed. ('*in*
graeco') utrum oportet obaudire, deo an hominibus
gig. Lucif. (>oboed. oport.), cui obaudire oportet
deo an hom. *h.* obedire oportet deo magis an
hominibus *e Bed.*; *deinde* + at illi dixerunt deo
DΘ^o *Par. lat. 202. 342*. 343. 11932*, + at ille
dixit deo *gig.*, + ille autem ait deo *h.*

30. + *ad init.* et dixit petrus ad cum *h*, + et
petrus ait ad illos *gig.*, + respondit autem petrus
DΘ^o, + petrus uero respondit ad eos *d*, cum D^o
o *de π. ειπεν προς αυτους.* nostrum *e*; *om. Aug. (x.*
28). suscitabit T, suscitauit S; excitauit *Iren.*
(*Mass. p. 195*); + hunc Θ; + puerum suum *e et*
E^o Bed. ('*in graeco*'). iesum *e.* uos: + quidem
S; + adprehendistis et *Iren.* interemistis: in-
terfecistis D^o *d p Iren. Aug.*; *gr. διεχειρίσαθε.*
suspensum *d.*

31. principem (ἀρχηγόν): ducem *d.* salba-
torem T. > princ. et salu. deus *vg.*; > princ.
deus et salu. *h.* dextera (τῆ δεξιᾷ): gloria *p*
Iren. Aug., maiestate *gig.*, caritate (*pro clar.*) *d*;
τῆ δεξιᾷ D*. ad dandam (dan||dam I) = τοῦ
δοῦναι *N°B*: dare *d e h p Iren. Aug. et om. τοῦ gr.*
plur. penitent. CIOU, penitenc. RSW, poenitent.
DM *vg.* > paen. dandam *gig.* israhel (τῷ

dextera sua
ad dandam paenitentiam israhel
et remissionem peccatorum
³² et nos sumus testes horum
uerborum
et spiritus sanctus quem dedit deus
omnibus
oboedientibus sibi
³³ haec cum audissent dissecabantur
et cogitabant interficere illos
³⁴ surgens autem quidam
in concilio pharisaeus

nomine gamaliel
legis doctor honorabilis
uniuersae plebi
iussit foras ad breue homines fieri
³⁵ dixitque ad illos
uiri israhelitae adtendite
uobis super hominibus istis
quid acturi sitis
³⁶ ante hos enim dies extitit
theodas dicens se esse aliquem
cui consensit uirorum numerus circiter
quadringentorum

Ἰσραήλ codd. plur. (sed aliqui per compendium scribunt), srahel C, hisrael D, histrahel e, istrahel d, israel h, uide ad Ioh. i. 31 : israeli W vg. dem.; in israhel S. remissionem G*. peccatorum : om. h ; + in ipso d, in eo p, in illo Aug., in se h ; + εν αυτω D*.

32. nos : + ipsi d, + quidem h, + omnes p ; + in eo Iren. cum gr. B (qui om. ἐσμέν) 69*. 100. 105. sumus testes codd. paene omn. vg. c dem. (sumus eius te. e cum gr. D²EHP al. plu.) et gr. paene omn. : > testes sumus AO Tisch. d gig. h p (testes eius su. p*) Iren. (om. sumus codd. opt.) Uig. (Uarim.) cum gr. A ; deinde + omnium d h p (et omn. p*) cum D². om. uerborum p. > uerborum horum M d e gig. h (u. istorum) Iren. (sermonum hor.). spiritum d e ; + autem e cum gr. D²EHP al. pler. sanctum d e ; sancti O h p*. omnibus contra graecum codd. vg. c dem. p cod. tepl. : om. d e gig. h Iren. Uig. Bentl. cum gr. et uerss. rell. oboedientibus (τοῖς ὑπακούουσιν) codd. vg. (hoboed. C, obed. ORW vg.) c dem. e p, et hiis qui obtemperant d : credentibus gig. Iren. Uig., eis qui [credunt] h et sic syr. et aeth. apud Walton. sibi : om. S ; ei d Iren., in eum h.

33. haec (hec SW) eum (quum Θ) audissent (audiiss. D, audirent h ; dixissent Θ) : ad illi audientes d e p, audientes autem gig. Lucif. ; deinde + haec e gig. Lucif. ; + uerba h, + sermones hos p ; graeci plur. οἱ δὲ ἀκούσαντες (ἀκούοντες P al. 20) ; + ταῦτα E 28 sah., + τὰ ῥήματα ταῦτα 137. 180 syr. pesh. et harcl. (cum*) dissecabantur (dissicab. G*Θ*O, disecab. D, dissicab. F) = διεπιοντο : fremebant CT gig. p Lucif., dirrupiebantur h, discriciabantur d ; + cordibus suis S. cogitabat K ; cogitabantur e. interficere : perdere h. illos : eos COT d e h p, et > eos occidere gig. Lucif. om. et cogit. interf. illos S.

34. exsurgens G gig. p ; cum surrexisset d ; exurrexit h (et infra et iussit). om. autem O. in concilio (ἐν τῷ συνεδρίῳ plur.) : de concilio e h p et ἐκ τοῦ συνεδρίου D (non d) E ; + eorum e cum E² ; + princeps w. phariseus IMRSW, farisaeus

G, farisaeus D, farisens O ; phariseorum p. > de conc. faris. quidam h. gamaliel (Γαμαλιήλ, cf. emmanuhel etc. et uide ad Mt. i. 1) BCF(gamilihel) ΘIKMRSUVW e lux. : gamaliel ADGOT vg. c d gig. h p ; + qui erat h. docteur + et h. honorabilis (τίμος) : acceptus h p, carus gig. ; + uir W cor. uat. ('greucus, antiqui'). uniuerse C (hun.) RW, -si O, -so p ; totae h, omni gig., apud omnem d. plebae S, -ui O* (corr. O²) ; populo gig. p, populum d. foris p. ad breue (e sec. in ras. M ; breui S, -uae K, -nem I, -bem F¹) = βραχύ uel βραχύ τι gr. : modicum DO e p minimum h, pusillum CT d gig. homines (hominis S) codd. plur. (et A*) vg. c dem. p et gr. NAB 80 : apostolos A¹C (aposth.) DOT d e gig. h cum gr. DEHP al. fere omn. ; om. h. fieri codd. plur. vg. c dem. e p : facere d, graeci enim ἔγω . . . ποιῆσαι ; secedere CDOT gig. ; duci h ; praetera > pusillum foras CT, > pusillum apostolos foras gig., > apost. foras pusillum d et D², > modicum foras apostolos Par. lat. 11533 ; > apost. minimum duci interim foras h.

35. dixitque (et ait h) = εἶπεν τε : dix. autem e et εἶπεν δὲ C (non E) 13. 58. illos (eos e p) : totum concilium h, principes et concilium d cum D² sah. τούς ἀρχοντας καὶ τοὺς συνεδρίους. israhelite MR, israhelite p, hisrahelitae D, istrahelitae d, srahelitae C, hisrite W. attendite KRUIW vg. Tisch. -ite . . . theodas (36) in ras. scr. Θ¹. uobis : se ipsis e. super (ἐν) codd. plur. vg. c d dem. : ab (awo E) CDΘ¹T gig. p, de e h. > istis homin. d. qui^d I. hacturi CR. estis D, et > estis acturi e gig. (facturi) p et gr. est τί μίλλετε πράσσειν ; item > quidnam incipiat agere d, > quid de istis hom. agere incipiat h.

36. Inc. nomen (pro nam uel enim?) ante hoc tempus h. hos enim codd. plur. vg. uat. plur. : > enim hos ADMO p Tisch. ; gr. πρὸ γὰρ τούτων τ. ἡμ. extitit O, extetit B¹KV, exste. D, extedit S ; surrexit d e h Hieron. (Uall. vii. 729), et gr. ἀνίστη. theodas plur. (o sup. lin. R) : teodas D p, theonas F ; theudas d e et Θεῦδης gr. ; item +

qui occisus est et omnes quicumque
 credebant ei dissipati sunt
 et redactus est ad nihilum
 37 post hunc extitit iudas
 galilaeus in diebus professionis
 et auertit populum post se
 et ipse periit et omnes
 quotquot consenserunt
 ei dispersi sunt

38 et nunc itaque dico uobis
 discedite ab hominibus istis
 et sinite illos
 quoniam si est ex hominibus
 consilium hoc aut opus
 dissoluetur
 39 si uero ex deo est non poteritis dis-
 soluere eos
 ne forte et deo repugnare

quidam *h*, et > quidam th. CT; *deinde* + magus
 OR¹ (*qui et erasit dicoena*) *w*. *se esse aliquem*
codd. plur. vg. cor. uat. c. gig. (quendam), *et se esse*
(sine aliq.) h: > esse se aliquem AGΘ (aliquid) IO
Tisch. dem. lux. p; > se aliquem esse SU, >
 quemdam se esse Hieron., > esse aliquem se *e et gr.*
είναι τινα ἑαυτὸν; *deinde* + magnum B¹CDG²ΘIT
d e gig. h Hieron., + magum W, *et + μέγαν* A²E al.
 20 *syr. pesh.*, *forsan ex viii. 9*; > esse quendam
 magnum ipsorum *d et eina* *τινα μέγαν εαυτὸν* D.
 consensit: *fsensit* V* (*csensit* V^{ms}), consentit D;
 adsensus est *d*, sensit *h*; appositi sunt Hieron.;
graeci προσεκλήθη uel -κλήθη plur., *προσεκολλήθη*
 13 al., *προστέθη* 15. 18. 36. uirorum numerus
 (ἀνδρῶν ἀριθμὸς NABCE min.) *codd. longe plur.*
 (numero I) *c dem. e*: > numerus uirorum AD *vg.*
Tisch. d (numeri) *gig. h* (n. hominum) *p et ἀριθμὸς*
ἀνδρῶν DHP al. *pler.*; *om. numerus* O; uiri
 Hieron. *ciroiter*: quasi *d e p Hieron.*, non
 minus *h*. quadrigentorum D; tria millia Hieron.
 qui + postea CT *gig.* hoccisus C, occisus D;
 interfectus *d e*, iugulatus *h*, dissolutus *p*. qui-
 cumque (*δοσι*) *codd. paene om.* (qui cum eo G²,
corr. G^{ms}; quicumque W) *c dem. lux.**, quodquod
d: qui AIMS *vg. Tisch. e gig. h p.* *oredebant*
 (ἐπειθοντο): consenserant *e h* (> ei consens.); ob-
 temperabant *d. ei + et D.* dissipati (διελύθησαν):
 dispersati D, dissoluti *e* (-luisti*) *gig. p*, confusi *h*.
om. dissip. sunt et d et D^{or} (sed D^{or} habet καί). red-
 actus est *codd. longe plur. et* Θ^{ms} *contra graecum*:
 redacti sunt (ἐγένοντο εἰς οὐδέν) *dem. p³*, macti sunt
e, cf. uelt. facti sunt nihil *d*, > nihil sunt facti *h*, n.
 effecti sunt *gig.*; redacti (*sine* sunt) Θ* *vg. Tisch.*
c. om. et red. est p³. *ad*: in *e p*. nihilum
 BTW, nihilum D.

37. huno + *deinde h*. extitit O, exstetit D,
 extetit KV, stedit S; surrexit *d e gig. h Hieron.*,
 exsurrexit *p*. iudeus O*, iud O^o. galileus
 CDIMORSUW. professionis (ἀπογραφῆς):
 professionin I*, possessionis B* (*corr. B¹I¹*);
 proctionis *e*, census *h Hieron.* (> in diebus ce. iud.
 gal.), census cessariss D^{ms}; *ipse* Bed. *maluit* con-
 scriptionis census. auertit: conuertit *h*, abduxit
gig., adduxit *p*, seduxit *e*, alienauit *d*. populum:
 plebem *e h*; + multum *gig. p et gr.* A²CDHP al.
pler. et > multam plebem *e h w cum gr. E min.*;

item > post se populum M *gig.* ipse (ipe lapsus
 D): ille *d e h p*; *om. gig.* periit: dissolutus est
p. om. et tert. h. omnes *om. d gig. h p et gr.* D
 95. quotquot (δοσι) *codd. vg.*, quodquod CF*
 ST, quod I, quicumque *p*: qui *d e gig. et oi C* d²*.
 consenserunt (ἐπειθοντο): obaudierant *e*, hobe-
 diebant *p*, credebant *d gig. et* > ei crediderant *h*;
uersu 36 *uertitur* oredebant. *ei*: illi *d gig.*
dispersi sunt (διεσκορπίσθησαν): dissipati *s. D p*;
 persecutiones habuerunt *h*.

38. *om. et ad init.* CT *h.* nunc itaque (τὰ
 νῦν): *om. itaque* G *e gig. p* *Benl.*; nunc autem
h; quae nunc *d*; + fratres *d h cum D^{or}*. discidite S.
 hominibus *pr. sup. lin. I*; uiris *p*. istis: his *p*, *is e*.
 sinete K; dismitte *d*. illos: eos *d e gig. p*. > ab
 istis ho. recedatis et eos dimittatis *h*; *deinde* + non
 coinquinantes manus uestras *e* *Bed.* ('*in graeco*'),
 + et non maculetis ma. ue. *h, cum E^{or} μη μολυνώτε*
τας χείρας υμων; + non coinquinatas manus *d et +*
μη μαναντες τας χείρας D^{or}. quoniam *si*: quia
si gig., quia sic *d, uide ad Ioh. xxi. 22.* *est*: *om.*
 D; erit *d* (*uide R. Harris*, '*Stud. in cod. Bezae*'
p. 33). *ex*: ab *d gig.* > *ex hom. est* CT (*gig.*).
 hoc: istud *c d e^o*, istum *e^o*. > hoc cons. *gig.* *sunt*:
 uel *gig. p*. hopus C; + hoc *d e* (*Benl.*), + istud
gig., *et gr. est ἡ βουλή αὐτῆ* (*om. αὐτῆ* HP al. 40) *ἡ*
τὸ ἔργον τοῦτο. desoluetur DO, dissoluitur S;
 destruetur *d.* libere *h* quoniam *si* haec potestas
 humani uoluntatis est dissoluetur uirtus eius.

39. uero: autem *d e h*; *deinde* + haec potestas
h. *ex*: a *d.* deo *pr.*: dei uoluntate *h.* *est non in*
ras. scr. B. poteritis (δυνήσεσθε NBCDE al.)
codd. plur. (-etis K*, *corr. K¹*) *vg. uelt.*: potestis
 FOSU et δύνασθε AHP al. *plu.* desolu. O, dissolb.
 C; destruere *d.* eos (αὐτοὺς NABC²DE al.) *codd.*
plur. *ἢ cor. uat.* uelt. plur.*, illos Θ *h*: illud G^{ms}
 SU² cor. uat. *mg. c dem. lux. et αὐτὸ C*HP al.*
plu.; *om. O⁵ et edd. anti. plur., exc. Sacon 1519*;
 + neque uos neque principes (magistratus *e*) uestri
 (uiri *dem.*) D *dem. e gig. Bed.* ('*in graeco*') *cum*
 E^{or}; + nec uos nec imperatores nec reges *d*, + ne-
 que uos neque principes ac tyranni *h et + oure* *υμεις*
ουτε βασιλεισ ουτε τυραννοι D^{or} *syr. harcl. (cum*)*;
deinde + discedite ergo ab hominibus istis *d*, +
 abstinete itaque nos ab *is. ho. h*, + abstinete ergo
 uos ab *eis dem. w, et + απεχεσθε (-θαι D) ουρ απο*

inueniamini.

Consenserunt autem illi

⁴⁰ et conuocantes apostolos
caesis denuntiauerunt
ne loquerentur in nomine
iesu et dimiserunt eos

⁴¹ et illi quidem ibant gaudentes a con-
spectu concilii
quoniam digni habitati sunt

pro nomine iesu contumeliam pati
⁴² omni autem die in templo
et circa domos non cessabant do-
centes
et euangelizantes christum iesum.
VI. ¹ In diebus autem illis
crescente numero discipulorum
factus est murmur graecorum aduersus
hebraeos

των ανθρωπων τουτων D syr. et fere 33^{ms}. 180. forte: quando e p. et: etiam gig.; om. O d p cum D^r. deo: a deo O; aduersus deum h. repugnantes d e gig. p Bed. ('quidam') Bentl. cf. h infra. inueniamini (-emini Θ) = εὐρεθῆτε: uideamini CMT5 c, cf. ad Mt. ii. 11, Lc. ii. 16, xxiv. 24. > inueniamini pugnantibus h. consenserunt (conserunt DS*) autem (itaque d gig. h) = ἐπεισθησαν δέ: suasi sunt au. p, qui consentientes e. ei e gig., ab eo p. Inc. u. 40 consenserunt Tisch. T. G. 8, W. H.; nos Stephanum ed. 1555 sequimur.

40. et pr. om. M* (+mg.). uocantes I gig. Lucif., cum uocasset d; uocauerunt . . . et e h; inc. et uocatis apostolis cesisque p. apostholos C; apostolus F*. cesis KS, cecis VW; caesos D (cess.) e gig. h Lucif.; + eos e gig. Lucif., + eis CT d, et + αυτους E^r. denuntiauerunt (denunc. RS WS^l, denuntiab. T; praeceperunt d, praecipiebant e) = παρηγγειλαν: + eis W. ne: + omnino MS^l dem. lux*, + amplius p, sine auct. graeca; + apostoli W. loquerentur I; + hamplius CT; + ulli e cum E^r, cf. et gig. h Lucif. infra. ne loquerentur: non loqui d. iesu C e. et dimiserunt (dem. S, dimiss. D) eos (illos R*): om. G cum gr. NABC. > dimis. praecipientes ne loq. in nomine iesu ulli hominum gig. Lucif., > dimis. eos praecip. ne umquam loq. alicui in nomine ihu h; sine auct. graeca.

41. et illi quidem (quidam M) ibant codd. vg. = οὐ μὲν οὖν ἐπορεύοντο, cf. et uett. illi ergo (igitur e, autem + dimissi h) ibant (abierunt h) e gig. h Lucif.: apostoli uero ibant d, apostoli igitur abierunt p, et οὐ μὲν οὖν ἀπόστολοι ἐπορεύοντο. D 180 syr. harcl.; tunc caesi exierunt apostoli Ambrst. 231, cf. qui caesi gauisi sunt etc. Auct. qu. ex utr. T., q. 119. om. gaud. O. s: e h. conpectu G. quoniam: quia d p, quod gig. h Lucif. habitati (habeti D, abiti T): ha in ras. longa scr. B. sunt: essent CT h. iesu (ιησοῦ uel τοῦ ιησ. 5. 13. 15. 18 al.) codd. paene omn. vg. uett. plur.: domini DΘ Bas. (eth. 285); christi CFT p cum gr. 4. 31. 38 al.; domini iesu e cum E^r al. plus 10 syr. harcl.; om. d (Bentl.) cum gr. NABCDH P etc. Lucif. > pro nomine (+ iesu etc. uide supra) digni habitati sunt (d. habitati sunt d, dignati ssent

e) d e gig. p Lucif. cum gr. DEHP al. pler. contumeliam DS, contumelia I lux. > ignominias pati in nomine ihu h.

42. omni (omnem e) autem die (dicae C, diem e) = πᾶσαν δὲ ἡμέραν D 26. 105: omnique die p, omni quoque die Iren. (Mass. p. 195) et πᾶσάν τε ἡμ. gr. plur. circa (circa Θ) domos (-us DV) contra graecum, sed uide ad ii. 46: per domos CT, circa domo I, in domibus h; in domo Iren.; domi d gig. Lucif.; domos p* (+ circa p*); gr. κατ' οἶκον. cessabant K, caessabant C. > non cessabant in templo et circa domos vg. edd. ant. plur. et sec. om. Θ. aeuangelizantes S, aeuangeliz. R, aeuangeliz. D; benenuntiantes e p, adnuntiantes h; euangelizare Θ. christum iesum (τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν NAB etc.) cum BDFGΘIKR(xpistum iesum)VW vg.: > iesum christum AOSU c e (ihiesum) p cum gr. EHP al. plu.; christum (om. iesum) M; dominum christum iesum C gig., dominum iesum christum T d h p et τὸν κύριον Ἰησ. Χρ. gr. D sah. syr. pesh. aeth. pp., et dominum nostrum iesum christum Lucif.; christum dominum dem.; christum iesum filium dei Iren.

VI. 1. in diebus autem illis (ipsis CT, istis d e) codd. (et G²) et vg. = ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις C² 47*. 73, cf. in d. autem his p, ἐν δὲ ταῖς ἡμ. ταύταις gr. plur., in diebus his G*: > in his ergo diebus gig., cf. ἐν δε ταύταις ταῖς ἡμ. D^r. crescente numero discipulorum (-polorum S) = πληθύνοντων τῶν μαθητῶν: cum esset multitudo discipulorum gig., cum abundaret turba descendentium h, cum multiplicarentur discipuli p, multiplicantibus discipulis d, multiplicantium discipulorum e. factus (etiam murmur masc. gen. apud Varr. et Prisc.) codd. plur. (et F*) e t cor. ual.: factum ACF¹IOTW vg. c dem. gig. Bentl. Tisch.; facta (sed uide infra) d h p. om. est B*(+ B¹). murmor S, mormur D; murmuratio d e, musitatio p, contencio h; gr. γογγυσμός. graecorum (τῶν Ἑλληνιστῶν) CFΘK vg., grecorum codd. vell. et G²: quae ex grecis erant d; congregantium G* ut uidetur. aduersos K; ad e p; gr. ἑβραῖος. hebraeos BFΘK vg., hebreos AGMORSTU¹VW, haebr. C, ebreos DIU*: iudaeos t. eo quod (δὲ) ADΘIMOR²W vg. dem. (h) p² t Bentl., e quod e: quod BCFGKR*STUV c d gig.

eo quod despicerentur in ministerio
cotidiano uiduae
eorum
² conuocantes autem duodecim
multitudinem discipulorum dixe-
runt
non est aequum nos derelinquere
uerbum dei
et ministrare mensis
³ considerate ergo fratres
uiros ex uobis boni
testimonii septem

plenos spiritu et sapientia
quos constituamus
super hoc opus
⁴ nos uero orationi et ministerio uerbi
instantes
erimus
⁵ et placuit sermo coram
omni multitudine
et elegerunt stephanum
uirum plenum fide
et spiritu sancto
et philippum et prochorum

lux. p*; quia *d.* despicerentur (παρεθεωροῦντο) FIKORTUW *vg.*, disp. ABCDG@MSV: discipiuntur *d.* cottidiano GIU, cottid. S, quotid. T *vg.*, quotid. @; diurno *d.* uidue W. eorum: ipsorum *d.* > desp. uid. eorum in minis. cot. *t.*, > uid. eorum in minis. cot. desp. *gig.*, et libere in cot. minis. uid. *græcorum* a ministris hebraeorum desp. *h.* ad fin. *uers.* + in ministerio haebreorum *d cum D^o.*

2. conuocantes (uocantes *e*) autem (igitur *p*, itaque *d*) = προσκαλεσάμενοι δέ (sed om. δέ *D**): et conuocauerunt *h Cypr.* (*Ep.* 67. 4), *cf.* et uocauerunt *syrr. pesh.* duodecim (XII W): *om. gig.*; illi duodecim *h Cypr.*; + apostoli *gig. p t.*, et > apostoli .XII. D. multitudinis BS; -num *O** (*corr. m. rec.*); totam plebem *h Cypr.* discipulorum + et *h Cypr.* dixerunt (dixit *O*): + ad eos *d et D^o.*; + eis *h Cypr. sah. syrr. pesh.* non + enim *d (non D^o).* est aequum (equum BOTW) *codd. et vg. contra ord. gr. ἀριστὸν ἔστιν, cf. est placitum p, est bonum Orig. int. (Del. iii. 753) Aug. (iii. 2. 774):* > aequum est *Bentl.*, placitum est *e*; placet *d gig.* nos (ἡμᾶς NABE HP *etc.*): nobis *d gig. h* (uobis) *p et ἡμῶν CD*; *om. Orig. int.* derelinquere (diri. D; relinquere CT *Aug.*, reliquisse *h*) uerbum dei et (*om. D*): relicto (derelicto *d*) uerbo dei *d gig.*; relinquentes uerbum dei *p Orig. int.*, et > relinquentes nos uerbum dei *e (cum E^o 13. 180)*; *gr. κατελείψαντας τὸν λ. τοῦ θεοῦ.*

3. *Inc.* quid est ergo (> ergo est *d*, est igitur *p*) fratres *d h p*, et *τι οὖν ἐστὶν ἀδελφοί D.* considerate (cōsyd. 5) = ἐπισκέψασθε: eligit *C (ael.) T gig. Orig. int., Auct. qu. ex utr. T. q. 101*; prospicite *d t.* exquirite *h*; ἐπισκεψάμεθα *B apud Latinos non redditur.* ergo (οὖν CEHP *al. plur. sed δέ NB*) *codd. et vg.*, itaque *d*, igitur *e*: *om. h p cum D^o.* *om. fratres hic d h p cum D^o.*; plane *om. Orig. int. cum gr. A. 13.* uobis + ipsis *gig. h p t et uobis αυτων D^o.* > ex uobis fratres (*om. d*) uiros *SU d*, > ex uobis ipsis homines *h*, et *εξ υμ. αυτ. ανδρας D^o.*; *item om. uiros Orig. int.* boni testimonii (testimoni *OU*; testamenti

D*) = μαρτυρούμενος: testimonio bono *d*, bonum test. habentes *p t*, testificationem habentes *e*, probatos *h*; *om. Orig. int. septem*: .VII. DW. > ex bobis ips. bonum test. hab. sept. uiros *t.* pleni I. spiritu *sine add. ACFG@IMOT* d gig. p et gr. NBC^oid D 137. 180*: + sancto BDKRST^oUVW *vg. c dem. e h t Bentl. et gr. AC*EHP etc.* sapientia RS, -tiam I, -tiae O *e*; + domini *h (et + domini post spiritu syrr. pesh.).* constituamus (*s pr. sup. lin. I*) = καταστήσωμεν HP *etc.*; καταστήσωμεν NABCDE *etc. non redditur.* super (supra *gig.*) hoc opus (hop. C) = ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης: in hanc rem *p*, in hunc usum *e* (> us. hunc) *h Orig. int.*; in negotio hoc *d*, in hoc ministerio *t.* Libere *Auct. quaest. 101* 'eligit ex uo. quos constituamus deseruire mysteriis ecclesiae.'

4. uero: autem *d e gig. h t Orig. int.*; + sumus *d, + εσομεθα D.* orationi R; oracione S, -tione *d. om. et ministerio h.* orat. et min. uerbi: uerbo dei *Orig. int.* instantes erimus (her. C) *codd. vg. = προσκαρτερήσωμεν NABCP etc. (sed -σωμεν EH al.), cf. adseruantes (?) erimus h, > erimus adseruientes gig., intenti erimus Orig. int., perseueramus d: contra D^o προσκαρτερουντες (post εσομεθα); > erimus orationi et uerbo deseruientes t.*

5. placuit + hic *gig.* sermo: uerbum *e p*; + hic *d*, + iste *h*, et ο λογος + ουτος *D sah. syrr. utr.*; *cf.* placuerunt hec uerba *t.* eorum (quorum IR) omni (uniuersa *e p*; *om. S*) multitudine (plebe *t*) = ἐνώπιον παντός τοῦ πλήθους: in conspectu omni multitudini discipulorum *d*, in consp. omnium discipulorum *h*, et + των μαθητων *D.* aclegerunt *C.* stefanum DFGST, stephanum *O.* uirum: *om. D p*; hominem *h.* fide (fidei *d e*) et: *om. I*; + sapientia et *t.* sancti *d.* > sancto spiritu *h.* philippum: phylippum V, philippum C, filippum GT, pilipum *D.* *om. et phil. R* (+ R²).* prochorum (Πρόχορον) *cum ACIO (prochonus) vg.*: procorum BDG@KMRTUVW, procurum S; proculum *h*; *om. et proch. F.* nicanorem (-norum I, -nonem O, necanorem D): nicanorem CR. timonem (Τιμόνα) ADG@OS²TU¹ *vg.*, et thimonem CIMR¹W: timotheum *sine auct. graeca BFKS**

et nicanorem et timonem
 et parmenam et nicolaum
 aduenam antiochenum
 6 hos statuerunt ante conspectum apo-
 stolorum
 et orantes inposuerunt
 eis manus
 7 et uerbum dei crescebat
 et multiplicabatur
 numerus discipulorum
 in hierusalem ualde
 multa etiam turba sacerdotum oboe-

diebat fidei.
 8 Stephanus autem plenus
 gratia et fortitudine
 faciebat prodigia et signa
 magna in populo
 9 surrexerunt autem quidam
 de synagoga quae appellatur
 libertinorum
 et cyrenensium et alexandrinorum
 et eorum qui erant a cilicia
 et asia
 disputantes cum stephano

(U^o forsā) V, thimotheum R^o; simonem h. et parmenam (parmena W, parmanam D): om. S. et nicolaum (nicholaum RW, nicholabum C, niculeum D): om. I^o (+I'). aduenam: proselytum d h t et gr. προσήλυτον; om. I; ubi προσήλυτος est in Test. Vet. iuxta LXX. (= Hebr. גֵר uel גֵרִי), usurpatur ab Hieronymo fere quinquagies aduena, decies septies peregrinus, bis tantum colonus, et quater proselytus. In N. T. προσήλυτος quater tantum occurrit; Mt. xxiii. 15 et Act. ii. 10 = proselytus; hic et xii. 43 est aduena. Aduena etiam ab Hieronymo usurpatur Act. ii. 10, xvii. 21 = ἐπίδημιον, vii. 29, Eph. ii. 19, I Pet. ii. 11 = πάροικος, I Pet. i. 2 = παρεπίδημος; in I Pet. ii. 11 παρεπίδημος est peregrinus. antiochenum ABC (hant.)GOKMVW vg., antiochenum ITU, antiochenum S, antiochenum O, anthiocenum F, anthiochenum R; antiochenum D; antiochenum d h p, -chensem e gig., antiochenum t; gr. Ἀντιόχεια.

6. hos statuerunt (contra gr.) codd. et vg.: quos staterunt d e gig. t = οὗτοι ἐστήσαν gr. plur.; hii steterunt p = οὗτοι ἐστήσαν D sah. syr. pesh. ante (hante C; in d e p) conspectum (conspectu S d e p t) apostolorum: ante apostolos gig. h. et orantes (hor. C): et cum orassent gig. p, cumque orassent d; gr. plur. καὶ προσευξάμενοι sed utriusque προσ. D^o. imposuerunt KU vg.; superposuerunt d; gr. ἐπίθησαν. eis: illis gig. manus in ras. scr. R. > manus eis inpos. t.

7. et uerbum (sermo t) = καὶ δ ἄ.; uerbum autem gig. dei (τοῦ θεοῦ NABCHP etc.) cum AC DGGL^oMOT^o dem. gig.; domini (τοῦ κυρίου DE 180. syr. harcl.) BFI^oKRSUVW55E d e h p t Bentl. Orig. int. (Del. ii. 131). ad crescebat h. multiplicabatur h; amplificabatur t. discipulorum (τῶν μαθητῶν); sequitur ras. 4 litt. I; discipulorum e h t (dic., etiam τῶν μαθητῶν τῶν E. in hierusalem (iber. C, ier. W vg.): iherosolimys t; om. h. ualde; sequitur ras. circa 3 litt. U; uehementer e gig. p; nimia d (h ?). > ualde numerus discip. (deinde iterum ualde sed expunct.) in hier. O. multa etiam turba (πολὴν τε ὄχλον): multa enim t. R, m. uero t. e p, multa que t. d, magna

autem t. h, nam mul. t. actiam t. sacerdotum: in templo h. oboediebat (hoboed. C, obaed. M, obed. OR^oW vg., obaudiebat e gig.) = ἐπιήκουον AE min.: obediebat R^o cum d p, et obaudiebat p^o, audiebat h = ἐπήκουον gr. plur.; oboediebat I.

8. stefanus DGOST. autem: uero d; om. I g₁. gratis (-cia S, -tiam I h) = χάριτος NABD etc.: + et fidei e et + καὶ πίστει E^o; πίστει (sine χάριτος) HP al. plur. non autem latt. et pr.: ac e. fortitudinē (fortudine G) codd. plur. et vg. = δυνάμεις: uirtute CT d e g₂ gig. h t; ueritate Gaudent. (Serm. 9); spiritu sancto Aug. (v. 1268). faciebat + e A^o (sed eras.). prodigia (prodigia S) = τέρατα: portenta d. et signa magna: om. magna D h cum gr. 6° syr. pesh. ar^o. > signa et prod. magna e g₂ gig. p Gaud. et gr. E 40. 96; > signa mag. et prod. t. in: coram h. populo: plebe h (-bem) t Aug.; deinde + in nomine domini (om. h; + nostri Bed.) iesu (iesu e) christi e g₂ gig. h Bed. (retr. 'in graeco') et + ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ E; + per nomen dom. (+ nostri t) iesu christi d p t Aug. et + ἐν τῷ ὀνόματι (τοῦ) κυρίου ἰησοῦ χριστοῦ D min., + per nomen domini syr. harcl. (cum^o).

9. surrexerunt (exsurr. g₂ gig. h p) autem = ἀνίστησαν d t: aduersus quem surrexerunt (insurr. t) e t et καθ' ο ἀνίστησαν E. quidam + qui erant d cum gr. plur. τινες τῶν ἐκ τῆς σ. (sed om. τῶν N). de: ex h. sinagoga MRSTUW; conuentione e p. quae (que DI, qui p) appellatur (apellatur M^o R t, appellatur M^oU^oW^o arg. e; dicitur d h p) = τῆς λεγομένης BCDEHP al. plur.: eorum qui dicuntur g₂ gig. et τῶν λεγομένων NA min. libertini g₂ gig. et pr. + de g₂ gig. cyrenensium codd. plur. (cyrenensium O arg. e, cirenensium S, cirenensium MT p^o, cirenensium D, sirenensium W) et vg.: cireneorum p^o, cyrenium gig.; alii cyrenaci h; gr. Κυρηναίων. et sic. + de g₂ gig. alexandrinorum S; ab alexandria h. eorum qui erant (sunt d): om. e h t, sed E^o habet τῶν. om. a h. cylicia D, cili- chia C, cilicio O. et (+ ab CT g₂ gig. t) asia (a pr. sup. lin. I; hasia C, assia D): om. d cum gr. AD^o 12°. > eor. qui a cil. er. et asia g₂; > eor. qui a ciliicia et ab asia er. gig.; > eor. q. ab

- ¹⁰ et non poterant resistere
sapientiae et spiritui qui loque-
batur
¹¹ tunc summiserunt uiros
qui dicerent
se audisse eum dicentem
uerba blasphemiae
in mosen et deum
¹² commouerunt itaque plebem
et seniores et scribas
et concurrentes rapuerunt eum

- et adduxerunt in concilium
¹³ et statuerunt testes falsos
dicentes
homo iste non cessat loqui
uerba aduersus locum sanctum
et legem
¹⁴ audiuius enim eum dicentem
quoniam iesus nazarenus hic
destruet locum istum
et mutabit traditiones quas
tradidit nobis moyses

alexandria et a cil. et asia (om. erant) *p.* disputantes (συζητούντες): conquirentes *g*₂ *gig.* *p*^{*}, altercantes *d*, contendentes *h*. stefano DGOST.

10. et non (nec *g*₂ *gig.*): qui non *d h t cum gr.* D. poterant (-rat *e*): potuerunt SU* (ut uditur); ualebant *h*. resistere (ἀντιστήναι): contradicere *h*. sapientiae RSW(-cie), sapientia I *g*₂ (corr. m. post.); + quae erat in eo *d e h Bed.* (retr. 'in graeco') et *gr.* DE. spiritui (-tu *e g*₂^{*}, -to *d*): + sancto O *d e g*₂ *gig.* *h p t Bed. cum gr.* DE. qui (abl. casu = φ) codd. plur. (i in ras. M; quae Θ) et *vg.* c dem. *gig.* *p t Bed.*, cf. Plaut. Trin. 'gladium qui se occideret'; et Neue 'Lat. Formenl.' ii. p. 166: quo CDGT *d* (in quo) *e g*₂ *h lux.* Benll.* loqueb.: + in eo *l*, cf. tepl. der da redt; + propter quod redarguerentur (arguerentur DΘ) ab eo cum omni (omnei *e*) fiducia A'DΘ⁵ *e t Bed. tepl.*, + quoniam probatur illis ab illo cum omni. fid. *d*, + et quod reincentur ab eo cum omni. fid. *h*, et *gr.* διοτι ηλεγχοντο υπ αυτου μετα πασησ παρησιασ E, δια το ελεγχεσθαι αυτους επ αυτου μ. π. παρ. D; pergunt cum (quum Θ) ergo non possent (-sint Θ*) contradicere (resistere Θ *t*) ueritati Θ *e t Bed. tepl.*, non potentes autem res. uer. *d*, tunc itaque non ualentes resistere aduersus ueritatem *h*, et *gr.* μη δυναμενοι ου αυτοφθαλμειν τη αληθεια D, επιδη ουκ ηδυναντο αντιλεγειν τη αληθεια E.

11. om. tunc hic *h* (uide supra). summiserunt (submi-). CT *p*^{*}, summiss. B'Θ, sumserunt D) = υπεβαλον: in miserunt *g*₂, miserunt *p*^{*}. uiros: homines *h*. qui dicerent: dicentes *e g*₂ *gig.* *p*; *gr.* plur. λέγοντας, sed λέγοντες NAD* 8^{pa}. se audisse (audisse bis scr. O, audiisse D, audiuisse *vg.*; > eum audisse *t*): quia (quod *gig.*; om. *h*; + nos *p*) audiuius *d e g*₂ *gig.* *h p*, cum *gr.* ουτι ακηκαμεν. eum loquentem *d g*₂ *gig.* *h p*, eo loquente *e*. blasphemiae (blasphemiae MS, blasfemiae D, blasphemie W) codd. et *vg.* = βλασφημίας N* D^{or} 137: blasphema *d e gig.* (Benll.) et βλάσφημα *gr.* plur. mosen cum AFG: moysen codd. plur. *vg.* Tisch., moisen W. et + in D^{SC} *d e contra gr.* dūm ex dūm I, dūm *d* (sed θ^v D).

12. commouerunt (commou. S, commob. T, et commou. F* sed erasit et F²; concitauerunt D) itaque codd. et *vg.*: commouerunt quoque Benll.,

commoueruntque *d p = gr.* συνεκίνησαν τε, cf. et concitauerunt *g*₂ *gig.* *h*; et haec dicentes comm. quoque *e et και ταυτα ειποντες συνεκίνησαν τε E^{or}*. plebem (pleuem C): populum *d g*₂ *gig.* *h p*. et *pr.*: ac *g*₂ *gig.* pleb. et in *mg. scr.* D. saeniores C; maiores natu *h t*. om. et tert. *h*. concurrentes (concurrentes S) codd. et *vg.*: circumstantes *g*₂ *gig.*, adgressi *d*, uenerunt et *h*; *gr.* επιστάντες. rapuerunt: adripuerunt *d*. eum: stefanum *t*. adduxerunt (ήγαγον): duxerunt *e*; perduxerunt *h t*; + eum DU* (ut uditur) *gig.* *t cum gr.* A *e^{or}* sah. cop. syr. utr. concilio S *e p*.

13. et statuerunt = και εστησαν D: statueruntque *p et εστησαν τε gr.* plur.; statuerunt autem *e et εστησαν δε H 13. 40. 96*; + aduersus eum *h* (cf. *d infra*); + ei aeth. falsos: mendaces *t*; > falsos testes IM *vg.* *g*₂ *gig.*; + aduersum eum *d cum D^{or}*. qui dicerent (cf. u. 11) cum AGIM *vg.* *h t*: dicentes BCDFΘKORSTUVW *c d dem.* *e g*₂ *gig.* lux.* *p Benll.*; *gr.* plur. λέγοντας, sed λέγοντες N. isto: hic *d e p*. caessat C; cessabit *d* (non D^{or}). uerba (sermone *p*) sine add. codd. plur. *vg.* cum *gr.* NABCD min. sah. cop. syr. utr.: om. dem.; + blasphemiae S(plas.)U *c lux.* *t*, + blasfema *e cum gr.* EHP *al.* > uerba (+ blasfema *e*) loquens *d e cum gr.* AD(EHP) *al.*; > uerba loqui *g*₂; *et* > non deficit homo iste uerba iacere *h*. aduersus: contra *g*₂ *gig.* locum sanctorum (+ et deum lux.*) et legem codd. plur. *vg.* = του τόπου του αγίου και του νόμου *gr.* plur.: locum hunc sanctum et leg. CT cum *gr.* BC *al.* του τ. του αγ. τουτου κ.τ.ν., cf. sanctum locum istum et legem *p*; > legem et (+ aduersus *h*) locum hunc (> hunc locum *h*) sanctum *h t*.

14. enim: om. G *p*; autem *h*. eum (illum *g*₂ *gig.*, ipsum *t*) dicentem: eo dicente *e*. quoniam: quia *d e gig.*, quod *h*. ihesus *e*. nazarenus (-num I, nazoreus G) codd. et *vg.* contra *gr.*: nazareus D, nazoraeus *d e g*₂ et *gr.* Ναζαραιος. om. hic *h*. destruet DS, destruet C; destruit M *g*₂; dissoluet *e h p t*. locum (τόπον): templum *h*. istum: hunc *e g*₂ *gig.* > hunc locum *t*. mutabit (mot. D; immut. *gig.*) = ἀλλάξει: mutauit AΘ*IMOS *d e g*₂ *h p t*. tradiciones R; consuetudines *e* (*h*) *p*;

- ¹⁵ et intuentes eum omnes
qui sedebant in concilio
uiderunt faciem eius tamquam faciem
angeli.
VII. ¹ Dixit autem princeps sacerdotum
si haec ita se habent?
² qui ait
Uiri fratres et patres audite
deus gloriae apparuit patri nostro
abraham cum esset in mesopotamia
prius quam moraretur in

- charram ³ et dixit ad illum
exi de terra tua et de cognatione
tua
et ueni in terram quam tibi
monstrauero
⁴ tunc exiit de terra chaldaeorum
et habitauit in charram.
Et inde postquam mortuus
est pater eius
transtulit illum in terram
istam in qua nunc uos habitatis
⁵ et non dedit illi hereditatem

instar *g₂ gig.*, iterum *d*; *gr. τὰ ἰθὺ.* qua³ *G*; quos *d*;
quod *g₂ gig.* > consuetudinem istam mutauit quam
h. ditiones quas tra in *mg. scr.* S. tradedit S.
moyses AFG: moyses *codd. plur. vg. Tisch.*, mōis D.

15. intuentes (*ἀρειώσαστες*, sed *ἡρεσιζόν* de
D^o): intuiti *d*, intendentes e *g₂ gig. p.*, cum intu-
erentur *h*; *deinde* + in DO *d* e *g₂ gig. p.*; *gr. els*
abrón sed *om. els N^oD^o* (*avro*). eum: illum *g₂*
qui sedebant: sedentes S. conoillo + *et d* et
D^o. uidebant I. faciem *pr.* (*in ras. scr.* B):
uultum e *g₂ gig. h p.* tanquam W^o *h*; nelut e *p*;
quasi *d.* faciem *sec.*: uultum e *g₂ gig. h p.*; *om.*
A. hangeli C, angueli D; + dei IS *h t*; *deinde*
+ stantis (*stans d*) in medio ipsorum (*in m.*
eorum *d*, inter illos *h*) *d h t* cum *gr.* D.

VII. 1. dixit (*dicit S*, ait *d g₂ gig.*) autem
= *εἰσεν δέ*: et interrogauit *h.* primoeps (-ipes *e^o*)
sacerdotum (*ὁ ἀρχιερεύς*): pontifex *d*, sacerdos *h*;
deinde + stephano (*stef. DT*) CD^oTW *d* e *g₂ gig.*
h (-num) *p* (ad stephanum) *t w* *Bed.* (*retr.* 'in
graeo') cum *gracis* DE. si (*sic d*, cf. *ad Ioh.*
xxi. 22): an *t*; + enim *e*, et *el* *hpa* DEHP *al. plu.*,
si igitur *syr. harcl.* hec SW; *ista t.* ita: *sic d*
gig. t. *om. se d e.* > *se sic t.* habent (*abent*
CR¹) *codd. plur.* *h* *c d dem.* *g₂ gig. Bed.*, *Bentl.*,
habet S^o *e*, *graei enim* *ἔχει*: habeant A, abeantur
R^o; haberent FIM^o *h p t.*

2. qui ait (*ayt T*): at ille ait *e p*, ad ille dixit
d g₂ gig.; qui respondit *t*, at ille respondit *h*; *gr.*
ὁ δὲ ἔφη. *om.* uiri *p.* uiri . . . omnia *u.* 51 *om.*
lectionarii *g₂ t.* fratres S. *om.* et patres DI*
(+ I^o)O. glorie W; maiestatis *gig.*; claritatis *d*
h (*def. ad u.* 42). apparuit: uisus est *d* e *Iren.*
(*Mass. p.* 197). > patri nostro app. D. abraam
IR, abraham D; abrahæ *vg. c e gig. p Iren.*
> abrahæ patri nostro *Aug.* (vii. 430, 432, viii.
806). quum *Θ.* aasset C; esse I. *om.* in *pr.*
A^o (+ A¹). mesopotamia M; mesopotamiam A^oC
(mesopoth.)F^oGKOST *d*; mesopotamiae *e^o*;
deinde + siriae *c p^o*. prius: plus I^o; postea *d.*
quam: *q in ras.* B. moraretur: habitaret *gig.*
Aug. (vii. 430, 432); habitare eum *e*; mortuus
esset *d.* *om.* prius *q. mor. p^o*. charram ABCD

FIO *dem.*, eharrā R, carram *ΘT*, charran KM¹
U¹W *p*, carran *c gig. Bentl.* et *gr. plur.* *Χαράν*:
charam G, caram S, charan M^o *vg. et Χαράν D^o*
al. 6; charra U¹V *c* et *gr. Χαρά E 31*; charris *d sine*
auct. graeca; *deinde* + postquam mortuus est pater
eius (ipsius *p^o*) *gig. p^o*; + antequam mortuus esset
pater eius *p^o*; + et inde transmigravit illum in
terra (-ram *p^o*) chaldaeorum D(*chalde. D*)*Θ p^o* (*post*
pater eius). *om.* cum esset . . . charram *Iren.*

3. dixit + autem *dem.*; ait *Aug.* (vii. 430).
illum: eum *d* e *gig. p Iren.*; + deus O. de *sec.*:
om. F cum *gr.* BD^o; a *d.* cognatione RS. tua
sec. + et de domo (-mu D) patris tui D e *Aug.*, cum
gr. E 65. 67. ueni: uade *gig.* quam: quam-
cumque *d p^o*; *gr. ἦν ἂν σοι δέϊξω.* monstrabero T;
demonstrauero O *p^o* (*corr. p^o*), demonstrabo e *gig.*
Aug. > monstrauero tibi (*contra ord. gr.*) SU
vg. > demonstrabo tibi *Iren.*

4. *om.* tunc . . . charram *p Iren.* tunc
+ abraham *d* et D^o *syr. pesh. Aug.* (vii. 430).
exiit (exit I^o, exiuit D) . . . et: exiens e *gig.*,
egressus *Hieron.* (i. 964); egressus est . . . et
Aug.; *gr. ἐξελθὼν*, sed + *was ante κατακλιθεὶς* D.
chaldeorum BIMOUW, caldeorum DRST (-aeorum).
habitabit G^oI; *seq. ras. satis longa* S. charram
ACFGIMOR¹, carram D^oT, charran BKUV *c*,
carran W *gig. et gr. plur.* *Χαράν*: charam R^o,
charan *vg.*, caran S; charra *d* e *dem. et Χαρά E*;
+ et ibi erat post mortem patris sui *d* cum *gr.* D^o
(*sed uide infra*). inde: *deinde* C; *om.* *d* et D^o
Iren. *om.* postq. mor. o. pat. eius *d* *gig. p^o* cum
gr. D^o *Iren.* > pater eius mor. est D. trans-
tulit illum (eum DO e *gig. p*) = *μετέκλιθεν αὐτόν*:
collocauit illum *Aug.*; intransmigravit eum *d* et
μετέκλιθεν αὐτόν D^oEHP *etc.*; migravit *Hieron.*;
deinde + deus e et E^o. terra *p^o* *Aug.* istam: hanc
d e *gig. p^o* *Iren.*; hac *p^o* *Aug.*; *om.* K *Hieron.*; +
cannan D. in quam *e*; quam I *Iren.* (*gr. els ἦν*).
nunc: + et *Iren.*; *om.* D. *om.* uos R^o (+ R²)
> uos nunc *d* e *p Hieron. Aug.* inhabitatis *Iren.*;
+ et patres uestri e *Aug. cum gr.* E; + et patres
nostri qui ante nos *d* cum D^o *syr. harcl. (cum^o).*

5. *om.* non *pr.* S^o (+ S¹). illi: *e. d* e *p Iren.*

in ea nec passum pedis
et repromisit dare illi eam
in possessionem
et semini eius post ipsum
cum non haberet filium.

⁶ Locutus est autem deus
quia erit semen eius accola
in terra aliena
et seruituti eos subicient
et male tractabunt eos
annis quadringentis

Hieron. haereditatem 57; possessionem *Hieron.*; possessionem hereditatis *d.* in eam I; *om. Hieron.* > in ea hered. *e cum E^r.* nec: ne *e* Hieron.* passum pedis (βῆμα ποδός): gressum pedis *Iren.* (197), spatium pedis *e p.* uestigium (+ quidem *Hieron.*) pedis *gig. Iren.* (331) *Hieron.*, quantum tenet gradus pedis *d.* et *sec.* (καὶ *gr. plur.*) BCF GKOSTUV^h *e p Bentl.*: sed ADΘIMR(set)W *cod. caraf.* 53^c *Tisch. c d dem. gig. Iren. et gr. D*; quam *Hieron.* repromisit D; promisit *d e gig. p Iren.*; + *se CT c.* dare illi (illis I; ei *Hieron.*) eam (*om. Hieron.*) in possessionem (possessionem DS): > *d.* eam illi in poss. *p.*, > ei dare eam in poss. *d.*; > dare ei in poss. eam *Iren. fere cum gr. plur.* δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτῆν; > dare eam in poss. ei *e cum gr. NAE al. plus 10.* saemini C. ipsum in *ras. R*; eum SU *p Iren. Hieron.*; illum CT. oum (quum Θ) non haberet (aberet R; + et D) filium: cum (quando *d*) non esset ei filius (-um *d*) *d gig.*; non constituto ei filio *e, cf. notam ad Ioh. v. 13; om. Iren.* Distinguit ipsum. Cum non haberet filium locutus est *etc. K.*

6. loquutus R, loquutus Θ. autem sine *add. codd. plur. cor. uat. mg. contra graecum*: + ei C^lRSTU*W *vg. cor. uat.* e dem. gig. cum gr. NH al. 12 abt^h.*; + abraham B^o (*cf. acth. ro.* sic dixit abrahamo); + sic *d e p Iren. (Bentl.) cum gr. plur.* deus (*om. I^e*): + sic D *gig.*, + ita CT; + ad eum *d Iren. cum D^o.* quia: quod *gig.*, quoniam *p Iren.*; qui O^o. saemen C. etus: tuum S = σου *N min., ex LXX. Gen. xv. 13.* aocola (πάροικον) *codd. plur. et vg., acola S (a pr. in ras.)*: incola *p*; aduena CMR*T *e gig.*; peregrinum *d*, peregrinans *Iren.*; *cf. ad vi. 5.* > semen eius adu. erit *gig.* in territoriali I^o; *om. T* (+ in mg.).* et *pr.* + in *d (e) p Iren.* seruitute SU* *d e p, -tem Iren.*; seruitio *gig.* eos *pr. fere omnes (om. e Iren.) cum gr. D avrov:* illut *p et avró gr. rell.* subicient *vg. Tisch.*; subicient V, subicient D; redigent *d p, -entur Iren.*; *om. e^o (vide infra).* > red. eos (illut *p*) *d p, et gr. δουλώσουσιν αὐτό(υς).* male tractabunt (κακώσουσιν): affligent (*e*) *p*, uexabuntur *Iren.* eos *sec. fere omnes contra gr.*: illud *e et avró C al. pauc. syr. utr.*; *om. d p Iren. Bentl. gr. plur.*

⁷ et gentem cui seruierint
iudicabo ego dixit deus
et post haec exhibunt et seruiant mihi
in loco isto

⁸ et dedit illi testamentum
circumcisionis
et sic genuit isaac
et circumcidit eum die octaua
et isaac iacob
et iacob duodecim patriarchas

⁹ et patriarchae aemulantes

> et adfigent illud et in seruitute re *e (improbaui re e^o) cum E^r.* annis quadringentis (-ingitis B^oS, -agentis DO) = ἑτη τετρακόσια: per annos quadringentos *e*; + et septem BFS *Sangall. II. 63*; + xxx W *cor. uat.**

7. gentes I, gente T, de gente *gig.* cuicumque *e (e^o id^o plur.).* seruiierint (δουλεύουσιν NBEHP *etc.*): seruiert R* *e Iren., et δουλεύουσιν ACD^o* 26. 96; seruiert *cor. uat.** iudicabo ego (κρινῶ ἐγώ) *cum BCDFΘKRSTUV vg. c d e gig. p Iren.*: > ego iudicabo AGIMOW *dem.* dicit (*contra gr. εἶπεν*) MR^oW^o *c d dem. p Iren.* deus (θεός) BDFGΘ*KSTU^h *e Bentl.*: dominus ACΘ^oIMORVW^o53^c *Tisch. c d dem. gig. p w Iren.* di deus hoc ordine omnes cum *gr. DEHP etc.*: sed > δ θ. εἶπεν NABC. hec IS; ea Θ* (*corr. mg.*) *d Iren.* exhibant G; exient *e gig. p Iren.*; + inde *e cum E^r.* seruiert (λατρεύουσιν) *cum BFKR*SU^oVW vg. cor. uat. gig. Iren. Bentl., ut infra u. 42, et Matt. iv. 10, Luc. i. 74, ii. 37, iv. 8, Rom. i. 9, 25, Phil. iii. 3, 2 Tim. i. 3, Hebr. ix. 9, 14, xii. 28, Apoc. vii. 15, xxii. 3: deseruiert ACDGΘIMOR*TU* Tisch. c d dem. e p et infra xxiv. 14, xxvii. 7, xxviii. 23, Hebr. viii. 5, xiii. 10.* michi BW. isto: hoc *d e gig. p.* > isto loco *Iren.*

8. illis F; ei *d e p Iren.* testamentum: dispositionem *d.* circumcisionis 57, circumciss. DS. genuit: generavit *Iren.* isac *pr. OS d cum gr. D*; ysaac W, ysaach *c*, ysahac C *p*, issac D. circumcisit R *p.* octaua ABC(hoc)FGΘ^o1^oSU *e gig.*: octauo DIKMO*RT(-bo)VW *vg. c d dem. p Bentl.* Dies ablatiuo casu feminini generis est *apud Hieronymum saepius quam masculini, praesertim in Luca et Actibus (exceptis Lc. i. 59 et Act. xii. 21); in Ioh. fere semper masc. generis est. Cf. Caesarem B.G. i. 6 'diem dicunt qua die ad ripam Rhodani omnes conueniant. Is dies erat a. d. v. Kal. Ap.' et quart. + sic D.* isac *sec. OS d*, ysaac TW, ysaach *c*, ysahac C *p*, issac D; + genuit O *e p cum E^r syr. pesh. cop.*; + et F* (*sed erasum*); + ipsum (= τὸν?) *d.* iacob *pr.: seq. ras. circa 6 litt. S.* et iacob: *om. W*; + genuit *p cum syr. pesh. cop.* duodecem S; XII DOW. patriarchas T.

9. et patriarchae (-arche W, -arhae O, -arcae

- ioseph uendiderunt in aegyptum
et erat deus cum eo
10 et eripuit eum ex omnibus
tribulationibus eius
et dedit ei gratiam et sapientiam in
conspectu pharaonis
regis aegypti
et constituit eum praepositum super
aegyptum
et super omnem domum suam.
11 Uenit autem fames in uniuersam
aegyptum et chanaan
et tribulatio magna
et non inueniebant cibos
patres nostri

- 12 cum audisset autem iacob esse
frumentum in aegypto
misit patres nostros primum
13 et in secundo cognitus est
ioseph a fratribus suis
et manifestatum est pharaoni
genus eius
14 mittens autem ioseph accersiuit iacob
patrem suum
et omnem cognationem in animabus
septuaginta quinque
15 et descendit iacob in aegyptum
et defunctus est ipse
et patres nostri
16 et translati sunt in sychem

T): patri aū archae S (pro patriarchae autem?);
seq. ras. 3 litt. U. emulantes DMRUW, imulantes
S (imo. S^a); hemulati d; zelantes gig. yosep p.
Dist. etiam ug. aemulantes, Ioseph uendiderunt.
uendiderunt (uind. S) = ἀπέδωρο: distraxerunt
d; + eum BS. aegyptum DRT, egiptum M^aW,
egyptum M¹; egipto S. > deus erat M. illo O
d gig. om. et ex. deus a. eo D* (+ mg.).

10. eripuit (ἐξέλατο): liberauit e p. ex (ix):
de R e p. tribulacionibus RS; conflictationibus d.
eius: om. I; suis dem. ei: illi MU; om. Bentl.
cum gr. A. gratiam S; gloriam D. sapienciam
RS. in conspectu pharaonis (far. DST, pha-
raoni I) = ἐναντι (uel ἐναντίον) παρὰ: ante
pharaonem gig., coram farao d. regem gig.,
regae d. > regis phar. O. aegypti DR, hegypti
C, egipti STW; aegyptiorum AIM⁵ contra
graecum et uell. prepositum DMORSW, prop.
Tisch.; om. d (nom D^a); principem e gig. p; gr.
ἡγούμενον. super pr. (ἐπι): supra gig. p; in d.
aegyptum DR, egip. SW. super sec. = ἐφ' ἸΑΙΕ^a
min., supra p: om. d e gig. cum gr. BDHP etc.
omnem: totam e; uniuersam p.

11. famis CDI^aS; + magna S. in (ἐφ'): super
d e. huiuersam C, uniuersa I; omnem d e;
deinde + terram GI (terra) d e gig. p cum gr. (D^a
γῆς teste Kipl.) EHP al. pler. ὅλην τὴν γῆν Αἴγ.
aegyptum DR, egiptum SW; aegypti GI d e gig. p.
chanaan (Χαναάν) codd. plur. et ug.: channaan
B, channan D, chanaam F d; canaan GT, canan
S; canahan gig. tribulacio RS; conflictatio d.
cibos (χορτάσματα): pabula gig.; utensilia d;
frumentum e p. patris S; parentes gig.

12. quum Θ. audiisset D; audissent e^a. autem
(ὅτε plur.) codd. ug. et uero d: itaque gig. et ouo
D^a. frumentum: frumenta T d e gig.; gr.
σιτία, sed σίτρον 18 Theophyl. a. in aegypto
(aegyptum M^a, aegypto DORT, egipto ISW) = ἐν
Αἴγυπτῳ DHP al. pler.: in aegyptum BC e p

Bentl.* (sed secundis curis correxit) = ἐν Αἴγυπτῳ
NAECE 40. missit D.

13. in om. BCMT dem. p. recognitus d gig.;
agnitus e; gr. ἀγνωρίσθη plur., ἔγνωρίσθη AB.
ioseph W p, hioseph D. om. a GI e p Bentl.
manifestatum est (φανερὸν ἐγένετο): innotuit
gig.; manifestum factam est d e (φαν. ἐγενήθη
D^a); manifestum est W; + ipsi d. faraoni DST;
pharao d. etus (ἀβροῦ NAE 40): ioseph d gig. p
(yosep) et ἰωσήφ uel τοῦ ἰωσ. gr. plur.; seq. ras. 6
litt. S.

14. mittens: seq. rasura T; cum misisset d.
a^atem O. yoseph p. accersiuit BFGIKMSU
VW ug. c d (-bit) dem. gig. (-siit): accessiuit
A(-siit)CDΘORT (-bit), uide Wölfflin ('Archiv
für lat. Lexik.' viii. 2, pp. 279-287) qui tamen
iudicat accessere antiquiorem esse formam, quas
per errorem in accersere mutata est; uide Mc. xv.
44, et infra Act. x. 5, 22, 29, 32, xi. 13, xiii. 7,
xxiv. 25, 26; uocauit e p. om. iacob p. om.
suum F. cognacionem RS, cognitionem e^a;
+ suam CTW⁵SC. e gig. p. + eius SU d; et
+ ἀβροῦ DE al. plur. animi e^a; animas e¹ p.
septuaginta (+et S d cum gr. D 133. c^{ae})
quinque: septuaginta v W; LXXV DFGOTV.
> cum sept. qu. animabus gig. p (animas); in LXX
et U anim. d, et > ἐν ἰββου. (+ καὶ D) αἰ. ψυχῶν
DH min.

15. om. et pr. d gig. p cum gr. D min. di-
scendit DS^a, descendit T. aegyptum CDR, eg. W;
egipto S. est + ibi e cum E^a syr. pesh. ipse: +
que d cum D^a re; uel ioseph D^a.

16. sychem (Συχήμ) AB¹ (om. sy B^a) CFΘIKO
(syhem O^a, sychem O^a) c d e p: sicheum MRSU
VW ug, sicem GT; sechem D. om. et positū
usque ad fin. uers. gig. om. sunt sec. BKR.V.
sepulcro RST, -lhro O; monumento p; sepul-
chrum M; monumentum e. quod: quam O.
emit (e in ras. B, hemit C): mercatus est a.

et positi sunt in sepulchro
quod emit abraham
pretio argenti a filiis
emmor filii sychem
17 cum adpropinquaret autem
tempus repromissionis
quam confessus erat deus
abrahae
creuit populus et multiplicatus est in
aegypto
18 quoad usque surrexit
rex alius in aegypto
qui non sciebat ioseph

19 hic circumueniens genus
nostrum adflixit patres
ut exponerent infantes
suos ne uiuificarentur.
20 Eodem tempore natus est
moses et fuit gratus deo
qui nutritus est tribus
mensibus in domo patris sui
21 exposito autem illo
sustulit eum filia pharaonis
et enutriuit eum sibi in filium
22 et eruditus est moyses omni
sapientia aegyptiorum

abraham D, abraam IR; + pater noster Θ e p Bed. (retr. 'in graeco'; sed > pat. nos. abr.) et gr. E. praet. CFGMI, prec. RSW. emmor (Ἐμμώρ uel Ἐμμόρ) ABC (hemmor) ΘIKM*RTVW d dem. e: emor DFGM*OSU e p, hemor ug. filii (fili I°S, filiis BO) syohem (sychen G, syhthem O, sichem DMS'UW ug., sichim S*) = τοῦ Συχέμ DH(P) al. plur., cf. qui fuit s. p: qui erat in s. CT (sicem), qui fuit in s. e Bed. (expos. 'in graeco') et τοῦ ἐν Σ. N°AE; et sychem d sine auct. graeca; ἐν Σ. N°BC min.

17. + et ad init. gig. quum Θ, quum R; ut a. adpropinquaret (app. KRW ug. Tisch.) = ἤγγιζεν paene omn., cf. adpropinquabat gig.: adpropinquauit d et ἤγγισεν 31. om. autem gig. > autem adpropinquaret ug. dem. e, > uero adpropinquauit d, cum ordine graeco. tempus: pus sup. lin. T. promissionis W ug. dgig. quem CT; quod We gig. confessus (confessurus O) erat (est BFKS) = ἀμολόγησεν NABC min., constituerat dem.: repromiserat CT, promisit p, pollicitus est d, poll. erat e Bed. (retr. 'in graeco') = ἐπηγγείλατο DE; iurauit gig. et ὤμοσεν HP min. deus: om. p*; + ipsi d. abraha CW, abrahae D, abraae R; abraham d. crebit T; crescit e; auctus est d. populus: pleps e. multiplicatus (-ta e): ras. 2 litt. inter a et t O. aegypto DR, egipto SW; aegyptum I.

18. quoad usque uno uerbo FK ug., quoad usque C; quousque S e; donec d e gig. surrexit (ἀνέστη): extitit p; exurrexerit d. > alius rex BM ug. dem. gig. contra gr.; > alius exurr. rex d. in aegypto (aegip. DRT, egip. SW, aegypto O) contra graecum: in aegyptum (egyp. I) ΘI Bentl. et gr. plur. ἐν Ἀίγυπτον; om. d e gig. cum gr. DEHP min. sciebat (sciabat K*, corr. K¹; nouerat SU) = ᾤδει plur.: meminisset d, fuit memor e (memoratus) gig. p (> memor non f.), cum gr. DE ἐμνήσθη; deinde + ipsius d. hioseph D, ioseph p.

19. hic om. d (et D^o καὶ pro οὗτος). circumueniens (circun. 5 聖) = κατασοφισμένος: cum iustitias coepisset cum d. adflixit ABDGΘIO, et

affl. CFKMRSTUVW ug. Tisch.: male tractauit d; gr. ἐκάκωσεν. patres sine add. A*FΘIO d et gr. NBD: + nostros A¹BCD(η)GKMRSTU VW ug. c d dem. e gig. p Bentl. et gr. plur. exponeret I* (corr. I¹); expugnarent D* (uel expone- rent D^{mo}); faceret exponi d, facerent expositos e p. suos: eorum d. ut ne e; ut non d gig. p. uiuifi- carentur (σωγονεῖσθαι): educarentur d, cf. Tert. (marc. iv. 23) 'Pharao educari non sinebat in- fantes'; + masculi D e gig. cum E^o.

20. eodem tempore (-rae C) codd. ug. contra gr.: in quo temp. d e gig. p = ἐν ᾧ καιρῷ gr. omn. esset d. moyses ACFG: moyses codd. plur. ug. Tisch., moysi D; moises RW. fuit: erat d e p. gratus (ἀρεῖος): acceptus e gig. p; eligans d. nutritus est (om. est p*, + p*) = ἀνετρέφη; aenu- tritus est C; educatus est d. tribus (-III- D) mensibus codd. et ug. contra gr.: > mens. tribus dem. e gig. p = μήνας τρεῖς; > mens. tri. educ. est d (non D^o). domu DV; domum R. patri p*. sui (= αὐτοῦ DE al. plur.) codd. et ug., eius d: nostri M cum N* sed notauit ipse*; om. gr. (N)A BChP etc.

21. exposito (aex. C) autem illo = ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ NABCD min., cum uero expositus esset d: expositum autem illum (eum e) S e gig., et ἐκτεθέντα δὲ αὐτόν EHP al. plur.; deinde + secus flumen d, + in flumen e, + in flumine DW Par. lat. 93. 140. 202. 11505². 11533. 16262²; et + παρὰ (eis E) τὸν ποταμὸν DE syr. harcl. (cum*) tepl. faraonis DGOST; pharao d gig. enutriuit (aen. C, enn. R, enutribit T) = ἀνεθρέψατο: nutriuit D MS ug. cor. uat. gig. p; educauit d. eum sec.: om. d cum gr. D* min.; + et adoptauit R; eum . . . eruditus (u. 22) in ras. scr. M. in filio p* (corr. p¹); pro filio gig. > uice filii educ. sibi d (non D^o).

22. om. est A* (+ A¹). moyses ACFG: moyses codd. rell. (mōy D) ug. Tisch.; + in cor. uat. e gig. p cum gr. NACE al. pauc. omnis I. sapient'ia I, -cia RSW. aegyptiorum DT, egipt. W, egipc. S

- et erat potens in uerbis
et in operibus suis
23 cum autem impleretur ei
quadraginta annorum
tempus
ascendit in cor eius ut uisitaret fratres
suos filios
israhel
24 et cum uidisset quendam
iniuriam patientem
uindicauit illum
et fecit ultionem ei qui iniuriam susti-
nebat
percusso aegyptio
25 existimabat autem intellegere fratres
quoniam deus per manum

aegipc. R. et erat = καὶ ἦν 99 e^{or}, cf. ἦν τε DE^r l^{or}, eratque d : erat autem e p et ἦν δέ gr. plur. uerbis : sermonibus D d. om. in sec. d e gig. p Benil. cum gr. NABCDH min. hoperibus C. > in op. et in serm. suis D.

23. cum (quum CΘ, quum R) autem : ad ubi d. impletur codd. plur. (inpl. CDFO) et ug., cf. impletur d e, et > impletum autem esset gig. : imple-
rentur BIKR* p; gr. ἐπληροῦτο (ἀντὶ τεσσαρα-
κονταετῆς χρόνος). om. ei D. quadraginta : XL
DW. asc. in cor (corde gig.) eius : om. p. ut
uissitaret D; ut bisitaret O*; uisitare d e gig.
suos in ras. B. hisfl D, israhel ug., srahel C,
israhel d.

24. quum Θ, quum R. uideret gig. iniuriam
patientem (pac. RSW p*) = ἀδικούμενον : ini.
accipientem gig. p*; iniuriari d, contumeliam pati
e; deinde + de genere suo d gig. Par. lat. 11533, +
de natione sua e; + ἐκ τοῦ γένους (+ αὐτοῦ E syr.)
DE syr. utr. uindicauit : defendit p* (corr. p*).
illum (cum gig.) : om. d e p Benil. cum graeco.
foeit (c sup. lin. O) ultionem (ult. D, hult. C,
ulc. RS) codd. et ug. : f. uindictam p, f. defensionem
e; praestitit uind. d; gr. ἐποίησεν ἐκδίκησιν. ei (illi
W) qui iniuriam (-i||am B) sustinebat (pacie-
batur W) = τῷ καταπονουμένῳ : ei q. uim patie-
batur gig., ei q. uexauatur d, ei (om. e) qui adflige-
batur e p* (corr. p*). percusso aegyptio (aegipc.
R, egypt. ITW, egipc. S, aegipto D et Priscil-
ianus bis) codd. et ug., occiso aegyptio gig. : per-
cutiens aegyptium e p et gr. πατάξας τὸν Αἰγύπτιον;
deinde + et abscondit eum in harena d (w) cum D^r
aeth.; cf. Par. lat. 341 percussoque egyptio
abscondit sabulo.

25. existimauit F; aestimabat e p; arbitratur
d. om. autem I*(+I')S. intelligere BCGΘKT
W ug., intilleg. O*. fratres sine add. cum gr.
NBC : + suos MR* T c d e p et gr. ADEHP etc.

- ipsius daret salutem illis
at illi non intellexerunt
26 sequenti uero die apparuit
illis litigantibus
et reconciliabat eos
in pacem dicens
uiri fratres estis ut quid
nocetis alterutrum ?
27 qui autem iniuriam faciebat proximo
reppulit eum dicens
quis te constituit principem
et iudicem super nos ?
28 numquid interficere me
tu uis quemadmodum
interfecisti heri aegyptium ?
29 fugit autem moyses in uerbo isto

quoniam : quia d dem. p, quod gig. manu e*;
manus (contra gr.) DGMW c d p*. ipsius : eius
DΘ d e p. dat d e gig. p* (corr. p*). illis : ipsis
d, eis e p. > illis salutem D gig., > eis sal. e p,
cum gr. EHP al plur. at : ad CI.

26. + tunc ad init. d et tunc D^r*. uero (= τῇ δέ
EP al. plur.) : quoque gig. (τῇ τε NABCD³H etc.);
om. D d. diae C. apparuit (apar. O) : apparue-
runt S* (ut uidetur); uisus est d. illis : eis d e.
litigantibus. W, lidigantibus S. > lit. illis I; +
inter se gig.; + et uidit eos iniquitantes d cum D^r.
et reconciliabat (et re sup. lin. I, et conciliabat
p) = καὶ συνήλασεν NBCD etc. : et reconciliauit d
cum gr. καὶ συνήλασεν AEP al. plur. eos : illos Θ.
in pace (contra gr. ἐς εἰρήνην) DGΘIMTUVW ug.
(non cod. caraf.) cor. uat. mg. c dem. gig. p. utri
fr. estis : quid facitis uiri fr. d et D^r. ut quod I*
(corr. I'); quare p. nocetis F; iniuriam facitis
d p. alterutrum : inuicem d.

27. qui autem : is qui autem D, is autem qui
gig., autem his qui p*, at is (his p*) qui e p*.
ini. fac. nocet e. proximo + suo (contra gr.)
ADKSUVW^o gig. repulit DS ug. proximo suo
reppulit om. W* (+ sup. lin. cor.). et : aut D
dem. e gig. p cum E^r. > iud. aut pr. super nos
p; > pr. super nos aut iud. D.

28. + aut ad init. CT. nunq. W5³H. inter-
ficere : occidere p Auct. prom. col. 115 (> numq. et
me uis occ.). om. tu I d gig. Auct. prom. cum gr.
46. 61. 96. > uis tu D. quemadmodum F; sicut
gig. interficisti DO; occidisti (occidisti p*) p Auct.
prom. haeri B; hesterna (externa d) die d gig.
p Auct. prom. > heri (hesterna d. gig.) interf.
SU gig. aegyptium DT, egypt. W, aegipc. R,
egipc. S.

29. fugit (fugit CFRT; fugatus est gig.)
autem moyses (moyses codd. plur. Tisch., moy D,
moyses RW) = ἐφυγεν δὲ Μωϋσῆς : adque ita profugit

et factus est aduena
 in terra madiam
 ubi generauit filios duos
³⁰ et expletis annis quadraginta
 apparuit illi in deserto
 montis sina angelus
 in igne flammae rubi
³¹ moyses autem uidens admiratus est
 uisum
 et accedente illo ut consideraret
 facta est uox domini
³² ego deus patrum tuorum

deus abraham et deus isaac
 et deus iacob
 tremefactus autem moyses
 non audebat considerare
³³ dixit autem illi dominus
 solue calciamentum
 pedum tuorum
 locus enim in quo stas
 terra sancta est
³⁴ uidens uidi afflictionem
 populi mei qui est in aegypto
 et gemitum eorum audiui

m. *d* et οὐτως και ἐφυγαδευσεν μ. D*; audiens autem m. fugit S *sine auct. gr.*; effugauit autem se m. *p*; effugauit autem moysen *e cum* E^o ἐφυγαδευσεν δε μωυσην. om. in *pr. gig.* uerbo: sermone *d*. isto: hoc *d e*. > hoc uerbo *gig. p*. factus est: fuit *d e*. aduena (πάροικος): incola *d*, inquilinus *e p* Aug. (viii. 806). terram (*contra gr.*) D *d p*. madiam (Μαδιάμ) AFI *d e*: madian BCDΘKMRSTUVW *vg. c* *gig. p*; madiā O, maziā G. hubi C. generauit: genuit *d e* *gig. p* Aug., genuerat *c*. > duos (II. D) filios D *p*.

30. et: om. ΘMW; + post haec et *d*, + μετα ταυτα D^o. expletis: repletis D, inpletis *d*, completis Aug. (+ illic). annis: aū nis W (*pro* autem annis?). quadraginta: XL AFVW, XLta D. > quadr. ann. Aug. aparuit U; uisus est *d*. illis U* (s *eras*); ei *d e p*. deserto D; solitudine *d*; *seq. ras. 4 litt.* S. montis (τοῦ ὄρους): in monte D *d* *gig.* syna CI, sinai T*, -nay T^o. hangelus C, anguelus D; + domini *d e p* w Aug. cum *gr.* DEHP *al. pler. syr. utr.* > in des. ang. in monte sina D; > ang. in des. montis s. W. in igne (ignem S*, igni *e*) flammae (-me RW) = ἐν πυρὶ φλογός ACE *etc.*: in flamma (-mam *p*) ignis *d* *gig. p* Aug. = ἐν φλογὶ πυρός NB DHP *min.*; in igne flamma M. rubi: in rubo *gig. p* Aug.

31. moyses ACFGQ: moyses *codic. plur.* (mōy D) *vg.*, Tisch., moises RW. autem: uero *gig. p*; enim *d*. cum uidisset *d*. admiratus (amm. BK MSV) est = ἐθαύμασεν ABC 13 *etc.*: admirabatur *e*, mirabatur *d* *gig. Aug. et* ἐθαύμασεν NDEHP *min.* uisum D, uisu Θ; om. *Benl.* cum *gr.* A. > uisum mirabatur *gig. p* (admir.). et accedente (acci. S*) illo (eo *gig.*): qui cum accederet *p* Aug., cumque ipse accederet *d*, cum accederet (-ret *e*) autem *e*; προσερχομένου δὲ αὐτοῦ *gr. plur.*, και προσερχ. αυτου D. ut (et *d*) consideraret (consyd. 5, consideret D) = κατανοῆσαι (και καταν. D*): considerare *e* *gig. Aug.*; + et F. facta est uox domini *codic. plur.* = ἐγένετο φωνὴ κυρίου NAB *min.*: + ad cum MW *cor.*

uat.* cum *gr.* CHP *al. pler.*, cf. *e* *gig. infra*, + ad moysen Θ, et > ad eum uox domini T *vg. c*; f. est uox de (ex *e**) caelo *e* Bed. (*retr.* 'in graeco') cum *gr.* Εγενετο φ. εκ του ουρανου; dominus ait ad eum *d et o* κ. ειπεν αυτω D; deinde + dicens DΘW55C *cor. uat.* d dem. p* Aug. cum *gr.* D; + dicens ad eum *e* Bed. et λεγουσα προς αυτον E^o, et > ad eum dicens *gig.*

32. ego: + sum DΘSUW *vg.* (*non cod. caraf.*) *cor. uat.* c d dem. e* *gig. p* Aug. Bed. ('in graeco') et *gr.* E. deus *pr.*: dominus A. patrum: fratrum Bed. ('in *gr.*'). tuorum: uestrorum W. abraam IR, abarcham D. et *pr. om. vg. dem. gig. w.* deus *tert. et quart. om.* FKOR* (+ R²)UV Tisch. *w* cum *gr.* NABC *min. al. pler.*; om. *quart.* D. isac S, issac D, ysaac W, ysahac C *p*, isaach *c*. > et d. iacob et d. isaac T* (*corr. T¹*). tremefactus (temef. *e*) autem *codic. et* *vg.* = ἐτρημος δὲ γενόμενος, et tremescens autem *cor. uat.**, tremibundusque factus *d*: tremefactus est A, tr. est autem *p*. moyses ACFGT: moyses *codic. plur.* (mōy D) *vg.* Tisch., moises RW; + et *p* (*non* A). haudebat T; audiebat *d*. consyd. 5.

33. dixit autem (dixitque *p* Aug., et dixit *gig.*) illi (ei *e*; om. *p** cum *gr.* A 78. 96) dominus (deus O5 *c dem. e* cum *gr.* E 78. 96) = εἶπεν δὲ αὐτῷ δ κ. *gr. plur.*: et facta est uox ad eum *d* cum D^o. calciamentum *vg.*: calciamenta COSTU *e* Bed. ('in *gr.*'). pedum tuorum (τῶν ποδῶν σου): de pedibus tuis *e* (suis*) Bed. cum *gr.* CE *al. plus* 12 *syr. utr.* (*sed ex extra lineam E**). om. solue . . . tuorum *dem.* enim: autem T. in quo omnes = ἐν ᾧ EHP *al. pler.*: ἐφ' ᾧ NABCD (ou*) 61; + tu *p* cum *gr.* C *al. pauc.*

34. uidens: uidendo D *gig.*; intuitus enim *d et* και ιδων γαρ D*. afflictionem *codic. plur. et* *vg.*, afflicc. R, adfficc. S, adffict. DFGΘIOV*: mulcationem *d*; *gr. κἀκωσιω.* om. mei *d et* *gr.* D* 47. aegypt F* (+ to *cor.*), aegipto DR, egipto SW, aegyptu F*; egiptum *p*. gemitus *d*. eorum *codic. et* *vg.*, illorum *p*, ipsorum *e* = αὐτῶν NACEHP *al. plur.*: eius *d et* αὐτοῦ BD 26 *syr. pesh.* discendi DS;

- et descendi liberare eos
et nunc ueni et mittam te
in aegyptum
36 hunc mosen quem negauerunt dicentes
quis te constituit principem
et iudicem ?
hunc deus principem et redemptorem
misit cum manu
angeli qui apparuit illi
in rubo
36 hic eduxit illos faciens
prodigia et signa
in terra aegypti et in rubro
mari et in deserto annis quadra-
ginta
37 hic est moses qui dixit

- filiis israhel
prophetam uobis suscitabit
deus de fratribus uestris
tamquam me ipsum
audietis
38 hic est qui fuit in ecclesia
in solitudine cum angelo
qui loquebatur ei in monte
sina et cum patribus nostris
qui accepit uerba uitae
dare nobis
39 cui noluerunt oboedire
patres nostri
sed reppulerunt et auersi
sunt cordibus suis in aegyptum
40 dicentes ad aaron

descendit I; descende O. liberare (ἰδεῖσθαι):
ut liberarem F; eripere d *gig.* et *tert. om.* U.
nun° G. ueni et: *om. p;* *om. et FMOR° d dem.*
e *gig. Bentl. cum graeco.* aegyptum DR, haegy-
ptum C, egyptum I, egiptum STW; aegypto O.

35. hunc + ipsum d. mosen AFG; moysen
codd. plur. vg. Tisch., moisen RT; moses I, moyses
W. *om. quem S.* abnegauerunt CT *gig.*; + cum
D. > constituit te D. et *pr. (καί);* aut D *dem.*
gig. p (> iud. aut *pr.*). iudicem (ducem 𐤀)
sine additamento, cum ABDFKMOR°S°V vg.
et gr. ABHP al. plur. syr. harcl.: + super nos
CGΘIR°S°TUW *c d dem e gig. p et gr. ἐφ' ἡμῶν*
NCD *min., ἐφ' ἡμᾶ;* E *min* deus: dominus D; +
et d e *et gr. N°BDE min.* principem *sec.:* iudicem
gig. redemptorem AG°T, redimt. S; liberatorem
e *p;* *gr. ἀνταρτήν.* misit D. cum (σύν ABCDE
min.:) in d *gig. et ἐν NHP al. plur. hangeli C,*
angeli D. ui G° (+ q G°). apparuit: uisus est
d. illi: ei M *c d e p* (> ei *app.*). robo G°.

36. hic: ille D. aeduxit CI. illos O; eos D
d e *p.* faciens: s *sup. lin.* D; cum fecisset d;
o *ποιησας gr. D* (sed corr.).* prodigia: portenta d.
signa + magna G° *p.* > signa et prod. *gig. p.*
in terra aegypti (aegip. DR, egip. SW) = ἐν γῆ
Αἰγύπτου D *al. mul. uid., cop. syr. utr.:* in terra
aegypto e° *Bentl., et ἐν γῆ Αἰγύπτου NAEHP min.;*
in aegypto d *et ἐν τῇ Αἰγύπτῳ BC min. et sec. om.*
Θ. maris S. deserto D; solitudine d. annis:
per annos d. XL° M; XL ADFOW.

37. *om. est F.* moses AFGT; moyses *codd.*
plur. (mōy D) vg. Tisch., moises R. hisrahel D,
srahel C, israhel *vg.,* israhel d. profetam DOS.
suscitabit (ἀναστήσει): suscitauit ABΘ°MO d e,
suscetauit S. > susc. uobis *vg. dem.* deus *codd.*
et vg. = ὁ θεός NABD 61: dominus deus e *gig. p et*
κύριος ὁ θεός CEHP al. pler.; deinde + noster e

cum gr. EH al. mul. ἡμῶν (et ὑμῶν P al. plur.).
fratribus: patribus *p** (*corr. p*). tanquam
RW5 𐤀; sicut e *p.* ipsum: illum Θ; quem e°;
om. CT. meipsum uno uerbo W. audietis
(ἀκούσεσθε): audite CΘST e° *p* (*sed supra te ras.*
2 *litt.*); audistis e°; ακουεσθε D°. *om. ipsum*
aud. FG° (+ G°) *cod. caraf. cum gr. NABHP*
min.

38. fuit: erat *p** (*corr. p*). aecclesia MR,
aecl. CDOU, ecl. S (*deinde sequitur ras. 1/2 lin.*),
aegl. T. solitudinem K°; deserto e *p,* eremo
Ambr. (*de fid. l. i. § 83.*) angelo D; manu angeli
SU°; eo *gig.* loquebantur I; loquibatur S° (*corr.*
S°). qui loqueba *om. O, spatio tamen relicto.*
ei: *om. DΘ p;* cum ipso *gig.* syna CDΘIMRW.
om. cum sec. d e cum gr. patrum nostrorum e.
accipit DO d. uerba uitae (-te RW): uerba uiua
(*Bentl.*), eloquia uite *p*; el. uiua e *p*°, el. uiuentia
gig., el. uiuentium d; praecepta dei uiui *Iren.*
(*Mass. p. 245*) *gr. plur. λόγια ζῶντα, sed λβ. θεοῦ ζ.*
104. 106. nobis: uobis *p Iren. cum gr. NB*
min.

39. cui: cum D. hoboedire C, obed. ORW
vg., oboedientes esse d; obaudire *gig. p** (*corr. p*),
obaudientes esse e; *gr. ὑπήκοοι γενέσθαι.* patris
S° (*corr. S'*). nostri: uestri *Iren. cum gr. 36. 61.*
105 *al. 4.* set R. repulerunt M°O *vg.,* repulle-
runt S; abiecerunt *Iren.;* deinde + eum CDG°T
cor. ual.* (illum mg.) dem. gig. p; *gr. ἀπέσαντο sine*
add. auersi sunt = ἀπεστράφησαν D 31: uersi s.
Bentl. cum gr. plur. ἐστράφησαν; conuersi s. T a
e *gig. p Iren.;* deinde + in *p cum gr. NABC 40.*
96°. cordibus suis: *om. suis d et D°;* c. nostris
gig.; corde suo *Iren., et τῇ καρδίᾳ αὐτῶν HP al. 60.*
aegyptum D, egiptum SW; aegypto DIM; he-
remo R.

40. aaron O°S. praecedant (*pre. BDKMO'*

fac nobis deos qui praecedant nos
 moyses enim hic qui eduxit
 nos de terra aegypti
 nescimus quid factum sit ei
⁴¹ et vitulum fecerunt
 in illis diebus
 et obtulerunt hostiam
 simulacro
 et laetabantur in operibus
 manuum suarum
⁴² conuertit autem deus et tradidit
 eos seruire militiae caeli
 sicut scriptum est in libro

prophetarum
 numquid uictimas aut hostias
 obtulistis mihi annis quadraginta
 in deserto domus israhel ?
⁴³ et suscepistis tabernaculum
 moloch
 et sidus dei uestri rempham
 figuras quas fecistis adorare eas
 et transferam uos trans
 babylonem.
⁴⁴ Tabernaculum testimonii fuit patribus
 nostris
 in deserto

RSW ^p, praecedant O*, praecedat I) nos = προνο-
 μείσανται ἡμῶν : pre. ant nos ^p, et > nos praecedant
 gig., nos antecedant Iren. moyses (moy. BDKM
 OSTUV [Ⓜ] Tisch., moi. RW) enim hic (iste e;
 om. ^p* Iren.) = ὁ γὰρ Μ. οὗτος : moysi (mose I)
 enim huic ©I⁵ ⁵ c et 'moderni' ap. cor. uat.
 aeduxit CI; duxit e*. aegypti DR, egypti STW;
 aegypto uoluit Bentl., sed gr. ἐκ γῆς Αἰγύπτου.
 nescimus quid factum sit (est ©) ei (illi gig.) =
 οὐκ οἶδαμεν τί ἐγένετο (γένεον DEHP etc.) αὐτῷ :
 n. quid contegerit ei d; > quid ei contigerit igno-
 ramus Iren.

41. fecerunt T. > fec. vitulum ©. om. in pr.
 gig. post diebus ras. circa 12 litt. S. > diebus
 illis M ug. Tisch. d dem. e Iren. cum ord. graeco.
 obtulerunt (hob. C, opt. AIKR Tisch.) = ἀνθη-
 γαγον (απηγοντο D*): immolauerunt gig. hostiam
 (ostiam U*, hostia O*) = θυσίαν : hostias T gig. ^p;
 sacrificia Iren. simulacro IW ug., symulacro C;
 simulacri K, et simulacrorum ©O; idolo Iren.
 letabantur OSW, laetabantur F*I(let.)M; iucun-
 dabantur d; epulabantur e gig. ^p* (ut uultur); gr.
 εὐφραίνοντο. hoperibus C; factis Iren. manum
 F*O.

42. auertit e, peruertit h; gr. ἐστρεψεν. autem:
 + eos G cf. h (tunc itaque peru. illos deus); + αὐτούς
 C sah; + ab eis D et > se deus ab eis Far. lat.
 11533. > deus autem O. tradedit S. eos : illos
 R gig. h ^p; om. D. seruirae I; deseruire d e ^p;
 ut seruirent gig.; gr. λατρεύειν. militiae RS, -cie
 W, -tie T, -tia V, -tiam G; exercitui d e (-tu) gig.
 h, exercitibus Iren. celi SW. sicut: quemad-
 modum Iren. scribunt FG. om. est gig. profet.
 DOS. numquid W⁵ [Ⓜ]. uictimas (partim in
 ras. scr. A; seq. ras. circa 12 litt. S) aut (et B[Ⓜ]
[Ⓜ] d e ^p Iren. Bentl. Tisch. cum gr.) hostias
 (ostias U*) codd. et ug. = fere σφάγια καὶ (nulli ^h)
 θυσίας : sacrificia aut hos. gig.; > oblationes et
 sacr. Iren., immolationes et sacr. Philast. (p. 703),
 hostias et sacr. d, hostias et immolationes h.
 obtulistis (hob. C, opt. AIKR Tisch.) = προσ-
 ηνέματε : obtulistis d. michi B. annis||R; per

annos h. XL^{ta} M, XL ADFOVW. in deserto D,
 in solitudine d, in eremo Iren.; om. O cum gr.
 B* 104. > quad. ann. gig. > in des. annis quad.
^p cum gr. 38. 69. 105. 113. 163 al. srahel C,
 hisrl̄ D, israhel ug., istrachel d e; isrl̄e ^p.

43. et ad init. + nunc Philast. suscepistis (c
 sup. lin. T, suscip. DO) = ἀνελάβετε : accepistis
 Iren., recepistis h, adsumpsistis d. tabernacula B;
 domum h; gr. τὴν σκηνήν. ipsius moloch d (τοῦ
 Μολόχ). sydus W⁵ [Ⓜ]; astrum d, stellam Iren.
 om. uestri d gig. Iren. Philast. et gr. BD 15. 18.
 36 syr. pesh. rempham (ρεμφαμ D) cum CD[Ⓜ]
 M*W ug. Bentl. c d h, remphā BT, rēphā ^p,
 remfam A gig.: rempha GKM^oORSUV et ρεμφα
 61 arm.; resfam e cf. ρεφάν CE al. 10, ripham F
 et ραφάν N^oA (aeth.) cf. rapham Hieron. nom.
 hebr. (iii. 103); resfam I, respham dem.; ρομφάν
 N° 3 et ρομφα B apud Latinos non uertuntur.
 figuras (τοὺς τύπους): et effigies h. hadorare
 C; ut adoretis gig. h. eas : eis B d e, illis ^p*
 (graeci enim προσκυνεῖν αὐτοῖς); om. gig. et tert.
 om. A. transferam (ras. longa inter s et f S; trasf.
 G*) = μετακιῶ : transmigrabo d e ^p*; transiui ^p.*
 uos + propter hoc W. trans babylonem (babil.
 GRTW, babill. S, babylone IO*) = ἐπέκεινα Βα-
 βυλῶνος gr. plur., cf. ultra babylonem h ed.
 Junta 1534: in (+ illas d sah.) partes (partem e ^p)
 babylonis (babylonic gig.) d e gig. ^p sah. et ἐπι τα
 μέρη βαβ. D*; in babylonem D(babil.) tepl., eidd.
 Wild 1481 ⁵.

44. + et erat ad init. ^p*. in tabernaculum e,
 et domus h. testimonii O; + quod S e (ἢν male
 reddentes). fuit (erat gig.; om. e ^p*) patribus
 nostris (s sec. sup. lin. T) codd. plur. [Ⓜ] c e gig.
 h lux ^p* Bentl. = ἦν τοῖς πατέρας ἡμῶν NABCD²
 HP 61 al. (ἡμῶν A 65. 105 etc.): fuit cum pat-
 ribus nostris A¹ S⁵ [Ⓜ] cor. uat.* dem. ^p*, erat
 penes patres nostros d, cf. ἦν ἐν τοῖς π. ἡμ. D*E
 al. null. deserto D; solitudine d. sicuti C. dis-
 posuit (praecepit h) sine add. codd. plur. cor. uat.
 mg. cod. caraf. cum graeco: + deus DR[Ⓜ] [Ⓜ] dem.
^p*; + illis deus ⁵ [Ⓜ] cor. uat.* loquens = λαλῶν

sicut disposuit loquens
ad mosen
ut faceret illud secundum
formam quam uiderat
46 quod et induxerunt suscipientes patres
nostri cum iesu
in possessionem gentium
quas expulit deus a facie patrum
nostrorum
usque in diebus dauid 46 qui inuenit
gratiam ante deum
et petiit ut inueniret tabernaculum deo
iacob
47 salomon autem aedificauit

illi domum
48 sed non excelsus in manufactis ha-
bitat
sicut propheta dicit
49 caelum mihi sedes est
terra autem scabellum
pedum meorum
quam domum aedificabitis
mihi dicit dominus
aut quis locus requietionis
meae est ?
50 nonne manus mea fecit haec
omnia ? 51 duri ceruice et incir-
cumcisi

D 45, cum loqueretur *gig.*: qui loquebatur *d p et* δ λαλῶν *gr. plur.* ad mosen (*moy. codd. plur. vg. Tisch., moisen R, moi D*): moysi *d p, moyse e; deinde + qui L* ut (*om. I* h*) faceret: facere *R* d e; ut facerent p.* illud *ST; eam h; om. p* (+ p*)*. secundum: iuxta *d. formam (τόπον, sed παρατυπον D* ut uatur)*: figuram *d, effigiem h.* uiderat (*ἑώρακεν plur.*) *codd. et vg., uideret O, uiderant p:* uidit *h et ἑώρακεν DEH al. 8; deinde + in monte SU*.*

45. Quod: quem *e, quam h.* et: etiam *d gig., etiam et e.* induxerant *gig., introduxerunt d.* recipientes *h; om. d (non D*)*. iesu ita scriptum *KMSV vg., iesu D, iesum d: ihesu e, hiesu FU; iñu ABCG@ORTW c h p.* in *pr. om. F.* possessionem *DS, positionem M, possessiones I e; possessione O (possessione) h (Bentl.) et gr. ἐν τῇ κατασχέσει.* gentium *RS; nationum h p; generationum e*.* quas expulit (*reppulit e*): ex quibus saluabit *h sine auct. graeca. a faoie: om. C; a conspectu h. nostrum e. huiusque C.* in *sec.:* ad *d gig.* dies *D d gig.; diem h. daut O.*

46. inuenit: referit *d. gratiam S. ante deum (dominum DR gig.) = ἐνώπιον τοῦ θεοῦ:* apud deum *I, in conspectu (sconsp. d) dei d p, coram deo e h.* petiit *W, petiuit @SU*, petit DO.* ut inuenirent *I; inuenire d e p.* tabernaculum *T; habitationem h; gr. σκηνωμα.* > tabern. inuenire *d (h) cum gr. D. deo (in deo h) iacob codd. vg. et uett. plur. = τῷ θεῷ Ἰακώβ N°ACEP al. omn.:* sedes domui iacob *d et τῷ οἴκῳ Ἰακώβ N°BDH.*

47. salomon *GS d e, salamon M*, salemon D.* edificauit *SW, aedificabit T.* illi (*αὐτῷ plur.*) *codd. vg. c dem. h p*, ei d e gig.: om. p*;* sibi *W et εαυτῷ CH min.*

48. sed (set *R*) non excelsus (*altissimus e*) = ἀλλ' οὐχ ὁ ὑψιστος *gr. plur.:* > sed excelsus non *Fulg. (c. Fab. 597), sed altissimus non gig. h Aug. (vi. 554), sed sublimissimus non p, et o de ὑψιστος* *ov D**; sed ipse altissimus (*sine non*) *d. manu-*

factis: + non *I°;* + templis *Aug. cum gr. HP al. plur., cf. h infra.* inhabitat *Aug.;* habitabat *F, inhabitauit d.* > inhab. (*hab. Tert.*) in manufactis *d cum D* Tert. (prax. 16), > hab. in aedificis manuf. hominum h. stout: sed D; + et e* et gr. E min.* profeta *DOS; prophetam M; per prophetam W5S gig. dixit d.* > dicit *propheta h.*

49. caelum (*cel SW*) mihi (*michi BTW*) sedes (*-is ADG*IM*OR*ST, saedis C; tronus h Tert.*) est = ὁ οὐρανός μοι θρόνος ἐστίν *k^{oer}: om. est gig. Bentl. cum gr. plur.;* > c. mihi est sedis *e, c.* est meus thronus *d, et o oup. μου εστιν θρονος D.* terra autem (*nero d*) = ἡ δὲ γῆ *plur.:* et terra *h et kai η γη B syr. pesh. etc.* scabillum *BFG*SV, scabyllum I; subpedaneum h. meorum + est S.* quam: qualem *d e h p* (corr. p*), et gr. ποίων.* edif. *SW, aediff. M; aedificatis d. michi BT.* > mihi edif. *S. om. dicit dominus gig. h p* (+ p*) contra gr. aut: uel h.* > locus quis *B; qualis domus h; τῆς τῶνος gr. plur., sed ποιος τ. D.* requietionis *CFK* (corr. K¹), requiecionis R, requiescionis S, requisitionis D; quietis h, requens d. mee W; mea d; + ras. unius lit. B. est sec. (ιστιν D min.): om. gig. p* Bentl. cum gr. plur.* > est requietionis *meae e.*

50. om. uers. *h.* hec *SW.* > omnia haec *e (Bentl.) cum gr. ACDEP al. ita habet uers. p omnia (+ nonne p*) enim ista fecit manus mea.*

51. duri ceruice (*σκληροτράχηλοι*) *cum A¹ (i pr. in ras. scr.) DGM (Bentl.), indurati ceruice p, durae ceruices d, dure ceruice t, duricordes h: dura ceruice (A*) BCF@IKORS(ciruib)TUVW vg. Tisch. c dem. e* (ceruices e²) g₂ gig. lux. m Orig. int. (iii. 848) Lucif. Aug. (saepius) Hieron. (v. 144) Fulg. Test. (trin. 12 = Ath. lat. i. 778); forsans ex Test. uel. inoironoimoi oordibus (-debus M*) cum AIMOSU⁵ c d dem. lux. p Iren. Bentl. = ἀπερτημοι (+ τὰς N al.) καρδιας NAB (καρδιασ) CD min. (cf. infirmus pedibus xiv. 7): incircum-*

cordibus et auribus
uos semper spiritui sancto resistitis
sicut patres uestri et uos
⁵² quem prophetarum non sunt
persecuti patres uestri?
et occiderunt eos qui praenuntiabant
de aduentu iusti
cuius uos nunc proditores et
homicidae fuistis
⁵³ qui accepistis legem in dispositionem
angelorum

et non custodistis.
⁵⁴ Audientes autem haec
dissecabantur cordibus suis
et stridebant dentibus in eum.
⁵⁵ Cum autem esset plenus
spiritu sancto
intendens in caelum
uidit gloriam dei
et iesum stantem a dextris
dei ⁵⁶ et ait
ecce uideo caelos apertos

cisis (-cicis K) cordibus BFG*KR²VW²Σ²Σ²; in-
circumcisi (-cissi D) corde (ἀπερίτμ. τῆ καρδίᾳ
EHP 61 al. pler.) CDG*²T e m Aug. (v. 275)
Hieron. Fulg. Uigil.; non circumcisi corde g₂ sig.
h (om. non) Orig. int. Lucif. Aug. (saepius; uide
Sabat.); incircumciso corde Θ, non circumciso
corde t. auribus + uestris h (ut uultur). om. uos
pr. D. spiritu M e, spirito d. > sancto spiritui h.
resistitis (ἀντισταtere) BCFKSUV²Σ²Σ² Benl.
dem. e² t, obnitimini Uigil.: restitistis ADGΘIMR
TW² c g₂ sig. lux. m p w Orig. int. Lucif. Aug.
Hieron. Fulg., obstitistis d, contradixistis h; re-
sististis O, restitistis e². sicut + et ΘOSU c dem. e
t w cor. uat. Aug.; contra gr. patris S* (corr. S¹).
uestri: + ita Σ²Σ² Lucif. cor. uat. mg.; + sic O.
et uos om. T c dem. sig. h t Orig. int. Aug.
cum gr. D². om. et uos . . . patres uestri (u.
52) M.

52. quem: + enim CT g₂ Orig. int. Uigil.
profetarum DOST; ex profetis h (> non ex pr.)
Uigil.; + illi t. persecuti Θ. > persecuti sunt
d e p Aug. (viii. 808) Uigil. patres (in ras. scr.
I, patris S¹) uestri: illi d h (> illi pers. sunt)
et εκεινοι D*; om. t Orig. int. occiderunt C;
interfecerunt p. eos qui praenuntiabant (prenunt.
BDKO, praenunc. Σ²Σ², prenunc. RSW) = αυτοις
τους προκαταγγελλοντας D, cf. e. q. adnuntiabant
e g₂ sig. Orig. int. Lucif., e. q. pronuntiabant CT:
qui nuntiauerunt h t (pronunt.), pronuntiantes
Uigil. = ut uultur τοις προκαταγγειλαντας gr. plur.;
e. q. praenuntiauerunt d. de aduentum F*; ad-
uentum Orig. int.; + huius G²W. uos nunc
(contra ord. graecum) codd. plur. (et A¹) vg. c
dem. h p t (tunc): om. uos A*; om. nunc e
Uigil.; > nunc uos (νῦν υμεις) M d g₂ sig. Orig.
int. Lucif. Aug. (Benl.). proditores: traditores
e p. > prod. nunc O*. homicide RW; inter-
fectores g₂ sig. Orig. int. Lucif. Aug. Uigil., in-
teremptores p, latrones h; gr. φοβεis. fuistis:
facti estis p Uigil., effecti estis d; estis e Orig. int.;
gr. ἐγένεσθε plur., sed γεγένησθε HP al.

53. qui: quia p. accipistis DO. legem O*
(corr. O¹). in dispositionem cum ABF²GIKR
(disposic.) S (disposic.) V cod. caraf. c dem. p²,

cf. in ordinationem sig. Lucif., et > ad ang. con-
stitutionem Uigil.: in dispositione CDF²ΘMOT
UW vg., in ordinatione g₂ t; in dispositiones d
(Benl.) cum gr. eis διαταγας; in aedictis p² Aug.
(viii. 808); in praeceptis e h. angelorum D.
et non: nec h Aug. custodistis d; seruastis (h)
Uigil.

54. audientes autem (uero p) haec (hec W)
= ἀκούοντες δὲ ταῦτα plur.: et cum hec (+ illi h)
audissent S h, cum autem haec audirent g₂ sig.
Lucif. (-issent) = gr. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα 33; haec
quum dixisset t contra gr.; audientes autem eum
d et ακουσαντες δε αυτου D². dissic. G, desicc. O,
disec. D; dissicabant S; discruciabantur d; tre-
mebant CT e g₂ sig. p t Lucif.; gr. δρεπιοντο;
deinde + in g₂ sig. t Lucif., + intra h. cordibus
suis om. K; corda sua h. stridebant (-ibant
S*) = ἰβρυχον: fremebant e. dentibus (dentes
h): + suis e cum gr. E al. syr. pesh. etc. super
eum d e (ἐπ' αυτον).

55. oum (quum Θ) autem (que d) esset (esset
R; > esset autem e) plenus sp. sa. = ὑπαρχων δι
πληρης πν. δγ.: ipse (ille g₂ sig.) autem (uero p)
cum (quum CT) esset pl. sp. sa. CT g₂ sig. p t
Uigil. (Uarim. 737); cum autem esset stephanus
(stef. S) pl. sp. sa. G²MSUW cor. uat., et > ste-
phanus uero cum esset pl. sp. sa. m; ipse autem cum
esset in spiritu sancto h. intendens (δρενιουα)
codd. plur. et vg., intendit m: intuens AO, intuitus
d, et intueretur h; respiciens t. om. in DΘ* h.
caelum SW; caelo lux.; + et m. gloriam: maie-
statem g₂, honorem h; caelum lapsu D* (sed
correxerit). iesum e; + dominum d h p cum D².
om. stantem Iren. (Mass. p. 198). a (ad GIR²
g₂ t) dextris (dexteris D) = ἐκ δεξιων: ad dex-
teram d e h m Iren. Uig.; + uirtutis 5 p w arg.*
cor. uat.* edd. ant. Kester 1487, Paganini 1497,
Sacon 1515 et 1519, Maresch. 1531, Uiuian 1534.
om. dei sec. MO alb. Iren. > ad dex. dei stantem
d h cum D².

56. Uersum incipimus et ait cum Stephano
1555, et u. 57 exolamantes et sic ad finem capi-
tuli; contra Tisch. maluit u. 56 exolamantes
57 et eiciantes etc. ait: dixit d e h m p t Iren.

- et filium hominis a dextris
stantem dei
57 exclamantes autem uoce
magna continuerunt
aures suas
et impetum fecerunt
unanimitè in eum
58 et eicientes eum extra ciuitatem lapi-
dabant
et testes deposuerunt uestimenta sua
secus pedes
adulescentis qui uocabatur saulus
59 et lapidabant stephanum

et gr. εἶπεν. uideo: uidi Priscillianus (ed. Schepps p. 37). celos SW. hapertos C. caelum apertum Aug. (iii. 2. 732). a (ad IRS* d g₂ t Iren.) dextris (dexteram Iren.) stantem (adst. Iren.) dei (ἐκ δεξ. ἐστῶτα τοῦ θεοῦ N*BDHP al. pler.) cum AFGIKOSUV: > stantem a dextris (ad dextris R^o, ad dexteram e m t Ambr. Aug. bis) dei (maiestatis Aug. v. 1268; uirtutis dei W5) BΘR*W vg. Benl. c dem. e g₂ gig. m p t Ambr. Aug. (iii. 2. 732 et v. 1268) cum gr. ἐστ. ἐκ δεξ. τοῦ θ. N*ACE min., cf. sedentem ad dexteram dei Prisc.; > ad (a DMT) dextris (dexteris D; dexteram d h) dei stantem CDMR*T d h.

57. exolamantes (clamantes e g₂ gig. Lucif.) autem (om. I*) = κρᾶζαντες δέ: et exclamantes D; quo auditio illi exclamaberunt t; tunc populus exclamauit h; et cum exclamasset (i. e. Stephanus) d cum gr. min. 18 κρᾶζαντος δε. magna + et h (non t). continuerunt (συνέσχον): compresserunt d g₂ gig. Lucif. suas: eorum d. impetum fecerunt: om. fecerunt e; inruerunt h. unanimitè (hunan. C, unian. DOS, uniamiter B) = δημοθυμαδόν: unanimes Θ e p, uno animo g₂ (unanimio*) gig. Lucif.; uniuersi t; pariter omnes h. > unan. fecerunt d.

58. om. et pr. g₂. eicientes (eiec. V, eiec. vg. Tisch., iniec. D) = ἐκβαλόντες: eiecctum d g₂ (+ que*) gig. Lucif.; eiecerunt lux., expulerunt e h. eum (αὐτόν A min.): om d e g₂ gig. Lucif. cum gr. plur.; + foras lux. ciuitate RS; + et h lux. p (non e). lapidauerunt I; + eum d h p t et gr. D; + stephanum Θ. et (adque d; + ipsi d, + illi h) testes = καὶ οἱ μάρτυρες: et falsi testes O g₂ gig. p t, > et testes falsi D, falsi autem testes C. disposuerunt D; exposuerunt g₂ gig.; posuerunt h t. om. sua gig. cum gr. HP al. secus: ad d; ante e h; iuxta t. adulescentis cum AC (had.) FGΘIT, adulis. OS: adolescentis MRUW vg. Tisch., adolisc. BDKV; adolescentulis p; inuenis h; om. t; deinde + cuiusdam d gig. p t et + τινος D syr. pesh., > cuiusdam adolisc. T. qui uocabatur (ca sup. lin. T; uocatur F) saulus (καλούμενος

- inuocantem et dicentem
domine iesu suscipe spiritum meum
60 positis autem genibus
clamauit uoce magna dicens
domine ne statuas illis
hoc peccatum
et cum hoc dixisset obdormiuit
saulus autem erat consentiens neci
eius.
VIII. ¹ Facta est autem in illa die
persecutio magna in ecclesia
quae erat hierosolymis
et omnes dispersi sunt

Σαύλου): uocante sauli e; nomine (nomen t) sauli d g₂ gig. p t; cuius nomen uocatur saulus h.

59. et pr.: ac g₂. lapidant g₂. stefanum DG OST; + et g₂ (sed partim eras.). domine usque ad fin. cap. in ras. scr. R. domine... dicens (u. 60) om. O. iesu e. suscipe (δέξαι): accipe DR d e g₂ gig. m p; recipe h t Ambr. (fid. l. ii ad fin.). spiritum: scriptum e* (deinde rip erasit cor.).

60. ad inil. + quique iam deficiens t. positis autem (que g₂ gig.; om. t) genibus: ponens autem genua e m p; cumque posuisset ge. et d; > et genibus positus h. clamabit M*T; clamabat F; exclamauit h m p t. > uoce magna excl. t. dicens (λεγων D et syr. pesh.): om. DFGΘ e h lux. t Benl. Tisch. et gr. fere omn. illis: eis m Iren. (Mass. p. 198). hoc peccatum (ταύτην τὴν ἀμαρτίαν ABCD) codd. plur. vg., Cypr. (de bono pat. 16), et hoc delictum Aug. (iii. 2. 331, 858), hoc in pecc. D, hoc ad pecc. C t, hoc in peccato S: > peccatum hoc d e Iren. et τὴν ἀμαρτίαν ταύτην gr. plur.; deinde + quia nesciunt quid fatiunt W cor. uat.* (non mg.). cum hoc (om. G*; haec CT p, hec S) dixisset: > hoc cum (quum Θ) dix. Θ e t; dum hoc dicit h; hoc dicto g₂ gig. hobdormiuit C, obdormibit T; dormiuit d e g₂ gig. t; + in domino BKVW55E p w. saulus usque ad fin. cap. om. U* (+ U¹). autem: uero d p. erant I* (ut uditur). consensiens RW; conpro- bator h. neoi (τῆ ἀνομιᾶς): interfectioni g₂ gig., interfecti d, nequicie p. eius: illorum p; stefani h; om. W* (+ W¹). Inc. cap. viii. saulus autem DV.

VIII. 1. facta (-tum S) est autem (itaque d g₂ gig.; om. h) = ἐγένετο δέ: et facta est p. illo gig. diae C; + et dem. persecucio RS, perse- cutio Θ. magna + et tribulatio d cum D^o, cf. magna afflictio et magna persecutio sah.; > in illis diebus facta est tribulatio et pers. magna h. in sec.: super d e; aduersus p t; om. h. aeclesia R, aecl. COU, ecl. S, egl. T, aeclessia D; ecclesiam d e p t Benl., et gr. ἐπὶ τὴν ἐκκλ.; ecclesiae h. que DIW, qui S. erat: est S d h t; + in D d e

per regiones iudaeae
et samariae
praeter apostolos
² curauerunt autem stephanum uiri timorati
et fecerunt planctum
magnum super illum.
³ Saulus uero deuastabat
ecclesiam
per domos intrans et trahens uiros ac
mulieres
tradebat in custodiam

⁴ igitur qui dispersi erant
pertransiebant euangelizantes uerbum.
⁵ Philippus autem descendens
in ciuitatem samariae praedicabat
illis christum
⁶ intendebant autem turbae
his quae a philippo dicebantur
unanimitè audientes
et uidentes signa quae faciebat
⁷ multi enim eorum qui habebant spiritus
inmundos

Aug. (ix. 357) *et gr. ἐν Ἱεροσ.* hierosolimis MUR, hierus. BS, hirus. D, ieros. W, iheroa. T, hierosolymis K, iherosolymis C, ieruosolymis O, ieruosolymis ug. *et omnes* (omnis S) = *καὶ πάντες* N^o *min.*, *πάντες τε* A. *al. mult.*, *et ita syr. pesh. aeth.*, *cf. omnesque* (qui t) *t Aug.*: omnes autem e h p *et π. δέ* BCDEHP *etc.*; *omn. enim d cum gr.* 106. *om. sunt M.* > *disp. sunt omn. g₂ gig.* *per regiones* (-nis S) = *κατὰ τὰς χώρας*: in regionibus *t Aug.*; circa ciuitates h. iudaeae BIMOU, -dae W, -dae DR; iudaea S; *om. g₂.* samariam W. *praeter* (preter BDKMORSW¹, propter W*) *apostolos* (-tholos C): exceptis apostolis *t Aug.*; *deinde* + qui remanserunt (-rant h; manserunt d; + in t) hierusalem (hierosolymis h *Aug.*) d g₂ gig. h t *Aug. cum gr.* D sah., *cf. Bed. (retr.)* 'si dispersa ecclesia apostoli remanserunt in hierus. ut Lucas ait.'

2. *curauerunt* (συνεκόμισαν) *codd. plur.* (et D*) *vg. c dem. Bentl.*; *curare enim hic = ἐνταφιάζειν ut Pallad. 'hist. Laus.'* x (= Migne P. L. 73, 1103); *cf. onomasticon s. u. P. L. 74, 426 ubi bene citatur Aug. in Gen. l. 2: comportauerunt T d e g₂ gig. h t, portauerunt S; curportauerunt V; tulerunt p; sepelierunt D^{mo} (sepil.) W. autem: ergo g₂; quae d et te (pro δέ) D³Er^o. stef. FGOST, stif. D; + *ras. unius lit.* S. uiri: homines h. timorati (εὐλαβεῖς): religiosi t, pii h, timidi D^{mo}. fecerunt O; *def. h ad ix. 4. supra g₂.* illum: eum MO *vg. c d e g₂ gig. p t cor. uat. mg.*; + et sepelierunt eum O.*

3. *uero* (*in ras. scr.* U): autem M *vg. d e gig.* *deuastabat*: a *pr. in ras.* Θ; *diuast.* A* (*corr.* A¹) BFGIK. *aeccl. R, aeccl. COU, ecl. S, egl. T, aeccl. D; ecclesias* BΘ *d t contra gr.* *per* (Per A) *domos* (-us DOV) = *κατὰ τοὺς οἴκους*: per singulas quae do. d; in do. g₂ gig. t; *cf. ii. 42.* *intrans*: ingrediens d p. > *intrans* in do. g₂ t. *aeclesiam* per domos. *intrans et sic distinctum* U. *et* (om. D) *trahens* (trahens D, traens T, extrahens Θ*) = *σύρων τε*: trahensque D, tradensque p, extrahens (trahens e^o) autem e. hac C; *et d. tradebat* (παρεδίδου): trahebat A* (*corr.* A¹) D *gig.*;

expunxit p^o; + eos D. *custodiam* (φυλακίην): carcerem d t.

4. *igitur* qui: hi (hii T) igitur qui Θ T p, hi ergo qui g₂ gig.; at illi (+ quidem d) qui d t *Aug.* (ix. 357); hi igitur (*sine* qui) e. fuerant S*; sunt T p* (*corr. p^o*). *Pro dispersis ait Bed. (retr.) in graeco haberi* 'disseminatos, id est dissparentes.' *pertransiebant* *codd. plur.* (-ierant I) = *διήλθον* (*cf. xv. 3, Lc. xvii. 11, et exiebant infra u. 7*): *pertransiebant* BCRSTUV (-bunt) W *vg. c dem. Bentl.*; *ibant e g₂ gig. p t w et ἤλθον* N* sah.; *adnuntiabant d* (*non D^o*); + *per ciuitates et castella* g₂ *Aug.* (transeuntes per c. et c. euangelizabant). *aeuangeliz.* R, *heuangeliz.* C, *aeuangelitz.* D; *bene nunciantes p.* uerbum *sine add.* BCFGΘIKR*SUVW *¶ d dem. gig. p^o* *Bentl.* *et gr. plur.*: + *dei ADMOR¹T⁵Σ^U c e p^o* t w *Aug. et gr. E. 47** syr. pesh.*; *deinde* + circa ciuitates et castella iudae p w *cum Par. lat. 342*. 343. 11932. tepl.*; *explicit g₂.*

5. *philippus* C, fil. GST, pil. D; *philippus* O (*h sec. in ras.*). *autem*: uero d *gig. p.* descendens DS; *cum deuenisset gig.*; *cum uenisset d.* samarie W. > *samaria* in ciuitate p* (*corr. p^o*). *predic.* BDKMORSW. *eis d e p.* ohristum: iesum *gig.*

6. *intendebant* (-bat I p*); *adtendebant e^o, -bant e^o* autem = *προσείχον δέ* NABCD³ 61 *al.*: *om. autem* DO; *et intendebant gig. et προσείχον τε* EHP *al. longe plur.* turbe RW; *turba p^o* (*corr. p^o*); *omnis turbae d; ωσ δε ηκουον παν οι οχλοι προσειχον* D*. *hiis* W; *om. O.* *que* DR, qui W. *filippo* GS, pil. D, *philippo* C, *fillipo* T, *phillip^o* O. *discebantur* + *et suadebantur p.* > *his* qui (quae e) *dic. a phil. d e.* *unanimitè* C, *unian.* DIOS; *unanimè e p* (unian.); *uno animo gig.*, *unanimò d.* *audientes*: in audiendo ipsos (*om. p*) e p*; *in eo quod audierint ipsi d et gr. ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς; deinde* + eum p, *et εν τω ακ. αυτου* N* (*ut udtur*). *et*: ac *gig.*; *om. p^o* (+ p^o). *uidebant d.* signa + *et prodigia gig.* *que* DIRT (*ue sup. lin.*).

7. *multi enim* (autem M) *eorum* (illorum p; *om. D*) qui habebant = *πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων*

- clamantes uoce magna
exiebant
multi autem paralytici
et claudi curati sunt
⁸ factum est ergo magnum
gaudium in illa ciuitate.
⁹ Uir autem quidam nomine
simon
qui ante fuerat in ciuitate
magus
seducens gentem samariae
dicens se esse aliquem
magnum
¹⁰ cui auscultabant omnes

NABCE *min.*, cf. multi enim (nam m. *ggi.*) habentes *e* *gig.*: a multis enim qui hab. *d* et πολλῶν γὰρ τῶν ἐχ. HP *al. pler. et apo (uel para)* πολλοὶσ γὰρ τῶν ἐχ. D^o. spiritus (spūs S^oU) inmundos (imm. K *vg. Tisch.*, lamundus B): spiritum inmundum *d* (non D^o). clamabant D. magna + et D *p.* exiebant W *vg. e dem. gig.*; sanabantur *p.* Incipere uoluit u. 8 multi autem, et 9 uir autem *Tisch.*; non autem *E.* neque ipse *Tisch. T. G. 8 nec W. H.* multi autem (πολλοὶ δὲ plur.): multique *gig.*; multi quoque *p* = πολλοὶ τε 34; multi enim F *d*, multi ergo O; + et *e cum* gr. E 13. paralytici DMORSTW; paralytici passi *d.* om. et O *d* et gr. D^o 31. curabantur *d.*

8. factum est ergo *codd. plur.* (ergo in ras. T) et *vg.*: f. est autem CDRS et ἰγένο δὲ NABC *min.*; et f. est *e p* et *uol* ἰγένο. EHP *al. pler.*; om. ergo *d.* magnum gaudium (πολλὴ χαρὰ NABC 47. 61): > gaud. mag. DE *vg. e p* et χαρὰ μεγάλη DEHP *etc.*, > et gaud. multum f. est. *gig.* gaud. magnum (sine et) f. est *d* et χαρὰ τε μὴ. *egren.* D *syr. pesh.* ciuitatem I; > ciuitate illa *d* *e p* cum *ord. gr.*

9. autem + erat D. symon CDIMW. qui ante (hante C, antea S) fuerat (-rant T^o); erat *Iren. Mass. p. 99* = προσηγορον D: ante fuerat *dem. e cor. uat.* *Bentl.*, iampridem erat *d.* erat ante *gig.*, et προσηγορον *gr. plur.* in + ipsa *d.* magus (μαγείων): magus exerceus *gig.*, magicam exerceus *Iren.*, magiam faciens *e*, magura faciens *d*; magnus DV, magna faciens *p* (magus magna fac. *p*); deinde + et *d* *e p* (*gig. uide infra*) *Iren. cum* *gr. exc. D^o.* seducens *codd. et vg. e dem. Iren.*: suadens *e p*, mentem auferens *d*; et dementabat *gig.*; *gr. ἐξιστάνων uel ἐξιστῶν, sed ἐξιστῶν D^o ut uidetur; cf. Bed. (retr.)* 'pro eo quod est seducens in *gr. scr. est ἐξιστῶν: quod significat in extasin, id est mentis excessum siue stuporem et admirationem conuertens*'; seducens *graece ἐξιστῶν uix respondet, sed Luc. xxiv. 22 ἐξιστῶν uertitur* seduxerunt in *d.* genti *e*; gentibus *d.* samariae R, samaria W; samaritanorum *Iren. se esse*

a minimo usque ad maximum
dicentes
hic est uirtus dei quae uocatur
magna

- ¹¹ attendebant autem eum
propter quod multo
tempore magicis suis
dementasset eos.
¹² cum uero credidissent
philippo euangelizanti
de regno dei
† et nomine iesu christi
† baptizabantur uiri ac mulieres
¹³ tunc simon et ipse credidit

aliquem *cum* BDFKMO (aliquem in *mg.*) R (esse) VW *vg. e p Iren.*: > esse se aliquem AC GΘIT *dem. Bentl. Tisch.*; > se aliquem esse SU; > esse quendam se *d* (om. se) *e cum ord. gr. εἶναι τινα ἑαυτὸν; se quendam (om. esse) gig.*

10. cui: quem *Iren.* auscultabant U, auscultabant AD, auscultabant O; intendebant CT *d* *gig.* *p*, attendebant *e*; *gr. προσείχων.* homnes C; *om. Iren. cum gr.* HP *al. minimo* (mi sup. *ln.* T): pusillo *d* *Iren.*; *gr. μικροῦ.* huiusque C. maximo I; maiorem *e*, magnum *d* *Iren.*; *gr. μεγάλου.* dicens *p.* haec D *p*^o. *om. dei p.* que DI; qui S.

11. attendebant (-bat I, attendebant FKRUV W *vg. Tisch.*): intendebant *d* *e* *gig. p*, intuebantur *Iren.*; *gr. προσείχων ut u. 10.* ei *d* *e p*; in eum *gig.* propterea quod *d* *gig.* multo; plurimo *d.* magis (-ciss S^o): magis *E cod. caraf. gig.* (magus *ed.*), magis *e.* suis: *om. d* *gig. Bentl.*; + artibus DO (> art. suis) *R lepl. Bentl.*, et > art. magicis suis *Par. lat. 11533*; + rebus D; *gr. ταῖς μαγίαις (sine αὐτοῦ).* dementasset: diridebat D; mentem abstulisset *d*; *gr. ἐξιστῶναι, uide ad u. 9.* eis *d.* > eos dement. *gig.*

12. cum (quum Θ, quum R) uero (autem *p*) = ὅτε δὲ: cum ergo AIO; sed postquam *gig.* credidissent S; crediderunt *e* *gig.*; crederent *d.* filippo GST, pil. D, philippo C, philippo O^o. aeuang. R, euang. I, aeuangeltizanti D; aeuangeltizante S, euangelizante *e*, -tem *d*; bene ad nunciandi *p*, praedicandi euangelium *e*; sequitur *ras. parua M.* de regno: regnum *d* *gig.* om. dei S^o. et nomine (καὶ τοῦ ὀνόματος) ABCIKO STU^o *cor. uat. p*^o: et de nomine G *d* *e* *gig.*; et in nomine DFΘMRU^o VW *e dem. p*^o; in nomine (sine et) *SSC add. ant. plur. ihesu e.* A male *sic. nouum colon* et nomine, non baptizabantur. om. christi O. baltiz. C, baptiz. D, baptizabant^o S; baptizarentur R^o (*corr. R*^o) *e dem.* uiri + quoque *p*, et *gr. ἀνδρες τε.* hac C; et *e p*.

13. tunc simon (symon CDIMW); sim. quoque *d* *gig.*, s. autem *e*, et *s. p*; *gr. ὁ δὲ Σ.* om. et ipse

- et cum baptizatus esset
adherebat philippo
uidens etiam signa et uirtutes maximas
feri
stupens admirabatur.
14 Cum autem audissent apostoli
qui erant hierosolymis
quia recepit samaria uerbum dei
miserunt ad illos petrum
et iohannem
15 qui cum uenissent orauerunt pro ipsis
ut acciperent spiritum sanctum
16 nondum enim in quemquam
illorum uenerat

- sed baptizati tantum erant
in nomine domini iesu
17 tunc inponebant manus super
illos et accipiebant spiritum sanctum.
18 Cum uidisset autem simon
quia per inpositionem
manus apostolorum
daretur spiritus sanctus
obtulit eis pecuniam 19 dicens
date et mihi hanc potestatem
ut cuicumque inposuero
manus accipiat spiritum sanctum
20 petrus autem dixit ad eum
Pecunia tua tecum sit

p. credit S. cum (quum Θ) baptizatus (baptiz. C, baptiz. D) esset (essent I*) adherebat (adhaer. ΘKV *vg.* Tisch., adhaer. R, ader. CM*); adherebant I*) = βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν *gr. plur., cf. baptizatus adher. e:* baptizatus est et adher. *d gig., et βαπτ. ἦν καὶ προσκαρτερῶν D.* filippo GST, pil. D, philippo C, philippo (ex -ppoo) O. aetiam R; autem CT *e et gr.* 105 δε; *om. d gig. maximas:* multas D; magnas *d (e) gig. p (Bentl.) et gr. plur. μεγάλας.* > uirt. et signa magna *e et δυναμεις καὶ σημεια μεγάλα E al. fiori:* quae fiebant *gig. stupens (+ et D) admirabatur (amm. BDKOSUV) = ἐξίστατο:* stupebat *e p,* obstupiscebatur *d;* stupens admirabantur I*R* (*et ἐξίστατο N*C*D**); + eis *gig.*

14. quum ΘT, quum R; *om. e*.* autem: tem *in ras. A;* uero *d;* *om. p.* audisset I. > aud. autem CT *e gig. om. erant e.* + in ante hieros. DMO⁵ (non *cod. caraf.*) *d e p.* hierosolymis MRU, hieru. DS, iero. W; hierosolymis BO, hierosolymis *vg.,* hierosolymis C; hierusalem *d cum D^{or.}* > apost. q. in hier. erant DM; > qui in (*om. gig.*) hier. erant (*om. e*) apost. *d e gig. (Bentl.), et gr. οὗ ἐν Ἱερ. ἀπόστολοι.* quia: quod W *vg. gig. (+ et).* recipit DO; recepisset MW *vg.;* accepit *p,* excepit *d,* percepit *e.* samarie *t;* + quoque *gig. (> et sam. quoque rec.). om. uerbum gig. misserunt D.* illos ACDGΘIOTW *c dem. t, et illum e:* eos BFKMRSUV *vg. d gig. p Hieron. (ii. 182).* iohannem S^Θ.

15. oum (quum Θ) uenissent (ueniiss. D): cum descendissent *d e p;* descenderunt et *gig.; uoluit* cum deuenissent *Bentl.; gr. οἵτινες καταβάντες;* + ad eos *Hieron. horau. C, orab. T;* rogaerunt *dem. pro:* super *d (sed gr. περὶ).* ipsis: eis *e gig. p Hieron., eos d. acceperunt S;* accipiant *d.*

16. nondum (οὐπω HLP *etc.*) *codd. plur. (> non enim dum D) et vg.: necdum (οὐδέπω NABCDE etc.) AMO Tisch. in quemquam (quemquam 5⁵, non autem A; quemquem U*) illorum (eorum*

CT) uenerat (superu. CMR⁵T *gig., conu. t) = ἦν ἐν οὐδενὶ (οὐδενὰ D*) αὐτῶν ἐπιπετωκός:* erat in q. eorum deciderat *e,* erat super q. eorum inlapsus *d;* erat in ullo (illo *p**) eorum *p,* > uenerat in q. ipsorum D, cecid. s. ullum illorum *Hieron.; deinde + spiritus p, + spiritus sanctus Fulg. p. 660. sed (set R) baptizati (baptiz. C, baptiz. D) tantum erant (> er. tantum D) = μόνον δὲ βαπτ. ὑπάρχον:* > si tantum bapt. *er. gig.; tantummodo autem b. er. p, tantum (solum e) autem b. er. d e (Hieron.). domini: om. D* (+ sup. lin.); + nostri I. iesu e; + christi A* (ut uultur sed eras.) IM d et gr. D (HLP *al. 40).**

17. imponebant C (*m sup. lin.*) FKUW *vg. manos S*;* manum *Bentl. super eos d gig.; eis p (> eis man.);* illis manus *Hieron.*

18. oum (quum ΘW⁵ 5⁵, quum R; *om. e*;* + *ras. unius lit. B*) uidisset (audisset R *t*): uidens *e³ gig. p. om. autem C d. symon BCDIMW (symeon). quia: quod gig. imposit. UW vg., inposic. R, inposicine S. manus: manuorum D d e gig. p cum gr. τῶν χειρῶν. apostolorum C. datur d e gig. p; gr. δίδουαι. sanotus omnes (-tum e): om. τὸ ἅγιον NB. obtulit (cf. vii. 42) BCD F*GΘKMOSTU *vg.: opt. AF^eIRVW. illis gig. p. pecuniam D^{or}R; paecunias d.**

19. dicens: rogans et di. *gig., deprecans et di. p, rogando et dicendo d, et παρακαλῶν κ. λεγ. D. om. θ^eF e* gig. p contra gr. michi B.* > potest. hanc (istam *p*) *d e p t Bentl., et gr. τὴν ἐξουσίαν ταύτην. ouioumque: que sup. lin. S, cuicumque 5⁵. inposudero S*;* inposuero KUW *vg.; + et ego d p (> et ego cuic. inp.) cum gr. D. manum C p non gr. Libere Aug. (iii. 2. 338) quid uultis a me accipere pecuniae ut et per impos. manuorum mearum detur sp. s.*

20. Inc. u. 20 petrus autem Stephanus 1555, 5⁵ Tisch. T. G. 8, W. H.: contra inc. pecunia C. autem: uero Θ. dixit ad illum V *gig.; > ad eum dixit A*. Deficit d ad x. 4. pecunia MR,*

in perditionem
 quoniam donum dei existimasti pecunia possideri
 21 non est tibi pars neque sors
 in sermone isto
 cor enim tuum non est
 rectum coram deo
 22 paenitentiam itaque age
 ab hac nequitia tua
 et roga deum si forte remittatur tibi
 haec cogitatio

cordis tui
 23 in felle enim amaritudinis
 et obligatione iniquitatis
 ideo te esse
 24 respondens autem simon
 dixit
 precamini uos pro me ad dominum
 ut nihil ueniat super me
 horum quae dixistis
 25 et illi quidem testificati et
 locuti uerbum domini

pecuniam T^z. tuam t. om. in t. perditionem S, perdicc. R; perditione KMUV c t Iren. (Mass. p. 99) Cypr. (Test. iii. 100 codd. opt.), cf. autem Bed. (retr.) 'rectius scribitur in perditionem iuxta auct. graecam quam in perditione'; interitum D e gig. p Tert. (fug. 12) Ambr. (l. l. ix. § 19); gr. ἀπώλειαν. quoniam: quia D gig. p Cypr., Auct. de Rebapt. p. 89, Aug. (iv. 161, viii. 992). donum (τὴν δωρεάν): gratiam Tert. Cypr. Rebapt. Ambr. existimasti S, existimastis I^o, existimas T; estimasti p, extimasti t; patres uide infra; + te Aug. (viii. 992). > exist. gratiam dei Cypr. pecunia MR, pecuniam B*IS*T*U*t, poecuniam C; peccuniis p; per pecuniam W e* (-nia cor.) Cypr., per pecunias Rebapt. Aug. (viii. 992); gr. διὰ χρημάτων. possideri D; posse possideri Rebapt.; possidere IOS (possed.) et Aug. (viii. 992) Benth., acquirere gig.; gr. κτῆσθαι. Libere patres: pretio consequendam putasti Tert., putas te pecunia consequi posse Ambr., putasti pecunia comparandum Aug. (iii. 2. 338), existimasti do. dei pecunia comparari Aug. (iv. 161); Iren. = uulg.

21. est pr. + enim M⁵. pars (μερίς): portio e gig. Rebapt. > pars tibi W. sermone (λόγῳ): uerbo e; ratione Tert. (idol. 9); fide gig. p Ambr. (l. c., et poen. l. ii. § 23), Aug. (iii. 2. 338) et Const. vi. 7. 2. isto codd. plur. vg., cf. > ista rat. Tert.: hoc A e Iren. Rebapt., hac p, cf. > hac fide gig. Ambr. Aug. rectus I; directum p ooram (quorum IR) deo: in conspectu dei p; apud deum Ambr. (poen.)

22. poen. CD vg., pen. IMOW, penitentiam RS; -nitentiam in ras. B. itaque: ergo e. age: habe e gig. p* (corr. p^o). hoc O* (corr. O¹). nequitia RS¹ (nequicia S*); malitia CT e gig. p Auct. quaest. (q. 102 col. 97); stultitia codd. ap. Ambr. (poen.); gr. κακίας. > mal. tua hac e p; gr. τῆς κακ. σου ταύτης. roga (δεήθητι): obsecra e p, ora t, precare Ambr. deum (τοῦ θεοῦ HLP al. plur. syr. pesh.): dominum e gig. t Ambr. (Benth.) et gr. NABCDE min. remittetur S p* (corr. p^o); remittit e* (-ittitur cor.). hec SW; et t; om. e p (Benth.), gr. ἡ ἐπινοία tantum. cogi-

tacio RS; recordatio Ambr. om. uersum Iren. (Mass. p. 99) et Aug. (iii. 2. 338).

23. enim + et t. amaritudinis ex amarissima correctum D. hobligat. C, obligac. RS; obligationem p. iniquitatis (δίκαιας): iniustitiae Iren., iustitiae e. om. et obl. iniq. Aug. (iii. 2. 338). > in obl. enim iniq. et amaritudine fellis Ambr. (poen.). essae R.

24. respondet S; -dit t. om. autem dem. simon in ras. scr. U; symon CDI. dixit + obsecro gig. cum gr. D 137. 180 syr. harcl. (cum*). praec. CFGIOU*; orate gig. p, obsecrate e; gr. δεήθητε; + et SU. om. pro me t. > pro me uos M. dominum (τὸν κύριον plur.): deum A (sic) FMW c dem. p et τὸν θεόν D al. plus 20; + ras. circa 6 litt. S. > ad dom. pro me D. huti C. nichil TW. superueniat CT e gig. p* et gr. ἐπέλθῃ. super me (ἐπ' ἐμέ): ad me gig., in me e. eorum p; ex his gig. que DIW. dixisti R; + malorum e, et uoluit > malorum que dicitis D^o; + κακῶν E, et > τούτων τῶν κακῶν ον (ον D^o) εἰρηκατε μοι D; item addit D^o οσ πολλα κλαιων ου διελιμπανεν cum syr. harcl. mg.

25. et illi quidem (οὐ μὲν οὖν): illi (hii p) igitur e p, illi ergo gig. testificat¹ A. loquuti ΘI, loquuti R. om. et loc. t. domini: dei DM⁵ dem. t Benth. et τ. θεοῦ A al. 7. rediebant (-ibant W vg. c gig. Benth.) = ἐπίστρεφον NABD min.: reuersi sunt e, regressi a. p = ἐπίστρεψαν CEHLP etc.; deinde + in e gig. p. hierosolymam cum B¹F¹G¹Θ¹K dem. p. hieru. B*V, ihero. C, iero. vg., item hierosolimam IRU, hierusolimam DMOS gig., iherosolimam T, ierosolimam W c: hierosolyma A e, ierosolyma Benth.; iherosolimarum t; gr. Ἱεροσόλυμα NABCDE, Ἱεροουσαλήμ HLP al. plur. et tert.: ac gig.; om. arg. e p. multis (-ti A*) regionibus: per multa castella gig.; uoluit multas regiones Benth.; in (om. e) multa quoque castella e p; gr. πολλάς τε (de D κύμας. samarie gig.; et + transeuntes gig. (cf. Aug. infra). heuangeliz. C, aeuuangeliz. R, aeuuangeliz. D; praedicabant (-cati sunt e) euangelium e gig.; bene nunciauerunt p; euangelizantes (sine erant) t; gr. εὐηγγελίζοντο NABCDE

rediebant hierosolymam
 et multis regionibus samaritanorum
 euangelizabant.
 26 Angelus autem domini locutus
 est ad philippum dicens
 surge et uade contra meridianum
 ad uiam quae descendit ab
 hierusalem in gazam
 haec est deserta
 27 et surgens abiit
 et ecce uir aethiops eunuchus
 potens candacis reginae
 aethiopum
 qui erat super omnes gazas eius
 uenerat adorare in hierusalem

28 et reuertebatur
 sedens super currum suum
 legensque prophetam
 esaiaem
 29 dixit autem spiritus philippo
 accede et adiunge te ad currum istum
 30 adcurrrens autem philippus
 audiuit eum legentem
 esaiaem prophetam et dixit
 putasne intellegis quae legis?
 31 qui ait et quomodo possum
 si non aliquis ostenderit mihi?
 rogauitque philippum
 ut ascenderet et sederet
 secum

min., -σάρτο HLP *al. pler.*; *deinde* + iesum W, + uerbum domini *t. Libere Aug.* (ix. 357) pet. autem et ioh. testificati uerbum domini rediebant hierosolymam multisque uiris (nicis?) samaritanorum euangelizabant transeuntes.

26. anguelus D. *om. autem* OS. loquutus Θ, loquutus R. philippum GST, pilipum D, philippum O. *et om. p** (+*p**). uade: ambula *t. que* DI. descendit DI*S. iherusalem CT, ierua. *vg. gazan* G *e**. hec S; quae O. *est* + enim D. diserta D; deserti O.

27. exsurgens *e p t.* habiit CR. *et sec. om. S.* uir + quidam CDGTW *gig. t sine auct. gr.* ethiops BDIMRSUW, aetiops F, eziopus T_l. eunuhhus O, eunucus F*T, heunuchus C, ionuchus D; spado *gig. om. potens* O *dem.* candaces 53; + quondam *t cf. τινος βασιλευσης* D. regine IRW. ethiopum BDMRSUW, ethy. I, ezi. T_l, aethiopicum O; aethyopis C. gatzas D, gazzas O; diuitias *gig. p.* eius *sine add., cum gr. N*AC** D*: + qui *e Bentl.* (secundis curis deleuit), et +* *ds N*BC²D²EHL P al. fere omn.; + hic gig. cum uers. cop., et* > uenerat hic *t.* hadorare C. iherusalem C, ierua. *vg.*

28. *et reuertebatur* (reuerta. DM) *codd. et vg., et reuertens erat t., = ἦν τε ὑποστρέφων:* erat autem reuertens *e p et ἦν δὲ ὑπ.* BC; et cum rediret *gig. sedens* (*sine et*) = καθήμενος D* *min.:* et sedens *e p gr. plur., et sederet gig. in curru suo gig. p. legensque* (*s sup. lin. M*) *ferē = αναγινοσκων* D (*sed sine kal*), *cf. legens p t, legens itaque I: legebat gig. et ἀνεγίνωσκεν N* min.;* et legebat *e, et kal ἀνεγ. uel ἀνεγ. τε gr. plur. prophetam* (prof. DO) esaiaem (is. BGKV, iss. D) *codd. plur. et Bentl.* = τὸν πρ. Ἑσαϊαν plur.:* > esaiaem (is. S² S³ C, ys. W, esayam T, ysayam *gig., esahiam* C) prophetam (prof. S) CMSTUW *vg. c Bentl. (secundis*

curis) cum gr. C 31, cf. Iren. (Mass. p. 196) 'spadoni . . . legenti esaiaem prophetam.'

29. dixit: ait *gig. spiritus + dei p.* philippo GT, pil. D, philippo C, philippo O; ad philippum (fil. S) SU* *gig.* > pil. spiritus D. *accede:* uade O. *om. et* O. iunge te *gig.;* coniunge te *e;* adiungere D, iungere *t;* *gr. καλλήθητι. istum:* eius *e gig. (non E^m).*

30. adcurrrens (acc. MR¹STUW *vg., occ. D*) autem (προσδραμών δέ): et accurrens (occ. *t*) *p t* = προσδρ. τε 61; et accurrat . . et *gig. fil. GS, philiphus* O, philippus C; philippum *t.* eum BFKO RVW *vg. e gig. p:* illum ACDGΘ (+*ras.*)IMSTU Tisch. *dem. t.* > leg. illum *t. esaiaem* (is. GKSU V² S³ C, ess. D, isaam B, esayam CT, ysaiam W) prophetam (prof. DS, profh. O¹) = *gr. NABC min. (deficit et D^m):* > proph. *ea. e gig. (ysaiam) Bentl.* (deinde correxit) cum gr. EHL P 61 al. dixit:* ait *gig. t;* + ei SU, + illi CT. *om. et* dixit O. putasne (ἀρά γε): itane *e p,* si *gig. intelligis* ΘKMW *vg. que* DIR.

31. qui ait (ayt T): et ille dixit *gig.;* ad ille dix. *e, at ille ait p;* *gr. δ δὲ εἰπεν.* et quomodo (πῶς γάρ): *om. et e gig. p, et om. γάρ* E 105. potero *e p;* + intellegere R² *dem. si non:* nisi RS^o (*om. S**) U *arg. c e gig. p Hieron.* (i. 274). aliquis (τις): quis *e;* sit qui *p. ostenderit* (hos. CR) mihi (michi B): instruat me *e;* > me instruat *p cum gr. C με οδηγήσει,* > me docuerit *Hieron. rogabitque* T; et rogau. *gig., et rogabat p;* rogauit autem *e et παρακαλεσεν* δε E. fil. GST, philippum O, philippum CV. ascenderet (hasc. C, ascenderent *t**): ascendens *p;* *gr. ἀναβάτω καθίσαι. et (om. p) sederet* (-rent *t**): *om. R* (+ R²); sedere e. secum* (cum ipso *e*): + in curru S (-rum S* *t*) U* *t;* + ascendit autem et consedit et reuoluit librum D.

32 locus autem scripturae
quam legebat erat hic
tamquam ovis ad occisionem
ductus est
et sicut agnus coram tondente se sine
uoce
sic non aperuit os suum
33 in humilitate iudicium eius
sublatum est
generationem illius quis
enarrabit?
quoniam tollitur de terra
uita eius

32. locus (*νεροχη*): circumstantia *gig*; ordo *e*.
autem: enim *G*. scribit. *FG*, scripture *MRW*.
quam (quem *AC Tisch.*, qua *W*) legebat (*legeb* |
G) erat (*om. D*) hic (*haec e*) = *ἢν ἀνεγίνωσκον ἢν*
αὐτῆ: > qu. leg. hic erat *CT*; > hic erat qu. leg.
MSU alb. arg.; > erat au. circumstantia scr. qu.
leg. haec *gig.*; que au. continebat scriptura quam
leg. erant haec *p.* tamquam (*tanq. 5 M*): sicut *e p*;
quemadmodum *Iren. (Mass. p. 260)*. obis *O**,
hous *C*, ouis *T*, oues *S*. occisionem (*hoccia. C*,
occisa. *D*) = *σφαγήν*: nictimam *Tert. (Fug. 12*,
Marc. iii. 7, 17, Jud. 13), *Iren. (196 bis, et 260)*;
ingulationem *Tert. (Res. 20)*. adductus *e p Tert.*
(*Marc. iii. 17, Res. 20*) *om. et F Iren. (196)*.
sicut: tamquam *Tert. (exc. Jud. 13 uelut)*; quem-
admodum *Iren. (bis)*. hagnus *C*. quoram *IR*;
ante *Iren. (196 Tert. (exc. Jud. 13, Marc. iv.*
42); in conspectu *Iren. (260)*. tondente *B** (*corr.*
B'), tondente *S*; tondentem *CIR e Tert. (quater)*
Iren. (196); tondentis *Iren. (260)*. *se*: eum *e*; *om.*
Θ S p Iren. (260). sine uoce (*ἀφωνος*): *om. T*
Tert. (Fug. 12, Marc. iii. 17, iv. 42); obmutescit
cor. nat.° *sic*: ita *Tert. (Marc. iii. 7; om. sic*
17). *se sine u.* *sic non in ras. scr. e*. aperuit
RS, haperuit *C*; aperit uoluit *Bentl. cum gr.*
ἀπολύ, hos *C*; *om. U** (+*U*'), *om. suum gig.*
Tert. (Fug. 12, Marc. iii. 7, 17) Iren. (196).

33. *om. in hum. . . . est p Iren. (196)*. hu-
miliatione *gig.*; + sua *GR*° e *cum gr.* *CEHLP*
al. pler. iudicium: *cl in ras. U*; iuditium *W*.
ablatum *e*. generationem *RS*; uatiuitatem *Iren.*;
+ autem *ITW e gig. p t Iren. et gr. EHLF etc.*
illius *codd. plur.*: eius *ΘIMSTU vg cor. nat. mg.*
e e gig. p t Iren. enarrabit *R*, enarr. *C*, enar-
rauit *BFIMOS*. quoniam: quia *gig.* tollitur
(*asperat*) *cum BFGKMSV Bentl. gig.*: tollitor
ACDΘIORTUW vg. e dem. e (esperat E) p t Iren.
de (dwo) BCFGKMORSUVW vg. e gig. Bentl.,
cf. ad xv. 38: = *ADΘIT dem. e t Iren.*

34. resp. autem (*ἀνομιθεῖς δέ*): et resp. *gig.*
eunuchus *O*, heunuchus *C*, iunachus *D*, eunucus
T. philippo *GST*°, pilipo *D*, philyppo *C*, philippo

34 respondens autem eunuchus philippo
dixit
obsecro te de quo propheta dicit hoc?
de se an de alio aliquo?
35 aperiens autem philippus
os suum
et incipiens ab scriptura ista
euangelizauit illi iesum.
36 Et dum irent per uiam
uenerunt ad quandam
aquam
et ait eunuchus ecce aqua
quid prohibet me baptizari?

O; ad philippum *t*; *om. T*°. dixit (*εἶπεν*): ait
gig.; dicens *S* (> *di. fil.*). > *dix. phil. U p*°;
> *dix. eun. phil. p*°. *om. te S*. profeta *DOS*.
dicit hoc (*λέγει τοῦτο*) *cum BCFGKMORTVug.*
Bentl. e e gig. p., et dixit hoc *DΘU*, dixerit hoc *W*;
> hoc dicit *AI dem.*, haec dicit *t*; dixit (*sine hoc*)
S et λέγει sine τοῦτο B° 4. 32. 68. *seipso p.* semet-
ipso *e*. han *C*. *om. alio DV*°. *om. aliquo gig.*
> aliquo alio *e cum E*°.

35. aperiens *R*. philippus *GST*, pil. *D*, philyp-
pus *C*, hos *C*, oos *O*. *om. et t.* ab: = *CGUW*
vg. e. scribitura *FG*. ista: hac *e gig. p t.*, et
> hac scr. *gig. t.* euangelizauit *S*, euangeliz.
R, euangelizata. *D*, euangelizabit *T*; euangelizabat
Θ dem.; benenunciavit *p.* illi (*ei e gig.*): *om. O*°
(+*O*') *e p t.* iesum *C e*; *om. p.*

36. et dum irent (*eunt gig.*): cum autem *ir. e*,
cum *ir. autem p.*, et *gr. ὡς δὲ ἐπορεύοντο*. per:
secundum *e p*° (*corr. p*°). peruenerunt *gig.* *ayt T.*
eunuchus: nu *in ras. S*; heunuchus *C*, iunachus
D, eunucus *T*; + philippo *p w*, aquam *CF*°.
quid (*τί non fluctuat*) cum *ACDG*° *1°KTUSC*
cod. caraf. e Bentl., *cf. quid est quod Cypr. (Test.*
iii. 43): quis *BFG*° *ΘI°MORSVW* *5* *¶* *e dem. gig.*
p t Hst. (in ps. 67), *Bed. (expos. p. 42* ° *alia trs.*
iuxta graec. exemplar°; *sed ipsa in textu legit qui*).
proibet *RT*; impedit *Cypr. (codd. plur.)*. > *me*
pro. CDOT, *me in p. Cypr.* habitari *D*, baptizare
R° (*corr. R*') *S*; tingui *Cypr. (codd. plur.)*.

37. Versum omisimus cum *A*° *CFGIKMS alb.*
Par. lat. 11533° *Sangall. 63*° *Bentl. et codice*
lat. quo usus est Bed. (uide infra), etiam graecis
NABCHLP 13. 61. al. plus 80, ryr. pesh. et harcl.
txt., sah. cop. aeth. utr., Chrys. bis, Theophyl°.
Habent autem A° (*m. ut uidentur*) *BDΘORTUW*
vg. et ueteres omnes e (def. d et D°) *dem. e gig.*
m p t w; erat etiam in nouo Testamento *Irenaei*
(*Mass. p. 196*) et *Cypriani (Test. iii. 43)*; habent
et *cod. tepl. (et cf. Bed. expos. p. 42, alia trans-*
latio iuxta gr. ex. aliquot uersus plus habet, ubi
scr. est . . . et hos ego uersiculos credo primum
a nostro quoque interprete translato sed scriptorum

33 et iussit stare currum
et descenderunt uterque
in aquam
philippus et eunuchus
et baptizauit eum
39 cum autem ascendissent
de aqua
spiritus domini rapuit philippum
et amplius non uidit eum
eunuchus

ibat enim per uiam suam
gaudens
40 philippus autem inuentus
est in azoto
et pertransiens euangelizabat ciuitati-
bus cunctis
donec ueniret caesaream.
IX. 1 Saulus autem adhuc aspirans
minarum et caedis
in discipulos domini

uitio postea fuisse sublatos') et gr. E 4.** 15. 27. 29. 36. 60. 69. 97. 100. 105. 106. 107. e^{not} al. uix mult., cat. 106 arm. syr. harcl. (cum*). Legunt uero sic:—dixit autem philippus si credis ex toto corde hōet et respondens ait credo dei filium esse iesum christum; uariant autem inter se; dixit autem (autem in ras. U): om. autem A^oBOV c t; + el e Bed. (ex. gr.) et + ab r q̄ gr. E 100. 105. 163. e^{not} cat. arm. syr. harcl. (cum*); tunc dixit p̄ Cypr., et respondens illi t. filippus T, pilipus D. oorde + tuo T p̄ t Cypr. Bed. (ex gr.) cum gr. E (non e) 100. 105. 163. e^{not} al. cat. syr. harcl. (cum*) arm. hōet (ἡθεστί): libere ita demum potes t; saluus eris e^o (suscepis e^o) Bed. (ex gr.) et σωθήσει E. et respondens (ἀποκρίθεις δέ) plur. et respondens autem e Bed. (ex. gr.): ille autem (om. respondens) t; et respondit ḡig. p̄ (-det); om. w; + spado m p̄, + eunuchus w, et ita arm.; deinde + et p̄. ait plur. et dicit dem.: dixit (ἔλε) DΘT e p̄ Bed. (ex gr.); om. ḡig.; sequitur rasura satis longa in A^c. dei filium esse plur.: > filium dei esse A^cDU vg. e ḡig. m p̄ Iren.; > filium esse dei p̄; gr. plur. τὸν υἱὸν τοῦ θ. ἔλεω; > in christum filium dei (sine esse iesum) e Bed. (ex gr.) cum gr. E; item > christum iesum m p̄, et om. christum DΘTUW dem. Iren. Ita citant Iren. 'quemadmodum ipse eunuchus credens et statim postulans baptizari dicebat credo filium dei esse iesum' (Mass. p. 197), et Cypr. 'in actibus apostolorum ecce aqua quid est quod me impedit tingui? tunc dixit philippus si credis ex toto corde tuo licet (Test. iii. 43).

38. iussit D. om. et iu. st. ourrum S. et sec.: ac ḡig. t. descend. D; ascenderunt S. huterque C; utriusque G ḡig.; ambo Hieron. (ii. 182). aqua F^c. > in aq. uterque e cum gr. E min. filippus etc. ut u. 35; etiam philippus O; + quoque e (ὁ τε φλ. gr.). eunuchus O, iunachus D. bap̄tizauit D.

39. cum (qum CR, quum Θ) autem = ὅτε δέ; om. autem SU* (+ U¹); cumque ḡig. t. ascendissent C, ascend. T, descend. O; ascendissent 5t cor. uat. mg. et ἀνέβη C² 137. > ascend. autem D. spiritus domini (πνεῦμα κυρίου fere omnes): spiritus sanctus in iunachum eum et angelus domini D; spiritus (et sp. w) sanctus cecidit super eunicum et angelus (ang. autem w) domini p̄ w Par.

lat. 202. 343* cum gr. A¹ min. syr. harcl. etc., cf. sp. sa. uenit in eunuchum (ultra non citat) Hieron. (ii. 182) et iterum (iv. 754) 'spiritus domini rapuit phil. et non uidit eum ultra eun.; an super angelo debeamus accipere. sunt qui angelum in spiritu sancto haec fecisse testentur'; item Aug. (ix. 357) angelus autem domini rapuit phil. ab eo et amplius etc.; Dtd. (vi. 283) uersum explicat 'id est, angelus domini in sublime eleuans phil. transtulit illum in alium locum.' rapuit: abripuit p̄* (corr. p̄*). filipp. etc. ut u. 35; philippum O* (p̄ sec. expunct.); + ab eo p̄ cf. Aug. supra. hamplius C. eu sine linea W. > ampl. eum non uid. D t, > non uid. eum ampl. e cum gr. οὐκ εἶδεν ἀπὸν οὐκ ἐτί; > non uid. eum amplius. Eunuchus autem ibat p̄. eunuchus T, iunachus D. enim (γάρ) codd. plur. cod. caraf.: autem MR* (corr. R¹) SU vg. c dem. p̄ Aug.; + eunuchus t. per uiam suam: uia sua Aug.; iter suum e p̄, cf. agebat iter gaudens Iren.

40. filippus etc. ut u. 38, sed pilippus D. autem: uero p̄. est + uenisse Aug. natzato D (n expunct.); azotum e^o p̄* (corr. p̄*) Aug., et gr. εἰς Ἄζωτον. et transiens S, et preteriens p̄, unde reuertens Aug.; gr. καὶ διερχόμενος; sequitur ras. satis longa U. aeuuangeliz. R¹, aeuuangelitz. D; euangelizauit BKSUV, aeuuangelizasset R*; praedicabat ḡig.; benenunciabat p̄. ciuitatibus cunctis: in (om. p̄) ciu. omnibus ḡig. p̄; ciuitates omnes e, per omnes ciu. Aug.; deinde + dominium nostrum iesum christum amen t. donec: quoad usque p̄, usque dum Aug. uenit e ḡig.; + in e p̄ Aug. ces. CM ORW, cesariam S, ces. D, caesaream U; + nomen domini iesu christi SU (ies. chr. in ras.). om. donec uen. caes. t.

IX. 1. autem: om. W; uero ḡig.; + ras. 2 litt. S. adhuc: ad partim eras. I, aduch R. aspirans (ἐπιπύτων) ABI (ad.) KR*V, forsans = cupiens, sed cf. Goelzer p. 250, aspiratio = inspir.: inspirans DF (isp.) p̄*; spirans CGΘMOR^cSTUW vg. Tisch. c dem. e ḡig. p̄ t Ambr. (bened. patr. 12) Aug. (v. 1129). minarum (ἀπειλήs) codd. pl. et vg.: minas D e ḡig. Ambr. caedis (φόνου) codd. plur. (is in ras. M, cedis G^cOR*UW p̄*) et vg.: caedes Θ e, cedes DFG*RS ḡig., caedens I, cedens p̄*; homicidia Ambr. discipulos S. accessit:

accessit ad principem
sacerdotum
² et petiit ab eo epistulas in
damascum ad synagogas
ut si quos inuenisset huius
uiaē uiros ac mulieres
uinctos perduceret in hierusalem
³ et cum iter faceret contigit
ut adpropinquaret damasco

et subito circumfulsit eum
lux de caelo
⁴ et cadens in terram audiuit
uocem dicentem sibi
saule saule quid me persequeris?
⁵ qui dixit quis es domine? et ille
ego sum iesus quem tu persequeris
⁶ sed surge et ingredere ciuitatem
et dicetur tibi quid te oporteat facere

accessit e p. (7); gr. προσελθὼν . . . πρῆσατο.
principem: peti in ras. R; principes OS p.

2. om. et U^a e p.^a. petiit (uide ad Ioh. v. 24)
cum BC^aMR^t T g., petiit W. petiuit KV; petiit
A(sic)DFGIO, petiit ut uidetur R^a, postulauit
gig.; petens SU (+ ras. a litt.). hab C. epistulas
cum AFG^aT, aep. CDO (aep. R): epistolas
BG^aOKMSUV vg. in pr.: ad A^a. damascum
C; damasco e p. aynagogas RSTUW; conueni-
entem p. ut. et S. si quos: quoscumque e gig p;
gr. ἄν τις NE min., ἄν τις vell. inuenissent F;
inueniret OR^a (corr. R) e e gig. p. huius uiaē
(ue RW; uitae DMV) = τῆς ὁδοῦ uel τῆς ὁδοῦ
ταύτης: > uiae huius e; om. S^a. uiros + quoque
e; gr. ἀνδρας τε καὶ. hac C. adduceret SU e gig.
om. in sec. BFGKRVW e p. iherusa, C, ierus. 2g

3. Inc. cum ita que iret factum est ut p. et cum
(quum R, quum Θ, dum gig): cum autem e. fa-
ceret in ras. ser. G; fecit gig., fecisset t. con-
tingit F^a. ut adpropinquaret (app. KU^aW vg.
Tisch.). ut propinquaret O); ut adpropinquare e.
damasco (-cho C) = τῆς Δαμασκῶν. damascum
GRTV p. subito: repente e p; om. gig. circum-
fulsit S. illum t. > eum circumfulsit D cum gr.
NBC min., non uult. lux: lumen p. dae U.
celo SW.

4. Incipit rursus h uerbis uere et audiuit etc.
cadens: procidens e (-edens) p; procidit . . et
gig in: ad p. terra F^a; + cum magna mentis
alienatione (consternatione t) p t. audibit T.
uocem + de caelo gig. persequeris: + durum
tibi est contra stimulum calcitrare A^aM e et gr. E
180 syr. pesh. harcl. (cum^a; non autem harcl. mg.);
pergunt ego sum etc. Iren. (Mass. p. 203) et Lucif.
p. 270) omissis qui dixit . . . et ille; uide plura
ad u. 5.

5. qui ait W; ait autem Θ, dixit autem e gig. p
et gr. εἶπεν δέ; qui respondit dicens h. quis: qui
FK. es + ras. parua M. > quis es do. qui dix.
D^a (expunxit cor). et ille codd. plur. et vg., at
ille TU, = δ δὲ ABC min.: ille ait D, et ille ait S,
at ille dixit gig. = δ δὲ εἶπεν N min.; et dix. domi-
nus h cum gr. ὁ δὲ κύριος εἶπεν HLP etc.; dominus
autem (do. uero p. et do. t) ad illum (eum e t) Θ e p t
= δ δὲ κύ. πρὸς αὐτὸν E min. sum + dominus gig.
iesus (ihesus We). + nazoraeus e, + nazarenus ΘM
SU e dem. h p t Ambr. (ps. 39) Hel. (ps. 2, n. 21)

Aug. (v 1197) Bentl. cum gr. + να(ωπαῖος ACF.
min. syr. pesh. et harcl. (cum^a); + ebristas Iren.
persequeris hic sine addit. cum AG^aΘIM arg. e
Bed. (expos. et retr.) Bentl. et graecis ut uidetur
omn. (sed uide ad u. 4); additamentum quod se-
quitur ex xxvi. 14 haustum uidetur cum in duobus
locis inueniatur (uu. 4, 5), et uario sermone con-
ceptum sit, porro in nullo cod. gr. hic appareat et
tantum graeco-latino E et uno minusculo 180 uersu
4; similia dicenda sunt de eodem addit. xxii. 7
q. u.: + durum enim (om. gig. Lucif. Ambr.) tibi est
(> est tibi gig. Lucif) contra (ad gig, aduersum
Ambr.) stimulum calcitrare (> calcem mittere
eo ut Lucif.) T gig. Lucif. Ambr. (ps. 39, ps. 118);
+ et ait illi saulus domine quid me oportet fieri
et ait illi iesus S, + at ille tremens et pauens in eo
quod sibi acciderat dixit domine quid me uis facere
Hel. (ultra non pergit; + durum est tibi contra
stimulum (+ meum O) calcitrare. et (qui p, quis
p^a; et ille U) tremens ac (et B^aD; om B^aKOV p)
stupens (terrore percussus O, horrore pere. D
Matr.; om. p; + in eo quod fuerat Par. lat. 104,
+ in eo quod factum erat Matr.) dixit domine
quid me uis (om. W) facere et dominus ad eum
(illum p; + dixit DO) BDFG^aKORUVW Par.
lat. 104, Matritensis E. r. 8, vg (cod. autem
caraf. 'gr. cod. uatic. et gothicus ex lat. non habent
haec uerba') e dem p et ita cod. tepl. edd. anti. syr.
harcl. nig aeth utr. etc. (uide Tisch. T. G 8 ad
loc.); + durum (+ est t) tibi contra stimulum
calcitrare. qui tremens in horrore uersus (et ille
tremens ac stupens t) in eo quod factum erat (con-
tingerat t) ait domine quid me uis facere et dominus
(dominusque t) ad eum (illum t) C t; + uanum
autem est tibi contra st. calc. qui tremens timore
plenus in isto sibi facto dixit domine quid me uis
facere et dominus ad eum h; interrogationem
Pauli domine quid me uis facere agnoscunt Ambr.
(de Ios. 10; in ps 118, serm. 11), et dom. qu. me
oportet facere (in ps. 39), et Aug. (iii. 1. 672)
quid me iubes facere.

6. Inc. u. 6 et tremens H^a et Stephanus 1555;
inc. u. 7 et dominus H, uiri autem illi Stephanus;
in uersuum enumeratione edito Clementina (C)
constationem mirandam infert (repetito numero 7,
primo cum H^a uersuo ante et dominus, secundo cum
Stephano ante uiri autem illi sed ad inst. om.

- ⁷ uiri autem illi qui comitabantur cum eo
stabant stupefacti
audientes quidem uocem
neminem autem uidentes
⁸ surrexit autem saulus de terra
apertisque oculis nihil
uidebat
ad manus autem illum
trahentes introduxerunt
damascum
⁹ et erat tribus diebus non
uidens et non manducauit
neque bibit.

- ¹⁰ Erat autem quidam discipulus damasci
nomine ananias
et dixit ad illum in uisu dominus
ananias
at ille ait ecce ego domine
¹¹ et dominus ad illum
surge uade in uicum
qui uocatur rectus
et quaere in domo iudae
saulum nomine tharsensem
ecce enim orat
¹² et uidit uirum ananiam
nomine

BC(non D)FGKMORSUW *vg. c dem. h p t*;
uide ad u. 5. exsurge h p Tert. (bapt. c. 13);
surgens *gig. et pr. om. gig. p. ingredi S*; intra
D *e gig.*; introi *h Tert.*; + in *e gig. h. oluitatem*:
damascum *Tert. et sec. sine add. codd. plur.*
(*partim in ras. scr. Θ*) 𐤁: + ibi (*contra graecum*)
MSU⁵SC⁶ *h p*; illic (*sine et*) *Tert. dicitur I^oS*;
indicetur O. > tibi dicitur *h*, > tibi demonstra-
bitur *Tert. oporteat codd. longe plur. vg. Benth.*
c dem. gig. p t, cf. u. 16 et Matt. xvi. 21, xvii. 10
etc., debeat Tert.: oportet AB^oD e h (ut iudicat
Berger). facere: agere Tert.

7. uiri: homines *h. om. illi e gig. p*; *gr. ol*
δὲ ἀνδρες. comitab. IR, comiteb. D; simul iter
faciebant *p*; *gr. ol συνοδούοιτες. cum illo D.* >
ei comitab. *h. stabant + ras. parua M. stupe-*
facti = ἰεροί: obstupef. S, stupidi e; *om. gig.*
et audiebant *h. neminem (nim. S) autem (om.*
S t; tamen *gig.*) uidentes: *sed neminem uide-*
bant h; + cum quo loqueretur *gig.*, + cum loq.
h, + qui loq. *p cf.* + der da redt *cod. tepl.*; *deinde*
+ et ait ad illos leuate me de terra *p w Par. lat.*
202. 342*. 343. 11932; *pergit sed ait ad eos leuate*
me de terra et cum leuassent illum nihil *uidebat*
apertis oculis (et tenentes *etc.*, *uide infra h.*

8. exsurrexit *p.* a terra *gig.* aper tisque D
(*spatium sine ras.*); aper *ex nihil corr. O^{ro}*;
apertis autem *e cum gr. NABCE etc. δὲ (sed re*
HLP *min.)*. h oculis C, occ. R; + suis *e cum gr.*
αἰροῦ. nihil (nichil BW, nil O) = οὐδὲν NA^oB;
neminem *Erasm. et οὐδὲνα A^oCE etc.* ad (et O, et
ad *gig.*) manus (s *in ras. Θ*, manum *gig. p*) autem
(*om. gig.*) illum trahentes (traentes R^oT, dedu-
centes *gig.*; > trahentes illum D) = *χειραγωγούντες*
δὲ αὐτόν: et tenentes manus eius *h*, manumque ei
dantes *e* (+ sum^o *sed correctum*) *p.* induxerunt D^o
(*corr. mg.*) *e p.* deduxerunt *h*; intrauerunt *gig.*; +
in D *e.* damaschum C.

9. et (*om. S*) erat (*om. e*; + ibi *5SC*): et sic
mansit *h.* tribus (-III- D) diebus: > di. trib.
gig., > dies tres *e*, et *gr. ἡμέρας τρεῖς*: per triduum
h p. non *pr.*: nichil *p.* et *sec. om. e.* non

manducauit (ca *sup. lin. T*; edit *p*) neque
bibit = *οὐκ ἐφαγεν οὐδὲ ἔπιεν*: non manducans
neque bibens MS; neque cibum neque potum
accepit *h.*

10. erat... dixit *arctius in ras. scr. U¹*. erat
autem: et erat M. discipulus S (> disc.
quidam); discens *h.* damasco T *gig.*, damascho
C; in damasco *e et ἐν Δαμασκῷ gr*; *om. S^o*.
> damascho quidam discipulus *p.* nomine: no
in mg. additum Θ. ananias ('Ανανίας) codd.
plur. et vg., cf. et v. 1: annanias AB^oD^o*IOS *h.*
dixit: ait *gig. h.* ad eum *e p*; illi D. in (per
S) uisu (uissu D, uisum B^oS) dominus = *ἐν*
ὀφθαλμοῖς ὁ κύριος NABCE min.: > dom. in uisu T
et ὁ κύριος ἐν ὀφθαλμοῖς. HLP al. plur.; > dom. ad illum
in uisu *t*; > ei in uisionem dom. ait *h.* annania
AB^oCD^o*IO (-ias) S *h.* at (ad CIO) ille ait *ferre*
= *ὁ δὲ εἶπεν, melius* at ille dixit *Θ gig.*: et ille ait
(*ayt T*) RT *c t*, et ille dixit *e p*; qui respondit *h.*
ecce ego (e ego *in ras. A*): + sum DV^o; quis *es*
h (ut iudicat Berger).

11. et dominus (dicens D): dom. autem *e*,
dom. uero *p*, et *gr. ὁ δὲ κύριος. illum: eum vg.*
e h p; + ait DO. surge uade (*ἀναστὰς πορευθήτι*
B) cum FI^oR^oU^oV^o *correctio ut uidetur Hierony-*
miana cum lectio in uell. non appareat: surgens
uade ABCDG^o*I^oKR^oTU^o*V^oW (surgeres) *alb.*
arg. c dem. e gig. t cor. uat. Tisch. cum gr. plur.
ἀναστὰς πορ.; surge et uade G^o (*ut uidetur*) *ΘMOS*
vg. Benth. h. exurge et u. *p* (+ con^o *sed expunct.*).
> *rectus uocatur h (ut iudicat Berger).* quere
CDIORSW; queres *gig.* domu DKOV; domum
RS *c e h p t.* iude RW. > nom. saulum *h*;
+ genere *p*, + natione *h.* tharsensem ABCF^oI
(-sense) KOR^oUV^oU^o, tharsensen *gig.*: tarsensem
DGMR^o*STW 5^o5^o Tisch. *c e p t*; tarsenum *h*;
cf. u. 30, et xi. 25, xxi. 39, xxii. 3. enim + ipse
CDT *gig. p.* horat C; adorat *e h*; + ipse *h.*

12. *om. uersum h.* uidet CFTU *t*; + in uissu
D, + in uissum *e^o* (m *eras.*) *cf. Bed. (retr.) 'in*
graeco habetur ita et uidit in uisu uirum hoc est
ἐν ὀφθαλμοῖς; habent ἐν ὀφθαλμοῖς. ἀνδρα EHL P al.,

- introentem et inponentem
sibi manus ut uisum recipiat.
- ¹³ Respondit autem ananias
domine audiui a multis de uiro
hoc quanta mala sanctis tuis
fecerit in hierusalem
- ¹⁴ et hic habet potestatem
a principibus sacerdotum
alligandi omnes qui inuocant
nomen tuum
- ¹⁵ dixit autem ad eum dominus
uade quoniam uas electionis est mihi
iste

- ut portet nomen meum
coram gentibus et regibus
et filiis israhel
- ¹⁶ ego enim ostendam illi
quanta oporteat eum
pro nomine meo pati
- ¹⁷ et abiit ananias et introiuit
in domum
et inponens ei manus dixit
saule frater
dominus misit me iesus qui apparuit
tibi in uia qua ueniebas
ut uideas et implearis spiritu sancto

ἀνδρα ἐν ὄραμ. BC *min.* annaniam AB*DΘ*IOS (-nia). > nomine ananiam *gig.* t (-niae) *cum gr.* HLP *al. pler.* intrantem D. imponentem KUW *vg.*; ponentem DFO *t.* manus: manum ΘISU *p t et χεῖρα* HLP *al. pler.* ut (*in ras.* Θ) uisum (uisum D) recipiat (-peret *f*; accipiat D): *om.* ut uisum S; ut uideat *e gig.*

13. respondens SU *gig. om.* autem M. annanias AB*DΘ*IO¹ (*om.* O*) S *h*; + dixit SU, et ἀποκριθεὶς δὲ . . . εἶπε 96. 142; + et dixit *e cum gr.* E. audiui + ego *h p Aug.* (iv. 267). a (de CT *e*) multis: multos *gig.*; *om.* Aug. *ter.* sed uide infra. > a multis audiui W. uiro hoc (τ. ἀνδρὸς τούτου): uiro isto *Aug.* (iv. 267), > hoc uiro C *gig.*, hoc homine *p*, isto hom. *h* (> isto hom. a multis) *Aug.* (v. 1130). quanta mala: quantas persecutiones *h Aug.* (iv. 267); + de D. fecit *e.* > fecerit sanctis tuis *vg. h t cum gr.* HLP *etc.* Libere *Aug.* (v. 1130) de i. h. quia multa mala operatus est in sanctos tuos, et (v. 1197) quia homo iste multa mala fecit sanctis tuis. *om.* in *h.* iherusalem C, ierusalem *vg.*; hierosolymam *h.* hierosolyma *Aug.* (iv. 267).

14. hio . . . omnes: ecce accepit a sacerdotibus potestatem in nos uti alliget uniuersos *h.* abet R. principi *e.* allegandi T; ligare *p*, legare *e.* qui uocant nomen tuum *e** (*bis scr.*); uoluit inuocant *e.*

15. dix. autem: et ait *gig.*; cui dixit *h.* ad eum (illum *gig.*) dominus: *om.* ad eum *h*; > dom. ad eum *c* (illum) *p.* quoniam: quia C *gig. h p.* helect. CR, elect. S. est mihi (+ homo *h Auct. prom. col.* 116) *istḗ* (hic *p*) *codd. plur. vg. dem. h p t Iren.* (*Mass. p.* 203) *cum gr.* NABC *min.*: > mihi est iste (hic *e*) IOSUW *c e cum gr.* EHLP *etc.*; > est hic mihi *gig.* isto *om.* Ambr. (*in ps.* 118 *bis*; de *ios.* 11) *Aug.* (ix. 357) et *gr. min.* 13. ut portet (oportet F*) = τοῦ βαστάσαι, *cf.* ut ferat *h Auct. prom.*: ad portandum *p*, ad ferendum *Ambr. (spir. ii. c. 10)*, ad sufferendum *Ambr. (de ios. 11)*. quorum

IR; in *Iren.* gentibus + quoque *e cum gr.* NABCE *min.* et filiis: filiis quoque *e, gr. uἰῶν* *re plur.*; filiorum *p** (*corr. p**) et uἰῶν 31. 78*. 137. srahel C, hisrl D, israel *vg.*; + magnificari *Aug.* (ix. 357).

16. ostendam CR; demonstrabo *h p Iren.*, monstrabo *Aug.* (ix. 357), Oros. (*c. Pel.* 452). ei *e h p*; + ex ipso *Iren.* > illi ost. *Aug.* (iii. 2. 980; iv. 268), ei ost. *Aug.* (v. 1130). quanta: quae *Aug.* (iii. 2. 980; iv. 268; v. 1130). oporteat C; oportet G *e p, cf. u. 6.* eum: *om.* W; illum *e Aug.* > eum oport. *gig.*, illum oport. *Aug.* (iv. 268, v. 1130). pro nomine (*no in mg. S*) meo pati ACDGΘIMSTU *vg. c dem. p t*, propter nomen meum pati *e, cum ord. graeco*: > pati pro no. meo BFKORVW *Aug.* (iii. 2. 980, iv. 268, v. 1130), *p.* propter nomen meum *gig. Iren.*, *p.* causa nominis mei *h*; patietur propter no. meum *Aug.* (ix. 357) *Oros.*

17. et abiit (abiit R) = ἀπῆλθεν *re A*: abiit autem *e gig.* et *av. δὲ gr. plur.*; et surrexit *h*, tunc exurgens *p, cf. τότε ἐγερθεὶς Ἀναν. ἀπῆλθεν* 137. 180 *c^{sc}*. annanias AB*DΘ*IOS *h.* et *sec. om. p.* introibit S*T; intrauit D *e gig.*; abiit *h.* in *pr.*: ad *h*; *om.* BFKV *c cor. uat. mg. (contra gr.)*. domo Θ* (*corr. Θ'*). inponens (*in ras. O'*; imp. KU *vg.*) ei (*in ras. O'*; super eum *e*) manus (manum IMSU *t*) = ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας: inpositis super eum manibus *p*, inposuit ei manum *h*; > cum inposuisset manus super eum *gig.*, et ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν C *cop. aeth.*; deinde + in nomine domini (*om. h*) iesu christi Θ *h Par. lat.* 342* dixit: dicens *h.* saule = Σαῦλε E 24. 1^{sc}: saul GO, et *gr. plur.* Σαούλ. dominus ex domini I; *om.* D. misit (misit D) me iesus (ihesus *e*) *codd. plur. vg. uett. plur. cum graeco*: > iesus mi. me AKUVW *p cop. syr. utr.*; > me misit iesus *h*; *om.* iesus Θ* *cum gr.* HLP *al.*; deinde + ad te U *p²*, et > misit me ad te iesus Θ'S (iesus christus). > tibi apparuit *p*, tui uisus est *h.* qu||a T; per quam

- 18 et confestim ceciderunt
ab oculis eius tamquam
squamae
et uisum recepit
et surgens baptizatus est
19 et cum accepisset cibum
confortatus est.
Fuit autem cum discipulis
qui erant damasci per
dies aliquot
20 et continuo in synagogis
praedicabat iesum
quoniam hic est filius dei
21 stupebant autem omnes

- qui audiebant et dicebant
nonne hic est qui expugnabat
in hierusalem eos qui inuocabant
nomen istud
et huc ad hoc uenit ut uinctos
illos duceret ad principes
sacerdotum ?
22 Saulus autem multo magis
conualescebat
et confundebat iudaeos
qui habitabant damasci
adfirmans quoniam hic est christus.
23 Cum implerentur autem
dies multi

h; quando *t*. ueniebat *e**. ut *uideas*: *om. gig.*; ut uisum recipias *p*. inplearis CDO; repl. *h p t*.

18. confestim: statim *h* (estatum) *p*; *om. D.* caeciderunt C, cederunt R* (*corr. R*²). *ab*: de *h p*. occ. R, hoc. C. tanquam W⁵Ⓜ. squame MORW, scamae D. *et* (*in ras. c*) uisum (uiss. D; *in ras. c*) recepit (-ipit DOS) *codd. vg. et uell. c dem. gig.*, et uidit *t*, = ἀπέβλεπέν τε (de N) *gr. plur.*: et continuo uidit *h*, et ui. momento *p*, ui. quoque statim *e*; et ἀπέβλ. τε (de C) παραχρημα C²EL *al. sat. mult.* exurgens *p*; surrexit et *h*. baptizatus D; untus *h*. *om. est W*.

19. et cum . . . conf. est *om. t*. et cum (et quum Θ; cumque *gig.*) accip. (accip. D) cibum (-bum *euauit in S*; cybum M, ciuum C): et accipiens cibum *e*, accepit *ci*. et *h*; ciboque sumpto *p*. fortatus *e**. fuit autem (ἐγέν. δέ): et erat *p*; + simul CT. discipulis (-lus I*, discipolis S): discentibus *gig.* erat I*; fuerunt D. damasci S* (+ *ma cor.*); damasco C (-cho)T *gig. p** (*corr. p*²) *t*; *gr. ἐν Δαμασκῷ*, et > qui erant in dam. disc. *e cum ordine graeco. aliquot codd. plur. (et F11^o) vg. c dem. gig.*, aliquod CF*G *e**: aliquos ADI*S *e** *t*. per dies aliq. (ἡμέρας τινάς): > aliq. dies (*sine per*) T *gig.*; diebus aliquod *e*; diebus quibusdam *p*. post confortatus est pergit libere *h* dies autem plurimos et in ciuitate damasco cum discentibus transiegit (20) et introiit in synagogas iudaeorum et praedicauit cum omni fiducia dominum iesum quia hic est christus filius dei.

20. et continuo (-nua O; statim *m p*): + ingressus W *c vg. (non cod. caraf.) cor. uat. mg. (et 'antiqui' in textu)*; + introiens *p*; + ingressus (+ est B) paulus BKVR *alb.*, et > ingr. pau. statim *m*, sine auct. graeca, sed uersu 19 addunt δ Παῦλος post ἐγένετο δέ HLP *al. plu.* synagogis RUW, -gugis S; synagogas *vg. (non cod. caraf.)*, -goga *m*; conuencionibus *p*; + iudaeorum *m p*. pred. DKMORSW; praedicauit *e gig.*; + eis *e m Bed. (retr.) cum gr. E*; deinde + cum confidentia *m*,

+ cum omni fiducia *Iren. (Mass. p. 197 lat. et gr.)*. iesum (iesum *e*) = τὸν Ἰησοῦν NABCE *min.*: dominum W, dominum iesum *m sah.*; deinde + dicens *m*. quia ΘRT *e gig. p.* est + christus *m Iren. cum gr. 68 (Iren. gr. > δ υἱὸς τοῦ θ. ὁ χρ.)*. dei + uiui *m*.

21. stupeba^{nt} S. *om. omnes gig. audiebant + eum S'U t, et > eum aud. I⁵. et (+ intra se h) dicebant (-bat I*)*: dicentes SU. nonne: non *e*, ita non *h*. expugn.: deuastabat *p*; persequitur *h*. in *om. h t*. iherus. C, ierus. *vg.*; + et *t*. eos: omnes *h* (> omnes hierosolymis) *p*, et + πάντας 40. 68 *sah. syr. pesh.* inuocabat I; inuocant AW *Tisch. h.* istud (d *in ras. B*, istud GS): hoc *e gig. p t* (> hoc nomen). et *sec. om. D.* huc (ἔδδ): adhuc B*; hic *e gig.*; nunc *h*; + quoque *h p**. ad hoc (eis τοῦτο): ideo *e gig.*; propterea *h*. uenit (ἐλήλυθεν EHLP *etc.*): uenerat *e gig. et ἐληλύθει NABC etc.*; *om. K.* uinc B, uictos M. illos: eos T *e h p*. deduceret G, adduceret SU, perduceret *e*, adducat *h*. ad pr. sao.: sacerdotibus *h*; *om. D.*

22. paulus Θ *c dem. autem: uero p. multo magis AMSUV vg. cor. uat. c: magis tantum (gr. enim μάλλον sine πολλῷ) BCDGΘIKORTW cod. caraf. alb. dem. e gig. h p t Bentl.* conualisc. S; conualescebat I*; inualescebat W *e p** (*corr. p*²); conuorabatur *h*; + in uerbo *e h p cum gr. CE 8.* confun|fundeat U; perturbat *h*. iudeos CDMORW. habitabat B*F*; erant O; morabantur *h*. damasci C; damascum D; damasco *gig. p t*, in damasco *e cum gr. ἐν Δαμασκῷ*. adfirmans (aff. BKRUW *vg. Tisch.*) = συμβιβάζων: docens DΘ, ostendens *gig.*, inducens *h*, instruens *e*, persuadens *p*; + et dicens *e p cum gr. E.* quoniam (quia *h p*; *om. D*) hio est christus: hunc esse christum *gig.*; deinde + iesus Θ, + filius dei *t*; + in quem (quo *gig.*) deus bene sensit (> bene sensit deus *h*) *gig. h p*.

23. quum Θ, quum R; + *ras. 2 litt. B.* in-

consilium fecerunt iudaei
 ut eum interficerent
²⁴ notae autem factae sunt
 saulo insidiae eorum
 custodiebant autem et portas die ac
 nocte
 ut eum interficerent
²⁵ accipientes autem discipuli
 eius nocte per murum
 dimiserunt eum
 summittentes in sporta.
²⁶ Cum autem uenisset in hierusalem
 temptabat iungere se discipulis
 et omnes timebant eum

non credentes quia esset
 discipulus.
²⁷ Barnabas autem adprehensum illum
 duxit ad apostolos
 et narrauit illis quomodo
 in uia uidisset dominum
 et quia locutus est ei
 et quomodo in damasco
 fiducialiter egerit
 in nomine iesu
²⁸ et erat cum illis intrans
 et exiens in hierusalem
 fiducialiter agens
 in nomine domini

plerentur CO, impleant W, implentur G; com-
 plerentur dem. gig., replerentur e; + d S* (sed
 eras.). om. autem I* (+ I'). > autem impl. vg.
 (e) p, et gr. ὡς δὲ ἐπληροῦντο; > et cum iam multi
 dies impl. h. concilium W cor. uat.* ferunt S*;
 ceperunt h; inierunt p; + in unum 536. iudei
 DORW. ut eum interf.: interficere eum e p.

24. om. uers. U*; + in ima pag. U'. notae
 (-te RW) autem factae (-te RW) sunt saulo
 (paulo) ΘTW cum gr. H; > paulae factae sunt h
 insidiae (-ie RW; cogitationes h) eorum (iu-
 daeorum dem.): nota autem facta est (sunt p*) s.
 insidia (-ie p*) eorum p; innouit au. s. consilium
 eor. gig.; innotuerunt au. s. insidiae eor. e; gr.
 ἐγνώσθη δὲ τῷ Σ. ἡ ἐπιβολὴ αὐτῶν; + quod h
 deinde def. ad xiv. 5. oustod.: obseruabant e gig.
 p. om. et GI*S gig. p et gr. HP al. ad portas
 gig.; + ciuitatis SU'. die (diae C; + quoque e
 cum gr. exc. A min.) ac (hac CI; et T) nocte:
 om. R* (+ R²). interf.: occiderent e. > interf.
 eum D p cum gr. N².

25. accip. autem: acceptum autem e, sed
 acceptum gig. discipuli eius codd. plur. cum gr.
 NABCFA 61* ol μαθ. αὐτοῦ: discipuli (sine eius)
 GcU*VW et ol μαθ. 36. 69 etc.; eum (illum gig.)
 discipuli U' 36 c e gig. cor. uat. mg. (> disc. eum)
 et ol μαθ. αὐτῶν 31. 61°, αὐτῶν ol μαθ. EHLF al.
 pler.; eum disc. eius ΘS55 p et ita Bed. in
 Latino legisse uidetur, sed addit 'in graeco non est
 additum eius' (expos.); et ita notat cor. uat. noct
 S* (+ e S'); per noctem gig. demis. ΘS5, dimiss.
 D. > dimis. per murum gig. cum gr. HLP al.
 pler. eum om. c e gig. p et gr. EHLF al. pler.
 summittentes ABCOKMU¹V, subm. FGIORS
 TU*W vg., submiten. D (uide uol. I, p. 769 s.v.):
 laxantes e p. sportam I p.

26. cum (quum Θ) autem: et cum gig., qui
 cum p. uenisset D. > uen. autem e Benil., et gr.
 παραγενόμενος δὲ; deinde + paulus e cum gr. E
 min. (et + Σαῦλος HLP etc.) cf. Bed. (retr.) 'in hoc

uersu in graeco pauli nomen est appositum.* om.
 in RU° c dem. iherus. C, ierus. vg.; hierosolymis
 e, et ἐν Ἱερουσαλὴμ. EHLF etc.; contra eis Ἱερουσαλὴμ.
 NABC min. temptabat AT: tempt. codd. rell. et
 Tisch., tent. vg. iungere se codd. plur., adiung.
 se Θ*, iniung. se DS*: herere gig., adhaerere e;
 coniungere p*; > se iungere K* vg. dem. Bed.
 (retr.) Benil., > se coniungere p*. credentes +
 ei S. quia (quod W vg. e p cor. uat. mg. Benil.)
 esset (essaet R; est e) discipulus (+ ihu D):
 illum discipulum esse gig.

27. barnabas D, barzabanas I¹ (ut uidetur),
 barnaban I*. adprehensum CFΘIU*, adpreen.
 T, apprehen. KRW vg. Tisch., appraehen. U¹;
 adprehendens G, adsumens e p. eum O e p; om.
 W. adduxit e. apostolos ex -lus Θ; populos
 W. narrauit OT; enarrauit C (aen.) I e Benil.;
 gr. διηγήσατο. eis e. in uia om. gig. uidisset
 O; uidit gig. p. dominum ex deum Θ. et (om.
 p*) quia (quoniam e): in ras. scr. U. loquutus
 ΘI. est: esset C gig. quomodo sec.: qualiter
 p. in sec. om. A gig. p contra gr. damascho C;
 -masco in ras. M. fiducialiter: om. gig.; con-
 fidenter p; > fiduc. in dam. D. egerit codd. plur.
 (aeg. R) vg. c dem.: ageret ACTU; agerit S;
 egit e; locutus est gig. p. nomine in ras. scr. S.
 iesu (ihesu e) codd. plur. vg. et gr. plur.: domini
 iesu p et τοῦ κυρίου 14. 17*. 25 al.; iesu
 christi Θ.

28. et erat (καὶ ἦν) codd. plur. (et cum erat S*)
 vg.: erat autem AIM Bed. (retr.); + una gig.
 eis e gig. hierusalem (iherus. C, ierus. vg.) sine
 addit. BFKRSVW5 c p Hieron. (vii. 393) Benil.
 et gr. NABC min.: + et ACDGΘIMOTU 36 c
 Tisch. dem. e gig. et gr. EHLF etc. fiducialiter
 agens = ραππισιαζόμενος: constanter agens e; cum
 fiducia (sine agens) gig. agens in nomi in ras.
 scr. B. domini (τοῦ κυρίου N* ABE min.): iesu
 O cum gr. C al. 5; domini iesu p et gr. N° HLP
 etc.; domini iesu christi Θ.

- 29 loquebatur quoque
et disputabat cum graecis
illi autem quaerebant
occidere eum
- 30 quod cum cognouissent
fratres
deduxerunt eum caesaream
et dimiserunt tharsum
- 31 ecclesia quidem per totam
iudaeam et galilaeam et samariam
habebat pacem
et aedificabatur ambulans
in timore domini

- et consolatione sancti spiritus
replebatur.
- 32 Factum est autem ut petrus
dum pertransiret uniuersos
deueniret ad sanctos qui habitabant
lyddae
- 33 inuenit autem ibi hominem
quendam nomine aeneam
ab annis octo iacentem
in grabatto
qui erat paralyticus
- 34 et ait illi petrus
aeneas sanat te iesus christus

29. quoque (*om. gig. p*) sine add. ACG@IMT dem. *gig. p* Hieron. et *gr. omn.*: + gentibus BF KRSUVW *vg. c.*, + cum gentibus DO. et: que *p.* disputabat: conquirebat *gig. p**, conferebat *e*; *gr. συζητει.* cum grecis ADIKMORSTUVW; ad graecos *e p.* > cum *gr.* disputabat D. at illi *p.* querebant CDIMORW, quir. S; melius adgredebantur *p.* temptabant *gig.*, *gr. ἐπειράου.* hoccidere C; interimere *p.* illum AC. > eum occidere *gig. Benth.** (*sed secundis curis correxit*) et *gr. HLP al. pler.*

30. quod eum (quum Θ, qum RT; ut W *p*) cognouissent (-uerunt *p*; + eum Θ): com cogn. autem *e*; *gr. ἐπιγινώσκεις δέ.* frater I*. duxerunt I. eam V; + nocte CDO *gig. uide infra*; + in *e.* caesaream ORU, -riam SW, cessariam D, caesareum G; cesaree *p** (*corr. p**); + nocte *p.*, + per noctem *e*, et + *δὲ νυκτός E* (180 c^{sr}) *sah. syr. pesh. et harcl. (cum*)*. et + inde *gig. p.* demis. S, dimiss. D; + in *e.* tharsum (*uide ad u. 11*) *codd. plur. et C c p**, et tharso I *gig. p**: tarsum F^oGST 5° Tisch. *e.*

31. uoluit et ad init. *Benth.* ecl. S, aecl. CO, aecl. R^oU, aegl. T, ecclesiam I; *item plural.* ecclesiae (aeclisiae D, aeclisiae R*) DR* *e gig. p Aug. (ix. 357) cum gr. EHLP al. plur.* quidem (*em bis scr. S**): quoque Θ; itaque *gig.*, igitur *p*; + uniuersae *e et E**. totum O; omnem *e p*; uniuersam *gig.* iudeam DIORW. galileam CD@I MORSUW. *om. et nam. S*; + et I. abebat R; habebant D *e gig. p Aug.*; *gr. ut supra.* et (+ *ras. unius lit. U*) aedificabatur (aediff. M, edif. SW) = *οικοδομουμένη plur.*: et (cum *e*) aedificabantur D *e gig.*, *gr. ut supra*; instructae et confirmatae *Aug.*; *om. p.* ambulans (hamb. C), *gr. καὶ πορευομένη*: ambulantes D, et ambulabant *gig.*, et ingrediebantur *e*; ingrediebantur *p*; *gr. ut supra*; *om. Aug.* in (inn D*) timore: timori *p**. domini (*et τοῦ κυρίου gr. plur.*): dei SU *cum syr. pesh.*; christi M. consolatione (consal. U, consul. D, consolac. RS) = *τῇ παρακλήσει*: exhor-

tatione *gig.*, obsecratione *e.* *om. spiritus e**. > spiritus sancti D@ dem. *gig. p.* replebantur Df* *gig. Aug.*; *gr. ut supra*; multiplicabantur *e p*; 'replebatur *sive* multiplicabatur' *Bed. (retr.)*.

32. *om. autem t* (*ad initium lectionis*). ut petrus . . . deueniret legimus cum AG^oKORVW *vg. cor. uat. mg. c.*, et > petrus . . . ut deueniret *t*, petrus ut ueniret *gig.*, *item* petrus (*sine ut*) . . . deueniret B^oFS, petrum . . . deueniret I, petrum . . . ut deueniret *p**, petrum . . . et deueniret C: petrum . . . deuenire B^oG*@MU¹ *Benth. cor. uat. ('grecus')* dem. *p**, petrum . . . descendere *e*, et *gr. Πέτρον . . . κατελθεῖν*; ut petrus (-um*) . . . deuenire D, petrus . . . deuenire TU* (-nire *in ras.*); *deinde* + et G*@I *Benth. e et gr. omn.* dum pertransiret uniuersos (*διερχόμενον διὰ πάντων*) cum ACFG@ IMTU^o *cod. caraf. c dem. t* (> dum petr. petrus uniuersos ut deu.) *Benth.*: dum pertransisset (-sisset O) uniuersos (locos uniuersos D) DO; dum transiret uniu. BKRSVW^o *cor. uat.*; > cum circuiret petr. (*om. uniuersos et pergit* ut ueniret, *uide supra*) *gig.*; transeuntem per omnes *e p* (+ ciuitates et regiones *p*). ad: per *gig.*; *om. e.* habitabant (-bat F*): habitant KV; morabantur *t*; fuerunt W. lydde BG@*, lydae Θ*; liddae IMR (lad. R*) S (lid^{ae}) U, lidde TW; lidda *gig.*; lyddam O, liddam D *p*; iudaeae *t*; *graece* Λύδδα NAB, Λύδδαν CEHLP *etc.*; *deinde* + eis S* *sed erasit cor., et postea* + erant S^o.

33. inuenit autem: *om. autem G** (+ G*) *p**; inuenitque *gig.* ibi I. quemdam D. aeneam AB*CGIMO *vg. e gig. p**, eneam TW *p** *t*, aeniam D: aenean B^oF@K^oSUV; aeneā R, eneā *c*; *gr. Αἰνίαν*. > aen. nomine Θ* *cum gr. HLP al. pler.* hab C. hocto C; VIII DFW. in grabatto (grabato CD@RSW^o *gig.*, grabbato U^o, grauato T, grauato O, crabatto G*): super grabattum *e*; *graece* ἐπὶ κραβάττου NABC *min.*, ἐπὶ κραβάττω EH LP *etc.* paralyticus DM^oRSTUW, paralyticus *e.*

34. *Inc.* intendens autem in eum petrus dixit ei *p.* et *pr. erasit B^o.* ayt T; dixit *e*, et *gr. εἶπεν*.

1 surge et sterne tibi
et continuo surrexit
35 et uiderunt illum omnes
qui habitabant lyddae
et saronae
qui conuersi sunt ad dominum.
36 In ioppe autem fuit quaedam
discipula nomine tabita
quae interpretata dicitur
dorcias
haec erat plena operibus
bonis et elemosynis
quas faciebat
37 factum est autem in diebus illis

ut infirmata moreretur
quam cum lauissent
posuerunt eam in cenaculo
38 cum autem prope esset
lydda ab ioppe
discipuli audientes quia
petrus esset in ea
miserunt duos uiros ad eum
rogantes ne pigriteris
uenire usque ad nos
39 exurgens autem petrus
uenit cum illis
et cum aduenisset
duxerunt illum in cenaculum

illis K* (s expunct.); ei e. aeneas AD(-ias)FG
Θ*IOSU, enecas t: aenea BCΘ*KMRV *vg. Bentl.*
e p, enea TW c *gig.*; *gr. Alvtā. sanat (lārau)*
ACDFGΘIMOR*TVΘ c *gig. cod. caraf. Bentl.*:
sanet BKR'SUW*ἰσῆς c p w *Ambr. (de Ios. 3, et*
in Ps. 118), saluet dem. t. te sine addit. B*CDF
GKRUV *dem. e Bentl. et gr. longe plur.*: + do-
minus AB*ΘIMOTW *vg. c gig. p t Ambr. et gr.*
A min. iesus in ras. U; hiesus e. xpistus *plene*
scr. T. sterne: externe t. tibi: t ex et corr. S.
confestim e gig. p; om. Ambr. surrexit + et
strauit sibi Ambr. (de Ios.).

35. uidebant M. illum: eum *vg. Bentl. e gig. p.*
omnes: homines I* (*corr. I*). > omn. illum O.
habitabat Θ; habitabantur e*; habitant t. lydde
Θ; liddae IU, lidde RTW^p, lite t; lydda G*,
lidda S *gig.*; lyddam O, liddam D p*; *gr. Λύδδα*
NAB min., Λύδδαν CEHLP *al. pler.* sarone FT
UW *Tisch. p t, sarahonae C, sorone S; saronae*
G* *gig.*; saronam e p*, soronam D, saronē I;
gr. Σάρωνα NABCE etc., Σαρονᾶν 15. 18. 61 al. plur.
qui sec.: et p; qui et T t. dominum ex deum Θ.

36. ioppae CI; yopen t. om. autem *gig.* fuit:
erat DSU *gig. m p. quaedam: ae in ras. B;*
quedam DIR, quidam S, quandam t. discipulam
t; uidua m. > fuit disc. quaedam c; > quaedam
fuit (erat e) disc. W e et *gr. τὴν ἡν μαθήτρια.*
tabita AB*M c p *Hieron. 'de nom. hebr.' (iii.*
104), thabita RW *gig., item tabitas B*FGKSTUV*
t, thabitas ΘI: tabitha DO *vg. Tisch., thabithas C,*
tabithas e. que B'DI; qui B*F*KS. interpraet-
tata FΘI; interpraetatur t. dorchas CΘIRW c
gig. t; dorca AD; + id est demula (dam. p²) p,
cf. Bed. (expos.) 'id est damula uel caprea,' et
Hieron. (iii. 104) 'tabita, damma, uel caprea.'
hec SW, hac O* (*corr. O*). erat (fuit G): om.
D. plaena F. hoperibus C. om. bonis OW.
elemosynis AFGΘKV, helem. I, aelem. C, eleem.
vg.: elemosinis MRTW, aelemosinis O, aelimoy-
sinis D, elymosinis U, elimosinis S, elymonis B;

misericordiis p; + et misericordiis multis m (*codd.*
alig.). faciebat + illis M*.

37. om. autem FDGΘR et *gr. 61. dibus S.*
ut infirmata (infirmata t) moreretur (morir. B*D
KOV): infirmatam eam mori e p. quam oum
(quum Θ) lauissent (lauassent W, leuassent D):
cum lauissent autem eam e. eam om. U c e *gig.*
t et *gr. B. cenaculo ADFGSTW, caen. BCΘKR*
UV *Tisch., coen. vg.: cenaculum M, caenaculum I,*
-la O; superiori caenaculo m; superioribus p; *gr.*
ἰνερῶν; uide ad i. 13.

38. cum (quum Θ, quum R) autem: et quia *gig.*
in prope m. essed O; erat *gig.* lidda DRSTUW.
ab (hab C) ioppe (iope U, ioppae I, ioppen C,
yopen t): ad ioppe (ioppe *gig.*) *ἰσῆς dem. gig.*
p* (*corr. p²*) *Bentl.*; *gr. ἰγγίς δὲ οὐσῆς Λύδδας τῆ*
ἰόππης. discipuli audientes: disc. audierunt p*
(*corr. p²*), > audierunt disc. m, cum audissent
disc. *gig.* quia: quod m p. esset R; est T e
gig. t. in ea: ibi m; + cibitate t. misserunt D.
rogantes + et dicentes m. ne: non p; + u S* (*sed*
eras). pigriteris *codd. plur. (-iteris in ras. U,*
pегriteris B*) *vg.: pigerit te S* (ut uidetur), pigeat te*
M *dem. m p, > te pigeat gig.; pigeret e. peruenire*
e gig. husque C; om. O c gig. > ad nos usque D.

39. + et ad inuit. U^o *gig.* exurgens CGIM*ORTW
vg.; surgens e gig. om. autem U gig. uenit cum:
abiit cum *gig.*; conuenit e. eis e m p. et cum (et
quum R, et quum Θ, cumque *gig.*) aduenisset (ad-
uenissent IR *gig.*; uenisset D): quem aduenientem
e m p; *gr. ὃν παραγινόμενον. duxerunt: ascen-*
derunt e. illum: eum gig.; om. e m p. cenacou-
lum AFGIRSTW, caen. BCDΘIKMOUV Tisch.,
coen. vg.: superiora caenaculi m, superioribus e p.
circumsteterunt ἰσῆς; steterunt ante t; gr. παρ-
ἰσῆσαν, sed περιἰσῆσαν c^o Bas. Chr. eum O
dem. gig. m; ei e p; om. D. omnes: uniuersae e p;
om. m. uidue RW. et tert.: atque vg. osten-
dentos (ἐπιδεικνύμεναι) codd. plur. (in ras. B; hos-
tendentes CR) et vg.: ostendebant KSV c corr. uat.*;

et circumsteterunt illum
 omnes uiduae
 flentes et ostendentes
 tunicas et uestes
 quas faciebat illis dorchas
⁴⁰ eiectis autem omnibus foras
 petrus ponens genua
 orauit
 et conuersus ad corpus dixit
 tabita surge
 at illa aperuit oculos suos
 et uiso petro resedit
⁴¹ dans autem illi manum
 erexit eam
 et cum uocasset sanctos et uiduas

adsignauit eam uiuam
⁴² notum autem factum est
 per uniuersam ioppen
 et crediderunt multi in domino
⁴³ factum est autem ut dies
 multos moraretur in ioppe
 apud quendam simonem coriarium.
 X. ¹ Uir autem quidam erat
 in caesarea
 nomine cornelius centurio
 cohortis quae dicitur
 italica
² religiosus et timens deum
 cum omni domo sua
 faciens elemosynas

deinde + ei E^oMS vg., non gr. tunicas DSU; pallia p. uestes (ιμάτια): uestimenta e gig. p, cetera uestimenta m; + narrabant ei m, + et narrabant p. quas: quae gig., quanta e m p; gr. δσα. illis (contra graecum) codd. (om. O*, sed + O*) vg. dem. gig., eis t, et ita tepl.: cum esset (+ simul p) cum eis (illis m) e m p = gr. μετ' αὐτῶν οὔσα. dorchas C^oR c gig. t; dorca A, dorchas D; damula p.

⁴⁰. eiectis (iectis D, egectis C) autem (om. W) omnibus foras (foris m p) cf. ἐβαλὼν δὲ πάντας ἔξω C 31 etc.: eiectisque foris omnibus gig.; eiciens autem foris omnes e, cf. ἐκβ. δὲ ἔξω πάντας NABELP etc. petrus + et e cf. gr. NABCE min. καὶ θείσ. ponens (om. W) genua (ienua S): positus genibus gig.; *deinde + ras. circa 12 litt. S; + sua G^oT. horauit C, orabit T. reuersus e. oerpus + quod iam lotum in tabula iacebat C. dixit: ait e gig. tabita: thabita CG^oIR gig.; tabitha DO vg. Tisch. e, tabia V* (corr. V^{oo}), tabitan t; om. m; + quod est interpretatum puella C, cf. Mc. v. 41. exurge m Cypr. (op. et el. 6); + in nomine domini (om. Cypr.; + nostri gig. m p Ambr.) iesu christi (om. D) DO gig. m p Cypr. Ambr. (Ios. 3) cum sah. syr. harcl. (cum*) arm., et > in nom. ic. chr. surge Par. lat. 11533. at (ad CI) illa: quae gig.; + confestim p, + continuo e, + mox m, + statim gig., cum gr. E (sah. aeth.); item + defuncta Ambr. aperuit (app. RS): a in ras. scr. U. huculos C, oculos R. om. suos W^o c (non gr.). uiso (uiso D) petro: uidens petrum e, ut uidit petrum gig., cum uidisset petrum m p. consedit e; sedit m.*

⁴¹. dans autem (δοὺς δέ): dansque gig. m p Benth. cum gr. A δοὺς τε. ei e gig. m p. manum + petrus SU gig. herexit C; erexit D. eam pr. + uiuam m. et cum (quum Θ, quum R) uocasset (conuoc. CR) s. et (ac T) u. = καὶ φωνήσας

κ.τ.λ. 13. 180. c^or, cf. et conuocans s. et u. D m t, et uocatis sanctis ac uiduis gig.: uocans autem sanctos et u. e p et φωνήσας δὲ κ.τ.λ. gr. plur. assignauit U^oW vg.; exhibuit gig. om. eam sec. c. uiuentem e gig. m p.

⁴². notum autem (enim t) fac. est (γνωστὸν δὲ ἐγένετο): et innotuit gig.; + hoc gig. m p. huiuersam C, uniuersum F^o; totam e gig. iopen U, yopen t, ioppem FG* e. om. multi w. dominum Θ^o e t Benth.; + iesu O; + nostrum iesum christum t.

⁴³. ut d. m. moraretur (+ petrus SU) in (dis scr. M*) ioppe (-pac I, -pen CD^oMS, -pem G^o; iope U¹, iopen U^o): eum d. m. manere in ioppe e; > manere eum in iopen multis diebus p. apud GIMORST. quendam: quem e*. symonem BCDIM^o. > sim. (sym.) quend. D^oIMO vg. curarium DS, corarium F.

X. 1. uir . . . cornelius arcte in ras. scr. U. autem: igitur p* (corr. p^o). om. erat R* (+ R^o) e p (Benth.) cum gr. NABCEL min. > erat quidam W. caesarea OR, caesaria SW, cissaria D; caesaream F^oΘ* (ut uidetur) I. cornilius DS. centurio D. cohortis T; de cohorte e et ἐκ σπειρης gr. que I. dicitur: om. I; uocatur gig. hytalica C; italia B^oT.

². religiosus (relegiosus KS, relegiosus D) = εὐσεβής hic (sed ii. 5 = εὐλαβής, xiii. 50 = σεβόμενος, Iac. i. 26 = θρησκος; alibi non reperitur in N. T.): pius e gig. et pr.: ac W vg. dem. deum codd. plur. (in ras. U) vg. uell. Iren. (Mass. p. 196) = τὸν θεόν gr. paene omni.: dominum BF (deinde ras. forsam uerbi dñ) KRSVW et τὸν κύριον βι. omni.: tota Iren. domu DOV: sua + et Iren. cum gr. LP al. pler. elemosynas (y in ras. O): aelem. CF^o, elem. vg., elemosinas RTU^oW, elimosinas S, helemosin. I, helimosin. U*, elymosin. B^o, aelymosin. B^o, aelimosyn. D; miseri-

multas plebi
 et deprecans deum semper
³ uidit in uisu manifeste
 quasi hora nona diei
 angelum dei introentem ad se
 et dicentem sibi corneli
⁴ at ille intuens eum timore
 correptus dixit quid est domine?
 dixit autem illi
 orationes tuae et elemosynae
 tuae ascenderunt in memoriam in
 conspectu dei

⁵ et nunc mitte uiros in ioppen
 et accersi simonem quandam
 qui cognominatur petrus
⁶ hic hospitatur apud simonem quandam
 coriarium
 cuius est domus iuxta mare
⁷ et cum discessisset angelus
 qui loquebatur illi
 uocauit duos domesticos
 suos et militem metuentem domi-
 num
 ex his qui illi parebant

cordias *p** (*corr. p*²). pleui C; in plebe *gig. p*, in populo *Iren. deprecans* (deprae. CFI) = *depreos*: obsecrans *e*, rogans *gig.*, orans *Iren. Hierom.* (l. 495). *deum sec.*: dominum GSUW. *Distinguunt edd.* 572 *Steph.* 1555 plebi. Et deprecans Deum semper, is uidit etc.

3. + is *ad init. vg. edd. ant. plur. cor. uat.** (*non autem mg.*; *neque cod. caraf.*). uidit (dedit F*): + ergo *Iren.* in uisu (uisu D) = *ἐν ὁράματι*: in uisum B*F*IKRS; uisum C *e*, uirum *p**. manifestae C; -nifeste *in ras.* U. *om.* in uisu manifeste *Iren.* quasi: fere *gig.*, circa *Iren.* hora (-re M) nona (-uiiih. D) diei ACDGIMOT *c dem. e gig. p Iren.* (horam nonam d.) *cum ordine graeco, cf. et u. 30* orans eram hora nona: > nona hora diei BFKRS (die S) UV; hora diei nona ΘW *vg. hang. C, angu. D*; angelus I. domini I *c p w*; *om. gig. introentem*: intrasse *gig. corneli D. om. sibi corneli . . . orat. tuae et (u. 4) Iren., cf. Cypr. (or. dom. 32) qui citat corneli, orat. tuae etc., et ita Epiph. in 8. 10 Cant.*

4. ad CIOS. intuens: intendens *e p*, cum intendisset *gig. eum codd. plur. vg. c Bentl.*: ei *e* (*post intendens*) = *ἀπεισας ἀβρῶ*; in eum AB²CO TU* *Tisch. dem. gig. p*; *deinde + et d* (*qui ad hoc uerbum rursus incipit*) *e p* (*Bentl.*) *cum gr. omn. timore repletus e gig. p*; *trepidus factus d. dixit pr. ex quis corr. R*¹; *ait gig. quid est (τι ἐστίν) cum A*B*CDFOKSUV cod. caraf. d dem. e gig. cor. uat. ('grecus, antiqui')* *Bentl.*: quis es G²IRTW *vg. c p* (*cf. Sauli uerba ix. 5*); quis est B²G*; quid es O, qui es A*M. dixitque *gig. p. ei d e p*; + angelus SU. horat C, orac. RS. tue W *bis. et om. p** (+ *p*²). elemosinae ORT, elymos. U^o, elimos. S, helymos. U*, aelymos. B, aelimois. D, elemosine I (hel.) W, elemosyne MV, aelemosynae C, elemosynae *vg. tuae sec. om. d p* (*deficit D^o*). *in pr.*: ad *Cypr.* memoria FOS *p**; recordatione *d*, re-commemorationem *Iren.* in conspectu M *e*; coram *d gig. Cypr. Epiph.* domini D; deo *d Cypr., domino gig. Epiph.*

5. *Libere* propter quod mitte ad sim. qui uocatur

pe. Iren. uirum p* (*corr. p*²). *in*: ad O¹ (in O*). ioppen U; ioppem *e. accersi* A'BFGIKMSU VW *vg. c d dem. e (-erse*) gig. Bed. Bentl.*: arcessi A*CDΘOT (*r sup. lin.*) *p*, arcessire R; *uide ad vii. 14. symonem BCDIW. quandam . . . simonem (u. 6) om. I. om. quandam d dem. e gig. p Bed. cum gr. NELS al. plur. (Iren. uide supra. uoluit > quemdam sim. Bentl. cognomina || tur U.*

6. hic: qui *gig. ospitatur RTU**; *est ospitans d. apud F*GMORS. symonem CDM*; *om. SU (sed uide infra). om. quandam d p. > quandam (quem e) sim. e gig. cum graecis (exc. C 31). curarium DS, corarium F**; *pellionem d*; + *nomine simonem SU (sym.). outus: cui T (= gr. φ).* *est: esse p**. > *domus est M c. iuxta: secus e p. mare sine add. AB*CFGKR*STUV d e (-ri) gig. p* Bentl. et gr. NABCELP etc.*: + *hic dicet (-cit Θ*I) tibi quid te oporteat (-tet B²D) facere B²DΘIMOR²W vg. edd. ant., c dem. p² tepl. (cf. autem cod. caraf. 'omnes cod. lat. m. s. praeter gothi. non legunt illa uerba. neque ex uatica. graecus.')* *cum graecis min. ut uid. pau.*

7. et eum (quum Θ, quum R): utque *p** (etque *p*¹; *corr. p*²), ut autem *d*, cum autem *e. discessisset: asis in ras. Θ, discessisset D; discessit R²p, -set R¹. hang. C, angu. D*; + *domini gig. illi pr.*: ille G*; *ei d*, cum eo *e gig.*; *om. p. uocauit O. duos: .ii. D. domesticos D; seruos gig.*; *ex domesticis e. suos: om. e gig. Bentl. cum gr. NABCE min. militem + unum D. metuentem (timentem M, colentem gig.) dominum (deum B²DΘOU^o c dem. gig.) = εὐσεβῆ: pium e*; *cf. u. 2. Item uocauit . . . dominum ita uertunt d p uocatis duobus domesticis suis (famulorum eius d) et milite religioso (-tem religiosum p², -tem fidelem d). ex his (hiis OW): om. e p. illi sec.: ei CT; sibi e p; om. d. parebant: adherebant DIO, adherebat e p; praesto erant d gig.; item > parebant ei CT, > pr. er. illi gig., > adherebat sibi e; gr. τὸν προσκαρτεροῦντων αὐτῶ.*

- ⁸ quibus cum narrasset omnia
misit illos in ioppen.
⁹ Postera autem die iter illis
facientibus et adpropinquantibus
ciuitati
ascendit petrus in superiora
ut oraret circa horam sextam
¹⁰ et cum esuriret uoluit
gustare
parantibus autem eis
cecidit super eum mentis
excessus
¹¹ et uidit caelum apertum

- et descendens uas quoddam
uelut linteum magnum
quattuor initiis summitti
de caelo in terram
¹² in quo erant omnia quadrupedia et
serpentia terrae
et uolatilia caeli
¹³ et facta est uox ad eum
surge petre occide et manduca
¹⁴ ait autem petrus absit domine
quia numquam manducaui
omne commune et inmundum
¹⁵ et uox iterum secundo ad eum

8. quibus cum (quum Θ) narrasset (enarr. I) omnia: et enarratis uniuersis ρ; et cum exposuisset omnia eis e, et gr. καὶ ἐξηγησάμενος πάντα αὐτοῖς; et enarrans illis uisum gig., enarravit illis uisum et d. dimisit e, dimissit D. illo W; eos e gig. iopen U, iospen I*; ioppem e. misit ill. in lo. in ras. scr. U.

9. postera autem die (diac CI): die autem sequenti ρ* (corr. ρ*). illis facientibus: agentibus illis e ρ. adpropinquantibus KRW vg. Tisch.; propinquantibus O^o (e); adpropiantibus d. ciuitatem S. > ciu. appr. (Bentl.) e (propinquantibus) cum ord. graeco. hascendit C. > petrus ascendit gig. in superiora (+ domus B² cor. uat. mg.) = ἐπὶ τὸ δῶμα: in cenaculum d gig.; super hedicium ρ. ut horaret CO; adorare e; et orauit d gig. ρ. circa bis scr. U. horam + diei CT gig. cum gr. A. sextum O; .ui. DF.

10. et (om. O) cum (quum Θ, quum R) esuriret (hes. C, ess. D, esurisset ρ), cf. cumque esur. gig.: factus est autem esuriens et d, factum est au. (+ ut e²) esuriret et e, et gr. ἐγένετο δὲ πρὸς πεινῶς καὶ. uoluit: bolebat d; et uellet gig. praeparantibus d gig. ρ. autem: uero d; om. gig. eis: illis W vg. Bentl. cor. uat. mg. c gig. ρ, ipsis d; ei CST. caecidit BC, cic. D. mentis excessus (ἐκστασις): mentis stupor C* (corr. mg.) T d gig., mentis alienatio ρ* (corr. ρ*) cf. Aug. (iii. 1. 304), pabor e; cf. Bed. (retr.) ad xxii. 17.

11. uidet G*, et gr. θεωπεῖ. cel. bis SW et 12. et sec.: e in ras. scr. B. descendens DOS. uas (σκεῦος): discum Aug. (libere citans, iii. 1. 320 etc.; sed alibi uas). quodam IS (d). uelud W, ueluti C, tamquam e. lenth. W, lent. S*. magnum: splendidum etiam ρ* (uide infra). quatuor U⁵ 𐤅, .iiii. D. initiis (ἀρχαῖς): inities D (+ id est funiculis cor.) O, inicitis R, inicitis S* (t eras.). summitti AGKUV, summitti B, et submitti CDF ΘIMORSTW vg.: summicium e* (-ssum e²) et gr. καθέμενον. de caelo (cel. SW): om. e (Bentl.) cum graecis (exc. forsan D? uide d infra). de-

scendens . . . caelo: legunt uell. ex quattuor principiis ligatum uas quoddam et linteum splendidum quod differebatur de caelo d, quattuor initiis (principiis gig.) ligatum uas quoddam uelut (ut gig., tamquam Ambr.) linteum splendidum summitti (quod deferebatur gig.) de caelo (om. de caelo gig.; om. splendidum . . . de caelo Ambr.) gig. ρ* (corr. ρ*) Ambr. (spir. 2. c. 10), fere cum Const. vi. 12. 2 καὶ τέσσαρα ἀρχαῖς δεδομένον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην λαμπρὰν καὶ καθέμενην ἐπὶ τῆς γῆς, cf. et gr. min. 13. 68 c^{xxx}; de uerss. rell. uide Tisch. T. G. 8 ad loc. terra I.

12. in quo (qua F): et d. om. omnia c. quadrop. S*, quadrip. D. serpencia SW; repentia CDOT e; reptile ρ. terre R; am. d et gr. 34** 163; deinde + et bestia (-ae e²) e cum gr. E 4. 31 ex xi. 6; + καὶ τὰ θηρία post τετραπόδα LP al. pler. et ita Ambr. 'omnia genera quadrupedum et ferarum et uolucrum caeli.' > terrae et serpencia Aug. (v. 704) cum gr. LP al. plur. celi SW.

13. > uox facta est c. eum + dicens B² w. exurge ρ*; surgens e cum gr. ἀναστὰς (sed ἀναστὰς 35. Chron. ap. Weist.). petre: om. gig. Ambr.; + et CDF* (sed expunct.) GKV. > petre surge d Aug. (ix. 358), > pe. exurge ρ. hoccide C; immola d gig. (Bentl.) et ita uoluit Bed. (retr.); macta Aug. (i. 661, iii. 1. 304, ix. 358).

14. ait (ayt T) autem petrus: et pe. dixit ρ Ambr., pe. autem dixit e, et gr. ὁ δὲ Π. εἶπεν; ad illi dixit d. habsit C; nequaquam e ρ; non d; gr. μηδαμῶς; om. Aug. (ix. 358); deinde + a me cor. uat.* ('grecus, antiqui'). quia: quoniam d; om. Ambr. Aug. nuncquam T; nunquam 𐤅. manducosui (-bi T): edi e. omne (gr. οὐδέποτε ἐφαγον πάντων κοινὸν κ.τ.λ.) cum AB²G²MORTVW vg. uell. plur., et onnem DI ρ*, quicquam Iunta 1534, Erasmi: om. B²CFKSU gig. Ambr. commune M*, commune D; communem ρ*. > comm. mand. gig. et (καὶ NAB min.): aut S e et η CD^oELP min.; ex xi. 8. inmundum K vg. Tisch.

15. iterum: rursus d Ambr. Aug. (ix. 358).

- quae deus purificauit tu
ne commune dixeris
16 hoc autem factum est per ter
et statim receptum est
uas in caelum.
17 Et dum intra se haesitaret
petrus quidnam esset
uisio quam uidisset
ecce uiri qui missi erant
a cornelio
inquirentes domum simonis
adstiterunt ad ianuam

- 18 et cum uocassent interrogabant si
simon qui cognominatur petrus illic
haberet hospitium
19 petro autem cogitante
de uisione dixit spiritus ei
ecce uiri tres quaerunt te
20 surge itaque et descende
et uade cum eis
nihil dubitans quia ego
misi illos
21 descendens autem petrus
ad uiros dixit

secundo (ἐκ δευτέρου), iterato *d*: secunda CDT* (corr. mg.); om. I *gig.* Ambr. Aug. (ix. 358). eum + dicit D. quae (que DIW) = ā: quod 53C dem. Ambr. Hieron. (vi. 25, vii. 112), ut cum commune infra concordet. purificauit (-bit T): mundauit *d e gig. p* Ambr. Hieron. (vi. 25) Aug. (saepius), emundauit Iren. (Mass. p. 196); sanctificauit Hieron. (vii. 112). tu ne commune (cum. S) dixeris (σὺ μὴ κοῖνου ut infra xi. 9) C̄OSTUW c Iren. Ambr. (Luc. l. 2. § 44) Hieron. (bis) Aug. (iii. 1. 304 t. n. communia d.) Benth. et t. n. immunda dix. Aug. (i. 661, v. 706), t. n. commune (om. e*) feceris e: > tu commune ne dixeris ABIKRV *vg.* Tisch. *gig. p* (feceris p*) Ambr. (ter) Aug. (t. communia n. d. ix. 358 et iterum iii. 1. 304) et Bed. (retr. in textu); > ne tu commune (commone D) dix. DFGM dem.; tu noli communicare *d*; item post dixeris + aut immundum B².

16. autem: enim *d*; om. 5 *gig.* per ter: tertio F, per tercio S*. statim (εὐθύς): denuo e et πάλιν LP al. pler. cf. gr. D infra; om. hic *d gig. p** (+ p*) Ambr. (spir. 2. c. 10) cum gr. 15. 36 *syrr. pesh.* receptum (adsumptum *d*) est: + iterum *p et* + πάλιν hic D 33. 34. ipsum uas *d*; + denuo *gig.* celum W; caelo B* (corr. B²) K, celo S.

17. et dum (et cum DSU, dum autem e) intra se (intrare D) haesitaret (ita F̄OKV *vg.*, acs. R, uide xi. 12, xxv. 20: hes. ABCGIMOSTUW, hess. D; haesitabat e) petrus = ὁς δὲ ἐν ἑαυτῷ διεπόρει δ Π.: cumque ad se reuersus esset haesitabat pe. p, et dum intra se factus est haesitabat pe. *d*, et D^o ωσ δε εν εαυτω εγενητο διεπορει ο π. quanam B²; quae *d gig.* esset R. uissio D; uisum e p. quem e; quod p. uiderat *d gig.*, uidit e p; + et M *d e p cum gr.* CDELP al. pler. missi erant (fuerant c): miserant O* (corr. O²). cornilio DS. inquirentes (διερωτήσαντες): uenerunt et interrogantes p, cf. quum appropinquassent et interrogassent *syrr. harcl. mg.* symonis BCDI. assiterunt U (s *pr. in ras. scr.*), astit. F^oW *vg.*,

adstet. DKV; adsisterunt *d*; steterunt *gig.* ad sup. lin. V. ianuam: ostium p; + eius c.

18. cum (quum Θ, quum R) uocassent (clamassent *d*): uocantes e *gig. p.* symon BCT. petrus + hic D*. illio: ibi p, hic S *d e gig.* haberet (ha|||beret I, aberet R, abet et D) hospitium (ospit. T, hospic. S, ospic. R): hospitatur *d e gig.*, hospitaretur p.

19. autem: igitur p; + adhuc p. cogitante (ta in ras. B, cogitanti c) = διενθυμουμένου uel ἐνθυμ.: haesitante e; cogitante et hesitante p *ferē cum syrr. harcl. (cum*)*. uisione D; uiso e p, uisu Aug. (iii. 1. 304) *Uigil. (Uarim.)*. et: + ras. 2 litt. B; dei T; mihi m; om. I* (+ I¹) cum gr. B; item > ei (ad illum *gig.*) spiritus *d e gig. p Uig.* (+ sanctus) et gr. DELP al. tres: III D (> .III. uiri); om. *d m p** (+ p¹) Ambr. (spir. 2. c. 10) Aug. et gr. DHLP etc. quer. CDIORW, querent S.

20. surge itaque et: sed surge p* Aug. (iii. 1. 304); surge et *Uigil. (Uarim. 743)*; surge S *Uigil. (Uarim. 750)*; surge itaque B^oOS̄C dem. Benth., ἀλλὰ ἀναστὰ D*; sed surgens e *gig. m p**, exurgens *Uigil. (c. Ar. 2)*, ἀλλὰ ἀναστὰς gr. plur. descende (disc. ACDGOV) et (om. e): descendens c; om. MS *Uigil. (ter)*. uade om. e* (+ e²). illis DF e² *gig. p Aug. Uigil.* nihil (bis scr. e*; nichil BW, nicil T^o, nil T*) dubitans: ne dubites Ambr. (spir. 2. c. 10); om. Aug. (iii. 1. 304) *Uigil. (Uarim. 750)*. quia: quoniam e Ambr. *Uigil.* ego ex ergo V. missi D. eos *d e m p Aug. Uigil.*; + ad te Fulg. Cereal. (apud Sabatier).

21. descendens (disc. DS, densc. Θ) autem (in ras. R) = καταβὰς δέ: tunc descendens *d e* (descens e*) = τότε καταβὰς DE; et descendens *gig.* uiros: ipsos uiros *d*; uiros illos B²; illos D, eos *gig.*; deinde + qui missi cor. uat., + qui missi erant a cornelio p² Par. lat. 202. 342. 343. 11932. 16262 cum gr. 31 al., et (addito πρὸς αὐτόν) H al. mult. dixit: ait *gig.* quem ex quam K. quer. CIMORSUW; + quid uultis *d et + τι θελεται η D^o*. que DIW. om. est *d p.* > est causa

ecce ego sum quem quaeritis
 quae causa est propter
 quam uenistis?
²² qui dixerunt cornelius centurio uir
 iustus et timens deum
 et testimonium habens
 ab uniuersa gente iudaeorum
 responsum accepit ab angelo sancto
 accersire te in
 domum suam
 et audire uerba abs te
²³ introducens igitur eos
 recepit hospitio
 sequenti autem die surgens

gig. propter: ob *p.* uenistis: ti in *ras.*
scr. B.

22. qui: at illi *d gig. p* et *gr. ol dē ēlraw.* dix.
 + ad eum *d cum gr.* D *sy. harcl.* cornilius DS.
 centurio D, centypio *e.* et *pr. om.* T. et *testim.*
habens (abens R) = *μαρτυρούμενός τε:* *testim.*
autem habens e, cui *testim. perhibetur p,* testimonio
 quoque *d,* bene audiens *gig.*; *deinde* + bonum CT
 et (*post testim.*) *cor. uat.* (non mg.).* hab C *bis.*
uniuersa: r *ex b corr.* I; sa in *ras.* T; huiuersa
 C; tota *d;* omni *e.* gentem K*, gentae I, genti T.
iudaeorum: rum *bis scr.* S, *pr. eras.*; inde. DK
 MORW. *responsum accepit* (acci. DO): moni-
 tus est *e.* angelo D. *accersire codd. plur.*
vg. (-siri W5) *d dem. gig.:* arcessire A* (*corr.* A¹)
 CDGØRT¹ *c e;* uocare *p.* a²dire G. uerbum
 M *c;* sermones *p.* > abs te uerba D.

23. *introducens* (inducens *p**) igitur (ergo
 W *vg. dem.*) *eos* = *εισκαλεσάμενος οὖν αὐτούς,* *cf.*
uocauit itaque eos et gig.: tunc introducens eos *e,*
et tunc προσκαλεσάμενος αὐτοὺς E, tunc ergo in-
 gressus *d,* et tunc εισαγαγὼν D (*autous uide infra*);
deinde + petrus *d p* et *gr.* D 40. recepit I, reci-
 pit DO, exceptit *d,* suscepit *e.* hospicio MS, osp.
 R, ospitio TU*. > hosp. recepit (*e*) *gig. p.*
 > hospicio exceptit eos *d et ἐγένισεν αὐτούς* D 40.
seq. autem die (diae C): ac postera die *d.* sur-
 gens . . . die (u. 24) *om.* W. *surgens:* cum
 surrexisset *d;* + petrus *e gig. cum graecis* CE *min.*
prof. est: abiit *e p,* exhibit *d.* *eis:* illis *vg. gig. p.*
quidam: quibus S*. *ex (om. D; de e p) fratri-*
bus: fratrum *d,* fratres *gig.;* *deinde* + qui *d,*
 + qui erant *e,* cum *graecis exc.* D 3. 20. 42 *al.*
pauc. ab: a AF; ad I. ioppe *codd. plur. vg. uell.*
plur.: ioppen ADGIOS *d.* oomitati (co||m. U,
 comitatti D) sunt eum (*e in ras.* S; cum eo B²I
 M, cum illo *gig.:* simul uenerunt cum eo *d p,*
 denerunt (uenerunt *e²*) cum eo *e;* *deinde* + ut petro
 testes sint *cor. uat.* (non mg.).*

24. *altera autem die* (diae C): in crastinum
 autem *e p;* postero quoque die *d;* *gr. τῆ δὲ*

profectus est cum eis
 et quidam ex fratribus
 ab ioppe comitati sunt eum

²⁴ altera autem die introiuit
 caesaream.

Cornelius uero expectabat illos
 conuocatis cognatis suis
 et necessariis amicis

²⁵ et factum est cum introisset
 petrus

obuius ei cornelius
 et procidens ad pedes eius
 adorauit

²⁶ petrus uero leuauit eum dicens

ἐπαύριον plur., καὶ τῆ ἐκ. HLP *al. plur.* introiuit
 (-bit OT) = *εἰσῆλθεν* BD *min., cf.* intranit D, in-
 gressus est *d:* introierunt *gig.,* intrauerunt *e* = *εἰσῆλ-*
θων NACEHLP *al. plur.;* + in *e.* caesaream OR,
 cesariam SW, cess. D. cornilius DS*. uero:
 autem *e.* exspectabat BKOV; erat expectans
d e, erat sperans *p.* illos: eos *d e gig.;* eum *p;*
 + et *d et D^{or.}* conuoc. + discipulis s D* (*sed*
expunct.). cognatis D. hamicis C; + expecta-
 bat *p** (*corr. p²*), + sustinuit *d cum D^{or}* περι-
 μενεεν.

25. *et factum* (factus D) est (+ autem I) eum
 (quum Θ) introisset (-iisset D, -iret T t Bentl.)
 petrus (+ caesaream *d*) *ferē-ōs δὲ ἐγένετο τοῦ*
εἰσελθεῖν τὸν Π., cf. cum autem factum esset ut
 introiret p. (+ caesaream *p*) *e p:* cum adpro-
 pinquaret (adpropiaret *d*) autem p. in caesaream
d gig. (om. in caes.) cum D^{or}; *deinde* + praecurrens
 unus ex seruis (> unus ex s. praec. *gig.*) nuntiauit
 uenisse eum (> eum uenisse *et* + tunc *gig.*) *d gig.*
cum D^{or}. obuius (obius D) *ei (συναντήσας αὐτῷ)*
 AB*DFG*IKORV *cod. caraf. dem. cf.* obuians ei
e p*: obuius est ei SU (obu. est arctius in *ras.*),
 obuius erat ei B²; obu. uenit ei G²Wvg. *p²,* > obu.
 ei uenit M *Bed. (expos. in textu);* obuiam uenit ei
 C (hobu.) T (*om. ei*) *c,* obiam processit ei *t;*
 obuiavit ei *gig.,* obuiavit eum Θ; obuiam pro-
 gressus ei *Erasm.;* aliter cornelius autem exiliens
 et obuius factus est ei *d cum D^{or}.* cornilius DS*;
om. hic d. et sec. om. KRV d e Bentl. cum graeco.
procedens DIS*; cadens *e.* ad (ante *e gig.*) pedes
 eius: *om.* C; *om. eius* DF *Tisch. cum gr. plur.*
(non autem 29. 43 al.). adorauit (*προσκύνησεν*):
 adorabat SU; horauit *p** (*corr. p²*); + eum (*contra*
graecum) B²DOSU¹⁵ *d dem. p t w cor. uat.*;*
deinde + dicens S (*sed expunct.*).

26. *pe. uero* (autem *e p²;* > uero petr. *d*)
 leuauit (eleu. STU *vg. e t Bentl.*) eum dicens:
 dixit ei petrus *p*;* *deinde* + quid facis (+ deum adora
p²w) *d p w Par. lat. 312². 16262 et + τὴ ποιεῖσ*
 D (*sy. harcl. mg.*). surg: *om. d;* + frater *t.*

surge et ego ipse homo sum
 27 et loquens cum illo intrait
 et inuenit multos
 qui conuenerant
 28 dixitque ad illos
 uos scitis quomodo abominatum sit
 uiro iudaeo
 coniungi aut accedere
 ad alienigenam
 et mihi ostendit deus neminem
 communem aut inmundum

dicere hominem
 27 propter quod sine dubitatione ueni
 accersitus
 interrogo ergo quam ob
 causam accersistis me?
 30 Et cornelius ait
 a nudius quartana die usque
 in hanc horam orans eram
 hora nona in domo mea
 et ecce uir stetit ante me
 in ueste candida 31 et ait

et ego ipse *codd. et vg.* = καὶ ἐγὼ αὐτός *gr. plur.*: ego enim *p*, etenim ego *e* et καὶ γὰρ ἐγὼ *E*; et ego *d t*, et καὶ γὰρ *D*; ego *gig.* sum: + sicut et tu *D Par. lat.* 11533 *cor. uat.* d* (quomodo) *e* (*om.* et) *gig. p t w tepl. cum gr.* *D*E*; + sicut erat *B**; + sicut tu deum adora *Par. lat.* 342*. 16262.

27. loquens cum illo (*συνομιλῶν αὐτῷ*): confabulans cum eo *p*, confabulando cum illo *gig.*, cum loqueretur cum eo *e*; *om. d et D**. introiuit *B** (*corr. B'*) *C d* (*sed εἰσελθὼν D*) *p t*; + in domum *t*. et inuenit: quumque innenisset *t*. multos qui conuenerant (-runt *O*, conuenierunt *D*): conuenisse multos *d gig. p*, conuenientes multos *e*; multos tantum *t*.

28. dixitque: et dix. *Θ*; dix. autem *e*; aitque *d*; dixit *I t*. eos *d e p*. *om. dix. ad illos G** (+ *G**). uos: et uos *Aug.* (v. 706); ipsi *Iren.* (*Mass. p.* 199); + melius *d Aug.* (ix. 358) et *gr.* *D*. quomodo (*ὅς*): quia *gig. t*, quoniam *p Iren.*, ut *d*, quam *e Aug.* (v. 706). abominatum (*abhōm. BDIKOVW*) = ἀθέμιτον: abominandum *Aug.* (ix. 358); abominacio *R*; illicitum *CT e gig. p t Aug.* (v. 706); nefas *d*, et > non est fas *Iren.* ait: est *W e gig. p t Iren.* iudeo *DOW*. coniungi *D*; coniungere *W*; adiungi *Iren.*, iungi *Aug.* (ix. 358), iungere *e* (iug. *e**); adherere *d gig.*; *gr. κολλᾶσθαι*; *cf.* ix. 26. -i aut *in ras. scr.* *Θ*. accedere *T*, accid. *DF**; conuenire *Iren.* ad alienigenam (*aligenenam O*, alienigenam *M*, alenigenam *D*, alienigena *p t*); alienigeni *e*; ad allophyllum *d*, cum allophylo *Iren.* et (*gr. enim κάμολ*): sed *CDΘIMOTW vg. Benth. c dem. t Aug. (bis) cor. uat. mg.*, set *B*G** *p*, et > mihi autem *Iren.*; sed et *cor. uat.** michi *B**. ostendit *CR*; dixit *Cypr.* (*Ep.* 64. 5) *uide infra*. deus: dominus *O Cypr.* > deus ostendit *d gig. t Iren. Aug. (bis)*, cum *gr.* *BCDHL P min.*, et dominus mihi dixit neminem hominum communem dicendum et inmundum *Cypr.* ninimem *S**; nullum *Aug.* (ix. 358). comunem *D*, comunum *S**. immundum *K vg. Tisch.*; inquinatum *Aug.* (ix. 358). > hominem dicere *Aug.* (v. 706).

29. propter quod: ideo *gig.*, qua propter *Iren.*; + et *d e*, et *gr. διὰ καὶ*. dubitatione *RS*,

-tionem *K*; contradictione *e p Iren.*, cunctatione *d*. uenio *gig.* accersitus (*μεταπεμφθεῖς*): accersitus *ACDΘRT¹ t*; transmissus *d*; uocatus *e p*; deinde + a te *B*SU*, + a uobis *d e p*, et + ὑφ' ὑμῶν *DE min.* ergo (ego *T*): igitur *e p*, autem *t*; *om. DSU*; + uos *t cor. uat.* (> nos ergo*). quam ob (*hob C*; + quam *S**) causam (*causam D*) = τίνι λόγῳ: *in ras. longa scr.* *B*; qua ratione *d e p*; quae est causa propter quam *gig.* accersistis (*μετεπέμψασθε*) *B'GIKMOST*V vg. dem. gig. Benth.*, et accersistis *ACDRT¹ e t*; accersisti (*contra graecum*) *B*FUW c d*, accersisti *Θ*; uocastis *p*.

30. et ad init. *om. gig.* cornelius *DS**. ait: dixit *gig. p*; respondit *e*. a: *in ras.* *B**; ha *C*, an *S*. nudius (*nadius G**, nudus *DO*) quartana *ACDG*ΘMO* dem. gig.*: nudius quarta (*nudusq. B*FI*) *BFG*IKO*RSTUVW* *Tisch. c et quarta (sine nudius) e p** (> die qu.) *Bed. (retr. 'in graeco')*; nustertiana *d et της τριτης D**. diae *C*. usque *in AC* (*hucusque*) *DGΘIMR*T c dem. e gig. p t Bed.*: usque ad *BFKOR'SUVW vg. Tisch. d*; usque *t**; *gr. μέχρι. hanc horam* (*oram R*S*, hora *I t*): hunc diem *d gig.* (*της απι ωρας D*). orans (*hor. C*) *eram* (> *eram hor. p**, sum *hor. p**) hora nona (*ora no. CO*, horam nonam *I*T*; *om. S p*) *codd. plur. vg. c* (> *in domo mea hora no.*) *dem. p Benth.* (*sed om. uoluit hora cum graecis fere cum gr. ἡμην τὴν ἐνάτην προσεχόμενος NA*BC min.*: agens ieiunium et orans eram hora nona (-*UIII. D*) *B*D*, eram iaiunans et nona oraueram *d et ἡμην νηστεύων καὶ (om. D) τὴν ἐνάτην (+ re D; + ὡρα HP) προσεχόμενος A*DHP etc.*; er. ieiunans et horans (*om. hora nona*) *t*; > orans eram ieiunans ho. no. *cor. uat.**; > eram ieiunans usque in hunc diem et hora nona (*om. orans eram*) *gig.*; eram ieiunans et adorans (*orans Bed. expos.*) a sexta hora usque ad nonam *e Bed. (expos. 'in graeco et in quibusdam lat. codd.'*; et *retr. 'in graeco')* cum *Er.* in domo (-*mu DKOV*) mea *om. Bed. (expos. et retr.)*. et sec. *om. p** (+ *p**). ante (*hante C*; iuxta *O*) me: in conspectu meo *d e p*. candida: splendida *T d e gig. p t*.

31. Uersum incipimus et ait cum Stephano

corneli exaudita est
 oratio tua
 et elemosynae tuae
 commemoratae sunt
 in conspectu dei
³² mitte ergo in ioppen
 et accersi simonem qui
 cognominatur petrus
 hic hospitatur in domo simonis coriarii
 iuxta mare
³³ confestim igitur misi ad te
 et tu bene fecisti ueniendo
 nunc ergo omnes nos in conspectu tuo

adsumus
 audire omnia quaecumque
 tibi praecepta sunt a domino.
³⁴ Aperiens autem petrus os
 dixit
 in ueritate conperi
 quoniam non est personarum acceptor
 deus
³⁵ sed in omni gente qui timet
 eum et operatur iustitiam
 acceptus est illi.
³⁶ Uerbum misit filiis israhel
 adnuntians pacem per

1555 𐤀 Tisch. T. G. 8: *contra incipiunt corneli*
 𐤀 W. H. (ut uditur) Tisch. (i. e. ed. Lat. 'ex tri-
 glottis'). ait: dixit gig.; + mihi T p, + ad me
 D, cum syr. pesh. et harcl. (cum*) acth. cornili D.
 audita p. oracio RS, horatio T. aelemosynae
 CF, elem. vg., aelymosinae B, elym. U¹, helem.
 I, elem. T, elim. S, helym. U*, aelimosinae D,
 elemosine MRW; misericordie p*. tue IRW.
 commemorate MRW, commemoratae G, rememo-
 rate gig.; in mente habitae d, memorie abite t.
 in conspectu dei (domini T): coram deo
 gig. t.

32. ergo: igitur e p. iopen U, aopen R*;
 yoppen t, ioppem e et + uiros cum gr. E. accersi
 (accerse e^h): arcessi A*CDΘRT¹ p, arcess.re t.
 sym. bis IM, pr. BC. ospitatur BRTU*. om. in sec.
 dem. domu DKV, -mum d. coriari FO, corarii
 U, curarii S, curiarii D; pellionis d. iuxta:
 secus gig. mare (ma S*): + qui (hic t, is gig. et
 cor. uat. 'antiqui'; om. D) cum aduenerit (uene-
 rit d cor. uat.) loquetur (-atur d) tibi (+ uerba t)
 D d e gig. t Bed. (retr. 'in graeco'), cor. uat.
 'grecus, antiqui' (non marg.); + qui adueniens
 (-ies R) loquetur tibi R* p* ed. Iunta 1534; cum
 gr. CDEHLP al. pler. et tepl. ('so der kumt er
 redt zu dir').

33. confestim (ἐξαντητός): protinus e, e uestigio
 d. ygitur C, ergo vg. d dem., itaque gig. t. missi
 D. te: + rogans te ut uenires ad nos p, + ro-
 gando uenire te ad nos d, cum gr. D et syr. harcl.
 (cum*). et tu (om. tu D) = σύ τε, cf. tuque p:
 tu autem d e gig. t et tu de D. fecisti: + in breui
 d et D^{or}. uen'endo M; ueniens p, adueniens e;
 aduenire d; + ad nos B²DR t cor. uat.* contra
 graecum. ergo: igitur e p. om. nos D. > nos
 omnes d gig. t. in conspectu tuo = ἐνώπιον σου
 D* syr. pesh.: in conspectu dei e Bed. (retr. 'in
 graeco'), coram deo gig. et ἐνώπιον τοῦ θεοῦ gr.
 paeae omn. adsumas G*, assumus B²W; > assu-
 mus (sumus SU) in consp. tuo SU c p², > parati
 sumus in consp. tuo p*; item pro adsumus audire

habent audire uolumus a te d, et ακουσαι βουλομενοι
 παρα σου D, aure uolumus audire gig.; et + uolentes
 post audire t. om. omnia d et D^{or}. quaecumque
 DI, quaecumque W, quaecumque 5 𐤀; quae d e gig.
 p t. om. tibi e. precepta ABDKMORSUW;
 imperata gig. t. > pr. (imper. gig. t) sunt tibi
 c d gig. t Benth. = τὰ προσηταγμένα σοι; > pr.
 tibi sunt W. domino: deo d p cum gr. DHLP
 al. pler.

34. aperiens R. om. autem W. aper. autem
 in ras. scr. U. petrus os codd. plur. (hos C) vg.
 uett. plur.: > os petrus A d gig. cum gr. D.
 Deinde os sine addit. ACDFG*IOR*TV d cum gr.
 N*BDHLP al. pler.: + suum BG*ΘKMR*SUW
 vg. c dem. e p t cum gr. N*ACE min. conperi
 (καταλαμβάνομαι) codd. plur. (comp. BF*KTUVW
 vg. Tisch.): conperio DO Benth.* (sed secundis curis
 deleuit); comprehendo e p, expeditor d, cognosco
 Hieron. (vii. 402), cognoui Hieron. (i. 495).
 quoniam: quia R vg. d p t Hieron. (vii. 402).
 pers. acceptor (-tior O, -tator e; > acceptor
 pers. Hieron. vii. 402) deus: pers. acceptio apud
 deum I.

35. set R. gente (ἔθνη): loco Hieron. (vii.
 402), proposito Hieron. (i. 495); deinde + his t.
 timent t; uult p* (corr. p²). eum: deum DU*
 e gig. Hieron. (i. 495). hoperatur C; operantur
 t. iusticiam RSW; iustitia I p*. acceptum RS;
 acceptabilis Iren. (Mass. p. 196) Hieron. (vii.
 402). ei d gig. p, et > ei est e Iren. Hieron.
 (vii. 402), cum graeco (exc. 31).

36. uerbum: + enim OR et gr. C* (uid.) D 137
 syr. pesh. et harcl. (cum*); + suum d gig. contra
 graecum; + enim suum B²CG*T m p t; + quod e
 cum gr. plur. (sed om. ἅ N*AB 61). missit D;
 destinauit e; + deus W vg. dem. cor. uat.* contra
 graecum. srahel C, hisfl D, israel vg. annuntians
 B (-iens B*)KV5 𐤀, adnunc. S, annunc. RW 5 𐤀;
 bene nuncians p; euangelizare d; gr. omn. εὐαγγε-
 λιζόμενος. ihesum e. hic (hoc p*) + enim B².
 est + enim t. > dominus omnium m p. Inc. uers.

iesum christum
hic est omnium dominus
uos scitis³⁷ quod factum est
uerbum per uniuersam
iudaeam
incipiens enim a galilaea
post baptismum quod
praedicauit iohannes
³⁸ iesum a nazareth
quomodo unxit eum deus
spiritu sancto et uirtute
qui pertransiuit bene faciendo et

sanando omnes oppressos a diabolo
quoniam deus erat cum illo.
³⁹ Et nos testes sumus omnium
quae fecit in regione iudaeorum et
hierusalem
quem occiderunt
suspendentes in ligno
⁴⁰ hunc deus suscitauit tertia die
et dedit eum manifestum
feri⁴¹ non omni populo
sed testibus praecordinatis a deo
nobis qui manducauimus

37 uos scitis *edd. plur. nos Stephanum* 1555
sequimur. uos: + autem B²C; + igitur p^o.

37. quod fac. est uerbum (τὸ γινόμενον ῥῆμα):
> uerbum q. fac. est SU, > qui (quod p^o) sermo
factus est p; quid factum est d et om. ῥῆμα D^o.
buniuersam C; totam d e Ambr. (spir. 1. c. 9);
omnem Iren. iudaeam DMORW. > per uniu.
iud. uerbum W. inolpiens: cum coepisset d.
enim plur. cum gr. AD; om. D e gig. Hil. (trin.
xi. 1093) Faustin. (c. Ar. 648) cum gr. plur. galilea
D^oMORUW; -leam CIS. baptismum: num
addidit corr. in S, babtismum D; baptismum I.
pred. BDKMRSUW, predicabit O. iohannis CIO
S, ioannes S^o; + n D.

38. iesum (ihesum e): om. O; + qui est Uigil.
(trin. 12 = Ath. lat. i. 780). a (om. A^oIOT)
nazareth (-ret IOT, natzā D): nazarenum t, naza-
raeum Hil. quomodo (ὡς) *codd. et vg.*, sicut a
Bed. (expos. ' alia editio '), quemadmodum Iren.:
quem d gig. p t Ambr. (semel) Fulg. Faustin. et v^o
D et syr. pesh. harcl.; om. Uig. (trin.). unxit
B^oIV, hunz. C; liniuit gig. eum: illum IT Hil.;
om. d gig. p t Ambr. Fulg. Faustin. et D^o. deus
+ in a, et > deus eum in Uigil. (trin.). spiritum
I^o. sanato ex suo D; sanctum I^o. > sancto
sp. d et D^o. qui (ὅς plur.): hic CT d gig. p t
Faustin. Uigil., ipae Iren. et v^oros D syr. pesh.
pertransiit W vg., -nit D, -sibit T; perambulauit a
gig. p t Uigil. (Uarim. 738), pergressus est d, uenit
Auct. prom. (uñ. col. 175), circumiuit Iren. Faustin.
(deinde libere faciens uirtutes et magna atque
omnes liberans obsessos a diab.). bene faciendo:
benefaciens (εὐεργετῶν) d a gig. p t Iren. Uigil.
(Uarim.) Auct. prom. sanando (-endo DW):
sanans (ἰσπερος) d e (sanus^o) gig. p t, saluans Uigil.
(Uarim.), curans Iren. Auct. prom. (deinde libere
in plebe omnem infirmitatem quia deus erat in
eo). homnes C; om. A. oppressos (obpr.
ΘMOS, obpresos D, oppressus G^o): qui oppressi
erant Iren., qui obtinebantur d gig., qui deprime-
bantur p t Uigil. (Uarim.). diabulo CKOV,
zabulo D; diabolium I. quoniam: quia d gig. t.

oium: in t Uigil. (Uarim.). quo. d. er. cum 14
ras. scr. U. illum I; eo W a p Iren.

39. testes sumus = μαρτυροῦμεν 105. 137
c^o et > ἰσπὺν μάρτ. HLP al. pier.: em. sumus
d a p^o Iren. (Bentl.) et gr. NABCDE min. om-
nium (ὡσπρω) : horum gig. t (> horum sumus);
omnium horum CT, om. eorum p^o Iren.; eius
d et avrou D. que DI. fecit: + et Iren. (cum
gr. 7e); + iesus c^o. regionem Θ^o. iudeorum
DORW. et sec. sino aad. *codd. plur. vg. e d dem.*
gig. t et gr. BD 26: + in AKRV e p Iren. et gr.
plur. iherusalem M, iherusalem C, ierusalem vg.
quem sine add. *codd. plur. vg. c Iren. cum gr.*
min. pauc.: + et ACTU^o (deinde eras.) Bentl.
Tisch. dem. e, + etiam d gig., et + uoi gr. plur.; +
iudaei repi uerunt et t, + rasura, deinde iudei in,
deinde iterum ras. p^o, uoluit + iudei interfecerunt
p^o; cf. + reiecerunt iudaei et syr. harcl. (cum^o).
hocciderunt C; interfecerunt d e p^o (uñ. supra)
Iren. suspendentes S^o, suspensum d. ligno par-
tem euannit M; legno S^o.

40. suscitauit S, suscitabit T; excitauit Iren.
tertia (-cia RS, -tio gig., -tiii D) die (hae CI)
= τῆ τρίτῃ ἡμέρᾳ: post diem tertium t, post tert.
dieum d et meta την τρίτην ἡμέραν D^o. et ded. t:
deditque t. eum: cum I^o; illum t; ei d et aitr^o
D^o 45. om. manifestum B.

41. non: om. B; in F. set R. testibus: in
omnibus t. praecordinatis (pre. BDKMORSUW,
prach. C) = προεχειροτονημένοι; predestinatis T
d e gig. t Iren., qui predestinati eramus p (Uigil.).
a deo nobis (distinguit a deo nobis - qui C) = yr.
plur.: > nobis a deo gig. cum gr. C syr. pesh. et
harcl., > nobis pred. a deo t Iren., > nobis test.
qui pred. sumus a deo Uigil. (Uarim. 738). qui
+ simul d p Uigil. manducauimus ISIV; com-
manducauimus e. et + simul d. bibimus: pota-
uimus p^o (ut uñ. ur); cumbibimus e. om. et bib.
Uigil. cum om. a. illo: eo R^o d a p, ipso gig. t.
> cum ipso (eo et Iren.) mand. et bib. gig. t
Iren.; + et conuersati (conuersi d) sumus d gig. p
Uigil.; deinde + per dies quadraginta p syr. harcl.

- et bibimus cum illo
postquam resurrexit
a mortuis
42 et praecepit nobis praedicare
populo et testificari
quia ipse est qui constitutus est a deo
iudex uiuorum et mortuorum
43 huic omnes prophetae
testimonium perhibent
remissionem peccatorum accipere per
nomen eius
omnes qui credunt in eum.
44 Adhuc loquente petro
uerba haec

- cecidit spiritus sanctus super omnes
qui audiebant uerbum
45 et obstipuerunt ex circumcisione
fideles qui uenerant cum petro
quia et in nationes gratia
spiritus sancti effusa est
46 audiebant enim illos loquentes linguis
et magnificantes deum
47 tunc respondit petrus
numquid aquam quis
prohibere potest
ut non baptizentur hi qui
spiritum sanctum acceperunt
sicut et nos?

(cum*), et > per di. quad. cum eo et (postquam etc.) *Uigil.* posteaquam p*; post *Iren.* surrexit O c d e *gig.*; surrexisset S; resurrectionem *Iren.*; + eum e*; + et p*. a (ha C) mortuis: om. p (sed + ascendit in caelum); + per (om. d) dies quadraginta (xl D) D@ d e *gig.* t *Bed.* (retr. 'in graeco') cum gr. DE; + et conuersati sumus cum eo (+ per w) xl dies (> dies xl w) *Par. lat.* 202. 342*. 11932. 16262, *Monac. lat.* 6101.

42. prec. BKMR SUVW, precipit DO. pred. BDKORSW; adnuntiare *Iren.* (*Mass. p.* 196). populo: om. U* (+ U¹) p; plebi e. testificari B* (corr. B¹); testificare DRS; contestari t, protestari d. quia: quoniam *Iren.* est (esse lapsu O) qui: om. *gig.* t *Iren.* oonstitutus (constitus B *) = ἀριστούς: praestitus d, praedefinitus e, praedestinatus *Iren.* est sec.: esset t, erat e. > esset const. t, > est praedest. *Iren.* uiborum T; uirorum F*; uiuentium e (cf. *Iren. Mass. p.* 253). et tert. + non D.

43. huic C, uhic t. prophete W, profetae DOSU. test. peribent CRT; test. reddunt *gig.* *Iren.* (*Mass. p.* 196); + testimonium D* (sed expunct.); + quod t. remissionem + omnium A. accipere S; percipe (sic) *gig.*; accipiant t. pro nomine eius arg.; per manum illius *Aug.* (x. 28). omnes qui credunt: omnem qui credit d, omnem credentem e p *Iren. Aug.* et gr. πάντα τὸν πιστεύοντα.

44. adhuc + illo D. hec W. > haec uerba *gig.* cecidit (caec. BC) = ἐπεσεν AD min.: decidit *gig.* et ἐπέσεν NBEHLP etc.; irruit *Auct. rebapt.* 5 (= *Cypr. App. p.* 75). sanctus + quic S (sed expunct.). om. super omnes D. audierunt SU e. uerba SU* (corr. U¹); + eius SU*; + domini p.

45. et ad init. om. A* (+ A¹). obstipuerunt *codd. plur.*, hobstip. C, obstup. B¹IM¹W *vg. Tisch.*: obstupebant D; obstupefacti sunt d *Auct. rebapt.*; deinde + qui e *Aug.* (viii. 992), + qui erant CSTU* d p *Rebapt. Uigil.* (*Uarim.* 748), *Benl.* + omnes qui erant *gig.*; gr. οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοί. cir-

cuncis. 𐤅, circumciss. DS; circumcisio d. fidelis S. qui (oi B): quanti e, quotquot *Rebapt.* et ὅσοι gr. fere omnes; om. *Aug.* (uide supra). uenerant (-runt AM, -rint G) eum petro *codd. plur. et vg.* = gr. συνῆλθαν τῷ Π.: erant cum pe. W, et > cum pe. erant *gig.*; conuenerunt petro e; simul cum pe. uenerant p *Aug. Uigil.*, simul uenerunt cum pe. d *Rebapt.* (-rant) t. quia: quoniam *Uigil.* in: om. D* *Uigil.*; super d *Rebapt.* naciones RS (-neis S*); gentes d *Rebapt.*; gentibus e *Uigil.* gratia (-tiam @*, -cia S) = ἡ δωρεά: donum d e *gig.* *Rebapt. Aug.*; deinde + dei *gig.* spiritus sancti fere omnes (sp. sanctus *gig.*) = gr. BD³ 40 *Rebapt. Aug. Uigil.*: > sancti spiritus e (*Benl.*) cum gr. plur. effusa (effusa D; diffusa F p *Uigil.*; effusum d e *Rebapt. Aug.*) est (+ ras. 5 aut 6 litt. U): effudit *gig.*

46. enim: autem CTW; om. arg. illos: eos d e p *Auct. rebapt.* loquentem B. linguis (γλώσσας): + suis *Rebapt.*; + uariis D*, cf. aliis ling. *sah.*; praecuaricatis linguis d (*lectio graeci D* legi non potest*). magnificabant *Rebapt.* deum: dominum M.

47. tunc respondit (-dens D): dixit autem d cum D^o. numquit S, nunquid 𐤅; inc. u. 47 nunquid 𐤅 et *Tisch. T. G. 8.* aquam (aqua IMS^oU) quis prohibere (prohibere CRT; uetare *Ambr. Tob. c.* 18. 612) potest *codd. plur. et vg.*, contra ordinem *graeicum*: > aliquis aquam prohibere (uetare *Iren.*) potest d *Iren.* (*Mass. p.* 199), *Rebapt. cum gr. Ir. cat.* 183 (*ap. Tisch.*); > aquam proh. potest quis *gig.* cum gr. D^oHLP al. *pler.*; > aquam pro. quis potest p cum gr. D*; τὸ ὕδωρ δύναται κωλύσαι τις NAB *apud Latinos non redditur*; > aquam potest aliquis e et E, + prohibere e¹ et E² cum minusc. 40. 69. 95. 180. ut (huti C) non (etiam p*); om. non S^eT^o d (*Iren.*); ne e *gig.* *Ambr.*; cominus p*. baptizentur M, baptizantur D, baptizarentur S; baptizetur eos (-entur e*) e; deinde + aqua D. hii BCDIORSTW; isti d *Rebapt.*; gr. τούτους, sed αὐτοὺς D^o 99.

48 et iussit eos in nomine iesu christi baptizari tunc rogauerunt eum ut maneret aliquot diebus.
 XI. 1 Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in iudaea quoniam et gentes receperunt uerbum dei
 2 cum ascendisset autem petrus in hierosolyam

disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcissione
 3 dicentes quare introisti ad uiros praeputium habentes et manducasti cum illis?
 4 incipiens autem petrus exponebat illis ordinem dicens
 5 Ego eram in ciuitate ioppe orans

Libera Iren. ad baptizandum hos pro ut non b. hi. acciperent DF^oO; accepturi sunt p^o ut udtur. sicuti C; quemadmodum Iren

48. et iussit = ερωτασθη το AHLP al. pler., cf. et praecepit Auct. rebapt.; praecepit autem e et ap. δέ NBE min.; tunc iussit p, tunc praecepit d cum D^o syr. pesh. eos: illos g^{ig}. in nomine; in no in ras. satis longa scr. B. iesu christi codd. plur. (christo U^o) et cor. uat. cum gr. NABE min.; christi tantum W; domini M cum gr. HLP etc.; domini iesu christi d p vg. cum gr. D min. > in christi nomine W. baptizari D; baptizare M^o, habizare T. > bapt. in nomine (+ domini vg. d p) iesu (hiesu e) christi vg. d e g^{ig}. p Rebapt. cum gr. DEHLP al. pler. tunc rogauerunt (rogab. O^oT) = τότε ῥωτησαν; rogauerunt autem g^{ig}; rogau. omnes p. ut maneret (-rent AC); remanere e (p), demorari d; + ibi G^oOSU; + apud (apud MRTW) eos (illos g^{ig}. et D^o sed correctum) BDKMRTVW vg. e g^{ig}. (cf. I p infra), et > ad eos demorari d, cum D^o προς αὐτοὺς διαμειναι. aliquod BCF^oIT; aliquos S^o (corr. S^o) d e p. dies d e g^{ig}.; + apud eos I. > dies aliquos d e. > dies aliquos remanere apud se p.

XI. 1. audierunt autem etc. = ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπ. κ.τ.λ.; audito uero apostoli et fr. d et ακουσαν δε εγενετο τοιοσ αι. και τοιοσ αδ. D. hapostholi C. in iudaea (-dea CDOUW, iudaea e^o) = εν τη ιουδαια D: in iudaeam (-deam R) IR d p; gr. plur. κατά τήν Ἰουδαίαν. > in iud. erant c. quoniam: quia d g^{ig}. recipiunt IOS^o, recipiunt D; exceperunt d. dei: + et honorificabant deum @ Par. lat. 202. 11505°, + et benedixerunt d. dem., + et glorificabant d. g^{ig}, + et magnificabant d. p Par. lat. 342°. 343. 11932. 16262, cum syr. harcl. (cum^o), et tepl.

2. + ad inu. uersus petrus igitur post multum temporis uoluit ire hierosolimam et conuocans fratres et confirmans egressus est copiosum quoque uerbum faciens per regionem (-nes p) docens eos R p w et Par. lat. 202. 342°. 343. 11932. 16262, et tepl. darum nach viel zeitz peter wolt gen zu Jerusalem und'er enzamt rief den brudern

und vestent si und macht ein begnugliches wort und lert si durch dl gegent; fere cum syr. harcl. (cum^o) ipse quidem igitur petrus per tempus non modicum uolebat abire hieros. et loqui fratribus et quum confirmasset profectus est (+ et docuit eos cum^o); cf. et d qui uersum habet quidem ergo pe. per multo tempore uoluit proficisci in hierosolyma et conuocant fratres et confirmant eos multum uerbum faciens per ciuitates (χαρπον D) docens eos quia (os D) et obuiauit eis et enuntiauit eis gratiam dei quia (oi de D) erant de circumcissione fratres iudicantes (δεικνοντο D) ad eum dicentes etc. cum D^o. quum @. ascendisset; uenisset W; adisset cod. apud cor. uat. > autem ascend. M vg. e. om. autem petrus p^o (+ p^o). in (eis) ABDFG@STU e; om. CIKMORVW vg. e dem. g^{ig}. p Benth. hierosolimam AFG@KV, iero. vg.; ihero. C, hieru. B (in ras.) O, hierosolimam I, hierosolimam DMR, iherosolimam T, ierosolimam W; hierosolyma e et ἱεροσόλυμα (D)EHLP etc.; hierosolimis g^{ig}. p; hierusalem SU et ἱεροσολήμη NAB 40. 61. disceptabant W, disceptabantur g^{ig}; disceptabat I; disceptabant M c. aduersus: ad e, om. p^o (+ p^o). illum: eum O dem. e g^{ig}; illos I; + hii p. erant: ut in ras. K; om. e. circuncis. @, circumciss. DS; circumsione lapsu K; circumcisionem CI. > qui ex circunc. erant p; et + fratres p w.

3. quare codd. et vg. et e dem. p, quid g^{ig}: quia d e (Benth.) et gr. δρι. introisti: + d (sed erasa) F, + ras. unius lit. @; intrasti COT (e). uiro^o T; uirum I. preput. BDKMO, prepu. RSW; praeputia d. abentes R. > ad uir. prae. hab. intrasti e cum gr. EHLP etc. et + simul d. manducasti I; edisti p. eis d e g^{ig}. > cum illis edisti p; > cum manducasti eis e.

4. autem: itaque g^{ig}. exposuit g^{ig}. illis: om. R^o (+ R²) g^{ig}; eis d e p. ordinem (hord. C) codd. et vg. e dem., forsam = τὰ καθέτης ut in D, cf. ordinem uisionis p^o w: per ordinem d e, ex ordinem p^o, ordine Benth., omnia per ordinem g^{ig}; gr. uell. καθέτης.

5. ciuitatem B^oC@^oI p. ioppe (Ἰώπη) BFGIKMRTVW vg. e dem. g^{ig}, et ioppe U^o p:

et uidi in excessu mentis
uisionem
descendens uas quoddam
uelut linteum magnum
quattuor initiis summitti
de caelo
et uenit usque ad me
⁶ in quod intuens considerabam
et uidi quadrupedia terrae
et bestias et reptilia
et uolatilia caeli.
⁷ Audiui autem et uocem
dicentem mihi
surge petre occide
et manduca

⁸ dixi autem nequaquam domine
quia commune aut inmundum num-
quam introiuit
in os meum.
⁹ Respondit autem uox
secundo de caelo
quae deus mundauit
tu ne commune dixeris
¹⁰ hoc autem factum est per ter
et recepta sunt rursum
omnia in caelum.
¹¹ Et ecce confestim tres uiri
adstiterunt in domo in qua
eram missi a caesarea ad me
¹² dixit autem spiritus mihi ut irem

ioppen ACDΘOS *d*, ioppem *e*, iopen U*. > iop.
ciu. *d cum* D^{or}. horans C, adorans *e*; *om.* D
cum gr. N*. excessu (-sum IT) mentis =
ἐκστάσει, *cf.* x. 10; stupore mentis *e p*, > men.
stupore *d*, men. studiis *gig.*; + meae T58.
uissionem D; uisum *d e gig. p.* descendens
(disc. DO) = καταβαίνων, descendentem B* (*corr.*
B²): descendensque *p*², descendere *d gig.* quod-
dam: ddam *in ras.* U, quodam K, quodam I.
om. desc. uas qu. FS (*uide infra*). uelut *sup.*
lin. I; uelut W, ueluti C; ut FS; tamquam *e.*
lintheum W; + splendidum *p*², *cf.* ad x. 11.
magnum + discentem S, *cf. Lc.* xix. 37. quatuor
U57; .IIII. DW. iniiciis RS, initis D; principiis
gig. principibus *d.* summitti *cum* ACMU^o (summitti)
vg.: submitti *codd. vell.*; summittum *e, gr. enim*
καθιέμηνον; dimittebatur *d.* caelo SW. ad:
a G*. *me ex mane* V.

6. in quod (*els ἦν*) *codd. plur.* (quot M*) *vg.*
uett. plur. cor. uat.: in quo AB*CIKTU *p*².
intuitus *d*; intendens *p.* considerabam 5; con-
siderabat *d*; *om.* consid. et *p*² (+ *p*²). quad-
rupedia (*ru in ras.* U; quadrop. S, quadrip. D):
quadripedes *d.* terre RW. reptilia: repentia *d.*
celi SW; + in eo *p*.

7. audiui autem et (*ἤκουσα δὲ καὶ* NABE
min.): *om.* autem et D; aud. etiam *p*; et
audiui *d et* καὶ ἤκουσα D^{or}. michi B*W. *om.* et
uo. dico. mihi G* (+ G²). surge (*sxurge p*²) =
ἀνάστα D *Epiph.*: surgens CG*Θ^c *d*, exurgens *e*,
et *gr. plur. ἀναστὰς*. petrae I. occide: *oc*
super ras. F, hoccide C; immola *d*.

8. dixi (dixit *d e*^{*}) autem: et dixi ad eum T.
nequaquam: absit *d Dam. ep.* 35 (= *Hieron.* i.
157). autem neq. *partim in ras.* Θ. domine +
a me *Dam.* quis: quoniam *Dam.* commune D,
communem K *e.* aut: et ΘT *d gig. p Dam. non*
gr.; *ex x.* 14. inmundum K *vg. Tisch.* nunquam

57; + manducaui nec *p*². introibit T, introit A.
om. in DF. hos CU*, oos O; hore *p.* meo *p*.

9. respondit (-dens Θ) autem = ἀπεκρίθη δέ:
et respondit *gig.*; resp. uero *d sed* D^{or} ἐγενετο
(φωνη); *deinde* + mihi *e cum gr.* EHLP *etc.*; *cf.*
infra d p. secundo (ἐκ δευτέρου): secunda DΘ;
*om. d p*² (+ *p*²) et D^{or}. > secundo uox *e p*² *cum gr.*
BE *min.* caelo SW; + ad me *d et* D^{or}; + ad me
dicens *p*, et + λέγουσα 13. 106. 177*. > de
caelo secunda Θ. que DIW; quod *ep. Dam.*
mundabit T, mandauit D; purificauit M *ex x.* 15.
tu ne commune (comune R, commune D) dixeris
codd. longe plur. vg. c dem.: > tu commune ne
dixeris ACIT *Tisch. gig. p* (feceris *p*²) *Dam.*; tu
noli communicare *d*; tu non communicabis *e*;
gr. σὺ μὴ κοινῶν; de ordine cf. ad x. 15.

10. hoc: hec S. post autem addidit † A^o *sed*
nihil in margine posuit. receptae B; retracta *p*;
sublata *d.* *om.* sunt C *e.* rursus I; sursum SU*
(*corr U*¹) *cor. uat. mg.*; iterum *d (e) p*; *om.* O et
syrr. pesh. > iterum recepta *e cum gr.* EHLP *etc.*
πάλιν ἀνεσπίαθη. > omnia rursum C (homn.)
vg. celum SW; caelo *d p*.

11. confestim: statim *d.* tres: .IIII. DO.
> uiri tres confestim *vg. contra graecum.* ad-
steterunt B*DKRS^oV, astiterunt U^o, astiterunt
W *vg.*; superuenerunt *d*; *gr. ἐπέστησαν.* > adst.
III uiri O. in domo (-mu DKOV): in domum
GI *p*, ad domum *d e*, et *gr. ἐπὶ τὴν οἰκίαν.* *om.* in
sec. G* (+ G²). quam *p*². eram = ἦμεν EHLP
etc.: eramus DI et ἦμεν NABD 40, erant *d.*
caesarea MOR, cessarea S², cesaria W, cessaria D,
caesaream I. me: te D* (*sed corr.*).

12. dixit autem (εἶπεν δέ): et dixit *d.*
spiritus + sanctus I *m p.* michi W. > mihi sp.
e (m) cum gr. EHLP *etc.* ut irem (irent I²):
simul uenire *d.* eis *d e m.* nicil T, nichil W.
haesitans BFGΘKMV *vg.*, aes. R: hesitans

cum illis nihil haesitans
uenerunt autem mecum
et sex fratres isti
et ingressi sumus in domum
uiri
13 narrauit autem nobis quomodo
uidisset angelum in domo sua
stantem et dicentem sibi
mitte in ioppen et accersi
simonem qui cognominatur petrus
14 qui loquetur tibi uerba
in quibus saluus eris
tu et uniuersa domus tua
15 cum autem coepissem loqui

decidit spiritus sanctus super eos
sicut et in nos in initio
16 recordatus sum autem
uerbi domini sicut dicebat
iohannes quidem baptizauit aqua
uos autem baptizabimini
spiritu sancto
17 si ergo eandem gratiam
dedit illis deus
sicut et nobis qui credidimus
in dominum iesum christum
ego quis eram qui possem
prohibere deum?
18 his auditis tacuerunt

AIOSUW, hess. D; dubitans CT^p, dubitantem e; *græci διακρίναντα uel -ρόμενον. om. nihil haes. d p^o cum D^o syr. harcl. uenerunt (-ierunt D) autem: ueneruntque d, ηλθον (sine de) D. et pr.: om. FOSTU^o gig. contra gr.; etiam d. > et mecum c. sox (-ui. DW) fratres isti = οἱ ἕξ ἀδελφοὶ οὗτοι: > fr. isti -ui. c; alii fratres p^o; alii sex fratres p^o. om. et sec. p^o (+p^o). introgressi sumus p; introibimus d. om. in c. domo ST. uiri + illius p, et > ipsius uiri d.*

13. narrauit (-bit T; aduantiuuit d) autem = ἀπήγγειλεν δὲ NABD min.: rettulitque e p et ἀπήγγ. τε EHLP al. plur. nouis O; om. W. quomodo: quemadmodum p. uidissem B^o (corr. H^o); uidit d. hang. C, angu. D; + dei SU^o et gr. min. plur. domu sua DF^oKOV; domum suam F^o e p. istantem C; stetisse d e p. diontem: dixisse d e p; deficit I ad uitae xiii. 46. tibi (b eras. O): ei d e; om. uoluit Bentl. cum gr. NAB 61. mite T. in ioppen in mg. O¹; in ioppen e; + uiros e cum gr. EHLP etc. accersi codd. plur. (accerse S, accersul O^o, accersire e^o) et ug.: accersi ACDERT p. symonem CDMTW.

14. qui: que W. loquitur G^oMSO; loquebatur d. tibi uerba: uoluit > uerba ubi Bentl.; > uerba ad te d e, sermones ad te p, et gr. ῥήματα πρὸς σε. saluus eris = σωθήσῃ E 13. 99: saluus fias d et σωθήσῃ gr. plur. om. tu d (non D^o). huiusmodi C; omnis d dem. a.

15. eum (quum R, quum Θ) autem: et dum d. coepissem (caep. DMR, cep. O^oSW); coepisset d (non D^o); inciperem Auct. rebapt. 2. > coep. autem Aug. (viii. 992). loqui: + ego Rebapt.; + eis d, + ad eos p, + ad illos Aug., et + autis d; + eis uerbum S. decidit (ἐπέπεσεν, cf. x. 44) cum ACDFGΘKMOS^o (decedit)TV: cecidit (ἐπεσον D 26 a^o) B(cae.)RS^oUW vg. c d dem. e gig. Aug. Bentl.; incubuit p; irruit Rebapt. super sup. lem. T; in Aug. > super eos sp. sa. D. sicuti C. om. at D d, in pr.: super M d e Rebapt.; om. O. nobis p. in sec.; ab R^o (ut uultur); om. DΘM^oS.

inicio RS; iectio T; principio e p Rebapt., principium d.

16. recordatus . . . domini: exortatusque sum uerbum ad deum R^o; corr. R^o; in his enim uersibus saepe duas uersiones exhibet R, unam in textu, alteram in marginis manu secunda scriptam. record. sum autem (ἐμνήσθην δὲ): om. sum BFT; om. autem G d; memoratus sum au. e, memoratusque sum p Aug., et record. sum Rebapt. uerbum R^o d; sermonem Rebapt.; uerborum T. dicebat + quia Aug. cum gr. N^o min. iohannis CDO S, iohannes S^o. baptizabit OT, baptizauit D; baptizabat M. aquam F^o. autem sec.: uero p. baptizabimini D; baptizamini F d e (cf. A ad i. 5); + in a. > sancto sp. bapt. M, > sp. sancto bapt. dem. Ambr. (spir. 3. c. 10).

17. ergo (οὖν): igitur R^o e p Aug.; autem d. eandem gratiam (-ciam S) = τὴν ἴσην δωρεάν: aequale (-lem d) donum d e Aug. (viii. 992) Rebapt.; par (parem R^o) donum R^o p. illi F; eis d Rebapt. om. deus W d Aug. Rebapt. cum D^o. et: om. d (non D^o); + in Θ. nobis ex nos B. qui credidimus (πιστεύσασι) codd. plur. vg. et p^o: qui credimus CDG^oOSTU^o p^o; credentibus d e Rebapt. om. in Rebapt. domino G^o dem. iesum C e; iesu G^o dem. christo G^o dem.; om. W. ego + autem e cum gr. EHLP etc. eram + ego D. qui possem cum ACFGOT vg cor. ual. e dem. Aug., Rebapt.: qui possim BΘKMO^o R^oUVW d gig., numquid possum D; qui possum S; potens R^o e p, et gr. δυνατός. prohibere CRT. deum (et R^o): dominum CW; domino Rebapt.; domini uisionem R^o; + ne (non Aug., ut non d) daret (dare p^o Aug.) illis (eis d) spiritum sanctum (> sp. sa. illis D) DΘOR^o (non mg.) Par. lat. 11533 d p Aug. et του μη δυναι αυτοισ wr. ay. D syr. harcl. (cum^o); deinde pergunt credentibus in nomine iesu christi DO Par. lat. 11533 tepl., cred. in dominum iesum christum Θ syr. harcl. (cum^o), cred. in eum d et πιστεύσασι ex autis D.

18. his (his DOW) auditis (sic etiam R^o):

- et glorificauerunt deum
dicentes
ergo et gentibus deus paenitentiam ad
uitam dedit.
- 19 Et illi quidem qui dispersi
fuerant a tribulatione
quae facta fuerat
sub stephano
perambulauerunt usque
phoenicem et cyprum
et antiochiam
nemini loquentes uerbum
nisi solis iudaeis
- 20 erant autem quidam ex eis

- uiri cyprii et cyrenaei
qui cum introissent
antiochiam
loquebantur et ad graecos
adnuntiantes dominum iesum
- 21 et erat manus domini cum eis
multusque numerus
credentium conuersus
est ad dominum
- 22 peruenit autem sermo ad
aures ecclesiae quae erat
hierosolymis super istis
et miserunt barnaban
usque antiochiam

audientes autem haec R² e p; cum autem audissent
haec d; gr. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα. reticuerunt p;
siluerunt d. glorificaberunt T; magnificauerunt p,
clarificauerunt d. deum in ras. B. ergo (ἀρα
uel ἀραγε); uere D, utique e, ita ne p* (ne expunct.);
forsitam d. om. et sec. FS. > et ergo gig. poeni-
tentiam DU vg., penitent. CO, penitenc. RS. ad:
in d; + consequendam CT p². > dedit ad uitam
e cum gr. EHLP etc. > poenit. dedit deus ad
uitam vg. contra graec.

19. et (om. d) illi quidem (quidam R²) = οἱ μὲν
οὖν: illi igitur R² e p. qui om. d e. fuerant:
a in ras. T; fuerunt D; om. d e. a tribulatione
S², a tribulatione R²; per tribulationem R² p; a
conflictatione d. a trib. qu. fa. fuerat om. S²
(+ S²). que D. facta fuerat: facta erat D,
facta est d; om. fuerat R² (+ R²); fuit facta p²;
fuit (sine facta) R² p*. sub stephano DGOST;
propter stephanum p, propter stephano R²; gr.
ἐπὶ Στεφάνῳ NBHLP etc., ἐπὶ Στεφάνῳ AE min.,
αὐτοῦ τοῦ στ. D. perambulauerunt: transierunt
d, pertrans. e. husque C; que S* (corr. S²); + ad
DW. phoenicem legimus cum vg. d gig. (cf. xv. 3,
xxi. 2, xxvii. 12 et syrophoenissae Mc. vii. 26), cf.
phoenicem FOU Tisch. e, poenicem S: foenicem
CRV, foenicē G, foenicem ABK, faenicem M, fenicē
O c p, fenicem T, finicem DW. et sec. + thirum
R¹, + tirum et p. ciprum DM*RT. antiochiam
BDFGKVV vg., et antiochiam M*STU: antio-
chiam OR, hanth. C, anthiochiam AOM*. nimini
S*, nemine M*. loquentes: dicentes p. > uer-
bum loq. d et D². solis (μονοῖς D): solos V*
(corr. V¹); om. S; tantum e et μόνον gr. rell.
iudeis DORW.

20. quidam: quidem dem.; om. p. *is G;
his p, ipsis d. uiris F; om. T. ciprii RSU*W,
ciprii T, cyprii OM*O, cyprii D. > uiri cyp. quidam
ex eis O*. cyrenaei ABG*O*KMV et cyrenaei
FG*O*OS, cyrenaei C vg. Tisch.: cirenei RU*W,
cirinei DTU*; cyrenenses d e gig. quum O; om.

U* (+ U¹). introissent (εισελθόντες HP al.
plur.) codd. et vg. et U¹, introierunt U*, et intra-
uissent D: uenissent d e gig. et ἐλθόντες NABDEL
min.; deinde + in e. antiochiam DFGKVV vg.,
antiochiam ST*(?)U: anthiochiam BOR, hanth. C,
anthiochiam AOM; anziociam T². et sec. (uel N*
AB min.) cum ACG*OMTV²SC dem., etiam R
p: ea O; om. BDFG*KSUV² c d e gig. ad:
cum d gig. graecos BCFOK vg., graecos d: grecos
ADGMORSTUVW; grecis gig. annuntiantes
BTV²SC, annunc. KSWSC; adnuntantes U* (+ tian
U¹); benenuntiantes R p; praedicantes gig.;
euangelizare d. hiesum e; + christum c d w cum
gr. D 10. 96.

21. et erat: eratque p. multusque (-tisue
d): magnusque gig.; multus quidem A. numeris
d. oredentium (-cium S) plur., cum credidissent
d; credens R² e p, et gr. πιστεύσας uel ὁ πιστ.
conuersus est: conuertit se R² p; reuersi sunt d.
oredentium oonu. est: penitentiam egit et cre-
didit gig. ad: in e gig. dominum: deum p;
+ hiesum e et gr. E 34. 38.

22. peruenit (-uinit R²): auditum est R² p*,
auditus est d e gig., et gr. ηκούσθη. autem: uero
d; om. gig. sermo: uerbum p; + hic CT et > hic
sermo d; + domini de illis gig. au. serm. in ras.
U. ad haures C; in aures e gig.; in auribus R²
d p. aecclisiae RU, aecl. CO, aegl. T, aecclisiae
D, ecclesie W, ecclesiae S. que DRW. erat +
in D d e, et gr. τῆς οἰκῆς ἐν uel τῆς ἐν. hieroso-
lymis (hieru. O, ihero. C, iero. vg. e, hierosolimis
DMRS, hierosolimis U, ierosolimis W, iherosoli-
mis T) cum gr. EHLP al. plur.: hierusalem d cum
gr. NABD min. super istos O; de eis R² d p, de
is e*, de his e²; om. hic gig. sed uide supra. misse-
runt D; dimiserunt e et gr. ἐξάνιστελαν. barnab-
ban DR, barnabam vg. e; + ut iret R² d gig. p,
+ peruenire e, et + διελθεῖν DEHLP al. plur.
usque (husque C): om. R² gig. p*; + ad DMRW
vg. dem. p². antiochiam DFGKOU(tiochi in

- ²³ qui cum peruenisset et uidisset gratiam dei gauisus est
et hortabatur omnes
proposito cordis
permanere in domino
- ²⁴ quia erat uir bonus et plenus spiritu
sancto et fide
et adposita est turba
multa domino
- ²⁵ profectus est autem tharsum
ut quaereret saulum

- ²⁶ quem cum inuenisset
perduxit antiochiam
et annum totum conuersati
sunt in ecclesia
et docuerunt turbam multam
ita ut cognominarentur
primum antiochiae discipuli christiani.
- ²⁷ In his autem diebus superuenerunt ab
hierosolymis
prophetae antiochiam

ras.)VW *vg.*, -ciam ST: antiochiam BC (hant.) M^oR, anthiociam AΘM^o.

23. qui: et *gig.* quum Θ. peruenisset (t in ras. B, peruenisset D): uenisset *d gig.*; audisset *p.* et *pr.* in ras. B. gratiam S. dei: domini W. gauisus DOS. hortabatur M^oOT, hortabat W; adorabantur *d.* omne^s G. praeposito Θ, prep. T; in proposito G^oR^oS^oΘ^o *cor. uat. gig. p^o*; ipso propos. *d.* corde S; + sui CT *c gig.* > permanere (manere *p*) in (*om. p^o*) prop. cordis *gig. p* contra *gr.* in dominum *p^o*, ad (*a d*) dominum-*d p^o*; *gr. προσμίνειν ἐν τῷ κυρίῳ* B 40, *προσμ. τῷ κ. (sine ἐν) rell.*

24. quia (in ras. U): qui F^oΘ^o. plenu O^o (*ut uditur*), pleno O^o. et *sec.*: ac R *gig. p.* fidel *d.* apposita BKORSUV *vg. Tisch.* est: erat D. multa: copiosa *d.* > multa turba *vg.* in domino ΘR *gig. p.*, ad dominum M *d.*

25. Uersum ita habent *d gig. p* audiens autem (+ barnabas *p^o*) quod saulus esset (est *d*) tharso exiit (exiens *p*) requirere (-rens *p*) eum *d gig. p* cum D^o *sy. harcl. mg.*; *cf. R infra.* profectus est: *om. est* D; exiuit *e.* autem: + barnabas A^oΘ^oΘ^o *cod. caraf.*; + in *e.* tharsum *codd. longe plur. et c.* tarsum F^oGT *vg. Tisch. e:* tharso R^o *d gig. p.*, tarso R^o; + barnabas *e cum gr.* EHLP *al. pler.* ut quaereret (quer. CORSW): requirere *e.* saulum: sacillum D; paupum *lapsu ut uditur* R^o; *deinde* + audiens autem quod ibi esset exiit requirere eum R.

26. Inc. uers. quem oum cum Stephano 1555 $\mathfrak{H}$ W. H.: contra *inc. et annum totum* Θ *Tisch. et in T. G. 8.* quem ex qui M; et *d e gig. cum* D^o. oum (quum Θ) inuenisset (inue||n. G, inuenissent *d*): ueniens *e^o*, inueniens *e^o*; *gr. plur. εἰπὼν, sed ως συντυχόν* D; + eum *gig. perduxit* (adduxit CT, duxit *e gig.*; + illum in *e cum gr.* EHLP *etc.*) antiochiam (hant. C, anth. M^oR^o; anthiociam AΘM^oU^o, anthiociam U^o, antiociam T, antiochiam O^o, anthiociam O^o) *codd. et uell. plur. (et p^o) et vg. = ἤγαγεν εἰς Ἀντ. gr. plur.:* rogabat ut antiochiam ueniret R^o *p^o*, depraecabantur uenire antiochiam *d et παρακαλεσεν ελθεῖν εἰς ἀντ. D^o sy. harcl. mg.* et annum totum (anno toto T *c*) con-

uersati sunt (+ ibi *vg.*) in ecclesia (aecl. R^oU, aecl. C, aegl. T, ecl. S, aecllesia D, aecllesiam O, ecclesiam Θ^o) *codd. pl. vg. c dem. cum sy. pesh. contra gr.:* contigit (factum est *e Uig.*) autem (uero *d*) eis (illis *gig.*) annum totum (> to. an. *gig.*; *om. totum e;* > et integro anno eos *Uig.*) commisceri (-cere *d*; conuenire in *e Uig.*) ecclesiae (-siam *d*, -sia *e Uig.*) *d e gig. Uig. (trin. l. 12 = Ath. lat. i. 776) quod propius respondet graeco ἐγέν. δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν ἕλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλ. gr. plur. sed inter se uariant;* cum autem aduenissent (uenissent *p*) per an. to. commiscuerunt se aecllesie R^o *p* (conuersati sunt in ecclesia *p^o*) *et fere sy. harcl. mg.; οἰτινες παραγενομενοι ἐνιαυτον ὅλον συνεχυσθησαν ὄχλον ἱκανόν* D^o. docebant R^o (-bat) *p*; docere *e gig.* > multam turbam *gig. om. multam* S; *om. et doc. tur. mul. d;* D^o *uide supra. om. et annum totum . . . multam* B. ita (*om. Bentl. cum graeco*) ut (+ tunc C) cognominarentur (-retur F^oO) primum: nominarique primum *e et χρηματῖσαι τε πρώτως (uel πρώτων) gr. plur.;* et tunc primum nuncupati sunt R^o *d gig. p.*, *et και τότε πρώτων εχρηματισεν* D^o. antiochie R, hantiochiae C; anthiociae ATU^o, -cie ΘM, anthiociae U^o, antiochie W; antiochia O (-ohia O^o), antiochia *gig.*; in antiochiam *d e^o* (-chia *cor.*) discipulos *d e;* discentes *gig. xpiani* T; christianos *d e.*

27. hiis OW; illis MSU *gig. Aug. (iii. 2. 223) sang. 133 (= anonymi de prophetis et prophetiis, uide 'Miscellanea Cassinese' 1897, par. 11, p. 21);* istis *d.* > diebus aut. (*om. gig.*) illis SU *gig. superuenerunt* D; aduenerunt *d;* descenderunt R^o *e gig. p sang. 133 Aug. et gr. κατήλθον.* ab *om. O (spatio tamen relicto).* ihero. C, iero. *vg.*, hieru. BO, hierusolimis DRS, hierosolimis MU, ierosolimis W; + boni D^o. prophete W, profetae DOS; + in *d e.* antiochiam D, antiociam TU^o, anthiociam AΘM, antiochiam R, hantiochiam C, anthiochiam O; antiochie *p^o*; *deinde* + eratque (erant autem *d*, atque *sang. 133*, et erat *w*) magna exultacio (> exult. magna 342. 16262) Congregatis (reuertentibus *d*) autem nobis R *d p w Par. lat. 342°. 343. 11932. 16262 sang. 133 Aug. cum graeco* D.

- 28 et surgens unus ex eis
 nomine agabus
 significabat per spiritum famem
 magnam futuram in uniuerso orbe
 terrarum
 quae facta est sub claudio
 29 discipuli autem prout quis
 habebat proposuerunt
 in ministerium mittere
 habitantibus in iudaea
 fratribus
 30 quod et fecerunt
 mittentes ad seniores
 per manus barnabae

28. et om. MR e p sang. 133 Aug. (uide supra); item pro et a. un. ex eis habet d ait unus ex ipsis cum D^o. exurgens DM; + autem M e cum gr. ἀναστὰς δέ. ex: de gig. eis: his DR p, illis sang. 133 Aug.; + propheta R. agabum U*, agaber W; + ras. parua Θ; + qui R p sang. 133. significabat faene omnes = εσημαινεν B: significauit e gig. et gr. plur. ἐσήμανεν. per spiritum (+ sanctum BCT gig. p^o): in spiritu sang. 133. famam BM¹, famene. futuram: uenturam e (cf. Mt. iii. 7, Lc. iii. 7); + esse d e; gr. μέλλειν εἰσεῖσθαι. in: per gig.; om. p. huiuerso C; toto d; uniuersum A¹ gig., omnem e. orbem A¹ e gig.; mundo Aug. terrae d; om. p^o (+ p^o) gig. sang. 133 Aug. om. in uniu. or. terr. SU. que DW; + et OR* e p Aug. cum gr. EHL P etc. facta est partim in ras. U; fuit d gig. olaudio + caesare (ces. R) GR e p tepl. Aug. et gr. EHL P etc.

29. discipuli (-poli S) etc. = οἱ δὲ μαθηταὶ καθὼς ἐνοποῦντο D: discentium Aug., et gr. plur. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ἐνοποῦντο τῆς. autem + qui erant antiochiae D, et > et qui er. ant. discipuli gig. prohnt C; ut p^o Aug. quis: quisque R e gig. p Aug., unusquisque D; aliquis e (et > hab. aliquis). habebat (habat S*) codd. vg. uett. et p^o: abundabat Aug., -bant R p^o. prout qu. hab.: sicut prout copiam d. proposuerunt (ὑποσαν): posuerunt e; statuerunt R p Aug.; om. d; deinde + singuli 𐤀𐤃𐤇 Tisch. cor. uat.* (non mg.); + singuli eorum CGT gig. Bentl., + sing. autem ipsorum d; + unusquisque eorum R e p (eorum expunct.) Aug., et + ἕκαστος αὐτῶν gr. in pr. om. DM* gig. ministerio ORS* (corr. S¹). mittere S; mittentes R, et > mittere in ministerium p, > mittentes in ministerio R; + presbyteris Aug. habitantibus (abundantibus inepte R): qui habitabant e, hiis qui inhabitant d. iudaea DORW, iudaeam Θ, -eam M p; + et O. > frat. hab. in iudaea gig.

30. et pr.: etiam d. mittentes: cum misissent d. quod... mittentes: qui et miserunt Aug.

et sauli.

- XII. 1 Eodem autem tempore misit
 herodes rex manus
 ut adfligeret quosdam
 de ecclesia
 2 occidit autem iacobum
 fratrem iohannis gladio
 3 uidens autem quia placeret
 iudaeis
 adposuit adprehendere
 et petrum
 erant autem dies azymorum
 4 quem cum adprehendisset
 misit in carcerem

seniores (saen. C): -res in ras. longa T; presbyteros d gig. manus: us in ras. B; manum d gig. Aug. (Bentl.). barnabae: rna in ras. S; barnabe RW, barnabae D. sauli: pauli Θ¹.

XII. 1. eodem autem (om. gig., additum sup. lin. R^o; in Lucif.) tempore (om. tem lapsu O): in illo tempore CT, per illum uero temporis d, igitur per id (hidem R*) tempus R* (corr. mg.) p; in diebus illis S; gr. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν. misit (missit D; + eos T*): inmisit R d e p^o (Bentl.) et gr. ἐπέβαλεν; remisit Lucif. herodes T, herodis DOS. manus: magnus T¹ dem.; + sua d et > man. su. her. rex; > τὰς χεῖρας ἢ ο βασι. D. ut affligeret BCKMORUVW vg. Tisch., ut fligeret p^o; ut noceret gig. Lucif.; malectraturae d; gr. κακῶσαι. quosdam + qui erant d. de: ab d. aecclesia R, aecl. CO, aecl. T, ecl. S, aecclesia D; + in iudaea d, + quae est in iudaea R p, cum D^o syr. harcl. (cum*).

2. occidit (hocc. CT; in ras. scr. R¹) autem = ἀνεῖλεν δέ, cf. interemit autem R*? p, interfecit autem e: et interfecit d et καὶ ἀνεῖλεν D syr. pesh. iacobo G. fratris W. iohannis Θ.

3. uidens autem (ιδὼν δὲ NABE min.): in ras. scr. R; quod cum uidisset p; et cum uidisset d gig. Lucif. et καὶ ιδὼν DHL P etc. quia: quod O d gig. Lucif. placet T; placitum est e; + hoc d gig. Lucif. iudeis DOUW, iudaeis B; deinde + conpraehensio eius super credentes d cum gr. D η ἐπιχειρησις αὐτου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς et syr. harcl. mg., + ceptum (+ istud p^o) de sanctis et fidelibus R p^o. adposuit (app. B [in ras.] KMRS UVW vg. Tisch., adposuit O) = προσέθετο: adiecit d, addit Lucif.; posuit cor. uat. adprehendere RU 𐤀𐤃𐤇 Tisch., adprae. CF*Θ, adprehendere T; ut adprehenderet BKW cor. uat. 'moderni' 𐤀𐤃𐤇 Bentl., ut comprehenderet gig. Lucif. om. et Lucif. > et adpos. adprehendere D. dies bis scr. e*. azymorum F*GΘMRSTUVW, azem. DO.

4. quem (ὃν plur.): hunc d gig. Lucif., et

tradens quattuor quaternionibus mili-
tum custodire eum
uolens post pascha producere eum
populo
⁵ et petrus quidem seruabatur in car-
cere
oratio autem fiebat sine
intermissione ab ecclesia
ad deum pro eo.
⁶ Cum autem producturus
eum esset herodes
in ipsa nocte erat petrus
dormiens inter duos

militēs
uinctus catenis duabus
et custodes ante ostium
custodiebant carcerem
⁷ et ecce angelus domini adstitit
et lumen refulsit in habitaculo
percussoque latere petri
suscitauit eum dicens
surge uelociter
et ceciderunt catenae
de manibus eius
⁸ dixit autem angelus ad eum
praecingere et calcia te

τουτων D^o. cum (quum Θ) adprehendisset (t
in ras. K; appre. KUW *vg.* Tisch., adprae. CF^o
GΘ, adprehendisset D); adprehensum d s (et adpr.).
misit (misit D); posuit d p, et gr. ἵθεο. tradens
(παράδωκε) A^oCDGΘOTV^oW^o dem. s: tradensque
(ante quattuor) A^oBFKMRSUW^o c p; traditum
d gig. Lucif. quattuor S, quatuor DU^oW^o. IIII.
W. quaternionibus lapsus K. custodire eum
(φυλάσσειν αὐτόν) ACFGMOT d s, et custodiri
eum DΘ: ad custodiendum eum SU^o Bentl.; ad
custodiendum (sine eum) KR^oV^oW^o, custodiendum
BR^oW^oW^o c dem. gig. p Lucif.; et om. αὐτόν D.
pascha D. producere e, educere gig. populo:
plebi a gig. Lucif.

5. et (om. e) petrus quidem = ὁ μὲν οὖν Π.:
pe. autem Kp, pe. uero gig. Lucif., > uero pe. d.
seruabatur (ἑτηρεύτο): custodiebatur d gig. car-
cerem B^o; + a cohorte regis R p^o cum syr. harcl.
(cum^o). om. et pe. . . . οὐρορο dem. oratio
(hor. C, oratio RS) autem (aut M, uero gig., ergo
Lucif.) = προσεωχῆ δὲ πλur.: multa uero oratio d
cum D^o. > fiebat autem oratio DΘ. fiebat sine
intermissione = ἦν ἐκτενώτα γινόμενη NA^oW^oB 13
40. 81, cf. > instantissime fiebat gig. Lucif., erat
incessanter fiebat e, erat instantissime d et ην εν
ἐκτενωτα D: fiebat proluxa p et ἦν ἐκτενώτα γιν.
A^oEHL P etc. sine interm. . . . esset (u. 6) in
ras. scv. R. aeclesia R, aecl. O, aecl. T, eel. C,
aecl. D. om. ab aecl. S^o(+S^o) dem. > ab
aecl. sine interm. Θ. ad deo S; ad dominum DOT
gig. Lucif. > de eo ab aecl. ad deum p; > ad
dom. pro eo ab aecl. gig. Lucif.; pro eo ab aecl. ad
deum super ipso d et D^o περι αυτού (om. D^o) αὐτο
της αὐτου, προς τον θν περι αυτου.

6. cum (quum Θ) autem: et cum gig. Lucif.;
ad uero cum d. productus eum esset (> esset
eum DR) herodes (-dis OS, hirodis D, erodes T)
= ἡμελλεν παραγαγειν (προάγειν) αὐτόν ὁ Ἡρ. NA
BDE etc., cf. incipiebat (uellet d) producere eum
her. d s p; > futurum esset ut eum her. produ-
ceret gig. Lucif., et cf. ἡμελλεν αὐτόν προάγειν ὁ Ἡρ.

HLP etc. om. in F d e gig. p^o Lucif. ipsa: illa
R gig. p Lucif., et > nocte illa d e; gr. τῆ νυκτι
ἐκείνη. > erat dorm. petrus D; petrus dormiebat
gig. Lucif. om. duos Lucif. uinctus: ligatus
d s, alligatus gig. Lucif; + autem B. catenis
W, chatenis R. > II. catenis D. et custodes
= φυλάκεις τε plur., cf. custodesque R p^o: custodes
autem e, uigiles autem d, et φυλάκεις δε D. ante
(hante C) ostium (host. CDMORSUW, ostium
T): om. p^o (+p^o); + et Lucif. custodiebant
(ἑτηρεύον): obseruabant R (uoluit custod. R^o,
deinde erasit) p, adseruabant d.

7. angelus D. om. domini D. adstitit
(adstet. B^oKOSV, assistit. U^o, astit. F^oR^o [deinde
eras.] W *vg.*) = ἐπέστη: stetit DR^o p; adstitit d;
deinde + petro d, + iuxta petrum R p, et + τω πετρο
D sah. syr. harcl. (cum^o) aeth. lumen: lux d e
Lucif.; + ab eo gig. p^o (> ref. ab eo) Lucif. efulsit
D, fulsit e; refulgens d. in habitaculo (εν τῷ
οικηματι): in illo loco d gig. p^o (> loco illo)
Lucif.; deinde + carceris RS Par. lat. 202. 341.
342. 343 p^o cor. uat. sepl. in hab. latere in ras.
scv. R. percussoque latere (-rae C) codd. et *vg.*,
et percussit autem latus e, percussitque latus p^o,
πατάξας δὲ τὴν πλευράν gr. plur.: pungens autem
latus d gig. Lucif. (compungens) et uictus de τὴν
πλ. D, cf. Ioh. xix. 34. petri + et R (sed eras.) p.
suscitauit (-bit T, suscitauit S) = ἤγειρεν: excitauit
B^oFKVW *vg.* Bentl. Tisch. c dem.; cf. Mc. iv. 38,
Ioh. ii. 19. 20. uelociter: celerius d; + et surrexit
CT gig. Lucif. ceciderunt BC. catene S, cathene
W; uincula R^o (correat R^o, deinde erasit) p^o.
> eius eat. de man. Bentl.^o (sed secundis curis
correat) d e cum gr. om. exc. D.

8. dixit autem (εἶπεν δὲ BDEH min.): et dixit
gig. (tacet Lucif. ad u. 10), et εἶπεν τε NALP 61
etc. hang. C. praecingere MOR^o (deinde eras.)
W p^o; cingere p^o; praecinge te d s; cinge te R^o;
praecingere (pre. S) te SU^o; perge D. calcia
(-cea *vg.*) te = ἐποδησας ut mediam uocem exprimit:
calcicare uoluit Bentl., subliga L^o asm. galliculas

galliculas tuas
 et fecit sic et dixit illi
 circumda tibi uestimentum
 tuum et sequere me
 9 et exiens sequebatur eum
 et nesciebat quia uerum est
 quod fiebat per angelum
 aestimabat autem se uisum
 uidere
 10 transeuntes autem primam
 et secundam custodiam
 uenerunt ad portam ferream
 quae ducit ad ciuitatem
 quae ultro aperta est eis
 et exeuntes processerunt

uicum unum
 et continuo discessit angelus ab eo
 11 et petrus ad se reuersus dixit
 nunc scio uere quia misit
 dominus angelum suum
 et eripuit me de manu
 herodis et de omni expectatione
 plebis iudaeorum.
 12 Consideransque uenit
 ad domum mariae matris
 iohannis qui cognominatus est mar-
 cus
 ubi erant multi congregati
 et orantes
 13 pulsante autem eo ostium

ACO, cf. *pass. Perpetuae* x, et *schol. ad Iuu. Sat.* iii. 67, caligulas *Bed. (retr.)*: gallicas DFG, gallicas S; caligas B⁹K (call.) MRTU (g in ras.) VW *vg. Tisch. c gig. Bed. ('quidam codd.')* cf. *Gen.* xiv. 23, calicas e; caligis (et infra tuis) dem. *rectius quoad syntaxim*; calciamenta (et infra tua) d p. et fecit (εποίησεν τε E): fe. autem d e, et ἐν. δὲ gr. *vell.* fecit sio: > ita fecit gig. om. fecit sio et dix. illi p (sed uide infra). dicit d (Benl.), ait gig., et gr. λέγει. ei d e. circumda 5; operi d. te d e p; om. gig. circumda tibi: circumdatur D. me + fecit autem sic p.

9. om. et ad inil. DO. exiens: ie in ras. U; cum exisset d. eum (ἀντὶ N⁹EHL⁹ al. *pler.*) cum AOKMRSUVW *vg. c dem. e gig.: om.* BCDFG OT (Benl.) *Tisch. d p et gr. N⁹ABD min.* non sciebat d. quis: si D; om. gig. esset dem. p, erat e; esse gig. hang. C, angu. D. aestimabit (est. DMSTUW *cor. uat.**, ext. R): existimabat C *vg. cor. uat. mg. dem. gig.*; putabat d; gr. ἰδοῦν. autem: enim D* (sed corr.) OTS d gig. p et gr. D min. om. se d e. uisum D.

10. transeuntes (-untes S) autem = διεληθόντες δὲ, cum pertransissent autem p: et cum transissent gig. *Lucif.* (-set); cum praeterissent d, et om. δὲ gr. 61. primam (-mum S) et secundam (11. D) *custodiam* = πρῶτην καὶ δευτέραν φυλακὴν DE*: primos et secundos custodes gig. *Lucif.*; > pri. custodiam et secundam e (Benl.) cum gr. plur. uenierunt D; uenit *Lucif.* que pr. D, sec. DRW. ducet C; ducebat p. ad sec.: in d e p *Lucif.* om. qu. du. ad oiu. S cum gr. L syr. *pesh. aeth. uir.* hultro C, ultra O p*; sua sponte d; a se gig. *Lucif.* haperta C. eis: illis p; + ab se D. exeuntes (ἐξεληθόντες): cum exissent d gig. *Lucif.*; deinde + descenderunt (+ grades p', + gradus p'') et p, + desc. septem grados et d; cum gr. D κατεβησαν τους § εαθμουσ και. processerunt

(praec. R*, corr. R²) = προήλθον (προσηλθον DL *etc.*): transierunt e. uicum: gradum d. continuo: statim p; + ita D. discessit T; recessit p. hang. C, angu. D (et > angu. discessit). hab C. > ab eo ang. gig. *Lucif.*

11. et ad inil.: tunc p. ad (in d gig. *Lucif.*; aput p²) se reuersus (conuersus d *Lucif.*) = ἐν ἑαυτῷ γενόμενος N⁹ABD min., cf. dum aput se reu. esset p*: > reuersus in se e cum gr. EHL⁹ al. *pler.* dixit: ait gig. *Lucif.* uere (-rae C) quia: > quia uere d e *Lucif.*, > quia in ueritate p, cum gr. DE. missit D. dominus: deus p cum gr. 27. 29. 105. 163 *etc.* > dom. misit O*. hang. C, angu. D. > ang. suum dominus D. manibus d gig. *Lucif.* erodis CT. de sec.: ab p; om. DW d cum graeco (exc. E al. *pauc.*) expectatione RS, exspectatione O. plenis C; populi d p. iudeorum DORW; tacet *Lucif.* ad u. 18.

12. consideransque (consyd. 5; partim in ras. U) = συνιδὸν τε, cf. et cum considerasset d, και συνιδὸν D: considerans autem e gig. p et συνιδὸν δὲ A min. marie W. iohannis S⁹. cogn. est: cognominatur G d e gig. p. marchus CRW. hubi C; ibi U* (corr. U¹). multi: copiosi d. congregati S* (ut uditur); coaceruati d. > congr. multi O. et orantes (hor. C): om. gig.

13. pulsante autem (κρούσαντος δὲ): et cum pulsasset gig., cumque ipse puls. d, qui cum pula p. eo (ἀποῦ plur.): om. R* (d gig. p uide supra); petro MR² c e (-tri) cum gr. EH al. *pler.*; + ad 5 *cor. uat.** ostium (ostium T*, hostium DO, hostium C) = τὴν θύραν: ianua d. ianuae (-nue W) = τοῦ πυλῶνος: foris d, D⁹* non liquet. prooessit (προήλθεν NB⁹ 3): accessit d e gig., et προσηλθεν gr. plur. puella om. R* (+ R² deinde addidit aliquid sed erasit). ad audiendum (= ἀκούσαι? quod in graeco non inuenitur) cum codd. ACDGΘMO (audiendam*) RT⁹ cod. *caraf.*

ianuae
processit puella ad audiendum
nomine rhode
14 et ut cognouit uocem petri
prae gaudio non aperuit
ianuam
sed intro currens nuntiauit
stare petrum ante ianuam
15 at illi dixerunt ad eam.
insanis
illa autem adfirmabat
sic se habere
illi autem dicebant
angelus eius est
16 petrus autem perseuerabat pulsans

cum autem aperuissent
uiderunt eum et obstipuerunt
17 annuens autem eis manu
ut tacerent
narravit quomodo dominus
eduxisset eum de carcere
dixitque nuntiate iacobo
et fratribus haec
et egressus abiit in alium locum.
18 Facta autem die erat non parua tur-
batio inter milites
quidnam de petro factum esset
19 herodes autem cum requisisset eum et
non inuenisset
inquisitione facta de custodibus

dem. e: ad uidendum (*cf.* iii. 3, v. 11 *etc.*) BFKSU VW⁵ Ϡ c (> ad uid. puella); obaudire *gig.* p*, respondere d, et *gr.* ἀνακρίσαι . *om.* nomine V. rhode (P $\delta\delta\eta$) D^mFG Θ KVW *vg.* d *gig.*, hrode B, hrodae SU, herodae O: rode CRT *Tisch. c e p*, rodade AM*, roda M*; chode D*. > nom. rhode respondere d *cum gr.* D.

14. *et*: *om.* T; que *gig.* cum cognouisset d p. pre BDKSW; a d, de e. *om.* non W. aperuit RS, haper. C; + ei e *cum gr.* E *c^{ox} syr. pesh. et harcl. (cum*)*. sed . . . ianuam *om.* U* (+U¹). sed (set R) intro (intra O) currens = εἰσδραμύσα δέ , *cf.* intro currens autem e *gig.*: ingressaque festinanter p; et adcurrans autem d et ναυ εἰσδραμύσα δέ D. nunciavit RSW Ϡ Ϡ , adnunt. d. sta S* (+re S²). > petr. stare MO *gig. m.* hante C; ad m p. ianuam: ostium m.

15. at (ad CF*) illi: illi autem e *gig.* dix. ad eam (eum D) = *gr.* D* 13: > ad eam dix. d e (*Bentl.*) et *gr. plur.* $\text{ἑπὸς ἀπὸ τοῦ εἰπῶν}$. ynsanis T. illa uero e p, ad illa uero d, at illa *gig.* affirmabat BKU¹W *vg. Tisch.*; perseuerabat d *gig.* sto (ita p) so (*om. Bentl.*) habere (abere R): ita esse d e, ita est *gig.* illi (+ras. unius lit. B) autem (uero A) = οὐ δέ , *cf.* at illi p: qui autem d, quidam autem *gig.* dicebant (ἐλεγον plur.): dixerunt d *gig.*, et εἶπεν B; *deinde* + ad eam forsitan d *cum* D^{ox} *syr. pesh.* anguelus D. illius e. est: eius lapsu W. uersus libere habetur in m dixerunt non sed ang. eius est.

16. petrus: ille p, ipse d, cum D^{ox}. autem pr.: uero d *gig.* pulsans + hostium D. cum (quum Θ) autem aperuissent (apper. RS*) = ἀνοίξαντες δέ , *cf.* aperientes autem e: et cum aper. d *gig.*; *deinde* + ostium BKRUUV⁵ Ϡ *cor. uat.* c*, sine *ausc. graeca.* eum: illum *gig.*; *om.* D p. obstipuerunt DM¹W *vg. Tisch.*, hobstip. C.

17. annuens (adn. DT *Tisch.*, adnuit F) autem (*om.* R*) eis (illis p) manu (manum F²R¹W*; eis manu in ras. longa scr. B) = καταεἰσας δέ

ἀνοίξας τῆ χειρ : mouens itaque ad eos manus *gig.*; cumque significasset eis de manu d; *deinde* + petrus S. tacere^{nt} D; silerent d; + et S; + introiens d, + ingressus est et p *cum gr.* D *syr. pesh. et harcl. (cum*)*. narravit (διηγήσατο) ABDKMRSVW *vg. c gig. cf. ix. 27*: enarravit C (aen.) FG Θ OT (-bit) U (e in ras.) d (eterrabit) *dem. e p cf. viii. 33*; *deinde* + eis SU d e *Bentl.* (deinde correxit)*, + illis *gig.*, et + ἀνοίξας BDEHLP *etc.* quomodo T; quemadmodum d, qualiter p. dominus: deus D; *om. p**. aeduxisset C, eduxit OW *gig.*, eduxerit e, educeret p; deduxisset D; liueravit d; *gr. ἐξήγαγεν*. > eum dom. edux. *gig. Bentl.* (secundis curis correxit) cum gr. A*; > educ. dom. eum p² *contra gr.*; > dom. eum edux. (liu. d) d e *cum gr. plur.*; *cum ordine Hieronymiano concordant gr. min.* 13. 40. 61. 73. 100. 104. dixitque ($\text{εἶπεν τε NABE min.}$), *cf.* et ait *gig.*: dixit autem d e et εἶπεν δέ DHLP *etc.*; + eis SU*. nuntiate RSS Ϡ ; renuntiate d e. iacob W. fratribus + eius O. hec SW. > haec iac. et fra. SU *gig.*; > haec fra. et iac. p. egressus M, aegressus C; + inde SU. habiit C; ibat R. *om. in F. om. locum d.*

18. facta (-to d) autem (aute O) die (diae C; autem die in ras. U): cum autem dies factus esset p; + crastina SU* (*ut uditur*). *om.* non parua d *gig. p Lucif. cum gr.* D 76. turbatio (-cio RS) = τάραχος : tumultus p; temptatio D; tribulatio e et > tri. non minima e *cum graeco*; *item uoluit* > turbatio non parua *Bentl.* in militibus d. > turb. erat inter mil. *gig. Lucif.* quid d. de petro factum esset (est G*; fuisset Θ R) *codd. plur.*, *gr. enim* δ Πέτρος ἐτύπετο: > esset de petro (pretro O) factum OSU; > factum esset de petro (populo lapsu W) W *vg.*; petrus factus esset d e p* *Lucif.*; *deinde* + aut quomodo exisset Θ p² *Par. lat.* 202. 342*. 343. 11932. 16262 et *tepl.*

19. hirodis D. autem: uero d p. cum

iussit eos duci
 descendensque a iudaea
 in caesaream ibi commoratus est
²⁰ erat autem iratus tyriis
 et sidoniis
 at illi unanimes uenerunt
 ad eum
 et persuaso blasto qui erat
 super cubiculum regis
 postulabant pacem
 eo quod alerentur regiones
 eorum ab illo.

²¹ Statuto autem die herodes uestitus
 ueste regia
 sedit pro tribunali et
 contionabatur ad eos
²² populus autem adclamabat
 dei uoces et non hominis
²³ confestim autem percussit eum angelus
 domini
 eo quod non dedisset honorem deo
 et consumtus a uermibus
 expirauit
²⁴ uerbum autem domini crescebat

(quum Θ, quum R) requisisset (requaessisset D):
 requirens e p. inueniens e p. inquisitione
 (-cione RS) facta (> facta inq. O) de (bis scr. W)
 custodibus = ἀνακρίνας τοῦ φύλακας: interrogans
 custodes p, disquirens custodes e, interrogatos
 custodes gig. Lucif.; interrogatione habita uigiles
 (iussit etc.) d. om. eos S^a d e gig. Bentl. et gr.;
 eis S^a. duoi (ἀπαχθῆναι): obduci d et απο-
 κτανθῆναι D^o*; deici R^a; + ad se D. descendens-
 que DS; et descendens e p (discedens), et cum
 descendisset d; et descendit gig. (Lucif.). iudea
 DORW. om. in gig. p^a Lucif. caesaream MOS
 UW, cessariam B, caesarem V; caesarea p^a; + et
 p^a. ibi: ibique gig. Lucif.; illic p; om. d e
 (Bentl.) et gr. commoratus est = διέτριβεν A,
 cf. mansit gig. Lucif.: morabatur e p, demora-
 batur d, et gr. plur. διέτριβεν.

20. autem: enim d cum D^o aeth.; + herodes e
 cum gr. EHL P etc. iratus (θυμομαχῶν): om D;
 infestus gig. Lucif., animis infestus e; animus
 impugnans d; in ira contendens aduersus p. tyris
 DΘ^aOS, thyrus M^a, thyrus M^a, thiriis R, thiriis W;
 tyris d, tyros p. sidonis OS, sydonis DΘ^a,
 sydoniis BΘ^a, psydoniis C; sydoniensibus gig.
 Lucif.; sidonenses p, sidonios d. at (ad CO)
 illi unanimes (hunan. C, unian. Θ^aO p, uni-
 animis S^a, unanimis G^aS^a; omnes D) uenerunt
 (uenier. D) ad eum = ἠμοθυμαδὸν διὰ παρῆσαν πρὸς
 αὐτὸν plur., cf. qui unan. uen. ad eum gig., et
 unan. uen. ad eum Lucif., unan. autem uen. ad
 eum e: unanimiter autem ab inuice ciuitates uen.
 ad regem d et ita D^o, cf. syr. hārcī. persuaso D;
 persuadentes p, cum suasissent d. oblato G^a;
 plasto R^aS (plafsto) U; plato D; blastum p.
 om. qui erat p. super cubiculum (cubicubi-
 culum U): a cubiculo CΘ^aOT; a cubiculo d gig.
 p Lucif. > a cub. erat d, et om. regis; αὐτοῦ D^o
 (pro τοῦ βασ.). postulabant S. eo quod alerentur
 (haler. C, alir. O, ualer. D; haberentur Θ; aleretur
 K) = διὰ τὸ τρέφεσθαι: propter ne alienarentur d.
 regiones eorum = τὰς χώρας αὐτῶν D^o: > eorum
 ciuitatem e^a (-tes cor.) = αὐτῶν τὴν χώραν plur. ab

illo codd. et vg. contra gr.: ex (de e gig. Lucif.) regia
 e gig. p Lucif., de regno d, et gr. δῶδ (ἐκ) τῆς βασιλι-
 κῆς. > regiones eorum de regia alerentur gig. Lucif.

21. statudo S; constituto d; prestituta p^a.
 om. autem AFΘSU. diae C. erodes T, herodis
 D. uestitus (sine est) codd. plur. vg. cor. uat. c
 dem. Lucif. = ἐνδυσάμενος, et indutus d e p: + est
 AΘOR gig. uestem e; habitum p; habito d.
 regia (regio d): regali BFS gig. Lucif.; regalem
 e p. > regia ueste c. sedit codd. plur. vg. c dem.
 Lucif.: seditque AMO, et sedit d gig.; ascendens
 p; et sedens e; graeci καθίσας NB 40. 61, καὶ
 καθίσας ADEHLP etc. tribuli O. om. et d e p
 cum gr. concionabatur RSW vg., continabatur
 D, contentionabatur d.

22. + ad inii. et (erasit p^a) regratiato eo tyriis
 et sidoniis (om. et sidoniis Θ) Θ p^a Par. lat. 102.
 342*. 343 et tepl, et + cum ingratiasset cum tyriis
 d; cum gr. D καταλαγεντος δε αυτου τοισ τυριοισ;
 + cumque reconclamasset ei p^a. autem: u ex d
 R; uero d; om. p. adclamabat codd. plur.
 (adclabat U*), accl. U¹ vg. = ἐπεφάνει, et adcla-
 mabant d, adclamant p: clamabat AM^a dem. gig.
 Lucif.; succlamabat e; + ei p, sed pop. adcl. ei
 improbavit p^a, deinde iterum restituit. uoces =
 φωναι D^a et syr. pesh.: uox e, uocem U dem.,
 uoce M, et φωνή gr. plur. om. et T.

23. confestim autem: om. autem SU^c; et
 conf. d. > eum percussit d gig. cum gr. D min.
 domini: om. p; dei D. > ang. dom. perc. eum
 c. pro eo quod d; quia gig. Lucif. dedit d gig.
 Lucif. honorem (δόξαν): gloriam e, claritatem
 d. deo + et cum descendisset de tribunal d, et +
 και καταβασ απο του βηματος D^o. et con-
 sumtus (ita AST: -ptus codd. plur. vg. Tisch.;
 consummatus D; + est SU) a (om. F e) uermibus
 = καὶ γενόμενος σκαληρόβρωτος, cf. consumptusque
 a uerm. p: > sed et a uermibus comestus d, et
 uermibus scatens gig. Lucif. cf. cap. CT p. 18;
 deinde + adhuc uiuens et sic d cum D^o ετι ζων και
 ουτως. expirabit T, expirauit ABDKV.

24. autem: om. F; uero p. domini cum gr.

et multiplicabatur.
 25 Barnabas autem et saulus
 reuersi sunt ab hierosolymis
 expleto ministerio
 adsumto iohanne qui cognominatus
 est marcus.
 XIII. 1 Erant autem in ecclesia quae
 erat antiochia
 prophetae et doctores
 in quibus barnabas et symeon
 qui uocabatur niger

et lucius cyrenensis
 et manaen qui erat herodis
 tetrarchae conlactaneus
 et saulus
 2 ministrantibus autem illis
 domino et ieiunantibus
 dixit spiritus sanctus
 separate mihi barnaban
 et saulum in opus quod
 adsumsi eos
 3 tunc ieiunantes et orantes

B: dei *d e gig. p et gr. vell.* crescebat: augebatur *d.* multiplicabat W.

25. barnabas (-bbas DR) autem (nero *d*): > igitur barn. *p.* saulus + qui cognominatus est paulus *p^o cum syr. harcl. (cum^o).* regressi sunt *p*; redierunt *gig.* ab apud nostros non fluctuat, - *ἐξ Α min., ἀπό DE min.: contra eis NBHLP etc.* hierosolymis MRU, hieru. DS, ihero. T, iero. W, iherosolymis C, hierusolymis O, ierosolymis *vg*; hierusalem *d e gig. Benth. et graeci plur. habent Ἱερουσαλήμ;* + in (*om. p*) antiochiam *e p cum gr. E min.;* + et D. expleto (impleto *d*) ministerio: adimplentes ministerium *p.* adsumto AT: adsumpto CDFGΘMOV, ass. BKRSUW *vg.*; + etiam *e cum gr. D²EHL P min.* iohanne S^c. cognominatur W *d e gig.; gr. ἐπισηθῆντα plur., ἐπισηθούμενον NA min.* marchus CR.

XIII. 1. autem: etiam *sang. 133 (vide supra xi. 27).* in ecclesia (aecl. R, aecl. OU, aegl. T, ecl. CS; aecl D) quae (que W) erat antiochia (anthi. OR, ante. S^o, anthiociae ACΘ^oM, antiochia TU^o, anthiocie Θ^o, antiochie W) *codd. vg. uell. plur. contra ord. graec.:* > in antiochia apud quem erat ecclesia *d,* antiochia in ecclesia *Uig. (trin. l. 12 = Ath. lat. i. 777) et ἐν Ἀντ. πρὸς τὴν οὐσαν ἐκκλ. NABD min.;* quidam in antiochia quae erat et ecclesia *e, et τίνας ἐν Ἀντ. πρὸς τὴν οὐσαν ἐκκλ. EHL P etc.;* secundum (in *p^o*) unamquamque ecclesiam *p*; in ecclesia *sang. 133.* profetae DOSU, prophete W. doctores (διδάσκαλοι): magistri *gig.* in quibus (quo *d*) *codd. et vg. = εν οἷς D^oo: om. e gig. p sang. 133 (et Benth) et gr. vell.;* + erant U, + erat *Uig.* barnabbas DR; + quoque *e p, et ὅ τε Βαρ. gr. plur.;* ita pergit *sang. 133* et saulus, quibus inponerunt manus prophetae, symeon qui appellatus est niger, et lucius cyrenensis qui manet usque adhuc, et lucius conlactaneus, qui acciperunt responsum ab spiritu sancto unde dixit segregate *etc.* symeon cum BCFGKOTVW *e d e gig.;* symeon AΘMRSU, simon D *vg.* uocabatur O^o; uocatur D *d Uig.;* cognominatur *e gig.,* cognominatus est *p. om.* qui uoc... manaen S. lycius FG^oU, lucius BT. cyrenensis DΘO, chyrin. C, ciren. RU^oW;

cyrenensis T. et manaen (manahen CD *vg. Tisch. e gig.,* manaem Θ, -nen U *e, -nes F*): manaenque *d,* et m. quoque *Uig., et (om. p^o) m.* etiam *p. om* qui orat *d e gig. p.* herodis D, erodus T, herodes BK; + et *d et D^o.* tetrarche KRW, tetrarchae STU, tetharcae FΘ, thetharchae C, tetharce O; tetrarchi *d.* conlactaneus DW *vg.,* conlactaneus S. saulus: paulus *p^o.*

2. ministrantibus (λαειτουργούντων): deseruiantibus *d gig. Lucif. Auct. de sp. sancto ap. Ambr. iv. 767, seruitibus Uig. (trin. 12), cf. ad vii. 7. 42;* ministrantibus *Uig. (contr. Ar. 2).* eis *d. om.* domino O *gig. Lucif. Auct. de sp. sa. (u. infra).* et ieiunantibus C; *om. D;* + domino *Lucif. Auct. de sp. sa., + deo gig.;* + ras. A. ministr. . . . ieiun.: qui cum deseruissent domino et ieiunarent *p, cf. et cum seruirent deo Uig. (Varim. p. 749).* dicit W; + illis ΘW^oS^cE *e dem., + eis e Uig. (Varim.), et + aurois E syr. utr. separate (seper. DS) cum BCFGΘRSTU e Ambr. (spir. l. 2. c. 10 et 13) Uig. (Varim.) Hieron. Auct. de prom. (col. 126) Benth., gr. ἀπορίσσει: segregate AKMOVW *vg. Tisch. e dem. gig. m p sang. 133 Lucif. Auct. de sp. sa. et patres plur., cf. Rom. i. 1 de Paulo segregatus (ἀπορίσμενος) in euangelium dei; secernite d; + uero e. michi W. barnabban DR, barnabam S^cE. paulum m p Ambr. (bis). > saulum (paulum Ambr.) et barn. *vg. e Uig. (trin. 12) Ambr. (bis) Cassiod. Fulg. in: ad d gig. hopus C. quod codd. plur. (et gr. eis τὸ ἔργον δ): ad quod D vg. dem. Lucif. Auct. de sp. sa. Uig. (trin. 12) Hieron. (vii. 746); in quod Auct. de prom.;* quo Θ^oORW *e m p^o sang. 133 Uig. (Varim. in opere quo) Ambr. (spir. 2. 10) Aug. (viii. 665); om. d. adsumat AT, assumpti M, adsumpsi BCFGΘOS Tisch., assumpsi KRUV W vg.;* uocauit *d gig. (-cam) m p sang. 133 Lucif. Auct. de sp. sa. Uig. (trin., et Uar. semel) Ambr. Aug.;* aduocauit *e;* prouocauit *Auct. de prom.;* elegi *Uig. (Var. semel); gr. προσέκλημαι.***

3. ieiunantes (ieiun. C) et orantes (hor. C): cum ieiunassent et orassent *d p Uig. (Varim. 743);* + omnes *d et D^o.* inponentesque K *vg.;* et inponentes *e, inponentes p;* et inposuissent *d;*

inponentesque eis manus
dimiserunt illos
⁴ et ipsi quidem missi ab spiritu
sancto abierunt seleuciam
et inde nauigauerunt cyprum
⁵ et cum uenissent salamina
praedicabant uerbum dei
in synagogis iudaeorum
habebant autem et iohannem

in ministerio.
⁶ Et cum perambulassent
uniuersam insulam
usque paphum
inuenerunt quendam uirum
magum pseudopropheta
iudaeum
cui nomen erat bariesu
⁷ qui erat cum proconsule

inposuerunt *Lucif. Ambr. (spir. 2. c. 10) Uig. (trin. 12, Uarim.)*, posuerunt *gig. illis G gig. p. manus + et gig. Lucif. etc. eis manus codd. et uett. plur. cum gr. E min. : > manus eis d Bentl.* (secundis curis correxit) et gr. plur. demiserunt S, dimissa D. illos (αυτους E) codd. plur. vg., et eos Θ e gig. p Lucif. Ambr. Uig. (Uarim.): om. uoluit Bentl. cum gr. plur. et Uig. (trin.). om. dim. illos d et D^o.*

4. om. et ad init. d e. ipsi = αυτοι NAB min. : illi *gig. Lucif. et ουτοι EHLP etc.* quidem S* ; nero d, autem *Ambr. (spir. 2. c. 10).* missi S, misi O ; dimissi d (dism.) *gig. Lucif. Uig. (Uarim. 743), emissi e (Bentl.), praemissi Ambr.; gr. εκπεμφθεις. et ipsi qu. missi : egressi igitur p; qui missi Uig. (trin. 12).* ab (a DOUW *vg.*) spiritu sancto = gr. D*EHLP *al. pler. : in ras. scr. S; > a (ab Bentl.) sancto sp. Lucif. (Bentl.) cum gr. NABC²D³ min. ; a sanctis p sah.* abierunt (in ras. S, hab. CR¹) = ἀπῆλθον A : descenderunt d e *gig. Lucif. Uig. (trin.), deuerunt p Ambr., uenerunt Uig. (Uarim.); κατήλθον gr. plur., ἦλθον Ps. Ath., καταβαντες D; deinde + in e Ambr.* seleuciam C, seleuciam W, seluciam D; seleucie p*. et (om. Θ*) inde = ἐκεῖθεν τε NABCE *etc., et et illinc Lucif. : inde uero d, ἐκεῖθεν δέ HLP min.* nauigauerunt T ; + in d e. ciprum RS; cipro p* ; + ras. parua G.

5. quum Θ. ueniissent D, peruenissent SU ; fuissent d ; *gr. γενομένοι εν ; et + in e. salamina plur. et salamine p*, graeci enim εν Σαλαμῖνι ; salaminam vg. c p*, salaminam CT, salominam W ; cor. uat. 'salamonia accus. a nominatiuo salamis.'* praedicabant BD(-ntur)KMORSU, adnuntiabant d p ; praedicauerunt W ; *gr. plur. κατήγγελλον, sed κατήγγελλον D al. alig. dei : domini gig. Lucif. cum D^o. sinagogis MRSTUW, synagō D ; conuencionibus p. iudeorum DORW. syn. iud. partim in ras. scr. ΘU. abebant RT ; habentes D e cum E^o ; + secum e et E^o. autem : uero d ; etiam p ; om. e. et sec. om. gig. Lucif. iohannem S^c. in ministerio codd. (misterio D ; partim in ras. scr. U) et *vg., et in ministerium M e = εἰς διακονίαν E : ministrantem sibi (eis d) d p cum gr. D υπηρετουντα αυτοις et syr. harcl. mg. ; ministrum gig. Lucif., et υπηρετην gr. plur.**

6. et cum (quum R, quum Θ ; p W quae forsans = post) perambulassent (perhamb. C, perambulasset G*) : cum peramb. autem p, cum pertransissent autem e, cum pergressi fuissent d ; *gr. διεληθόντες δέ plur., και περιελθόντων (?) de αυτων D** huiuersam C ; totam d e. insulam D. husque C ; + ad BDKSUV⁵ S^c d. pafum DGT *gig., phaphum V, phafum A, papham O. inuenierunt D. quendam uirum (τινδ άνδρα E 36. 40) BFGKSTUVW vg. c dem. e gig. Lucif. : > uirum quendam AC@MOR Bentl. Tisch. d p et gr. NABC D min. ; > uirum mag. quendam D. magum (μάγον) : magnum errore facili BDG*KST*U*V^c (sic) p* ; om. gig. Lucif., non gr. pseudopropheta M, pseudopropheta OT, pseudopropheta DS ; falsum profeta C^o, falsum uatem p. iudeum DORW, iudaeam G*. cui nomen erat (φ δνομα) : om. erat e ; nomine p ; nomine qui uocatur d, ονοματι καλουμενον D^o. bariesu plene scriptum habent ABF@KO'RS*TV² cor. uat. *Erasm. Beza et ita legebat Bed. in textu suo (retract.), item barihesu C gig., barihu O* p* (ut uidetur) et βαριησου N 40. 96. 105 : barihu G* MS^o UW⁵ S^c c dem. p* (et p mg. 'quidam. barihen ahi. barihu'), barihu w, item uoluit Hieron. (nom. Hebr., iii. 99 ; anno 389 scr.) berieu, interpretans 'maleficum siue in malo [i. e. ηψυχῶν?]' deinde addens 'nonnulli bariesu corrupte legunt' ; Hieronymum secutus est Bed. (expos.) legens barihu ; et addens 'corrupte legitur bariesu, cum barihu id est maleficum siue in malo legi debeat credo quia nomen iesu iisdem litteris sed nota superposita scribatur. Non enim conuenit hominem flagitiosum et magum filium iesu id est saluatoris appellari' ; bariesum G* et βαριησου AD³HLP min. ; bariessus D, barihesus e, et βαριησου BCE min. ; bariessum d et βαριησου D^o, cf. bariessum Lucif. ; barshûmâ syr. pesh. (i. e. filius nominis) ; deinde + quod interpretatur paratus ΘU* (? sed erasum) dem. gig. w Par. lat. 4². 7. 11 (qui). 93. 11505² (qui) *Uindob. 1190 al. et Lucif. ; + quod interpretatur elymas e Bed. (retr.) 'in graeco habetur plus quod interp. elimas,' et ita E^o o μεθερμηνευεται ελυμασ ; uide infra u. 8 ubi ελύμασ et έτοίμος confunduntur.***

7. quum T, cum lapsu B ; om. G. sirgio T,

sergio paulo uiro prudente
 hic accersitis barnaba et paulo
 desiderabat audire uerbum dei
 8 resistebat autem illis
 elymas magus
 sic enim interpretatur
 nomen eius
 quaerens auertere proconsulem a fide.
 9 Saulus autem qui et paulus
 repletus spiritu sancto
 intuens in eum 10 dixit
 O plene omni dolo et omni
 fallacia fili diaboli
 inimice omnis iustitiae

sergio D. uiro (uero S*) prudente (-ti GOMT U d dem. s): om. O. hic (ούτος): qui gig. Lucif. accersitis A*BKSUVW vg. c dem., et accersitis A*DO (-litis) R (-itus): accitis CFGMO, ascatus p; accessit (ex accessi) T; cum accersisset e, cum aduocasset (uocasset d) d gig. Lucif.; gr. προσκαλεσάμενος (συνοκαλ. D). barnaban BKOSV d e (-bam) gfg. p* Lucif., barnabban DR; barnabae CG. paulo codd. plur. contra gr., paulum R; saulo GOU (s in ras.) vg. dem. p Bentl., saulum d e gig. Lucif. desiderabat (dissiderabant D*) = ἐπιζητήσεν: querebat gig. Lucif., requirebat e cf. xii. 19; et quiesire uoluit d (καὶ ἐζητήσεν D*). dei: domini AM.

8. resistebat ex -tibat O; -tabat d. illi R Lucif.; eis O d e; om. W. elymas (eli. BDKM O*STUVW gig. Hieron. nom. hebr. iii. 100, hely. C, heli. R c) = Ἐλύμας: etoemus Lucif., etoemas d, cum gr. ετοιμασ D* cf. I. R. Harris 'Expositor' 1902, p. 189 seq., qui confert Iosephum Anti. xx. vii. 2 ubi magus Cyprius nomine Simon commemoratur (et cod. Ambr. Ἄνομος pro Σίμωνα legit); conicit Harris ετοιμασ et αρωπος inter se confusa esse; contra Burkitt (Journ. Theol. Stud. iv. p. 127) q u. magnus V* (et μέγας H 34*). interpretatur CF@, interpretabatur d, -pretabantur W; interpretatum dicitur gig. Lucif. querens CDORSW; qui querebat gig. Lucif.; + a A* (sed oras), + autem W. hauertere C, euertere R* (corr. R*), uertere d. proconsule ABKS p*, cf. ad xix. 38. a: de e. fide: + quoniam libenter eorum audiebat (> aud. lib. eos Bed.) e Bed. (retr. 'in graeco') cum E*, + quoniam lib. aud. eos d cum gr. D* et syr. harcl. (cum*).

9. autem: uero d. om. et Lucif. inpletus d; + est p Bed. (retr.). sancto + et d e gig. et gr. DEHP al. pler. intuitus d; intendens gig. Lucif. Vig. (Uarim. 743).

10. dixit: ait gig. Lucif. Vig. plenus Lucif. (p. 254, non autem 253). omni gr.: omnis d; om. Vig. dolus d. omni sec. om. d gig. Lucif. (bis) Vig. Orig. (lat. ii. 117. 280) cum gr. D*.

non desinis subuertere
 uias domini rectas?
 11 et nunc ecce manus domini
 super te et eris caecus
 non uidens solem
 usque ad tempus
 et confestim cecidit in eum
 caligo et tenebrae
 et circumiens quaerebat
 qui ei manum daret
 12 tunc proconsul cum uidisset factum
 creditit admirans super
 doctrinam domini.
 13 Et cum a papho nauigassent

fallacia (ci in ras. U, -tia M, falcia K) = βεβήθη-γλας: falsi d; cauillatione Vig. sili codd. plur. et vg., filii A*D; filius A*C@MRT Lucif. (bis). diabuli KOU*V, zabuli D; diabole d. inimici OS; inimicus T. omnia codd. plur. (honn. C, omnes G*) et vg.: omni A*FS. iustitiae RSU, -cie W; + qui Lucif. (p. 254), dissimulans D; desines p* (Bentl.); sines S*; cessas d. subuertens e (et gr. διαστρέφω); peruertere gig. Lucif. (bis), euertere d. quas sunt rectas d, et ras oussa euθeσa D. Libero Vig. quare nis perdere uias domini cum sint rectae.

11. super (tvi): aduersus gig. -sum Lucif. cecus RSW; + et SU* gig. cor. nat. mg. solem: lucem D. husque C. et confestim (παροχρημάτε NC 61, καὶ ευθεως D) codd. vg. uett. plur., confestimque Hieron. (vii. 746), et protinus gig. Lucif.: confesti autem e et παραχρ. δέ ABEHLP etc. caecidit BCF, cecidit D, cecidit T* (+ ci T'). in (tvi): super d e gig. Lucif. tenebre ORW, -bra e. circumiens codd. plur. 7; circumiens AM@SE c. querebat CDORSW; quaerens M. qui ei manum (manus Hieron.) daret (manducaret uno uerbo V*, manu daret V*): qui se ad manum deduceret gig. Lucif.; ad manum deductores d, manusductores e; et uoluit Bentl. qui ei manum darent, graeci enim χειραγωγούς.

12. tunc proconsul eum (quum @) uidisset: tunc cum uid. proconsul d, tunc uidens proconsul e et τότε ἰδὼν δ' ἀνθρώπου gr. plur., tunc uidit proc. Vig. (Uarim. 747); uidens autem proconsul gig. Lucif., et ἰδὼν δ' ο' ανθ. D. factum: quod factum est d e Vig. (+ et), quod erat fac. gig. Lucif.; deinde + miratus est et d e cum gr. DE; et > creditit cum admiratione gig. Lucif. creditit S; + in deo d et D*, admirans (amm. BKMOS*UVW) = ἐκπλασθόμενος; stupens d gig. Lucif., stupefactus e. super (tvi); in gig. Lucif. Vig. doctrina DG@M*U*VW vg. c d dem. e gig. p Lucif. Vig. Hieron. domini: dei Vig. cum gr. C.

13. et eum (quum R, quum @) e (om. CS*T)

paulus et qui cum eo uenerant
pergen pamphiliae
iohannes autem discedens ab eis
reuersus est hierosolymam
14 illi uero pertranseunt
pergen uenerunt antiochiam
pisiidae
et ingressi synagogam die
sabbatorum sederunt
15 post lectionem autem
legis et prophetarum
miserunt principes synagogae ad eos
dicentes
uiri fratres
si quis est in uobis sermo

exhortationis ad plebem
dicite.

16 Surgens autem paulus
et manu silentium
indicens ait
uiri israhelitae et qui timetis
deum audite
17 deus plebis israhel elegit
patres nostros
et plebem exaltauit
cum essent incolae
in terra aegypti
et in brachio excelso
eduxit eos ex ea
18 et per quadraginta annorum

papho (paso T *gig.*, pofa D, phapho R, phaso AG) nauigassent (-gasset B⁰KMR⁰UVW, -garent D*) *codd.* (in *ras. scr.* R) et *vg. contra ord. graec.*: nauigantes autem a pafsa *o = gr.* ἀναχθίνας δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου, et superuenientes a papho *d.* paulus (*om.* S*) et qui cum (*om.* F*) eo: + erant A¹CDMO⁰RTW *vg. e dem. p* (> *er. cum eo*) Hieron. *Bentl.*, + uenerant O⁰; hi (*om. d e*) qui cum paulo erant (erant circa paulo *d*) *d e gig.*; *gr.* οἱ περὶ Παύλου, uenerant S* (*corr.* S¹); uenerunt D; + in *d e.* pergen; pergens BSU* et forson F*; per gentes Θ (*cf. n. 14 et uide capitula p. 18*) K. pamphiliae *codd. plur.* et pamphilie W, pamphiliae K, pamphiliae D, pamphiliae GT; pamphyliae CO *vg. Tisch.*, pamphyliae *e.* iohannis OS, iohannes *ΣΕ*, ioh⁻ D. autem: uero *d.* discedens (ἀποχωρήσας): discedens DO, descendens B*M; cum discedisset *d*; discessit . . . et *gig.* hab C. reuersus est: rediit *gig.*; + in *e.* hierosolimam MRU, hierus. DS, iheros. T, ieros. W, hierosolyma O, ierosolymam *vg.*; hierosolyma *e.*, iherosolyma C et *gr.* Ἱεροσόλυμα; hierosolymis *d.*

14. illi (isti *d*) uero (autem R *e d*): paulus (+ autem *e*) et barnabas O *e et E⁰*. pertranseunt: cum transissent *d*; + a CT *de.* pergen: a perge *e* (*Bentl.*) et *graece* ἀπὸ τῆς Πέργης; per gentes FSU*; *om.* B⁰; + pamphiliae D. uenerunt D; peruenerunt G⁰, deuenerunt *e*; + in *e.* antiochiam O (*ras. inter o et c*) R, antiochiam AOM⁰, antiochiam M⁰U⁰; hantiochia C, antiochia T; + quae est CDT *e.* psidiae KM⁰5 *cor. nat.*⁰, psidiae T, physidiae C, phisidiae B, pissidiae D, persidia W; sirie R. ingressi: cum introissent *d*; introierunt . . . et *gig.*; + in *d e gig.* synagogam MRSTUVW. diae C. sabbathorum *ΣΗ*; sabbati D; sabbato *gig.*, et D⁰ τῷ σαββατῷ. -tum sederunt *in ras. scr.* U.

15. lectionem RS. autem: *sup. lin.* C; uero

d. -nem autem *in ras. scr.* Θ. > autem lect. *e.* profetarum DOST. misserant D. pr. synagogae RTU (*in ras. longa scr.*), pr. synagoga MW (*sin.*), pr. sinagogiae S; archisynagogi *d.* illos *e.* > ad eos pr. syn. *gig.* uiri O et 16. *om.* ei *p⁰*. *om.* quis *e cum gr.* D⁰EHL P *etc.* in (*om. p*) uobis sermo *codd.* et *vg. cum gr.* *ABC min.*: > sermo (+ et intellectus *d*) in uobis *d e cum gr.* D (λ. + σοφία) ELP *al. pler.* exortationis CG⁰ MTU⁰, exortac. RS. plenem C; populum *d.* dicitae O.

16. exurgens *gig.*; cum surrexisset *d.* *om.* autem D *d.* manu silentium (-cium RS) indicens (-cans BD⁰KS) = παραδείσας τῇ χειρὶ: uoluit > silentium manu indicens *Bentl.*; mouens manum ut tacerent *gig.*, aduens manu *e*; silentium manu postulasset *d.* sit (*nyt T*): dixit *d e et gr.* εἶπεν. israhelite KMRS, israhelitae C, israhelitae D, israhelitae *vg.*, -te W, israhelitae *d e.*

17. plebis (plebi F⁰K; populi *d gig.*): + huius *d e gig.* *Bentl.*⁰ (*sed secundis curis corraxit*), cum *gr. omn. exc.* B 40. srahel C, hisrl D, israhel *vg.*, israhel *d*; *om. e cum gr.* EHL P *al.* aelegit C. *om.* nostros O⁰ (+ O⁰). > patr. nos elegit D. et plebem exaltauit (-bit T, exultaui B) = καὶ τὸν λαὸν ἐξέταυεν: > et exalt. plebem D; propter populum et exaltauit *gig.*, propter populum exaltatum *d.* et *ha ton λ. v⁰*. D⁰. cum (quum Θ) essent (-set *p*) incolae (-le RW): *propius* in peregrinatione *d e*, *graece enim* ἐν τῇ παροικίᾳ. in *pr. om. e⁰*. aegypti DRTU, egypti M, egypti SW; + in manu forti SU. in *sec.*: *om.* STUW *Bentl.*; cum *d e gig.*, et *gr. μετά.* brachio (brachio O⁰, brachio C); manu *gig.* exoelso (aexa C, excelsa *gig.*; alto *d*) = ἐψηλοῦ ut *Exod.* vi. 6, Ps. cxxxvi (cxxxv). 12: extento A, *cf. Deut.* v. 15, vii. 19, ix. 29. eduxit (*acd.* C) eos ex (de *e*) ea (ipsa *d*): *om.* O.

18. per (*om. p⁰*) quadraginta (-xl. DFUW)

- tempus mores eorum
sustinuit in deserto
¹⁹ et destruens gentes septem
in terra chanaan
sorte distribuit eis
terram eorum
²⁰ quasi post quadringentos
et quinquaginta annos
et post haec dedit iudices
usque ad samuhel prophetam
²¹ et exinde postulauerunt
regem
et dedit illis deus saul filium
eis uirum de tribu beniamin

- annis quadraginta
²² et amoto illo
suscitauit illis dauid regem
cui et testimonium
perhibens dixit
inueni dauid filium iesse
uirum secundum cor
meum qui faciet omnes
uoluntates meas
²³ huius deus ex semine secundum
promissionem eduxit israhel
saluatorem iesum
²⁴ praedicante iohanne ante
faciem aduentus eius

annorum tempus = τεσσαρακονταετη χρόνον :
annis .XL. d et D^o ετη μ. mores eorum sus-
tinuit (susten. OS^o) = ἐτροφοφόρησεν NBC²DHLP
al. plu. cf. Deut. i. 31 cod. Vat.^o : aluit eos gig., ac
si nutrix aluit eos d, nutruuit eos e = ἐτροφοφόρησεν
AC^oE min. et Deut. i. 31 cod. Alex. etc., et ita
citat Deut. i. 31 Lucif. (p. 73 ed. Hartel) sicut quis
foueat homo filium suum. deserto D; solitudine
d. > in dea. mor. eorum sust. e.

19. et destruens (dis. DS, dex. C) gentes
(reges CT) septem (.VIII. DFW; > septem
gentes gig.); et sublatisque gentibus septe d.
chanaan S, channan D, canaan T, chanaan d;
> in terra chanaan septem e cum E^o Bed. ('in
graeco'); deinde + et W. sorte distribuit eis
(κατακληρονόμησεν αὐτοῖς, sed om. αὐτοῖς NBD
min.). sor. dis. illis in possessionem gig.; possi-
dere eos fecit d. terras C. eorum (illorum
gig.); allopholorum d cum D^o syr. harel.
(cum^o).

20. quasi post (et quasi uoluit Bentl.) quad-
ringentos (-ingentos M^o, -agentos M^o, -ingentos S,
-ingentos R, -agentos O, -ccccos D, -cccc. F; quad-
ringentis uoluit Bentl.) et (om. D) quinquaginta
(.L. DFW; quadragenta Iux.^o; triginta T, et
.XXX. M forsan ex Exodo xii. 40 et Galat. iii. 17
male intellectis) annos (annis Bentl.) codd. vg. e
dem. p. Bed. (expos.) = ὡς ἔτεσιν τετρακοσίου καὶ
πεντήκοντα NABC min.; et per annos quadr.
quinquag. gig., et quasi annis -cccc. et .L. d, et
καὶ εἰς ἑτάσιν -ἑ. καὶ -ἑ. D^o; > et post haec quasi
annis (-noa Bed.) quadringentis (-tos Bed.) et quinq.
e Bed. (retr. 'in graeco') et καὶ μετὰ ταῦτα ὡς
ἔτεσιν τετρ. καὶ πεντ. D^oEHLP al. pler. et (om.
p. Bentl.^o, deinde corruxit) post haec (hec SW);
om. d. gig.; e uide supra. dedit : + illis CT gig.,
+ eis e Bed. (retr.) cum E^o. om. ad W e.
samuel DGS^oT vg. e d p^o, samul S^o; samuelem
C^oR, samuelem O p^o, profetam DGOST.

21. om. et pr. D e. postulauerunt: ul sup.

lin. D; petierunt d. illis (eis D e d): om; B. deus
in ras. scr. U: om. DGOR^oSW^oW gig. (non
cer. nat. neque cod. caraf.) cum gr. min. satis mult.
> deus illis Bed. (expos.). saul (sahul C):
saulem SU (in ras. scr.). ois (Kels uel Kls): in
ras. scr. ΘM; chus COR^oTU (et superscr. h cor.)
p. de (ex d) tribu: om. gig. beniam R; + in
C^o. .XL. DFSVW.

22. amoto DRS; remoto d. eo d. susci-
tauit (ἤγειρεν): it pr. in ras. S; excitauit d.
illis: in ras. scr. U; eis D d e; + deus gig.
> dau. eis d cum gr. NABD. in regem D d e
(Bentl.) et gr. εἰς βασιλεία. et sec.: etiam d gig;
om. (contra graecum) DMO vg. (non cod. caraf.)
p. testimonium perhibens (peribens CRT)
dixit: > dix. test. perhibens e gig. (reddens);
dixit testimonio d; gr. εἶπεν μαρτυρήσας. iesae
GO^oH^oS d, fuisse p^o; gesse T; isaar Hieron. (nom.
hebr. iii. 101). om. lapsu uirum . . . qui e.
faciet (ποιήσει): faciat FR^o p; facit G^oR^oSU^o.
om. omnes D. uoluntates CRT p^o.

23. om. deus R^o. ex semine C. > ex semine
deus gig. > deus autem a semine huius d cum
D^o. promissionem (ἐπαγγελίαν): repromis-
sionem G^o; promissum gig.; pollicitationem d;
deinde + suam SU gig. (suum); + deus R. eduxit
= ἤγαγεν plur., cf. adduxit e Aug. (vi. 140):
suscitauit CT (-bit) gig., resurrexit d, et ἤγειρεν
CD min.; deinde + ipsi d, + plebi C (-ni) T (-bis^o)
gig. israhel C, israhel D, israel vg., israhel d e;
israheli RT; gr. τῷ Ἰσραὴλ, cf. Ioh. i. 31. salua-
torem: salutarem gig., item gr. HL al. 50
habent σατηραν pro σατηρα ἰν. hiesum e.

24. predicante BDKMORW; propredicante e,
cum prius praedicasset d; gr. enim προσηρψάμενος.
ioanne SC; iohannes d e^o (-nem e^o). aduentus
(s sup. lin. T) = εἰσόδου: ingressiois d; om. e
dem. eius + per gig. bapismus DU, pabt. S;
baptisma d. poen. CDU vg., pen. O, penitenciae
S, penitencie R; paenitentiam B. populo: plebi

baptismum paenitentiae
 omni populo israhel
 25 cum impleret autem iohannes cursum
 suum dicebat
 quem me arbitramini esse?
 non sum ego
 sed ecce uenit post me
 cuius non sum dignus
 calciamenta pedum
 soluere.
 26 Uiri fratres filii generis
 abraham et qui in uobis
 timent deum
 uobis uerbum salutis
 huius missum est

27 qui enim habitabant hierusalem et
 principes eius
 hunc ignorantes et uoces
 prophetarum quae per
 omne sabbatum leguntur
 iudicantes impleuerunt
 28 et nullam causam mortis
 inuenientes in eum
 petierunt a pilato ut interficerent eum
 29 cumque consummassent
 omnia quae de eo scripta erant
 deponentes eum de ligno
 posuerunt in monumento
 30 deus uero suscitauit eum
 a mortuis tertia die

D e. srahel CD *vg.*; d e ut 23; + et remissionem peccatorum w.

25. cum (qum R, quum Θ) impleret (impl. CO) autem (*bis scr.* S*): > cum autem impleret B e, et *ōs* δὲ ἐπλήρω gr.; et dum impleret d *gig.* iohannis OS, iohannes S^U; om. 5. > cursum ioh. d. om. suum B d e p cum *graeco.* quem (τίνα CDEHLP *etc.*): uoluit quid *Bentl.* (τὶ NAB 61). > cum impleretur cursus iohannes dic. *Auct. de prom. col. 171.* arbitrami S* (+ ni S'); suspicamini d e *gig.* *Auct. prom.*; gr. ἰσχυροῦσθε. > susp. me d. ego: om. F; + christus CDOT e *gig.* *Bed. (retr. 'in graeco')* cum gr. E al. *pauc.* set R. ueniet d². > post me ecce uen. W. calciamenta *vg.*; calciamentum O d e (-tu) *gig.* (*Bentl.*). de pedibus *gig.*; + eius cor. *uat.* > pedum calc. W. *libere Auct. de prom.* de cuius ped. non sum dig. solu. corrigiam calciamentorum eius.

26. fili O. generis: + *ras. parua* U. abraham SU e, -he W, -chae D. et: + dei SU, + dei et c w. et qui: quique *gig.* in uobis: inter uos *gig.*; in nobis d cum gr. AD 61. timet R; timentes d, sunt timentes e. deum: dominum BD p t; + etiam *dem.*; + audite e *Bed. (retr. 'in graeco')* cumi E^r. uobis *sec.* = ὑμῖν CEHLP *etc.*: nobis d et ἡμῖν NABD *min.* om. huius S t cum gr. C *min.* misum O.

27. habitant CDORW c *dem.* t; habitabat d; + in d cum gr. *plur.* (*exc.* CE *min.*). iherus. CT e t, ierus. *vg.* principibus S*. eius (*αυτησ* D*): eorum (*Bentl.*) e cum gr. *rell.* hunc (*om.* S*) ignorantes = τοῦτον ἀγνοήσαντες: h. christum ignor. D, h. iesum ignor. *cor. uat.**, et > h. ignor. iesum SU *alb.*; non intelligentes d (D^r non *liquet.*) et *sec.* om. d et D^r*, uoces (*φωνάς*): scripturas d e et γραφάς D*E. profetarum DOST. que R; qui SU*. omne *codd. plur.* (omni S, homne C) et *vg.* et *dem.* *gig.* p: omnem AΘK

c d e; omnes t. sabbathum S^U; sabbatos t. iudicantes: et cum indicassent d. impleuerunt (impliu. S*, impleu. FO, impleb. T) = ἐπλήρωσαν: reprobauerunt p, respuerunt t; inpulluerunt D* (*corr. mg.*).

28. et + cum *gig.* ulla W. causam D. inuenissent *gig.*, inuenerunt S; inuenta est d. in eum *codd. longe plur.*: in eo MR¹U¹W *vg.* *Tisch.* c d *gig.*, et *ev avro* D; om. e (*Bentl.*) cum *graec. rell.* petierunt W; postulauerunt *gig.* a pylato CO; pilatum e cum *graeco.* pro pet. a pilato habet d indicantes autem eum tradiderunt pilato cum D^r*, ut interficerent (-rint S; -ret *dem.*) eum; ut interficeretur d *gig.* (*Bentl.*), et gr. ἀναπεθῆναι αὐτόν (*sed ἴνα εἰς ἀναίρεσιν* D*); interficere eum e.

29. cumque (quumque Θ; cum autem e) consummassent (n *pr. sup. lin.* O; consummass. RS): et consummasserunt d *gig.* que O. eo: e ex t Θ, illo d *gig.*, ipso c. scripta (-bta FGT) erant *codd. et vg.* (> erant *scr.* + et *gig.*): scripta sunt A¹ d; scripta tantum A*; + petierunt pilatum hunc crucifigi et impetraverunt iterum et d cum D^r ητροντο τον πειλατον τουτον μεν σταυρωσαι και επιτυχοντες παλιν και cf. *syr. harcl. mg.* postquam crucifixus esset pet. a pil. ut de ligno detraherent eum impetraverunt et detrahentes eum posuerunt *etc.* deponentes: deposuerunt d. eum: om. d e *gig.* (*Bentl.*) cum *graeco.* ligno: -cruce e et E^r *syr. pesh.*; + et d et D^r. posuerunt + eum D⁵S^U c non gr. neque *cor. uat.** monumentum M.

30. deus uero (autem 5 e) suscitauit (susceit. S) eum (illum R, et > illum *susc.* e cum E^r) a mortuis: quem deus (+ uero d) suscitauit (*excitauit* d) d *gig.* cum D^r. tertia (-cia RVW; nulli-tio, cf. ad vii. 8) die ABG²KMORVW *vg.* c *dem.* (> die tert.) t contra gr.: om. CDFG*ΘSTU d e *gig.* p *Bentl.* et gr.

- 31 qui uisus est per dies multos
his qui simul ascenderant
cum eo de galilaea in hierusalem
qui usque nunc sunt testes
eius ad plebem
- 32 et nos uobis adnuntiamus ea quae
ad patres nostros
repromissio facta est
- 33 quoniam hanc deus adimpleuit
filiis nostris resuscitans iesum
sicut et in psalmo secundo
scriptum est

- filius meus es tu ego hodie
genui te
- 34 quod autem suscitauerit
eum a mortuis
amplius iam non reuersurum
in corruptionem ita dixit
quia dabo uobis sancta dauid
fidelia
- 35 ideoque et alias dicit
non dabis sanctum tuum uidere
corruptionem
- 36 dauid enim sua generatione

31. *Inc. uers. qui uisus cum Stephano* 1555, $\mathfrak{M}$ Tisch. T. G. 8, W. H.; *inc. qui simul* $\mathfrak{C}$. qui *pr.*: hic qui *d*, hic *e*, et *avros* $\mathfrak{D}^w$ *pro* $\mathfrak{D}$ s; + et $\mathfrak{C}$ T. *missus est* $\mathfrak{D}$; apparuit *e*. per dies multos (-tas $\mathfrak{D}$, aliquot *gig.*, plures *e*) = $\epsilon\tau\iota$ $\eta\mu\epsilon\rho\varsigma$ $\pi\lambda\epsilon\iota\omega\varsigma$: *om.* hic *d* et $\mathfrak{D}^w$ (*sed uide infra*). his $\mathfrak{W}$; ab his *gig.* *om.* simul *e*. ascenderant $\mathfrak{C}$; ascenderunt $\mathfrak{D}$ *d* *t*; aderant $\mathfrak{W}$. cum eo: *om.* *gig.*; + *ras.* *parua* $\mathfrak{T}$. $\mathfrak{d}\epsilon$: α $\mathfrak{O}$ *d* *e* *gig* galilea $\mathfrak{C}\mathfrak{D}\mathfrak{M}\mathfrak{O}\mathfrak{R}\mathfrak{S}\mathfrak{U}\mathfrak{W}$. > de gal. cum eo $\mathfrak{M}$. *om.* in *gig.* hierusalem $\mathfrak{C}$ *t*, ierus. *vg.*; + in diebus pluribus *d* cum $\mathfrak{D}^w$. usque (hisque $\mathfrak{C}$) nunc = $\alpha\chi\mu$ *vuv* $\mathfrak{D}$: *om.* usque *gig.* *Benl.*⁶ (*sed secundis xpi correxit*), et *vuv* tantum $\mathfrak{K}\mathfrak{A}\mathfrak{C}$ *min.*; *plana* *om.* e cum *gr.* $\mathfrak{B}\mathfrak{E}\mathfrak{H}\mathfrak{L}\mathfrak{P}$ *al. plur.* sunt *sup. lin.* $\mathfrak{T}$. *om.* eius $\mathfrak{S}$ cum *gr.* $\mathfrak{H}$. plebem $\mathfrak{C}$; populum *d*.

32. uobis: uos *d*. adnuntiamus (*adnunc.* $\mathfrak{S}$, annunt. $\mathfrak{B}\mathfrak{K}\mathfrak{V}\mathfrak{S}$ $\mathfrak{M}$, annunc. $\mathfrak{R}\mathfrak{W}\mathfrak{S}\mathfrak{C}$): euangelizamus *d* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$. (*ps.* 2, col. 27. 42) et *gr.* $\epsilon\upsilon\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\iota\zeta\omicron\mu\epsilon\theta\alpha$. $\mathfrak{S}\mathfrak{A}$ $\mathfrak{A}^{\circ}\mathfrak{B}\mathfrak{C}\mathfrak{F}\mathfrak{O}\mathfrak{K}\mathfrak{O}\mathfrak{R}\mathfrak{S}\mathfrak{T}$ $\mathfrak{t}$: eam $\mathfrak{A}^{\circ}\mathfrak{D}\mathfrak{G}\mathfrak{M}\mathfrak{U}$ $\mathfrak{V}\mathfrak{W}$ *vg.* *Benl.* Tisch. *e* *d* *dem.* $\mathfrak{a}$ $\mathfrak{p}$ (*e* $\mathfrak{a}$ *sed* in *ras.* *scr.*); *om.* *gig.* (*uide infra*) *Ambr.* (*fid.* 5, c. 1). que $\mathfrak{R}\mathfrak{T}$. *om.* ad *d*. *om.* uoluit nostros *Benl.* cum *gr.* (*exc.* $\mathfrak{D}\mathfrak{E}$ *min.*). repromissio (*s* *pr.* *sup. lin.* $\mathfrak{G}$; re |||| *pr.* $\mathfrak{S}$; repromissionem $\mathfrak{D}\mathfrak{M}^{\circ}\mathfrak{O}$ $\mathfrak{e}$, -ne $\mathfrak{e}$) facta est = $\epsilon\pi\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\iota\alpha\upsilon$ $\gamma\epsilon\pi\omicron\mu\iota\sigma\eta\eta\upsilon$: > factam pollicitationem *d* et > $\gamma\epsilon\upsilon$. $\epsilon\pi\alpha\gamma\gamma\epsilon\lambda\iota\alpha\upsilon$ $\mathfrak{D}^w$. > promissum quod ad *p.* nostr. factum est *gig.*

33. *Inc. uers. quoniam Stephanus* 1555 $\mathfrak{M}\mathfrak{C}$: *inc.* sicut Tisch. T. G. 8, W. H. quoniam: quis *d*. hunc $\mathfrak{t}$; hoc *gig.*; *om.* $\mathfrak{R}$. > deus hoc *gig.*, > deus hanc *Bed.* (*retr.* 'in graeco'). adimpleuit $\mathfrak{C}\mathfrak{D}\mathfrak{F}$; impleuit $\mathfrak{T}$ *gig.*; repleuit *e*, expleuit $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$. *bis.* nostris *codd.* plur. $\mathfrak{M}\mathfrak{C}$ *e* *d* *dem.* $\mathfrak{t}$ *Ambr.* *codd.* (*fid.* 5, c. 1) $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$. *codd.*, *Bed.* (*expos.*; *retr.* *uide infra*) et *gr.* $\mathfrak{N}\mathfrak{A}\mathfrak{B}\mathfrak{C}^{\circ}\mathfrak{D}$: uestris (*sine* *auct.* *graeca*) $\mathfrak{C}\mathfrak{T}\mathfrak{S}\mathfrak{S}$ $\mathfrak{p}$ (*partim* in *ras.* *scr.*) $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$. *codd.*; eorum nobis *e* cum *gr.* $\mathfrak{C}^{\circ}\mathfrak{E}\mathfrak{H}\mathfrak{L}\mathfrak{P}$ *min.*; eorum *gig.* *Ambr.* *codd.* (illorum), *Bed.* (*retr.* 'in graeco consequentius legitur quoniam deus hanc adimpleuit filius eorum: ea quae ad patres nostros repromissio facta est quoniam deus hanc adimpleuit filius nostris'). resuscitans $\mathfrak{S}$; suscitans

D *gig.* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$., suscitauit *d*; + nobis $\mathfrak{G}^1$ (*cf. a supra*). iesum (ihesum $\mathfrak{C}$, hiesum *e*, ihesus $\mathfrak{t}$): + christum dominum nostrum $\mathfrak{S}\mathfrak{U}$; dominum iesum christum *d* *Ambr.* cum $\mathfrak{D}^w$; dominum nostrum iesum $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$.; cum a mortuis *gig.* cum *gr.* $\mathfrak{A}$. $\mathfrak{e}\mathfrak{t}$: *om.* $\mathfrak{G}\mathfrak{R}\mathfrak{T}$ *gig.* $\mathfrak{p}$ $\mathfrak{t}$ $\mathfrak{w}$ *codd.* ap *Bed.* (*expos.*) *Ambr.* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$. (*codd.*); enim *d* cum $\mathfrak{D}^w$. psalmo secundo (- $\mathfrak{X}\mathfrak{I}$. $\mathfrak{D}$) *codd.* *vg.* *uett.* plur. cum *gr.* plur.: primo psalmo *d* *gig.* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$. (*ps.* 2, *diserta*; *ipso* *lectionem* secundo *errori* *scribentium* *tribuit*) *ps.* *Hieron.* (vii. *App.* 1-3) *Bed.* (*expos.* 'quidam codices habent sicut in primo ps. scr. est') cum *gr.* $\mathfrak{D}$ et *Iust.* *Orig.* *Tert.* *Eus.* *Apoll.*, *Cypr.* *Test.* i. 13 ubi uerba quare fremuerunt gentes in *codd.* bonis (*LV*) psalmo primo tribuuntur, *cf. Test.* ii. 8. 29, iii. 66, 112; primo *editit* *Erasmus* *sed* *testatus* *est* *codd.* quosdam *lati.* *legere* in psalmo sine numero, ut *gr.* 46° *uid.*, teste *Tisch.*, *cf. Luc.* *Brug.* 'Notat. in S. Biblia' p. 393; *uide* *Tisch.* T. G. 8, et *W. H.* in *loc.* scribitum $\mathfrak{F}\mathfrak{G}$. > scr. est in ps. secundo *Ambr.*; uoluit > in ps. scr. est secundo *Benl.*, cum *gr.* $\mathfrak{N}\mathfrak{A}\mathfrak{B}\mathfrak{C}$ *min.* hodie $\mathfrak{C}$. $\mathfrak{t}\mathfrak{o}$ + postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae $\mathfrak{D}$ *d* cum *gr.* $\mathfrak{D}$ et *syr.* *harcl.* *mg.*

34. quod ($\mathfrak{D}\mathfrak{r}\mathfrak{t}$), *cf.* quoniam *e*: cum $\mathfrak{D}$ *gig.* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$., quando *d*, et ore $\mathfrak{D}^w$. *om.* autem *d* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$. suscitauerit (resuscit. $\mathfrak{U}$ $\mathfrak{t}$, resuscet. $\mathfrak{S}$) *codd.* longa plur.: suscitauit $\mathfrak{T}$ (-*bit*) $\mathfrak{W}$ *vg.* (*non* *cod.* *caraf.*, *neque* *cor.* *uul.*) *d* *gig.* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$., resuscitauit *e*; *gr.* $\delta\upsilon\iota\omicron\tau\eta\sigma\epsilon\upsilon\upsilon$. eum: *om.* $\mathfrak{S}$; + deus *e* cum *gr.* $\mathfrak{E}$ 68 *syr.* *pesk.* amplius: *om.* *d* *gig.*; + ad eum *t*. iam: *om.* $\mathfrak{W}$ $\mathfrak{t}$ $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$.; + postea eum *e*, et + $\alpha\beta\rho\upsilon\upsilon$ $\mathfrak{E}$ *min.* *pauc.* > non ampl. iam postea eum $\mathfrak{e}$. regressurum $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$.; rediturum *d* *gig.* corruptionem $\mathfrak{D}$, corrupcionem $\mathfrak{R}\mathfrak{S}$; intentum *d* *gig.* $\mathfrak{H}\mathfrak{il}$.; *gr.* $\delta\iota\alpha\phi\theta\rho\pi\iota\upsilon\upsilon$. dicit *d*. *om.* quia $\mathfrak{S}$. dauid (-ult $\mathfrak{O}$); *om.* $\mathfrak{S}^{\circ}$. > fidelia dauid $\mathfrak{D}\mathfrak{S}^{\circ}\mathfrak{U}$.

35. ideoque in *ras.* $\mathfrak{G}$; propter nos *e*. alias = $\epsilon\pi\epsilon\pi\omega\sigma$ $\mathfrak{D}$, *cf.* alius $\mathfrak{O}$, alibi $\mathfrak{W}$ $\mathfrak{t}$ *cor.* *uul.* *mg.*: in alio *e* et *gr.* plur. $\delta\upsilon$ $\epsilon\tau\epsilon\rho\omega$; alius $\mathfrak{D}$, alia *d*, alia scriptura $\mathfrak{O}$ *dem.* dixit *e*. corruptionem $\mathfrak{D}$, corrupcionem $\mathfrak{R}\mathfrak{S}$.

36. dauid $\mathfrak{O}$. enim = $\gamma\acute{\alpha}\rho$ $\mathfrak{D}$ 25: siquidem *gig.*

cum administrasset
uoluntati dei
dormiuit et adpositus est
ad patres suos
et uidit corruptionem
³⁷ quem uero deus suscitauit
non uidit corruptionem
³⁸ notum igitur sit uobis
uiri fratres
quia per hunc uobis remissio
peccatorum adnuntiatur
ab omnibus quibus non potuistis in
lege mosi iustificari
³⁹ in hoc omnis qui credit
iustificatur

⁴⁰ uidete ergo ne superueniat uobis
quod dictum est in prophetis
⁴¹ Uidete contemtores et admiramini et
disperdimini
quia opus operor ego
in diebus uestris
opus quod non credetis
si quis enarrauerit uobis.
⁴² Exeuntibus autem illis
rogabant ut sequenti sabbato
loquerentur sibi uerba haec
⁴³ cumque dimissa esset
synagoga
secuti sunt multi iudaeorum
et colentium aduenarum

quidem enim *e*, et $\mu\epsilon\nu\ \gamma\acute{\alpha}\rho$ *gr.* plur.; *om.* U; *deinde* + in CKRVW *vg.* *c dem.* sua (suae D) *generatione* (-ni D, *geⁿracione* S; *progenie d*) = $\text{Idiq}\ \gamma\epsilon\upsilon\epsilon\acute{\iota}$: sanguine R* (*corr.* R²). *cum* (qum R, quum Θ) *administrasset* ($\delta\upsilon\pi\pi\epsilon\rho\eta\sigma\alpha\varsigma$) *codd.* (amm. BKSUV, administrasset D, amministrent W *ut uisur*) *et vg.*: cum ministrasset *d e gig.* uoluptati C; uoluntate *d gig. t.* -tem FR. dei: domini *p.* > dei uol. *e*, > deo uoluntate *d.* *Disting.* administrasset, uoluntati Dei dormiuit: *et vg.* dormiuit B, dormit S*; dormitionem accepit *gig.* appositus BKRSUVW *vg. Tisch.* corruptionem RS, corrupt DT*; *et 37.*

37. *om. uers.* Θ S*W. uero: autem *d e gig.* suscitabit T; > susc. deus D; *deinde* + a mortuis $\text{55}\text{C}$ *cor. uat.* t.* sine auct. *gr.* non in ras. S^c.
38. igitur sit *codd. plur. et vg.*, *et ergo* sit *d e Aug.* (x. 28): > sit igitur BM, > sit itaque *gig.* *om. uiri t.* quia: quoniam *Aug.* hunc: iesum *gig.*; hunc iesum D Θ ; *deinde* + poenitentia D. uobis *sec.*: nobis O; > uobis per hunc *Aug.*; + et D. remissio O. peccatorum: + et poenitentia *syr. harcl. (cum*)*. annunt. BKV $\text{5}\text{A}$, adnunc. S, annunc. RW $\text{5}\text{C}$; + et CT $\text{5}\text{C}$ *e gig.*, *cum gr.* BC³ELP *al. plur.*; + et poenitentia *d et D^o*. ab omnibus: *om. S**; + peccatis *cor. uat.**; + in T. quibus: *om. F*S.* moysi BCD Θ KMOT UV *vg. Tisch.*, moysi RW, moyse S. iustificare S*.

39. *Disting.* iustificari, in hoc *etc.* $\text{55}\text{C}$ *cod. caraf.* hoc: hunc D; isto *d*; + enim *d dem. et* + *ovv D^o*; + iesum D. omnes S. qui credit: credens *Aug.* iustificat^r S; iustificabitur *t*; + ad [deum] *d et* + $\text{παπα}\ \theta\omega$ D^o (137); + in domino *t.*

40. *om. uersum* W. uidite S*. ergo: itaque *gig.* superueniet D. uobis ($\text{ἐφ'}\ \upsilon\mu\acute{\iota}\varsigma$ ACEILP *al. pler.*) *cum* BDFGKRSUV *vg. dem.*, *et* in uos Θ O *e gig.*, *cf.* > super uos ueniat *p*: *om.* ACMT *Tisch.*

d et gr. NBD min. quod (+supra *cor. uat.**) dict. est: quodcumque D. in profetis DGO; per prophetas U, per profetas S^c, per profetis S*.

41. uidete: uidentes W; audite *e Bed.* (*retr.* 'in *graeco*') *cum E^o*; + ergo T. *contemt.* AFOT: contempt. *codd. rell. et vg. Tisch.* et admiramini (amm. BKOVW; miramini D): *om. S**; *deinde* + respicite *e Bed.* *cum gr.* E *min.*, *ex Hab.* i. 5 (LXX). et disperdimini (-emini DKV) = $\text{καὶ}\ \delta\alpha\pi\alpha\iota\sigma\theta\eta\tau\epsilon$: et dispergimini *c*; et exterminamini *d gig.*; *om. p.* quia Θ * (*d expunct.*) hop. *semper* C. operor ego (*om. ego* S): > ego operor *dem. e gig. cum gr.* CEILP *etc. om.* opus *sec. d e gig. p cum gr.* DELP *al.* quod bis *scr. S**. non credetis ($\text{οὐ}\ \mu\eta\ \mu\alpha\tau\epsilon\upsilon\sigma\theta\eta\tau\epsilon$) *cum* AG^oKRTVW $\text{5}\text{A}\text{5}\text{C}$ *c dem. gig.*: non creditis BCD (-idis) FG^o Θ MSU 5 *d e p.* non credidistis O. enarrauerit (enarrab. T, enarrau. R, henarrau. C): narrauerit S *gig.*; exposuerit *d.* uobis: + et tacerunt *d cum D^o* *et syr. harcl. (cum*)*.

42. exeuntibus (progredientibus *d*) autem (uero *d*) illis (eis *d e gig.*) = $\text{ἐξιόντων}\ \delta\epsilon\ \alpha\upsilon\tau\omega\upsilon\varsigma$: et quidam exeuntibus S*; et quidam ex illis S². rogabant *om. e et E^o*. ut: *om. d e*; + alio *cor. uat.** in sequenti *d e, gr. enim* eis $\text{τὸ}\ \mu\epsilon\tau\alpha\acute{\epsilon}\theta\ \sigma\alpha\beta\beta.$ ($\text{ἐξ}\ \eta\sigma\ \sigma\alpha\beta\beta.$ D); *sequitur* ras. γ *litt. G.* sabbatho $\text{5}\text{A}$. loqueretur F; loqui *e, narrari d.* sibi: *om.* O; eis *gig.* hec W; ista *e.* > haec uerba *d.*

43. cumque (cum W, quumque Θ) dimissa (*dem. S**) esset (est O): dimissa autem *e gig.*, et dimissa *d.* sinagoga DRSTU*W. sequi T, sequi Θ . iudeorum DMORW. colentium (*om.* um S*; colendum R*, colosencium R²) = $\text{τῶν}\ \sigma\epsilon\beta\omicron\mu\acute{\epsilon}\nu\omega\upsilon\varsigma$: + deum DU $\text{5}\text{5}$ *dem. e cor. uat.** *Bed.* (*expos.* 'in *graeco*'), *cum E^o* *syr. pesh. et harcl.*; *deinde* + et D. aduenarum (*partim in* ras. T; aduenarum D) = προσηλύτων , *cf. ad vi. 5*: prozelytorum *d.* barnabban DR, barnabam *vg.*

paulum et barnaban
qui loquentes suadebant eis
ut permanerent
in gratia dei.
44 Sequenti uero sabbato
paene uniuersa ciuitas
conuenit audire
uerbum domini
45 uidentes autem turbas
iudaei repleti sunt zelo
et contradicebant his
quae a paulo dicebantur

blasphemantes
46 tunc constanter
paulus et barnabas
dixerunt
uobis oportebat primum
loqui uerbum dei
sed quoniam repellitis illud
et indignos uos iudicastis
aeternae uitae
ecce conuertimur
ad gentes
47 sic enim praecepit

(-bā 5) *d. s.* loquentes (ad loq. *e*): + ad eos R *e* Benth., + cum illis *d* *gig.*, et + αὐτοῖς NABCDI *min.* suadebant: persuadentes *d.* eos *e*; *om.* *gig.* ut permanerent (-ent *in ras.* U): permanere *d.* in gratia S; gratiam *s.* dei: domini *gig.*; + factum est autem per uniuersam ciuitatem diffamari uerbum *Θ* Par. lat. 202. 341°. 342. 343. 11932. 16162 *e* *ω* *tepl.* *Bed.* (*restr.* "in graeco") cum *h^o* *εγενετο* δε κατα πασαν πολιν φημισθησαι τον λογον; et + factum est aut. per omnem ciu. transire uerbum domini *d* cum *D^o* *εγεν.* δε καθ ολησ τησ πολ. διελθειν τον λ. του θεου *et* *tyr.* *harcl.* *mg.* (*om.* *v.* *θεου*).

44. *om.* *uers.* S^o. uero: autem *d* *gig.* sab-batho 5^h. *pneno* CFG^oKU, et *pneno* *codd.* *tell.* et *vg.*: fere *o* *gig.* uniuersa (hun. C) = *πᾶσα*, *cf.* *omnis* *gig.*: tota *d* *et* *ολη* *D^o*, conuenit: collecta est *d.* uerbum domini *codd.* *longe* *plur.* Benth. = *gr.* NAB^o *min.*: uerbum dei W *vg.* *cor.* *uat.* *dem.* *e* *et* *gr.* B^oCELP *etc.*: paulum | multum uerbum faciens de domino *d* cum *D^o* paulou | πολιν τε λογον ποιησαμενου περι του κ^υ.

45. uidentes autem (ιδόντες δέ): et cum uidissent *d.* και ιδόντες D. turbas (τους ὄχλους): turbam *d* *et* το πληθος D. iudei DORW. > iudaei tur. *d* *e* *gig.* (Benth.) cum *ord.* *graeco.* zelo: aculatione *d* *s.* contradicebant R^o. his (his OW) = τοῖς: uerbis *gig.*, uerbis his *s.* sermonibus *d.* et + λόγους τοῖς D (*om.* τοῖς) E 14° *syrr.* *pesk.* que MS. *om.* *a* *e*^o; *om.* *a* paulo *p.* dicebantur: + contradicentes et (hac *p^o*) *d* *p^o*, + resistentes et (*ac* *e*) *s* *gig.*; + ἀντιλέγοντες και DIP *min.* *syrr.* *harcl.*, + ἐναντιούμενοι και E 14°. blasphem. DΓ, blasphem. M.

46. tunc constanter: adhibita uero fiducia *d*; *gr.* παρησιασάμενοι (-νός D 105) τε NABCD *min.*, *παρρ.* δέ EILP *al.* *pler.* dixerunt T; + ad eos *d* *et* *D^o*. uobis + quidem Hieron. (iv. 363. 683, v. 29). oportebat O^o, oportebat C; oportuit Tert. (*de fug.* 6) Aug. (iii. 2. 923) Auct. *de prom.* (col. 149), oportuerat Cypr. (*Test.* I. 21) Hieron. (v. 29); erat necessarium *s.* primum *gig.*, in primis Tert., primo Auct. *de prom.*; > primum oport. R^o Cypr. Aug.

(iii. 2. 923) Auct. *de prom.* (primo oport.), *cf.* *παρρ.* ην (*sine* *ἀναγκ.*) *D^o*. *om.* primum Hieron. (iv. 683, v. 29) cum *gr.* 100 Orig. (*ter*) Bas. Cyr. > oport. quidem uobis primum Hieron. (i. 200). loqui *codd.* *vg.* *uelt.* et annunciare Hieron. (i. 200): indicari Cypr., adnuntiari Auct. *de prom.*, praedicari Hieron. (iv. 499. 683, v. 29) Aug. (iii. 2. 923) *et* *gr.* λαληθήναι; deinde + in iudea *p^o*. uerbum: sermonem Tert. Hieron. (iv. 499). dei: domini *d* Cypr.; *om.* Hieron. (iv. 499) Aug. (iii. 2. 923). > uerbum dei loqui T, > sermonem dei tradi Tert. sed (set R) quoniam (quia *d* *gig.* Cypr. Hieron. iv. 683, v. 29): > quoniam autem Hieron. (i. 200, iv. 499). repellitis (δοσθαίσθε) cum CFG^oKS (-etis) TUVW *vg.* *cor.* *uat.* *e* *dem.* *e*: repellistis BDR^o, replestis O; repulistis (repp. AM^o *gig.* Benth.) AMR^o *d* *gig.* *p* *ω* Benth. *et* Tert. Hieron. (*quater*) Aug. (ix. 358), expulstis Cypr. Auct. *de prom.* illat GS, illum *e*; illos D. *om.* *rep.* illud *et* Hieron. (iv. 683) Aug. (iii. 2. 923). indignos: + *ras.* *uini* *lit.* T; non dignos *d*; *patres* *uide* *infra* nos ipsos *e* (*cum* *Er*); eos *d*. iudicastis (*npriare* D^o) BCD^oFG^oMORU^o *d* *gig.* *p* Cypr. Hieron. (*quinquies*) Aug. (*bis*) Auct. *de prom.*, deiudicastis A: indicatis (*npriare* *plur.*) *Θ*^oKSTVW^oΞ^oΞ^o *cor.* *uat.* *e* *dem.* *e*. > iud. eos *d* cum *ord.* *gr.* (*exc.* E). aeternae (-ne OR) uitae (-te MR): > uitae aeternae *e* Cypr. Auct. *de prom.*; aeterna uita T Tert., > uita aeterna Aug. (ix. 358); in aeternam uitam *d*; salute Hieron. (iv. 683); *om.* W Aug. (iii. 2. 923). > nec uos dign. uitae aet. iudic. Cypr. Auct. *de prom.*, > nec dign. uos aeterna uita existimastis Tert.; *item* *pro* repellitis . . . uitae libero habent noluntis suscipere sermonem Hieron. (v. 29), auertitis nos Hieron. (iv. 499), noluitis tantum Hieron. (i. 200). ecce: *om.* Hieron. (iv. 499); *inc.* *rursum* *cod.* I. conuertamur A^o (*corr.* A^o); conuertemur D; conuertimur uos *e* *et* ἀποφραμεθα ημεις *Er*; conuertimus nos Tert. Cypr. Aug. (iii. 2. 923) Auct. *de prom.*; *imus* Hieron. (iv. 499), transimus Hieron. (i. 200). gentes: nationes Tert.

47. sic (ita *d*) enim: sicut Hieron. (iv. 163).

nobis dominus
posui te in lumen gentibus
ut sis in salutem usque ad
extremum terrae
48 audientes autem gentes
gauisae sunt et glorificabant uerbum
domini
et crediderunt quotquot
erant praedesignati
ad uitam aeternam
49 disseminabatur autem uerbum domini
per uniuersam
regionem
50 iudaei autem concitauerunt

religiosas mulieres et honestas
et primos ciuitatis
et excitauerunt persecutionem
in paulum et barnaban
et eiecerunt eos de finibus suis
51 at illi excusso puluere
pedum in eos
uenerunt iconium
52 discipuli quoque replebantur gaudio
et spiritu sancto.

XIV. 1 Factum est autem in iconio
ut simul introirent synagogam
iudaeorum
et loquerentur

precepit BKMRWS, praecipit O, precipit D;
mandauit *gig.* Gaudent. (p. 958), mandatum dedit
d; libere dixit per scripturam (om. nobis) *Cypr.*
> nobis mand. *gig.* cum *gr. min. pler.* > dominus
nobis Θ; deinde + ecce *d e Cypr. cum gr.* DE 23.
in *pr.* (els): om. DΘ *d gig.* *Cypr. Aug.* (ix. 358)
cum *gr. D.* lumen: lumine BFIST; lucem CW
vg. dem. Cypr. Hieron. (iv. 97) Gaud. > lumen
(lucem *Cypr.*) posui te *d Cypr. cum D^o.* gentibus
= τοιο εθνεσι D^o, in gentibus DΘ, super gentibus *d*,
nter gentes *Cypr.*: gentium CW *vg. Tisch. et*
ἐθνῶν gr. plur.; deinde + ita *Cypr.* ais; sint *d*;
+ illis D. salute IS; saluationem *Cypr.* husque
C. ad: in *e Aug.* extremum (ἐσχάτου): ul-
timum *d gig.*; fines *Cypr.* terre MW.

48. audientes autem (om. I* p) = ἀκούοντα δέ:
et cum audirent *d gig.*, et uas ακουοντα D *syr. pesh.*
gentes om. I*. gauise R; gauisi SU*W5 p*,
gauissi D. > gau. sunt gentes W. glorificabant
(-bunt O, -uerunt IM) = ἐδόξαζον: receperunt *gig.*,
exceperunt *d Aug.* (x. 755), perceperunt *Aug.* (ix.
358), et ἐδέξατο D^o. uerbum domini: domi-
num D. crediderunt + uerbum domini C cum *gr.*
137 (*syr. harcl.*). quodquod F*IT; om. C; omnes
qui *gig.* erant om. C. praedesignati BDKMRWS;
ordinati *Aug.* (x. 755. 818); destinati *gig. Aug.*
(ix. 358); om. *d (non D^o).* > *pr.* erant DIM;
> dest. erant *gig.* ad: in *d e gig. Aug. (ter.)*
eternam SW.

49. disseminabatur (dissam. C, dessem. DS;
disseminabantur I) autem = διεπέπερο δέ, cf.
diuulgabatur autem *e*: om. autem p*; et dissem.
p*, et prouulgabatur *d*, et uas διεπεπερο D^o. per:
in AS. huniuersam C; omnem *d.* regionem in
ras. scr. S.

50. iudei DORW. concitauerunt (-berunt T)
= παρότρυναν: instigauerunt *d.* religiosas (releg.
S, relegiosas D) = σεβομένας, cf. x. 2: caelicolas *d*
(cf. *cod. Theod.* xvi. 5, 43; 8, 19); aliquas de colen-
tibus deum *gig.*; colentes *e.* > mul. religiosas *vg.*

et *pr. om. d gig. (Bentl.) cum gr. N^oABCD min.*
primos (-mus Θ*): principes D^o *d gig.* et tert.
om. S. excitauerunt (exita. F, excitab. T) =
ἐπήγειραν: suscitauerunt *d e gig.*; + tribulationem
et *e cum E^o.*, + tribulationem magnam et *d cum*
D^o. persecutionem (persecuc. RS, persecut. T,
persequit. Θ) = διαγμόν: seditionem A. in: super
d. et quart. + in W. barnabban DR, barnabam
vg. e. eiecerunt G, egec. C, eicier. IM, iecier. D.
om. eos B* (+ B^o). de: a O *gig.* suis: eorum
S *d.*

51. a^o C, ad IS. pulbere C. pedum (peduum
O) = τῶν ποδῶν: de (a *gig.*) pedibus *d e gig.* et
ἀπὸ τῶν π. E al. 15; item + suis *d e gig. cum gr.*
DELP al. pler. in: super *d gig.* eos + qui S*.
uenierunt D; + in *d e cum gr. els.* iconium *codd.*
plur. et vg. yconium CITU *e gig.*, ychonium R:
iconiam S, iaconiam D; hiconio *d.*

52. discipuli (i sec. in *ras.* Θ) quoque = ὁ τε
μαθηταὶ AB *min.*, cf. et discipuli p*: discipuli uero
D *d gig.*, disc. autem *e Bed. (expos. 'in graeco')*,
et ὁ δὲ μαθ. NCDELP *min.* inplebantur *d e.*
spiritus I.

XIV. 1. factum . . . iconio in *ras. scr. U.*
factum est: contigit *d gig.* in iconio (iconio
D) cum ADG^oΘKO (iconia) V5 *dem. e p et gr. ἐν*
ἱκονίῃ: iconio (om. in) MT, yconio IU *e gig.*,
hyconio C, ichonio *d*; iconii BFG*SW (hiconii*)
Bentl.; plane om. R. om. ut *pr. e.*
> ut ycon. *e d (ichon.) gig.* simul (κατὰ τὸ αὐτὸ):
similiter *d gig.* introhrent C; introire eos *d e*;
item sine addit. cum BCDFGKORSTUVW5^o c:
+ in AΘIM5^o Tisch. *d dem. e gig. p et gr. els.*
sinag. RSU (partim in *ras.*) W; synagoga I *d.*
iudeorum *pr. DORW.* om. et loquerentur . . .
iudaeorum M* (+ M') W. loquerentur: loqui
d e; + uerbum dei Θ^o; + ita ut crederet iudae-
orum et loquerentur F*; item + ad eos *e cum E^o.*,
et > sic ad eos *d cum D^o.* crederent A*IS^oT c*
(ut uidetur) *d p*; miraretur *e et θαυμάσαι (pro τῷ*

ita ut crederet iudaeorum
et graecorum copiosa
multitudo
² qui uero increduli fuerunt
iudaei suscitauerunt
et ad iracundiam concitauerunt
animas gentium
aduersus fratres
³ multo igitur tempore
demorati sunt fiducialiter agentes
in domino
testimonium perhibente
uerbo gratiae suae

dante signa et prodigia fieri
per manus eorum
⁴ diuisa est autem multitudo ciuitatis
et quidam quidem erant
cum iudaeis
quidam uero cum apostolis
⁵ cum autem factus esset
impetus gentilium
et iudaeorum cum principibus suis
ut contumeliis adficerent
et lapidarent eos
⁶ intellegentes confugerunt
ad ciuitates lycaoniae

ῥέσας) E. iudeorum *sec.* DO (o *sup. hm.*) R. graecorum BCFØK *vg.*; grec. ADGIMORSTU VW. copiosa D. multitudo + et crederet e et E^r.

2. qui uero (uere *p^a ut uidetur*; autem *e*) increduli (incredibiles A, *cf. ad Lc. i. 17, ix. 41*) fuerunt (fuerant AS²TU², erant *e*) iudaei (iudei DORW) = οἱ δὲ ἀπειθήσαντες (ἀπειθεύσαντες ELP *etc.*) Ἰουδαῖοι: > iudei autem qui non credebant *gig.*; archi-synagogae iudaeorum et principes synagogae *d cum D^r et syr. harcl. mg. suscitauerunt* (-berunt T) = ἐπιήγειραν *plur.*: concitauerunt *gig.*, incitauerunt *d et ewgagov D*; deinde + persecutionem (persequit. D) DR² e *gig. w cum E^r syr. harcl. txt.*; + persecutionem aduersus iustos *d syr. harcl. mg.*, et + αυτοῖς διωγμὸν κατὰ τῶν δικαίων D^r; sequitur *ras. circa 25 litt. M. om. et T p^a. ad iracundiam* (-condiam D, -cundias I) concitauerunt = ἐξέκωσαν, monet enim Blass *καὶ οὐκ ἐξacerbᾶν Pt. cv (cvi). 33*: concitauerunt (*sine ad iraco*) e *gig.*; maletractauerunt *d*; *cf. ad vil. 6. animos e. gentium RS*; gentilium F; *gr. ἔθνων. fratres: sequitur ras. fere 13 litt. M*; + dominus autem dedit cito (ded. confestim *d*; > cito ded. *gig. p*) pacem Ø *Par. lat. 4°. 7. 93. 202. 341. 342. 343. 11932. 16262. Usudob. 1190 dem. gig p w tepl.* = οὗτος ἔδωκεν ταχὺ εἰρήνην D^r *syr. harcl. mg.*; + sed dñs continuo pacem fecit inter illos D; + deus autem pacem fecit e *cum E^r, cf. Bed. (expos.) 'quod in graeco sequitur deus autem pacem fecit quidam codd. Latini minus habent,' et Luc. Brug. 'non subiicias deus autem pacem fecit'; cf. et capitula Donatistica codd. M Bamb. Met. p. 19, no. xxxiiii.*

3. multo (plurimo *d*) igitur (ygitur C; ergo *d*) tempore demorati (commorati *d*) sunt = ἕκαστον μὲν ὅσον χρόνον διέτριψαν: et cum multo tem. ibi demorati fuissent *gig. fere cum D^r uavov μὲν οὖν χρ. διατριψάντες*; + ibi e *cum E^r syr. pesh. et harcl. (cum^a), cf. et gig. fiduc. agentes (παρηγορημένοι): habita fiducia *d (παρηγορημένοι D^r);**

et confidenter egissent *gig. om. in p (et distinguit agentes domino testimonium perhibente etc.). domino + misericordiam D^r (sed expunct.). demorati... domino om. S² (+ S²). testimonium (-io GS) perhibente (peribente CT; peribenti e; reddente *gig.*), *cf. qui testimonium perhibuit d*: testimonium perhibentes I, test. perhibent D. gratiae S, gratie W. sue SW; ipsius *d*; + et T e *cum gr. CL ad plur. dante* (dente S²): dans *d*, dando O *gig.*; dantes DT; + deo C. proglia *lpsu U*; portenta *d*, manus S; + *ras. parua Ø. eorum: sanctorum Ø^{re}.**

4. diuisa D; diffusa W. est: om. W; erat *d. om. autem A² (+ A¹) gig. w.* > autem erat *d. multitudo*: + illius G²; + tota *gig. quidam*: alii bis *d. quidem: e in ras. A; partim in ras. p (forsan quoque p^a); om. e (sed quidam in quidem mutauit e²).* erat I iudeis DORW. apostolis + adherentes propter uerbum dei *d cum D^r syr. harcl. mg.*

5. quum R, quum Ø; ut *d. om. autem M². factus: e in ras. Ø; facta D, factum MO d. esset R; est d. inpetus CFO; inpletus U². gentium D e; graeci ἔθνων ut u. 2 ubi paene omnes habent gentium; + autem e; + *re gr. plur. (non D). iudeorum DORW.* > iud. et gent. Ø *fere cum syr. harcl. mg. cum . . . iudaeorum: cumque impetum fecissent gentiles et iudei gig. principibus suis (τοῖς ἀρχοῦσιν αὐτῶν): magistris ipsorum d. ut: et S² d. e. contumeliis (contumiliis D, tumiliis S²) adficerent (aff. BCG² KMRSTUV *vg. Tisch.*; affligerent AI, affligerent W, *cf. ad Matt. xxii. 6 et Lc. xx. 12*) = ὀβρισαί: iniuriam illis facerent *gig.*; iniuriauerunt *d*, contumelias adficerunt *e*; deinde + eos O e (sed om. e post lapid.) et E^r, *cf. gig. supra. lapidarent expunct. F²; lapidauerunt d (non e) h¹; om. et lapid. G.***

6. intellegentes (intellig. BØKW *vg.*): + que *p^a*; intellexerunt et *d gig.*; et + *uau D. confugerunt ØM; fugerunt D d gig. ad: in d e gig. h. ciuitatis O, -tem I. lycaoniae (Λυκαονίας) cum AFØ²KUV²ØC d e; licaoniae G², licaoniae*

lystram et derben
 et uniuersam in circuitu
 regionem
 et ibi euangelizantes erant.
 7 & 8 Et quidam uir in lystris
 infirmus pedibus sedebat
 claudus ex utero matris
 suae
 qui numquam ambulauerat
 9 hic audiuit paulum
 loquentem

qui intuitus eum et uidens
 quia haberet fidem
 ut saluus fieret
 10 dixit magna uoce
 surge super pedes tuos
 rectus
 et exiliuit et ambulabat.
 11 Turbae autem cum uidissent
 quod fecerat paulus
 leuauerunt uocem suam
 lycaonice dicentes

R, licaoniae C, lychaoniae Θ¹, licaonie MW; lyconiae BI, liconiae DOST c, lychonie ϕ, yconiae gig.; *deinde* + et B; + in d cum gr. C*D*. > lycaon. ciuit. h. listram ORTUW c ϕ, litam D; lystran e; lystra V^o d h. uniuersam (huniu. C) in oirouitu (-tum I) regionem = τὴν περίχωρον ὄλην DE, cf. circum totam regionem d, circatoria tota e, omnem circuitum h: confines regionis gig. et τὴν περίχωρον gr. plur. et ibi (ubi B, illic d): ibique gig. euangelizantes (euuag. I, heuang. C, aeuuag. R, aeuanguelitz. D) erant = εὐαγγ. ἦσαν NABD min.: euangelizauerunt F; bene nuntiabant h, predicabant euangelium gig.; > erant euangelizantes d, erant adnuntiantes e et > ἦσαν εὐαγγ. CEHLP al. pler.; + uerbum dei e cum E^o; *deinde* + et commota est omnis (uniuersa Θ) multitudo in (om. Θ) doctrina (-nae Θ, -nis d) eorum (om. Θ d) paulus autem et barnabas morabantur (commor. Θ, moras faciebant d; + in d e Bed.) lystris Θ⁵ S edd. antt. plur. (non autem Iunia 1534) d e w tepl. Bed. (expos. 'in graeco'); + et motum est omne genus in doctrina eorum paulus autem et barnabas commorabantur in lystris h; gr. και εκεινηθη ολον το πληθος επι τη διδαχη ο δε παυ. και βαρν. διετριβον εν λυστροισ D, και εξεπλησσετο πασα η πολυπληθεια επι τη διδαχη αυτων ο δε παυ. και βαρν. διετρ. εν λυστροισ E. Inc. u. 7 et ibi euang. Tisch. W. H.

7. Numerat hunc uersum 7 & 8 Stephanus 1555; Stephani numerationem secuti sumus, numeris editionis Clementinae inter lunulas subiunctis. uir + erat S. in lystris (listris DMORST) cum BCDFGΘIMORSTU cor. uat.* dem. ϕ Bentl. = gr. εν Λύστροις: lystris (sine in) AKVW (listr.) vg. cor. uat. mg. c gig.; om. d e h (libere h illic fuit quidam infirmus sedens inualidus pedibus qui a nente matris numquam ambulauerat habens timorem dei) cum gr. DE. infirmus (-mis B^o S c ϕ*, cf. ad vii. 51) pedibus sedebat (saed. C; sederat O) = ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο: > sed. inf. ped. suis gig., sed. adynatus a pedibus d, cum gr. D 137. om. claudus d gig. cum D^o. ex: ab d. huterio C. sue OW. nunquam 5°. ambulauerat (hambul. C, ambulauerit G*) = περι-

πεπατήκει DEHLP etc.: ambulauit gig. et περιεπάτησεν NABC.

9. + et ad init. e cum gr. E 40. 68. hio + libenter h. cum audisset gig. loquentem: incipientem loqui h; + possidens in timore d cum D^o; + credidit gig. qui intuitus (+ in B*; + est D) eum = δε ἀρενίσσας ἀντῶ plur.: ad quem intuitus paulus e, quem cum intendisset paulus gig. = προσ ον ατενίσσας ο παυλος E; intuitus autem eum paulum d, cf. > intuitus est eum et cognouit paulus h, cum gr. D ατενίσσας δε αυτω ο π. uidens: uidisset gig. > et uidens eum O. quia: quoniam e(h?). haberet (a sup. lin. T; habet d gig.) fidem (om. W) = έχει πίστην NABCD min.: > fidem haberet vg., fi. habet e cum gr. EHLP etc. saluus (salbus C, saluos I) fieret (f ex c A; fiat d): saluaret eum h (ita conicit Berger); gr. τοῦ σωθῆναι.

10. dixit (in ras. longa scr. ϕ): ait e. > uoce magna Wd. > uoce magna dixit gig.; *deinde* + in nomine iesu christi T; + tibi dico in nomine (+ domini d Bed., + domini nostri e et E^o) iesu (iesu e) christi (+ domini nostri h?) C d e h Bed. (expos. 'in graeco') cum gr. CDE al. fere 25 syr. pesh. et harcl. mg., cf. et Iren. (Mass. p. 197) 'cum esset paulus cum barnaba et a natiuitate claudum in nomine domini nostri iesu christi ambulare fecisset.' exurge ϕ*. super (sper lapsu D) = ἐπι: supra d gig.; in h (?). rextus D, erectus T^o; rectos BG*; om. S*; *deinde* + statim CT; + et ambula d h cum D^o syr. harcl. mg. et pr.: om. T; + protinus e, + confestim h, et + παραχηρημα E; + statim subito d et + ενθεωσ παραχηρημα D syr. harcl. mg. exiliuit V, exililit ST; exurgens M. et exiliuit in ras. U. hambulabat C, ambulauit T; + conlaudans deum M* dem.

11. turba RW; turba d gig. cum (quam Θ) uidissent (uidisset gig.; audissent V); uidentes e (h); uidens d. fecerant I; fecit d e gig. (h), et gr. ἐποίησεν. paulus + signum SU. lehaberunt T; eleuauerunt e gig.; adleuauerunt h. om. suam MO gig. (h) et gr. N*. lycaonice AF^oΘ^oKMU^oV 5° 5° 5°, -cae Θ* h, licaonice GT^o S, licaonice W, diaconicae gig.: lyconice U*, lyconicae I, liconice

dii similes facti hominibus
 descenderunt ad nos
 12⁽¹¹⁾ et uocabant barnaban iouem
 paulum uero mercurium
 quoniam ipse erat dux
 uerbi
 13⁽¹²⁾ sacerdos quoque iouis qui
 erat ante ciuitatem
 tauros et coronas ante ianuas
 adferens cum populis
 uolebat sacrificare
 14⁽¹³⁾ quod ubi audierunt apostoli
 barnabas et paulus

conscissis tunicis suis
 exilierunt in turbas
 clamantes 15⁽¹⁴⁾ et dicentes
 uiri quid haec facitis?
 et nos mortales sumus
 similes uobis homines
 adnuntiantes uobis ab his
 uanis conuerti ad deum uiuum
 qui fecit caelum et terram
 et mare et omnia quae in eis
 sunt
 16⁽¹⁵⁾ qui in praeteritis generationibus
 dimisit omnes

c; lyconiae BF*, liconiae DOS, lychonie p, licho-
 nie R, lycachoniae C, lycconi d. di Θ°. similes
 (-lis S*) facti = ὁμοιωθέντες; om. facti D; ad-
 simulati d; + sunt W, et adsimilauerunt se h.
 hominibus (hominis S*) cf. n. 75; hominum
 BFKV; + et h. discenderunt DOS.

12. et uocabant (uocauerunt h) = ἐκάλουν τε;
 unc. autem e gig. et ἐκάλουν δὲ D min.; uocabant
 (sine autem) d. barnabam D, barnabam vg.; + qui-
 dem a(h) et gr. C²EHLPal²pler. inuem O*. palam
 O; populum h. uero: autem e h. mercurium
 DOS*. quoniam: quia O e. ibse T. erat dux
 uerbi (+ b R*) = ἦν δ (om. C²D 45 al.) ἡγούμενος
 τοῦ λόγου: er. princeps sermonum d; preibat
 sermone gig.; superax. orator D*. om. quoniam
 ... uerbi h.

13. sacerdotes U (-dotes in ras.) d gig. cum gr.
 D 96. quoque: autem D d e gig. (h) et gr.
 DEHLP etc. erat: t in ras. Θ; erant SU, et
 > qui erant iouis d gig. et τοῦ ἵουος θίος D 137.
 ante: in D; ante in M²O, ciuitate DMO d;
 + illorum e cum gr. C²EHLPal² etc.; + ad portam
 gig. > qui in portis ciuitatis erat h, et πρὸς τὴν
 πύλιν τῆς πόλ. 61. tauros G; + eis d et D*.
 coronas C; diademata h; + eis e et E* 137 c².
 ante (hante C; ad dem. e p) ianuas adferens
 (aff. MW vg. Tisch., off. I*) codd. plur. vg. e dem.
 e p = ἐπὶ τοῖς πυλώνας ἐπέφερε: ante ian. ante-
 ferens O; > anteferens ad ian. BfKV 'antiqui'
 ap. cor. uat., afferens ad ian. R 'moderni' ap. cor.
 uat. et mg.; anteferentes ad ian. S, et > ad ian.
 adferentes d cum D* eci v. π. ἀνεγκάρτες; affe-
 rentes illis gig; ad iannas (iun.* tantum U;
 adduxit h (reliqua perierunt). oum: eum W.
 populis (turbis gig.): turba d, plebe h. uolebant
 STU gig. et ἠθέλον DH al.; uolentes d; uolens h;
 + eis T. sacrificare (+ eis S w) = θύειν: im-
 molare d h et ἐπιθυεῖν D*.

14. quod (q in ras. AΘ) ubi (ubi C) audie-
 runt (audier in ras. U; audierant O), cf. quo
 audito gig.; audientes uero e, et cum audissent h,

et gr. ἀκούσαντες δέ; cum audisset autem d et
 ακουσασ δε D. apostoli C, apostolis I; om. d
 gig. h cum D* syr. persh. barnabas D (b sec.
 expunct.). paulus + et B. > paulus et barnabas
 + ista h. conscissis (conscissis S, conscisis O)
 tunicis (ton. DS) suis (om. p*) = διαρρήξαντες τὰ
 ἱμάτια αὐτῶν: conscidentes uestimenta sua e, con-
 aciderunt uest. sua et d gig. syr. persh. exsilierunt
 KSV, exilierunt D; exierunt I* (corr. I) M.
 in: ad G² d dem. gig. h. turbas: turbam e,
 plebem h; et gr. τὸν ὄχλον.

15. et dicentes (καὶ λέγοντες): et uociferantes
 d, καὶ φωνοῦντες D*; om. gig. cum gr. min. 18. 100.
 quid: qui D. hec W; om. S* (+ S*). > fac.
 haec D. om. et sec. d gig. h cum L*. nos
 mortales (> mort. nos M) sumus (om. W)
 similes (-lis S; >similes sumus e et ita uoluit
 Bentl.) uobis homines (om. S*, + S*) codd. vg. e:
 nos similiter passibiles ut nos (>ut nos pass. m)
 sumus homines gig. m, quod graeco ἡμῶν ὁμοιο-
 παθεῖς ἐσμὲν ὑμῖν (>ὅμῶν ἐσμὲν C min.) ὁμοιω-
 παθῆναι προσπίπτει; nos patientes sumus uobis homi-
 nibus d, nos similes uobis sumus homines Iren.
 (Mass. p. 197), nos homines sumus uestri similes h.
 annunt. BfKV²U, annunc. W²E, adnunc. RS;
 euangelizantes m Iren., euangelizamus d; gr.
 εὐαγγελίζομενοι. uobis sec.: + deum d m Iren.
 et gr. D, + d h (reliqua perierunt); deinde + ut d
 e gig. m Uigil. (Uarim. p. 732) et gr. DE. huius O,
 eis Iren.; + idolis T e, + simulacris Iren. con-
 uertamini d gig. h m Iren. Uigil., -tis e (x erasa).
 deum: dominum D; eum h. uiuum: om. DS*
 h; + et uerum w. celum SW. terram et BCDFI
 KSUV vg. cor. uat.* d dem. e gig. p* et gr. τὴν γῆν
 καὶ: om. et AGΘMORTW cor. uat. mg. e (h) m
 p* Iren. Uigil. que L. eis: illis gig.

16. in: inter B; om. h. praeteritis BDKMOR
 SW. generationibus RS; temporibus gig. h Iren.;
 saeculis d; gr. γενεαῖς; + uasura unius lit. A.
 dimisit D; permisit Iren., reliquit gig. m, sicut
 h, sanauit d. gentes + hominum h. ingredi:

gentes ingredi uias suas
 17 (16) et quidem non sine testimonio
 semet ipsum reliquit
 bene faciens de caelo
 dans pluuias et tempora
 fructifera
 implens cibo et laetitia
 corda uestra
 18 (17) et haec dicentes uix sedauerunt
 turbas ne sibi
 immolarent.
 19 (18) Superuenerunt autem

quidam ab antiochia
 et iconio iudaei.
 et persuasis turbis lapidanteque
 paulum traxerunt
 extra ciuitatem
 aestimantes eum
 mortuum esse
 20 (19) circumdantibus autem
 eum discipulis
 surgens intrauit ciuitatem
 et postera die profectus est
 cum barnaba in derben

ambulare *d* *gig.*; abire *Iren.*, ire *h*; *gr.* πορεύεσθαι; *deinde* + in FG*O*KRSV *h* *p*, + per *e.* uiam suam *h*; itinera sua *m*; uoluit uis suis *Bentl.* (= *gr.* ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν).

17. *et quidem*: quamquam *Iren.* non sine *arctius in ras. scr. S.* t^ostimonio *S.* semed *CT.* ipsum + non *S.* reliquit *COS*, relinquit *R'T*; relinquens *R**; + de me *I** (*sed expunct.*). > rel. se ipsum *d* cum *gr. D.* *et quidem* . . . bene faciens: et non inuisibilem dimisit se sed magis benefecit *h.* bene *f.* + uobis *gig.* de: *e* *gig. m.* celo *SW.* dando *gig.*; *deinde* + uobis *m* *Iren.* (*cf. infra d e h*) cum *gr. fere omn. (exc. N^oA 13. 61).* plubias *T*, pluuias *D*; pluuiam *G*I* *gig. m.* > de caelo uobis pluuias (imbrens *d*) dans *d e* *gr. plur. (sed NA min. = uulg.)*, > dans uobis pluuiam dae caelo *h.* *et tempora*: aeternam *m.* fructiferam *m*; fructuosa *h*; + et *p.* inplens *CDFIO*; adimplens *h* *Iren.*; replens *gig.* cybo *U**. laetitia (letitia *IW*, laetic. *R*, letic. *S*) = εὐφροσύνης: iucunditate *d* *h*, hilaritate *Iren.*, epulis *gig.*; iustitia *Leo* (*p.* 60). uestra (ὑμῶν *N*BCDE 61 al. 25*) *codd. et uett. plur.*: nostra *I^hCT* *gig. Leo*, et ἡμῶν *N^oAHLP etc.*; eorum *5S* et sic *syrr. pesh. ar^o. sah.*

18. hec *ISW.* uix: et *d.* sedauerunt (*sadau. K* ut udtur*, *sedab. T*) = κατέπαυσαν: suaderent *D** (*corr. mg.*), persuaserunt *h*; conpescuerunt *d* *gig.* si^h *F.* inmolarent *C.* > inmol. siui *e* cum *ord. graeco*; ne inmolaret sibi illi homines et discedere eos ab se *h.* et + *αλλα πορευεσθαι εκαστον εις τα ιδια C min. plur., syrr. harcl. mg.*

19. + *ad init.* cumque (et cum *h*) ibi commorarentur et docerent *h* *Cassiod.*, demorantibus autem eis et docentibus *e* *Bed.* (*retr. 'in graeco'*), moras facientes eos et docentes *d*; cum *gr. CDE min. syrr. harcl. mg.* superuenerant *D*; superuenientes *T.* om. autem *e* *h* (*non d*). quidam (τινες *DE*): om. *d* *gig.* (*Bentl.*) cum *gr. plur.* antiochia *IMR*, anthiocia *AOT*, hantiochia *C*; antiochiam *BF*K*, anthiochiam *O.* yconio *IU^o c* *gig.*, hyconio *C* (*deinde* + *Yconio lapsu*), ichonio *R* *p.*; iconia *h*, iaconia *D*;

lyconio *U**, lichonio *p.* iudei *DORW.* > iud. ab icon. et ant. *d* *h* cum *D^o syr. harcl. mg.* *et sec.*: qui *gig.* (*h*); *deinde* + palam disputabant uerbum dei persuadebant illos homines ne crederent eis docentibus dicentes quia nihil ueri dicunt sed in omnibus mentiuntur et *h.* *cf. gr. C min. και διαλεγόμενον αὐτῶν παρησιγίεισαν τοὺς δὲ χλοὺς ἀποστήναι ἀπ' αὐτῶν λέγοντες ὅτι οὐδὲν ἀληθὲς λέγουσιν ἀλλὰ πάντα ψεύδονται et ita syrr. harcl. mg. arm. persuasis (persuassis *D*; concitatis *gig.*) turbis: sequitur *ras. longa* *deinde spatium I*; commouentes turbas *e.* *cf. gr. πείσαντες τοὺς δὲ χλοὺς*; cum istigassent turbam *d.* et *επεισεσαντες τοὺς οὐχλ. D*; concitauerunt turbam *h.* lapidantesque (καὶ λιθάσαντες): lapidantes tantum *O^o dem.*; et lapidantes *e.* et lapidassent *d*; ut lapidarent *h*; lapidauerunt *gig.*; lapidantes quoque *p** ut udtur. paulum: om. *W*; + et *gig.*; + quem *h.* traxerunt: trahentes foras *h.* estimantes *Θ* (*est in ras.*) *OU*, ext. *CT* *p*; existimantes *I^hSC* *Bentl. d dem.*; putauerunt *h.* aestimantes . . . ciuitatem (*u. 20*) om. *W.* > eum esse mort. *h*; > mort. esse eum *d* et *D^o.**

20. circumdantibus (circund. *5^h*, circumdantes *S^o*) autem (*om. e*) eum (eis *D*) discipulis (-li *F**; + eius *e* et *E^o*) = κυκλωσάντων δὲ αὐτῶν τῶν μαθ. *EHLPL al. pler.* (> τ. μαθ. αὐτῶν *NABCD min.*); et circumdatus a discipulis *gig.*; circueuntes enim discipuli eius *d* (*et κυκλωσαντες δε των μ. αυτου D*); tunc circumdederunt eum discentes (*dic. cod.*) et *h*; -tibus autem eum dis in *ras. scr. S.* surgens (uix surgens *p.*): cum surrexisset *d.* cum surrexisset populus uespere leuauit se et *h.* *cf. sah.* cum autem discipuli circumdedissent eum et uespera facta esset, et uide *Blass in loc.* intrauit: introiuit *SU d* *h*; + in *IK** (?) *MSU d e* *gig.* ciuitatem: + lystrum *h.* et > lystram ciuitatem *d* cum *D^o.* et postera (+ autem *U**): et altera *d* *h*; postera autem *IM*, altera autem *gig.* diae *CI.* profectus est (*ἐξῆλθεν plur.*) *codd. et v^{g.}*, et exiuit *d* *h*: intrauit *O* et εἰσῆλθεν *H al. pauc.* barnabba *D*; barnaban *BCIOST d.* om. in *Θ** *d* *gig.*

- 21⁽²⁰⁾ cumque euangelizassent
ciuitati illi et docuissent
multos
reuersi sunt lystram
et iconium et antiochiam
22⁽²¹⁾ confirmantes animas
discipulorum
exhortantesque ut permanerent in fide
et quoniam per multas
tribulationes oportet
nos intrare in regnum dei
23⁽²²⁾ et cum constituissent illis
per singulas ecclesias

- presbyteros
et orassent cum ieiunationibus
commendauerunt eos
domino in quem crediderunt.
24⁽²³⁾ Transeuntesque pisidiam
uenerunt in pamphiliam
25⁽²⁴⁾ et loquentes in pergen
uerbum domini
descenderunt in attaliam
26⁽²⁵⁾ et inde nauigauerunt antiochiam
unde erant traditi gratiae dei
in opus quod compleuerunt
27⁽²⁶⁾ cum autem uenissent

21. οὐμque (quumque T, quumque Θ) euange-
lizassent (accu. R, euu. I, euuangeliz. D; euuan-
gelizarent β) = εὐαγγελισθέντες τε N^oBCL etc.; eu-
angelizantes autem d e et εὐαγγελίζοντες τε (βί DE)
ADEHP; + uerbum dei (domini W) DW. ciui-
tati illi (cf. viii. 25, 40, xvi. 10): ciuitatem illam
e cum gr., cf. Lc. iii. 18; > in illa ciuitate d'gig. >
et cum in il. ci. praedicassent gig.; et libere et bene
nuntiavit eis qui erant in ciuitate h. et pr.: ac gig.
docuerunt h; docentes e; discipulos fecissent d;
gr. μαθητεύσαντες. multos (λαοὺς): plures d, et
πολλοὺς D; + tunc h. regressi gig. sunt + in e (et
+ eis gr.). listram DMORSW β, lystriam gig.; ly-
stra I; listris T. iconium: ium in ras. Θ; yconium
CI e gig., ichonium R; iconiam OS, yconiam U^o,
ichoniam β, iaconiam D; lyconiam U^o. antio-
chiam IMR, anthiochiam O, antiochiam T, anthio-
chiam AΘ, antiochiam C; + et iconiam O. + eis
ante ἑαυτοῦν et ἄλλ. NAC E min., om. DHLP etc.;
om. sec. B.

22. confirmantesque S^o; confortantes h; + enim d.
discipulorum S; discipulorum h. exhortantesque
(παρακαλοῦντες τε N^oD) cum AΘ^oKU^oVW^o,
exortantesque IMRU^o e, cf. et exhortantes D β²
(exort.) et καὶ παρακαλοῦντες C min., et rogantes
h: exhortantes tantum FGO^o d e gig. Beuhl.,
exort. COST β², hortantes B, et παρακαλοῦντες N^o
ABEHLF etc.; deinde + animus O^o. ut (huc C;
om. O e) permanerent (manerent O): eos per-
manere h; permanere e^o. fidem I d. et: + dice-
bant SU w; + dicentes cor. uat.^o h (ut uditur),
quia d e gig. h. tribulationes RS; conflictationes
d. oportet C; oportebit h. nos; nos h. in-
troire Θ d e gig. (h) Ambr. (in Ps. 118, col. 1234);
om. O. om. in sec. GW cor. uat.^o regnum;
num in ras. Θ. dei: celorum W gr. min. 32°.
68. 100, non autem cor. uat. (et cor. uat. mg. notat
"non dicitur celorum").

23. et cum (quum Θ) constituissent eodd. et
vg. = χειροτονήσαντες τε 13, cf. et cum ordinassent
d'gig.: cum ordinassent autem e et χειροτ. δέ gr.
plur.; et constituerunt h. per singulas ecclesias

(ecl. S², accl. CDO, aecl. R, aeg¹. T; om. S^o β^o)
= κατ' ἐκκλησίαν: per ecclesias d, per ecclesiam e.
presbyteros BFΘKV, presbit. CIMSTU (sbi in
ras.), prespit. D, presbit. O; maiores natu e h;
et > mai. natu per ecl. e (h ut uditur; sed post
natu deficit usque ad xvii. 34) cum gr. EHLF al.
pler. et (ut β) orassent (hor. C, orassen^o S,
orassem V): et orantes A, orantes autem d,
orantes e; gr. plur. προσευχόμενοι, sed καὶ προσ.
min. παυκ., προσ. βί D. ieiunacionibus S, iacinnat.
C; ieiunantibus D; ieiunacione R; ieiuniis GO.
commendauerunt R, cummenda. S, commendab. T.
domino: deo d.

24. transeuntesque (καὶ διελθόντες), cf. et
trans. e, et perambulantes gig.: regressi autem d
et διελθ. βe D; transeuntes (sine que) β. pisidiam
SU, pessidiam D, phisidiam I, physidiam C, pre-
sidiam B^o, psidiam K5c^o, psididiam β; ipadiam
Castiod. (P. L. LXX. p. 1392); a psidia gig. om.
in FGIMO^oR dem. gig. pamphiliam T gig. β,
pampiliam DO; pamphylia Π^o Tisch. d e.

25. locuti d'gig. in pr.: aput d; om. gig.
pergen (duobus uerbis D); perge G^oE e; gr. pl.
ἐν Πέργῃ, sed eis τὴν Πέργην K^oA 61; pergen
SU. domini (τοῦ κυρίου NAC min.); dei e gig.
cum gr. E; om. M^o d cum gr. BDHLP etc. >
uerbum d. in perg. vg. descenderunt DS; uene-
runt T. attaliam AFGΘI (adtal.) KO^oS^oVW^oβ²
SE d e, ataliam U e, athaliam M, atthaliam B
cor. uat. mg.: italiam DO^oRS^oT5^o cor. uat.^o
(taliam), ytaliam C β², et similiter aeth.; achaiam
gig.; asiam β², asia β²; deinde + euangelizantes
eos d cum gr. D syr. harcl. (cum^o).

26. nauigauerunt T; enauigauerunt d; + in F s.
antiochiam IMR, hantio, C; antiochiam AΘ,
anthiochiam O, antiochiam T; antiochie gig. hunde
C. erant; uenerant gig. gratiae S, gratie W; in
crata d. > dei gratiae M. in: ad d'gig. ho-
pus C. compleu. CFIOS, cumpleu. G, compleb.
T; item ut in ras. scr. Θ; impleuerunt d'gig.

27. cum (quum Θ) autem uenissent (ueniis-
sent D): et cum uen. gig., cum aduenissent autem

et congregassent
ecclesiam
rettulerunt quanta fecisset deus cum
illis
quia aperuisset gentibus
ostium fidei
28 (77) morati sunt autem tempus
non modicum cum discipulis.
XV. 1 Et quidam descendentes
de iudaea docebant fratres
quia nisi circumcidamini
secundum morem mosi

non potestis saluari
2 facta ergo seditione non minima paulo
et barnabae
aduersus illos
statuerunt ut ascenderent
paulus et barnabas
et quidam alii ex illis
ad apostolos et presbyteros
in hierusalem
super hac quaestione
3 illi igitur deducti ab ecclesia
pertransiebant phoenicem

d; uenientes autem *e*. congregassent B, congregassent U; congregantes *e*; collegissent *d*; *gr. plur. συναγαγόντες, sed συναγαγντες* D. ecclesiam U, aecl. CDO, aecl. R, aegl. T; *om. S** (+ S²). rettulerunt (*uide Mt. xxvii. 3 et cf. Georges 'Lex. d. lat. Wortformen' col. 592*) AGT: retulerunt BCDFOIKMORSUVW *vg. Tisch.*; renuntiauerunt *d*, narrauerunt *gig.* quanta (*δσα*): omnia quae *gig.*; quae *d*. fecisse C; fecit *d* *gig.* deus: dominus A. > deus fecit *d* cum *gr.* ND *min.* cum illis (ipsis *e*): cum animabus eorum *gig.* et *gr.* D²; illis cum animabus eorum *d* et *gr.* D*. illis sine add. (*contra gr.*) BDFGOKRSUVW *c p*: + et (*naí omnes*) ACIMOT *vg. d dem. e gig.* quia: qui R². aperuisset RW; aperuit *d* *gig.*; + et D. hostium DORT²W, hosteum CT²; ianuam *gig.*

28. Deficit O ad xv. 32. morati (demor. CT) sunt autem (> autem sunt R): et morati sunt *gig.*; demorabantur uero *d*; + ibi *e* *gig.* cum *gr.* EHLP *etc.* > non modicum tempus *gig.*

XV. 1. quidem B. descendentes DS²U, discedentes *p*², discentes S²; descenderunt *gig.*; cum aduenissent *d*. de (*in ras.* U): a R² *d* *gig.*, ab *e*, ad *p*². iudaea DRW, iudeam I; + qui *gig.* fratres + dicentes CDT *c.* nisi: non *d*. circumcidamini *ϛϛ*, circumdamini VW; circumcisi fueritis *d*; *gr. περιμηθήτε* NABCD *min.*, περιτέμνηθε EHLP *etc.* secundum morem (*more F**) mosi (moysi BCDΘIKMRUVW *vg. Tisch.*, moysi S) = τῷ ἔθει (+ τῷ NABC* 61) Μωυσέως, *cf. more moysi gig. Auct. qu. ex utr. T., 2. 160*: et more moysi ambulaueritis *d* cum D² *naí τῷ εθει μω περιπατήτε, et syr. harcl. mg.* poteritis C. saluari (*σωθῆναι*) cum BFKRSUV *vg. (correctio Hieron. cf. u. 11)*: salui fieri ACDGΘIMT (*1 sup. lin.*) W *c d dem. e gig.* (salui esse) *p cor. uat.* ('moderni') *Auct. qu., Bentl.*

2. ergo (*ὅν* AEHP *etc.*): autem ΘR *gig. p* et *δὲ* NBCDL *min.* seditio A* (+ ne *cor.*), seditione RS; + et questione C *d* *gig.* (*Bentl.*) cum *gr. omn. exc.* E 68. minima: modica *d*; + a IT² *d* *p*². barnabae D, barnabe TW, barnabe

R; barnaba I *d* *p*². aduersus (*cf. uol. I, p. 745*) ADΘI *vg. c gig. p*: aduersum BCFGKMRSTUV W *dem. e*; ad *d*. illis V; eos *d* *gig.*; deinde + dicebat autem (enim *gig.*) paulus manere eos (*om. d*) ita ut (sic sicut *d*) crediderunt Θ *Par. lat. 202. 342**. 343. 11932 *d* *gig.* (*et 'Ms. Lat. uetus in Bibl. Bodl.' teste Sabatier*) *tepl., cf. ελεγεν γαρ ο π. μενειν ουτως καθως επιστευσαν διςχυριζομενος* D cum *syr. harcl. mg.*; + docebant enim paulus et barnabas manere unumquemque ita ut (ut maneret unusquisque sicut *bodl.*) credit *w* (*ut uidetur ex Blass, p. 49*) *bodl. (Canon. Bibl. Lat. 76)*. statuerunt + autem *gig.* ut ascenderent (*hasc. C*) paulus et barnabas (-bbas D) et quidam (quidem A²; aliqui *gig.*) alii (+ *ras. 2 litt. c*; *om. gig.*): ascendere paulum et barnabam et quosdam alios *e*. ex illis (*ἐξ αὐτῶν*) cum CFS²T *gig. p* (*Bentl.*), ex eis *e*: ex aliis ABDGΘIKMR S²UVW *vg. c dem. om. ad V.* apostolos C, apostulos D. praesbyteros BFGΘKV, presbit. CIMSU (*b in ras.*), prespit. D; maiores natu *e*. iherusalem C; ierusalem *ϛϛ*. super (*σπρ*): de *e* *gig.* hanc S. questione CDIMRUW, quiscione S. > quaest. hac *e*. pro statuerunt... quaestione ita legit *d* qui autem uenerunt ab hierusalem statuerunt eis paulo et barnabae et quosdam alios ascendere apostolos et presbyteros in hierusalem ut iudicent super eos de questione hanc cum D² *syr. harcl. mg.*

3. om. illi *gig.* igitur C; ergo *vg.*; itaque *e* *gig.*; quidem *d*. deducti (*προπεμφθέντες*), *cf. praemissi d*: dimissi *e* *gig.* (>dim. itaque) et *εκπεμφθεντες* E. ecclesia S, aecl. CD, aecl. RU, aegl. T, aecllaesia I. pertransiebant (*b in ras.* I, pertransibant CW *vg. c p*) = διηρχοντο: pertransierunt ΘT; transiebant *e*; perambulabant *gig.*; regrediebantur *d*. phoenicem (Θουλίαν) *legimus cum S Bentl., item phoenicē BK, phoenicem FUV ϛϛ* *Tisch. d.* phenicem W *gig.*, phenicē MR *c p*, poenicē S: foenicem AG, foenichen C, fenicen DT, foenicem Θ *e*; phenicae I; *uide ad xi. 19.* narantes (*ἐκδηγούμενοι*): exponentes *d*. *oonuer-*

et samariam
narrantes conuersionem
gentium
et faciebant gaudium magnum
omnibus fratribus.
4 Cum autem uenissent
hierosolimam
suscepti sunt ab ecclesia
et ab apostolis et a senioribus
adnuntiantes quanta deus
fecisset cum illis.
5 Surrexerunt autem quidam

de heresi pharisaeorum
qui crediderant
dicentes quia oportet
circumcidi eos
praecipere quoque seruare
legem mosi
6 conueneruntque apostoli
et seniores uidere
de uerbo hoc
7 cum autem magna conquisitio fieret
surgens petrus dixit ad eos
Uiri fratres

sionem (τὴν ἐπιστροφήν) cum CF^oG^oS^oT^o *vg. c dem. gig. p.* et reuersionem d: conuersionem (*ex errora scribarum; uix enim = τὴν ἀναστροφήν, quod in graecis codicibus non inuenitur et ad rem non pertinet*) ABDF^oIKMUVW^o e, conuersionem RS^o. genium RS. efficiebat d. ggandium W. magnum *sup. itm.* G; + in B, + cum R. omni- bus; *om. gig.*; cunctis G.

4. cum (quum Θ) autem uenissent (uenissem D) = παραγενόμενοι δέ: cum peruenissent autem d; et cum uenissent *gig.*; conuenissent autem e; + paulus et barnabas p; *deinde* + in D e. hierosolimam (ihero. C, iero. *vg.* hierosolimam MRU, hierosolimam S, iherosolimam T, ierosolimam W) = Ἱεροσόλυμα AB *min.*; ierosolymis *dem.*; ierusa- salem D d e et Ἱερουσαλήμ *plur.*; *deinde* + paulus et barnabas et qui cum illis (eis 342, 11932) erant *Par. lat.* 342, 343, 11932, 16262. suscepti: ex- cepti d e *gig.* sunt + mirae d cum *gr.* CD 137 *sah. syr. harcl. (cum^o); cf. Ambr. (in ps. 118 serm. 19) 'magnifica excipiebantur'; Cassiod. (P. L. LXX. p. 1393) suscepti sunt magnifice. ecclesia SU, aecl. CD, aeocl. R, aecl. T; ecclesiam I. ab *sec. om.* T^o d e *cor. nat.*^o *Bentl. et gr.* a (ante senioribus) BFG^oKRS^oVW *cor. nat. c:* *om.* ACDG^oΘIMS^oTU *vg. Tisch. d dem. e gig. p et gr. senioribus:* o *in ras.* I; saenior. C; pres- byteris d *gig.*; + et G^o. adnuntiantes (annunt. BKV^oϩ, *annunc. RSW^oϩ*) = ἀπαγγελλαντες quod in graeco non inuenitur, sed D^o habet ἀπαγγελλαντες; adnuntiauerunt autem e, renunti- auerunt d (ἀπαγγελλαν N^o), et exposuerunt *gig.*, et *gr. ἀπήγγελλαν τε plur., ἀπήγγελλαν τε D^o b^o.* deus fecisset = ὁ θεὸς ἐποίησεν *plur.*; > fecisset deus DT, fecit deus d *gig.*, et > ἐποίησεν ὁ θ. D *min.* eis e p.*

5. *om.* surrexerunt... heresi I. surrexe- runt... dicentes: qui autem praeeperunt eis ascendere ad praesbyteros surrexerunt dicentes quidam de heresim pharisaeorum qui (*om. d*) cre- diderunt d D^o *syr. harcl. mg.*; *uide Blass (Act. Apost. p. 26) qui recto hic iudicat conuersionem*

subesse duarum lectonum qui autem praeeperunt eis ascendere ad praesb. surrexerunt dicentes, et surrex. autem quidam de her. pharisaeorum qui cred. dicentes. *om. autem p.* quidam + uiri CT cum *gr.* A. heresi AB^oDF^oΘKM^oRTUVW, heresi C, haeresi G *vg. Tisch.*: heresi B^oM^oS. phari- saeorum MRW, farise. D, farisae. GT; et phari eo- rum (*sic*) L. crediderant *codd. plur.* (a *in ras.* K): crediderunt DΘISUW *vg. d dem.* quia S; quod *gig.*; quoniam M. oportet C. circumcidi (u *in ras.* B; circumcidi ϩϩ): uoluit circumcidere *Bentl. (gr. enim περιτέμνει).* praecipere (pre. BDKMRSW, *precipue p^o;* + eis M^o *Uigil. trin. 12 = Ath. lat. i. 783*) quoque; praecipendumque d *gig.* seruari d; obseruare c; custodire *Uigil. moysi BCDΘIKMRTUVW vg. Tisch., moysi S.*

6. conueneruntque (conuenier. D) = συνήχθη- σάν τε BC 13. 61. 133. d^oer; conuenerunt autem IM d e *gig. Bentl. et συνήχθ. B^o gr. plur.* apostoli C, saeniores C; presbyteri d *gig.* ui- dere: ui lapsus W. de; pro e; *om.* Dis^o(+S^o). uerbum hoc D; sermone hoc d; hac quaestione e *gig. cum gr. E 137 syr. harcl.*

7. cum (quam CΘ) autem: et cum d, magna: multa d, conquisitio (u *sup. itm.* M) = συζητή- σων CDEHLP *etc.*, conquisicio S, conquisicio R, altercatio d: inquisitio e, questio CD p, et ζητή- σων NAB *min.* fieret: fuerit A^o(*corr. A^o*); esset e. cum... fieret: magna autem conquisitione facta e; et cum diu hesitarent *gig.* surgens (surgen U^o) petrus: surrexit in s^oio petrus et d D^o (et *ferē 137 syr. harcl. mg.*). ad eos: eis *Iren. (Mass. p. 199).* *om.* u: a *Rebapt. 3 (p. 72).* citis S^o. quoniam: quia T d e *Rebapt. Ambr. (de Abr. l. c. 9; spir. ii. c. 13); quod gig. om.* ab D. hantiquis C. diebus: temporibus M. > diebus antiquis d e *Iren. Rebapt. Ambr. cum ord. graeco.* in nobis (*in ras. scr. A*) = ἐν ἡμῖν (D)EHLP *etc.*, *cf. inter nos gig.; om. SU cum gr. 31. 99. sah. syr. pesh. etc.*; in nobis D *Iren. Bentl. et ἐν ἡμῖν NABC min. aelegit C; elegerit dem.; + rasura in A.* > in nobis (uobis *etc.*) deus elegit d *gig. Iren. Re-*

uos scitis quoniam ab antiquis
diebus in nobis elegit
deus per os meum audire
gentes uerbum euangelii
et credere
⁸ et qui nouit corda deus
testimonium perhibuit
dans illis spiritum sanctum sicut
et nobis
⁹ et nihil discreuit inter
nos et illos
fide purificans corda eorum
¹⁰ nunc ergo quid temtatis
deum inponere iugum super
ceruicem discipulorum

quod neque patres nostri
neque nos portare
potuimus?
¹¹ sed per gratiam domini iesu
credimus saluari quemadmodum et
illi
¹² tacuit autem omnis
multitudo
et audiebant barnaban
et paulum
narrantes quanta fecisset
deus signa et prodigia
in gentibus per eos.
¹³ Et postquam tacuerunt
respondit iacobus dicens

bapt. Ambr. (bis) cum gr. D; > deus in nobis elegit vg. e cum gr. EHLP etc. per os (hos C) meum: ex ore meo Ambr., ut ex ore meo Iren. audirent Iren. legentes lapsu I: nationes Ambr. euuang. I, heuang. C, aeuang. R, aeuangeli D. crederent Iren.

8. et (*om. I p**) qui nouit (nobis T) corda (d in ras. R; + omnium *gig.*) deus = *καὶ ὁ καρδιογνωστὴς θεός*: > et qui corda nouit deus *Rebapt.*, > et deus qui corda nouit M, deus qui nouit corda hominum *Ambr. (spir. ii. c. 10)*, qui cordis cognitor es deus *e*, et cordis inspector deus *Iren.*; qui autem corda nobit deus *d et o de καρδ. ο θεος D. peribuit CRT; perhiberet D; dedit gig. dans illis (illi BI dem., eis e Rebapt., his Ambr.) = δους αυτοις E: uoluit > illis dans Benl. et avrois dous NAB 13. 61, cf. illis dans *gig.*; eis dans eis *Iren.*, eis dedit super eos *d = avrois dous avrois CHLP al. pler., αυτοις δου εν αυτοις D. > sanctum spiritum AC GR. sicuti C; + dedit D.**

9. *om. et pr. Benl.* (sed postea correxit) cum gr. A. nichil BW; non gig. discrebit T, decreuit D. inter: etter S* (corr. S¹). et ipsos d Iren., Rebapt. 5 (p. 75); om. D. fides I^o; fidei d e. purificans: mundans *Aug. (iil. 2. 703); emundatis d Rebapt. (et infra cordibus). > mundans (emundans Iren.) per fidem Iren. Ambr. illorum Iren.**

10. + et ad init. e *Tert. (de pudic. 21) cum Esr. ergo: igitur Iren.; uero Hil. (in ps. ii. 9); om. Tert. et gr. C* ut uidetur. quid: qui p*; cur Tert. temtatis A, tempt. codd. vell. Tisch., tent. vg.: temptastis *gig. Tert.; + e D* (sed exp.). deum (τον θεον omnes): dominum Tert. Hil. Tyconius (reg. 3); om. U Hieron. (ii. 733, vii. 477), item Aug. Ambrst. Auct. quaest., sed libere citant. imponere KW vg.; ut imponatis *gig.*; de imponendo *Tert.*; + uolentes *Tycon.* iugulum D; iugo *Tert.*; + graue *Hieron. (vii. 477).***

super (*twi*): supra *gig. Hil. Aug. (ii. 701, x. 266); om. S*. ceruicem (τον τραχηλον) codd. plur. e e gig. p Iren. Hieron. (ii. 733) Benl., et collum Hil. Hieron. (vii. 477) Aug. Tyc.: ceruices AMR vg. d dem. discipulorum: discentium Tyc.; fratrum Hieron. (vii. 477), et fratribus (om. sup. oeru.) *Tert. nostri: uestri D; + potuerunt D. > neque nos neque patres nostri R Tert. portare potuimus (-erunt Hieron. vii. 477) contra ord. graecum, cf. sufferre ualuerunt Tert.: > potuimus (ualuimus Iren.) portare e *gig. Iren. Hil. Aug. (x. 266) Tyc. Benl. potuimus baiolare d = λχύσαμεν βαρτάσα. Plura patrum testimonia apud Sabat. uidebis; sed plerumque libere citant.***

11. set R; + enim *Tert. gratiam S. domini: om. Tert.; dei Orig. (int. iii. 837); + nostri gig. Iren. iesu (iesu e): + christi Θ vg. (non autem cor. uat.) d *gig. Iren. Aug. (x. 429) et gr. CD min. credidimus F; + nos gig. Tert. Aug. (ii. 701), + nos posse CT Iren. saluari (saluatori W*): saluos fieri *gig. Aug. (ii. 701); salui fieri d Orig. Aug. (x. 266, 429); salutem consecuturos Tert. > saluari credimus Hieron. (ii. 733). quemadmodum F; quomodo Iren.; sicut e Tert.; + crediderunt D. illis S.***

12. + ad init. despondentes autem presbyteros quae a petro dicebantur *d et συνακαταθεμενων δε των πρεσβ. τοια υκο του πε. ειρημενοις D^o syr. harcl. (cum*). tacuit (uocauit ut uidetur p*) autem: sileuitque *d, εσειγησεν tantum D. audierunt gig. barnabban D, barnabam vg. d. > paul. et barn. I. narrantes (εξηγουμενων): enarrantes e; exponentes d *gig. q^aanta M. fecerit d, fecit *gig. deus (s in ras. A): om. V; + cum illis D. > deus fecisset vg. om. in S* (+ S²). eos: ipsos d. > per eos inter gentes *gig.*****

13. et postquam tacuerunt: postq. autem tac. ei (eis cor.) e et gr. *μετὰ δὲ τὸ σιγήσαι αὐτούς, item postq. aut. hii silerunt d, cum tacuissent*

uiri fratres audite me
 14 simeon narravit quemadmodum primum deus uisitauit sumere ex gentibus
 populum nomini suo
 15 et huic concordant uerba prophetarum
 sicut scriptum est
 16 post haec reuertar et aedificabo tabernaculum dauid
 quod decedit
 et diruta eius reaedificabo
 et erigam illud 17 ut requirant

ceteri hominum dominum
 et omnes gentes super quas inuocatum est
 nomen meum
 dicit dominus faciens haec
 18 notum a saeculo est domino
 opus suum
 19 propter quod ego iudico
 non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur
 ad dominum
 20 sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum

autem *gig.* resp. iac. dicens (*his scr. D*): surgens iac. dixit *d* et *D*^o *tyr. pesk.* om. audite me *Iren.* (*Mast. p. 199*). om. me *Rebapt. 12* (*p. 83*).

14. simeon (Συμεών *gr.* omnes, hic enim uerba Iacobi loquentis representantur) FG^oRS *cf. et Hierom. de nom. Heb.* (iii, 96), symeon B (-con in *ras.*) CI *d* e: simon AD^o*TUVW *vg. Tisch. p.* symon KM (on in *ras.*) e *gig.* narravit (ἐξηγήσατο, *cf. u. 12*) *codd. plur.* (-bit T) *et vg.*: enarravit F e; exposuit *d* *Rebapt.*; retulit *Iren.* quemadmodum F; quomodo e. om. primum *Iren.* uisitauit (-erit *Rebapt.*) = ἐπισήψατο (ἐσελεψατο E): suscitauit T (-bit) *gig.*; uoluit D; prospexit *d* e; excogitauit *Iren.* sumere (summere D) = λαβεῖν: accipere *d* *Iren. Rebapt.*, ut acciperet *gig.*; se redimere I. > plebem ex gentibus *gig.*

15. huic (τούτῳ *plur.*): sic *d* *Iren.*, ita *gig.*, et omnia D. concordant (συμφωνοῦσαν): conueniunt *gig. Iren.*, consonant e *Rebapt.*; consonat *d*, concordat L uerba (ὁ λόγος): sermones *d* *Iren. Rebapt.*; uoces *p*; om. D. profet. DGS. scriptum G. om. sicut *scr.* est F.

16. hec IW; hoc D; +autem *d* (et *D*^o), reuertar (ἀναστρέψω): conuertar S *d* et *epist.* *D*^o. aedificabo cum ABDFG*IKR (hed.)SUVW (ed.) *d* e *p*: reaedificabo CG^oM(-dñ.)T (reed.) *vg. Tisch. e dem. gig. Iren. Rebapt.*; *gr.* ἀνοικοδομήσω, sed οικοδομ. 105. tabernaculum (in *ras. scr. I*): + illud *Rebapt.* om. dauid AD. decedit AG^o*KMRVW *vg. p*: cecidit BC(cae.)DF^oI STU *e d dem. e gig. Iren. Rebapt. Bentl.* diruta (disr. FS^oU^o, disrupta *p*^o): disturbata *Iren.*; quae demolita sunt *d* *Rebapt.*; *gr.* καταστραμμένα N(B) *min.*, κατασπαμμένα ACDE(H)LP etc. reaedificabo cum ABCDFG^oIKM (reaediff.*R (rehaed.) UV, reed. TW *vg. e d dem. e gig. p* *Rebapt.*: edificabo S *Iren.*; *gr. plur.* ἀνοικοδομήσω sed οικοδομ. C^o 68. et *tert.* + denuo *Rebapt.* erigam D. illud G; illum IR^o.

17. requirat I; exquirant *d* (-ram) *Rebapt.* ceteri

(caet. DIM^o5^o H) = οἱ παράλοιποι: reliqui *Iren.*; residui *d* *gig. Rebapt.* homines *gig.* dominum: deum *Θ* *e d* *Rebapt.* et *D*^o. super quos *d* (*Bentl.*); in quas *gig.*; in quibus *Iren.* nomen partim in *ras. scr. U.* meum (partim in *ras. scr. BU*) sine addit. add. plur. *et vg. contra graecum*: + super illos CT *gig. Bentl.*, + super ipsos *d*, + super eos e *Iren.*, + super eas *Rebapt.*, et *gr.* ἐπ' αὐτούς. facient *Θ*; + omnia e et *gr.* E(H)LP etc. hec ISW; hoc *p*.

18. notum (γνωστόν AD), *cf.* cognitum *Iren.*: nota e *gig. cum gr.* EHLP etc. (item NBC *min.*, sed om. ἐστὶν... αὐτοῦ). a om. *p*^o. seculo SUW5^o H; secundo *p*^o. domino (τῷ κυρίῳ AD): deo e *gig. Iren.* et *gr.* EHLP etc; om. DT^o (+ m. *rac.*); dominum I. > sunt deo a *sec. gig.* opus (opus C) = τὰ ἔργα AD: opera *gig.*; omnia opera e et *παρὰ τὰ ἔργα* EHLP etc. suum B; eius R^o e *gig. Iren.*; ipseus *d*.

19. propter (per D) quod: propterea *Iren.*; ideoque *gig.* ego + secundum me *Iren.* iudico: dico BFS^o. inquietari: molestari *gig. Iren.*; sumus molesti *d*; uoluit inquietare *Bentl.* (*gr.* enim παρενοχλεῖν). eos: om. S^o; his *d* e *gig.*; *gr.* μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἔθνων κ.τ.λ. ex: *de d.* conuertuntur (a *scr. in ras. Θ*): conuertantur D; -tentur *dem.* dominum (*contra graecum*) cum AD^oIMSTU *dem. p.* correctio Hieronymiana ut uidetur cum in uell. non appareat: deum (τὸν θεόν) BCFGKRVW *vg. Bentl. Tisch. e d e gig. Iren.*

20. se ER. scribere = ἐπιστεῖλαι, *cf.* scribendum *gig.*; praecipere *d*, praecipendum *Iren.*, innotere e. ad eos: eis *d* e *Iren.* abstineant (ne in *ras. S*; habet. C): abstinerent e. om. se *d* e *Iren.* om. a e *p*^o et *gr.* NBD *min.* contaminationibus (contaminac. RS) = ἀλισγημάτων: uanitatibus *Iren.* simulacrorum *vg.* simulachorum W; idolorum *gig. Iren.* et *pr.*: a D; et a *gig. Iren.* fornicationem I, fornicatione R; stupris *d.* et (+ a CT) suffocatis (subfu. D); uoluit suffocato *Bentl.* cum e et *gr.* τοῦ νεκροῦ): om. *d* *gig. Iren.* (et *gr.* et *lat.*; uide Harnack 'das Aposteldecret u. die Blass'sche

et fornicatione
 et suffocatis et sanguine
 21 moyses enim a temporibus
 antiquis habet in singulis
 ciuitatibus qui eum praedicent in
 synagogis
 ubi per omne sabbatum
 legitur.
 22 Tunc placuit apostolis et senioribus
 cum omni ecclesia
 eligere uiros ex eis et mittere antio-

chiam cum paulo et barnaba
 iudam qui cognominatur
 barsabbas et silam
 uiros primos in fratribus
 23 scribentes per manus eorum
 Apostoli et seniores fratres
 his qui sunt antiochiae et syriae et
 ciliciae fratribus
 ex gentibus salutem
 24 quoniam audiuimus quia
 quidam ex nobis exeuntes

Hypothese Berol. 1899, p. 5) cum gr. D; cf. u. 29. et tert. + a CT Iren. (*Mass.* p. 199). sanguinem I; deinde + et quaecumque nolunt sibi fieri (> sibi fi. nol. D) aliis ne (> ne aliis D) faciant D Iren. (*gr. et lat.*), + et quae uolunt non fieri sibi aliis ne faciat d; et ita gr. D 7. 27. 29. 60. 69^{ms}. 106 al., et cod. Athous ap. von der Goltz T. u. U. N. F. il. 4, p. 41, (sah.) aeth. Porphyrius, Eusebius (ap. Harnack et von der Goltz).

21. moyses BCOKMTU *vg.* Tisch., moysis S, moyses RW, moyses D. ha C; ex a. temporibus antiquis (hant. C): generationibus ant. s, progeniebus ant. d; et gr. γενεών ἀρχαίων. habet (abet C; habebat S) in singulis ciuitatibus qui (eos qui D) eum praedicent (pre. BKMRSW, predicant D) *codd.* et *vg. contra ord. gr.* > per ciuitatem qui praedicant eum habet a *cum gr. plur.* κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει; > per (+ singulas *gig.*) ciuitates habet qui eum praedicent (-cant d) d *gig.* cum D^o; deinde + habent d et ἔχει D^o. sinagogis MRUW, sinagogis S. ubi (hubi C) per (om. p) omnes (-ni S^o p, -nes G, -nem F^oI, hominem C) sabbatum (-thum 5B, sabato p^o) legitur = κατὰ τῶν σάββ. ἀναγιγνωσκόμενος; qui per om. sab. legitur *gig.*; per om. sab. ut legatur d, per om. sab. cum legitur e.

22. placuit: uisum est d, et gr. εἶδοτε; + omnibus e. apostolis C. senioribus: bus in ras. B; saenioribus C; presbyteris d. omni: uniuersa *gig.*; tota d. ecclesia S, aecl. CD, aecl. RU, aecl. T; om. *gig.* eligere (aelig. C, eleg. ADG SV) uiros . . . et mittere = ἐκλεξαμένους ἀνδρας . . . πέμψαι: eligentes uiros . . . mittere e, electos uiros ut . . . mitterent d, ut eligerent uir. et mitterent *gig.* ex eis (in ras. scr. p^o): ex his D; ex se CT; om. *gig.* cum gr. A. mitt. + in d e. hanti. C, anthi. MR, ante. D; anthiociam AΘ, antiociam T. barnabba D; barnaban BCG^o (deinde correxit iterum G^o) TW, barnabam G^oI udam lapsu W; iudas d. cognominatur *codd.* plur., et nocatur d: cognominabatur CRW *vg.* cor. uat. dem. *gig.*; gr. τὸν καλούμενον (uel ἐπικαλ.). barsabbas (Βαρσαββί gr. plur.) cum A^oKV e (*Bentl.*), barsabba C, barsaba T, barsabban GIU^o,

barsabbam A^o; barsabas RW *vg.* e p^o et Βαρσαββί. gr. minusc. plur., barsaban BΘMU^o dem. *gig.*; barnaban S^o, barnabban D, barnabas F; barabbas d cum D^o. silan d, sylan I^o, sylan BΘI^o; silcam MRT dem., sylean *gig.*, syleam C, silham D. primos: primores *gig.*, principales d; gr. ἡγουμένους. > primos uiros W. in: om. R; ad d; inter *gig.* fratres *gig.* (non d).

23. scribens R^o; scripserunt d. manum BIKRS (manuum^o) V e *Bentl.*, et gr. χειρὸς. eorum: + haec e et gr. N^oEHL P 61 al.; + epistolam (epistolam D) continentem haec DI^o Par. lat. 202. 11533. 17250° e *gig.* in *tepl. cum gr.* C aeth.^o (syr. harcl. mg., sah.), et > epistolam per manus suas continentem haec d et D^o. apotholi C. seniores (saen. C; senioribus G^o) fratres *codd.* plur. et *vg.* (seniores, fratres, 5B) = οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ N^o ABCD 13. 61, cf. presbyteri fratres d Iren. Pacian. (*paraen.* 4) *Uig.* (*trun.* l. 12 = Ath. lat. l. 783): seniores et fratres e cum N^oEHL P; seniores hiis fratribus D (et infra om. hia), cf. *Orig.* (iv. 655) presbyteri fratribus (et om. fratr. infra). hlis W, hui p^o; om. D. om. qui W. om. sunt *Uig.* antiochie W, hantiochiae C, anth. MR, ath. I, anthiociae AΘ^o, -cie Θ^o, antiochiae T; in antiochia Iren., per antiochiam d. siriae DRSTU^o, -rie W, syrie Θ^o, syria V Iren., synam d. ciliicie Θ^oW, cylichiae C, cylicia Iren., ciliciam d. fratribus; + in uniuersis I; + qui sunt e *gig.* Pacian. *Uig.*; > qui sunt ex gent. fratribus d. ex: et I; in Pac.

24. quia: quod DΘ d dem. *Uig.*; quoniam W; om. *gig.* Pacian. quidem M^oT; quosdam *gig.* Pacian. om. ex nobis B cum gr. min. pauc. > ex nobis quidam Iren. *Uig.* exeuntes: exisse et *gig.* Pacian.; om. *Uig.* et graeci N^oB. turba uenerunt p^o (corr. p^o); conturbauerunt CT (-berunt), perturbauerunt d; conturbasse *gig.* Pacian. uos; nos W. uerbis: sermonibus Iren. euerentes (acu. IR, heu. C, euertentes D, eumtentes lapsu W) = ἀνασυνέζωτες: auertentes S; destruentes d *gig.* Iren. animas uestras (-mos -tros e) *codd.* et *vg.* sine add., cum gr. NABD 13. 61: + dicentes circumcidi oportet et obseruare legem e *Bed.* (retr. 'in graeco') gr. E item (sine dei) CHLP al. plur.

turbauerunt uos uerbis
 euertentes animas uestras
 quibus non mandauimus
²⁵ placuit nobis collectis in
 unum eligere uiros
 et mittere ad uos
 cum carissimis nostris
 barnaba et paulo
²⁶ hominibus qui tradiderunt
 animas suas pro nomine
 domini nostri iesu christi

²⁷ misimus ergo iudam et silam
 qui et ipsi uobis uerbis
 referent eadem
²⁸ uisum est enim spiritui
 sancto et nobis
 nihil ultra inponere uobis
 oneris quam haec necessario
²⁹ ut abstineatis uos ab immolatis simu-
 lacrorum
 et sanguine [suffocato]
 et fornicatione

syrr. pesh. harcl., cf. et sig. Iren. infra. om. euert.
an. nostr. Vig. (trin. l. 12 = Ath. lat. l. 783).
 quibus: quae *Vig.* non: nos *I.* mandauimus:
 dauī in ras. *Θ*; manducauimus *inepte B^oW*; praec-
 cepimus *sig.* (praecip.) *Iren.*; iniunximus *d*; con-
 stituimus *Vig.*; deinde + dicentes circumcidimini
 et custodite (seruate *Iren.*) legem *Par. lat. 11533*
sig. Iren.

^{25.} placuit: uisum est *d Vig. (trin.), gr.*
ἔδοξεν; + ergo *p^o*. collectis in unum (*γενωμέ-*
vous ὁμοθυμαδόν): conuenientibus in unum *Iren.*,
 castis (coactis *I*) in unum *e*, congregatis in idipsum
Vig. (trin.), constitutis pariter *d*; > in unum
 congregatis *sig.* eligere (aelegite *C*, elegere
ADS^oV) uiros et: eligentes uiros *e*, electos uiros
d Iren.; *gr. ἐκλεξαμένους* (-uous *ABL 61 al.*)
ἀνδρας; *om. Vig. (trin.)*. carissimis: mis *om.*
S^o; karissimis *R^oW*, *kar. C*, *char. vg.*; dilectis-
 simis *d Iren.* barnabba *D*; barnaban *BF^oΘ^o*;
 + quoque *e*. saulo *R^o*. > paulo et barn. *Vig.*

^{26.} animam suam *d Iren. cum D^o*. pro nomin^o
T; propter nomen *d sig.* domini: + dei *sig.*;
om. R. nostri *om. RT p.* iesu *e*. christi: + in
 omnem (-ni *d*) temptationem (-ni *d*) *d e Bed. (retr.*
'in graeco') cum *gr. DE 137 syr. harcl. mg.*

^{27.} + qui ad inuit. *I.* missi sumus *D.* ergo
 igitur *Iren.* *om.* misimus ergo *Vig. (trin.)*.
 silam *Θ*; silam *CG^oMRT dem.*, siliam *D*, sylean
sig., silan *d*. qui et ipsi (ipsi *I*) uobis uerbis
(om. R) referent (*sc. in ras. S*; referent *D*, refer-
 rent *B Benth.*, referrent *R*; referant *M e*) eadem
 (> eadem *ref. sig.*): et ipsos per uerbum (per
 sermonem *Iren.*; uerbo *d*; + multum *e et E^o*)
 adnuntiantes eadem (haec *d et D^o*; nostram sen-
 tentiam *Iren.*) *d e Iren. Vig. (trin.) cum gr. uol*
ἀποὶν διὰ λόγον ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

^{28.} uisum est *D*; placuit *e m Iren. Vig. (Ua-*
rim. 743, 750) Bed. (retr. 'in graeco'). *om.*
 enim *sig.* > sancto spiritui *d e* (spiritu) *sig. Iren.*
Cypr. (Test. iii. 119) Pacian. et gr. CDEHLP 61
etc. om. et nobis S^o. nihil (nichil *BW*):
 nullum *Iren. Tert. (pudic. 12) Pacian.*, nullam
Cypr. > nihil nobis *D*. ultra (ultra *C*):
 amplius *d e sig. Iren. Tert. Vig. (trin. 12 = Ath.*

lat. l. 783) Vig. (Uarim.) Pacian. Fulg.; om.
Cypr. inponere (*imp. KTW vg.*): ponere *d*;
 inponi *e Vig. (trin.) Pacian.*, adicere *Tert.*; +
 in *Θ*. oneris (*hon. CDIRT^oW*): pondus *Iren.*
Tert. Pacian.; sarcinam *Cypr.*; *gr. βάρος*. > in-
 honeris uobis *D*, > oneris in- uobis *Vig. (Uarim.)*,
 > nobis pondus in- *Iren.*, > nobis in- sarci-
 nam *Cypr.*, > uobis adicere pondus *Tert.* quam:
 praeter *d Vig. (trin.)*; praeterquam *Pacian.*
 hec *SW*; ista *Cypr.*; eorum *Tert.*; ea *Vig. (trin.)*;
om. Benth.^o necessario *codd. paene omn.* (*et*
A^o p^o; necessario *R*) *et cor. uat.^o* (*etiam mg.*
'non dicitur necessaria') = τούτων τῶν ἐπιναγκῶν
gr. plur. (om. τῶν D 13; τούτων τῶν ἐπ' ἀνάγκῃς
NAC): necessaria *A^oBD vg. Benth. Tisch. dem.*,
 quae sunt necessaria *Iren.*, q. necessaria sunt *p^o*,
 q. necessaria horum *e*; q. necessitatis sunt *sig.*, q.
 ex necessitate sunt *Cypr.*; quae necesse est *d Vig.*
(trin.); a quibus necesse est abstineri *Tert. (et*
infra om. ut abstin. uos); item distinguunt
 quam haec. Necesario *ut etc. CT*, praeterquam
 haec. Necesse est *etc. Pacian.*

^{29.} + et ad inuit. *R.* ut (*hnt C*) abstinēatis
 (*habstin. C*, *absten. S*): abstinete *e*; abstinere *d*
Cypr. (cf. Tert. supra). uos: nobis *K*; *om. d e*
Iren. Fulg. hab *C*; *om. d.* immolatis (*imo. S*,
immu. D; immolati *G*) simulacrorum (*sym. C*,
simulachr. vg.) = εἰδωλοθύτων: delibatis symula-
 chrorum *sig.*; immolatis tantum *Gaud. (p. 967)*;
 sacrificia *Tert.*, sacrificatus *d*; idololatriis *Cypr.*,
 idolothytiis *Iren. Pacian. Vig. (trin.) Hieron.*; ido-
 lli *Fulg. et pr. + a CT*. sanguis *I.* [suffocato]
 uncis *ut glossam inclusimus, quam nec ipse agnoscat*
Hieronymus qui plurali numero citat et diuerso
modo (vii. 478) 'ab idolothytiis et sanguine et forni-
catione, sicut ut in nonnullis exemplaribus scriptum
est et a suffocatis, cf. Gaud. 'et a sanguine id est suffo-
catis, et πνικτῶν N^oA^oBC 61. 137. Habent tamen
ABF^oΘIKR^oS^oVW cor. uat. mg. p^o Vig. (trin.) et
πνικτοῦ N^oA^oEHL P al. plur. 1 et suffocato (subfu. D)
DGMR^oS^oU vg. Benth. Tisch. cor. uat.^o e dem. e sig.
p^o, et a suffocato CT; om. suffocato (cum graeco
D) d Tert. (ita pudic. 12; sed contra apol. 9° qui
propterea quoque suffocatis et mortuicinis abstinemus,

a quibus custodientes uos
bene agetis ualete
30 illi igitur dimissi descenderunt antio-
chiam
et congregata multitudine
tradiderunt epistolam
31 quam cum legissent
gausi sunt super consolatione

32 iudas autem et silas et ipsi
cum essent prophetae
uerbo plurimo consolati
sunt fratres et confirmauerunt
33 facto autem ibi tempore
dimissi sunt cum pace
a fratribus ad eos qui
miserant illos

ne quo sanguine contaminemur uel intra uiscera sepulto*) *Iren. Cypr.* (sanguinis effusione) *Pacian. Hieron.* (uide supra) *Fulg. Ambrst.* (in *Gal.* ii. 2), 'tria haec mandata ad apostolis et senioribus data reperuntur... quae sophistae Graecorum non intelligentes, scientes tamen a sanguine abstinendum, admitterant scripturam quartum mandatum addentes et a suffocato abstinendum: quod puto nunc Dei nutu intellecturi sunt quia iam supra dictum erat quod adiderunt'; item > a fornicatione (-nibus *Tert.*) et sanguine *Tert.* (*judic.*) *Fulg.* et (+a CT) fornicatione (fornicae. *RS*); et stupris *d*; et a fornicationibus *Tert.*; *om. B^o Uig. (trin.) Gaud.*; deinde + et (+ea DΘ) quae (quaecumque *d Iren. Cypr. Auct. pel.*) uobis fieri non uultis (> non uul. si. uobis *Iren.*; > non uul. uobis si. *d*) aliis (ali *d Iren. Cypr.*, alio *p^o Auct. pel.*) ne feceritis (faciatis *Iren.*; > ne feceritis aliquibus *D*) DΘ *Par. lat.* 202. 341². 343. 11932 *d p^o w^o lepl. Iren. Cypr. Auctor pelagianus ap. Caspari* ('*Briefe*' 1890 p. 18) *Porphyrius Eusebius* (uide *Harnack p. 5*, *von der Goltz p. 41*; et *cf. ad n. 20*) *cum gr. D minusc. nouem et cod. Athos ap. von der Goltz, sah. syr. harcl. (cum*) aeth.* custodientes (κατηροῦντες); obseruantes *d Pacian.*, obseruando *Tert.*; conuertentes (ex -santes) *d*. nos ipso *d e Iren.*; uobis *F^o*; *om. S Tert.* bene: recte *Tert.* agitis *CFIS* (agites) *U d p^o Tert.*; agite *D*; agentes *Θ T*; deinde + ambulantes in spiritu sancto *Iren.*, ferentes in santo sp̄o *d*; nectante uos spiritu sancto *Tert.*; *cum gr. D φερομενοι εν τω αγ. πν.* ualetae *I*; *om. Iren. Tert.*

30. + et ad inil. *gig.* illi: uiri *D*. ygitur *C*; ergo *vg.*; quidem *d e gig.* dimissi + in diebus paucis *d cum D^o*. descenderunt (*disc. DS*) = κατήλθον *NABCD 61 al.*; perueniunt *d*, uenerunt *d gig. et ήλθον EHLF al. plur.*; + in *e.* *anth. IMR*, *hanth. C*; antiochiam *AΘ*, antociam *T*. congregatam *S*; cum conuocassent *gig.*, cum collegissent *d*. multitudinem *IS d*; ecclesiam *gig.* epistolam *AF* (et ut uultur *IT al.*, sed *plures per compendium scribunt*), aepistolam *D*; epistolam *BΘKMSUV vg.*, aepistolam *C*; aepfam *R*.

31. quansi: et *d*; *om. s.* quam *Θ*. gauisi sunt *D*, gauisunt *B*; + gaudio magno *G.* super: in *gig.* consolationem *CFI^oT*, consolacionem *RS p*, consolationem *D*; exhortatione *gig.*; hanc orationem *d*; *gr. τῆς παραλήγου.*

32. autem (*dē DP al.*); quoque *d gig. et te gr. plur.* *sylas Θ*; *sileas G^oMRT dem., silas D, syleas C gig.* et ipsi *cum* (quum *Θ*; *hic incipit rursus O*) *essent prophetae* (prof. *DOS*, prophete *W*) = καὶ αὐτοὶ προφ. ἄντες: > et (etiam *d*) ipsi pro. cum essent *d e*, > qui et ipsi pro. erant *gig.*; quoniam erant prophetae *sang. 133* (uide *ad xi. 27*); deinde + pleni sp̄o sancto *d cum D^o*. uerbo plurimo (plurimum *I*, plurimum *I^o*) = διὰ λόγου πολλοῦ: per uerbo multo *e*, multis sermonibus *gig.*; sermoni *d et om. πολλοῦ D^o*; *om. sang. 133.* consolati *D*; exhortati *d gig. sang. 133.* fratres: eos *O* (et *om. et confirm.*), confirmauerunt *T*; confirmati sunt *D*, per confirmati sunt *d*; deinde + eos *gig.*, + animos (-mas *R*) eorum *GR.*

33. facto (*ita in ras. A*) autem ibi tempore (*ita etiam Bentl.*) *ferē = ποιήσαντες διὰ χρόνον, cf. facientes autem tempus gig.*, cum fecissent autem (> *au. sec. e*) tempus *d e*: facto (-ta *O*) autem ibi aliquanto (-do *O*; multo *G*) tempore *DGO vg.*, > facto autem ibi tempore (-ras *R*) aliquanto *IMR e dem. cor. uat.^o*; sine auct. *graca. om. sunt O. om. cum B^o. om. pace R* > a fra. cum pace *I*. eos (ipso *d*) qui miserant (-runt *AG^oM cor. uat.*, miserunt *D*) illos (eos *d*) = τοὺς ἀποστόλους αὐτοῖς *plur.*; apostolos *e Bed.* (*retr. 'in graeco'*) et τοὺς ἀποστόλους *EHLF al. pler.*

34. *Uersum omisimus cum ABFIKOSUVW dem. e p cor. uat. mg.* ('*cancellatum est in codice . . .*') *cod. caraf.* ('*gracc. cod. uat. et omnes lat. m. s. non legunt haec uerba*') *Bentl. et gr. NABE HLP 61 al. syr. harcl. txt.*; *habetur autem in CD GΘMRT vg. cor. uat.^o e d gig. w et add. antl. omni. ut uidetur, cum gr. CD 13 al. mult.*; *legunt uero sic*—uisum (uissum *D*) est autem *silae* (*sileae MT, silae D, silee R, syleae C gig.*) *romanere ibi* (> *ibi rem. vg. add. antl.*) *CDGΘMRT vg. cor. uat.^o e gig. w add. antl. (et Junta 1534)*, placuit autem *silae* sustinere eos *d*; *gr. ἵδοτε διὰ τῆς σιλαῖ ἐπιμεῖναι αὐτοῖς CD^o (αὐτοῖς min. aliq., αὐτοῖς 13 al., πρὸς αὐτοῖς D^o) 13 al. mult. sah. cop. wi. syr. harcl. (cum*) arm. aeth.*; deinde + solus autem *iudas* (> *iudas autem solus vg. add.*) *abiit* (*profectus est d*) *DΘMRT vg. cor. uat.^o d gig. w add. antl. (non Junta 1534) cum D^o arm.*; *item post abiit + ierusalem ὁ ἁγ. cor. uat. mg., add. antl. sine auct. graeca*, + *tenens est hierosolyma w (feste Blass p. 52); uers. agnoscit Cassiod. (P. L. LXX. p. 1393).*

35 paulus autem et barnabas
demorabantur antiochia
docentes et euangelizantes cum aliis
pluribus
uerbum domini.
36 Post aliquot autem dies
dixit ad barnaban
paulus
reuertentes uisitemus fratres
per uniuersas ciuitates
in quibus praedicauimus
uerbum domini
quomodo se habeant

37 barnabas autem uolebat
secum adsumere et iohannem qui
cognominatur marcus
38 paulus autem rogabat eum
qui discessisset ab eis
de pamphilia et non isset
cum eis in opus non debere
recipi eum.
39 Facta est autem dissensio
ita ut discederent ab inuicem
et barnabas adsumto marco
nauigaret cyprum
40 paulus uero electo sila

35. autem; nero *d* *gig.*; om. M*. barnabas D. demorabantur *codd. plur. et vg.*, demorati sunt *p*: morabantur BGSU* (*ut uidetur*); cum morabantur (morab.*) *e*. hantioch. C, anthioch. IMV, antiochie W, anthiociae AΘ* (-cie Θ*), antiochia T; antiochia O *d*, -iam GS *e* (in antiochiam). eunang. I, eunang. R, mesangelizantes D; + *et d* cum *gr.* D. halius C; et illis *e*; *gr.* μετὰ καὶ ἐπί τῶν, > καὶ μετὰ ἐπειρῶν D. pluribus: multis *d* *gig.*. uerbum M.

36. *inc.* et post aliquos dies *d*. om. post... domini I* (+I). aliquod CF*GST *e*; aliquos *d* *p*. diebus O. dixit: ait *d*; + autem A*. barnaban *vg.*, barnabban D, barnan O, barnaban W; + *et p*. > pau. ad bar. W *d* *e* *gig.* cum *gr.* DEHLP *al. plur.* reuertentes (ten *sup. itm.* M; reuertentes D): reuertis *d*; euntes *gig.*; + quidem *e*; *gr.* ἐπιστρέψαντες δὴ (de N*). uisitemus D. haniuersas C; uniuersam B*I; omnem *d* *g*. ciuitatem *d* *gig.*; *gr.* κατὰ πόλιν πόλιν NABC *etc.*, > *n.* πόλιν πόλιν. DEHLP *bi al.* in quibus: pence quos *d*. praedicauimus (pred. BDIKMO RSW): adnuntiabimus *d*. quomodo: qualiter *gig.* om. se *d* *gig.* abeant C, habebant K*; habeat *d*, habent *e*.

37. barnabas: a *tert. in ras.* B; barnabbas D. autem: a *tero d*; om. M. uolebat = ἐβούλετο NABCE *min.*: cogitabat *gig.* et ἐβουλεύσατο HLP *al. plur.*, ἐβουλεύετο D. om. secum D *d* *gig.* assumere BKR(assüm.)SUVW *vg.* > adsumere secum O. et om. DΘO *d* *p* et *gr.* DHL P *al. plur.* > et secum adsum. T. iohannem *d*; iohannem SE. cognominabatur G (bat *in ras.* *vg. dem.*; cognominatus est C. marcus CR.

38. autem: nero *gig.* rogabat (ἤξιον *plur.*): orabat D, postulabat *gig.*; uolebat *e* (melius fuisset censebat uel aequum ducebat); nolebat (οὐκ ἐβούλετο D^{or}) *d*. eum *pr.*: om. S* *d* *gig.* Bentl.; + dicens Θ *d* cum D^{or}. qui ACDG*ΘOU* *e*: ut qui (*id est* cum talis esset qui; et *inualis incl.* ut qui... opus *vg.*) BFG*KVW *vg. e*; ut SU¹; ut quia R, quia T *dem. p*, qui cum IM; his

qui *d*; ne is qui *gig.*; *gr.* τὸν ἀποστάντα (-τησαντα D) κ.τ.λ. discessisset D, discessisset M, discesset B, -sit *gig. p*, ducideret S; discessissent F*, discesserunt *d*. hab C, eis: his D. de BG*KRSUVW *vg.* 1 a ACDGFGΘIMO *Tisch. cod. caraf. e* *d* *dem. e* *gig. p*; om. T. pamphilia *codd. plur. et C* cf. xiv. 24, phamph. B, pamf. T, pamp. D: pamphylia AC(-liae)G5H5 *Tisch. e* et: ut U*; *pergit* *gig.* simul cum illis comitatus est in opus assumere. non *pr.*: nec *d*. lisset D, iset I*; esset M; simul uenerunt *d* (et om. eum eis). in: ad *d*. opus (hopus C): + quod (quo R *Par. lat.* 140. 17250*, in quo *d*, ad quod *w*) missi fuerant (erant *d*) CMRT *Par. lat.* 140. 17250 *e* *d* *w* *tepl. cum gr.* D. recipi (-epi SU*) : suscipi D. eum *sec.* (συνεπιλαμβάνειν τοῦτον; *repetitio indignantis est*) ADG*ΘIMRU *e* *p* *cor. uat.* Bentl., et > eum recipi C, cf. *d*: om. BFG*KOS TVW *vg. dem. gig.* (*uide supra*); > hunc non adsumerent secum *d*; τούτου μὴ εἶναι σὺν αὐτοῖς D.

39. facta est autem (ἐγένετο δὲ NABD *min.*): facta est ergo *e* et ἐγένετο οὖν CEHLP *etc.*; et facta est *gig. p* (+ autem *p*). dissensio (-tio W) = παρανομία: discessio D; disceptatio *gig.*, disceptatio *d*; + inter illos G, + inter eos *p* *w*, et > inter illos diss. CMRT *e*, > inter eos dis. *dem. gig.*, non *gracc.* disciderent S, discederet I; discederent D; separarentur *d* Hieron. (ii. 749); descendere (descedere *e*) eos *e*. et om. *d*. et barnabas... fratribus (*n.* 40) om. R*. barnabas (-bbas D; -ban *e*) sine *addit.* ADGΘIMO (R?) *dem. e* *p* et τὸν τε Βαρν. *gr. plur.*: + quidem BCFKSTUVW *vg. e* *gig.*, + uero *d* et τὸν δὲ Βαρν. H *al. pauc.* adsumto (cum AT; assumpto S, adsumpto CDGΘIMO *Tisch.*, assumpto BKUVW *vg.*); sumto F, sumpto *p*. marchus C *e*; petro lapsu D* (*corr. mg.*). nauigant D *e* *gig. p*, nauigauerunt *d*; nauigare F²IS *e*; + in *d*. ciprum W

40. uero: autem *d* *e*. electo (sel. C): electi *gig.*; suscepit *d*. syla I, sylea MT *dem.*, silia D sylea C; sylan B, silam *e*, silan *d*, sylesn *gig.*; + et *gig.* (*non d*). profectus est: om. est Θ*; exiit *d*.

profectus est traditus
gratiae domini a fratribus
41 perambulabat autem syriam
et ciliciam
confirmans ecclesias
XVI. 1 peruenit autem in derben
et lystram.
Et ecce discipulus quidam
erat ibi nomine timotheus
filius mulieris iudaeae
fidelis patre gentili
2 huic testimonium reddebant

qui in lystris erant
et iconio fratres
3 hunc uoluit paulus secum
proficisci
et adsumens circumcidit
eum propter iudaeos qui
erant in illis locis
sciebant enim omnes quod
pater eius gentilis esset
4 cum autem pertransirent
ciuitates
tradebant eis custodire

traditus; commendatus *gig.* gratiae S, gratie W, gratia d *p^o*. domini *codd.* longe plur. cum *gr.* NA BD *min.*: dei BW *vg.* e *gig.* et *gr.* CEHLP *al. pler.*

41. + et *ad init.* *gig.* perambulat I, perambulant D; pergredebatur *d.* om. autem *gig.* *p^o*. syriam DMRSW. cyliciam BC, ciliam M. confirmas T; confirmantes D *p^o*; et confirmabat *gig.* ecclesias (ecl. SU, aecl. CO, aecl. R, aecl. T, aecl. S D; ecclesiam W *p*) sine add. ACGΘIMT e *p* et *gr.* (exc. D): + tradens autem mandatum presbyterorum d *ferē cum D^o*; + praecipiens (pre. BKRSW; et pre. DO *dem.*) custodire praeccepta (pre. ut *supra*) apostolorum (orum in *ras.* B) et seniorum BDFK ORSUUV *vg.* e *dem.* *gig.* arm. (usc.) *syrr.* *harcl.* *mg.* Totus uersus in *ras.* scr. R.

XVI. 1. *Ad init.* uersus + et cum circuisset (circumisset D) has nationes DO *Par. lat.* 302. 341. 342^a. 343. 11932. 16262 *sept.*, + pertransiens gentes istas d, + et cum circuisset ciuitates *gig.*, et + διελθὼν δε τα εβρη τaura D^o *syrr.* *harcl.* *mg.*; item *inc. cap.* Peruenit GMR, rectius Est eoce ABFΘIKSU c. peruenit (κατήγγαεν): deuenit d *gig.* om. autem O (non D) d *gig.* cum *gr.* D. in (eis NCDEHLP etc.) cum BCD^o FΘIMOR^o ST UW^o *Q^o* *cor. nat.* e *dem.* e *p*; et in *Benll.* et *nul.* et AB *min.*; om. AKR^o V^o *Tisch. cor. nat. mg.* *cod. caraf.* d *gig.* listram DORSTW; listris *p^o*. om. et *ses. d.* discipulus + erat F^o (*sed eras.*) et eoce *disc. his scr.* I^o (ut *uidetur*), *pr. arasum*; et eoce . . . timotheus in *ras. scr.* B. quidam: quis e. > quidam *disc. D dem.* > ibi *disc. erat* quidam *gig.* > nomine erat illi (et om. ibi) D. thimotheus C, themotheus D, thimotheus R, tymotheus *gig.* iudaeae (Ιουδαίας) cum G^o *Q^o* *cod. caraf. dem.*, iudaeae ACD^o MT d; uidaeae BD^o FΘIKOSUV^o *Q^o* e, uidae RW *gig.* (> *uid. mul.*) *p*, *sed cor. nat.* 4 quidam male habent uidae^o; *gr. min.* 25 (= *Br. Mus. Harl.* 5537, *sacc. xi*) ioudaias χήρας; om. e et E^o, fidelis + a *p*. patris e; + autem CT d e *gig.* *Benll.*, et *gr. warpōs dē.* gentilis e; *graeco d gig.*

2. huic: cui d *gig.*, qui e, *uide infra.* testi-
monium sine *addit.* ADGΘIK^o MORV *cor. nat.*

mg. cod. caraf. e dem. p^o Benll.: + bonum BCF K^o STUW *vg. cor. nat.* *gig. p^o*. qui: hii qui S. huic . . . qui: cui testimonium perhibuit ab his qui d, qui testificabatur ab his qui e, et *gr.* δε μαρτυροῦντο τῷ τῶν. om. in d *gig.* listris DOR W, lystris I^o; lystrae d. om. erant d s. iconio (Ἰκονίῳ ABCDHLP etc.) cum AFG^o KVV *vg. d dem. e*, yconio e *gig.*, ichonio R, iconio D; iconii BG^o ΘMOS, yconii ITU^o, hyconii CU^o (ut *uidetur*), ichonii *p*, et Ἰκονίου NE. fratribus d. > fratres qui ly. erant et *yo. gig.*

3. hunc I. om. paulus O. proficisci R^o, proficisci S; exire d. om. et FSU^o. secum prof. et in *ras. scr.* Θ. assumens BKSUVW *vg.*; accipiens d *gig.* circumcidit *Q^o*. sum; illum DΘ; om. O; + ibi T c. iudeos DORW. illis locis *codd.* et *vg. e dem. contra ord. gr.*, forsan ex *correctioe Hieronymi*: > locis illis e *gig. p*, > locis suis d. quod pater eius gentilis (-les S) esset (casact R, erat W *vg.*; > casact gent. I *cod. caraf.*, > erat. gent. *vg.*) *codd. vg. e dem. p* et *gr. Theophyl.* δε τι δ π. αὐτοῦ ἑλληρ ἑπήρχεν, cf. δε τι ἑλλ. δ π. αὐτοῦ ἑπήρχεν NABC *min.*; patrem eius quod gentilis esset (quod crecus esset d; grecum esse *gig.*) d e *gig.*, et τὸν πατέρα αὐτοῦ δε τι ἑλλ. ἑπήρχεν DEHLP *al. pler.*

4. sum (quum Θ) autem pertransirent (r *tert. in ras.* Θ; -ient e, -issent CG^o R; -iret F) = *ut dē διενεποιούτο plur.*: circumuehentes autem d, circuehentes ergo *gig.*, et διερχόμενοι δε D^o. ciuitatem R; pergit praedicabant et tradebant eis cum omnem fiduciam dam ih̄m x̄pm simul tradentes et mandata apostolorum et presbyterorum his qui erant hierosolymis (των εν ισρ. D^o) d cum D^o et *fero syrr. harcl. mg.* tradidebant D; tradebat e. eis in *ras. scr.* S^o; ei W; illis *gig.*; om. U^o (+ U^o). ut custodirent *gig.* docmata GT; praeccepta *gig.* quae (que I) erant om. e. decreta (καταπέτα): iudicata e, constituta *gig.* saenioribus C. essent I; erant DOSU *vg. (d) dem. e p^o*; + in D e s. hiera. MV, ieru. O, ihero. C, iero. *vg.*; hierosolymis SU, hierosolimis DR, iherosolimis T, ierosolimis W. > que ab apost. et

- dogmata quae erant decreta ab apostolis et senioribus qui essent hierosolymis
⁵ et ecclesiae quidem confirmabantur fide
 et abundabant numero cotidie
⁶ transeuntes autem phrygiam et galatiae regionem uetati sunt a sancto spiritu loqui uerbum in asia.
⁷ Cum uenissent autem in mysiam temptabant ire

- bithyniam
 et non permisit eos spiritus iesu
⁸ cum autem pertransissent mysiam descenderunt troadem
⁹ et uisio per noctem paulo ostensa est
 uir macedo quidam erat stans et deprecans eum et dicens
 transiens in macedoniam adiuua nos

sen. hierosolymis erant constituta *gig.* (*om.* qui essent).

5. *om.* et ad *init. d. e. gig. p.* ecclesie W, ecclesiae S, aeclesiae DO*, aeglesiae T, aeclesie R; ecclesia M, aeclesia O*. quidam: *om.* D; ergo *d. gig.*; *gr.* *ἐπισημ. αὐτὸν οὐκ ἐκκλησία.* confirmabatur B* (*corr. B'*) M; consolidabantur *d.*; *gr.* *ἰσχυροῦντο.* fidei *s.*; *om.* *d. cum* D^{ss}. habundabant CDIRS (-bunt) TU*W; habundabat M. cottidie FGSU*, cottidiae IU*, cottidiae CMO, quotidie Θ, quotidie D *vg.*

6. transeuntes *codd. et vg.* = δ. ε. λ. θ. ὄντες HLP *etc.*; pertransierunt *s.*, pertransiebant *d. gig.*, transierunt Hieron. (il. 763), peruenierunt *Uigil.* (*Uarim.* 743), et διήλθον NABCDE *bi al. om.* autem D Hieron. phrygiam FKMU *vg.*, frygiam ABGI, prygiam S; phrygiam RVW, frigiam CDΘOT. galatiae (-ciae S, -thiae R, -thue W, galitae D) regionem (-nes *p.*): galatiam regionem *d.*, galatiam (*om.* *reg.*) *Uigil.* (*trin.* l. 11), galaticam *reg. s. Hieron.*, et *gr.* *Γαλατικήν χώραν*; galaciam regiones Θ; *cf. ad xviii. 23.* uetati sunt *codd. plur. et vg. cf. xvii. 15 d.* sed apud auctores Latinos uix occurrit; uetati raro inuenitur, uide Neue 'Lat. Formenl.' II, p. 370; uetiti sunt IMU³ *dem. cod. caraf. Uigil. (trin.)*; prohibiti (*sine sunt*) *d. s. gig. Uigil. (Uarim.) Hieron. et gr. omnia. ἀποκρίσεις*; prohibiti sunt autem *m. ad inisum pericopes.* ab AGIM Tisch. sanoto spiritu (*cum gr. seru omnia.*) CFGΘKOR STUV *d. e. m. p.*; > spiritu sancto (*cum gr. min. 4 al. 1*) ABDIMW *vg. e. dem. gig. Uigil. (bis) Hieron.*; deinde + nemini *d. et D^{ss}.* uerbum + dei DΘ* (*corr. Θ*) O² S² E² *cor. uat.* ² *d. m. et gr. D*; deinde + omnino *m.* asya C, asua D. > ne omnino uerbum dei in asia loquerentur *gig.*

7. cum (quum CΘ) uenissent (*sup. im. C*) autem = ἐλθόντες δέ NABCDE *min.*, *cf. uenientes autem s.*; quomque uenissent Hieron.; *om. δέ* HLP *etc. non autem latt.* in (*ueta*): *om. CFST gig.*; circa *d.* mysiam ABDG*IKM*V *vg.*; mis. ΘM*OSU*W, miss. U², mes. G², maes. R, moes.

FT, moesyam C. misiam . . . non *in ras. scr. S.* temptabant (*ἐπειραζον*) AF, templ. *vell. plur.*, tent. *vg.*; temptauerunt Θ; temptabantur I; uolebant *d. et ηθελαν* D *syrr. pesh.* ire bithyniam (*bythin. etc. uide infra*) *codd. plur.*, et ire in bith. OW *vg.* (*s. gig. uide infra*) Hieron. *cor. uat.* ² (*non nig*), *graeci enim als vñ* B. NAB CD *etc.*, *κατὰ τὴν* B. HLP *al. plur.*; > in bith. ire *s. gig.*, bith. abire *d.*, *cum ordine graeco als (κατὰ τὴν* B. *πορευθῆναι (πορεύεσθαι)*; item bithyniam (*Βιθυνίαν*) *legimus cum F²O* *vg.*, bythyniam I; bythin. ABCF*KSUV, pythin. M; bithin. DGΘ RW, bitin. T. et (*ual*): sed W Hieron. non permisit (-sist D): non dimisit Hieron.; uetuit *d. gig.* illos *d. gig.* spiritus (-tum *s.*): christus I iesu (*iesu CT, iesu s.*; + christi Θ) = Ἰησοῦ NABC² DE *min.*; domini *dem. gig. et gr. C²*; sanctus U *arm. codd. 6, Epiph.*

8. cum autem (quum autem Θ; et cum *gig.*) pertransissent (*issent in ras. U, sistent S*; > transissent autem *d.*); transeuntes autem *s.*; *gr.* *παρελθόντες δέ plur.*, διελθόντες *ds* D. misiam M²OU² W, miss. SU², mes. G²T, moes. Θ²R, moya, D, moesyam C. cum . . . descenderunt *in ras. scr. R.* descenderunt DS; + in I *s.*, *gr. eis*; *cf. Iren. (Mass. p. 201)* nos uenimus in troadem. troaden W; troade DΘORT ², -dae CL, troada *d.*

9. uisio (uisio D) = δράμα, *cf. uisum d.*; in somnis *s. et en oramati* D *syrr. pesh.* per nocte I *p.* paulo ostensa (*hoat. C, ostensa e*) *ost (om. e)* = τῷ Π. ἑφθῆ NBD²E *min.*; > apparuit paulo *d. gig.* et ἑφθῆ τῷ Π. ACD²HLP *etc.*; deinde + quasi *s. cum D^{ss} syrr. pesh.* machedo FIK, macedo O. *om. erat d. s. cum gr. D²E 3. 47. 95². 103 syrr. pesh.* stans + ante faciem eius *d. cum D^{ss} syrr. harch. (cum²) sah.* deprecans (*παρακαλῶν*) *codd. et vg.*, depraec. CFI, diprec. D; obsecrans *gig.*, rogans *d.* *sum om. d. gig. cum gr. D.* et *tert. om. FMSTUW d. contra graecum.* transi *d. gig.* macedoniam CkK, maced. M, macid. D; machedonia I, macedonia *d. p.*; + et *gig. (non d.)* adiuua OT, adiuua S; auxiliari *d.* nobis *d. libere*

¹⁰ ut autem uisum uidit
statim quaesiuimus
proficisci in macedoniam
certi facti quia uocasset nos
deus euangelizare eis
¹¹ nauigantes autem a troade
recto cursu uenimus
samothraciam

et sequenti die neapolim
¹² et inde philippis
quae est prima partis macedoniae
ciuitas colonia
eramur autem in hac urbe
diebus aliquot conferentes
¹³ die autem sabbatorum
egressi sumus foras portam

citat Iren. 'et cum uidiisset paulus per somnium uisum macedonem dicentem ueniens in macedoniam opitulare nobis paulo' (Hass. p. 201).

10. *Uersum ita habet d' exurgens ergo enarrabit uisum nobis et intellegimus quoniam pronocauit nos dominus euangelizare qui in macedonia sunt cum D^o cf. et sah. apud Tisch. cum autem p; et ut gig. uisum D. > uidit uisum gig. statim: confestim gig. quesiu. CIORS^oW, quessiu. D, quisu. S^o. proficisci in partim in ras. U. om. in R. mached. CFIK, macaed. M, macid. D, macedonian S. certi facti (συμβιβάζοντες): certificati M; intellegentes Iren. (cf. d). quis: quod BFKRSUVW vg. s; quoniam Iren. nocasset O; pronocauit Iren. (cf. d), aduocauit gig. (> dominus nos adu.), deus codd. (dicens lapsu D) et vg. et deus NABCE min.: dominus c (d gig.) Iren. et κύριος DHLP etc. heuang. C, euuang. I, acunang. R, acuanguelitzare D; aduentiare s. illis T gig.*

11. *inc. alia die perducti a tr. d' cum gv. D 137 syr. haercl. mg. autem (δὲ NADE min.): ergo gig., igitur Iren. et oib. BCHL etc.; om. M^o. om. s. L. troadae CGK, trojfade S; ade in ras. ser. U. troia directo D (pro troade recto). recto cursu uenimus (= εὐθύδρομησαμεν) codd. et vg., > uen. rec. cursu s: cursum direximus d; > direximus nauigium Iren.; deinde + in d' s p Iren., et gr. els. samothraciam AGMO^o vg., et sahraciam R, samothraciam C: samotrachiam ΘΙΟ^oT, samotrachiam BDFKSUVW d; samotrachen gig., samotrachen Iren. et sequenti (om. quen S^o) die (diae CI) codd. (in ras. ser. Θ) et vg. = τῆ τε εὐσιόσῃ H al. plur., et sequentique die gig.: sequente die autem e et τῆ δὲ εἰ. NABCEL min.; deinde + in e et gr. els. neapolym C, neapolin DΘ; neapoli p^o.*

12. *et inde = ἐκεῖθεν uel ἐκεῖθεν τε gr. plur.: om. W; indie autem d et ἐκεῖθεν δὲ L 137; inde gig. et ἐκεῖθεν IOI; + in e aut gr. els. philippis codd. longe plur. (fil. DGST, phyl. BC, filarphis O): philippus I^oU^o (corr. U^o) vg. Tisch. dom., pilippos s, philippus Θ, et gr. Φιλίππου. que IW, qui O. prima partis (sup. lin. ser. I) macedoniae (mached. BCFIK, macid. DO, machedonie R) ciuitas codd. plur. (etiam Par. lat. 11505°) Π^oΣ^oΘ s gig. cor. uat. Benth. (ex sil.), cf. πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις NACE min., πρώτη μερίδος τῆς Μακεδ. πόλις B, πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδ. πόλις HLP al. plur., et capud macedoniae*

ciuitas d' cum D^o syr. pesh. ar^o.: primae partis (i in ras. Θ) macedoniae ciuitas Θ c Par. lat. 11505° = πρώτη μερίδος τῆς Μ. πόλις quod in codd. graecis nunc non inuenitur, sed fortasse erat in antiquissimis, ut credunt Blass, Pearce, et Clericus; in (om. A) prima parte macedoniae ciuitas A Par. lat. 342 (uide Berger 'les Bibles Provençales' p. 404), uersio prouincialis Lugdunensis (en la primera part de M.), uide Blass 'Act. Apost. sec. formam Rom.' p. xxvi, cod. Lepl. das do ist eine fremde stat in deme ersten teile zu macedon; prima pars macedoniae ciuitas W dem. p^o = πρώτη μερίς Μ. πόλις Ε^o arm.; prima partis macedoniae ciuitatis M^o p^o Par. lat. 2 5 non graeci. colonia codd. longe plur. et vg. cum graeco: coloni W^o (a erasa); coloniae B^oOSU Par. lat. 342 et biblia prouincialis, teste Berger. eramur autem in hao (+ die D^o) urbe (harbe C, urbae O) diebus (1 sup. lin. M) aliquot (-quod CIOT, aliquos p^o) conferentes (cont. G^o, confirmantes D) ACDGG IMOTUW s dem. p 5° cod. caraf. = ἔρο ἡμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατριβόντες ἡμῖνας τινὰς ὅτι conferentes = disputantes uel conloquentes (διατριβὰς ποιοῦντες): eramur autem in hac urbe diebus aliquot (-quod F^oRS) consistentes BFKRSVΠ^oΣ^o cor. uat. ('antiqui'); > fuimus in ista ciuitate demorantes dies aliquos d, > eramur autem in ea ciu. demor. dies aliquot s, demorati autem sumus in ipsa ciuitate diebus multis gig.; uoluit ut uelut Benth. eramur autem in hac urbe consistentes (scr. super conmorantes) diebus aliquot; deinde + uerbum domini DO.

13. *die (diae C, dies R^o) autem sabbatorum (sabbath. Σ^oΠ^o; sabbati d, > sabbati autem D) codd. vg. et uell. plur. = gr. τῆ δὲ ἡμέρα τῶν σαββ. D min.; et die sabbati gig. cf. τῆ τε ἡμ. τῶν σαββ. gr. plur. egressi (hegr. C) sumus (om. p): exiuimus d gig. foras (ἐξω): extra d gig. p^o; foris extra s. portam (a in ras. K) = τῆς πόλις NABCD min.: ciuitatem e et τῆς πόλεως EHLF etc. iuxta: secus gig., secundum d. hubi C. uidebatur oratio (hor. C, oracio RS) esse (essae R) codd. et vg. et uell. plur. = εδοκει προσευχη εἶναι D, cf. ἐνομίζετο προσευχη εἶναι EHLF etc.: > oratio esse uidebatur d gig.; gr. ἐνομίζομεν προσευχὴν (-χή AB) εἶναι NABC min. apud Latinos non redditur. Uerbum oratio hic simpliciter et non de aedificio uidetur uterpari. Quamuis enim προσευχή interdum pro synagoga uel loco*

- iuxta flumen ubi uidebatur oratio esse
et sedentes loquebamur
mulieribus quae conuenerant.
- ¹⁴ Et quaedam mulier nomine
lydia purpuraria
ciuitatis thyatirenorum
colens deum audiuit
cuius dominus aperuit cor
intendere his quae dicebantur a
paulo
- ¹⁵ cum autem baptizata esset
et domus eius
deprecata est dicens
- si iudicatis me fidelem
domino esse
introite in domum meam
et manete et coegit nos.
- ¹⁶ Factum est autem euntibus
nobis ad orationem
puellam quandam habentem
spiritum pythonem obuiare
nobis
quae quaestum magnum
praestabat dominis suis
diuinando
- ¹⁷ haec subsecuta paulum

orationis inueniatur, oratio non ita, et sedentes: om. p^a; et cum sedissemus d. gig. et sedentes... lyddia (u. 14) in ras, ser. B. loquebantur D, -batur d; locuti sumus Iren. mulieribus quae (que IW) conuenerant (-nerunt G^a, -nierunt D): > quae cum uenerant mulieres d = gr. taís συνελθούσαις (συνεληλυθυσαι D) γυναίκιν; his quae conuenerant nobis mul. e = taís συν. ἡμῖν γιν. K^aCE; deinde ad fin. + ibi I syr. haer. (cum^a).

14. quaedam IMRW. lyddia B, lidia ORSTU W, lida D. purpuraria (πορφύρεωλις) codd. et vg. (p ad inis. in ras. A, purpor. S, porpur. D, papur. O); purpurarius enim = purpurae negotiator, Willmannus 'Inscr.' 2533, 2534: quae purpuras uendebat gig., purpure uenditor e cf. Bed. (retr.) 'purpurariam dicit purpurae uenditorem sicut etiam in alia translatione positum inuenimus, quod graeca dicitur πορφύρεωλις.' ciuitatis B. thyatirenorum cum ACFG^aKU' vg., tyatiren. B, thyatirin. SU^a, thyaterin. G^a, tyatyren. I, thyathyren. M, thyatinererorum e, theyateriorum D, tyathireorum p, thiathisenorum R, tiatiren. e, thiatiren. Θ^a (partim in ras.) VW, tiathyren. O, tiriathen. Θ^{ae}: tiathiorum T, thyatirum d (> thyat. en.); tyatirae gig.; gr. θυατείρων. deum: om. W (spatio tamen relicto); + quae e. audiuit codd. plur. et vg. = ἤκουσεν D^aL min.: audiebat CT d e gig. Benth. et ἤκουον NABCD^aEHP etc.; deinde + uerbum CT gig. p, + uerbum dei D. cuius; huic gig. aperuit (ἀνήρθεον) codd. (app. SW) et vg.; adaperuit e; instraenerat R. cor: sensum gig. > cor aperuit Auct. uoc. gent. i. 23. adtendere e; ut intenderet I gig. Auct. uoc. gent. hus OW; eis d. que IW. > a paulo dicebantur Θ gig.

15. cum (quum Θ; ut d) autem: haec cum O gig. baptizata D. esset R; est d e; + ipsa IM e dem. et + αβτή K^aE al. et (t sup. lin. I; om. D) domus eius: et omnis (homo. C) do. eius CT d cum gr. D 43. 69. a^{ae}; cum omnibus suis

gig. deprecata (deprae. CFI, dipre. D) est: rogabat gig., rogauit d; + eos G^a, + nos U, + nobis S, + paulum et nos p^a. om. ai B. iudicasti F^a (corr. F^a); iudicatis DΘO a. filam S^a (+ de cor.) essae R. > esse domino SU gig. introite C; intrate SU; introentes e gig., ingressi d; et om. et sec. d e gig. domo mea p^a. manete + ibi SU. coegit (quo. CR) = παρεβιάσατο: extorsit d. nobis d; eos TW.

16. factum (actum e) est autem (ἐγένετο id); contigit quae d. heuntibus C. ad; in a. horat. C. orac. RS. puella d. quendam F^aΘOS d; quaedam G^a. > quendam puellam W. abentem R. spiritum om. I^aW. pythonem (πίθωνα NABC^aD^a 33. 61) cum GKV vg. (dem.), item pytonem FIS^a, phytonem BΘS^a d, pithonem A, phithonem DO, phitonem R^aUW e p, pitonem R^a: pythonis C e Lucif. (ed. Hartel, p. 268), pithonis M, pitonis T, phthonis e^a, fitonis gig., et πύθωνος C^aD^aEHLF etc.; ipsa Hieron. (de nom. hebr. iii. 103) phytona legebat et interpretabatur 'os abyssii' [ΟΪΠΥΘΩ] et addidit 'Haec omnia graeca nomina, uel latina, quam uolenter secundum linguam hebraicam interpretata sint, perspicuum puto esse lectori'. hobuiare C, obuiaret R; obuiasse S; obuiam fieri d; occurrere gig. Lucif.; gr. θωανήσαι NBCE min., ἀπαντήσαι ADHLP al. que IW. quuestum (que. COIRUW) = ἐργασίαν; reditum d gig. Lucif. magnum: multum d e gig. Lucif., et gr. πολλήν. praestabat (pre. DI MRSUW); prebebat O. suis + per hoc d et dia tourou D^{ae}.

17. hec ISW. subsecuta Θ; persecuta d; secuta W; + est D d gig. Lucif. paulo I a. et + ad D. nobis e; + et d gig. Lucif. clamabat (ἐκραζεν plur.); clamat I; clamauit T (-bit) Lucif. et ἐκραζεν i. 96 al. isti: hi d e gig. Lucif. hominis SU^a; om. d^a (+ homini cor. post.) gig. Lucif. et gr. D^a Orig. (uide infra). om. sunt gig. annuntiant BKV^aW, adnunc. S, annunc. RWS^a; praedicant gig. Lucif.; gr. plur. καταγγέλλουσιν

et nos clamabat dicens
 isti homines serui dei excelsi
 sunt qui adnuntiant
 vobis viam salutis
¹⁸ hoc autem faciebat multis
 diebus
 dolens autem paulus
 et conuersus spiritui dixit
 praecipio tibi in nomine
 iesu christi exire ab ea
 et exiit eadem hora
¹⁹ uidentes autem domini eius
 quia exiit spes quaestus
 eorum
 adprehendentes paulum

et silam perduxerunt
 in forum ad principes
²⁰ et offerentes eos magistratibus dixe-
 runt
 hi homines conturbant
 ciuitatem nostram
 cum sint iudaei
²¹ et adnuntiant morem
 quem non licet nobis suscipere neque
 facere
 cum simus romani
²² et concurrit plebs
 aduersus eos
 et magistratus scissis
 tunicis eorum

euangelizant *d* et euαγγελιζοντες D. uobis (δμῖν NBDE etc.): nobis R e (ἡμῖν AC²HLP min.) et ita uoluit Bentl. uiam: quam O* (sed corr.); diem p* (corr. p*). Uersus libere citatur apud Orig. int. ii. 333 isti hom. serui sunt summi dei qui annunciant uiam salutis, et iv. 610 hi serui dei summi sunt qui annunc. hominibus uiam del.

18. om. autem *gig.* cum *gr.* H sah. multis diebus (temporibus U): per multos dies *d* e *gig.* Lucif., et *gr.* ἐπι πολλὰς ἡμέρας. dolens autem (διαπονηθεὶς δέ): quod cum indoluisset *gig.* Lucif. paulo Lucif. et *pr.* om. R *gig.* Lucif. ad spiritum *gig.* Lucif. dixit (εἶπεν): ait *gig.* Lucif. > dixit (dixite ut uidetur cod.) spiritui W. dolens... dixit: > conuersus autem paulus in spiritu et cum indoluisset dixit *d* et D^o. praecipio DMORSVW. nomine + domini Ambr. (de int. dau. ii). iesu e. > christi iesu R* (corr. R¹); + continuo Ambr. exire (ἐξελεῖν): exi Θ, et exelthe 13; ut exeat *d* e *gig.* Lucif. cum *gr.* D. eam I d. exiit T, exiuit O p. ora IS. > eadem hora exiit *d* (ευθεως εξηλθεν D).

19. uidentes autem (ιδόντες δέ): cum uidissent *d*, ωσ δε ειδαν D^o. eius (αὐτῆς): eius puellas *d*, et της παιδικῆς D. quia: quod p, quoniam *d*. exiit (ἐξῆλθεν) BDFKMRSUV cor. uat*, uide u. 18, et exiuit ACGΘIOW *vg.* Tisch. cor. uat. mg., exhibit T: exiret p; om. *d* (sed απεστερησθαι D). ispes *d*; sps D. quaestus (que. CDΘIMORSU W) = ἐργασίος: reditus *gig.* Lucif.; operationis e; et reditus *d*; cf. u. 16. eorum: + et p*; + quem habebant per ipsam *d* et D^o. adprehendentes (adpraec. CFGΘI, apprae. U, appre. KW *vg.* Tisch.; adprehindentes S, adprehendetes O*) = ἐπιλαβόμενοι: apprehensum *gig.* Lucif.; adpraehenderunt *d*. dentes paulum in ras. U. silyam BI; sileam MRT Lucif., sylean *gig.*, syleam C, siliam DO*. perduxerunt (εἰλυσαν) codd. et *vg.* et

duxerunt e: traxerunt *d* *gig.*, extraxerunt Lucif. et εσυραν E^o. in: ad A* *gig.* Lucif. phorum p*. principes (ἀρχοντας): magistratus *d* (-tos) *gig.* Lucif.

20. offerentes (re sup. lin. T, hoff. C, offerantes D; + ras. unius lit. M) = προσαγαρόντες: obtulentes e, cum optulissent *d*; obtulerunt (et infra dicentes) *gig.* Lucif. magistratibus (τοῖς στρατηγοῖς): praetoribus *d*; om. *gig.* Lucif. hii CDORS TW; isti *d*. > homines hi *gig.* Lucif. perturbam (sic) *d*. > nostram ciuitatem *d* e cum *gr.* quum Θ. iudei DORW. > iud. cum sint *d* e cum *gr.* Ἰουδ. ὑπάρχοντες.

21. adnuntiant (annunt. BF¹KV5², adnunc. S, annunc. RW²⊕) = καταγγέλλουσιν: praedicant e *gig.* Lucif., praedicantes *d*. morem: mores e p et *gr.* ἔθη (ἤθη L); sectam CT *gig.* Lucif.; gentes *d* et τὰ ἔθνη D* 15*. quem: quam CT *d* *gig.* Lucif.; quos p, quot e; quae D. recipere *d* e *gig.* Lucif. nec B *d* *gig.* Lucif.; aut O. eum (quum Θ, qum T) simus (sumus D) romani = Ῥωμαῖοι οὔσιν, cf. > romani cum simus *d* (ρωμ. υπαρχουσιν D): romanis constitutis e, cf. ad Ioh. v. 13.

22. concurrit (συνειστή): ecurrit *vg.* (non cod. caraf.); consurrexit *gig.* Lucif.; constituit e. plebs (e in ras. Θ, plebs T) = ὁ δῆλος, cf. turba e: uniuersa turba *gig.* Lucif., ὁ δῆλος πολλοὶ 26 syr. pesh. et harcl.; item > multa turba superuenerunt *d* et πολλοὺς οὐλοὺς συνεπειστησαν D. aduersum C. eos + clamantes *d* et D^o. et sec.: tunc *d* et *gr.* D* τότε. magistratus (-tus in ras. V, -ti *d*) = οἱ στρατηγοί: + et dem. *gig.* scissis D; scissis W; discissis *d* e; destitutis *gig.* Lucif. tonicis D; uestimentis *d*. om. eorum *d*. > eorum tunicis e. iusserunt (iuser. D) sine addit. A²D FΘIM *d* e cum *gr.* + eos A¹BKORSUVW *vg.* e dem. *gig.* p Lucif., + illos CGT. caedi

iusserunt uirgis caedi
 23 et cum multas plagas eis
 inposuissent
 miserunt eos in carcerem
 praecipientes custodi ut diligenter
 custodiret eos
 24 qui cum tale praeceptum
 accepisset
 misit eos in interiorem
 carcerem
 et pedes eorum strinxit in ligno

25 media autem nocte paulus
 et silas adorantes laudabant deum
 et audiebant eos qui in custodia erant
 26 subito uero terrae motus
 factus est magnus
 ita ut mouerentur fundamenta carceris
 et aperta sunt statim
 ostia omnia
 et uniuersorum uincula
 soluta sunt
 27 expergefactus autem

(cedi BDOSTUW) omnes, contra gr. παβδίζων, sed consuetudinem linguae latinae sequentes.

23. et cum (quum Θ, quum T) multas (u sup. lina. S) plagas eis (> eis pl. gig. p) inposuissent (imp. AKUW vg.; eis impos. partim in ras. U; > eis inpos. plagas Lucif.): multas autem inponentes illis plagas s, multisque inpositis eis plagis d, et πολλάς τε (δέ B 40. 61) ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς gr. miserunt D. om. eos pr. d e cum gr. carcerem; caerem M. precipientes BDKMORS; precipiens W; praecepto dato d. custodi (τῶ δεσμοφύλακι): custodibus F; optioni d uide Ducange s.u. et pass. Perpetuas c. ix; deinde + carceris CT d e gig. Lucif. om. ut d e gig. p Lucif.; om. cust. ut dil. O. custodirent F; custodire s p; seruare gig. Lucif., seruari d; τηρεῖν gr. plur., τηρεῖσθαι D.

24. cum (quum Θ, quum T) tale (talem DF*IK) praeceptum (pre. BDKMORUW; precepto S, deinde seq. ras. c. 10 litt.) accepisset (accip. DO; accepissent FI*); praeceptum tale accipiens s; mandato tali accepto d; gr. παραγγελίαν τοιαύτην λαβὼν (ἐληφὼς HLP etc., λαμβάνων 37). misit D. illos gig. interiorem carcerem (τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν): ima carceris gig., imam carceris d Lucif. eorum: eos D. strinxit (strixit A*C, strinxit I): conclusit d (gig.), diligenter conclusit s; gr. ἐσφαλίστην, eorum str. = αὐτῶν ἡσφ. C*DEHLP etc.; > ἡσφ. αὐτῶν KABC* min. om. in sec. BFKSVW vg. ligno codd. et vg. = εν τῷ ξύλῳ D, cf. neruo gig. Lucif. et uide capitula CT p. 22; lignum s et eis: τὸ ξύλον gr. plur. > in neruo concl. gig. Lucif.

25. media autem nocte: circa mediam autem (> autem mediam gig.; mediam uero d) noctem (-te d) d gig. Cypr. (Test. iii, 14) Lucif.; gr. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον plur., κατὰ δὲ μεσον τῆς νυκτος D* + fuerant D. paulus: a epasa in O. sillas B, silas G*MORT Cypr., sylas C gig., sillias D. adorantes C; orantes vg. d gig. (Lucif.) Cypr. Cassiod. (P. L. LXX, p. 1394); gr. προσευχόμενοι. laudabant deum (dominum CT) codd. plur. et vg. c dem. p, cf. et laudantes deum D; correctio Hieronymiana uidetur quamuis graecum ὕμνον τὸν θεὸν minus apte reddat, sed cf. Hebr. ii, 12 ubi laudabo = ὑμνήσω. In officio ecclesiastico laudes

dicuntur psalmi tres ultimi primo mane recitandi: deum hymnum dicebant A; ymnum dicebant deo d, hymnum canebant deo (deum s) e gig.; gratias agebant deo Cypr. et aud. aud. autem d e Cypr. cum gr. ἐπηροῶντο δέ. eoa + ceteri gig. Lucif. qui in custodia (-di D) erant: uincti d (ipsi ui.) e gig. Cypr., gr. οὐ δέσμοι. Libere Lucif. paulo et silas orantibus et hymnum canentibus deo audiebant eos ceteri uincti.

26. subito: repente d e Lucif., de repente gig. uero: autem d e gig. terre MW. motus + est D. om. ita s. mouerentur T, moueretur I, commouerentur d; moueri s; concuterentur gig. Lucif.; gr. σαλευθῆναι; deinde + omnia C (homin.) T gig., contra gr. carceris... ostia in ras. scr. Θ. carceris + confestim D (cf. M infra), et aperta sunt statim ACDFGΘOT dem. p lux., apertaque a. statim d = ἠνεώχθησαν (ἀνεώχθ.) τε παραχρήμα CHLP etc.; > et statim aperta sunt BKRSUVW vg. c; > confestim aperta sunt (om. et) M (cf. D supra et I infra); aperta sunt autem protinus e et ἠνοιχθησαν δὲ παραχρ. KAE 61; om. statim gig. Lucif. cum gr. B. ostia (hos. CGIO) omnia cum ACFGΘ(I)MOT dem. p (+ carceris p²), cf. ostiae omnes s, ianuae omnes d = αὐ θύραι πάντες; > omnia ostia (hos. D, o) stia S, BDKRSUVW vg. c lux.; om. omnia gig. Lucif. > ostia aperta sunt gig. Lucif.; > confestim ostia omnia aperta sunt I uniuersorum (hun. C); nouera eorum D; omnium d gig.; omnia Lucif. soluta sunt (= ἀνέθη plur.) codd. et vg., resoluta sunt p²: relaxata sunt d et ἀνελύθη K*D*.

27. expergefactus autem (ἐξυμνος δὲ γενόμενος): + factus F; experge autem factus s; expergefactus est Lucif., expergef. est autem U, expergef. est autem est R, experge autem factus est gig.; et exomnis factus est d et uas εξυμνος γενόμενος D. eustus CI*OST*; optio d, om. et... carceris G*S* (+ G¹S²). uidens: cum uidisset gig. Lucif.; uidit d. > ianuas apertas W vg., ostia aperta gig., cum gr. C; > ost. carceris aperta Lucif., om. carceris sec. p. euaginato (acu. C, euu. I, euaginata O) gladio (+ suo D) = σπασόμενος (τὴν) μάχαιραν: stringens gladium s, exemit gladium gig. Lucif. uolebat (-bant O*)

custos carceris
 et uidens apertas ianuas
 carceris
 euaginato gladio uolebat
 se interficere
 aestimans fugisse uinctos
 28 clamauit autem paulus magna
 uoce dicens
 nihil feceris tibi mali uniuersi enim
 hic sumus.
 29 Petitioque lumine introgressus est
 et tremefactus procidit
 paulo et silae
 30 et producens eos foras ait

domini quid me oportet
 facere ut saluus fiam?
 31 at illi dixerunt
 crede in domino iesu et saluus
 eris tu et domus tua
 32 et locuti sunt ei uerbum
 domini cum omnibus qui erant
 in domo eius
 33 et tollens eos in illa hora
 noctis lauit plagas eorum
 et baptizatus est ipse et omnes eius
 continuo
 34 cumque perduxisset eos
 in domum suam adposuit

28. *om.* O*) interficere = ἠθέλειν ταυτὸν ἀναιρεῖν 68; incipiebat se interf. e, cooperat se interf. d et ἠμελλεν ἰ. ἄν. gr. *longe plur.*; ut se interficeret *gig. Lucif.* aestimans C, estumans TW; existi- mans d *Lucif.*; gr. νομίζων. fugere D; effugisse d (-set) e *gig.* uinctos: custodias d.

28. exclamauit e *gig. Lucif.* *om.* autem A. paulus magna uoce *codd. plur. cum gr. B.* > paulus uoce magna BDORVW *vg. e dem. gig. Lucif. et syr. persh.*; > magna uoce paulus d *cum gr. A.*; > uoce magna paulus O e p et gr. NCDE HLP etc. nichil T, nichil BW. feceris tibi mali (πράξις σκαντῆ κακόν) BFGOKMRSUVW (feceritis) d (malum) e p *lux.*; > tibi mali feceris *vg. e dem. gig. (male) Lucif.*; > tibi feceris mali CT; > mali tibi feceris AI(male)O; > feceris mali tibi D. huiuersi C; omnes d e *gig. Lucif.* sumus: sunt *Lucif.* > sumus hic d; > sumus in praesente e, *cum gr. ἴσμεν ἐνθάδε.*

29. petitioque lumine (+ et I*) introgressus est (*fero = αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν*) *codd. plur.* (ingressus I* p, corr. I* sup. *lm.*; *om.* est D) et *vg.*, cf. petens autem lumen introgr. est e: lumen uero petens accucurrit d, et φῶτα δε ετησας εἰσεπη- δησεν D; quo audito custos carceris petit (petit *Lucif.*) lumen et ingressus est I* *gig. Lucif.* tremefactus (tremef. I): tremens *gig. Lucif.*; tremibundus factus d; gr. ἔντρομος γενόμενος, sed ἔντρο. ὑπάρχων C*D *min.* procedit DS*²; pro- cidens M. paulo et silae *cum D (silae) G* e et gr. plur. τῷ Π. καὶ τῷ Σ. cf. procid. ei Mc. lit. 11;* *cum enim codd.* ad pedes uario ordine inserant et in omittendo D pondus habeat, pro additamento habemus: paulo et silae ad pedes BFGOKMRSUVW *vg. dem.* (silae G*, sile W, silee R, sylae B); paulo ad pedes et silae e; ad pedes paulo et silae (syleae C) AC *Tisch. d.* et ad pedes (pes O) pauli et silae (silae MT *Lucif.*, sylee *gig.*, syle p) IMOT *gig. p Lucif.* = προσ τοὺς ποδας τοῦ παύλου καὶ σιλᾶ D* *sah. cop. syr. harcl. (cum obelo).*

30. *om.* et D. cum produxisset d *gig. Lucif.* *om.* eos O. foris R (*partim in ras.*) e; + ceteros custodiuit et d *cum D** et *syr. harcl. (cum* = reli- quos astrinxisset tuto appropinquauit et).* *syt T;* dixit O d; gr. ἔφη, sed εἶπεν D *min.*; doindo + illis d et D*. domine Θ; + mi ΘS, + mei e. hoportet C, oportet O, oporteat p*. fiam; *sim gr. Lucif.*

31. at (ad CIO) illi; illi autem e. dixerunt + ei O. credo G*. in domino iesu (ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦν) *cum ADGOKIMT d dem. lux., cf. ix. 42 et Lc. xxiv. 25 ubi πιστεύειν ἐν τῷ κυρίῳ* credere in aliquo, *sed contra Act. xi. 17, Rom. iv. 5. 24: in dño ihūm S; in dominum iesum (ihesum C, hiesum e) BCFOKORUVW vg. Tisch. e e gig. p.* in deum iesum *Lucif.* (p. 269 *Hartel*), in dominum nostrum iesum *id.* (p. 270); doindo + christo I d, + christum e, et gr. CDEHLP etc. aris: fies d. *om. tu S*. et sac. + uniuersa e cum gr. E al. 15.*

32. locuti ΘI. *om. ei O. om. domini D. om. domini . . . qui F (notauit cor.).* *cum (quam T) = σύν NABCD min.:* et e = καὶ EHLF etc. *post erant est rasura in F. domu DV; domum d.*

33. *Ab hoc uersu ad fin. libri scriptum est alia manu in O. tollens D; sumens gig. Lucif.* (p. 269), adsumens e; adpraehendit d. *om. in gig. Lucif. cum gr. 13. ipsa gig. Lucif.; ea e. lauit (ἔλουσεν): lauauit D; ligauit U; soluit d et eluosen D*. plagas (plagas O) eorum: plagas d; a plagis e *gig. Lucif.*, et gr. ἀπὸ τῶν πληγῶν. baptizatus est D; baptizati sunt I; > ipse bapt. est d *cum D**. et omnes eius (καὶ οἱ ἀποῦ ἅπαντες) FG*(-nis)ΘM*O p* *lux.*, > et eius omnes d, et qui illius erant omnes e, *cf. cum omnibus suis gig. Lucif.; et domus eius DS*²; et omnis (-nes M) domus eius ABCGOKM*RTUVW vg. e dem. tepl., cf. ο οἶκος αὐτοῦ ἅπαντες 40, οἱ οἰκιοὶ αὐτοῦ πάντες A.* continuo: confestim d; *om. gig. Lucif.**

34. *cumque (quamque Θ; cum D) perduxisset: et ducens gig. Lucif.; et perduxit d. om.*

eis mensam
 et laetatus est cum omni
 domo sua credens deo
³⁶ et cum dies factus esset
 miserunt magistratus
 lictores dicentes
 dimittite homines illos
³⁸ nuntiauit autem custos
 carceris uerba haec paulo
 quia miserunt magistratus
 ut dimittamini
 nunc igitur exeuntes
 ite in pace

³⁷ paulus autem dixit eis
 caesos nos publice indemnatos
 homines romanos miserunt
 in carcerem
 et nunc occulte nos
 eiciunt? non ita
 sed ueniant et ipsi nos eiciant
³⁸ nuntiauerunt autem magistratibus
 lictores
 uerba haec
 timueruntque audito
 quod romani essent
³⁹ et uenientes deprecati

eos S^oU^o (+S^oU^o). om. in *gig.* om. suam *gig.* *Lucif.* cum *gr.* BCP *min.* appositus BKSUVW *vg.* Tisch.; et posuit *d.* om. eis *d.* *gig.* *Lucif.* at *gr.* (exc. E). maensa O. laetatus (let. IMOSW) est = ἠγαλλιάσατο, cf. exultabat *d.* e; epulabatur *gig.* *Lucif.* omnis I^o (corr. I^o); uniuersa *Lucif.*; tota *d.* domu B^oV; domum B^o. suam B^o. om. cum om. do. sua e et E^o. credens (credens O) deo (πεπιστευμένοι τῷ θεῷ): credens in domino D (in *expunct.*) e *d.* *gig.* *Lucif.* et *sc.* τῷ κυρίῳ 32. 33. 34. 68. 96. 142 *al.*

35. et cum (et quum Θ, quumque T; om. et S) dies (dīas C; + autem S) factus esset (esset R, fuis^o O): die autem facta *d.* e *gig.* et ἡμ. δὲ γενομένη *gr.*; deinde + conuenerunt magistrati id ipsud in foro et rememorati sunt terrae motum qui factus est timuerunt et *d.* et + συναλθον οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ το αὐτο εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀναμνησθέντες τοῦ σεισμοῦ τὸν γενομένο εφοβήθησαν καὶ D cum *sy.* *harcl.* mg., cf. at u. 39. miserunt D, transmissurunt *d.*; + autem *p.* magistratus om. hic *d.* et D^o. lictores C, lictores W, litteres I^o (corr. I^o), lectores D (o *eras.*) F^oI^o. ducentes *p.* dimittite (contra *gr.*) *codd.* plur. et *p.* corr. *nat.*: dimittite (ἀπέλευσον) Θ O (demitte) SW *vg.* Tisch. e *d.* dem. e *gig.* illos: istos *gig.*; haec e; + quos externa die suscepisti *d.* et οὐσ εχθεσ παρελαβες D 137 *sy.* *harcl.* mg.

36. nuntiauit (nunc. RSW^oCE; renunc. *gig.*) autem (ergo *gig.*) custos (custus CG^oIST^o) oaro. uerba haec (hec SW): et ingressus optio carceris renuntiauit hos sermones *d.* cum D^o et *sc.* *sy.* ar^o. ad paulum *d.* e. quia: quoniam *d.* magistratus (-tus in *ras.* U, -tos M^o) = οἱ στρατηγοί: praetores *d.* e. > magistratus miserunt D. ut + nos W, ut di in *ras.* *scr.* S. demittamini OU^o; dimitemini D, dimitemini W. igitur post *ras.* G; ergo *d.* e *gig.* om. exeuntes L. ite: ambulate *d.*; om. CM. in (cum W *lux.*) pace (+ hic M^o); om. *d.* *gig.* cum D^o.

37. dixit (ἔφη); ait *d.* e (*gig.*). eis (ei I): om.

e cum E^o; ad ipsos *d.* et > ad eos ait *gig.*; deinde + anctios *d.* et ἀναίρειους D. cesos SW, cessos D. nos + in D. publicae CΘ^oI, puplice D. indemnatos ΘRUW; incondemnatos e; condempnatos D^o ('uel indem^o cor.'): inauditos *gig.*; *gr.* ἀνακαίρειους. homines: + ciues CT e *gig.*; + constitutos I^o. romanos: + ciues *d.*; + constitutos e. > hom. ciues rom. inauditos *gig.* miserunt D; mist I^o (corr. I^o), carcere L occulte (ἀόρα) *codd.* plur. (e in *ras.* U, occulte S) *vg.* *uall.* plur. (-to e): abscondite A (s in *ras.*) O dem., habconditae C. eiciunt *vg.* Tisch.; deiciunt I; et ieciant V (ut *uall.*); ieciant D; *gr.* ἐκβάλλουσιν. non ita: non erit ita SU *p.*; non ita erit D; om. ita e *gig.*; *gr.* οὐ γάρ, sed om. γάρ 13. set R. ueniant: ut in *ras.* U. uoluit > ipsi et *Benl.*; item inc. uera. 38 et ipsi Tisch. cum E; nos Stephanum 1555 sequimur. om. et *sc.* *d.* et > ipsi nos uenientes (sine et) e et E^o. eiciant *vg.* Tisch.; eiciant V, ieciant D; producant *d.*; *gr.* ἐξαγαγέτωσαν: cf. educentes u. 39.

38. nuntiauerunt (nunciau. RSW^oCE, nuntiauerunt *codd.* et *vg.* = ἀγγεῖλαι HLP *al.* plur.; renuntiauerunt *d.* e *gig.* = ἀπήγγελλον NABDE *etc.* autem (= δὲ ABDHLP *etc.*; contra *sc.* NE): om. D; igitur R^o (corr. R^o). magistratibus B; praetoribus *d.* (cf. u. 36). lictores C, lectores D; I ut u. 35; om. *p.* > lictores magistratibus e *p.* et *gr.* E 69. 96. hec SW; + quae dicta sunt ad (u *cod.*) praetores *d.* et D^o *sy.* *פש.* ar^o. et timuerunt e *gig.* audientes e; cum audissent *gig.* quod: quia *gig.*; + ciues *gig.* essent in *ras.* S, accessent R; sunt *gig.* > cum autem audierunt quia romani sunt timuerunt *d.* cum D^o *sy.* *פש.*

39. om. et ad init. O. uenientes: uenerunt et O (runt *sup.* *lin.*) *gig.*; + ad carcerem R^o cum *gr.* 137 *sy.* *harcl.* (cum^o). deprecati (deprae. CFI, dipre. D) sunt = παρεκάλεισαν: exhortati sunt *gig.*; deprecabantur e; rogauerunt e. eos + ut exirent dicentes quia ignorasset de eis quod essent romani R^o (cf. *d.* *infra*). et *sc.*: ut L. educentes (aed.

sunt eos
 et educentes rogabant
 ut egrederentur de urbe.
 40 Exeuntes autem de carcere
 introierunt ad lydiam
 et uisis fratribus consolati
 sunt eos et profecti sunt
 XVII. ¹ cum autem perambulassent
 amphipolim et apolloniam
 uenerunt thessalonicam
 ubi erat synagoga iudaeorum
² secundum consuetudinem
 autem paulus introiuit
 ad eos

et per sabbata tria disserebat eis de
 scripturis
³ adaperiens et insinuans
 quia christum oportuit pati
 et resurgere a mortuis
 et quia hic est christus iesus
 quem ego adnuntio uobis
⁴ et quidam ex eis crediderunt
 et adiuncti sunt paulo et silae
 et de coeantibus gentilibusque multi-
 tudo magna
 et mulieres nobiles
 non paucae.
⁵ Zelantes autem iudaei

C) = *εξαγαγόντες*: deducentes F, ducentes *p*³; eiecerunt *gig.*, cf. u. 37; + illos GR³, + eos et *gig.* rogabant (*ηρώτων*): petierunt e. ut (+ et AS) egrederentur (aegr. C; egredentur D*W): *partim in ras. scr.* Θ; ut exirent *gig.*; exire e; *gr.* ἀπελθεῖν NAB *min.*, ἐξελθεῖν EHL P *al. pler.* de urbe BFKRSUVW *vg. c. dem.*, et de ciuitate e *gig.* = ἀπὸ τῆς πόλεως NAB *min.*, ἐκ τῆς πολ. E: urbe M; urbem AC (hurbem) DGΘIOT *p et τῆς πόλεως* HLP *al. pler.* *Versum sic habet d et cum uenissent cum amicis multis in carcerem rogauerunt eos exire dicentes ignoramus aduersum uos quoniam estis uiri iusti et cum produxissent rogauerunt eos dicentes de ciuitate ista exite ne forte iterum conuertantur ad nos clamantes aduersum uos d cum D^o et fere 137 *syr. harcl. (cum*)*.*

40. cum exissent autem *gig.*; et cum exissent d. de: ex D. carcerem *p*³. introierunt (introy. C) = εἰσῆλθον: uenerunt d e *gig.* et ἦλθον D. lidiam DRTUW, lyddiam BI³. et *pr.*: ut I. uisais (uisis D) fratribus: cum uidissent fratres d e, uiderunt fratres *gig.*; *deinde* + narrauerunt quanta fecisset (fecit d) dominus cum eis (illis + et D) D *Par. lat.* 11533 d et D^o. consoti sunt O; exortati sunt d (exhorti) e; consulantes D; hortati que *gig.* eos: om. S³; illos e. om. et sec. D *gig.* profecti sunt: exierunt d.

XVII. 1. cum (quum Θ) autem (om. D) perambulassent (en *in ras.* U) = διοδεύσαντες δέ, cf. > cum peramb. autem *gig.*, cum ambulassent autem d: transeuntes autem e et διελθόντες de E. amphipolim FΘKMSUV *vg.*, amphy. B, amfi. AG, anfi. D, amphibolim R, amphypolin O, ampyfolim I: pamfipolim T *gig.*, pamphipolym C, pamphibolim W. appolloniam SUW, appoloniam B, apoloniam D. > apoll. et amphi. e et E^o. uenerunt D; peruenerunt CT; + in I e et *gr.* els. *pro* apolloniam, uenerunt *habet* descenderunt apolloniam et inde d cum D^o. thessalonicam MT (-can), thesall. FI, tessal. R, tensal. D, thesol. SU,

thessalonicam C, thessalimic W; thessalonicensem *gig.* hubi C. sinagoga MRSTU*W. iudeorum DMORW, iudaerum S (e *in ras.*).

2. secundum consuetudinem (consui. D) autem (itaque *gig.*): et secundum cons. d cum D^o *syr. pesk.* paulus omnes = o paulos D; *gr.* τῷ Παύλῳ. introyuit C, introibit T; intrauit D *gig.* om. et d et D^o. sabbata (-tha ὅρα) tria (i *eras.* S, trea B; III D): > tria sabbata Θ T *gig.* diserebat D; disputabat e *gig.*, -bit d; *gr.* διελέγετο HLP *al. pler.*, διελέγατο NAB *min.*, διελέθη DE *min.*; + cum *gig.* eos S³; illis e. scribituris FGT; scriptura *p*.

3. adaperiens R; et aperiens D. insinuans (-nuas R, -nuans T, -nuns¹ I³, -nuens D) = παρατιθέμενος: confirmandus d *gig.*, commendans e; *deinde* + *ras.* 3 *aut* 4 *litt.* S. oportuit C; oportet d. ihesus C, ihsus e. > iesus christus BDOW *vg. (e)* cor. uat.³ et *gr.* NE *min.* quem O. annuntio BKV³ *gig.*, adnunc. S, annunc. W³ *gig.*, annuncio R; praedico e; *gr.* καταγγέλλω.

4. *inc.* et quidam ex eis persuasum est et consortes facti sunt d; *gr.* καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπεισθήσαν (ἐπίστευσαν E *min.*) καὶ προσεκληθήσαν. silene G³M, siliae D, silae R, sylae *gig.*, sylaeae O, sylae C, sille W, sylae B; + doctrinae d et D^o. om. et quart. M³ d e (*uide infra*) *gig.* et D^o; *deinde* + multi d et D^o. de (*eras.* I) coeantibus (coll. O): caelicolarum d *cf. ad* xiii. 50; + quoque e. gentilibusque (= καὶ Ἑλλήνων AD *min.*) *codd. plur.* (busque *in ras.* U) *gig.*, cf. gentibusque *dem.*, et de grecis *gig.*, gentiliunquae T, et graecorum d: gentilibus (Ἑλλήνων NBEHLP *etc.*) W³ *gig.* *p*, graecis e; gentilibus quaedam C. et mulieres: mulieresque D, mulieres quoque e. nobiles (nobiles S³) = τῶν πρώτων: principales e; quae morum d (*pro* primorum?) om. *gig.*; + et Θ; + crediderunt D. paucae ORW.

5. zelantes autem iudaei (-deii DORW; zel. au. iud. *in ras.* R) adsumentesque (a *in ras.* Θ,

adsumentesque de vulgo
 viros quosdam malos
 et turba facta concitauerunt ciuitatem
 et adsistentes domui iasonis
 quaerebant eos producere in popu-
 lum
⁶ et cum non inuenissent eos
 trahebant iasonem et quosdam fratres
 ad principes
 ciuitatis clamantes
 quoniam hi qui orbem
 concitant

et huc uenerunt
⁷ quos suscepit iason
 et hi omnes contra decreta
 caesaris faciunt regem alium
 dicentes esse iesum
⁸ concitauerunt autem plebem
 et principes ciuitatis
 audientes haec
⁹ et accepto satis ab iasone
 et a ceteris dimiserunt eos.
¹⁰ Fratres uero confestim per
 noctem dimiserunt paulum

ass. BKRSUVW *vg.*) de vulgo (-gos I) viros quosdam malos *codd.* et *vg.* = ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδοὶ, κ. προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς ποιητροῦ AB *min.* et M (> τινὰς ἀνδρ.): aemulantes au. iud. et adsumpti forensium viros quibusdam nequissimos non oboedientes *e cum* E^o ζῆλ. δε οἱ ἰουδ. κ. προσλ. των αγορ. ανδρ. εν. ποσ. απειθισαντες; iud. au. assumptis forensibus quibusdam uiris nequissimis *gig.* cum *gr.* *min.* 142; adsumptis uero iudaeis conuertentes quosdam viros forenses sub doles *d et D^o* οἱ δε απειθουντες ἰουδ. συναστραφαντες τινὰς ανδρ. των αγορ. ποιητροσ. οἱ (om. dem.) turba facta: et congregata turba *gig.*; om. *d et D^o*. concitauerunt (-berunt T): turbabant *d*, conturbabant *e^o gig.*, conturbant *e^o*; *gr.* ἐθορύβουν. facta sono. ciuit in *ras.* scr. U. adsistentes (assis. BKRUVW *vg.*, asis. S) = ἐπιστάτες, *cf.* ad *Lc.* xx. 1: circumstantes *d gig.* domum *gig.*, ad domum *d*, yasonis C, iasonis D. querebant CD FIRSW. > producere eos SU. ad populum *d*; in populo C *p.* > in populum producere D.

6. et cum (et quum Θ; cum uero *d*) non inuenissent: non inuenientes autem *a*. illos *gig.* trahebant (trah. T) = ἔσπου N^o ABHLP *etc.*: traxerunt *d e et εσπου* DE *min.* gasonem G^o (ut uultur), yasonem C, iasonem U. quosdam + alios *e et E^o*, *cf.* *Bed.* (retr. ⁴ in *gr.* scriptum est et quosdam alios fratres). principis S. ciuitates M^o. clamantes (cla in *ras.* R) + et dicentes DR *d gig.* et D^o. quoniam: quia *d e gig.* hi qui cum ABFGI (hi) KMRV *vg.* et graeco: hi (hi) CDOSTW) sunt qui CDΘ (hi sunt in *ras.*) OSTUW *e dem.* *p* *tepl.* Bentl.^o (sed correctum); qui *d e* (uide infra); om. hic *gig.* (sed uide infra). orbem (τὴν οἰκουμένην) C (orbem) DFGKOTV^o W^o *d e gig.*; et + terrae *d gig.*, + terrarum *e*: urbem aperto errore ABΘIMRSUV^o *Σ* *e dem.* *p* *tepl.* ('di stat'). concitauerunt D; inquietant *gig.*, inquietauerunt *d*; + hi *e*, + hi sunt *d gig.*, + isti sunt G *Bentl.*; *gr.* οἱ τὴν οἰκουμ. δραστηροσ. οἱσται, sed + uis D^o; uide supra. hunc V, hic *e*, hoc *d*. uenerunt D.

7. suscepit DΘ^o. yason C, iason D. hi (hi

CIOSTU^oW; isti *d*) omnes: hi (hi) D) homines DΘ^o; homines V^o (*corr. m. rec.*). contra: tra in *ras.* Θ. decreta (dicr. D) = δογμάτων: dicta *gig.*; consulta *d e*; om. Θ. caesaris ORSW, cess. D. faciunt; agunt *d e*. alium + nescio quem *Par. lat.* 11533°. esse: se FO; + nescio quem *gig.* alium dicentes esse *codd. plur.* et *vg.* = ἕτερον λέγοντες εἶναι NAB *min.*, sed conici potest ἕτερον additamentum esse quod locis uariis interpretum ordinem uerborum turbauerit: > dicentes esse alium *e et E^o*; > dicentes alium esse *d et gr.* DHLP *etc.*; > dicentes regem alium esse *p^o*; item esse iesum (hiesum *e*) *codd. plur.* et *vg.* cum *gr. plur.*: > iesum esse *e*; > esse iesum dicentes D; om. regem . . . iesum *p^o*.

8. concitauerunt (-berunt T; conturbaberunt *e*) autem = ἐτάραξαν δὲ: et concitauerunt *d gig.*, καὶ εταραξαν D. plenem CO; ciuitatem *e cum* E^o. om. ciuitatis D *d*. > princ. ciu. ac turbas *gig.*, > princ. et turbam *d*, cum D^o et *syrr.* *pesh.* hec SW.

9. accepto (accepto O) satis (λαβόντες τὸ ἰκανόν) ABCDFGΘIM^oOS^oT *p.* *cf.* accipientes satis *d e*, cum satis acceperunt *gig.* Satis accipere uox iuris consultorum est, quae etiam a Plauto usurpatur; uide *lexica*: accepto satisfacto *e*; accepto satisfactione (-faccione R) RS^o (ut uultur) U^oV; accepta satisfactione (-facione M^o) KM^oU^oW *vg.* dem. *p^o*; deinde + uerbo excussationis D^o. ab: *e vg.* yasonem C, iasone D. om. a DMOTW *d gig.* cum *gr.* caeteris DIM^o *Σ*. demiserunt SO, dimisa D, dismis. *d*; et u. io. eos; om. D; eum T.

10. uero (dē); autem O *e*; itaque *gig.*; > uero fratres *d*, confestim: continuo *gig.*; statim *d*. per noctem (nocte S); om. G cum *gr.* (A) δι. > per noc. confestim T. paulo I. sileam G^oM RT, siliam D; sylan B, syleam C, sylaeam O; silan *d*, sylcan *gig.* in *pr.* om. Θ^o. berocam (eam in *ras.* U) *codd. plur.* *Σ* *Σ* *Σ* = βήροια, *cf.* berocan *d*; berocam C, berocan *p^o*, beroc *p^o*; berocam T^o *cor. ual. mg.*, beroccam D; berecam *cor. ual.^o* om. qui A^o (*corr.* A^o) V. quum T.

et silam in beroeam
 qui cum aduenissent in synagogam
 iudaeorum introierunt
¹¹ hi autem erant nobiliores
 eorum qui sunt thessalonicae
 qui susceperunt uerbum
 cum omni auiditate
 cotidie scrutantes scripturas
 si haec ita se haberent
¹² et multi quidem crediderunt ex eis
 et gentilium mulierum
 honestarum et uiri

non pauci
¹³ cum autem cognouissent
 in thessalonica iudaei
 quia et beroeae praedicatum
 est a paulo uerbum dei
 uenerunt et illuc commouentes et tur-
 bantes
 multitudinem
¹⁴ statimque tunc paulum
 dimiserunt fratres ut iret
 usque ad mare
 silas autem et timotheus

uenissent BKOR* (corr. R¹) SV *vg. e cor. uat. mg.* ;
 + statim T. sinagogam DRSUW, -ga T, syna-
 goga O. iude. DMORW. introierunt (introy.
 C, introuerunt D, intrau. *gig.*) *codd. vg. et e¹ =*
εισεσαν E¹: ibant *d*; abierunt *e¹* et *εισεσαν* *gr.*
plur. > intrau. in syn. iud. *gig.* > in syn. abierunt
 iud. e *cum gr.* EHLP *al. plur.*

11. hii CDIORSTU*W. erant: *om.* T;
 essent *e*; sunt *d* *gig.* nobiliores *in ras. scr.* Θ;
 nobiles *dem.* *p¹* cum D¹. eorum: *om.* *d*;
 iudeorum *p¹*, iudei *p¹* (eorum *p¹*). *De constru-*
ctione comparatiui cum genetiuo, graeco more, uide
Roensch 'It. und Uulg.' p. 435 qui hunc locum
non citat. Similem graecismum reliquit Hiero-
nymus Heb. vi. 16 et 3 Ioh. 4. thessalonicae
(ἐν Θεσσαλονίκῃ) BG¹*KO *vg.*, thessall. F, thesall.
 I, thesal. DR¹U¹, thesol. SU¹, thessalonichae C:
 thessalonice AG¹VW, thesalonice M, tesalonice
 c; thessalonicen T, thesalonicens R¹; in thessa-
 lonicam *e*. > thesa. sunt *d*; *item* de thessaloni-
 censis *gig.* (*pro* eor. qui sunt thesa.). susci-
 perunt DOSU¹; exceperunt *d* e *gig.* uerbum +
 dei e *cum* E¹. auiditate (hau. C) = *προθυμία*,
cf. animatione d, concupiscentia gig.: uoluntate e
 (*παρησια* E¹); + et IM. cottidie FGSU, -diae
 I, cotidiae C, cotitiae O, quotidie DT *vg.*, quotd.Θ.
 scrutantes (*ἀνακρίνοντες*): inquaerentes *e*, exani-
 mantes *d*. scripturas I¹, scribturas F. hec I
 (uec I¹) SW. *om.* ita D. > ita se haec *gig.*
 aberent R¹ (corr. R¹). *Libere Priscillianus (ed.*
Schepps, p. 53) ad discipuli pariter conferebant
inter se scribturas si ita essent. > haberent (-cant
d) haec ita (om. se) d e cum ord. graeco; deinde
+ quomodo (quemadmodum gig.) paulus adnun-
tiabat (-arbat D¹) D gig. cum gr. 137 syr. harcl.
(cum¹).

12. *om.* et ad init. *d* e; *gr.* πολλοὶ μὲν οὖν, sed
om. οὖν E. quidem: ergo *d*. *om.* crediderunt
 W. eis: his CT *d* e. > ex eis (his) credid. *d* e
gig. (Benl.) *cum gr.*; + quidam uero credere
 noluerunt *d* cum D¹ 137. gentilium ('Ελληνίδων):
 grecorum *d* et ἑλληνων D¹; grece *gig.*; + et I *d*

et D¹; deinde pergit *d* non placentium et uiri et
 mulieris pleres crediderunt *cum* D¹ τῶν εὐσχημο-
 νων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἱκανοὶ ἐπιστεύσαν. > mu-
 lierum gent. *vg.* mulieres *gig.* *p¹*. honestae *p¹*;
 diuites *gig.* uiri: uirorum e Benl. *cf. Bed.*
 (*retr.* 'melius . . . quidam codices iuxta exemplum
gr. et uirorum non pauci'); *gr. omn. ἀνδρῶν exc. D*
 (*uide supra*).

13. quum Θ; ut *d*. cognouissent T, cognouis-
 saent O, cognuissent D; cognouerunt *d*. > cogn.
 autem *gig.*; deinde + qui *d* e. in: *om.* I;
 ad *gig.*; a *d* e *cum* graeco ol ἀπὸ τῆς Θ. thes-
 sall. F, tessal. T, tesal. R, thesol. SU; thesa-
 lonica DM (ni *sup. lin.*); thesalonicam I,
 thessalonicam *gig.* iudei DRW. quia: qui I.
 et *pr.*: *om.* *d* et D¹; + in *gig.* beroeae (ἐν
 τῇ Βεροίᾳ) BFGKTV¹Σ¹Σ¹Σ¹, beroiae D, beroee
 S¹c: beroae AC¹*MOU¹Σ¹, beroe Θ¹IRW *p*;
 beroea S¹ e *gig.*; beroean *d*; deinde + quoque
gig., + *ras. satis longa* S. predicatum BDKMO
 RSW. est + *ras. circa 6 litt.* G. *om.* a G; *om.*
 a paulo *d*, et > uerbum dei adnuntiatum est in
 ber. et credederunt et *d* cum D¹. uenerunt D;
 + in eam *d* et D¹. illuc *cum* BFG¹ΘK¹M¹RS
 UVW *vg. c dem. e p¹*: illic ACIM¹*OT *d* *p¹*
 Tisch., ibi D *gig.* commouentes (commou. C,
 commob. T) = σαλεύοντες: concitantes e *gig.* et
 turbantes (et conturb. CM) = καὶ ταρασσόντες: et
 commouentes *gig.*; *om. e* et *gr.* EHLP *al. plur.*
 multitudinem (= τὸν ὄχλον H) *codd. et vg. (etiam*
d) et populum R¹ (corr. R¹): populos e, turbas
gig. et τὸν ὄχλους gr. paene omn.; + non cessa-
bant d cum D¹ syr. pesh. ar¹.

14. statimque (*om.* que C): statim autem *e*,
 continuo autem *gig.*, et *gr.* εὐθέως δέ. *om.* tunc *d*
 et D¹. paulus S¹ (corr. S¹). demiserunt S,
 dimiss. D. > fra. dimiserunt *d* et D¹. ut iret
 usque (hucusque C; *om.* *gig.*) ad mare = πο-
 ρεύεσθαι ἕως ἐπὶ τ. θάλα. abire ad mare uersus *d*;
 ἀελεθῆν ἐπὶ τ. θαλά. D¹. silas (sileas G¹MRT,
 silias D, syleas C, sylleas O) autem: nam syleas
gig. timothe¹s S, tymotheus *gig.*, thym. C, thim.

remanserunt ibi
 15 quí autem deducebant paulum
 perduxerunt usque
 athenas
 et accepto mandato ab eo
 ad silam et timotheum
 ut quam celeriter uenirent
 ad illum profecti sunt.
 16 Paulus autem cum athenis
 eos expectaret
 incitabatur spiritus eius in ipso
 uidens idolatriae deditam
 ciuitatem

17 disputabat igitur in synagoga
 cum iudaeis et colentibus
 et in foro per omnes dies
 ad eos qui aderant
 18 quidam autem epicurei et
 stoici philosophi
 disserebant cum eo
 et quidam dicebant
 quid uult seminiuerbius
 hic dicere?
 alii uero nouorum daemoniorum uide-
 tur adnuntiator esse
 quia iesum et resurrectionem

DΘ*IMR, timotens T. permanserunt Θ. > rem.
 nero sí. et tim. ibi *e cum gr. ὑπόμεναι* (απειμῶν
 E) το δ τε X καὶ δ Τιμ. δειδ; substituit autem sí.
 et tim. ibi *d et gr. AD ὑπόμεναι δέ (τε) α.τ.λ.*

15. autem: nero *gig.* deducebant I*; ducebant *d.* perduxerunt (perdux. C) = ἤγαγον, cf. produxerunt *gig.*, duxerunt *s*: + eum AB¹ (eum usque arctius in ras. scr.) IKMRVW *vg. c dem. e cum gr. EHLP etc.* husque C; + ad 5 Π̄ *p cor. ual. mg.* athenas (athae, M): athenis BKO RVW *d gig.*, ad athenis I; deinde pergit *d* transit uero thesaliam uetatus est enim super eos praedicare sermonem cum D^o. et acc. mandato (-ta O): ut accepissent mandatum *d.* ab eo = ἀπ' αὐτοῦ E *sy. pesl.*: a paulo *d et D^o*; om. *gig.* et *gr. plur.* ad *pr. in ras.* U. silam MRT, siliam D, syleam CO, -an *gig.*, sylam E. tymotheum *gig.*, thym, C, thim. Θ^oR. quem (quem B) oel. (cael. I) = ὡς τάχιστα: quam uelocissime *e*; uelociter *gig.* ueniant *d.* eum *d gig.*, et > ad eum uen. *gig.* proficisciebantur *d*; exierunt *e gig.*

16. paulus autem cum ath. eos (sequitur ras. I; > illos ath. Aug. ix. 396) expectaret (exsp. UV) *codd. et vg. c gig. p contra ord. gr.*: > cum autem ath. exp. eos paulus *e* = ἐν δὲ ταῖς Ἰθ. ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Π.; uero ath. expectante eo (autov D) paulum *d.* incitabatur (παροξύνενο): concitabatur *gig.*, incitabatur *e Aug.* spiritus eius in (in ras. scr. T; om. S^o) ipso (eo *d*; om. S^o) = τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ: spiritu suo intra se Aug. uidens *codd. et vg.*: aspiciente *gig.*, aspicientis *e*, θεωροῦντος KABE mis.; uidenti *d et θεωροῦντι* DHLP *al. plur.* idolatriae *codd.* (ydol. CU, idul. D, idolatrie W, hidolatrie R) et *edd. ant. Hailbr. etc.*: idololatriae *vg. ed. Sacom* 1519 (ydololatrie) et *edd. seq., cf. Koffmans' Gesch. d. Kirchenlat.* p. 37. idol. ded. = κειβάλων οὐσαν: circa ydola esse *gig. Aug.*, circa simulacrum (ex-cra) esse *e*, simul acris esse *d.*

17. disputabatur Θ. ygitur C; ergo *d gig.* synagoga ORSUW; synagogam T *c.* cum iudaeis

(-deis DORW) = τοῖς Ἰουδαίοις: om. cum *d e Aug.* (ix. 396, 399); indeorum *gig.*; et > (cum) iud. in syn. Aug. (vi. 490, ix. 396, 399). colentibus = τοῖς σεβομένοις: hiis qui colunt *d*; colentibus (colert. O) deum DO *gig.*; cum gentibus CT, colentibus idola gentilibus *p^o*; gentibus et colentibus Aug. (ix. 396, 399); gentibus incolis Aug. (vi. 490). et *sec. om.* CT *dem. Aug.* (vi. 490, ix. 399). in *sec. sup. lin.* I. per omnem diem *d e gig. Aug.* (vi. 490, ix. 396) cum *gr. κατά πάσαν ἡμέραν*; per omne sabbato O. ad eos: cum eis *gig.*; hi *e*. aderant (*gr. enim πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας*) cum ACDGΘIMORT^oSC *e p*: audierant BFKSUUVW⁵ *edd. Hailbr.* 1476, *Wald* 1481, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *Froben* 1502, etc.; praesentes erant *e gig.* > et his qui forte aderant et hiis qui in foro per omnem diem *d (non D^o)*.

18. autem: nero Aug. (vi. 490, ix. 396); + et *d cum gr. (exc. E al.)*. epicuraci O, -reii U^o, -reii W, epicurei R, epecurie D, epycursei C; epicuriorum *d e et Aug. bis, cum gr. τινὲς δὲ (καὶ) τῶν Ἐπιε. καὶ Ἔρ. φιλ.* stohici C, histoici Θ; stoicorum *d s (istoic.) Aug. bis.* philosofoi C, filosofi I, filosofi G, phylosophi B; philosophorum *d e Aug. bis.* disserebant (συνεβαλλον): conferebant *d gig. Aug. bis.* eo: illo Aug. bis. quid; quod I^o; quidnam Aug. (ix. 396); + nunc *d*; + sibi D *Ambro.* (Ep. 63). uellit *d, et θελη D^o*; *gr. plur. θέλοι, sed θέλει* 13. 40, 45 *al.* seminiuerbius (σπερμολόγος) cum ADGΘIM (ni *sup. lin.*) U⁵SC *e dem. p^o cod. caraf. Ambro. Cassiod. (P. L. LXX. p. 1395)*: seminator uerborum BFKRS (-tur) VW^o *gig. p^o Aug.* (ix. 396), seminator uerbi O, seminator tantum *e*; disseminator uerborum C (dissacem.) T; spermologus *d.* hto: om. T; hec W. > hic seminu. D *Ambro.*, > hic sem. uerborum *gig. om. dicere Ambro.* alii: illi *e*. nero: om. D^o (+ D^o) *d*; autem *e gig. Ambro.*; deinde + dicebant (contra graecum) CRTV^o (-bat) W *e dem. gig. p^o cor. wat.^o*; + inridentes dicebant D; + uiderunt I. nouorum; peregrinorum Aug. (ix. 396) et *gr.*

- adnuntiabat eis.
 19 Et adprehensum eum ad ariopagum
 duxerunt dicentes
 possumus scire quae est
 haec noua quae a te dicitur
 doctrina?
 20 noua enim quaedam infers
 auribus nostris
 uolumus ergo scire quidnam
 uelint haec esse
 21 athenienses autem omnes

- et aduenae hospites
 ad nihil aliud uocabant
 nisi aut dicere aut audire
 aliquid noui
 22 stans autem paulus in medio
 ariopagi ait
 Uiri athenienses per omnia
 quasi superstitiosiores
 uos uideo
 23 praeteriens enim et uidens
 simulacra uestra

γένων. demoniorum DIOSW. *om.* uidetur I.
 > uid. demon. D. annuntiator BKUV5ꝰ,
 annunc. RSWꝰꝰ; pronunciator *gig.* Ambr. es^o
 V, essae R. hiesum *e.* resurrectionem RS. ad-
 nunciabat R, annunc. SWꝰꝰ, annunt. BKV5ꝰ;
 adnuntiat M* (*corr.* M¹). > adnunt. eis et resur-
 rect. D. quia iesum . . . eis *om.* d *gig.* cum
 D^o.

19. et (*om.* IS* e) adprehensum (appre. KW
vg. Tisch., adprae. CFG^oΘI, adpraehensum G*)
 eum *codd.* et *vg.*, cf. apprehensumque eum Aug.
 (ix. 396): et apprehendentes eum *dem.* et *gr.*
ἐπιλαβόμενοι τε (δέ B *min.*) αὐτοῦ; post dies
 aliquos adpraehensum que eum d *cum* D^o 137
μετὰ δὲ ἡμ. τινὰς ἐπιλ. αὐτοῦ et syr. harcl. (cum*).
 ad: in Aug. areopagum *vg.*; arium pagum d *e.*
 duxerunt (*ἡγάγον*): dedux. *c.* perdux. *gig.*, ad-
 dux. d; trahabant *e.* > perd. ad ariop. *gig.*,
 > add. ad ar. pag. d *cum* *gr.* D; *deinde* +
 cogitantes et d *cum* *gr.* D *πυνθανόμενοι κ. λε-
 γοντες*. *dicentes* + non CDOSTU *c dem.* et
gr. min. 96** 106 al. 4^{or}. posumus O, posimus
 D; possumus *p**. *scire*: cognoscere *e*; *deinde*
ita pergit D doctrinam quae est haec noua quae
 dicitur a te doctrina enim noua quaedam *etc.*
 que *bis* W, *pr.* R. hec SW. > haec est T.
 > noua haec *e cum graeco*. *dicitur*: loquitur *e.*
 > *doctr.* noua quae a te dic. O. *om.* quae a te
dicitur gig. est . . . doctrina: *libere* sint haec
 quae a te dicuntur Aug.; est nouitas haec a te
 narratio doctrinae d.

20. D *uide supra* u. 19. noua (*ἐνί(σ)orra*):
 nouas *gig.* (*uide infra*); insueta Aug. (ix. 396).
 enim: autem SU; + res *gig.* quedam IORW;
 quasdam *gig.*; + *ras.* circa 10 litt. S; + uerba
e et gr. E. infers (*infres* G, *inferes* CT *p**) =
εἰσφέρει: affers Aug., adferens d et *φέρει* D; +
 interlocutiones d et + *ρηματα* D. auribus nostris
 (*eis τὰς ἀκοὰς ἡμῶν*): in aures nostras Aug., in
 sinus nostras *e*, aduersus nostras d. uolumus D,
 ergo *in ras. scr.* T. quidnam uelint (uellint S*,
 uellent D, uelit O*) = *τί ἂν θέλοι* DEHL *al. pler.*,
 cf. quid nelint *e gig.*, quid nunc sibi uellent d:

quoniam uelint T *p et tiva θέλει* NAB *min.* hec
 ISW; *om.* e et E^o.

21. atheniensis IKSU* (*corr.* U¹), athenenses D d,
 atthesienses W; atheni *e.* autem (δέ): uero d;
 enim A. *om.* omnes Aug. (vi. 490, ix. 396).
 et *om.* *p**. aduenae (-ne W) hospites (*osp.* T)
 = *οἱ ἐπιδημῶντες ἔνοι*: aduene et ospites R;
 peregrini ospites *e*, et > hosp. peregr. *gig.*; qui
 aduene erant hospitiis d et *οἱ ἐπιθ. εἰς αὐτοὺς ἔνοι*
 D. ad: in *e*; et D. nichil TW. ali||ud G,
 aliud O. uocabant F* *p**. nisi (*nissi* D): quam
 d *e Aug. bis.* aut *pr.* (ut I): *om.* d *e gig.* Aug.
bis; *graeci* eis οὐδὲν ἕτερον ἠκαίρων ἢ λέγειν.
dicere: dicerent *p**; discere D *c*; *deinde* + *ti gr.*
omn. (*cf. d e Aug. infra*), *sed om.* *ti post* ἀκούειν
 DEHLP *etc.*, *ubi codd. nostri cum* NAB 25 *con-*
cordant. aut *sec.*: et *e et gr.* EHLP *min.* aliquid
 G; aliquid *dem.* nouius Θ d; a nobis I; *gr.*
καινότερον. > audire aut dic. aliquid noui *gig.*;
 > dicere aliquid aut (et *e*) audire nouum (nouius
 d) *d e*, > dicere noui aliquid (> *aliqui noui Aug. vl.*
 490) aut audire Aug. *bis*, et *gr. plur.* λέγειν *ti ἢ*
 (*καὶ*) ἀκούειν (+ *τι*) καινότερον.

22. stans: cum stetisset d. autem: uero
 Aug. (ix. 396); itaque *gig.* ariopagi (τοῦ Ἀρίου
 πάγου) *codd.*, areopagi *vg.*, ariopagi D, arii pagi d:
 ariopago R *e gig.* Aug. ait S; dixit *e gig.* Aug.
 et *gr.* ἔφη. atheniensis RS, atthenienses W, athi-
 nenses D, athienses K, adhenenses O, athenenses d.
 per: super Θ. omnia + uos *gig.* quasi (quas
 G): *om.* M* d *gig.* Aug. superstitiosiores (*δει-*
σιδαιμονιστέρας) cum ACG (*er in ras.*) ꝰꝰ et
cod. caraf., et superstitiosiores DIOT *p**: super-
 stitiosos BFΘKM (*so in ras.*) UV5ꝰ d *dem.* *e*
gig. p* Aug. *cor. uat.*, et superstitiosos RSW *c*;
deinde + esse O. uos + esse *p.* uideo + esse d.

23. praeteriens (*pre.* DMORSW) = *διερχό-*
μενος: circumambulans d *gig.*; perambulans *e*
 Aug. (ix. 396); pertransiens Hieron. (vil. 707).
 om. enim D. uidens (*ns in ras.* U) = *ἀναθεωρῶν*:
 circumspicens *e gig.*, considerans Aug., contem-
 plans Hieron.; perspicens d *sed* *δυστορον* D*.
 simulacra (-chra *vg.*) uestra (*om.* S) *codd. plur.*

inueni et aram in qua scriptum
erat ignoto deo
quod ergo ignorantes colitis
hoc ego adnuntio vobis.
²⁴ Deus qui fecit mundum
et omnia quae in eo sunt
hic caeli et terrae cum sit dominus
non in manufactis templis
inhabitat
²⁵ nec manibus humanis colitur

indigens aliquo
cum ipse det omnibus uitam
et inspirationem et omnia
²⁶ fecitque ex uno omne genus
hominum inhabitare super
uniuersam faciem terrae
definiens statuta tempora
et terminos habitationis eorum
²⁷ quaerere deum si forte adtractent
eum

et *vg.* = τὰ σεβάσματα ὑμῶν: culturas uestras e Hieron.; ea (*om. gig.*) quae colitis *d gig.* (> qu. col. circump.), et simulacra (symulachra C) uestra quae (que T) colitis CT. inueni: inuenti W; *om. OS.* et *sec.* (καί) A'BDFΘIKMORTVW *vg.* e Hieron., cf. etiam *gig. p Aug.*, etiam et *d: om. A*CGSU* e dem. contra graecum. aram (haram C): *om. S;* arata est O. in qua: super quam e. scribunt FGT; superscriptum Hieron., et *gr.* ἐπεγέγραπτο (ἢν γεγραμμενον D). erat: est D *gig. Hieron.*; *om. e.* > erat *scr. Aug.* ignota O. quod (δ N*A*BD): quem e Aug. et ὁ N*A* EHL P al. plur. ergo: itaque Hieron. ignoratis *gig.* colites S. hoc: hunc e Aug.; graeci ut supra; + et *p.* annuntio B K V 5 7 (ann. lapsu), annuncio R S 5 6.

²⁴ hunc mundum Θ *gig. m p.* omnia: cuncta Ambr. (*in Luc. 1.6 ad fin.*). que IW. eo: o in ras. U, e S*; eis I; mundo C. om. sunt Iren. (*Mass. p. 197*). > sunt in eo e Ambr. celi SW. et *sec. om. S*.* terrae partim in ras. T; terre W. cum (quum T, quum Θ) sit dominus (deus DW 5) = ὑπάρχων κύριος NABE min.: dominus existens Iren., et cum sit . . . dominus qui est *d* (*uide infra*) = κύριος ὑπάρχων DHL P etc. > cum sit c. et terr. dominus *d* (+ qui est) *gig. m Hil.* (*in ps. 126*). *om.* in *sec.* Θ W. templi FI. inhabitat (κατοικεῖ) ACDFΘIMOT e *d m p Iren.*: habitat BGKRSU VW *vg. dem. e gig. Tert.* (*Prax. xvi*), Ambr. Hil. > inhab. in manif. templis m.

²⁵ neo (ne V*, neque *d gig.*): + in OS*; + a e Iren. manibus: numinibus R. humanis: s in ras. U. > hum. man. *gig. cum gr. N.* colitur (θεραπεύεται): curatur *d e gig.*; tractatur Iren. indigens (ἰgens in ras. U; + in FS*) = προσδεόμενος N*ABDEKLP etc.: tamquam eget *d e gig.*, et > tamquam alicuius indigens Iren., = ὡς προσδ. N* 25. alicui G; aliquid *gig.*; cuiusdam e*, cuius e*; *om. d cum gr. D* 47.* eum (quum Θ) ipse det (*in ras. scr. S*) = ἀπὸς ἑδούς, cf. ipse dans e: quod ipse dederit *d* et D* ori αυτος ο δουσ; > cum ipse omnibus dederit Iren. inspirationem (*inspirac. RS, insperat. D*) = πνοήν:

spirationem O; spiramentum *d*; spiritum e *gig. Iren.* omnia: uniuersa *gig.*

²⁶ fecitque (feceritque Iren.): *om. que OS d e cum gr. DE syr. harcl. (distinguunt ergo inspirationem; et omnia fecit ex uno etc.); + ut V* uno + sanguine D d e gig. Iren. Bed. (retr. 'in graeco'), et + αἵματος DEHLP al. pler. omni S;* omnem *d*; homine CIM. genus: nationem *d*; *gr. plur. ἔθνος, sed γένος 23. 69 etc.* hominum: *om. D;* omnium *p**; humanum *gig. cf. Iren. qui in textu hominum legit, deinde citat libere 'sed et quoniam unum genus humanum fecit inhabitare super omnem terram' etc.* habitare et supra *gig. uniuersam: omnem d gig. terre ORW.* > faciem totius terrae Iren.; uariant graeci, ἐπὶ παντός προσώπου τῆς γῆς NABD min., ἐπὶ πάντων τῶν προσώπων τ. γ. EHL P etc. definiens (*diff. D*) = ὀρίσας: cum definisset *d*; praefiniens e Iren. statuta tempora (προσσεταγμένων καιρῶν): imperata tempora *d e gig.*; tempora tantum Iren. et terminos (καὶ τὰς ὁροθεσίας): et terminum *p**, et determinationes *d*, sed D* κατὰ ὁροθεσῶν et secundum determinationem Iren. habitationis R, -ciones S, -tiones F, abitationum *p*; inhabitationis *d* (-nes) Iren.

²⁷ + ad init. dedit hominibus D*R² Par. lat. 202. 17250* *tepl.*; + μάλιστα D* non autem *d.* querere CIRW. deum (τὸν θεόν NABHL min.): dominum e et τὸν κύριον EP min.; quod diuinum est *d*, illud diuinum *gig.*, illud quod est diuinum Iren., et το θειον εστιν D Clem. Alex. p. 372 (*om. εστιν*). forte: quomodo Iren. adtractent *codd. plur.*, attrac. *vg. Tisch.*, adtrece. CIKV, attrec. W, atrec. R: tractent *d gig.*, tractarent e, tractare possint Iren. eum: illud *d Iren.*; *om. hic gig. Clem. aut (t sup. lin. G) = η AD min.: et T e et καὶ NBEHLP etc.; om. d.* inuenient DSU, inuenirent e; inuenire Iren.; deinde + illum Θ, + illud *gig.*, non *gr.* quamuis: quidem *d*, et quidem e; + etiam Iren.; cf. xiv. 17. *om. non p** (+ *p**). longue D. sit *om. d cum gr. D*.* hunoquoque C, unoquodque R. nostrum: uestrum D cum *gr. A*L 31. 180.* sit ab u. nostrum: ab u. nos.

aut inueniant
 quamuis non longe sit ab unoquoque
 nostrum
 28 in ipso enim uiuimus et mouemur et
 sumus
 sicut et quidam uestrum
 poetarum dixerunt
 ipsius enim et genus sumus
 29 genus ergo cum simus dei
 non debemus aestimare
 auro aut argento
 aut lapidi sculpturae artis

et cogitationis hominis
 diuinum esse simile
 30 et tempora quidem huius
 ignorantiae despiciens deus
 nunc adnuntiat hominibus
 ut omnes ubique paenitentiam agant
 31 eo quod statuit diem in qua
 iudicaturus est orbem
 in aequitate
 in uiro in quo statuit
 fidem praebens omnibus
 suscitans eum a mortuis.

constituto *e*; *gr. plur. ἀπὸ ἐνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα* (υπαρχοντος E).

28. uiuimus T, uiuimus S; sumus sumus *c ut uditur* (sumus-corr. in uiuimus?). *om. et pr. SU** (+ cor. *deinde erasit*) *c gig. mobemur* T. sumus *pr.*: + et *Iren.*; simus in diuinum *d et esmen to καθ ημεραν* D. > et sumus et mouemur O. sicuti C; ei O; quemadmodum *Iren. om. et tert. DΘO c d gig. p Iren.* quidam + etiam *gig. uestrum* (-rorum *vg. c dem.*) poetarum (prophetarum Θ*) = τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν, *cf. uester poeta* O: secundum uos *d* (> qui secundum uos quidam *d*) *gig. Iren., cf. gr. D τῶν καθ' υμᾶς τῶν ποιητῶν. dixerunt: om. G; dixit* O; + predictum D *sup. lin.* ipsius: huius *d gig. Iren.* enim et (*om. et p^o*): enim creatura et D *Par. lat. 11533*; creatura tantum W. *Hic uersus a saepe a patribus citatur sed non multum a uulgata dissentiunt; uide Sabat. ad loc.*

29. ergo: igitur *Iren.*; enim DIMR. > cum ergo genus *gig.*; > cum igitur simus genus *m. cum* (quum ΘT) simus (sumus DFO): constituti *e. debemus: oportet nos Iren. aestimare* (est. TW, ext. C) = νομίζειν: *om. U** (+ U¹); existimare *d gig.*; putare *Iren.*; + neque *d et gr. D**. aurum B. aut *pr.*: uel *m Iren.*; et CDΘSUW5 *c cor. uat.* argentum B. aut *sec.*: uel *m Iren. lapidi* (λίθῳ): lapide S* *p*, lapidis BCGT *c gig.*, lapides O; lapideae *e*; lapidibus FΘIMRS²; *deinde* + praeciosis M; + aut R. sculpturae (*in ras. scr. U*; -re CMORTW; sculpturae G*, sculturae S*) = χαράγματι: sculptioni *d. distinguit* sculpturae. Artis et F. artis (τέχνης): artificis D. *om. et O. cogitationis* (cogitac. R, cogitat. O, cogitationes I, cogitationes S) = ἐπιθυμῶν: cogitationibus D; desiderii *gig.*; cupiditatis *d*; concupiscentiae *m* (*cf. Iren. et gig. u. 11*; = ἐπιθυμῶν). hominis (ἀνθρώπου *plur.*): hominum *dem. cum* E^o 33. 34; humanis D, humanae *d, et ἀνθρωπίνης* Did. (*tri.*). quod diuinum est *d* (*cf. Iren.*). aessae R. simili S (*distinguit* esse. Simili et); similem DI *p^o*. *libere* > id quod est diuinum simile esse auro uel argento uel lapidi per

artem uel concupiscentiam hominis deformato *Iren., et D^o habet τεχνησ η ενθυμῶνσ.*

30. et (*om. T*) tempora quidem (quidam B) = και τοὺς χρόνους μὲν οὖν E: tempora enim *gig.*, tem. igitur *m Iren. cor. uat. mg.* (ergo); itaque temporibus *d*; et *gr. rell. τοὺς μὲν οὖν χρ. huius* (ταυτησ D): *om. e gig. m Iren. Hieron.* (ii. 763) *cum gr. rell. ignorantiae* S, -cie RW. > ign. huius *d cum* D^o. dispiciens DG*ΘM*SU, despiciet I; respiciens *Hieron.* iam nunc *d gig. Aug.* (vii. 537); *gr. τὰ νῦν. annuntiat* BKV5², -ciat RSW5²; denuntiat *m* (> den. nunc); praecipit *Iren. Hieron.* ut omnes (πάντας MABD³E *min.*): *om. ut* (*sed uide infra*) *e m Aug.*; omnibus (*om. ut*) *Iren. et πᾶσι* HLP *al.*; *om. ut omn. Hieron.* hubique C; ubi A* (*sed corr.*). paenitentiam (poen. D *vg.*, pen. CIO, penitentiam RS) agant (agent B): paen. agere *e Hieron.*, > agere paen. *m Aug.*; paeniteri + in ipsum *Iren.*

31. eo quod: quoniam *d Iren.*, qui *gig.*; + non R. statuit (ἔστησεν): constituit B*? (*sta in ras. scr. B¹*) *Iren.* in qua (quo SUW *vg. p*) iudicaturus est (*om. est* F) = ἐν ᾧ μέλλει κρίνειν *plur. cf.* in qua futurus est indicare *e*, quo iudicet *gig.*: iudicare tantum *d m Aug.* (vii. 537), iudicari *Iren.*; κριῶν D. qua... mortuis *in ras. scr. Θ. orbem* (urbem I) = τὴν οἰκουμένην: + terrae *c d m Iren.*, + terrarum *gig.* in aequitate (eq. OSW, equitatem I*, aequitatem I^o) = ἐν δικαιοσύνη: in iustitia *d Iren.*, per iustitiam *gig.* uiro + iesu D *d Iren. cum gr. D.* in quo (ϕ): *om. in T gig. Ambr.* (*in Luc. 1. 6 ad fin.*); et in S; cui *e*, cuius *d. statuit* (ἔστησεν): constituit *d gig.*; melius definiuit *Ambr. Aug.* (vii. 537, *cf. definiuit* iii. 2. 774) *cum supra* statuit = ἔστησεν. praebens (pre. BCDKRSW, prebns T) = παρασχών, *cf. praestans e*: exhibere *d gig.* (> omnibus exhib.) et παρασχεῖν D; *om. Iren. Ambr.* (> omn. fid.) *Aug. bis, ita ut fidem cum praeced. coniungant; cf. statuit* fidem. praebens exemplum M. *om. omnibus Iren. suscitans* S; resuscitans *gig.*; excitans *Iren.*; resuscitauit *d. a mortuis*: ab inferis *Ambr.*

²² Cum audissent autem resurrectionem
mortuorum
quidam quidem inridebant
quidam uero dixerunt
audiemus te de hoc iterum
²³ sic paulus exiuit de medio
eorum
²⁴ quidam uero uiri adhaerentes
ei crediderunt
in quibus et dionisius
ariopagita
et mulier nomine damaris
et alii cum eis.

XVIII. ¹ Post haec egressus ab athenis
uenit corinthum
² et inueniens quendam iudaeum
nomine aquilam ponticum
genere
qui nuper uenerat ab italia
et priscillam uxorem eius
eo quod praecepisset claudius
discedere omnes
iudaeos a roma
accessit ad eos
³ et quia eiusdem erat artis
manebat apud eos et operabatur

32. cum (quum Θ ; om. e) audissent (audiis. D, audirent ρ): audientes d. om. autem M; + q S^o. > autem aud. ρ . resurrectionem RS. quidam pr. in ras. M; aliqui d. gig. om. quidem d. irridebant RU³W vg.; deridebant d. gig.; + cum S dem. quidam sec.; aliqui gig.; alii d. audiamus DO (mus t in ras. scr.); audimus d. ρ . de + te O. hoc: + kai NAB min. non Lat.

33. + et ad init. CT a cum gr. EHLP min. sicut D. pulus O^o. exiit D, exiit T. eorum codd. plur. et vg.; illorum ACDG Θ d.

34. quidam . . . crediderunt in ras. scr. R. quidam: aliqui gig. uero: autem d h (om. uiri adh. ei). adhaerentes (καλληθέρτες) cum F Θ KV vg., et adhaer. R, adherentes ABDGIMOS TUW, adhaer. C: adhererant gig. et εκκαθηθησαν D^o; cum essent d. ei: sequitur ras. unius litt. Θ ; paulo + et gig. credid in ras. O. inter quos gig. et pr. om. h. dionisius codd. longe plur. (-sius D); dyonisius BV, dionysius (Διονύσιος) FK vg. Tisch.; + quidam C h, + quis d, cum gr. D; + et Θ T. ariopagita codd. nostri omnes: areopagita vg. d, areopagites h; graeci Ἀρειοπαγίτης uel ἄγιτης; deinde + conplacens d et + συσχημα D. mulier + honesta e cum E^o (ῥιμα). damalis h. om. et mul. nom. dam. d et D^o. alii: multi ceteris h, et + πολλοί 4. 25. 8t etc.

XVIII. 1. post haec (hec SW) egressus (eegr. C, regr. D) = μετὰ ταῦτα χωρισθὲς NAB min.: post h. autem egr. (discedens Orig.) e Orig. (int. iv. 681) = μετὰ δὲ ταῦτα χ. EHLP etc.; regressus uero d, et cum recessisset h, et D^o ἀναχωρησασ δε; deinde + paulus e h Orig. cum gr. AEHLP etc. athenis S. > ab athenis recessit et gig. uenit + in d e. corinthum AD e ρ , corinthum O, corinthium T, chorinthum R, chorinthum CI.

2. et ad init. om. A^o (+ A¹). inueniens (εὐρίων): inuenientes ρ (corr. ρ); cum inuenisset d (-sent) Aug. (vi. 490); inuenit gig. h. quemdam

D. iudaeum DORW. om. qu. iud. nom. h (sed uide infra). acylam d e. > aquilam nomine D. Lubere Orig. (int. iv. 681) et inuenit ibi quodam iudaeo nomine aquila pontico genere. poticum T, pontium Θ d, puntium D. genere; nomine d; item > natione ponticum iudaeum h. qui nuper uenerat (προσφάτως ἐληλυθότα): qui in recenti uerant h; recens aduenientem Aug., recens uenisse d. ab it in ras. scr. U; de italia Orig. ytalica C, italiam I^o. et priscillam (pry. C, pre. D, priscillam O) uxorem (hux. C) eius: et priscilla uxore eius Orig.; cum priscilla uxore sua gig. h syr. harcl. mg.; deinde + et dixerunt S; + et salutauit eos hii autem (+ propterea h) egressi fuerant (exierunt h) a roma (ab urbe h) R² h cum syr. harcl. mg. (om. et salut. eos). eo (et e): om. S^o (+ S¹) h; propterea Aug., propter Orig. quod + autem e et h^o δε δε το. praecipisset (-set in ras. G; praecip. IU, precep. BKMRW, precip. DO S): iussisset Aug., dixisset h; praeeperat Orig.; gr. προεχίεω N^oDELP min., uarret. N^oABH etc.; + ras. a litt. U. discedere (-dere in ras. Θ ; discid. S e; discederet I^o) omnes (sup. lin. G) iudaeos (-deos DORW; > iud. om. Orig.) a (om. F Aug.) roma; disc. om. iud. ex urbem d, ut discederent omnes iudaei ab italia syr. harcl. mg.; deinde + et BFKS gig.; + qui uenerant in achaiam h, + qui et demorati sunt in achaiam d et D^o fere cum syr. harcl. mg. accessit ad (om. e) eos (illos Aug.); paulus autem agnitus est (erat m) aquilae h m syr. harcl. mg.; + et salutauit eos (illos D) D Par. lat. 93. 11505. 16732° Mediol. 2. 53 inf. gig. cf. R² h supra; + paulus tantum d et D^o.

3. et quia (qui R; quoniam e) eiusdem (s sup. lin. B) erat (erant CDOT^o vg. c) artis (artes O; > artis er. C e gig.) = καὶ διὰ τὸ ὁμοτέχνητον εἶναι plur., cf. et quia erant consimilis artificii Orig. (int. iv. 681); et propter artis similitudinem Aug. (vi. 490), et propter artificium d, et καὶ διὰ τὸ ὁμοτέχνητον

erat autem scenofactoriae artis.

^b Cum uenissent autem
de macedonia silas et
timotheus
instabat uerbo paulus
testificans iudaeis esse
christum iesum

⁶ contradicentibus autem
eis et blasphemantibus
excuciens uestimenta
dixit ad eos
sanguis uester super
caput uestrum
mundus ego ex hoc ad gentes uadam.

D; > cum esset eiusdem artis et h, > eo quod essent unius gentis et unius artis et m. manebant T* et mansit h m Orig. Aug.; ἐμενεν gr. plur., ἐμενεν EHL al. apud GIORs. illos Aug.; eum h. et operabatur (hop. C, operatur D) = καὶ ἠργάζετο (uel εἰργ.) plur., cf. opus faciens m Aug.: et operabantur (+ simul) Orig. et καὶ ἠργάζοντο N*B cop.; + tabernaculorum GR². erat autem (aute O) cum A*G@IMORTW contra graecum: erant autem A'CDKUV vg. Tisch. dem. p; erat enim c; erant enim e m Orig. Aug., et gr. ἦσαν γὰρ; om. BFS (d gig. uide infra). scenofactoriae (scheno. @, steno. cor. uat., cenofactorie p, scenofactoriae S^o) artis (+ ras. longa M) codd. plur. et vg., et scenae factoriae ar. A, scenefactorie ar. W (cf. capitula codicis V, p. 25), schenae factoriae ar. C = σκηνοποιὸς τῆ τέχνης, cf. Arator. ii. 514 'nam scenifactor uterque pollebant operis studiis et dogmate legis': arteificio lectari h, arte fabri m; tabernaculorum artifices Aug., > artif. tabern. Orig.; om. erat au. so. artis d gig. cum gr. D.

4. Uersum omisimus contra graecos hodie notos et uersiones sed cum codd. nostris A*BFGI*KMOS UV p, 'multis antiquis' et 'glossa' apud cor. uat., et 'quibusdam codd. nostris' ap. Bed. (expos.): habent autem A¹ (per omne . . . graecos in marg. inf. scr.) CD@I'RTW vg. Tisch. c d dem. e gig. h cor. uat.* tepl., et agnoscunt Aug. (vi. 490) et Bed. (expos. 'sequuntur . . . duo uersus in graeco, qui in quibusdam nostris codicibus non habentur'); sed duabus formis in graeco legitur, quae in codd. nostris inter se confusae inueniuntur, sc. orientali διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθ' ἐν τῇ Ἰουδαίῳ καὶ Ἑλληνας codd. plur., et occidentali εἰσπορευόμενος δὲ εἰς τῆσιν συν. κατὰ πᾶν σαββ. διελέγετο καὶ ἐπιθεῖσιν τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἰησοῦ καὶ ἐπιθεῖσιν δὲ οὐ μόνον ἰουδαίους ἀλλὰ καὶ ἁλλήνας D. Codd. nostri plures textus orientales fauent et disputabat in synagoga per omne sabbatum suadebatque iudaeos et graecos sed inter se uariant:—et disputabat (disputabat autem I'R c e cor. uat.* Bed., disputans autem C): et ingrediebatur T, et intrabat D, et cum introiret h, ingressus autem d, = gr. D. synagoga RW c, synagogam D d h, synagogam T. homine C; omnem @*I¹ e h cor. uat.* sabbatum 5. > sabbatum omne D*; deinde (+ disputabat D h, + disputabat et d) + interponens nomen domini iesu D@W vg. (non autem cod. caraf.) c d dem. gig. h cor. uat.* tepl.

(er furlegt in dem namen unsers herren ihesu krist), = gr. D et syr. harcl. mg. suadebatque: et tantum I¹; et suadebat CRT c, et persuadebat d, suadebat autem D e h; deinde + non solum D, + non solos d, + non tantum h = gr. D. iudaeos (-deos DTW): iudaeis (-deis I'R c) I'R vg. Bentl. Tisch. c h Bed. et sec.: sed et d, sed etiam D h (uel sed et) = gr. D. graecos (gre. DTW): graecis (gre. R c) I'R vg. Bentl. Tisch. c h Bed.

5. oum (quum @) uenissent (uenissent D) autem (> aut. uen. c e) = ὡς δὲ κατῆλθον plur., ut uero aduenerunt d: tunc superuenerunt h et παρεγενοντο δε D^o. δε (ἀπό) codd. plur. (in ras. U) et vg.: a AO e gig. h p; in d; om. T. macid. D, mached. CFKOR¹, machedoniam I. silas MR T, silias D, syleas CO* gig., sylas W, sylaeas O^c; + quoque e, et gr. δ τε Σ. tymotheus gig., thym. C, thim. M, timoteus T. instabat (isstabat R*, instabant T d) = συνέχετο: urgebatur e gig. uerbo (uero I*) = τῷ λόγῳ NABDE etc.: sermoni d; τῷ πνεύματι HLP etc. apud Latinos non redditur. paulus + autem T (instabant uerbo. paulus autem etc.). > paulus uerbo O. testificando gig.; testificabatur d. iudeis DORW; iudaeos S. om. esse DR e et gr. EHLP etc. christum + dominum d et D^o. hiesum e. > iesum christum FT gig. om. instabat . . . iesum h. Bed. (expos.) ad finem uers. 4 addit 'ac deinde quod utriusque codd. habent adiungitur cum uenissent' etc.

6. + ad inii. multoque uerbo facto et scripturis disputantibus d, atque iterum cum multis fierent uerba et scripturae interpretaentur h = gr. D syr. harcl. mg. oontradicentibus (ἀντιτασσόμενων): resistentibus d e gig. autem: uero C; om. D h (non d). eis: illis e; ei D; om. FOR* (+ R²) gig. blasphemantibus S, blasphemantibus MU* (ut uditur), blasphem. DGT. excuciens RS; + paulus d et D^o. uestimenta: + sua D@MRS (sua et) vg. c d dem. gig. et gr. D min.; + sua paulus CTW; cf. contradicebant iudaei quidam et maledicebant tunc excussit uestem suam paulus et h. eos: illos e. sanguinem uestrum d. capud C. uestrum partim in ras. scr. U; + sit T. ex hoc (om. R*, + R²; + iam e) ad gentes uadam (ibo gig.) = ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύομαι: > uadam ex hoc ad gen. p*, > ad gen. uad. ex hoc p*; a uobis nunc ad gentes uado d, > nunc uado ad gentes ab uobis h = ἀφ' ὑμῶν νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύομαι D.

7 et migrans inde intrauit
in domum cuiusdam
nomine titi iusti colentis deum
cuius domus erat coniuncta
synagogae
8 crispus autem archisynagogus
credidit domino cum omni
domo sua
et multi corinthiorum audientes crede-
bant et baptizabantur
9 dixit autem dominus nocte per
uisionem paulo

noli timere sed loquere
et ne taceas
10 propter quod ego sum tecum
et nemo adponetur tibi
ut noceat te
quoniam populus est mihi
multus in hac ciuitate
11 sedit autem annum et sex
menses docens apud eos
uerbum dei.
12 Gallione autem proconsule
achaiae

7. migrans (miserans *a*⁹; recedens *e*⁹) inde = μεταβάς ἐκεῖθεν, cf. cum inde transisset *gig.*; cum recessisset ab acyla *d*, recessat ab aquila et *h* = μεταβασ ἀπο τοῦ (uel δε ἀπο) ἀκυλα D⁹. intrauit = εἰσῆλθεν NAD⁹ *min.*, cf. introiuit I *d p*: uenit *e*, abiit *h*, et ἦλθεν BD⁹EHLF etc. *om.* in dem. cuiusdam: *om.* *h*; + uiri *p*⁹. nomini U⁹; *om.* *h*. titi (tyti C *gig.*; titii apud Latinos non inuenitur): *om.* *d h p* cum *gr.* AB⁹D⁹HLP etc., nec commemorat Hieron. ⁴ de nom. hebr. (iii. 101, 104). > titi nomine iusti A⁹, > iusti titi nomine *e*; item distinguunt nomine titi. iusti CG (nomine. titi. iusti) TV cf. *tepl.* ainz gerechtchen bei namen tytus; deinde + et R. colentis: metuentis *h*. cuius *d*. er. coniuncta (-iuncta O; confinis *d*, et > confinis erat *gig.*): erat autem *d*. eius confinis *h*. sinagogae STU, -ge RW.

8. orispus (cry. C, chri. I) autem (*om.* T) archisynagogus (archisain. DORSU⁹, arcisain. T; principes synagogae *e*): > uero arch. crispus *d* cum D⁹, arc. autem quidam nomine crispus *h*. credidit S⁹; + in O *d h* cum *gr.* D; + et R⁹ (ut uidetur). dominum *h*. omni (ὅλη) tota *d h*; uniuersa *gig.* domu DKVW. multi corinthiorum (chorinthi. CIO, corinti. R⁹, chorintin. D; ex corinthiis *gig.*) audientes: cum multus plebs corinthiorum audierant uerbum domini *h*. credebant et (bant et in *ras.* Θ) = ἐπίστευον καὶ plur.: crediderunt et D *e* et ἐπίστευσαν καὶ 37. 137; *om.* *h*. baptizabantur M⁹, babbite. D; unti (uel tinti ?) sunt ut uidetur *h*; deinde + credentes (+ in *d*) deo per nomen domini nostri iesu christi (in nomine iesu christi *h*) *d h* cum *gr.* D; et post ἐπίστ. + διὰ τοῦ ὀνόμ. τ. κ. ἰησ. χρ. 137 *syrr.* harcl. mg.

9. inc. tunc dixit dominus *h*. nocte per uisionem (uisionem D, uisu I) paulo = ἐν νυκτὶ δι' ὀράματος τῷ Παύλῳ NB *min.*: > nocte paulo per uisionem *e*; > per uisum paulo in nocte (per noctem *d*) *d gig.* cum *gr.* D; > per uisum (missum⁹) nocte paulo *e* cum *gr.* ELP etc.; > ad paslum in uisum (*om.* nocte) *h* cf. εν οραματι τῷ παύλω A *syrr.* pesh. ar.⁹; > per uisionem dom. nocte paulo

(Bentl.⁹; deinde corraxit). noliti timere O; ne timeas *d h*, ne timeas *gig.* set R. loque⁹ S. et: *om.* IT dem. *gig.* Ambrst. 30; + uide *h*. taceris *d gig.* Ambrst.

10. propter (oportet lapsu *e*) quod: quia *gig.*, quoniam *d h*. *om.* ego O. > tecum sum I. teoum + et uallus nocere te poterit GR⁹ Par. lat. 93. adponetur (app. BOKU⁹VW *vg.* Tisch., apponatur SU⁹?, adponitur O): adponet CT Bentl.; adgreditur *d*. tibi: te *d*; *om.* CT *e* cum D⁹. huti C. nocet: malefaciat *d*. te: tibi *d*; *om.* O⁹S. adpon... te = ἐπιθήσει σοι τοῦ κακῶσαι σε, cf. conabitur male facere tibi *h*; poterit nocere te *gig.* quoniam: quia *e*, propterea quod *h*. populus (ulus in *ras.* O, porus *e*): plebs *h*. *om.* est D. michi BW. > multus est mihi IMW *e* dem. cum *gr.* 68, > est multus mihi G. ista ciu. *h*; > ciu. hac *d e* (Bentl.) cum ord. graeco.

11. sedit (+ *ras.* 3 *litt.* I) autem = ἐκάθισεν δέ NAB *min.*: et sedit *h*, et consedit *d* = ἐκάθ. το EHLF etc., καὶ ἐκάθ. D; deinde + ibi RT⁹SE cor. nat.⁹ *e* dem. *gig.* et *gr.* *min.* 40, + ibi paulus S, + paulus ibi U; + corinthi *h*, + in corintho *d* cum D⁹ *syrr.* pesh. et harcl. (cum⁹). per annum *h*; anno *d*. sex: .vi. W. > menses sex *e* (Bentl.), > mensibus sex *d* cum ord. *gr.* apud eos BFKM⁹UVW *vg.* *e* dem. *h*, aput eos GIM⁹RS, inter eos *gig.*, penes ipsos *d* cf. Ioh. xi. 54: in eis ACDΘOT Tisch. *e p*; *gr.* εν αὐτοῖς plur.; αὐτοῖς D 4.

12. gallione (-lionem I, -lio I⁹S⁹, -lonie W) autem (enim I⁹, corr. I) proconsule (-lem I, p|| ||roconsulae V; + *ras.* 3 *litt.* U) = Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπάτου ἄντος (uel ἀνθυπατεύοντος): sub gall. autem proconsule D; gallio autem cum esset proconsule *h*, cumque gal. proconsol. esset *d*, et γαλιωνος τε ἀνθ. οὐτος D⁹. achaisae etiam A (perperam achaci ed. Tisch.): achayae C, acinae T, achiae G⁹, ahaisae O⁹, achaisae I⁹RW. insurrexerunt (κατετίστησαν): exurteserunt *h*, inmerunt *d*. unanimo G⁹ (corr. G⁹), unanimo O; unanimitate *d*, unanimes *e p*, consentientes *h*.

insurrexerunt uno animo
iudaei in paulum
et adduxerunt eum
ad tribunal ¹³ dicentes
quia contra legem hic persuadet ho-
minibus
colere deum
¹⁴ incipiente autem paulo
aperire os
dixit gallio ad iudaeos
si quidem esset iniquum
aliquid aut facinus
pessimum
o uiri iudaei recte uos sustinerem
¹⁵ si uero quaestiones sunt

iudei DORW; + *ras. unius lit.* G; + et con-
locuti secum *h.* + conloquentes inter semetipsos *d.*
et + συναλησαντες μεθ αυτων D. in paulum
(επι τον paulon D): paulo *e* *et* *gr. rell.* τῷ Παύλῳ;
de paulo *d* *h.*; *deinde* + iniecerunt ei manus *h.* +
et inponentes manum *d* cum D^o sah. syr. harcl.
(cum*). *om.* *et* *hic* *d.* addux S* (+erunt S');
perdixerunt *h.* duxerunt *gig.* *om.* eum C *gig.* *h.*
ad in ras. scr. B. tribunal: proconsulem *h.* syr.
harcl. (cum*).

13. + *ad init.* clamantes *et* *d* *h.* cum *gr.* D.
contra (παρ τ. v.): extra *e.* aduersus *h.* *om.*
hic *h.* persuadet (-dit T) *codd. plur. et* *vg.*:
suadet BFKM*S (-dit) *e* *gig.* *h.* > pers. hic
Bentl.* (*sed postea correxit*) cum *gr.* NAB min.
homines *e* *h.* colere: credere W *h.* > deum
colere *h.*

14. *inc.* autem (ergo *gig.*) p. aperire (hap. C)
os (hos CU*V*; + eius O): *et* cum uellet paulus
os aperire *h.* gallion M (*et* *gr.* δ Γαλλίων). iude.
DORW bis. si: sic R (*cf. ad Ioh.* xxi. 12).
quidem *om.* *h.* esse I p*. iniquum (-qum DF*)
= ἀδικημα: iniquitas *e* *gig.* *h.*; iniuria *d.* aliquid:
om. *d.*; aliquod CMR; aliqua *e.* > aliqua ini-
quitas *gig.* *h.*; + in eo *h.* aut: ut Θ; uel *h.*
facinus pessimum (pess bis *scr.* S*) = βεβαιοῦ-
ρημα πονηρόν: fallacia pessima *e.* fallacia (*sine*
pess.) *gig.*, facinus nequam *h.* falsum subdolum *d.*
om. uiri *e* *gig.* cum *gr.* (exc. D). recte (rec* O,
rectae C) = κατὰ λόγον: merito *gig.*, rationaliter
e. cum ratione *d.*; *deinde* + forsitam *d.* > suste-
nerem uos O *e.* > paterer uos *d.* cum ord. *graeo.*

15. si uere p*, si autem *d.* quod si *gig.*, sed si *h.*
quaestiones (quest. CIRU, quesc. S, quaess. O;
quaestiones D) = ζητήματα NABD*E *al.*: quaestio
d *e* *et* ζήτημα D*HLP *al.* plur.; + aliquae *h.*
sunt: est *d* *e.*; habetis *gig.* *et* εχετε D^o; *deinde*
+ inter uos uel *h.* *et* pr.: uel ut uultur *h.*; + *de*
D *gig.* *h.* *et* sec.: uel *h.*; *om.* CD*TU*W*Z *c* p

de uerbo et nominibus
et legis uestrae
uos ipsi uideritis
iudex ego horum nolo esse

¹⁶ et minauit eos a tribunali.

¹⁷ Adprehendentes autem
omnes sosthenen
principem synagogae
percutiebant eum ante
tribunal
et nihil eorum gallioni
curae erat.

¹⁸ Paulus uero cum adhuc sustinuisset
dies multos
fratribus uale faciens

contra *grae.*; + *de* *gig.* *h.* legis (leggis R¹,
leges M*S*) uestrae (-tre OW): lege uestra E
cod. caraf. gig. h. recte quoad sensum, cum omnia
ex περὶ pendeant; legem quae secundum uos est *d.*
uos *om.* *d* *e* *gig.* *h.* uideretis D. > uideritis ipsi
d *e* = *gr.* ὄψεσθε αὐτοί. iudex + enim *e* *et* *gr.*
EHL P *etc.* *om.* ego *h.* horum partim *in ras.*
scr. U; + uerborum *cor.* uat.* > horum ego *d*
gig. essae R. > esse nolo MW.

16. *et* + tun T (*sic*). minauit (ἀπέλασεν) cum
BFGΘKOR*SU*VW *vg. c* p *cf. Iac.* iii. 4; minare
est agere praesertim de pecore *cf. Römsch 'It. u.*
Ug. p. 236; unde *fr.* mener *et* *it.* menare:
eminauit ADMR*U* dem., *et* emundabit I; abegit
CT (*g* sup. lin.) *e* *gig.*, abiecit *d.*; dimisit *h.* *et*
ἀπέλασεν D* 133. tribunal *d.*; + suo *h.*

17. *om.* adprehendentes . . . tribunal I*
(+I¹). apprehendentes KU*W *vg.* Tisch., ad-
prae. CFGΘO; *et* comprehenderunt *h.* autem:
cum *d.*; *om.* *h.* omnes (*om.* *h.*): + *grae.* (gre.
D *gig.*) D *d* *e* *gig.* *h.* Bed. (*retr.* 'in *graeo*') *et* *gr.*
DEHLP *al.* *pler.* syr. pesh. *et* harcl.; *deinde* +
cum *d* *et* forsitan D^o. sosthenen (Σωθίνην) BC
GKO (susthenen) V *d.* sosthenem *vg.* *e.*: sosthenen
AFΘMRTUW *c* *gig.* *h.* p, sustinen DS*, sustenen
S*, sostenem I¹; *deinde* sequitur *ras.* 4 *litt.* S.
principem (-pes *e*) synagogae (sin. DSTU,
synagoge I¹MW, sinagoge R): archisynagogum
d *h.* percutiebant RSW; *et* percusserunt *h.*;
caedebant *d.*; + enim K. eum: illum CT; *om.*
FGΘI¹OSU* (*ut* uultur; + U¹) *d* *e* *h.* p Bentl.
cum *graeo.* *et* nihil (nihl M, nichil BW)
eorum (*om.* R*) gallioni (-one S, gallio p*)
curae (-re RW; -ra MOSU) erat (erant R*S*)
= καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἐμελεν, *cf.* *et*
nihil horum gallio curabat *gig.*: tunc (*et* *h.*) gallio
fingebat (simulabat *h.*) eum (se *h.*) non uidere *d* *h.*,
cum D^o ut uultur, sed scriptura paene euasuit.

18. uero: autem *e* *gig.* *h.* > uero paulus *d.*

naugavit syriam
et cum eo priscilla et aquila
qui sibi totonderant
in cencris caput
habebant enim uotum
¹⁹ deuenitque ephesum
et illos ibi reliquit
ipse uero ingressus synagogam dispu-
tabat cum iudaicis

²⁰ rogantibus autem eis
ut ampliori tempore
maneret non consensusit
²¹ sed uale faciens et dicens
iterum reuertar ad uos
deo uolente
profectus est ab epheso
²² et descendens caesaream
ascendit et salutauit

oum (quum Θ) adhuc sustinisset (susten. O; perdurasset e; + per SU) dies multos (mutos D) = ετι προσμειρας (επιμυρας E) ημερας λεωνας: adhuc memoratus dies plurimos d; commoratus illic conpluribus diebus h, > cum dies aliquot moratus ibi esset gig. fratribus (-tres p^o) uale faciens (ualefaciens Hieron. l. 743): fratribus ualefecit d, > ualefecit fra. gig. (+et) h. nauigauit (-gaos h) = ενλευσεν D: enuigauit e et ελεπει gr. facit omn.; deinde + in DSE d e gig. h cum gr. els. siriam DRSTW. eo: ipso d; om. S* (+S²). priscilla C, priscilla R* (l pr. expunct.), priscilla D. aquila D, acylas s. et oum eo pr. et aq. lunulis inclusum vg. qui sibi (se I) totonderant BCF*ΘIMS (ond in ras.) T e p, et qui s. totonderunt A, 'quidam codd.' ap. Bed. (expos.); ita legimus contra graecum sed cum codd. nostris melioribus et uersionis aeth. codd. duobus teste Horner: qui sibi totonderat D (tonderat) F*GKORUVW vg. Tisch. Beutl. cor. ual. dem. aeth. codd. plur. = κειράμενος, et detonsis capillis gig. > et totondit sibi Hieron., > qui sibi capito (sic) in cenchris s, > tonso capite in cenchris d, et > κειράμενος την κεφ. in Κορυθαίς DEHLP al. plur.; > qui notum cum fecisset cenchris caput tondit h; et Aug. ad Hieron. scribit de Paulo qui cenchris uotum persoluit (ii. 192). om. in gig. oenoris plur., kenchris T, cenchris D, centris W: cenchris CMOR vg. Tisch. d e gig. p, cenchris I. caput (sup. lín. scr. P; caput C): capitis gig. (> capitis cenchris), capite d e (uide supra). habebant AF*ΘIMR p^o Bed. ('quidam codd.'): habebat (εχεν omnes) BCDF*GKOSTUVW vg. Tisch. e d dem. e gig. p^o, cf. h supra; habuerat Hieron. enim: autem O. > enim habebat gig. uotum (εὐχὴν): orationem d et προσευχην D.

19. deuenitque fera = κατήνησε δέ HLP etc., κατανησασ δε D, cf. deuenit autem gig., deuenit tantum D, et cum nenisset h: deuenierantque CT c', ueneruntque c^o, uenerunt autem e, deuenierunt tantum d, fera = κατήνησε δέ NABE min.; deinde + in s. ephesum AGT p, effesum D; + in se h deinde def. ad xxiii. 8. et + sequenti sabbato d (cf. h) cum gr. D 137 sah. syr. harcl. (cum^o). illos + quidem T. > ibi illos IR. reliquit: it in ras. U; reliquit CIORST, dereliquit cor.

ual. mg. > reliq. ibi (illic gig.) T e gig. (Beutl.), > reliquerunt ibi d, cum ordine graeco. ipsi U*. ingr. + in d e gig. sinag. RSUW, synagoga I. disputabat (διελέγετο D 14°. 32 k^o) codd. plur. vg. e d dem. e gig.: disputauit ACGOT (-bit) p Beutl. et διελέγετο NAB min., διελέθη EHLF etc. om. oum d e. iudeis DRW.

20. rogantibus (ras. longa inter n et t S; rogabantibus W) autem: rogantibusque d et D^o. eis ut partim in ras. scr. B. ut: om. d e (uide infra); + ibi gig. ampliori (-re DFSW e; longiore d) tempore = πλείονα χρόνον: diutius gig.; + ibi T. maneret: demoraretur gig.; manere d, remanere e; deinde + et OS, + apud eos e, + cum eis d, et + παρ' αὐτοῖς DEHLP al. consensusit: adnuit d e, gr. ἐπένευσεν; + eis SU.

21. set R. uale (om. p^o) faciens (= ἀνοράζομενος NABDE): cum salutasset d; deinde + eis R e gig., + eos d, et + αὐτοῖς EHLF min. (non D^o), sed ἀπεράγατο αὐτοῖς HLP etc. et (om. S) diuens: et dixit d; dixit D, ait gig.; deinde clausulam seq. omisimus cum codd. nostris plur. et vg.: + oportet me (om. W) sollemnem (-pne Θ, -pne W) diem (> di. soll. D cor. ual.) aduenientem (qui superuenit D) facere (+ in cor. ual.) hierosolymis (ierosolimias W; hierosolymam Θ; hierusalem D cum gr. 40. 68) et (om. d cor. ual.; dicens D) DΘM^o (ut uidetur; rasura longa est in qua scr. M¹ in pace) W cor. ual. ('non ant. glo.') d dem. gig. tepl., fere cum gr. DHLF etc. δεῖ με πάντων (om. 68. 103 cum latinis) την ἑσπεραν την (ημεραν D) ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱερουσαλὴμ. et ita syr. pesh. et harcl. iterum: iter et d et om. πάλιw D^o. reuerti d non D^o. ad: da lapsu I. uolente + et e gig. p^o et gr. EHLF etc. prof. est: om. est gig.; profectus autem D; redie(bat) d. a^o M; om. R. ephiso S^o, efeso AGT, effeso D.

22. et descensu (disc. DS^o, descendens + in e) = καὶ κατελθὼν: et descendit I d, uenit (sine et) gig. caesaream ORSW, cessoriam D, caesarea e. ascendit: cum ascendit e, et gr. ἀναβὰς; et cum ascendisset d gig. et και αναβασ D. asc. et ual. in ras. scr. I. salutasset d gig., et gr. ἀσπαζόμενος. ecclesiam S, aecl. CDO, aecl. RU, aecl. T. et tert. om. d e gig. descendit DS^o; descendens W;

ecclesiam
 et descendit antiochiam
²³ et facto ibi aliquanto tempore profectus est
 perambulans ex ordine
 galaticam regionem
 et phrygiam
 confirmans omnes discipulos.
²⁴ Iudaeus autem quidam
 apollo nomine
 alexandrinus natione
 uir eloquens deuenit ephesum
 potens in scripturis
²⁵ hic erat edoctus uiam domini

et feruens spiritu
 loquebatur et docebat
 diligenter ea quae sunt iesu
 sciens tantum baptisma
 iohannis
²⁶ hic ergo coepit fiducialiter
 agere in synagoga
 quem cum audissent priscilla
 et aquila adsumserunt eum
 et diligentius exposuerunt
 ei uiam dei
²⁷ cum autem uellet ire achaiam
 exhortati fratres scripserunt discipulis
 ut susciperent eum

+ in *d. e.* antiochiam AΘ, antiochiam T, antiochiam O, antiochiam IR, hantiochiam C.

23. facto ibi aliquanto (-toto lapsu O) tempore (-rae C) *codd. et vg. et ibi demoratus aliquod tempus gīg. : faciens tempus aliquod e, cum fecissent tempus quodam d, cf. ad xx. 3; gr. ποιήσας χρόνον τινά (sine ἐκεῖ).* prof. est: (p)exiuit d; + et *gīg. perambulans (e sup. lin. M) = ἀερχόμενος: pergrediens d. hordine C, ordinem F*. galaticam (Γαλατικὴν) ABC(-cham)FGIKOR(galath.)S*(galat. VVW) dem. e, galatico c: galatiam MS^oTU (gall.) S cor. uat. mg. d, galaciam Θ p*; galacie p*, galathiae gīg., galitiae D, galatia lux.; cf. ad xvi. 6. phrygiam BF(r sup. lin.)KV vg., frygiam AI: phrigiam OSU, frigiam CDGΘM(gi sup. lin.) RTW. om. omnes DT non gr.*

24. iudaeos S*, -deus DIORW. apollo *codd.* (app. S) *et vg.* (apollos S et gr. Ἀπολλῶς) cum gr. N^oABEHL P etc.: appello D, cf. Hieron. de nom. hebr. (iii. 99) 'apelles, congregans eos' = Ἀπελλῆς N° 15. 180 cop. arm. et Did. in catena, (sed ad 1 Cor. Hieron. habet 'apollo, miraculum, siue congregans eos' et ad Tit. 'apollo, mirabilem'); apollonius d et D^o. > nomine ap. d gīg. cum gr. D 13 al. alexandrinus D. natione (nac. RS) = τῆ γένει: genere W) S) C cor. uat. mg. e Aug. (ix. 396). > natione alex. d gīg. cum D^o syr. pesh. eloquens (ael. CI) = λόγιος: disertus d gīg. om. uir eloquens Aug. deuenit (κατήνησεν): uenit e (et + in). aephesum U*, ephesum AGT, effesum D. potens: perfectus gīg. scribitur FG.

25. erat edoctus (hedoc. C, et doc. I; doctus c d lux.) = ἦν κατηχημένος: catechizatus erat Aug.; audierat gīg.; deinde + in patria d cum D^o, cf. gīg. infra. uiam (uia MS^oU) = τὴν ὁδὸν plur.: uerbum d cum gr. D min. domini + in patria sua gīg. > uiam do. edoctus D. feruens + ras. 2 litt. B. spir. + et O. loquebatur (ἐλάλει): eloque-

batur d gīg. et ἀελάλει D^o. diligenter (delig. D) = ἀκριβῶς: certissime gīg., uerissime Aug. om. et doc. dil. O. ea quae (que IR) sunt iesu = τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ (Κυρίου HP al. plur.): ea q. s. de iesu CDSTUW dem., ea q. s. in iesu F; quae circa hiesu e, quae iuxta iesum Aug.; de iesu d gīg. tantum (μόνον): solum d Aug.; autem p* (corr. p*); om. R* (+ R*). baptisma DT; baptismum e Aug. iohannis S) C.

26. hic ergo: hic etiam Aug. (ix. 396), adque hic d et gr. plur. οὗτός τε; hic gīg. cum gr. DH f^oet. cepit RSW p*, caepit D; ceperunt p*. fiducialiter (ci in ras. U; fiduliter R*) agere = παρησιασθεῖσθαι: confidenter loqui gīg., cum fiducia loqui d. sinagoga RSW. quem (ē in ras. K) cum (quum Θ) audissent (-irent p*) = ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ, cf. audientes autem ipsius e, cum audissent autem eum gīg., et cum audissent eum d: quem cum uidissent S; quae (que cor.) quem uidissent U; quae cum audissent A*; quae (quem D lux.) cum audisset (-iisset D) DO lux.; quem cum audiret p*, cf. καὶ ἀκούσαντος αὐτου D^o. priscilla (pry. C, priscella DW) et aquila (aquilla D, aquila I*, aquila V*, acylas e) = gr. NABE 13: > aquila (aquilas d) et priscilla d gīg. Aug. et gr. DHL P etc. adsumserunt (adsumps. CDGΘIMOR Tisch., assumps. BKSUVV vg.) = προσελάβοντο: adprehenderunt d, susceperunt gīg. diligentius (-cius RS) = ἀκριβέστερον: certius Aug. ei: eum W* (corr. W'); illi Aug. > ei expos. ΘO d e gīg. (Aug.) cum graeco; et ita uoluit Bentl. dei *codd. plur.* = gr. plur.: domini CDG^oORW vg. (non cod. caraf.) c dem. e p Aug. et gr. E min.; om. d gīg. cum graeco D.

27. ad inii. + erant autem ephesi quidam aduene a chorinto. et cum audissent eum rogabant ut commearent eis in patriam eorum R*, + in aephesum autem exeuntes quidam corinthii et audierunt eum hortantes transire cum ipsis in patria ipsorum d, =

qui cum uenisset contulit
 multum his qui crediderant
 28 uehementer enim iudaeos
 reuincebat
 publice ostendens per scripturas esse
 christum iesum.
 XIX. ¹ Factum est autem cum apollo
 esset corinthi
 ut paulus peragratis superioribus parti-
 bus ueniret

ephesum
 et inueniret quosdam discipulos
 2 dixitque ad eos
 si spiritum sanctum accepistis cre-
 dentes?
 at illi ad eum
 sed neque si spiritus sanctus est
 audiuimus 3 ille uero ait
 in quo ergo baptizati estis?
 qui dixerunt in iohannis

εν δε τη εφ. επιδημουτες τινες κορ. κ. ακουσαντες
 αυτου παρεκαλουν διελθειν συν αυτοις εις την πατριδα
 αυτων D^o et syr. harcl. mg. oum (quum Θ, cui
 I*) autem (ergo gig.) uellet (uellent Θ; om. M*):
 uolentem autem eo e, uolente autem illo Aug. (ix.
 396). ire (ipse lapsu D): exire gig., et gr. διελθειν
 cf. e infra; + in CT e gig. Aug. et gr. achaiam
 T, achayam C c, ahaiaim O*. > in hachaiam per-
 nire (peruenire cor.) e cum E^o. exortati MRSTU,
 exortari p*; + sunt O; hortantes + eum D gig.
 fratres + et R². scriberunt M, scrips. O, scrib-
 serunt FGT. ut exciperent eum gig., excipere
 eum e, > ut eum reciperent Aug. oum autem
 . . . eum: redeunte autem eo ephesi scripserunt
 qui sunt in corintho discipulis quomodo exciperent
 hunc uirum d, et συνακατανευσαντος δε αυτου οι
 εφεσιοι εγραψαν τοις εν κορινθω μαθηταις οπως
 αποδεξασται τον ανδρα D et syr. harcl. mg. qui
 cum (quum Θ) uenisset (ueniisset D, inuenisset
 B; uenissent ΘW) = δς παραγενόμενος: qui cum
 aduenit in achaiam gig., qui cum exhibit in achaiam
 d, = ος επιδημησας εις την αχ. D, et + els την αχ.
 137 (12 lect.) syr. harcl. (cum*). oontulit (συνε-
 βάλετο): profuit e et Bed. (expos. 'alia translatio').
 multum (-tis ε): multam consolationem D; + cum
 R. > multum cont. d gig. Aug. et D^o. his (hiis
 W) qui (+ ibi Aug.) crediderant (ita ACGΘIM
 ORV² S² C c dem.: -runt BDFKSTUW⁵ gig. p
 Aug.) = τοις πεπιστευκοις: credentibus e Bed.; in
 ecclesias d et εν ταις εκκλησιαις D^o; deinde + per
 gratiam CT e Bed. et gr. plur.; om. codd. nostri
 plur. cum gr. 137 c^o syr. harcl.

28. uehementer S*, uehementer D; fortiter d
 gig. om. enim R* (+ R²). iudeos ORW, iudeus
 D; cum iudaeis e. reuincebat (-bant I) = διακατη-
 λέγχετο: deuincebat SU; conuincebat d e gig.
 (-ueniebat); κατηλέγχετο E^o. publice (pu in
 ras. U, pupl. D, publicae CI): + et in domo e,
 + et per domos Bed. (retr. 'in graeco') et + και κατ
 οικον E^o; deinde + disputante et d et + διαλεγόμενος
 και D 137. host. CR, oste²dens G; + eis CT.
 scripturas FG, scrit. T; scripturam SU* (corr. U¹).
 esset F^o. hiesum e. > esse iesum christum D
 Aug. (ix. 396); > iesum esse christum d cum gr.
 D syr. utr. sah.

XIX. 1. + ad init. cumque uellet secundum
 uoluntatem suam habire iherm dixit ei spiritus ut
 reuerteretur asiae R² cf. d infra. quum Θ; dum e
 (Bentl.). appollo S, apollo S, appello D (απελλην
 N* 180) cf. xviii. 24. essaet R. oorinthi (thi in
 ras. S, corinti D, chorinti R, chorinthi I): corin-
 thum M, chorinthum C, corintum T. ut paulus:
 et paulus (contra gr.) FΘIMS (et in ras.) W gig.
 Fulg. (p. 660), et cum pau. Hieron. (ii. 180);
 paulum e. factum est . . . ut paulus: uolente
 uero paulo secundum suum consilium exire in
 hierosolyma dixit ei sps reuertere (υποστρεφειν
 D) in asiam d et D^o syr. harcl. mg. peragratis
 (perambulatis gig.) superioribus (om. S*) parti-
 bus (patribus V*; om. I*) = (Παύλου) διελθόντα τὰ
 άνωτερικά μέρη, cf. transeuntem superiores partes e,
 pertransiret sup. par. Hieron. (uide supra): peram-
 bulantes superioris partibus d, διελθων δε τα αν. μερη
 D; + asiae Hieron. ueniret (ueneret S*, uenisset
 Fulg.) = ελθειν BHL etc.: descendere e, deuenit
 Hieron., et κατελθειν NAE min.; uenit d gig.,
 ερχεται D; deinde + in d e. efesum AGT, effesum
 S, effesum D. inueniret (ευρειν NAB min.)
 codd. et vg., inuenisset Fulg.: cum inuenisset d
 Hieron., inueniens e = ευρών DE(ευρον)HLP etc.,
 cf. gig. infra. discipulos: discentes Hieron.;
 de discipulis W². inu. qu. diao.: inuentis qui-
 busdam discipulis gig.

2. dixitque = ελεν τε NAB min.: dixit d e
 Hieron. (ii. 180), ait gig., et ελεν DEHLP etc. ad
 illos MT; illis gig. accipistis D. credentes:
 quum credidistis Hieron., cum credidissetis d; cui
 credidistis gig. at illi: ad illi CF*IO; illi uero d;
 sine add. ACFG*ΘT d e et gr. NABDE min., syr.
 harcl. Bentl.: + dixerunt BDG²IKMORSUVW
 vg. c dem. gig. p., + responderunt Hieron., et + ελεω
 HLP etc. om. ad eum gig. Hieron. set R; om.
 D p*; si p². necque D; nec e Ambr. (spir. 1. c.
 3) Hieron.; + ras. fere 7 litt. G. si spiritus
 sanotus (om. gig. p²) est (sit Θ Hieron. Ambr.)
 = el πρ. άγιον εστιν: spiritum sanctum accipient
 quidam d cum D^o sah. syr. harcl. mg.; cf. R.
 Harris 'Stud. in Cod. Bes.' p. 151.

3. ille uero ait (ayt T): at ille dixit SU e et
 gr. ο δε ελεω NAE min., ελεω δε D al. pau., dixit

baptismate
 4 dixit autem paulus
 iohannes baptizauit baptismata
 paenitentiae populum
 dicens in eum qui uenturus
 esset post ipsum ut crederent hoc
 est in iesum
 5 his auditis baptizati sunt
 in nomine domini iesu
 6 et cum inposuisset illis
 manus paulus
 uenit spiritus sanctus super eos

et loquebantur linguis
 et prophetabant
 7 erant autem omnes uiri
 fere duodecim
 8 introgressus autem synagogam cum
 fiducia loquebatur
 per tres menses disputans
 et suadens de regno dei.
 9 Cum autem quidam indurarentur et
 non crederent
 maledicentes uiam coram
 multitudine

autem Hieron. (ii. 180); et ait *gig.*, dixitque *d et εἶπεν τε* BHLP etc.; *deinde* + eis SU, + ad eos Hieron. cum gr. HLP al. *pler.* in quo: in quid ΘI* (ut uultur) O d (om. in) *gig.*, in quem *e*, et gr. *els τλ. om.* ergo T. baptizati D; + *ras. 2 litt.* B. qui: ad illi d; om. S *gig.* Hieron. dixerunt: responderunt *e gig.* Hieron.; + ei SU. in *sec. om.* SU dem. iohannis ΣΘ, iohannes I. baptismatae CΘ*, baptizate D; baptismata T (bapt.) *d e cum gr.* > bapt. iohannis SU *e cum gr.* E 31.

4. autem + eis SU* (*sed eras.*). iohannes ΣΘ, iohannis BDIM*S*, iohannis O; *deinde* + autem *gig.*, + quidem O *e Hieron.* (ii. 180) *Fulg.* (p. 660), et + μέν EHLP etc. baptizauit O, baptiz. D. baptismata (βάπτισμα) cum ABCD (bapt.) GΘKOS TUV *d arg. alb. cor. uat.* ('*grecus, antiqui*') Bentl., et baptismum FR *e gig.* p*, baptismam I: baptismo MW *vg. c dem. p* cor. uat.* ('*moderni*'), Hieron., baptismate *Fulg.*, *uide uol. I. p. 747 et E. W. Watson, 'Stud. bibl. et eccl.' Oxon. iv, p. 297.* poen. DU *vg.*, pen. CIMOT, penitentiae RS. populum cum *praeced. coniungunt codd. nostri, et ita Hieron.* (plebem): populo *d (Bentl.)*, plebi *e gig.*, omni populo IO *cum sequent. coniungentes, et gr. εὐαγγελιστῶν βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων κ. τ. λ. om. dicens c.* in eum (eo M*S*) qui uenturus (-rum B) esset (est DS *p Fulg.*; + *ras. 2 litt.* U) *codd. et vg.*, in eum q. uenerit *d*: in aduenientem *e Hieron.*, et gr. *els τὸν ἐρχόμενον.* ipsum: eum Hieron. *om. hoc est D. om. in sec. p*.* iesum (ihesum C, hiesum c) *codd. et vg. cum gr. NABE min.:* christum *d et D**; iesum christum *gig. cum gr. 105. 12 lect., cf. χριστὸν Ἰησοῦν HLP etc.;* *deinde* + in remissionem peccatorum Hieron.

5. om. uersum I. his (hiis DW) auditis fere = ακουσαντες δε τουτο D, *cf. cum audissent hoc d*: audientes autem *e et ακουσαντες δε gr. plur.* baptizati D; baptizatus M*. domini (om. S*) iesu (ihe. C, hie. e) *codd. et vg. cum gr. plur.:* dom. (+ nostri Hieron. Ambr.) iesu christi ΘW *d gig. sang. 133 (uide ad xi. 27) Hieron.* (ii. 180) Ambr.

(*spir. i. c. 3*) et gr. D 64. 137; *deinde* + in remissione peccatorum *d cum D** syr. *harcl. (cum*)*.

6. quum ΘT. impos. KOU (im in *ras.*) *vg.*; posuisset T; + in I* (*ut uultur*). illi p*; eis RT *d. manus* (χειρας uel τὰς χ. *paene omni.*) BFKM RSTU*VW *vg. c e gig. p Hieron.* (ii. 180): manum ACDGΘIOU¹ *d dem. lux. et gr. D.* > paulus manus *e cum gr. omni. (exc. D)*; *deinde* + continuo CT Hieron., + statim *d, et + ευθεως D. uenit* (ἦλθε): cecidit *d sang. 133 Hieron. et επεπεσεν D. om. sanotus R*. eos: illos gig.; item uenit sp. s. sup. eos: acceperunt spiritum (-tus S) sanctum SU. et loquebantur (-batur IO): loquebantur uero *e cum gr. D (λαλουν δε) 25 o^{or}*; loquebatur tantum *d. om. linguis O.* profetabant DS², -bunt S*, prophetabant O. et loq. lin. et pr. in *ras. M; ad fin.* + ita ut ipsi sibi interpretarentur *p, cf.* > loq. lin. aliis et sentiebant in seipsis quod et interpretabantur illas hi ipsi quidam autem prophetabant syr. *harcl. mg.**

7. autem: enim S; om. UW. omnes: uniuersi *d*; om. *gig.* fere: quasi *d*; om. C* (+ C²). > fere uiri p. duodecim: XII DFSUW; + millia D.

8. introgressus (ingressus CDTW *dem. lux.*) autem = εισελθὼν δε, *cf. cum introisset autem d*: et cum intrasset *gig.*; *deinde* + in I e; + paulus in *d gig. lux. cum gr. D 23.* synagogam CDORS TU*W; + paulus SU. oum (con e) fiducia (ci in *ras. U*) loquebatur (-antur I*) = ἐπαρησιαζερο, *cf. confidenter loq. gig.*: cum fiducia magna palam loquebatur *d et εν δυναμει μεγαλη επαρησι.* D. tres: .iiii. D. > menses tres *e gig. cum graeco.* persuadens *d. om. disp. et suad. G*.* de regno dei omnes = περὶ τῆς β. τοῦ θ. BD 12 lect. syr. *pesh. et harcl.:* τὰ περὶ τῆς β. τοῦ θ. NAEHLP al. *fere omni.*

9. oum (quum Θ) autem: ut uero *d*, et cum *gig.* quidam: + eorum *d*, + ex eis *gig.*, cum D*. indurarent *d.* > indur. quidam *gig.* et (*bis scr. F, teste Ranke*): ut W. crediderent O,

discedens ab eis segregavit
discipulos
cotidie disputans in schola tyranni
¹⁰ hoc autem factum est
per biennium
ita ut omnes qui habitabant
in asia audirent uerbum
domini iudaei atque gentiles
¹¹ uirtutesque non quaslibet
deus faciebat per manus
pauli
¹² ita ut etiam super languidos

deferrentur a corpore
eius sudaria uel semicinctia
et recedebant ab eis
languores
et spiritus nequam egrediebantur.
¹³ Temtauerunt autem quidam
et de circumeuntibus iudaeis
exorcistis
inuocare super eos qui habebant spiri-
tus malos
nomen domini iesu dicentes
adiuro uos per iesum

crediderunt D; oboedirent e; gr. ἠρεῖθουν. male-
dicentem L. uiam ACDΘIKMRTVW *vg. uett.*
plur.; niae BFGOSU *p Benth.*; alibi (i. e. in
euangeliis) datiuum regit maledicere, sed *infra*
Act. xxiii. 4, 5 accus. Post uiam (-ae) nihil addunt
A^oBFGIOSU *d p et gr. plur. Benth.*; + domini
A^oCDΘKMRTVW *vg. c dem. s gig. lux. cum*
graco E. quorum I; in conspectu d. multitudine
O; multitudinem IS^o e; -dinis d; + gentium d e
cum gr. DE; deinde + tunc d et D^o *syr. harcl.*
(cum^o). descendens D^o; descendit p^o; discessit
gig.; recessit d; + paulus d et D^o. ois + et gig.
discipulos: + suos D; + et gig. cotidie cum BC
(-diae GKO(-tiae)RU(-die in ras.)VW: cott. AFI
(-diae)MS^o; quotidie DT *vg.*, quotidie Θ. disce-
dens . . . cotidie om. S^o (+ S^o). disputabat gig.
schola (σχολή) ACGIS *vg.*: scola BDFΘKMOR
TUVW. tyranni R^o, tyranni TW, tyrannis I^o.
tyr. (tir.) sine add. BCFG^oIOSTU *p Benth. cum gr.*
NAB 13, 27, 29, 81 *syr. harcl.*; + cuiusdam AG^o
ΘKMRV *vg. Tisch. d dem. (eiusdam) s gig. lux., et*
> cuiusdam tyr. DW (tir.) c Bed. (retv.); + τινός
DEHLP *al. plur.*; deinde ad fin. + ab hora (ora
G^o) quinta (-u. D d, .i. G^o) usque ad (in Θ gig.;
om. d) horam (oram G^o; om. d) decimam (-ma d;
-u. III. G; -u. III. et decimam D) DG^oΘ d gig. cum
gr. D 137 *syr. harcl. mg. ano ωρασ -δ. ωρα δεκατησ.*
10. autem + totum O. post biennium B; in
annos duos d. > per bienn. fac. est gig. ita ut
. . . pauli (II) om. I^o (+ I^o). ita ut (ὡστε):
usque quo e et *syr. harcl.*, et eorū D^o. habitant
CO^o d; inhabitabant lux. in asia O, in assia D;
asiam d e cum gr. audiret I^o. uerba d et τοὺς
λογοῦσ D^o. iudaei (-ei DORW) atque (t in ras.
S; adque CI^o et D^o) = ἰουδαῖοι καὶ D: iudaeique
et d; iudaeos quoque atque e; et ἰουδαίους καὶ καὶ
gr. *vall.* gentiles: greci gig., caeci d; gr.
Ἑλληνας. om. iud. atque gentiles F.

11. uirtutesque: uirtutes etiam d. non (om.
S^o) quaslibet ABFG^oI^oKM^oOSUV^oϠ^o *cor. uat.*
lux. Benth., non quaslibet d e = οὐ τὰς τυχοῦσας:
non modicas CDG^oM^oRTW (non mod. deus in

ras. scr.) e dem. gig. p, sic *infra* xxviii. s; non
modicas quas Θ; non modicas quaslibet Ϡ^o.
deus: om. G^o; + ras. s litt. U; + manus S^o (sed
eras.). > fac. deus *vg. cor. uat. cum gr. HLP*
al.; et deus faciebat deus W (deus bis scr.).
manum *vg. (non cod. caraf.) contra graecum cf. u. 6.*

12. setiam CR; et M^o d gig. om. super gig.
languidos: infirmis gig., infirmantes d; gr. ἀθε-
νοῦντας; + eorum O. deferrentur (-rentur in
ras. U; deferentur DG^oI^oMOSTW, deferebantur
I^o; differrentur dem.; deferrent R) = ἀποπέσθαι
NABE *min.*; inferrentur d gig. et ἐπιπέσθαι
DHLP *al. plur.* s: de gig. corpore omnes ubi
graece χερσός. otus: cuius W. sudaria; d in
ras. U, sudaria D (sachilli D^o). uel (aut d)
= ἡ gr. plur.: et Ϡ^oϠ^o e et ual 7. 68. 104. 105,
η καὶ D^o. semicinctia cum FU (partem in ras.)
vg., semicincta S: semicinctia AB (ei in ras.)CGΘ
KTV e d gig., amicinctia DIO, semicinctia Θ, amic-
inctia e; semicinctia M^oW *p* (-ccia), semicinctia
M^o dem.; simicinctia R; gr. σιμικίνθια. recedebant
S^o; recedent d; discederent gig. languores RT;
infirmis d; gr. νόσους. ut spiritus d; spir-
itum quoque e. nequam (πονηρά): nequissimi e;
maligni gig. (> mal. sp.), malignus d. egrediebatur
I, egrediebatur D; exiret d, exirent gig.

13. temtauerunt AFOT, tempt. *vall. Tisch.*
tent. vg.: adgressi sunt d; gr. ἐπιχειρήσαν. om.
autem d. om. quidam C^o. om. et D d dem.
gig. p cum gr. DL *al. plur.* de = ἀπό HLP *al.*:
ex d dem. gig. = ἐκ D 43; om. s cum gr. NABE
etc. circumeuntibus (περιερχομένων) *codd. plur.*
(circumhenn. C, circueun. AGM) et *vg.*: circum-
uenientibus T d gig.; circumstantibus O. iudeis
DORW; + et dem. exorcistis (ei in ras. U,
exhor. O): exorcistarum d. inuocare (inuoc.
R): nominare d e; gr. ἐνομάζειν. supra gig.
eos qui habebant (-bat I, abebant R; haberent
d); habentes gig. spiritus; p in ras. O. malos
(πονηρά): malignos d e gig.; inmundos S^oU. qui
. . . nomen om. S^o (+ S^o). iesu e; + christi Θ.
adiuro facite omnes cum gr. NABDE *min.*;

faciens aedes argenteas dianaē
 praestabat artificibus
 non modicum quaestum
²⁵ quos conuocans et eos qui
 huiusmodi erant opifices
 dixit
 Uiri scitis quia de hoc artificio
 adquisitio est nobis
²⁶ et uidetis et auditis
 quia non solum ephesi
 sed paene totius asiae paulus

hic suadens auertit
 multam turbam dicens
 quoniam non sunt dii
 qui manibus fiunt
²⁷ non solum autem haec periclitabitur
 nobis pars
 in redargutionem uenire
 sed et magnae dianaē templum
 in nihilum reputabitur
 sed et destrui incipiet
 maiestas eius

gig. (D^o ην pro δνόματι); + faber s. aedes (ναός) *codd.* et *vg.*, hedes CR, edes W, sedas S, aedens I; sedes U (s. *sec. in ras.*); templa d (tempula) s. *gig.* argenteas S; argenteos O; argentea d e; *om. gig. cum gr.* B. diane RW; deanae A; + qui d et D^o. > hedes arg. diane faciens p. praestabat CDMRSVW; + *ras. a litt.* Θ. questum CIRUW; acquisitionem d; *gr. ἔργασίαν.* > qu. non mod. s. *cum gr.* EHLP *al. pler.*

25. quos (οὓς): hic CDT d *gig.*, et οὓρον D 137 *syrr. pesh.* conuocans (συναθροῖσας) *codd.* et *vg.* (-cant I): congregans s; conuocasset O, conuocauit d. et *om.* CDOT d *gig.* et *gr.* D 137 *syrr. pesh.* eos: eius I^o; *om.* D. huiusmodi *cum* ADFMW *vg. dem. s. gig. p. cor. uat. mg.*: eiusmodi B (partim *in ras.*) GΘIKORSUV c. *cor. uat.* Bentl.; ipsiusmodi CT. opifices: artifices CD^o T s; operarios *gig.* qui huiusm. er. op.: qui circa haec operabantur d; *gr. τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας (τεχνίτας D).* dixit (εἶπεν): ait ad eos d et eph. *εἰς αὐτοὺς D sah. syrr. pesh.* -iſicos dixit *in ras.* U. o uiri *gig.*; + artifices d *cum gr.* D *sah. syrr. harcl. (cum^o).* scitis (ἴστανθε): nostis s. de: ex d. hoc artificio (-tio W): hac operationem d; *gr. τὰύτην τῆς ἐργασίας;* deinde + magna p^o. adquisitio (seq. *vg.*, adquisicio RS, ^oquaesitio D) = *gr. ἐμπορία; mellus quaestus Erasmi. Turic.* adquisicionē p^o (pro adquisicio est). > nobis est s. Bentl. *cum graeco.* > est nobis acq. *vg.*; ad fin. + et substantia D.

26. audistis I^o d; audisti I^o; *om.* et aud. S^o (+S^o). > aud. et nid. d *cum D^o syrr. pesh.* quia (qua O): quod *gig.*; quoniam s. solum: tantum *gig.* ephesi (e *pr. in ras.* U; cf. GST, effessi D, ephesii I) = Ἐφέσου: ephesii *gig.*; ipsius ephesi d; *san. ephesiu D 14. set R;* + et F *dem. gig.* (Bentl.) et *gr.* AD (non d) L *min.* paene *cum* BC FIM^oO, paene K: pene ADΘM^oRS^oTUVW *vg.*, poene G, perme S^o; *om. gig.*; uide xiii. 44 et *Brambach^o Hulsh. f. lat. Rechtschreibung^o p. 52.* totius (totius R): uniuersae *gig.*; omnis d. asiae RW, asi||ae B, assiae D, asyae O, hasyae C; deinde + populi R^o, + populis e, + populus I

(popu *in ras.*); *sine auct. graeco. om. paulus I^o (+I^o).* > hic paulus *gig.*; deinde + nescio quem *gig.*, + quidam tunc d (+ *ras. tota D).* suadens: suavit et *gig.* auertit (μετέστησεν): euerit e, eduxit d; amouit s, auertit E. multam (λαβόν): plurimam d, magnam *gig.* > turbam *mul. DI p.* quoniam: quia s. *gig.* di Θ^o. manibus: per manus e. > sunt manibus d.

27. solum: tantam *gig.* hec S; *om. d.* periclitabitur (perecl. ΘT, periclitabatur O) = κινδυνεύσει K(-σι)D^o: periclitatur d e *gig.* (Bentl.) et κινδυνεύει *gr. rell. om.* nobis S. > nobis periclit. d et D^o. > pars nobis periclit. *gig.* redargutionem (io *in ras. longa G, -tione K, -cionem RS)* = ἀπελεγμών: traductionem *gig.*; reprehensionem D^o. peruenire *gig.* set *pr. R. et pr.*: etiam d e *gig.*; *om. DT.* magnae (-ne OR): magna BKV. magn. *sine addit. cum* AHDGΘIKM^oRSU^oVW *vg. c. dem. p^o cor. uat. sah. aeth. pp:* + deae CFM^o OT(dee)U^o Tisch. d e *gig.* p^o Hieron. (vii. 542) Bentl. et *gr. omnia. et boh.* diane IT, diana G^o, deanae AD. > templum dianaē d e Hieron. *cum gr.* DE HP *min.* > templ. magne deae diane *gig. cum sah. cop. syrr.* in (ad I) nihilum (nich. BDT; nichil *gig. p^o;* pro nihilo e. reputabitur *cum* BFGΘKRS^oUV *vg. c. dem. Hieron.*: deputabitur ACDIMOS^oT d e (-tetur) p; estimabitur *gig.*; *gr. λογισθήσεται ADE 73, λογισθῆναι NBHLP al. plur.* sed (set R; *om. 5 p^o;* et (*om. d.*) destrui (dis, DGS, dex. C; + *ras. a litt.* Θ) incipiet (-et *in ras.* Θ; -ens I^o; + et D): incipietque destrui e; destruetur quoque Hieron.; *gr. μέλλει τε καὶ καθαιρεῖσθαι A^o al., ἀλλὰ καθαιρεῖσθαι μέλλει D^o; μέλλει τε (de HL al.) καὶ (om. E) καθαιρεῖσθαι NA^oBD^oEHLP etc. om. magnaē . . . sed et W, et omnia ad suadens (u. 26) usque ad maiestas eius *in ras. scr. sunt.* maiestas (i *in ras.* U, magestas CR) = τὴν μεγαλειότητα HLP *al. plur., cf. magnitudo Hieron.*: maiestatis (maest^o) s. et τῆς μεγαλειότητος NABE *min. om. mai.* eius quam d et D^o. tota: cuncta Hieron. assia D, asya C. asia et *in ras. scr. B;* + uniuersus Hieron. horbis C, orbs O; uel urbs D^o;*

quam tota asia et orbis colit.
 28 His auditis repleti sunt ira
 et exclamauerunt dicentes
 magna diana ephesiorum
 29 et impleta est ciuitas
 confusione
 et impetum fecerunt uno
 animo in theatrum
 rapto gaio et aristarcho
 macedonibus comitibus
 pauli
 30 paulo autem uolente intrare
 in populum
 non permiserunt discipuli

31 quidam autem et de asiae
 principibus qui erant
 amici eius
 miserunt ad eum rogantes
 ne se daret in theatrum
 32 alii autem aliud clamabant
 erat enim ecclesia confusa
 et plures nesciebant qua
 ex causa conuenissent
 33 de turba autem detraxerunt
 alexandrum
 propellentibus eum iudaeis
 alexander ergo manu
 silentio postulato

+ terrarum *d e gig.*; *gr.* ἡ οἰκουμένη. colit (-lit in *ras.* U); coliet ST; colitur *d.*

28. his (his DW) auditis repleti sunt ira et *codd.* et *vg.*; audientes autem et facti pleni furore *e cum gr.* ἀκούσαντες δὲ καὶ γενομένοι πληρεῖς θυμοῦ; haec autem cum audissent et fuissent pleni indignatione currentes in campo *d et taura de azous.* παῖ γενομένοι πληρεῖς θυμοῦ δραμοντες εἰς το ἀμφόδοον (in forum *scr.*) D 137 *scr.* *harel. mg.* exclamauerunt T; clamauerunt D *d Bentl.*; *gr.* ἐκραζον (69). 96 k^{ms}; ἐκραζον *vell.* magna + est *d e.* deana AD, diana G^o. efea. GT, effea. S, nephea. C, effesorum D.

29. impleta CF, repleta *d* (D^o *uide infra*). ciuitas *sino add. codd.* et *SE cum gr.* ΝΑΒ 13. 40: + tota *ἡ* *e et gr.* EHLF *al.*, > tota *ciu. d* et D^o, *cf. gig.* confusione D^o, confusionem l *d*; mixtione D^{ms}. impl. . . . confusione: confusa est uniuersa ciuitas *gig.*; *gr. plur.* ἐπλήσθη ἡ π. (δλη) τῆρ συγκήσεως, *sed συνεχρῆθη ὁλη η. αισχυνησ* D, *forasan ex latinis male traductum, cf. R. Harris* *Stud. in cod. Bezae,* p. 106; *sed uide etiam Hilsenfeld* *Acta Apost.* p. 253. et impetum (im *imp. lsm.* O, inpletum D, impetu I) feo.: impetumque (-quem *e*) *fec. d e*; et impetu facto irruerunt omnes *gig.* unanimo G^o *e p*^o; unanimes *gig.*; unanimites *d*; + *ras. unius lit.* U. theatrum S, theathrum D; + et *d gig. p*^o et *gr.* D 14°. rapto gaio (gayo C, gai^o D) et aristarcho (-co GMSTU, aristarcho BF^oK, aristarcho COR): rapuerunt gaium et aristarchum *d gig.* mached. BCFIKO; macedones *gig.* (*non d*); + cum *e.* comites *gig.*

30. paulo autem uolente = Π. δὲ βουλομένου Ν^oΑΒ: > uol. autem paulo *gig.*, ipso au. uol. paulo *d cum gr.* D βουλομένου δε του Π. introire *d e.* in populum (εἰς τὸν δῆμον): in populo CI^o *p*^o; in turbam *d gig.* non: *sed* D. permiserunt D; sinebant *d* (> disc. non sin.) *gig.*; + eum *ΘΜ*

dem. e (*Bentl.*) cum *gr. omn. exe.* D; *gr. enim obs* εἶον αὐτὸν οἱ μαθ. *plur.*, οἱ μαθ. ἐκωλυον D.

31. quidam; aliqui *gig.* autem: uero *d. om.* et *d* (*non* D^o). de asiae (*sine* RW, assiae D, asyae CO; asia SU) principibus (*principibus* O; > *princ. asie gig.*): principes asiae *e*; asiarcharum *d*; *gr.* τῶν Ἀσιαρχῶν. qui erant amici (*amici* C) eius (*uoluit* eius amici *Bentl.*) = ὄντες (*υπαρχοτες* D) αὐτῶ φίλοι: *om.* qui erant R^o (+ R^o); constituti eo amici *e.* misserunt D; cum mississent *d*, et *gr.* ἐπέμψαντες. rogantes (*reg.* D^oI^o): rogabant *d et gr.* παρεκάλουν; *deinde* + eum *d* (*non* D^o). daret (*a in ras.* S): darent I *d.* > *dar. se* (*Bentl.*) *d e* (*seipsum cum gr.* theatrum: *t sec. in ras.* U; theaterum S^o, teathrum D. > in theatrum daret *gig.*

32. autem: ergo *e gig.*; autem uero *d*; *gr.* μὲν εἶν. alut CGOS; + quid *e* (*Bentl.*); et alio *ti* *gr. plur.* (*om. τι* D). erant I. enim: autem SU. ecclesia OU, aecll. R, ecl. S, accessia D, ecclesia I; conuentus CT, confussa D; confusus CT. pl. nescio. *partim in ras. scr.* U. qua ex causa (*causa* D) = τίνος ἕνεκα: cuius rei causa *d*; quapropter *e.* conuenissent (-*ssent in ras.* F); conuenerint *d*; ueniissent D; *gr.* συναληλύθεισαν.

33. de turba autem (*autem* *his scr.* O; itaque *gig.*) = ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου: de ipsa turba *d.* distraxerunt *d*, destraxerunt *p*; producerunt CT *Bentl.* (*sed secundis curis correxit*); *gr.* συναβίβασαν ΝΑ ΒΕ *min.*, προσεβιβ. D^oHLP *al.*, κατεβιβ. D^o; *deinde* + quendam D *cor. uat.* alexandrum D. proponentibus *e.* eum: autem BS. iudeis DRW. alex^{andor} G, alexander D. ergo *plur. cum gr.* Ν^oΑ k^{ms}: autem W *vg. e d e gig. et gr. plur.* manu silentio (-cio RS, silentio U) postulato (*post.* S^o): manu silentium (-tio^o) postulans *Θ*; innuens manu *d*; monit manum *gig.*; sedasset manum *e*; *gr.* κατασείσας τῆρ χεῖρα (τῆρ χειρὶ Ν^oD *min.*); quoniam iudaeus est *e* (*lapru.*) uolens *gig.*; *om. e*^o. rationem (*rac.* RS) reddere (> redd.

uolebat rationem reddere
populo
34 quem ut cognouerunt
iudaeum esse
uox facta est una omnium
quasi per horas duas
clamantium
magna diana ephesiorum.
35 Et cum sedasset scriba
turbas dixit
uiri ephesii
quis enim est hominum
qui nesciat ephesiorum
ciuitatem cultricem esse
magnae dianae iouisque
prolis?

rat. *vg.*) = ἀπολογεῖσθαι: satisfacere *e*; se excusare
gig. ad populum *gig.*

34. quem ut cognouerunt (-berunt T; + eum V): ut cogn. autem *e* et *gr.* ἐπιγόντες δέ; cognito autem eo *d*; qui cognito *gig.* iudaeum (-eum D ORW) esse: quia (quoniam *e*, quod *d*) iudaeus est (esset *d*) *d* *e* *gig.* = ὅτι Ἰουδ. ἐστίν; deinde + dimiserunt O. una + ex *e* et *gr.* + ἐκ (*exc.* D). > una est W *vg. dem.* quasi: fere *gig.* per horas (oras R*) duas (> -II- horas D *cum gr. min. aliq.*): horis duabus *d* *gig.* om. facta ... duas I. clamantium RS. magnae S; + est CT *d* *e* dianae S; deana A*(*corr.* A')D. ephesiorum GT, effes. S, effessorum D, ephesiorum C.

35. et (*in ras.* M) oum (quum Θ, quum T; + ad D) sedasset (-isset OS*, suadasset D^m) = κατασείσας δέ plur., cf. sedasset autem *e*: cum conpescuisset *d*; κατασείσας δέ DE *min.*, forsā ex *n.* 33. scriba: + ad OT, et > scriba dixit ad turbam *gig.* turbas: turbam CD *gig.* Benth., turba *d* *p**; *gr.* τὸν δῆλον; *item* scripturas lapsu (*pro scriba turbas*) I. dixit = εφη E: ait *d* et φησίν *gr. rel.* ephesii: -ii *in ras.* U; ephesii AG T; ephesi ΘIR *d*, eff. S, effessi D. quis *ex* quit V. om. enim DS *dem.* > est enim U *cor. nat.* hominum (omnium *p**) = ἀνθρώπων NABE *etc.*: homo *d* *gig.* et ἄνθρωπος DHLP *etc.* nesciat O; nesciebat V; ignorat *d*. ephesiorum (ef. T, eff. S, effes. D, ephesiorum C) = Ἐφεσίων *pacne omn.*: uestram *d* et ημετεραν D. > ciuit. ephes. *e* cum E^m. cultricem (*gr.* νεωκόρον): cultores *gig.*; aedituum *d*. magne RW. diane RW, deanae D. > diane magne *p.* iouisque (et iouis *e*, iouis quoque C, iobis tantum O) prolis (fiiis lapsu D; *e* prolis *e*) forsā = τοῦ διὸς παιδός? : et iouis *gig.*, et huius iouis *d*; et a ioue delapsi simulacri *Erasm.*, *cf. gr.* τοῦ διοπετοῦς (διοπε. D 68).

36 cum ergo his contradici
non possit
oportet uos sedatos esse
et nihil temere agere
37 adduxistis enim homines
istos
neque sacrilegos neque
blasphemantes deam
uestram
38 quod si demetrius et qui
cum eo sunt artifices habent
aduersus aliquem causam
conuentus forenses aguntur
et pro consulibus sunt
accusent inuicem
39 si quid autem alterius rei

36. oum (quum Θ) ergo his (hiis DW) contradici non possit (possit T, possint *p**) = ἀναντιρρήτων οὖν (*om.* E) ὄντων τούτων: contradictione itaque non capientibus his *d*; *om.* *e* (*non* E^m) spatio tamen relicto. oportet C: + et O* (*sed exp.*) sedatos (κατεσταλμένους): quos *d*. essae R. nichil BTW. temere (-rae C) = προπετές: propterque *e*. egere S*. > agere tem. D.

37. homines istos (ταὺς ἄνδρας τούτους): hom. hos *e*, uiros istos *d*; > istos hom. *gig.*; deinde + hoc *d* et + ενθαδε D *syr. harcl. mg. sah.* sacrilegos: gos *sup. lin.* O; ri *in ras.* U. blasphem. DT, blasphem. M. diam W. uestram = ὑμῶν E^mHLP *etc.*: nostram *d* *e* *gig.* Benth. *cum gr.* NABDE² *min.*

38. quod si: si quidem ergo *d*; *gr.* ἐλ μὲν οὖν. demetrius + hic *d* cum D^m *syr. pesh.* aduersus (-sum CFK^oORUW) aliquem (-quam O) causam (causam D) = πρὸς τινα λόγον plur.: cum aliquos quendam uerbum *d* et προσ αυτοισ τινα λογον D; aliquid inter se *gig.* conuentus forenses (*fur.* Θ*) = ἀγοραῖοι: aduentus forinsecus D*, conuentus forinsecus D^m; conuentus *d*; forenses *e*. agantur I et *sec.* + qui M^o. pro consulibus A*CFG*ΘI OSTU *p**: proconsules A¹BDG^oKMR (procun. *p**) V W *vg. Tisch. Benth. c d dem. e gig. p**, cf. xiii. 8. 12. accusent U, accusent DS*; + se W *d* *cor. nat.* imbicem O.

39. si quid autem (el δέ τι): sin tantum *p** ut uelut (*corr. p**) quod si aliquid *gig.* alterius rei (*in ras.* U) = περὶ ἐτέρων plur.: ulterius *d* *gig.* (Benth.) et περαιτέρω B *min.* quaeritis (quer. CDFGIRSW, quer. U) = ζητεῖτε E (-ται) *min.*: requiritis *d* *gig.*, inquiritis *e* et ἐπιζητεῖτε *gr. plur.* in legitima (lig. D*) ecclesia (ecl. S, aecl. D^oO, aecl. R; ecclesia M) = ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ, *cf.* in legitimo conuentu CT, in congregatione ut

quaeritis in legitima
ecclesia poterit absolui
40 nam et periclitamur argui
seditionis hodiernae
cum nullus obnoxius sit
de quo possimus reddere
rationem concursus istius
et cum haec dixisset
dimisit ecclesiam.
XX. 1 Postquam autem cessauit
tumultus
uocatis paulus discipulis

et exhortatus eos ualedixit
et profectus est ut iret
in macedoniam
2 cum autem perambulasset
partes illas
et exhortatus eos fuisset
multo sermone
uenit ad graeciam
3 ubi cum fuisset menses tres
factae sunt illi insidiae a iudaeis
nauigaturo in syriam
habuitque consilium

fit semper D^{ms}; in legem ecclesiae d, et en τω νομοι εκκλησια D^{ms}. poterit (conpeterit O; om. d) absolui (-bi C; ab sup. lin. I): resoluetur g^{ig}.; discutietur d; gr. επιλυθησεται.

40. et pr.: etiam d; om. g^{ig}. argui (εγκαλεισθαι): secusari d a g^{ig}.; om. D. seditionis (saed. C, sedic. S, seditiones O, sediciones R p^o) hodiernae (-ne W) codd. et vg.; gr. στασεις περι της σημερον, cf. seditionis hodierna (-ne^o) die s: quasi seditioni hodie g^{ig}.; hodie tamquam inquieti et tumultuosi (tim.^o) D; > hodie accusari seditionis d et > σημερον εγκαλεισθαι στασεις D^{ms} (om. περι της). cum (quum Θ) nullus (-ius B^o) obnoxius sit: quum causa sit nulla CT, cum causa nulla sit g^{ig}.; cum nulla causa sit s, nullius causa esse d; gr. μηδενος αιτιου υπαρχοντος (ortos D), cf. Lc. xxiii. 4, 14, 22. de qua CT s; cuius d g^{ig}.; deinde + non ΘIOS^o p^o, et + ob NABHLP al. (non autem DE al. mult.); + nos CMT. possumus BIMR d p^o (corr. p^o), possemus S^o. rationem RS. > rat. redd. possumus g^{ig}. concursus (concurtus p^o) istius = της συστροφης ταυτης DHLF etc.: de hoc concursu d g^{ig}.; de congregationis istius s, et περι της σ. ταυ. NABE min. ad et cum haec inc. u. 41 Tisch. W. H. cum (quam Θ) haec (hec W; > haec cum d) dixisset: his dictis g^{ig}. dimisit (dem. S^o, dimissit D, diuisit I) = απελευσεν: dissoluit d, soluit g^{ig}. ecclesiam S, aecl. DO, aecl. MR, ecclesiam I (aecl. I^o); conuentum CT.

XX. 1. om. uersum p. cessauit C; quieuit g^{ig}. uocatis (-tus R^o; conuocatis IOW a g^{ig}.) paulus (om. O; populus D; > paulus conuocatis I g^{ig}.) discipulis (-los F^oS^o; + suis Θ) = προσκαλεσμενοι θ Π. τους μαθητας ADHLP etc., cf. uocans p. discipulos (-los in ras.) U, conuocauit p. discipulos d; gr. κβε min. μεταμενυμενος θ Π. τους μαθ. et (in ras. Θ) exhortatus (exor. CU^o, exhortatus M) eos codd. plur. (in ras. scr. U) et vg., exhortatusque eos c: et (+ multo d) exhortatus (tius eos) O d = καλ (+ πολλα D) παρακαλεσας NABDE min.; et exhortatus est eos

B; et exhortatus est s; exortatus (-tos I) eos DIR S^oT dem.; exhortatus est eos FKS^o (exor.); exhortatus Bentl.; om. παρακαλ. HLP etc. ualedixit (ualde dixit cor. ual.) et codd. et vg., ualefecit g^{ig}.; et ualedicens s, et καλ διαποσμενος NEHLP etc.; saluans d, διαποσμενος AB(D^o) min. profectus (ro in ras. M.) est: exiit d s; gr. εξηλθεν. ut iret (irent W): om. d g^{ig}. cum gr. D min. om. in F. mached. BC^oF^oIO, maced. D. > in mac. ut iret s cum E^o.

2. quum Θ. m. autem d peramb. + omnes d et D^o. > perambulassent (sic) autem g^{ig}. om. et I^oT. exortatus CDRSU^o, -tos I. eos fuisset G^o; > fuisset eos s, > esset eos g^{ig}.; om. d; gr. D^o χρησαμενος ut uidetur pro παρακαλεσας αιτιους. molto S^o, multos I, multi s, multa p^o. sermones I. > serm. mul. d s (Bentl.) cum ord. graeco. inuenit p^o. ad: in d g^{ig}. graeciam DIKORSU (c in ras.)VW, graet. M^o, gret. M^o, grat. G^o; ellada d.

3. ubi cum fuisset menses tres codd. plur.: ubi (ubi C; ibi D) cum (quum Θ) fecisset menses tres (-III. D) CDΘMT vg. Tisch. c dem.; qui cum fec. ibi m. tres p, cum fec. autem m. tres s, ποιησας τε (de D 27. 38) μηνas τρις graeci; fecit autem m. tr. d; ibique moratus est mensibus tribus g^{ig}. Non sine dubitatione lectionem codicum plurimorum sequimur, eo ducti praecipue quod in nullo ueterum appareat uox fuisset, quam pro correctione Hieronymiana habemus. uoisiv χρονον Latinis interdum, ut Ciceroni Senecae aliis, est facere tempus s. e. degere, uiuere etc., et sic a ueteribus in Nouo Test. legitur et manet etiam Act. xv. 33, xviii. 23, Ep. Iacob. iv. 13. Sed correxit Hieronymus hic ut uidetur et 2 Cor. xi. 25 nocte et die in profundo maris fui = νυχθημερον εν τῷ βαθῷ πεωθηκα. Qui hic legitur fecisset CDΘMT plerumque ex Hispanica familia sunt, quacum Armachanus (D) hic ut saepe concordat; uide Epilogum nostrum I. 718. factas (-te ORW) sunt illi insidiae (-die R^oW, -dec R^o): et cum fierent ei insidiae d = γνομενη αιτω επιβουλης

ut reuerteretur per
macedoniam
⁴ comitatus est autem eum
sopater pyrri beroensis
thessalonicensium uero
aristarchus et secundus
et gaus derbeus et timotheus
asiani uero tychicus
et trophimus
⁵ hi cum praecessissent

sustinebant nos troade
⁶ nos uero nauigauimus post
dies azymorum a philippis
et uenimus ad eos troadem
in diebus quinque
ubi demorati sumus
diebus septem.
⁷ In una autem sabbati
cum conuenissemus ad frangendum
panem

DHLP etc., > et cum insid. ei fierent *gig.*; > facta insidia illi *e* et *γενομένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ* NABE min.; uoluit fac. sunt ins. illi *Benl.**, *deinde cor-rexit ipse.* iudeis CDORW. nauigaturo (-ganti *p**; *deinde ras. 3 litt.*) in (om. O) *syriam* (sir. MSTW) = *μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν plur.*: incipiens nauigare in *s. e.*, et nauigaturus esset in *s. gig.*, et *μέλλον ἀγεσθαι εἰς τὴν σ. E*; uoluit in *s. perduci d et ηθελησεν ἀναχθῆναι εἰς σ. D cum syr. harcl. mg. habuitque consilium codd. (in ras. scr. I) et vg. = ἐγένετο γνώμης (uel γνώμη), cf. fuit in cons. e: dixit illi spiritus *gig.*, dixitque spiritus ei *d et ειπεν δε το πν. αυτω D syr. harcl. mg. ut* (huti C) *reuerteretur* (-tetur D; rebertent *e**, reuerteret *e**, rediret *gig.*) = *τοῦ ὑποστρέφειν: reuertere d, ὑποστρέφειν D 15. 18. per: in G* ①*. machedoniam BCFIO.*

4. comitatus (+ que M) est (om. A*) autem eum (eo *p**; cum eo ACRM³ Bed.) = *συνέπειτο δὲ αὐτῷ, cf. comitabatur autem eo e: comitati sunt autem cum illo I, et comitati sunt cum illo gig.*; uolente autem comitari eum *d et μελλοντος ουν εφευαιν αυτου D, cum futurus esset autem exire com. sunt eum syr. harcl. mg.; deinde + usque in* (ad *d Bed.*; om. *e*) *asiam* IMR³ *d e gig. Bed. (retr. 'in graeco')* *Benl. cum gr. paene omn. exc. NB 13. sopater* (Σώπατρος plur.) cum ABCFG* ①IKOV² *cod. caraf. d e p* Orig. (int. iv. 686), sobapater T: sosipater DG²MRSUW² c dem. gig. p³ Bed. et Σωσίπατρος 4*. 25. 40 etc.; + per I^o. pyrri* (Πύρρου plur.) *codd. plur., byrri U, pyrrihi ① vg., phyrri I^o: pyri AF et Πύρου 13 al. pauc.; pirri RTW, c p gig., peri D, uirri d. beroensis codd. plur. et ①²: berohensis C①, beronensis D, uer^oensis I; beroensis ①², beryensis d; gr. plur. Βεροιαῖος uel Βηρ., sed Βερναιοσ D. thesal. DT, tessal. BR(-cium R*)W, te^hsal. M; thesalonicenses I. uero *pr.*: autem *e gig. aristarchus* (Ἀριστάρχος) cum DR *vg. d e p³, -cus MSUW c p* gig.: aristharchus A, haristh. C, aresth. O; aristharcus BFG①IKT, aritharcus V. om. et pr. D, sec. W. gayus C, gaus V, ganius D. derbeus* (Δερβαῖος) *codd. (de|rbeus F) et vg., derbaeus C e, derbius D, derueus p*: derberius I, doberius gig., douerius d, et δουβερיוσ**

D^o. tymotheus *gig.*, thim. CR. *asiani* (assi. D, asy. C) = *Ἀσισανοί: asiae R^o; ephesii d cum D^o sah., item ex asia ephesii syr. harcl. mg. uero sec.: autem d. tyohicus* (Τυχιώος), tichicus DMS^o U (chi *in ras.*), thycicus F, tycicus G*, thyti^{us} B, thitticus ①, thith. W, tith. S* *gig.*, tit. RT *c p*, tychichus I, thitychus C: eutyclus *d cum D^o. trofimus ADFG(om. -us*)①RSU p*, trofymus I, throphimus C, throthymus B.

5. hii CD①IOSTW, hic FG *d*; + autem *e cum gr. NABE min. quum ①; om. e. precessissent BKS¹W, precessissent DS**; processissent. IRT. *sustinebant* (ἐμεινον plur.) cum ACDG①MO (susten.) T *dem. p Benl. cf. expectabant d e: sustinuerunt BFI (u sec. sup. lin.) KRS(susten. S*) UVW vg. c gig. cum gr. εμεινον N*, εμειναν al. pauc.; sustinere = μένειν, προσμένειν, υπομένειν etc., uide uol. I. p. 770 et Roensch 'It. u. Ug.' p. 381. nos: eos c; + a p, + in e. troade cum G^oMR W *vg.*, throade O, troiade D: troadae ABFKST UV, throadae C①; troadem G^oI.*

6. uero: autem *e Iren. (p. 201 Mass.). nauigabimus T; enauigauimus d et gr. ἐξεπλεύσαμεν. dies + autem O. azim. F①IMORSTUVW, azem. D. a: ad I; om. ①. philippis GST. om. ad eos Iren. throadem ①O, troaden B, throadam C, troadam I^oT *d*, troadae U; in troade *e. in* (infra *e*) *diebus quinque* (-u. W): iter diernm qu. CT; quintani *d*; om. *Iren.*; *gr. ἄχρι ἡμερῶν πέντε AB HLP etc., ἀπὸ ἡμ. π. NE 13, πεμπταιοι D. ubi* (hubi C) = *ἕπου uel οὐ plur.: + et Iren. et οὐ καὶ 40. 137 syr. harcl.; in qua d et en η και D^o. commorati Iren.; morati T. in dieb. q. u. dem. om. S* (+ S³). diebus sec.: dies T *d e. septe C; -viii. DW.***

7. in *ad inii. (ἐν) ADG①IMOR uett. Aug. (ii. 79), quae praepositio fere semper in his locutionibus ab Hieronymo redditur: om. BCFKSTUVW vg. Sed una sabbati = τῇ μιᾷ τῶν σαββ. inuenitur in Euangelii Mc. xvi. 2, Lc. xxiv. 1, Ioh. xx. 1, 19, quae scribis exemplo fieri poterant hoc loco; cf. etiam hodierna die = ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ uersu 26 (sed praem. in e Hieron.). uno gig.; om. S^o. sabbathi ①²; sabbatorum *e. cum* (quum ①) *conuenissemus* (-isemus G*, -issimus S*) *codd.**

paulus disputabat eis profecturus in
crastinum
protraxitque sermonem
usque in mediam noctem
^a erant autem lampades
copiosae in cenaculo
ubi eramus congregati
^b sedens autem quidam
adolescens nomine eutyclus super
fenestram
cum mergeretur somno
gravi disputante diu paulo
eductus somno cecidit de

tertio cenaculo deorsum
et sublatus est mortuus
¹⁰ ad quem cum descendisset
paulus
incubuit super eum
et complexus dixit
nolite turbari anima enim
ipsius in eo est
¹¹ ascendens autem frangensque
panem et gustans
satisque allocutus usque
ad lucem sic profectus est
¹² adduxerunt autem puerum

plur. HSC: cum venissemus OWS *gig.* ^a; congregatis nobis e (-tio) Aug., collectis nobis d; *gr.* συναγμένων ἡμῶν NABDE etc., συναγμ. τῶν μαθητῶν HLP al. *plur.* ad frangendam D; frangere d e *gig.* Aug. disputabat (διελέγετο): enarrabat e; + cum SBC ^a. eis: illis *gig.* Aug.; deinde + et confirmabat (-mat IW) animas (-mos R³ *gig.*) eorum (illorum *gig.*) IMR³W dem. *gig.* w *tepl.* (und sterkt ir seln), sine auct. *gracca.* profecturus (-tus D) in crastinum *codd.* et *vg.* = μέλλον ξιέναι τῇ ἑσπέρῳ: incipiens proficisci in cras. e, inc. exire post alia die d; exiturus alia die Aug. > et alia die exiturus *gig.* protraxitque (protaxitque U) = παρατείνειν τε *plur.*, cf. produxitque Aug., extenditque d; protraxit vero e et *var.* δέ 15. 18 al.; producebat *gig.* et *vaperive* D^o. sermonem: verbum *gig.* huiusque C. in *tert.*: ad D *gig.* Aug. mediam (-um G³ ut *vultur*) noctem: medium noctis Aug.; media nocte d.

8. erant autem (ἦσαν δέ): er. enim O; om. autem D; et erant d. lampades (-daca S, -dac A) = λαμπάδες: lanternae e, laterne *gig.*; faculae d, υπολαμπάδες D^o. copiosae: sac in ras. O, copiosae D, copiose IS (compositae ut *vultur* S^o) W, copiose O; multae CT (-te) *gig.* cenaculo AD (cenn.) F (-lu^o) ORSTUW, caen. BCGOKMV Tisch., coen. *vg.*, caenaculum I; superioribus d; *gr.* ὑπερῶν, cf. ad i. 13. ubi C; in quo *gig.* erabamus O. congregati: collecti d; om. e cum E^o.

9. autem: nero Aug. (ix. 399). adolescens C, adolesc. G³MRW *vg.* Tisch., adulesc. S^o, adulesc. BD V; iuvenis d; om. e cum E^o. eutyclus (Εὐτύχος): eutyclus FG, eutichus C, euticus UW e, eutichus BD OLMR *gig.* p, eutichus O^oT, eutichus O^o, eticus S. super (ἄνω); supra *gig.*; in Aug. fenestram C, finistram D; fenestra F Aug. cum (quum O) mergeretur = καταφερόμενος: commergeretur G; pressus *gig.*, demersus d, deductus Aug.; παρεχομενος D^o. sompno W. disputante diu paulo: om. diu W Aug.; > disp. paulo diu G³T (Bentl.), disp. pau. prolixius F d *gig.*, enarranta pau. diutius e, et *gr.* διαλεγόμενου τοῦ Π. ἐπὶ πλείον; disp.

dra p. prolixius S³. eductus (κατενεχθείς) ADG OI(-tu)MOU^o *correctio Hieron.*, cf. enauigauimus u. 13: ductus BFKRSU^oVW *vg.* Tisch. e dem.; deductus CT e *gig.* Bentl.; depressus uel deuctus Erasm.; praiceps datus est d; deinde + praec CT (pre), + a D d e *gig.* somno (sompno W): fenestra *gig.* om. eductus somno p. caecidit B. tertio (tercio RS) cenaculo (cenn. D, caen. BCG OKMORV Tisch., coen. *vg.*): tertio tecto e; tritego d *gig.* cum *gr.* τοῦ τριστέγου, cf. Bed. (*retr.*) qui confert Gen. vi. 16 de Arca Noe³ tritega facies in ea. deorsum C; zosum d, om. et e. sublatus est (ἤρθη): oblatus est R³ cor. uat. *mg.*; sublatus, oblatus est BKVW cor. uat. ^a p³.

10. ad quem (ad quem O; atque O) cum (quum O) descendisset (disc. BG³S³U³, descendissent F³): descendens autem e, cum descendisset autem d, descendit autem *gig.* (et + et post paulus) et *gr.* παραβὰς δέ. > paulus cum descendisset D. incubuit (incupuit S³) = ἐπέπεσεν: cecidit d, et *πεσεν* D^o. om. super e. complexus (conpl. BCGOIMOSU) = περιελαβὼν: circumplexit d; om. dem. ^a; deinde + eum T cum *gr.* C min.; + et d cum D^o. dixit: ait *gig.* om. enim *gig.* ipsius: eius IM d *gig.* in: cum dem. eo: ipso IM *vg.* d *gig.* hest C.

11. ascendens (haec C) autem = ἀναβὰς δέ: accedens autem W; cum ascendisset d; et ascendens *gig.*; deinde + paulus O. frangensque D; et frangens e; et fregisset d, cum fregisset Aug. (ii. 79); fregit *gig.*; *gr.* ual πλάσας (om. ual B sah.), et: atque Aug. gustasset d Aug., gustauit *gig.* satisque: satis in ras. longa R; + esset Aug. allocutus ABKMRTVW *vg.*, adl. CDFGO, adloquutus OI: locutus SU (o in ras.), fabulatus d, adlatus p³; + est O V W S³ cor. uat., + esset d. huiusque C; om. W. ad (ἀχρι) AD OIMOSU d *gig.* Aug.: in (cf. u. 7) BCF GKRTVW *vg.* Tisch. cor. uat. *mg.* e dem. e p. luocem: diluculum Aug. no: ita e; om. *gig.*; sicque SU, et sic V W S³ cor. uat. ^a profectus est (ἔφηλθεν): prosequutus est O; exit e.

12. addux. autem: salutantes aute os addux-

mihi dicens
 quoniam uincula et tribulationes me
 manent
 24 sed nihil horum uereor
 nec facio animam meam pretiosorem
 quam me
 dummodo consummem
 cursum meum
 et ministerium quod accepi
 a domino iesu
 testificari euangelium
 gratiae dei.

25 Et nunc ecce ego scio quia
 amplius non uidebitis
 faciem meam
 uos omnes per quos transiui
 praedicans regnum dei
 26 quapropter contestor
 uos hodierna die
 quia mundus sum a sanguine
 omnium
 27 non enim subterfugi quominus
 adnuntiarem
 omne consilium dei uobis

cf. per singulas ciuitates d; om. e et E^r. protestar G*, protestur e; testatur O. michi B. > mihi prot. R* (corr. R¹) vg. quoniam: quia d gig. Lucif. uincula: a in ras. U; -lae F*OKS. om. et Θ. tribulac. RS; + in Θ^o. me (με) cum A^c GΘIM^oO vg. cor. uat. c d (mi) dem. e gig. Lucif.: meae A*BDFKM*RSTUVW (mee) p. > manen mi (sic) d, et manent me Orig. (int. iv. 628), cum D^r. manent sine addit. A¹BCDFIKMORSTUV cor. uat. dem. e p et gr. faene omn.: + in hierosolymis (hierusolymis G, ierosolimis W) A*GΘW c d gig. Orig. Lucif., et D^r syr. harcl. (cum*), item > ierosolymis (sine in) me manent vg.

24. sed (set RW) nihil (nichil B) horum (illorum dem.) uereor codd. et vg., cf. ἀλλ' οὐδενός; (+ τούτων 81. 99. κ^{στ}) λόγων ποιούμεαι EHLP etc., ἀλλ' οὐδενός λόγων ποιούμεαι τῶν δεινῶν Ign. (interp. ep. Tars.), ἀλλ' οὐδενός λόγων ἔχω N^oAD* (+ μοι) 13. 40. 43. 68, sed nihil horum cura est mihi d, sed neminum rationem facio e; de lectione N^oBCD³ uide infra. nec facio (fatio G, fatiam D) = οὐδὲ ποιούμεαι N^oAD etc.: nec habeo d e et οὐδὲ ἔχω EHLP etc.; + ipsam d. meam codd. plur. et vg.: om. DFG*ΘSU* (ut udtur) Tisch. d e et gr. N^oA LP min. pretiosorem (prec. GRSVW, precio^orem M, praetiosorem CF, pretiosioraem O) quam (quia D*, quia anima D^o; om. e) me (om. O): caram mihi d, et gr. τιμίαν ἐμαντῆ; + in ipso e. sed nihil . . . quam me: sed pro nichilo estimo animam meam esse caram (> ca. esse Lucif.) michi gig. Lucif., sed ego non facio cariorem an. me. mihi Orig. (int. iv. 628), nec facio an. me. cariorem mihi Ambr. (ep. 63), non (+ enim iii. i. 516) facio an. me. pretiosam mihi Aug. iv. 268 et iii. i. 516 (codd. plur.; sed pretiosorem mihi cod. unus, pretiosorem quam me edd.) = ἀλλ' οὐδενός λόγων ποιούμεαι τὴν ψυχὴν μου, cui adscripta est glossa τιμίαν ἐμαντῆ ἔχω quae uariis modis interposita lectionis uarietatem protulit; contra Blass (p. 220)

iudicat longiorem lectionem ueram esse; 'optimorum librorum lectio pro male mutilata habenda est, cum praesertim de uitae ipsius discrimine in u. 23 nihil dicitur sicut.' dummodo (dum uero W; om. O) consummem (consumem RS), cf. εὖσ τελειώσω N^o; gr. rell. ὡς τελειώσω N^oB, ὡς τελειώσαι A etc., ut consummem e: quam consummare d gig. Lucif., του τελειώσαι D. > meum cursum D; + cum gaudio e et gr. CEHLP etc. ministerium + uerbi ΘM5ΣΘ cor. uat. mg. d dem. gig. Ambr. Lucif. cum gr. D. quod: ubi p³. accipi D. iesu C, hiesu e; om. gig. Lucif.; + christo Θ (o in ras.). testificare O*R*S*; testari gig. Lucif.; testificans D; + iudaeis et graecis (crecis d) d gig. Lucif. et gr. D sah. euuang. I, acuuang. R, aeu anguelium D. gratiae S, gratie W; gratia e p.

25. om. ecce S* (+ S²) e gig. Lucif. cum gr. E min. om. ego ut udtur Iren. (Mass. p. 201) cum gr. 180. quia: quod gig. Lucif.; quoniam Iren. amplius: iam Iren.; om. d cum gr. N. > non amplius e. uidebis d. faciam O; animam D. per: inter d gig. Lucif. transiui (-bi T) = δηλωθον: pertransiui e; perambulauit d gig. Lucif.; + omnes D. predicans BDKRSUW; praedicando gig. Lucif. illud regnum d. dei (του θεού EHLP etc.): iesu d cum D^r; domini iesu gig. Lucif.; om. uoluit Bentl. cum gr. NABC min. om. uos . . . dei Iren.

26. quapropter: propter quod d gig. Lucif. Hieron. (vii. 542). contestor uos (uobis e gig. Lucif.): om. G* (+ G¹) d et D^r; + in e Hieron. quapropter o. uos: testificor igitur uobis Iren. odierna G¹ (om. G*); hodierno d e; hac Iren. Hieron. (> die hac). diae CI; dierna lapsu O*. quia: quoniam Iren.; om. d et D^r. sum + ego Hieron., cf. καθαρὸς ἐγὼ AHLF etc. omnium + uestrum U e cum gr. E min.

27. non enim: et non gig. Lucif. subterfugi (-gil CT) = ὑπεστειλάμην: subtraxi d Iren. (bis) Hieron. cf. u. 20; intermisi gig. praetermisi Lucif. quominus: ut non d e Iren. (bis); om. gig. Lucif.

- 28 attendite uobis et uniuerso
gregi in quo uos spiritus sanctus
posuit episcopos
regere ecclesiam dei quam
adquisiuit sanguine suo
29 ego scio quoniam intrabunt
post discessionem meam
lupi graues in uos
non parcentes gregi
30 et ex uobis ipsis exsurgent
uiri loquentes peruersa
ut abducant discipulos
post se.

- 31 Propter quod uigilate
memoria retinentes
quoniam per triennium
nocte et die non cessauit
cum lacrimis monens
unumquemque uestrum
32 et nunc commendo uos deo
et uerbo gratiae ipsius
qui potens est aedificare
et dare hereditatem
in sanctificatis omnibus
33 argentum aut aurum aut
uestem nullius concupiui

adnuntiarem (d in ras. U; annunt. BKV57, annunc. RSW 56): adnuntiem d; praedicando gig. *Lucif.* omnem C (hom.) IS*T d gig. *Iren. Lucif. Hieron.* (vii. 542). consilium (Βουλή): uoluntatem T d gig. *Lucif. Hieron.*; sententiam *Iren. (bis). om.* uobis gig. *Lucif.* > uobis omn. cons. (uolunt., sentent.) dei e *Iren. (semel) Hieron. Bentl. et gr. N°AEHLP etc.*

28. attend. KRUVW *vg. Tisch.*; + ergo e, + igitur m *Iren. cum gr. CEHLP etc.*; deinde + et *Iren.* uobis: uos d; seipsis e, et gr. *laurois.* huiusmodi C; uniuersi e; omni d gig. *Iren. Ambr. (spir. 2, c. 13) Lucif. Hieron.* (vii. 695) *Auct. qu. 97 (= Aug. iii. 2. 1073).* et uniuerso in ras. I. greci F. quo uos: uobis d. posuit: preposuit sang. 133 (*uide ad xi. 27) Iren.*; conlocauit m; constituit *Uigil. (Uarim.)*; > pos. uos sp. sanctus *Ambr.*; > sanctus sp. conlocauit uos esse m. aepiscopos CR. > episc. preposuit sang. 133. regere (ποιμαίνειν): + ras. 4 *litt. S*; pascere *Hieron.*, ad pascendam m. aecl. R, aecl. CD, ecl. S, aecl. T, ecclesiam I. dei *codd. et vg. et c dem. Ambr. Primas. (apoc. 7) cum gr. NB min. syr. harcl.*: domini d e gig. p *Iren. Lucif. Hieron. (Bentl.) cum gr. AC*DE min.*, domini iesu *Auct. qu. 97*, iesu christi m. adquisiuit T (+ ras. *parua*), adquiesciuit D, adquisiuit *vg.*; + sibi G d *cum gr. D, et* > sibi constituit *Iren.* in sanguine suo S; per sanguinem suum G d e *Iren. Hieron.*

29. ego: + igitur p; + enim e sang. 133 *cum gr. ἐγὼ γὰρ C*EHLP etc.* scio + hoc e *cum gr. iisdem.* quoniam: quia d e gig. sang. 133 *Lucif.* intrabunt (εἰσελεύσονται): introibunt O d; inuenient e, aduenient *Iren.*, uenient *Hieron.* (vii. 737); *om. sang. 133.* post partim in ras. T. discessionem (-unem R*, dissessionem W) = ἀφῆν: discessum d gig. sang. 133 *Iren. Lucif.*; abscessum *Hieron.* meum d gig. sang. 133 *Iren. Lucif. Hieron.* graues (βαρῆς) ACDGΘ*IMOR S* (> gr. lupi) T d *dem. e gig. p arg. sang. 133 Iren. Lucif. Hieron. Bentl.*: rapaces BFΘ*KS*UVW

vg. c alb. forsan ex Mt. vii. 15 (ἀρπαγες). in: ad *Iren.*; *om. dem.* uobis T. non parcentes (te in ras. S; arcentes D): inparcentes V; non parcentes R* *arg. graeci F*; + omnino sang. 133. 30. *om. et Θ* sang. 133 Lucif.* exsurgent CIOR W *vg.*; resurgent D; consurgent *Hieron.* (vii. 737); *gr. ἀναστήσονται.* uiri: homines gig. *Lucif.* loquentes (λαλοῦντες): loqui I; et loquentur *Lucif.* > peruersa loq. sang. 133. abducant (ἀποσπᾶν plur., ἀποστρέφειν D): adducant D e *Lucif.*, inducant p*, abstrahant d, conuertant *Iren.* seipso d e. ut ... post se: ad detrahendos post se discipulos retrorsum sang. 133.

31. pr. quod: quapropter *Hieron.* (vii. 542). uigilate D; + in *dem.* memoria (-iam CDFST U c p) retinentes (reten. OS*) = *μνημονεύοντες*: memoriam tenentes *Lucif.*; recordantes *Hieron.*; memores estote d. quoniam: quia d e *Lucif. Hieron.* per (*om. M**) triennium (tri|ennium G, trienium O): triennio d *Hieron.* et: ac d e *Lucif. Hieron.*; + in A*. diae CI; deficit d (*non D**) ad xli. 2. *om. uigilate ... die gig. caessauit C, cessabi T, quessauit D. om. cum W. lacry. 56, lachry. 57. monaens O, moues W; monendo gig. Lucif., monete Hieron.* unumquemque C, unumquamque O, unumquemque 5. uestrum omnes *cum gr. DE al. syr. pesh. harcl. etc.*; *om. uoluit Bentl. cum gr. vell.*

32. nuno + quidem gig. comendo O. uos + fratres e et gr. *CEHLP al. pler.* deo (deum I): domino gig. *cum gr. B 33. 68.* gratiae S, gratie W. ipsius: eius e gig. *Hieron.* (vii. 542). > ipsius gratiae c. qui: quia FS*. potens est: potest G e gig. edificare SW; + uos e gig. *cum gr. DE min.* dare + uobis *Hieron. cum gr. CHLP al. pler.* haereditatem 57. sanctificatis (tis in ras. S; sanctificis e; sanctis M gig.) omnibus = τοῖς ἁγιασμένοις πᾶσιν: sanctificationibus D* (*corr. mg.*) *Cod. Puteanus (Berger 'Hist. de la Vg.' p. 175).*

33. argentum + autem CT, + enim D. aut

- ³⁴ ipsi scitis
 quoniam ad ea quae mihi opus
 erant et his qui mecum sunt
 ministraverunt manus istae
³⁵ omnia ostendi uobis
 quoniam sic laborantes
 oportet suscipere infirmos
 ac meminisse uerbi domini iesu
 quoniam ipse dixit
 beatus est magis dare
 quam accipere.
³⁶ Et cum haec dixisset positus
 genibus suis cum omnibus

- illis orauit
³⁷ magnus autem fletus factus est
 omnium
 et procumbentes super
 collum pauli osculabantur eum
³⁸ dolentes
 maxime in uerbo quod
 dixerat
 quoniam amplius faciem
 eius non essent uisuri
 et deducebant eum ad nauem.
 XXI. ¹ Cum autem factum esset
 ut nauigarem abstracti ab eis

pr. (h plur.) cum ADFG¹IO cor. uat.* e gig. arg. *Bentl.*: et (kai D) BCG¹OKMRSTUVW *vg. cor. uat. mg. c dem. m (bis) p Aug.* (vi. 485). > aur. aut arg. O. aut sec.: uel *Aug.*; et SU. uestimentum SU e m (bis). nullius + uestrum e m (bis) cum *gr. DE.* > nullius uestem O. concupibi T, concupi M. concupiui: ³⁴ ipsi scitis: quoniam *etc., diuisimus cum A al., cf. concupiui.* sicut ipsi scitis quoniam 5: contra concupiui ipsi scitis. quoniam FRV, concupiui, sicut ipsi scitis: quoniam *SC cor. uat. dem. (ut uidetur); concupiui ipsi scitis in ras. scr. C.*

34. + sicut ad *init.* 5 *SC cor. uat. dem. (1), uide supra.* quoniam: quia e *gig. m (bis).* ad (om. O) ea quae (que I) mihi (michi B) opus (apud G*, hopus C) erant (erunt G*) = ταῖς χεῖρας μου: necessitatibus meis e *Aug.* (vi. 485), necessitatibus meis omnibus *gig. cum gr. D*;* ad ea q. mihi necessaria er. in omni usu meo m (bis). hiis W; eorum m (bis) *Aug.* mecum erant SU p*, nec. fuerunt *Aug.*; > sunt mecum e *gig.* et h. q. m. sunt (erant p*) om. p* (+ p*). ministraverunt (-berunt T) manus istae (-te BIORW) = ἐπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί: > manus istae praesto fuerunt m (bis), > hae manus seruerint *Aug.*, > ministr. (mistr. S) man. ist. et his q. nec. erant SU.

35. istae omnia. ³⁵ ostendi uobis sic diuisum BKR*VW c. omnia + haec G*. ostendi CR. > omnibus uobis demonstraui m (bis) et πασι νπεδειξα υμειν D*. quoniam *pr.*: quia e *gig.* > laborantes sic O. oportet M*, oportet C. suscipere (ἀντιλαμβάνεσθαι): sustinere *gig.*, adsumere e, auxiliari m (bis), iuuare *Aug.* (vi. 485). infirmis m (bis). uoluit > inf. susc. *Bentl.* cum gr. A, sed postea correxit.* ac (hac CR, et *gig.*) meminisse = μνημονεύειν τε: et memores esse m (bis); meminisse quoque e; memores etiam (om. esse) *Aug.* uerbi = τὸν λόγον LP al., τοῦ λόγου 38. 40. 57. 69 *etc.*: uerborum e *gig. m (bis) Aug. Bentl. cum gr. plur.* domini + nostri m (semel). iesu C, hiesu e. quoniam sec.: quia *gig. m (bis)*

Aug. beatus W; beatus DS* *gig.*, et μακάριος D*; beatum e *Bentl.*, μακάριον *gr. plur. om. est W.* > dare magis IM *Priscillianus (ed. Schepps p. 49) cum gr. min. pauc. et syr. pesh.*

36. cum (quum Θ) haec (hec SW); > hec cum *gig. p) dixisset (dixerit D): haec dicens e. om. sua gig. cum gr. D*.* om³ibus O. om. illis W et *gr. C* 36.* orauit arcte in ras. scr. W; orabit T, horauit C. > orauit cum omn. illis *vg. contra graecum.*

37. fletus (κλαυθμός): luctus e. om. factus A. > et fletus mag. omn. factus est *gig.* procumbente W, procumbent eos I; recumbentes D, incumbentes e *gig.*, procidentes *Bentl.*; *gr. ἐπιπεσόντες.* super (cuper I*) = ἐπί: supra S^U dem. hoscul. C, uscul. Θ*; consolabantur *gig. om. super . . . dolentes (u. 38) S* (+ S*).*

38. maximae CI. propter uerbum *gig.* quo *Bentl. dixerat:* + eis G^o, + illis R. quoniam: quia *gig.* hamplius C; om. I. non: + ras. 2 *litt. S.* > faciem eius amplius non MO dem., > non amplius fac. eius e; *gr. οὐκέτι μέλλουσαν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν.* essent (acessent R) uisuri (uiss. D): uidebunt e. > amplius non uidebitis faciem meam *gig.* et deducebant (deducebant D*, -cebantur W; ducebant T): deducebant autem e cum *gr. προέπεμπον δέ.* eum + usque SU. nauim M^o.

XXI. 1. quum Θ *semper.* cum autem in ras. R. inc. cum autem ab illis discissem enauigantes protinus uenimus *etc. gig., cf. syr. pesh.*; D* και επιβαντες ἀνηχθημεν ἀποσπασθεντων δε ημων αυτων ευθυδρ. ηκομεν κ.τ.λ. csaet R. abstracte G*. ab ipsis e. uenimus + in e. cho AG¹ I p* (uel chos), echo O, choo D, coho Θ, chio CT, co e *Hieron. nom. hebr. (iii. 100) Bentl., coo G* Cassiod. (P. L. LXX. p. 1399), et Kō NABCDE etc.*: choum BFKMRSUVW cor. uat. mg. c *gig. p*,* coum *vg. cor. uat.*,* et Kōn HLP *etc.* et sequenti: seq. autem e cum *gr. diae B* C; sequitur ras. 6 litt. U. rhodum FGΘI*MO(-dun^o)S vg. gig. p Hieron.*

recto cursu uenimus cho
et sequenti die rhodum
et inde patara
² et cum inuenissemus nauem
transfretantem phoenicen
ascendentes nauigauimus
³ cum paruissimus autem
cypro
et relinquentes eam
ad sinistram nauigauimus
in syriam et uenimus tyrum

ibi enim nauis erat expositura onus
⁴ inuentis autem discipulis
mansimus ibi diebus septem
qui paulo dicebant per spiritum
ne ascenderet hierosolymam
⁵ et explicitis diebus profecti ibamus
deducentibus nos omnibus
cum uxoribus et filiis
usque foras ciuitatem
et positis genibus in litore
orauiamus

(iii. 103), hrodum U: rodum ABCDI^oKRTVW
cor. uat. t e. inde + in e. patara (Πάτρα) cum
AI^oM^o (Bentl.) e Hieron. (iii. 103), pathara I^o
(ut uidetur): pataram BDFGΘKM^oRSTUV
vg. cor. uat e gig. p, patram O, phataram W,
phatarum C; + deinde myra Θ Par. lat. 11505°
cor. uat.^o ('grecus'), + deinde myram gig. Par.
lat. 7, + et inde mirram Par. lat. 202, cum gr.
και μυρα D sah.; correct. bibl. ap. Wetsl. 'quod
quidam addunt et deinde myram graeci et antiqui
non habent.'

2. cum inuenissemus; inuenientes e. nauim
M^o. transfretantem (-tes p^o) sine addit. ACD
ΘMOT e gig. p; + in BFGIKRSUVW vg. Tisch.
dem. e (transfractaret sine quae). phoenicen
(Φοινικην) cum D vg. (-cē B) et ita uoluit Bentl.,
cf. xi. 19. xv. 3, item phoenicem BΘ^oI^oKV Tisch.,
phenicen gig., phenicē S^o e, phenicem FΘ^oI^oMO
W e^o, poenicem e^o, penicē S^o; foenicem AG^o,
-chen C, -cem G^o, fenicem TU, fenicē p, fenicēñ
R. ssenden||tes T; + nauem G^o; hic incipit
versum d; def. D^o xxi. 2-10. nauigabimus T.

3. cum paruissimus (-issimus S, -isemus O)
autem ACFGΘIMOST, et cum apparuissemus
autem (om. autem D; > autem appar. c) BDKR
VW vg. e dem. e p^o = ut uidetur ἀναφανέντες δὲ
AB^oCEHLP etc.; cum peruissimus autem U p^o
syr. harcl. sah.; uidentes autem d, ἀναφανέντες δὲ
NB^o min. (def. D^o), cf. cum apparuisset autem
cyprus gig. et quum autem coepisset nobis ap-
parere cyprus Erasm.; bene conicit Erasm. in-
terpretem uertisse cum aperuissemus autem cyprum
(et sic ad. Iunta 1534), cf. Verg. Aen. iii. 275 'et
formidatus nautis aperitur Apollo,' sed sine auctori-
tate codicum non credimus in textum recipiendam
hanc coniecturam. cypro (cipro T p^o, cybro D)
et gr. 34 τη κυπρω; cyprum BFKS^oUV d e et gr.
plur. την Κύπρον; cyprus gig., uide supra. om.
et pr. RTU^oW vg. e dem. gig. et gr. A 26. 31 k^o.
ad sinistram CT; in sinistram e; a sinistro d gig.
nauigabimus T; nauigabamus CDG^oΘ p Bentl. et
gr. ἐπιπλέον (επιπλοσμεν E^o); collauimus d;
+ autem D. om. in O. suriam TUW e p. et

sec. om. d. uenimus = κατήλθομεν NABE min.,
inuenimus gig.; deposti sumus e et κατήχημεν
CHLP etc.; enauigauimus d; deinde + in d e.
tyrum T, thirum W p; tyro d. nauis erat ex-
positura codd. plur. = τὸ πλοῖον ἦν ἀποφορτισ-
μένον NABCE min.; > nauis expositura erat IM
(exposita^o)O^o vg. dem. p; habebat nauis exponere
gig.; > erat enim nauis expos. d fere cum gr.
HLP al. plur. ἦν τὸ πλ. ἀποφορτ. bonus CDIRT;
pondos e^o (onus e^o).

4. inuentis (ras. inter u et u B) autem =
ἀνευρέτες δὲ NABC^oE etc.; et inuentis d gig. et
uol. dreup. C^oHLP al. plur. mansimus partim
in ras. RU. ibi = αὐτοῦ plur.: apud eos d e et
αὐτοῖν AEL min. dies d gig. septem: -VII-
DOW. qui (οἵτινες): hique gig.; quidam autem
R d. ne ascenderet (-rent W) = μὴ ἀναβαλεῖν
EHLP etc.; non ingredi d et μὴ ἐπιβαλεῖν
NABC min.; deinde + in. DK^o (ut uidetur).
hierosolymam BFGΘKV, -imam I^oMU gig.,
hierusolimam DR, iherosolimam T p^o, ierosolimam
W e, ierosolymam vg.; hierosolyma A d e, hieru-
solima S, iherosolyma C p^o (-ima); hierosolymis
O; hierusalem I^o; graeci Ἱεροσόλυμα NABCE
etc., Ἱερουσαλήμ HLP al. plur.

5. et explicitis diebus cum ACG^oT Bentl.,
cf. u. 7; insolens enim uerbum ἐξαρτίσαι insolita
locutione expressit Hieronymus; et (om. DMR
gig.) expletis diebus BD^oG^oΘIKMORSUVW vg.
Tisch. e dem. gig. p; cum autem factum explorare
nos dies e et gr. ἕτε δὲ ἐγένετο ἡμῶν ἐξαρτίσαι (uel
ἐξαρτ. ἡμῶν) τὰς ἡμέρας; sequenti autem die d (def.
D^o); deinde + septem SU contra gr. profecti
(-pecti F^o): exeuntes d; om. O cum gr. A 105.
ibamus partim in ras. U; ambulauimus uiam
nostram d. nos: nobis S. omnes I; omnium e.
nos omni in ras. U. > omnibus nos d. uxoribus
C. et fil.: filiisque p. usque (hasque C; + ad
D^oT) foras (foris D^oe e) = ἔως ἔξω: foras extra
gig.; foras p^o, extra d, et ἔξω N 68. ciuitatis D^o.
positis T^o. in litore (litore RWSE, litorae C,
litore D): ad litus gig. orauiamus (orab. IT,
horau. C) uide infra u. 6.

⁶ et cum uale fecissemus
inuicem ascendimus
in nauem
illi autem redierunt in sua
⁷ nos uero nauigatione
explicita a tyro
descendimus ptolemaida
et salutatis fratribus
mansimus die una apud illos
⁸ alia autem die profecti
uenimus caesaream
et intrantes in domum

philippi euangelistae
qui erat de septem
mansimus apud eum
⁹ huic autem erant filiae
quattuor uirgines
prophetantes.
¹⁰ Et cum moraremur
per dies aliquot
superuenit quidam a iudaea
propheta nomine agabus
¹¹ is cum uenisset ad nos
tulit zonam pauli

6. orauimus: ⁶ et cum uale fecissemus (fecissimus S, ficissimus O; fecimus W) inuicem *codd. et vg.* = προσευξάμεθα. καὶ ἀσπασόμενοι ἀλλήλους HLP *etc.*, *cf.* orau. et uale facientes alterutrum *gig.*, orau. et cum salutassemus inuicem *d*: orauimus uale facientes inuicem *et e.* *cf.* προσευξάμενοι ἀσπασόμεθα ἀλλήλους καὶ ἄBACE. ascendemus S. *om.* in *pr.* G^o *vg.* c *dem.* nauim M. *om.* aso. in nau. *d.* illi autem reuersi sunt D *gig.*; reuersi uero quisque *d.* in (ad *d*) sua (cua I*): *om.* T. illi autem . . . descendimus (u. 7) *bis scr. p**.

7. uero: autem W *d e*; ergo *cor. uat.* nauigatione (-cione R) explicita (i *pr.* in *ras.* B) cum ABCDG*ΘI*KMRTV⁵ϣ *cor. uat. c p Bentl.*, *cf.* u. 5, *item* > explicito nauigio *gig.*, explicita nauigatione O* (ut *udtur*), nauigatione explicita FW *dem.*, *gr.* τὸν πλοῦν διανύσαντες: nauigatione (-cione S) expleta G^oI^oSU⁵ϣ *cod. caraf.*, > expleta nauigatione O^o; nauigatione expedita *d*; nauigatione praetendentes *e.* *om.* a *gig.* tiro W, thiro DT. descendimus (disc. DSU*) = κατέβημεν N^o AE 24. 38: ascendimus T; deuenimus *gig.*, uenimus *d.*, et κατηγήσαμεν N*BCHLP *etc.*; *deinde* + et Θ; + in *e*; + in nauem *p.* ptolemaida BFKV *cor. uat.**, ptolem. *Bentl. Tisch. e.*, pholom. W, tholom. S, ptolemaide *e**: ptolemaidam AU (pt in *ras.*) *cor. uat. mg.*, ptolemaidam *vg.*, ptholomaidam M*, tholomaidam *p**, tolem. *Cassiod. (P. L. LXX. p. 1399)*; ptolemaidem G^oIOT *c.*, ptolemaidem *d.*, ptholemaidem *gig.*, ptholomaidem M¹R, ptholomaydem C, tholomaidem D; tholomaid *p**; *gr.* Πτολεμαΐδα, et ptolemais *Hieron. nom. hebr.* (iii. 103). salutatis (salutis S*) fratribus (-tri||bus M): salutantes fratres *e*; salutauimus fratres *d* (+ et ut *udtur*). diae C; diem (*d*) *e.* uno K *gig.*; unam *e*, unum *d.* aput GIORST(a *sup. lin.*)W. illos: eos IM *d e gig.* > aput eos die uno *gig.*

8. *De codice d in hoc uersu uide Scrivener p. 446.* + et ad *init.* D. alio G* (ut *udtur*); altera *gig.*; sequenti *d e sang.* 133 (*uide ad xi. 27*); *gr.* τῇ δὲ ἐπαύριον. *om.* autem *d.* diae CI; *om. d.*

profecti (cum exissemus *d*) *sine addit. omnes cum gr.* ἄBACE *etc.*: + οἱ περὶ τὸν Παῦλον HLP *al. plur.* uenimus + in *e.* caesaream RSW, cessarlam D; caesareae O. *om.* uen. *osos. et sang.* 133. cum introissemus *d*; intrauimus *gig.*; ingressi sumus *sang.* 133. in (els) cum ACDG^oIMOT *d dem. e gig. p*: *om.* BFKRSUVW *vg. c sang.* 133. filippi GST, phylippi B, philypipi C. euangeliste W, aeuangeliste R, aeuanguelistae D; adnunciatoris *sang.* 133, *cf. ad xvii.* 18 ubi adnunt. = καταγγελεύς. erat *sine add.* ACG*ΘIMOT *e gig. p (def. d) Bentl.* = *gr.* ὄντος ἐκ τῶν ἐπτά: + unus BDFG^oK RSUVW *vg. c dem. sang.* 133. de: ex *sang.* 133. septem: .VIII. W; + leuitis *sang.* 133. masimus K. aput GORST; ad *d.* *om.* mans. ap. eum *sang.* 133 *gig.* (*sed uide u. 9*).

9. huic autem: cui *sang.* 133. erant + etiam *sang.* 133. filiae (-ie RW) quattuor (quatuor IOU; .IIII. DW; tres *c*) uirgines *codd. et uell. plur. Bentl. cum gr.* ἄB *min.*: > quattuor (quatuor ⁵ϣ; quinque *sang.*) fil. uirg. *vg. sang.* 133 *contra gr.*; > fil. uirg. quattuor *e cum gr.* EH LP *al. pler.* profetantes DT, propphet. S² (qua. uir. pro. arctius in *ras.*); + et mansimus aput eum *gig.* *Deficit d uerss.* 9, 10.

10. et (*om.* I) cum moraremur (ἐπιμένοντων δὲ ABCH *min.*; + ἡμῶν N^oELP *etc.*, + αυτων N*): et commoraremur G (-mus*); et commorantibus nobis *gig.*; spectantibus (-tius*) autem nobis *e*; *deinde* + ibi DR *p**, + in caesarea *gig.*; libere cum autem plurimis diebus demoraremur caesarea *sang.* 133. *om.* per *e.* aliquo⁴ S, aliquod CF*IORST; plurimos *e*; *gr.* πλείους; *deinde* + a O. superuenit: descendit *e sang.* 133 *et gr.* κατήλθεν. quidam (-aem I*): + uir SU*⁵ϣ. a (ἀπό): de SU; ex Θ; *om.* I*. iudaea DPORW. > a iud. quidam *gig.* profeta DMS; *incipit rursus d.*

11. is (his CF*GRS*; *om. a*) cum uenisset (uenisset D): et cum uenisset *e et gr.* καὶ ἐλθὼν (ἀελθὼν de D^o); et uenit *gig.*; qui ueniens *sang.* 133. tulit: et tulisset *d e*; et tollens *gig.*; sublata *sang.* 133; *gr.* καὶ ἄρας (*om. καὶ e^or arm.*). zona

et alligans sibi pedes et
manus dixit
haec dicit spiritus sanctus
uirum cuius est zona haec
sic alligabunt in hierusalem
iudaei et tradent in manus gentium
¹² quod cum audissemus
rogabamus nos et qui loci
illius erant ne ascenderet hiero-
solymam
¹³ tunc respondit paulus
et dixit
quid facitis flentes

et affligentes cor meum ?
ego enim non solum alligari
sed et mori in hierusalem
paratus sum propter
nomen domini iesu
¹⁴ et cum ei suadere non possemus quie-
uimus
dicentes domini uoluntas fiat.
¹⁵ Post dies autem istos
praeparati ascendebamus hierusalem
¹⁶ uenerunt autem et ex discipulis a
caesarea nobiscum
adducentes apud quem

p^o sang. 133. et alligans (*καὶ δήσας Bas. et h. 251, δήσας τε HLP al. plur.*): alligans *s p* et δήσας *NA BCDE etc.*; alligauit *gig. sang. 133*, ligauit *d sibi*: suos *d* et *sec. om. dom.* manus + et *O d gig. sang. 133*, dixit: ait *sang. 133*, hec *pr. MS, sec. W.* dicit: dixit *p.* uirum (*τὸν ἄνδρα*): + hunc *CT Ambr. (ps. 36) Uigil. (trin. 12 = Ath. lat. l. 777)*, et > eum uirum *d.* est zona (*ζώνη F^o*) haec (*hec W*) = *ἡστίη ἢ ζώνη αὐτοῦ*: > haec zona est *gig.*, > *zo.* est haec *m.*, > est iste cingulus *Uigil.*, alligabant *U*; ligabant *d Uigil.*; + eum *D Ambr. (spir. 2 c. 13). om.* in *pr. d*; *D^o min.* eis *Ἱερουσα. pro ἐν Ἱερουσα.* iherus. *C, ierus. vg.* iudaei *DORW*; *om. S^o (+ S¹)*. > iud. in hier. *Θ dem. gig. Ambr. (ps. 36)*, tradunt *M^o*; + eum *DR.* gentium *RS.*

12. quod (qui *S^o*, quid *S^o*; quae uoluit *Bentl.*) *om.* audissemus (*audess. D*; uidissemus *p*; + eum *D*): his auditis *gig.*, cum autem audissemus (*audissi tantum s^o*) haec *e*, et uero audiuimus haec *d*; *gr. ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα.* rogabimus *T*; depraecabamur *d*; *om. G^o*, nos + quoque *s cum gr. omn. exc. D.* qui loci (*loq||| D*) illius erant (*οἱ ἐντόνιοι*): incolae loci illius *d gig.*; deinde + paulum *d gig. cum D^o*. > nos et q. l. ill. er. rogabamus *ΘIMR.* ne: ut non *d.* ascend. + ipse *Θ*; + in *D s p.* hierosolymam (*cf. u. 4*) *BFGΘKU^o*, -usolymam *MV*, -osolimam *IRU^o*, -usolimam *S*, iherosolymam *C*, iherosolimam *p^o*, ierosolymana *vg.*, ierosolimam *TW t*; hierosolyma *A e*, -usolima *O*, iherosolima *p^o*; hierosolimis *gig.*; hierusalem *D d et gr. omn. Ἱερουσαλήμ.*

13. tunc resp. paulus *codd. et vg. cum gr. NA BC^oE min.*; resp. autem ad nos paulus *d et απεν δε προσ ημασ ο σ. D*; qui respondit *gig.*; ἀπεκρίθη τε ὁ π. *HLP al. om.* et *pr. IS^o d.* dixit: *om. d*; + nobis *gig.* facitis *S*, flentes *O*; plorantes *d Hieron. (l. 30)*; lacrimantes *Tert. (fug. 6)*, affligentes (*adfl. DGIS*, adfligentes *O*, affligentes *R*; *arctius in ras. scr. U*) = *συνθρύνοντες plur.*; conturbantes *d gig. p Tert. (fug.), Hieron. (l. 30. 304)*

et *θορυβουντες D^o*; *liberius* quid fletis et contristatis *Tert. (scorp. 15)*, meum *in ras. T.* > meum cor *d e.* ego autem *σ*, at ego *Tert. (scorp.) = εγω δε E^o*, solum: modo *Tert. (bis)*, ligari *d Hieron. (bis) Ambrst. (164)*; uincula pati *Tert. (bis)*; + uolo *d et D^o*; + optauerim *Tert. bis* (> *uinc. hierosolymis pati optau.* uerum etiam mori *scorp.*) *set R.* et *tert.*: etiam *ΘS^oU gig. Tert. (bis) Aug. (iv. 268)*; *om. D.* in *om. O^o p Tert. (bis)*, iherus. *C, ierus. vg.*; hierosolima *gig.*; -ymis *Tert. (bis)*, in hierus. *om. I^o Aug. et gr. min. 27. 29 etc.* paratus (*p in ras. A*) sum: parate habeo *e et gr. ετοιμασ ἔχω*; propositum habeo *d*; *om. Tert. (bis)*. > par. sum sed et mori in (*sup. lin.*) hier. *O.* pro nomine *s gig. Tert. (bis) Hieron. (bis) Aug. Ambrst. domini + mei Tert. (bis)*, iesu *C*, hiesu *e*; + christi *Θ gig. Tert. (bis) Hieron. (l. 30) Aug. Ambrst., cum gr. CD min., et* > christi iesu *d.*

14. et eum ei (*in ras. longa scr. B*; *om. I gig.*) suadere (*suadere I*) non possemus (*possumus Θ M^o p^o*, possumus *F^oIOS*, potuissemus *D*): non placante autem eo *e*, cum non suaderetur ei *d et gr. μὴ πειθομένου δι' αὐτοῦ*, quiebuimus *T*; quaesiuimus *D*; tacuimus *gig.* dicentes + ad inuicem *d cum D^o*, domini uoluntas (*-ntas CT, -mptas R*) fiat (*fiat T*) *cum gr. NABCE min.*: > uol. dom. fiat *d gig. cum gr. DHLF al. plur.*; > fiat dom. uol. *D*; > fiat uol. dom. *Tert. (bis)*.

15. post dies autem istos (*illos R*) = *μετὰ δὲ τὰς ἡμ. ταύτας*: > post autem *d.* istos *e*, > post hos autem dies *d gig.*, sed *μετὰ δε τινὰσ ημ. D^o*, praeparati *BDKORSW*; praeparantes *I e*; refecimus nos et *d*; *gr. plur. ἐπισκευασάμενοι, sed αποσταζόμενοι D.* ascendebamus *C*, ascendamus *F^o* (+ *be sup. lin. cor.*); ascendimus *d gig. et ἀναβαίνομεν CDL^o etc., (ἀναβαίνομεν plur.)*; deinde + in *DΘT vg. (non cod. caraf.) dem. e.* hierusalem (*iherus. C, ierus. vg.*) *cum gr. HLP al. pler.*; hierosolyma *d e (Bentl.)*, -imam *gig. cum gr. NABC(D)E min.*

16. uenerunt (*uenierunt D*, conuenerunt *d*) autem = *συνήλθον δὲ*: et uenerunt *gig.* et: *om.*

hospitaremur
 mnasonem quendam cyprium
 antiquum discipulum
¹⁷ et cum uenisset
 hierosolimam
 libenter exceperunt
 nos fratres
¹⁸ sequenti autem die introibat paulus
 nobiscum
 ad iacobum
 omnesque collecti sunt

seniores
¹⁹ quos cum salutasset
 narrabat per singula quae
 fecisset deus in gentibus
 per ministerium ipsius
²⁰ at illi cum audissent
 magnificabant deum
 dixeruntque ei
 uides frater quot milia sunt
 in iudaeis qui crediderunt
 et omnes aemulatores

ΘT ρ; quidam D⁵ S² *gig.* ex (de *gig.*) discipulis (-olis S²): discipuli C. ha C. cesarea CORSU, cesaria W, cess. D. una nobiscum e. adducentes: + secum CMR²T *vg.* (non cod. caraf.) c; + nos e cum gr. E sah. arm. apud (apud GIORSTU²W) quem (quam O) = παρ' ᾧ; *sensus est* 'adducentes nos ad domum ubi hospitaremur, sc. Mnasonis,' cf. e. ospitaremur RT; hospitaremur W. mnasonem A¹F^oG²U² cod. caraf., mnasoni e, gr. plur. enim Μνάσωνι, cf. nasonem A²BCF^o*OKMS²T e, nasonem V: iasonem G^oIORS²W⁵ S² dem. *gig.* ρ, iasonem D(hunc iass.)U, et iassoni N. > hunc iass. apud quem hosp. D. quendam O; cuidam e. cyprium c ρ², ciprum W ρ²; cyprio e. anticum GW, hanticum C; antiqui e. discipulo e. *Uersum sic habet d* de caesarea nobis cum simul quae adduxerunt nos apud quem ospitaremur et cum uenerunt in quendam ciuitatem fuimus ad nasonem quendam cyprium discipulum antiquum; et ita D^o ex lecti. *Wetst. etc.* (uide *Scrivener p.* 446) ἀπο κesarαια οὗτοι δε ἡγαγον ἡμας πρὸς οὐς ξενισθῶμεν καὶ παραγενομένοι εἰς τινὰ κομὴν ἐγενομεθα παρα νασσῶνι κυπρῶ μαθητῆ ἀρχαῶν *ferre cum syr. harcl. mg.*; uide *Blass ad loc.*

17. et (qui CT) oum (quum CΘ) uenissetus (-isemus O; + in e): cum uen. autem e et γενομένων δὲ ἡμῶν gr. plur.; et inde exeuntes uenimus d cum D^o (*Wetst.*) et syr. harcl. mg.; + in e. hierosolimam cum BFΘIKV, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimam RU, hierosolimam DMS, iherosolimam T ρ, ierosolimam W c: hierosolyma AG d e, hierosolima O; hierosolimis *gig.*; gr. Ἱεροσόλυμα. libenter (ἀσμένως): benigne C (-nae) T; om. d *gig.* (uide *infra*). exceperunt (excip. DGS¹): susceperunt T d e *Hieron.* (i. 738); acceperunt W; exhibuerunt S² (ut *udtur*); + autem d. nos + cum laetitia d et D^o (*Wetst.*). fratres + cum audio Θ *gig.*

18. autem cum gr. BCHLP *etc.*: quoque *gig.* cum gr. NAE^o min., et > et sequenti *Hieron.* (i. 738); om. p. diae CI. introibat (-bit G² d; -uit *Bed. expos. in textu*) paulus (-lum DI) nobiscum: introiuimus (-bimus T; intrauimus *gig.*)

cum paulo CT *gig.* contra *graecum.* omnesque (et omnes T) collecti (ita G²; G² non liquet) sunt (coll. sunt bis scr. K) seniores (sacn. C) = πᾶρτες τε παρῆγοντο οἱ πρ., cf. et conuenerunt omnes presbyteri *gig.*: erant autem cum eo praesbyteri conuerti d cum D^o.

19. quos cum salutasset = οὐς ἀσῶ[σα]μενος D^o: q. c. salutasset *gig.*; et (om. d) c. salutasset eos d e et gr. *rell.* narravit IT (-bit); exponebat e; + paulus *gig.* per singulos e et καθ' ἕνα ἕκαστον H² 36. 37. 100; om. p. que I. fecit d e *gig.* deus arctius in ras. U; dominus G^o. > deus fecisset *vg.* contra gr. in (in ras. U) gentibus (gaent. O): inter gentes *gig.* illius D; eius d *gig.*

20. at (ad CI; et ρ) illi (illic D): qui *gig.* oum (om. D) audissent (audiiss. D): audientes e. magnificabant *codd.* et *vg.* = ἐδόξαζον plur., cf. gloriabant e², -ficabant e²: magnificauerunt *gig.*, clarificauerunt d, et ἐδόξαζον ND. deum (θεῶν NABCEL *etc.*): dominum DΘ d *gig.* et κύριον DH P al. plur. dixerunt quae O; et dix. *gig.*; dixerunt tantum I; dicentes d cum gr. CD al. 35. om. et d cum D^o: frate|r Θ. quot (quod BCF^oGIORSTV) milia (millia *vg.*) = πόσαι μυριάδες: quae mil. ρ² (ut *udtur*), quanta mil. d *Hieron.* (iv. 162), tanta mil. *Hieron.* (v. 111). sunt cum ACDGΘ OUVW *vg.* cor. uat. mg. c e *gig.* ρ: sint BFIKM RST cor. uat.² d dem. *Hieron.* (iv. 162); om. *Hieron.* (v. 111); + hominum D *gig.* in (a D; om. G^oIO) iudaeis (-deis CDRW, iudaicis e) qui (+ non O) crediderunt = ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων ABCE al. (om. ἐν τοῖς Ἰουδ. N min.), cf. in iudaicis credentium *Ambrst.* 238: iudaeorum credentium *Hieron.* (iv. 162) cum gr. HLP al. plur., > credentium iudaeorum *Hieron.* (v. 111) et gr. 68 arm.; in iudaea qui crediderunt d *gig.* ρ *Hieron.* (i. 738) *Aug.* (ii. 192) cum gr. D syr. *pesh.*; deinde + dominum D, + deo cor. uat.², + in christum *Hieron.* (i. 738) *Aug.* et om. *Hieron.* (iv. 162, v. 111). omnes + isti CT c d *gig.* *Ambrst.*, > hi omnes *Hieron.* (ter) *Aug.*, + οἱ τοὶ D 38 syr. *pesh.* emulat. D^oORUW, aemolat. S²; selotes

sunt legis
 21 audierunt autem de te quia
 discessionem doceas a mose
 eorum qui per gentes sunt
 iudaeorum
 dicens non debere eos
 circumcidere filios suos
 neque secundum consuetudinem in-
 gredi
 22 quid ergo est?
 utique oportet conuenire
 multitudinem

audient enim te superuenisse
 23 hoc ergo fac quod tibi dicimus
 sunt nobis uiri quattuor
 uotum habentes super se
 24 his adsumtis sanctifica
 te cum illis
 et inpende in illis ut radant capita
 et scient omnes quia quae
 de te audierunt falsa sunt
 sed ambulas et ipse custodiens legem
 25 de his autem qui crediderunt ex
 gentibus

D^{ms}. sunt sec.: sint M^o. > legis sunt (cum graeco) d Hieron. (iv. 162, v. 111) et ita uoluit Bentl., > legis existent e.

21. audierunt: diffamauerunt d g^{ig}.; gr. παρηχθήσασ plur., παρηχθασ D, -χθασ 25. 40. autem: enim D. de: qe lapsu R^o. te + quod S^o. quia: quod Hieron. (i. 738); quoniam e; tamquam g^{ig}. discessionem (desc. I, discesionem O, discessionem Aug. ii. 192; partem in ras. scr. S) = ἀποστασίαν: discessionem BRT. e dem. cor. uat.^o (discons.); abscessionem d; disceditum g^{ig}.; discesiones p. doces e Aug. Bentl.; docens d. ha C; ad e; om. I. mose AFG^o, mosen I: moyse codd. plur. vg. Tisch. e, moïse O, moïse W, moïse D. om. eorum W d g^{ig}. in gentibus d. iudaeorum (inde. DO RW; iudaeos d g^{ig}.) codd. et vg. et ueti. cum gr. AD^oE 13; + πάντας ante Ἰουδαίους gr. vell. dicentes A^oI, dicente C; docens D; om. d cum D^o. non debere eos (om. T) circumcidere (circunc. 5) codd. plur. et vg., et > non deb. circume. eos CG^oMOR dem. p Aug. Bentl. cum gr. E μη φιλεῖν περιτεμνῆν αὐτοὺς, ne debere tantum e; ne circumcidant d g^{ig}. et gr. plur. μη περιτέμνειν αὐτούς. om. suos O d cum graeco. > suos fil. e. secundum: om. d. consuetudinem D; consuetudines (Bentl.); gentes d et ethnicum D (pro ἔθνεσιν); + eius d cum D^o syr. harcl. mg. ingredi (περιτεμνῆν): ambulare e; ambulant d, conueniant g^{ig}.; + debere cor. uat.^o (non mg.).

22. utique hop. C. multitudine R. > mult. conuenire d cum gr. DHLP al. pler. audiant D; audierunt Hieron. (i. 738) Aug. (ii. 192); cognoscent e. om. enim 5 cum gr. M^oC^o. te superuenisse (-isse D): quia uenisti (+ huc g^{ig}.) d e g^{ig}.; gr. ὅτι ἐλήλυθας.

23. hoc: nunc g^{ig}. om. tibi BKS^oVW. nobiscum D p; + hic G^oT. quattuor U5W; .iiii. DW. abentes R; ras. 3 litt. inter n et t M. super (ἀφ' plur., ἀφ' NB): inter p; in g^{ig}. se: s in ras. O.

24. his adsumtis AF^oT, his adsumptis CF^oG^o IMOR Tisch., his (his DW) assumptis (s pr. in ras. U) BDKUVW vg., his assumptis S; hos adsume

et d (om. et) g^{ig}. sanctifica (ἀγιάσθη): purifica d e g^{ig}. illis pr.: ipsis Hieron. (i. 738) Aug. (ii. 192). inpende (imp. BKV vg., inpaende O) = ἐπιβάλλω: inpendite U^o, inpende te U^o p^o; intende p^o; eroga d. in (cum e^o) illis (eis g^{ig}.) = ἐν' αὐτοῖς plur.: in eos d Hieron. Aug., et eis αὐτοὺς D, ἐν' αὐτοῖς A. min.; uoluit Bentl. illis mel in illos. om. inp. in illis S. huti C. capita codd. et vg. cum gr. min. 27. 29. 66^{aa}. 69 al. 10 fere syr. pesh. sah.; caput d cum gr. vell.; deinde + sua DO cor. uat.^o dem. g^{ig}. p^o, contra graecum. sciant (γινώσκουσι NABCDE al.): sciant D^o (corr. I^o)KR g^{ig}. cognoscant d, et γινώσκῃ HLP al. pler. > omnes sci. D. quia: quoniam Bed. (expes., in textu). quae sup. lem. O; que IW. om. de M^o. audierint Bed. > aud. de te d e g^{ig}. cum graeco. falsa sunt (falsunt T^o) codd. et vg.: nihil est d e et gr. οὐδὲν ἔστιν. set R. ambulas (στοιχῆς plur., πορευοῦ D) cum AC(hamb.)F^oG^oRS^oW^oSE cor. uat. mg. e dem. g^{ig}. p^o, cf. sequeris Aug. (ii. 192), imanebis e: ambulans aperto errore BDF^oG^oIKMOS^oTUVW^o cor. uat.^o d p^o Aug. (Spec. p. 199 Wehrlich). om. et tert. d. custodies F^o.

25. de (om. S^o) his (his W; illis d) autem (uero d; om. W) qui credid. ex (om. d) gentibus fere = περὶ δὲ τῶν πεπιστευμένων ἐθνῶν, cf. de gentibus su. q. credid. Aug. (ii. 192), nam qui cred. de gentibus g^{ig}.: de his su. q. cred. homines (hominibus Bed.) e Bed. (retr. 'in graeco') et περὶ δὲ τῶν πεπιστευμένων E; deinde + nihil habent in te dicere (> quod dicere in te d) d g^{ig}. cum D^o sah. nos (non O): + enim d g^{ig}. cum D^o sah. scripsimus (scrips. FG): destinamus e; mandauimus Aug. (ii. 192); gr. ἐπεστελλάμεν plur., ἀπεστ. BD 40. ut abstineant (habs. C) se = φυλάσσεσθε αὐτοὺς NAB 23. 81 syr. pesh.: nihil tale (eiusmodi Aug.) custodire (observare d, seruare Aug.) eos (illos Aug.) nisi ut (om. d) obseruent se (> se obs. Aug.; custodirent se d; delectent g^{ig}.) d e g^{ig}. Aug. Bed. (retr. 'in graeco') = μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς et μη φυλ. αὐτοὺς CDEHLP al. pler. syr. harcl. arm. sb idolis (hid. R, yd. C, idulis D) immolato

nos scripsimus iudicantes
ut abstineant se ab idolis
immolato et sanguine
et suffocato et fornicatione.

²⁶ Tunc paulus adsumtis uiris
postera die purificatus
cum illis intrauit in templum
adnuntians expletionem
dierum purificationis
donec offerretur pro uno
quoque eorum oblatio.

²⁷ Dum autem septem dies
consummarentur
hi qui ab asia erant iudaei
cum uidissent eum in templo

concitauerunt omnem
populum
et iniecerunt ei manus
²⁸ clamantes
uiri israhelitae adiuuate
hic est homo qui aduersus
populum et legem et locum
hunc omnes ubique docens
insuper et gentiles induxit
in templum
et uiolauit sanctum locum istum
²⁹ uiderant enim trophimum
ephesium in ciuitate
cum ipso
quem aestimauerunt

(himm. R, immolauo D*; in *sec. in ras. longa* B; immolatione *Bed. retr. in textu*) = απο ιδωλοθυτων E, το εδωλοθυτων D, τό τε ειδωλόθυτων *gr. plur.*, cf. immolatum ydolis *gig.*, ab idolothytis e *Bed.* ('in *graeo*'), a sacrificio *d.*: *distinguit* ab idolis, immolato *℣ ut fiant duo mandata, cf. tepl.* 'vor den apgotten und von den opphern.' et sanguine: et a sang. *Aug.* (ii. 192); et sanguinem *gig.*; in sanguinis e* *Bed.* et (*om.* BFS*U p ut xv. 29; + a G*R) suffocato (*sufo.* O*, *subfu.* D, suffogato S): *om. d gig. Aug.* (ii. 192) *cum gr.* D. fornicatione (*sup. lin.* O; -cione RS): a fornic. *Aug.* (ii. 192); fornicationem *gig.*; cf. xv. 20. 29.

^{26.} adsumtis *cum* F*T. adsumptis CDGΘIMO Tisch., ass. BF*KRSUVW *vg.*, assumptus p*: sumtis A (*sic*); adsumens e; adsumpsit d. uiros d e. postera (*postero Hieron.* i. 739) die (*diae* CI) = τῇ ἐχομένη ἡμέρᾳ: ueniente die e et τῇ ἐρχομένη ἡμ. 21. 31. 41; sequenti die d et τη ἐπιουση ημ. D. purificatus (*ἀγιοθεῖς*): + est p*. ipsis d; eis W e. > cum ipsis (*eis*) purif. d e (*Bentl.*) cum ord. *graeo.* intrabit T; introbit d; *om. dem.* > intrauit cum illis *Hieron.* annuntians BKMUV5, annunc. RSWSC. expletionem (*explec.* S, expletionem I, explettem lapsu W) = τὴν ἐκπλήρωσιν: repletionem e, explicationem D* (*finem D^{mo}*), expeditionem d, consummationem *gig.* dierum + implete *gig.* purificationis RS; + sue R². donec: quoadusque *gig.* offerretur cum AC(hoff.)GΘ*K RTU'(-natur U*?)V *vg.*: offerretur BDFΘ*IMOS W; oblata esset (*est d*) d *gig.* hunoquoque C, unoquoque R. *om.* eorum *gig.* oblatio RS; + quam precipit moises D.

^{27.} dum (*cum* BV) autem (*partim eras.* M; enim A) septem (-viii. DO) dies (*diae* C) consummarentur (*consumarentur* R) = fere ὡς δὲ ἐμελλον αὐ ἐπὶ τὰ ἡμ. συντελεῖσθαι, cf. cum au. incipiebant (*inciebant e**) septem dies consummari e

Bed. (*expos.* 'in *graeo*'): > cum repletur (*repletur d*) autem (+ *eis d*) dies septimus (> sept. dies d) d *gig.*, et συντελουμένησ δε της εβδομησ ημερασ D^o. hii CDIOSTU*W; *om. d gig.* ab (*ἀπό*) ADG^o(ap G*)IMR d *gig.* p: de BCFΘKOS TUVW *vg. cor. uat. c dem. e.* asya C, assia D. aerunt G*; uenerant I^c (*cf. D^o*). iudei DORW; + uenerant d; οι δε απο της ασιασ τουδ. ελληνοθεσ D^o. cum uidissent: uidentes d e *gig.* concitauerunt T; confuderunt d; *gr.* συνέχεον plur., συνεκείνησαν E, συνέσχον 20. 41. *om.* omnem e et E^o. populum (*ἄχλον*): turbam d *gig.* iniecerunt O; iecierunt D; miserunt d. et (*illi gig.*, *eis* W, in *eis* I) manus (-num D^o) = ἐν' αὐτὸν τὰς χεῖρας NABCDE etc., cf. in eum manus G^o e *Bentl.*, super eum manus d: > manus in eum S *cum gr.* HLP *al. plur.*

^{28.} Inc. uers. clamantes *Stephanus* 1555 Tisch. T. G. ed. 8, W. H.: inc. uiri ℣. clam. + et dicentes *gig.* israhelite MR, israelite W, israelitae *vg.*, srahelitae C, hisrahelitae D, istrahelitae d e. adiuuate O; + nos D. aduersum CO. populum (-lus I) = τοῦ λαοῦ: plenum e. *om.* pop. et *gig.* > legem et populum D. *om.* et leg. et locum T. > hunc locum p. omnem F. hubique C. > ubique omnes *gig.* docens: docet D c d *dem. gig.*; *gr.* δ... διδάσκων. gaentiles O; grecos d *gig.* introduxit d, uide u. ^{29.} uiolauit (*la sup. lin.* O) = κεκοίνωκεν: polluit CT, communicauit d *gig.*, conquinauit e. sanctum locum istum (*hunc d*) = τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον: > locum sanct. istum V, > locum hunc sanctum *gig.*

^{29.} uiderant (*arctius in ras.* S, uiderunt DΘ p) enim (*cum* S) = ἦσαν γὰρ ἐωρακότες HLP *al.*: uid. enim ante CT, preuiderant enim *gig.*, erant enim prouidentes d e, et ἦσαν γὰρ προεωρακότες NABCDE etc. throphimum S, trofimum ACG, trofinum D, throfimum O; + et d (*non D^o*).

quoniam in templum
introduxisset paulus
30 commotaque est ciuitas tota
et facta est concursio
populi
et adprehendentes paulum
trahebant eum extra
templum
et statim clausae sunt
ianuae.
31 Quaerentibus autem eum
occidere
nuntiatum est tribuno
cohortis quia tota confunditur hieru-
salem
32 qui statim adsumtis militibus
et centurionibus
decurrit ad illos
qui cum uidissent tribunum

et milites
cessauerunt percutere
paulum
33 tunc accedens tribunus
adprehendit eum
et iussit alligari catenis
duabus
et interrogabat quis esset
et quid fecisset
34 alii autem aliud clamabant
in turba
et cum non posset certum
cognoscere prae tumultu
iussit duci eum in castra
35 et cum uenisset ad gradus
contigit ut portaretur
a militibus propter
uim populi
36 sequebatur enim multitudo

efesium T, ephes. O, ethes. B, effess. D, ephaesi^m I; ephesum e. ciuitatem F^o p. cum eo d e gig. aesti-
mauerunt (estimau. D^o W, estimab. T, extimau.
R, aestimau. C); existimauerunt G^o; putauerunt
d gig.; gr. ἀνέμιζον (ενομοσαμεν D). quoniam;
quia d. templum + eum R^o c. introduxisset
cum BFG^o I (-sent^o) KMRSUVW vg., cf. gig. infra;
induxisset ACDG^o OT c dem. e p. induxit d; gr.
εισήγαγεν ul u. 28. quoniam . . . paulus; a paulo
introducunt in templum gig.

30. commotaque (comotaque O): et commota
d gig. > uniuersa ciuitas gig. concursio (συ-
δρομή); concussio I. adprehendentes (adprae.
CF@L, apprae. U, appre. RW vg. Tisch.): cum ad-
prehendissent d; comprehensum gig. palum M^o;
+ et p^o. trahebant T. eum om. FR c d dem. gig. et
gr. D. extra: foris e. statim: confestim gig.;
continuo d. clausae O (u sup. lin.) RW. ianuae OW.

31. quaerentibus (quer. CIRUW; querentes D
p) autem (om. p) = ζητούντων δι D^o HLP al. plur.:
et cum quaerent d gig., ζητούντων τε NABE, κα
ζητ. D^o. hoccidere C. nuntiatum (nunc. RSW
SE, nuntiatum O) est: ascendit nuntius e; gr.
ἀνέβη φάσις. trib. cohortis (quo. RT, cohortis
D) = τῆ χιλιάρχῃ τῆς σπειρῆς: tribuno legionis
cohortis e. confunditur (-detur S^o et tur in ras.)
= συνχύνεται N^o AB^o D I 3, cf. confunderetur DO
(fun sup. lin.): confusa est d e gig. et συγκύχεται
N^o EHLP al.; deinde + in d (non D^o). iherus.
CT, ierus. vg.; ciuitas gig. contra gr.

32. adsumtis AOT, -ptis CD^o GGIMR Tisch.,
assumptis BKSU (asum. U^o) VW vg. = παραλαβάν
gr. plur.: sumptis d et λαβων B. centurionibus
C, centhor. D; centurione gig. decurrit (κατέ-

δραμεν): decurrit DMS^o H^o SE dem.; cucurrit O;
procucurrit d. ad eos d e gig. qui sec.: ad illi d;
gr. οὐ δέ. uidisset IS^o, caesauerunt C, cessab.
T. percutere (pefc. I^o): percutientes d e gig.;
gr. τύπτοντες. palum M^o.

33. accedens (ἐγγίσας): cum adpropinquasset
d. adprehendit (adprae. CF@IOU^o, apprae. U^o,
appre. KW vg. Tisch.): comprehendit d e gig. iussit
+ eum vg. (non cod. caraf.) contra gr. ligari T
d dem.; alligare e. catenis KW. duabus: .II.
D. interrogabit T. quis + bel e. esset R; sit
d. et tert.: aut CDG^o T c dem. contra graec.; om.
I. quid; quia G^o (G^o non liquet); qui I; + est
quod e; gr. τί ἐστιν πεποιηκός.

34. autem om. D, alit OT, alit G; + quid
e (Bentl.); gr. ἄλλο τι, acclamabant gig.; gr.
ἐβόων HLP al. plur., ἐπεφάνων NABDE etc.
in turba (-bam I); om. S; + alii uero aliud R^o c.
et eum: cum autem e et gr. possit SU d; possent
IW, possint @; om. e. cognoscere S; agnoscere
T; scire gig., et > scire quod certum est d, cognos-
cere certius e, > cogn. certum uoluit Bentl., cum
ord. graeco. pre BIKRSUVW; per D; propter d
e gig. tumultum d e gig.; turba O. adduci D d
gig.; reduci e; > eum duci M gig. (addu.) cum
gr. 31. 68. 99. castris gig.

35. et (qui Bed. retr. in textu) cum uenisset
(-iisset D; + paulus I^o cor. nat.^o): cum autem
factus e, cum autem adhuc esset d et δευτερίδι ἐγένετο
gr. ad: in D d. gradus I. contigit (-egit D)
ut portaretur (+ ipse e) = συνέβη βαστάζεσθαι
αὐτῶν: obtigit paulum baiulari d et συν. τον παυλον
βαστάζ. D^o.

36. sequebatur M^o, sequibatur S^o, enim: autem

damasco
 media die subito de caelo
 circumfulsit me lux
 copiosa
 7 et decidens in terram audiui uocem
 dicentem mihi
 saule saule quid me
 persequeris?
 8 ego autem respondi
 quis es domine?
 dixitque ad me
 ego sum iesus nazarenus
 quem tu persequeris
 9 et qui mecum erant
 lumen quidem uiderunt
 uocem autem non audierunt
 eius qui loquebatur mecum

10 et dixi quid faciam domine?
 dominus autem dixit ad me
 surgens uade damascum
 et ibi tibi dicetur de omnibus
 quae te oporteat facere
 11 et cum non uiderem prae
 claritate luminis illius
 ad manum deductus a comitibus ueni
 damascum
 12 ananias autem quidam
 uir secundum legem
 testimonium habens
 ab omnibus habitantibus
 iudaeis
 13 ueniens ad me
 et adstans dixit mihi
 saule frater respice

quantem S; adpropinquanti *gig.* damascho CRU (-chho U^o); damascum I. media die (diae CO) = *περὶ μεσημβρίας*, et circa media diem e: ea die I; media autem nocte W; media die *cum praeced.* coniungit F. subito: repente e. > subito med. die *gig.* celo MSW. circumfulsit *γ.* om. me sec. e (*uide infra*). lux: lumen *gig.* copiosa D; magnum *gig.*; *gr. ἰκανόν*; + circum me e et *gr. περι-αστραφαί φῶς ἰκ. περὶ ἐμέ.*

7. et (om. FS) decidens *codd.* et *vg.*, cadensque e: et cecidi *gig.* et *ἐπεσά τε gr.* (et *infra* + *kal*). in: supra *gig.* terra IRS; + et *gig.* audi U. uocem + de caelo *cor. uat.** michi W; + lingua hebraica *gig.* uoc. dico. mihi *in ras. scr. M.* persequeris (om. e^o): + durum est (erit *dem.*; om. e *gig.*) tibi (om. *dem.*) contra (ad *gig.*) stimulum (-lam e) calcitrare D *cor. uat.* dem. e gig. et Bed.* (*retr. 'in graeco'*) cum *Er syr. harcl. mg.*; cf. ad ix. 5, et xxvi. 14.

8. respondi + tu *p.* quis: qui F. hiesus e. nazarenus D; nazoraeus e et *gr.* quaem O. tu: thu T. quem . . . erant (u. 9) *in ras. scr. I.*

9. et qui mecum erant: qui autem m. er. e, at hi qui m. er. *gig.*; *gr. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες.* quidem + non c. uiderunt: + et timefacti sunt *gig.*, + et in timore facti sunt *Bed.* (*retr. 'in graeco'*), + et intimatori facti sunt e, cum *gr. DE LP al. pler. syr. harcl.* uocem O. autem om. D. om. non c. > eius non audiebant O. loquebantur I. mecum: mihi e. > mecum loquebatur *p.*

10. et dixi (*dixi = dixit? D*): dixi autem e et *gr. εἶπον δέ.* > domine quid faciam O. dominus: deus D. ad me: mihi RT. surgens uade (*δραστής πορεύου*): surge uade OR *gig. p.*; surge

et uade I; *deinde* + in O e. ibi: illic *gig.* tibi dicetur (-itur A*S p*; docetur D): > dicetur tibi RW e cum *Er.* quae: quid IMR. te oporteat (hop. C) *codd. plur. et vg.*, et te oportet DT d: > oporteat te BFKVW *Bentl.*; oporteat (om. te) e cum *Er*; *gr. τέτακται σοι.*

11. et cum non uiderem *codd. et vg.*, cum autem non uidebam e = *ὡς δὲ οὐκ ἐτίβλεπον*: cum (ut d) autem exsurrexissem (surrexit d) non uidebam d *gig. syr. harcl. mg. (def. D^o).* pre BKRW; a d. claritatae O; claritatem F*I. lumen O; lucis d. > lum. illius clar. *gig.*; *deinde* + et d *gig.* ad manum (m *pr. in ras. U*): manu e. deductus: ductus G*S*. a: ad I*. comitibus: eis (om. d) qui mecum erant d e *gig.*, et *gr. τῶν συνόντων μοι.* ueni (ingressus sum e): + ad D; + in d e. damaschum C c.

12. annanias ABDFΘIM*OSU. ananias . . . testi *in ras. scr. R.* om. autem d. uir sine *addit. codd. plur. et vg. cum gr.* A: + timoratus CT d, + metuens *gig.* = *εὐλαβής* NBHLP; + pius e et *εὐσεβής* E al. *plu.* secundum: dum *in ras. B*; n *sup. lin. O.* testimonium habens (abens R*) = *μαρτυρούμενος*: bene audiens *gig.*; testimonio d. habitantibus (inhab. Θ, cohabitantibus *γ* *Σ* *Θ*) *codd. plur. et vg. cum gr. NABEP etc.*: om. d; + damasco C(-cho)MRT p³ (in dam.), + damasci c *dem.*, et + *ἐν Δαμάσκῳ* HL al. *syr. harcl.*; + ibi *gig.* iudeis RW; + *ras. unius lit. M*; om. D.

13. ueniens: cum uenisset d; uenit *gig.* et adstans (*καὶ ἐπιστάς*) *codd. plur. (in ras. scr. Θ)*, et astans U (as *in ras.*), et astans W *Σ* *Θ*: et stans BIMS *γ*; om. d. dixit om. Θ* (+ *cor.*) michi BW. > michi dix. *gig.* saule: bis *scr. d*; surge lapsu T. respice: aspice d *gig.*; *gr.*

et ego eadem hora respexi
in eum
14 at ille dixit
deus patrum nostrorum
praeordinauit te ut cognosceres
uoluntatem eius
et uideres iustum
et audires uocem ex ore eius
15 quia eris testis illius ad omnes homines
eorum
quae uidisti et audisti
16 et nunc quid moraris?
exsurge baptizare et ablue
peccata tua
inuocato nomine ipsius
17 factum est autem reuertenti mihi in
hierusalem
et oranti in templo

fieri me in stupore mentis
18 et uidere illum dicentem
mihi
festina et exi uelociter
ex hierusalem
quoniam non recipient
testimonium tuum de me
19 et ego dixi
domine ipsi sciunt quia ego
eram
concludens in carcerem
et caedens per synagogas
eos qui credebant in te
20 et cum funderetur sanguis
stephani testis tui
ego adstabam et consentiebam
et custodiebam uestimenta interfi-
cientium illum

ἀνάβλεψον. et sec. om. *gig.* eadem: ipsa *d gig.* respexi O; aspecti *d gig.*; *gr.* ἀνάβλεψα. om. in eum *d sah.*

14. et (ad CIS) ille (illum I; in *ras.* B) dixit (in *ras.* B) = ἔδὲ εἶπεν, cf. ille autem dix. *s*: et dixit *d gig.* *syrr.* *resh.*; deinde + mihi G^oSU^o (ut uidetur) *d* 'quidam antiqui' *ap. cor. ual.*, et *cor. ual. mg.*, *syrr. resh.*, cum *gr.* 28 *c^{or.}* preord. BDKRSW, praebord. C, praecordinabit T. om. te S. ut cognoscere *s* et *gr.* γινώσκειν. uoluntatem (-taem O; uolupt. R) = θέλημα; salutem CT. uideris D OS; uidere *d s.* iustum M. audieris U, audieris DS; audire *d s.* ex: de *gig.* hore C.

15. quis: qui D^oW *d.* heris C. testes B^o (*corr.* B^o) IV. illius (eius *d*) = αὐτοῦ 3. 96 *c^{or.}*: ei *s*, illi *dem.* (*Bentl.*), et > illi test. *gig.* = αὐτῷ *gr.* *saene omn.* ad: apud *d.* homines om. M. eorum: horum *s.* que I. et audisti om. *gig.* *p*; > aud. et uid. *c dem.*

16. moraris (μάλλεις): expectas *d gig.* exsurge (exurge CGOT; surge *d gig.*) baptizare (baptiz. O, baptiz. D) cum ACDG^oOT *d dem.* *gig.*, cf. x. 13 et *Lc.* xvii. 19; exsurge (exurge IW *vg.*) et bapt. BFG^oΘIKRSUV *vg.* *c p^o*; exurgens bapt. M *s p^o* (*Bentl.*); *gr.* ἀναστὰς βάπτισαι. ablues *p^o*; abluere BKSUV *Bentl.* inuocato nomine (*s sup.* *lin.* T) ipsius (illius D): inuocans nomen ipsius (eius *d gig.*) *d s gig.*

17. om. autem S^o (+ S^o). reuertenti mihi (in *in ras.* A; michi W): > mihi reuertenti *s* (*Bentl.*), > mihi reuerso *d cum ord. gr.* om. in *pr. d.* hierusalem G^o, iherus. C, ierus. *vg.*; hierusalem D. om. et *d Ambr.* (in *ps.* 118), *Chrys.* (ix. 401 *ixl.* non in *comm.*) cum *gr.* 104. oranti (hor.

C; cum orarem *Ambr.*) = προσευχομένη E *min.*: orante me *d et gr.* *plur.* προσευχομένου μου. stupore mentis (ἔκστασις): stupore *s*; soporem *d*; *Bsd.* (*vetr.*) notat 'pro stupore mentis quidam codices habent mentis excessum, alii pauorem, alii alienationem' cf. ix. 10; etiam *Ambr.* pro fieri . . . mentis habet tantum pauorem habul.

18. uidere *codd.* *plur.* et *vg.* cum *gr.* ἰδεῖν AB EHLF *etc.*; uiderem IMR; uidi D *d Ambr.* (in *ps.* 118) et *idov* N (*idov* *min.* ipsam *gig.*; eum *d s.* michi W, et sec. om. ΘSU *dem. p.* ex^o T, exii O. uelociter (*in τάχει*): quam uelocius *gig.*; cito *d*, citius *Ambr.* ex: de *d gig.* iherus. C, ierus. *vg.*; hierosolima D. quoniam (quia *d s gig.*) non: non enim *Ambr.* recipient lapsu S; recipiant F *s*; + *ras.* *parua* G. test. tuum (*om.* tuum S; > tuum test. *s*) de (*s K*) me: test. meum *d.*

19. om. et ad init. FG^oOSU. om. ego *pr. d.* sec. W. concludens in (*om. s*) carcerem (-re Θ *gig.*) = φυλακίζω; > in carcere includens *d.* cedens DFIRSUV; puniens *gig.* per synagogas (*sin.* BCDSTUV, sinagoga R) = κατὰ τὰς συναγωγὰς: per omnem synagogam *gig.* eorum I.

20. eum (dum *gig.*) funderetur (*fund.* W; effund. *d s gig.*) sanguis (-guis M, -guinis *s^o*, -guinem *s^o*): confunderetur sanguis D; cum funderent sanguinem F. stefani DGIST; uoluit om. *Bentl.* cum *gr.* A. 68 *sed secundis curis correxit.* testis: martyr *d*; *gr.* μάρτυρον. tui: om. *d cum gr.* 38; + et *s* (*Bentl.*) cum *graeo.* adstabam (*asst.* U^o, *ast.* W^o *RSU*) = ἑμὴν ἰφειστώσ *plur.*, cf. etiam adstans *s*, er. adstans *d*, er. assistens *gig.*: stabam FMR^oS^o T^o et ἑμὴν ἰφειστώσ A. 37. et consentiebam RS^oW; et consentiens *d* (*deinde deficit*) *s gig.*; om. G^oI;

- 21 et dixit ad me
uade quoniam ego in nationes
longe mittam te.
22 Audiebant autem eum usque
ad hoc uerbum
et leuauerunt uocem suam
dicentes
tolle de terra eiusmodi
non enim fas est eum uiuere.
23 Uociferantibus autem eis
et proicientibus uestimenta sua
et puluerem iactantibus
in aerem
24 iussit tribunus induci eum

- in castra et flagellis caedi
et torqueri eum
ut sciret propter quam
causam sic adclamarent ei
25 et cum adstrinxissent
eum loris
dixit adstanti sibi centurioni paulus
si hominem romanum
et indemnatum licet
uobis flagellare?
26 quo audito centurio
accessit ad tribunum
et nuntiauit dicens
quid acturus es?

omnes sine addit. = gr. NABE 40; + τῇ ἀναίψεσσι ἀβροῦ gr. HLP etc. custodiens e gig.; om. et oons. et custod. S*. uestimentum V. interficiendum RS, -centium D; + me D* (sed exp). illum: eum e gig.

21. ad me: mihi Θ. uade: ito Uigil. (trin. 12 = Ath. lat. i. 777). quoniam: quia e gig. Uigil.; om. Ambrst. (c. 140). ego om. O dem. Uig. in (els) ACDGΘIMOTV vg. c dem. e p: ad BFKRSUW gig. Uig. Ambrst. naciones RS, nationibus IO: gentes gig. Uig. Ambrst. longe (μακρῶν): longinquas S*U*; + positas Uig. > longe ad gentes gig. Ambrst. tē: + ut predicetur nomen meum ibi R*. > mittam te longue D.

22. audiebant (di sup. lin. O) = ἤκουον: audierunt T gig. et ἠκουῶν D syr. utr. autem: enim p. om. eum pr. BFKRVW contra gr.; eo e. husque C. ad: in e. huc S*. uerbo e. leuauerunt (lebab. T, eleuau. D e) uocem suam = ἐπήραν τὴν φωνὴν αὐτῶν: exclamauerunt gig. de (ἀπό): a gig. Ambr. (in ps. 61). ter^a M; + hominem p². eiusmodi (eiusmodi C* ut udtur) = τὸν τοιοῦτον: huiusmodi DMOW vg. p; talem e gig. Ambr. (talem hunc). non: nec e. om. est e. > est enim fas GMW gig. uine (-ui cor.) reuociferantibus ita diuisum V.

23. uociferantibus T; uociferantium e; clamantibus gig. eis: om. gig.; eorum e. proicientibus (proiec. V, prolic. vg. Tisch., prohic. C, proicientibus D; proicientium e) = βιπρούτων: iactantibus dem. gig. om. sua gig. (Bentl.) cum gr. (exc. E). iactantibus (lect. D) = βάλωντων: proicientibus dem.; mittentibus gig., mittentium e. aherem C, aera V, aere R e², aera e*; caelum D gig. et ουρανὸν D* syr. pesh. Cassiod. (= P. L. LXX. p. 1400). > in caelum mittentibus gig.

24. induci (εἰσάγεσθαι NABCDE): duci I et ἀγεσθαι HLP al. plur. Cassiod. eum pr.: meum

G* ut udtur. > eum induci c. castra: stra in ras. D; castris gig. et pr. codd. et vg. contra graecum: dicens e gig. et gr. εἶπας uel εἶπῶν. flagellis (-elles S*, -illis D) caedi (cedi DRW) et torqueri (-aeri B, turqueri D; torquere S) eum: fragellis torqueri eum e, flagellis eum interrogari gig., et gr. μαρτυρῶν ἀνετάξεσθαι αὐτῶν (> αὐτῶν ἐξετάξεσθαι 4, et fere al. 5). propter: ob gig. acclamarent RU¹W vg., adclamassent F; exclamarent e; proclamarent gig.; clamauerunt D. ei (αὐτῶ): de eo gig. et περι αὐτοῦ D*.

25. et eum: cum autem e et gr. ὡς δέ. adstrinxissent (asstr. U¹, astr. BSC, adstrinx. I, adstrix. A*) = ἀστρίνειν NBL al., -vra AE min., cf. extendissent e: astrinxisset W⁵ edd. ant. plur. et ἀστρίνειν P 31 al., ἀποστρίνειν H. eum: om. Θ* (ut udtur); + de S*. locis W. dicit vg. contra gr. adstanti (ast. W vg.; adstantibus Θ* ut udtur) = πρὸς τὸν ἐφεστῶτα 27. 29. 69. 105 etc.: ad stantem e et πρὸς τὸν ἐστῶτα plur. om. sibi e gig. Bentl. cum graeco. centurioni C, centor. D; centurionem e. om. paulus gig. cum gr. D syr. harcl. si: sic p, cf. ad Ioh. xxi. 22. indemnatum ΘRUW, indampnatum D, indemnatum M*; incondemnatum e; gr. ἀπατάκμενον. fragell. e, flagill. D; flagellari B. Libere citat Cassiod. (= P. L. LXX. p. 1400) paulus centurioni dixit astanti: uidete si indemnatum uobis liceat flagellare romanum.

26. quo audito: haec audito gig.; audiens autem e et gr. ἀκούσας δέ plur., τούτο ακουσας D. centorio D, centurione p*; deinde + quia (quod R) ciuem romanum se esse (essae R) dixit (dixeret R) R Par. lat. 93. 342. 343. 1193a. 1626a. Uindob. 1191, Mediol. x. 53 inf., Harl. 4773, topl. gig. et gr. D οτι ρωμαιον εαυτον λεγει. accessit: cum accessit e. ad tribunum B*; tribuno e. om. et O e. nuntiauit (nunc. RSWSC; adnunt. DO) = ἀπήγγειλεν: ait gig.; + ei SU⁵SC dem.

hic enim homo cuius
 romanus est
 27 accedens autem tribunus
 dixit illi
 dic mihi tu romanus es?
 at ille dixit etiam
 28 et respondit tribunus
 ego multa summa ciuitatem
 hanc consecutus sum
 et paulus ait
 ego autem et natus sum
 29 protinus ergo discesserunt
 ab illo qui eum torturi
 erant

tribunus quoque timuit
 postquam rescivit quia
 cuius romanus esset
 et quia alligasset eum.
 30 Postera autem die uolens
 scire diligentius qua ex
 causa accusaretur a iudaeis
 soluit eum
 et iussit sacerdotes conuenire et omne
 concilium
 et producens paulum
 statuit inter illos.
 XXIII. 1 Intendens autem concilium
 paulus ait uiri fratres

gig. (illi) *cum gr.* D 99 *syrr. harcl. (cum*)*.
diocens; *om. gig. cum gr.* D 99, 137 *syrr. harcl.*;
 + *nide* *om. gig. p. et gr. DHLP etc.* *quid*; *qui e.*
hacturus CR, actus D; facturus gig. es: + facere e.
onim om. DW cum gr. D^o. om. homo gig.
 > homo enim hic (*Bentl.*). *ciuis codd. plur. et*
vg. (ciuis V, cf. xxi. 39 d): ciuis ACDIMT: om.
e Bentl., et gr. tantum Ῥωμαίος. est: es I^o.

27. *accedens . . . rom. es om. L. tribunus*
dixit illi (ei dem. e): > ad eum tribunus ait gig.
(non gr.). dio mihi (michi B): om. DS; + si
HG(= nide infra)KRVW vg. e dem. p^o et gr. LP
al. plur. tu: om. O; + ciuis CT; + si ciuis @;
et > ciuis rom. es tu gig. at (ad CF^oIO; et D)
ille: om. SU. dixit: ait a. etiam (aet R, het.
C, ec. W) = vai plur.: sum gig., et uim D^o.

28. *et respondit (ἀπεκρίθη τε HP al. plu.):*
respondit autem e et ἀπεκρίθη δὲ NBCE min.; et
respondens O et καὶ ἀποκριθεὶς D^o. tribunus:
+ quam facile (+ est D^o) te ciuem romanum
dicas D Par. lat. 1725° et uersio bohém. apud
Tisch. T. G. 8, cf. Bed. (expos.)¹ alia editio mani-
festius quid dixeris insinuat dixit tribunus tam
facile dicas ciuem romanum esse? ego enim scio
quanto pretio ciuitatem istam possedi.¹ ego pr.:
+ οἶδα ποσόν κεφαλαίον κ.τ.λ. D^o, cf. Bed. multam
I; om. CD. summa (κεφαλαίου) cum BFG@I
(-mam)KMORS(sum. a)UVW vg. dem. p^o; pecunia
ACT e gig. Bed. (expos. et retr. in textu); summa
peccunia D, summa pecuniae e; om. p^o, uide infra.
ciuitatem (-te M^oS p^o; ciuem e) hanc (in ras.
scr. U; > hanc ciuit. DI) = τὴν πολιτείαν ταύτην:
ciuitatem hanc VW55E cod. caraf. cor. uat. p^o
Bed. expos., et in textu et in¹ alia editione,¹ uide
supra; item in retr. perperam dicit¹ pro ciuitate
in graeco πολιτείας habet, quod magis ciuitatem
. . . significat.¹ Hoc sensu ciuitatis uix inuonitur,
sed a Beda accepisse uidetur Alcuinus et in Valli-
cellanum intulisse. consequens @. sum pr. om.
O^oSU^o(+U¹). > multa sum ciuitate hac con-

secutus p^o (ut uidetur). et p. ait in ras. scr. I.
et paulus; paulus autem e cum graeco. ayt T.
autem: uero gig. et tort.: om. O¹ gig.; + in ca
R; + in O¹ (> in autem natus). et paulus . . .
sum om. O^o (+ O¹). sum sec. om. T gig.

29. *protinus BV; confestim gig. ergo: itaque*
gig.; autem R. > discess. ergo L ipso e, eo
gig.; deficit etiam D^o. qui eum (partim in ras.
A) torturi erant = οἱ μὲλλοντες αὐτὸν ἀνελάειν:
q. eum tradiderunt lapsu D; q. incipiebant eum
torquere e, q. interrogaturi erant eum gig. tri-
bunus quoque (= καὶ ὁ χιλιάρχος N^o min.): et
tr. autem e et καὶ ὁ χ. δὲ plur.; tr. autem D, sed
tribunus gig. postquam resoluit (rem scruit I^o;
recessiuit W, recessiuit p^o, praesciuit D) =
ἐπιγνοὺς: comperto e; cognouit enim gig. ciuis
in ras. scr. U; ciuis CDMORT. esset R; erat
O; est e gig. et gr. ἴστω. es; om. D e; sed et
gig. quia (arctius in ras. scr. U; quoniam e)
alligasset (alegasset D; alligauit O): quia.
lligasset S, quia ligasset BFKVW. > eum alli-
gasset e, et gr. αὐτὸν ἦν δεδανός KABCE min. (ἦν
αὐτὸν δεδ. HLP etc.).

30. *postera autem: et postera gig. (non gr.).*
diac CI. diligencius RS; certius e; om. gig.; gr.
τὸ ἀσφαλές. qua ex causa (-asa D, uide infra;
> ex qua causa dem.) = τὸ τί: quidnam e, quid gig.,
et τι E. accusaretur S; accusa sup. lin. T.
causacausaretur ita confusum D. iudaeis DORW.
soluit: uocauit D. eum in ras. U. iussit O.
sacerdotes (sacerdos R^o): principes sacerdotum
I (-tes^o) e gig.; gr. τοὺς ἀρχιερεῖς. > conuenire
prin. sacer. e cum ord. graeco. concilium S;
+ eorum gig. cum gr. HLP etc. statuit + illum
cor. uat.^o illos: eos IM e gig.

XXIII. 1. *intendens (ἀρενίσας): attendens e;*
intuens Cassiod. autem + in DM vg. Lucif. (p. 272),
+ ad gig. concilium S; concilio e. ait: dixit e
Lucif., et gr. εἶπεν. ego + cum p. omni + ras.
3 litt. @. consciencia RSW. om. sum W. ante

- ego omni conscientia bona
conuersatus sum ante deum
usque in hodiernum diem
² princeps autem sacerdotum
ananius praecepit adstantibus sibi
percutere os eius
³ tunc paulus ad eum dixit
percutiet te deus paries
dealbate
et tu sedens iudicas me
secundum legem
et contra legem iubes me
percuti?
⁴ et qui adstabant dixerunt
summum sacerdotem dei
maledicis?

- ⁵ dixit autem paulus
nesciebam fratres quia
princeps est sacerdotum
scriptum est enim
principem populi tui
non maledices.
⁶ Sciens autem paulus
quia una pars esset sadducaeorum et
altera pharisaeorum
exclamauit in concilio
uiri fratres ego pharisaeus
sum filius pharisaeorum
de spe et resurrectione
mortuorum ego iudicor
⁷ et cum haec dixisset
facta est dissensio inter

deum: deo *e*; coram deo *gig. Lucif.* husque C.
om. in e. hodiernum: hunc *gig. Lucif.*, hanc *e.*

2. princeps (-cips D, -cipes I) au. sacerdotum: pontifex autem *e.* annanias ABDΘIM*OS. praecipit (*pre. BKORSW, praecipit D; + ex S*) adstantibus (*n sup. lin. O; ast. W vg.; adstanti U*, asstanti U¹*) sibi (*ei e*) = ἐπέταξεν τοῖς παροιστάουσιν αὐτῷ: > circumstantibus sibi praecipit *gig. Lucif.* percuti *Lucif.* (*non graec.*) hos C; *om. S**. eius: pauli CRT *gig. Lucif.* (*non graec.*). > eius os *e* (*Bentl.*) et *gr. αὐτοῦ τὸ στόμα.*

3. *om. ad eum S.* > dixit ad eum *vg. dem. cum gr. C syr. pesh. percutiet (-ciet S) te codd. plur. vg. uett. plur., et percutere te incipiet e gig. Ambr. (ps. 36. 61) Lucif., = τύπτειν σε μέλλει*: percutiet te R *c* (*sed Bed. expos. 'percutiet te deus: non dixit percutiat'*). deus: dominus Θ *Aug.* (vi. 436). dealbatae BCM; -ta S. *om. et tu Aug.* (ii. 415). sedens (*ens in ras. U*) iudicatis *codd. plur. (et A¹T¹ p^o) vg. uett. plur.*: sedes iudicatis A¹I* *e*; sedes iudicans *Aug.* (ii. 415) *Bentl.* et *gr. καθῆ κρινον, cf. sedes iudicare gig. Lucif. Aug.* (vi. 436); sedens iudicans *p**. de me *gig. Lucif.* secundum: et D. et contra legem = καὶ παρὰ τὸν νόμον *E, cf. et extra legem e Ambr.*: *om. D; gr. plur. καὶ παρανομῶν.* iubes: iudicas W. percuti: *c in ras. R.*

4. et (*om. B*) qui adstabant (*asst. U¹, ast. W vg.; stabant F¹M**) *codd. et vg.*: at qui adst. (*Bentl.*) et *gr. οἱ δὲ παροιστάοντες*; et qui circumstant *gig.*, qui autem circum *e.* dixerunt: *om. D; + ei gig. summum (principem e gig.) sacerdotem (-tum e gig.) dei (om. gig.) maledicis (-ces S p*, maledices D) = τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδοροῦσιν, cf. principi sacerdotum maledicis Aug.* (iii. 2. 191): > iniuriam facis principi

sacerdotum *Aug.* (ii. 415); sic insilis in sacerdotem dei (*om. Ep. 66 codd. plur.*) maledicendo *Cypr. ter (Epp. 3. 59. 66).*

5. dixit (ἐφη): ait *e gig.* nescie D; nesciui *Aug.* (ii. 415, iii. 2. 191); + enim O. princeps est (*esset BMR c Bed. expos. in textu; + summus D*) sacerdotum (*om. Aug.* ii. 415): > pr. sacerdotum est (*esset p², esse p**) *gig. p.* pontifex est *Cypr. (ter)*; > est pr. sacerdotum *e et gr. ἑστὶν ἀρχιερέως.* scribunt F*G. principes *e**; principi *p Cypr. (Ep. 59) Aug.* (ii. 415, iii. 2. 191). populi: plebis *Cypr. (ter)*; > tuae ple. *Ep. 59).* non maledicis (*ὄνκ ἑπέσι κακῶς*) *codd. plur. (-cens I) et vg.*: non maledicis ACG*OV; ne maledicas *p*; non dixeris male *e.*

6. sciens autem: et ut cognouit *gig. om. paulus gig. p.* quia: quod *gig. essaet R; est e. adducae. T, saducae. S, saducae. U, saduce. DRW.* > sad. *esset gig. altera: alia p; + pars e. pharisaeorum pr. IORUW, pharacae. S, farisae. GT, farisse. D. exclamauit (clamauit e) = ἐκραζεν AEHLP etc.: ἐκραζεν NBC 36 non rediditur. conollio + dicens CT. pharisaeus IMOR UW, farisae. GT, farisse. D, pharaseos S. sum + et p. pharisaeorum sec. (pharise. IMRW, pharase. S, farisae. GT, farisse. D) = φαρισαῖον NABC min.: farisaei *e et φαρισαίου EHLP al. plur., cf. Bed. (expos.) 'pharisaeorum siue iuxta graecum filium pharisaei se esse testatur.'* spe + nunc *Tert. (res. 39).* et sec. + de ACDMT *e Tert. resurrectione RS. -tione mortu in ras. scr. Θ. mortuorum: om. Tert.; + a uobis gig. ego sec. om. gig. Tert. cum gr. B sah. cop. iudicor: + hodie gig.; + apud uos Tert.**

7. et cum (quum Θ *et semper*) haec (*hec SW*) dixisset *codd. et vg., et uoluit et c. hoc dix. Bentl., cf. τούτο δὲ αὐτοῦ εἰπόντος N^oAE al., hoc*

phariseos et sadducaeos
et soluta est multitudo
8 sadducaei enim dicunt
non esse resurrectionem
neque angelum neque spiritum
pharisei autem utraque
confitentur.
9 Factus est autem clamor
magnus
et surgentes quidam phariseorum
pugnabant dicentes
nihil mali inuenimus
in homine isto

quid si spiritus locutus est ei
aut angelus?
10 et cum magna dissensio
facta esset
timens tribunus ne discerneretur
paulus ab ipsis
iussit milites descendere
et rapere eum de medio eorum
ac deducere eum in castra
11 sequenti autem nocte
adsistens ei dominus ait
constans esto
sicut enim testificatus es

autem eo dicente *e*: haec eo loquente *gig.*, et τ. δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος CHLP etc. (λαλοῦντος B *min.*). *dissensio* (-tio DO, discensio G*) = στάσις: *dissensio* G*; *seditio e*. phariseos IRW, phariseos S, farisaeos GT, fariseos D. saduceos DRW, saducaeos SU, sadcaeos O. > *sadd.* et *far.* e *cum gr.* NE *min.* saluta W*.

8. saducaei S¹(*om.* i S*)U, -cei DRW, sadducei M; sadducaeorum V* (*corr.* V¹). enim (γάρ B; μὲν γάρ *rell.*); autem 5 *edd.* *ant.* *plur.* -ount non esse *in ras. scr.* U. resurrectionem RS, -xionem O; + mortuorum 5 *edd.* *ant.* *plur.* angelum D. pharisei RUW, -aesaei S, farisaei AGT, farisei D. *om.* autem I. utraque confitentur *cum* AIKRVW *vg.*, *cf.* > *confit.* utraque *e gig.* et *gr.* δμολογοῦσιν τὰ ἀμφότερα: utrumque confitentur BC(hutrumque)DFGΘMOSTU *c dem. p Bentl.*; > *confit.* esse resurrectionem et angelum neque (atque?) spiritum h, *cf.* quod est resurrectio et angelus et spiritus sah.

9. factus (-tum F*M) est (*in ras.* U) autem (*in ras.* U) clamor magnus (*ex cor.* G) = ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη: et cum clamor ortus esset inter eos diuisi sunt h. surgentes (ἀναστάντες) *cum* ACDGΘIMORTU² 35 *dem. p*: exsurgentes BF KSU*V *gig.*, *exurg.* c 5; *exurgens* W; *om.* h. quidam phariseorum (-seorum ORU, phariseorum S, farisae. G, farisee. D; phariseus W*) = τινὲς τῶν Φαρισαίων AE 13. 25; quidam de scribis partis phariseorum *gig.*, q. de scri. et parte phar. h, = τινὲς τῶν γραμματέων τοῦ μέρους τῶν Φαρ. NBC *min.* pugnabant (διεμάχοντο): litigabant CT *e*; *contradicebant* h; + inter se CT *c gig.* et *gr.* N. dicentes + quia *gig.* nihil (nichil RTW): quid autem h. malum *e p.* ni. mal. inu. *in ras.* U. > isto homine *gig.* > *in (sup. lin. scr.)* hoc homine inuenimus h. quid si *codd. plur.* (*in ras.* U) et *vg.*: quod si SW *p** (*Bentl.*); si autem *e*; si h; *graeci* *el* *de*. loquutus ΘMO. ad eum h. aut (uel h): + quid si *gig.* hang. C, angu. D. > aut ang. loc. est *el c*;

additamentum μὴ θεομαχῶμεν HLP etc. *non habetur apud Latinos.*

10. et eum magna (-ni R) *dissensio* (-tio DO, discessione G*; diuisio W; > *diss.* magna T) *facta esset* (essaet R, est D; + inter illos *gig.*) *codd. vg. c dem. gig. p* = πολλῆς δὲ στάσεως γενομένης AC, *cf.* magna autem facta seditione *e*, et πολλῆς δὲ γεν. στάσεως EHLP *al. plur.*: et cum magna *dissensio* esset inter illos *Lucif.* (*p.* 191), *ei cum* esset inter illos magna *dissensio* h, πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως NB. timent I. *om.* tribunus B. *discerneretur* (-petur Θ; *disperetur* T) = διασπασθῆ; *carperetur* h, *abripetur gig.*, raptus fuisset *Lucif.* eipsis W (*e expunct.*); illis *gig. Lucif.*; eis h. > ab ipsis (eis h) paulus *c h.* militibus *p*; exercitum *e gig. Lucif.*; numerum h (*deinde spatium*); *gr.* τὸ στρατεύμα. *descendere* (disc. DO¹SU*, *discedere* O*, *descendere p**; *uenire* h; *deinde* + milites O) et *codd.* et *vg.* = καταβῆναι καὶ HLP etc.: *descendens e*, et *καταβάν* NABCE *min.* *om.* eum *pr. gig. om.* *de med.* . . . eum *Lucif.* medio: manibus *gig.* ipsorum h. hac C; et T *e gig. h.* *reducere e gig.*; *adducere* h. eum *sec. om. e h Bentl. cum graeco.* castris *gig. Lucif.*

11. *sequenti* O. *adsistens* (ass. KU¹W *vg.*, *adsistens* G*; *existens* O) = ἐπιστάς: *adstitit* . . . et h. ayt T. *constans esto* = θάρσει: *bono animo esto* h; *confide e*; *noli timere Orig.* (*int.* ii. 101) *Ambrst.* (39); *deinde* + *paule* CG² h *p Orig. Ambrst. Cass.* (*uide infra*) *cum gr.* C¹HLP *min.* sicut¹ G; *quomodo* h. *sicut enim*: quia sicut *Orig. testif. es* (*s in ras.* O; *est* I; *om.* R¹W): *testimonium* perhibebas h. *om. de me h.* hierusalem (*sine in*) *cum* AFG²ΘIM *dem. gig. p.* et hierosolymis h *Orig. Ambrst., uide romae infra*: in hierusalem BCDG²KORSTUVW (*ihesus.* CT) *vg.* (*ierus.*) *Tisch. c Lucif.*, et in hierosolyma *e*; *gr.* εἰς Ἱερουσαλήμ, *cf. ad viii. 25, xiii. 13, xviii. 21, xx. 16.* *sic*: ita h *Orig. Ambrst. om. te h.* *hoptet* C. > *op. te* O *Lucif.* et (*καὶ*) *cum* ADGIMRU¹

- de me hierusalem
sic te oportet et romae
testificari.
12 Facta autem die collegerunt
se quidam ex iudaeis
et deuouerunt se dicentes
neque manducatuos
neque bibituos
donec occiderent paulum
13 erant autem plus quam
quadraginta qui hanc
coniurationem fecerant
14 qui accesserunt ad principes

- sacerdotum et seniores
et dixerunt
deuotione deuouimus
nos nihil gustatuos
donec occidamus paulum
15 nunc ergo uos notum facite
tribuno cum concilio
ut producat illum ad uos
tamquam aliquid certius
cognituri de eo
nos uero prius quam adpropriet parati
sumus interficere illum
16 quod cum audisset filius

vg. dem. h p Orig. Ambrst. Cass., etiam gig. Lucif. : om. h. BCF@KOSTU*(-rtet et arctius in ras. scr.) VW c. romae (-me DRW; in ras. scr. F) = els 'Ρώμην: pro me inepte I. testificare IK*S; testimonium dicere h; test. dare Orig.; + de me @. sic . . . testificari: libere ita et romae Ambrst.; cf. Cassiod. ('Complexiones in Act. Ap.' = Migne P. L. LXX, p. 1401) constans esto paula quoniam sicut hic mihi testificatus es ita te oportet nomen meum et in romana urbe praedicare.

12. facta autem die (dicae CI) = γενομένης δὲ ἡμέρας *gr. plur.*: et cum dies factus est h, et γεν. τε ἡμ. B^{cod} *syr. utr.* collegerunt (collig. BG M*O) @ (om. F): collegauerunt se D; congregauerunt se h *cf. ad xix. 40*; facta collectione e; *gr. ποιήσαντες συστοροφήν. quidam ex iudaeis (-deis D^m RW; illis D*) codd. et vg. cum gr. L 31. 99 item > ποιήσαντές τινες τῶν Ἰουδαίων. συστρ. HP al. plur.*: iudaei e et ol Ἰουδαῖοι NABCE *min. et om. e.* deuouerunt T. semetipsos e. neque *gr.*: ne e. manducare e *gig. Lucif.*; edere h. b'bituros M, bibet. S; bibere e *gig. h* (uiuere) *Lucif.* hocciderent C.

13. erant . . . quam *in ras. @.* erant autem: erantque *gig.* plus quam: *om. quam O*(+O')* T *gig. h*; fere *Lucif.* quadraginti R¹, quatragesima M*; -XL BDFS*UW; + uiri BKR¹VW *vg. c.* qui hanc coniurationem (coniurationem R; iurationem I) fecerant (-rant *in ras. U*, fecerant K; fecissent e) = ol ταύτην τὴν συνωμοσίαν πεποιηκότες HP *al. pler. cf.* qui se deuouerant h: qui hanc coniurationem (-cionem S) fecerunt DIS *gig.* = ol τ. τὴν συν. ποιησάμενοι NABCE *etc.*

14. qui (+et CT *gig. Lucif.*) accesserunt: qui cum access. e; access. itaque h; *gr. οἱ τινες προσελθόντες. om. ad A. principes sacerdotum (-tum in ras. U) codd. HSC.* sacerdotes h: principem sacer. S *gig. p. edd. antt.* et saeniores C; et maiores natu h; *om. Lucif.* et (*in ras. scr. B*) dixerunt: *in ras. scr. U*; *om. et T c e*; dicentes *gig.*; et indicauerunt dicentes *Lucif.*

deuotione RS, deuotionem *Lucif.*; deuotione c; *om. h.* deuouimus OT; uouimus *Lucif.* nosmetipsos D; nos ipsos e; *om. S.* nihil (nichil W) gustatuos: nihil gustare (-ri e) e *gig. Lucif.*; ne quid gustemus h; *deinde + in totum gig. h Lucif.* donec: nisi p. hoccidamus C.

15. Incipiunt fragmenta Bobiensia (s). ergo: itaque h; + rogamus uti hoc nobis praestetis h *syr. harcl. mg. sah.* uos (*om. dem.*) notum (t *in ras. K*) facite (-tae I) tribuno cum concilio (-silio BDFG@KOSUW) = ὑμῖς ἐμφανίσαιτε τῷ χιλ. σὺν τῷ συνεδρίῳ: > colligite concilium et notum facite tribuno *gig. Lucif.*, congregate concilium et petite a tribuno h, fere cum sah.; item ut quum congregaueritis consensum indicetis tribuno *syr. harcl. mg.* ut . . . uos *sup. lin. scr. O.* producat (uc *sup. lin. T*): adducat BKR¹S¹VW; deducat e *gig. Lucif.*; producant F; deducant h; *gr. καταγάγῃ. eum e gig. h Lucif.* uos: nos s *cum gr. min. 2. 4. 46. 99 al. et syr. harcl. mg. sah.* tanquam RW¹H; quasi *gig. Lucif.*; + aliquem W. aliquid *in ras. O*; aliquis I; *om. gig. Lucif.* certius RSW; diligentius *gig. Lucif.* > certius aliquid h. cognituri (-ros *gig.*): cognitum D; cognoscere S; inquisituri h; quaesituros *Lucif.*, > cognituros certius e, et *gr. plur. ὅτι μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον, sed > ἀκριβ. διαγ. C min.* de eo: deo S; de illo R* (*ut uidetur*); ab eo @. > de eo cognituros (+nos) *gig.*, > de eo diligentius quaesituros *Lucif.* uero: autem e h. prius: ante SU. appropriet KU (*partim in ras. W*) *vg. Tisch.*, adpropriet F@OR; propiat D; adpropinquet *gig.*; *deinde + eum e*; + ad uos SU *cum syr. pesh. et harcl. (cum*).* *om. prius q. adpr. h.* sumus: erimus h. interficere: ad interficiendum h. illum *sec.*: eum *gig. h s Lucif.*, > illum interficere *dem.*; *deinde + licet oporteat ad (et ?) nos mori h cum gr. 137 syr. harcl. mg.*

16. quod cum audisset filius: haec cum aud. *gig.*, sed cum aud. h; audiens autem e; *gr. ακούσας δὲ; + iuuenis h. insidias (ἐνεδρα): con-*

sororis pauli insidias
uenit et intrauit in castra
nuntiauitque paulo
17 uocans autem paulus ad se
unum ex centurionibus ait
adulescentem hunc perduc
ad tribunalum
habet enim aliquid
indicare illi
18 et ille quidem adsumens eum
duxit ad tribunalum et ait
uinctus paulus uocans rogauit me
hunc adulescentem
perducere ad te

habentem aliquid loqui tibi
19 adprehendens autem tribunus manum
illius
secessit cum eo seorsum
et interrogauit illum
quid est quod habes
indicare mihi ?
20 ille autem dixit
iudaeis conuenit rogare te
ut crastina die paulum
producas in concilium
quasi aliquid certius
inquisituri sint de illo
21 tu uero ne credideris illis

uentionem *h*; de insidiis *e*; + eorum SU *gig. h p*, non *gr.* uenit (+ extra *h*) et intrauit: *om. et intr.* S; adueniens et ingressus *e*; *gr.* παραγενόμενος κ. εισελθών. in (*om.* O) castra (+ *ras.* 3 *litt.* B; castris *gig. s*): ad paulum *h*. nuntiauitque (nunc. RSUW^{SC}; que *in ras.* K; nuntiabitque T) *codd. et vg.*, et nunciauit *gig.*, nuntiauit *e*: narrantique A; et indicauit *h*; *gr.* ἀπήγγειλεν; + insidias D. paulo (*in ras.* F.): ei *h*.

17. uocans (*adu. e*) autem (*om. p*): et uocauit *h. om.* paulus D. *om.* ad se *e h*. > ad se paulus G*SU *dem. gig. p s Bentl.* ex: de R *dem.* centurionibus D; tribunis O; + et *h.* ayt T; dixit ei *h.* adulescentem (*adol.* KMRW *vg. Tisch.*, *adulisc.* S, *adulisc.* BD, *aduliscem* V): iuuenem *h*; *gr.* τὸν νεανίαν. hunc (*nunc e*): istum *h.* perduc (*perduci e*) = ἀπαγε uel ἀπάγαγε: duc *h et ed. Iunta* 1534; abduc *5 et ed. Maresch.* 1531; *adduc edd. Hailbr.* 1476, *Kesler* 1487, *Paganini* 1497, *adhuc Wild* 1481, *Uisiani* 1534. abet C. *om.* habet . . . tribunalum (*u.* 18) *c.* aliquid indicare illi (*ei W*) = τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ NCH LP *al.*: > indic. aliq. illi *e* (*Bentl.*) et ἀπαγγ. τι αὐτῷ ABE 13. 61; > ei *al.* indic. *gig.*; > quod illi *indicit h.*

18. et (*om. e s*) ille quidem (-dam M*, -daem O; igitur *s*) adsumens (-maens O; *ass.* ABKRS UVW *vg.*) eum = ὁ μὲν οὖν παραλαβὸν αὐτόν: ille uero assumpsit eum et *gig.*; qui confestim *h.* adduxit *dem. h*; eduxit *e*; *gr.* ἤγαγεν; + iuuenem *h.* et ait (*sup. lin.* O; ayt T): dicens *h.* dux. ad. tr. et ait: ait ad tribunalum *gig.* uocans (*προσκαλεσάμενος*) CDFGΘIMORSTU *c. dem. e* (*aduo.*) *p Bentl.*, *cf. h infra*: *om.* ABKVW *vg. Tisch. gig.* rogabit T. > me rog. *e* (*Bentl.*) *cum gr.* (*sed om. me E*). > uictus me paulus uocauit me (?) rogans *h*; *deinde* + uti *h.* hunc: istum *h.* adolesc. MRW *vg. Tisch.*, *adulisc.* BDKV, *adulisc.* S; *om. h.* perducerem *h.* > adducere hunc adolesc.

gig. ad *sec.*: at O. *te partim in ras.* R. abentem C; habens F* (*expunxit cor.*); qui (quia *h*) habet *gig. h.* aliquid (*hal. C*; > aliq. *hab. s*) loqui (*om. W*) tibi (*in ras.* R): quod tibi *indicit* (*ind. tibi h*) *gig. h.*

19. adprehendens CFΘO (-des*), *appre.* KU¹ W *vg. Tisch.*; adprehensa *h.* > manum eius (*illius Bentl.*) trib. *e gig. s et ita uoluit Bentl. cum ord. graec.*; > manus eius tribunus [*ante homi]nes et h. secessit: et secedens e. cum eo* (eoo I*; illo *dem.*): *om. e.* seorsum (*sehorsum C*): in parte *e*; *om. gig. h.* > seors. secessit *s. om. et e.* interrogabit T; -bat *e gig.*; inquirebat *h.* illum: *om. O e gig. cum gr.*; abeo *h.* quid: quod *e.* est: esset ut uultur *h*; *om. S^oU. om.* quod SU. abes R; haberet *h.* ind. mihi: illi dicere *h.*

20. ille autem dixit: et dix. *gig.*; dix. autem *e et gr.* εἶπεν δέ; qui ait *h*; *deinde* + quia *e.* iudaeis (-deis ORW) conuenit: iudei constituerunt D *e gig.*; *gr.* οἱ Ἰουδ. συνέθετο. crastino *p.* diae CI. > cras. die ut *h.* paulum (-lo R *p**) producas (*perd. D*; *ded. e*; *pro sine ducas W*) = τὸν Π. καταγάγης NABE *min.*: > producas paulum *vg. e gig.*, > deducas paulum *h.* *cum gr.* L 137 *c^{ae}*, et > εἰς τὸ συνέδρ. καταγ. τὸν Π. HP *al. pler.* concilio V* (*corr. V¹*) *p.* quasi: tamquam *gig. h.* aliquid (+ et A* *c non gr.*) certius (-cius RS; -ti W) inquisituri (*inquess. D*) sint (*sunt* Θ*) = μέλλοντες (*μελλόντων* N^c *min.*) τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι (N) *min. plur. syr. utr.*, *cf.* > uolentes certius ab eo aliquid inquirere illis *h*: uolens certius inquirere *e et gr. plur. μέλλον* (*uel μέλλοντα*) τι ἀκριβ. πυνθ. illo: eo *e gig. (h).*

21. tu ergo *dem. gig. h* (> ergo tu), *et gr.* σὺ οὖν. ne (*non p*): + *ras. unius lit.* U. crederis S; suadaris *h.* illis: eis *s*; *om. gig. h.* ei (*αὐτόν*) B(et)CFGΘIMRTVW *vg. e dem. e*

insidiantur enim ei ex eis uiri
 amplius quadraginta
 qui se deuouerunt non manducare
 neque bibere donec
 interficiant eum
 et nunc parati sunt expectantes pro-
 missum tuum
 22 tribunus igitur dimisit
 adulescentem
 praeciens ne cui loqueretur
 quoniam haec nota sibi fecisset.

(illum) *p s* (> ex eis ei): *om.* ADKOSU *gig.*
 eis: his CT *p*, illis Θ *gig.* uiris *p*^s. > uiri ex
 illis Θ . *amplius sine addit.* AC(hampl.)FG Θ IST
p^s *Bentl.*, et plus *e h* (*uide infra*), plures *gig.* *s*:
 + quam BDKMO(-plius *sup. lin.*)RUVW *vg. c*
dem. p^s. .XL. DFOSW, xLta U. > sunt enim
 ex eis plus hominibus xl parati qui eum interficiant *h*. qui + et *h*. deuouerunt T; uouerunt
 O. > deuou. *se gig. h*, > deuou. seipsos *e cum*
gr. non (neque *gig.*) manducare neque (*e pr.*
sup. lin. I) bibere (uiuere *e*): ne manducant aut
 bibant *s*; nullam rem gustaturos *h*. donec interficiant (-cerent O, -cerunt D) eum (illum W):
 quoadusque hot agant *h*. > sunt parati *e* (*Bentl.*)
cum gr. $\text{NABE min. expectantes}$ (exp. BO)
 = προσδεχόμενοι: sperantes *h*. promissum
 tuum: pollicitationem tuam *h*; > tuam repro-
 missionem *gig.*, quae a te reppmissionem *e*; *gr.*
 τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν.

22. tribunus igitur (*ygitor* C) = δ μὲν οὖν
 χιλ.: > igitur trib. *e*, et tr. quidem *h*, tunc tr. *gig.*
 demisit S, dimisit D. adolesc. BKMRW *vg.*
Tisch., adolisc. DV, hadulesc. C, adulis||c. S.
 > iuuenem illum dimisit *h*. praeciens BDIKR
 SW; + ei CST ζ , + illi *gig.*, et + αὐτόν *gr.* 61
syr. utr. ne cui loqueretur (-quetur Θ *, -quitur
p^s) *codd. et vg.*, et nemini loq. *e* = *gr.* μηδενὶ
 ἐκαλήσαι: ne quis sciret *gig. h*. quoniam: quia
e gig.; quod *h*. hec S; hoc W; *om. h*. nota
 sibi (> sibi nota D) fecisset *codd. et vg.*, et sibi
 nuntiasset *h*: nota fecisti mihi (ad me *e*) *e gig.*
cum gr. ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς ἐμέ.

23. uocatis (conu. BKUVW ζ *e gig.*) duobus
 (-II. D) centurionibus (centor. D, centhur. C):
 uocauit duos *ex centur.* et *h*; aduocans duo quos-
 dam de centur. *e*; *gr.* προσκαλεσάμενος δύο τινάς
 (> τινας δ. NB; *om.* τινας 73 *syr. pesh.*) τῶν
 ἑκατονταρχῶν. dixit: ait *gig.*; dicens R* (*corr.*
 R¹). illis *codd. vg. cum syr. pesh. et harcl.*
(cum*): *om. e gig. h* (*Bentl.*) et *gracc.* praeparate *h*; + mihi I. ducentos *pr. I*; *om. h*. ut:
 qui *h*. eant: uadant *gig.* husque C; + ad K *e*,
 + in CT *h*. caesaream RSW, cessariam D, caesarea
h p^s. et *sec. om. h*. aequites FR. septuaginta

23 Et uocatis duobus centurionibus dixit
 illis
 parate milites ducentos
 ut eant usque caesaream
 et equites septuaginta
 et lancearios ducentos
 a tertia hora noctis
 24 et iumenta praeparate
 ut inponentes paulum
 saluum perducerent
 ad felicem praesidem

(LXX DOSUW): centum *h cum gr.* 137 *syr.*
harcl. mg. sah. aeth. ro.; XX *gig.* lancearios
 ABCDIMRTUVW *vg.*, lanciaros FG Θ KOS:
 pedites *h*; *gr.* δεξιοδόχους (-βολους A). .cc-SUW;
 + et *h*. tertia RSW. > tert. noctis hora O;
 > hora noctis tertiam *h*; *deinde* + sint parati
 exire. et centurionibus precepit stare *c*, + imperat
 ut parati *essent ad eundem* et centurionibus praeci-
 pit *h*, *cf. syr. harcl. mg. qui pro parate . . .*
iumenta praeparate (24) *habet* parati estote
 exire. Et centuriones iussit ut etiam iumentum
 pararent.

24. et (*om. F e*) iumenta (-tum *p*^s; + quoque
e) praeparate (prep. BDKORSW; parate *uoluit*
Bentl.): et iumentum preparare *c*, *gr.* κτήνη τε
 παραστήσαι; et iumenta preparant T, et ium.
 parata sint *gig.*; uti iumenta praepararent *h*. ut:
 et S *h*. in ponentes I; imp. KTU¹ *vg.*; inpositum
c gig.; inponerent *h*. paulum: + eum BFKRS
 (ut eum)W ζ *c*; + *ras. unius lit.* U; + et *h*.
 saluum perducerent (-ceret *p*, -cant T *dem.*) =
 διασώσωσι: sanum perducant *gig.*; *om.* saluum F
h (deducerent); + per noctem *h*, et > per noctem
 perduc. *syr. harcl. mg.*; *deinde def. h ad xxvi. 20.*
 usque ad Θ ^{ms}. filicem OS. praesidem (si *sup.*
lin. M; presidem BDRSW, prepresidem T): +
 timuit enim ne forte raperent eum iudaei (-dei
 DR) et occiderent et ipse (*om. p*) postea calumniam
 (calumpn. D) sustineret (haberet *gig. p*); tamquam
 (tanq. S ; quasi *gig. p*) accepturus pecuniam
 (acc. esset pecuniam D; nummos accepisset *gig.*
p; *om.* tamq. acc. pecuniam MR) DMR (*post per-*
ducerent additum = arm. usc.) *vg. gig. p*, et +
 timuit enim ne forte rapientes eum iudei inter-
 ficerent et ipse postmodum accusaretur quasi
 pecuniam accepisset *c*; *cf. Cassiod.* ('Complexiones
 in Act. Apost.' = Migne P. L. LXX. p. 1401)
 'Tribunus autem uocatis duobus centurionibus
 praecipit ut . . . ad Felicem iudicem Paulum
 Caesaream usque perducerent ne forsitan crederetur
 quod eum accepta pecunia a Iudaeis fecisset occidi';
gr. 137 *syr. harcl. (cum*)* + ἐφοβήθη γὰρ μήποτε
 ἀρπάσαντες αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνωσι καὶ αὐτὸς
 μεταξὺ ἐγγελησιν σχῆ ὡς ἀργύριον εὐληφάς, ἴτεμ

25 & 26 scribens epistolam
continentem haec
Claudius lysias optimo
praesidi felici salutem
27 uirum hunc comprehensum
a iudaeis
et incipientem interfici
ab eis
superueniens cum exercitu eripui
cognito quia romanus est
28 uolensque scire causam
quam obiciebant illi

'græci, antiqui' ap. cor. nat.* sed om. mg., et notat
cod. caraf. 'haec uerba in nullis m. s. cod. graec.
nec latinis leguntur.'

25 & 26. *Uersus* (timult enim) *signatur* 25 &
26 in *Stephano* 1555 et nihil ponitur ad claudius;
in *R²E* inc. u. 25 timuit enim *supra* et u. 26
scribens; in *Tisch.* et eiusdem *T. G.* 8 et *W. H.*
inc. u. 25 scribens et 26 claudius. om. scribens
. . . haec S* (+S²). scribens: scripsitque c,
scripsit ergo p, scripsit autem *gig.*; + ei BFKS²
UV55 p cor. uat. (sed notat 'græcus non habet ei');
+ felici R; + in W. epistolam BOKMOSU¹V
vg., aepistolam C, aepistolam D. oontinentem
haec (hec S²), cf. in quae haec *syr.*: continentem
uerba hec W, continentem hunc mundum D; *gr.*
περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον AHL P al. *pler.*;
habentem formam hanc e *gig.* et *ἐχουσαν τὸν τ.*
τοῦτον NBE *min.* om. claudius T. lisias GRS
TUW, liss. D. obtimo M*STU*, hobt. C. pre-
sidi BDKRW, preside OS. filici O, -ce S. > fel.
opt. prae. *gig.* salutem W.

27. huno: istum e. comprehensum K *vg.*
Tisch., conpraec. CFΘ, compraec. U* (cōpraec. U²),
compreusum T; apprehensum *gig.* iudeis DRW.
et incipientem (imc. U*; incipientes e*, -te e²)
interfici (occidi e) ab (hab C) eis = καὶ μέλλοντα
ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν: periclitantem ab eis occidi
gig.; incipientibus interficere eum O. eripui + et
FS²U. cognito (+ eo D) quia (+ ciuis R, + ciues
C) romanus est (esset CT) = μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός
ἐστιν: clamantem et dicentem se esse ciuem
romanum *gig.*

28. uolensque (s *sup.* lin. U; om. que O) =
βουλόμενός τε NABE *min.*: uolens (uolentes e)
autem e *gig.*, βουλ. δέ HLP etc. scribere R* (*ut*
uoluit; corr. R¹); cognoscere *gig.* causam D,
causa I. quam obiciebant (obiic. *vg.* *Tisch.*,
hobic. C, obiec. V, obicebant D) illi: de qua
obic. ei e, et *gr.* δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῶ; de qua
illum accusabant *gig.* dedixi U¹; deduxit I.
eum (illum D): om. R* (+ R²) cum *gr.* NA *min.*
concilio S* (corr. S¹) *gig.* eorum: e in *ras.* Θ;
om. *gig.*

deduxi eum in concilium eorum
29 quem inueni accusari de quaestionibus
legis ipsorum
nihil uero dignum morte
aut uinculis habentem
crimen
30 et cum mihi perlatum esset
de insidiis quas parauerunt ei misi
ad te
denuntians et accusatoribus
ut dicant apud te.
31 Milites ergo secundum

29. quem O. inueni + nichil amplius *gig.*
acusari U (i in *ras.*); accusare S*, -ssare D* (uel
i D²); + quam *gig.* quaestionibus (quest.
CDLMRUVW, quesc. S, quesc. O) legis ipsorum
= ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν: lege moysi et de
iesu quodam *gig.* fere cum *syr.* *harcl. mg.*, cf.
τ. νομου μουσεως και ιησου τιμος 137 (ex xxv. 19).
nihil (nichil W) uero (nihil *pro aduerbio* cf.
Roby § 1049): nihilum ero G; nullum uero D5
Bentl.; nichil tamen *gig.* mortae G, morti Θ,
mortis *gig.* om. aut uinculis *gig.* hab. orimen
(cre. D; criminis Θ *cod. caraf. dem.*) = ἐχοντα ἐγ-
κλημα: > crimen hab. e; facientem (*sine orimen*)
gig.; + quem uix eripui de ui *gig.* cum *gr.* 137 et
syr. harcl. (cum*) ἐξηγαγον αυτον μολις τη βια.

30. et cum mihi perlatum esset (+ et Θ) de
insidiis (-dias S; + iudaeorum w) quas para-
uerunt (*ita* AIDFO p; -uerant *plur.* et *vg.*; -berant
T; praeparauerunt *dem.*) ei (illi *vg.*, non *cod. caraf.*)
codd. et *vg.* fere = μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλήs ἐis
τὸν ἄνδρα ἔσεσθαι ἐξ αὐτῶν (ἐξ αὐτῆs B) NABE
min. cf. indicatis autem mihi de insidiis in uirum
esse ex ipsis e: et cum mi. perl. esset de insidia
quam parauerunt ei iudei *gig.* fere = μηνυθ. δέ μοι
ἐπιβ. ἐis τ. ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων
HLP al. *pler.*; deinde + confestim w cum *gr.* HLP
ἐξ αὐτῆs, cf. *gr.* B *supra.* missi D; + eum CMR
STUW *vg. cor. nat.* dem. gig. non graec.* ad:
at O. denuntians (-cians RSW5E) = παραγ-
γείλαs: demandans e. accusatoribus DS; accu-
sator ibi *gig.*; + eius e et E². ut (+ et SU*)
dicant (-cat p²) apud te (apud te CGM*ORST;
aperte D) = λέγειν αὐτοῖs ἐπὶ σοῦ NA 13. 40:
dicare ad eum apud te e et *leg.* προσ αυτον επι σου
B *syr. pesh. arm.*; λέγ. τὰ πρὸs αὐτὸν ἐπὶ σοῦ
EHL(αυτουs)P etc.; uenire ad tuam cognitionem
gig.; deinde + uale CDG²Θ²T *vg. dem. e.* + ualde
I; et + ἔρωσο NEL etc., + ἔρωσο IIP al.

31. ergo: uero 5W (non autem *cod. caraf.*) *cor.*
nat. mg. edl. antl. plur. preceptum BDKMRSW.
sibi: illis e; om. *gig.*; + datum c; *gr.* τὸ δια-
τεταγμένον αὐτοῖs. adsumentes (ass. HKSUVW
vg.): susceptum e *gig.*, sed *gr.* ἀναλαβόντες.

praeceptum sibi
 adsumentes paulum duxerunt per
 noctem in antipatridem
³² et postera die dimissis equitibus ut
 irent cum eo
 reuersi sunt ad castra
³³ qui cum uenissent caesaream
 et tradidissent epistolam
 praesidi
 statuerunt ante illum
 et paulum
³⁴ cum legisset autem et interrogasset
 de qua prouincia esset
 et cognoscens quia de cilicia
³⁵ audiam te inquit cum et accusatores
 tui uenerint
 iussitque in praetorio

deduxerunt *gig.* *om.* in *gig.* hantipatridem T, antipatridem Θ, athip. T. > antip. per noctem *gig.*

32. et postera die (diae C; *om.* R): postera autem d. *gig.*, et *gr.* τῆ δὲ ἐπαύριον. missis S* (*corr.* S*); relictis *e gig.* equitibus (heq. C, aeq. IR): militibus *gig.*; deinde pro ut irent . . . tradid. (33) *habet* ad castra (*lapsu om.* ut irent uel tale quid, ut conicit Blass) cum solis equitibus uenerunt in caesaream et cum tradid. *gig.* ut irent: ire *e.* eo: + et S; + reliqui T. > cum eo irent *vg.* ad: in OW *e.* chastra C.

33. *gig.* uide supra 32. ueniissent D; + in *e.* caesaream RSW, -rea O; cessariam D. tradidissent S, tradissent O; reddentes *e;* *gr.* ἀναδόντες: epistolam BΘKMORSUV *vg.*, aep. C, aepistolam D. praesidi (pres. BDKORSW) = τῷ ἡγεμόνι: legato *gig.* statuerunt (-issent W) ante (*om. e*) illum (ei *e*): assignauerunt *gig.*; *gr.* παράστησαν. et paulum *om. e cum* E*. uoluit > et paulum ante illum *Bentl. cum graeco.*

34. cum legisset (-sent *e*) autem et interrogasset (in *sup. lin.* G; -gavit O *e*) = ἀναγνούς δὲ (+ ὁ ἡγεμόν HLP *al. plur.*) κ. ἐπερωτήσας *gr.* fere *omn.*: et cum leg. epistolam interrogauit *gig.* cum *syrr. harcl. mg.*, cf. ἀναγν. δε τ. ἐπιστολὴν ἐπρωτησασε 137. prouincia C. esset R. *om. et sec.* C *c.* cognoscens (*e sup. lin.* T) = πυθόμενος: cum audisset *gig.* quia (quoniam *e*) de (ex *e*) cilicia (cel. S, cilichia C, cilia M*T*): + esset SU *cor. uat.* cum gr.* N*A 68 ἐστίν; *om. gig.*; cf. *gr.* 137 *syrr. harcl. mg.* qui habent εκ ποιασ επαρχιασ ει; εφη* κιλίε. και πυθόμενος εφη κ.τ.λ.

35. inquit (-t *in ras.* U; inquit CF*IORST): ait *e;* dixit *gig.* (> dix. aud. te). *om.* cum S. et AGΘIMOS² *cod. caraf. dem. e:* *om.* BCDFKR

herodis custodiri eum.
 XXIV. ¹ Post quinque autem dies
 descendit princeps sacerdotum
 ananias
 cum senioribus quibusdam
 et tertullo quodam
 oratore
 qui adierunt praesidem
 aduersus paulum
² et citato paulo coepit accusare ter-
 tullus dicens
 cum in multa pace agamus
 per te
 et multa corrigantur per
 tuam prouidentiam
³ semper et ubique suscipimus
 optime felix cum omni

S*TUVW *vg. c gig. p, et gr.* 37. 101. 137. *syrr. utr.* accusatoris O; accus[cussatoris S. *om.* tui F. uenerint (uenirint S, uenerant V*): aduenerint *e gig.*; *gr.* παραγένονται. > uen. accusatores tui D. iussitque (et iussit *gig.*) = ἐκέλευσέ τε HLP *al. plur.*: iubens *e, et κελεύσας* (N)ABE *min.* pretorio BDKRW, preturio S, praetorium I, erodis T; herodes ΘV*. custodire IOS*W *gig.*, sed *gr.* φυλάσσεισθαι. eum: *e in ras.* U.

XXIV. 1. quinque (-U. DOW) autem (+ quinque R*) dies: > autem qu. dies *e cum ord. graeco*; > dies au. U *gig.* descendit DS; descendens O. post . . . desoendit *in ras. scr.* R. annanias B'DFΘIOSU. saenioribus C. > quibusdam sen. *gig.* tertullo (tertullio Oc*, certullio W, tertolo D) quodam (quondam T, quidam Θ) oratore (horat. C) *codd. et vg.*: > orat. tertullo quodam *e cum ordine gr.*; > orat. quod. tert. *gig.* qui: et *gig.* adierunt (ad ierunt I, audierunt CT *p**): insinauerunt *e;* *gr.* ἐνεφάνισαν, cf. ἐμφανίσατε xxiii. 15 ubi redditur notum facite; deinde + ad D. presidem BDKORSW.

2. et citato (et accito R *c;* tacito D): uocato autem *e gig.*, et *gr.* κληθέντος δὲ. paulo: eo *e gig. cum gr. omn.* αὐτοῦ. caepit DR, cepit I*MSW. accusare DS; + paulo G. tertullius W, tertyllus *e, terculus p**; tertulus D *cum gr.* H *min.* quum CΘ (*et semper*). *om.* in W *e.* agamus: habitantes *e;* *gr.* πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες. *om.* per te *gig.* multa corrigantur: correctionum fientium *e ut reddat διορθωμάτων γινόμενων* (*et πολλῶν non est in graeco*); deinde + genti huic *e* (*Bentl.*), + in hac gente *gig.* et + τῷ ἔθνει τούτῳ *gr. omn.* tua O. prouidentiam RSW (-deciam *sic*); prudentiam CFM*T.

3. semper (saemper O) = πάντη H 93: sem-

gratiarum actione
 4 ne diutius autem te protraham
 oro breuiter audias nos
 pro tua clementia
 6 inuenimus hunc hominem
 pestiferum
 et concitantem seditiones
 omnibus iudaeis

in uniuerso orbe
 et auctorem seditionis
 sectae nazarenorum
 6 qui etiam templum uiolare
 conatus est
 quem et adprehendimus
 8 a quo poteris ipse iudicans
 de omnibus istis cognoscere

perque *e et πάντη τε gr. vell. om. et sig.* habique C; utique BK. *auscipimus* (ἀποδεχόμεθα) ADF G^oM *vg. dem.*, -iamus T, *exclpimus e*: *suscepimus* BCG^oΘIKORSUVW *e sig. p*; + *te dem.* obtime BC(hob.)MSTU^o. *filex S. om. omni T.* *graciarum S.* *hactione CR, accionem S.*

4. ne diutius (daciuis RW, denc. S) autem: ut aut. ne diut. *e et ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλείον gr.*; et ne diut. *sig. om. te FM^oO.* protraham (-traam CT) *codd. et vg.*; pertraham M^o *ut uditur*, traham *sig.*, protrahamus GR^o; *gr. ἐκτόνω plur., lxx. L min., κόπνω A^o (ut uditur) 13. 19. 31.* oro (horo C) = παρακαλῶ: rogo *e*; + *te S^o (ut uditur) e et E^o min. uide infra*; deinde + *ut FV^oΨ^o (non cod. caraf.).* breuiter (breb. CO) audias nos = συντόμως ἀκούσαι ἡμῶν 15. 18. 180: > breuiter nos audiat *sig.*; > te audire nos breuiter *e = σε ἀκουσαι ἡμῶν συντόμως E, et ἀκούσαι σε ἡμῶν συντόμως gr. vell. plur., et uoluit audias nos breuiter Bentl.* pro: propter *p*; *om. e sig.* tua (tuam *p^o*) olomentia (-cia RSW, -ciam *p^o*): tuae clementiae *e*; > clementia tua *sig. (casu nominatiuo, uide supra).*

5. inuenientes *e, et gr. εὑρόντες*; + *enim e sig. cum graeco.* hominem: uirum *e* (> uir, hunc) *sig.* pestiferum: pestem *e sig.*; *gr. λοιμὸν.* citantem *p^o.* seditionis (saedit. C, sedia. R, seditionis V, sedicionis S^o, -nibus S¹) = στάσις KABE *min.*: seditionem F^oΨ *cor. ual. et στάσις HLP al. pler.* omnibus iudaeis (-deis DORW) in (*om. R*; et S) uniuerso (hun. C) orbe (horbe C) *codd. et vg. cum gr., cf. om. iud. qui per orbem sunt e*: non tantum generi nostro sed fere uniuerso orbe terrarum et omnibus iudeis *sig.* et (*om. I*) auctorem (auth. Ψ^o, auctore S) seditionis (saedit. C, sedic. RS, sedionis O) sectae (-te ORW) nazarenorum (notum *sup. lin. O*, nazorenorum I, nazareorum W) *codd. et vg. = πρωτοστάτης τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἰρέσεως, ubi dubitandum est utrum πρωτοστάτης perperam auctor seditionis reddatur an sit conflatio duarum lictionum seditionis et sectae = αἰρέσεως*: et auctorem sectae nazareorum *sig.*; auctorem autem nazarenorum sectae *e et πρωτ. δε της των ναζ. αιρεσεως E 13.*

6. etiam: et W *e s.* uiolare conatus (quonatus C, cumatus D) est (*om. W*): uoluit > con. est uiolare *Bentl.* et > conatus est inquinare *e,*

> temptauit contaminare *sig. s (ut uditur), et gr. ἐπειρασεν βεβηλώσαι. et: om. FIRSW e sig. p contra gr.*; cum D. adprehendimus (adpraeh. CFΘI, adprech. D, appreh. U Tisch. cod. caraf., adprehem V^o) *codd. plur. et A^o = ἐπαρτήσαμεν, cf. conpraehendimus e*: adprehensum A¹BRV^o, adprehensum KW *vg., et ita sig. p^o, uide infra u. 7.* quem et adpreh. *bis ser. O.*

7. Uersum omisimus cum A^oCFG^oOSTU *p^o s cod. caraf. ('haec uerba nec in grae. ual. nec in gothi. latino cod. leguntur')* *codd. apud Bed. (uide infra), Bentl. et gr. KABHLP al. plus 40, sah. boh.: habent autem A¹BDIKMRVW vg. e dem. e sig. p^o, cf. Bed. (expos. 'in hoc loco quidam nostri codices aliquot uersus habent qui in graeco ita leguntur quem et adprehendimus et secundum' etc.), cum gr. E al. sal mult. syr. pesh. et harcl.; legunt uero sic et uolumus secundum legem nostram iudicare superueniens autem lysias tribunus eum ul magna eripuit eum de manibus nostris iubens accusatores eius ad te uenire, sed uariant inter se; om. et A¹BD KRVW *vg. sig. p^o (post adprehensum etc.), uolumus A¹DKRW vg. dem. e sig. p^o, uolumus BV: uolebamus IM c. nostram: uestram V^o.* > secundum leg. nos. uol. *dem., > sec. nostram leg. uol. e Bed., et gr. κατά τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν*; > uol. eum iudic. sec. leg. nostram D(iudic. eum)I *fers cum gr. 46. 66°.* superueniens (*inc. u. 7 Steph. 1555 B^oC*): intercedens DM *sig.*; transiens *dem. e Bed.*; *gr. παρελθὼν (ἐλθὼν 46. 66°).* lysias (lis. D) tribunus A¹DI (*uide infra*)M *dem. e sig. Bal. et gr. plur.*: > trib. lys. (lis. RW) BKRVW *vg. e p^o cum gr. 46. 66°.* > cum multa uol. *dem. e Bed. (multis) cum gr. plur.* > cum uim magna lys. trib. I. > de (e *Bed.*) man. nostris eduxit (*sine eum*) *dem. e Bed. et gr. plur. ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε. inc. u. 8.* iubens *Steph. 1555 B^oC.* accusatores D. *om. eius D. ad: ante dem. e Bed.* > uenire ad (*uol ante*) te W *e Bed. om. iubens... uenire M sig.**

8. a quo (par' eū); quo *e Bed., par' q̄ E 36.* poteris: possis *e Bed., gr. δύνησι plur., δύνησι E 13; potes sig. et δύνασαι 73 Chrys.; deinde + et CT cum gr. 25. 66°.* *om. ipse sig. cum gr. A^o.* iudicans... cognoscere: > diligentius inquirere de omnibus his *sig. iudicans (ἀνασπινας):*

de quibus nos accusamus eum
 9 adiecerunt autem et iudaei
 dicentes haec ita se habere
 10 respondit autem paulus
 annuente sibi praeside
 dicere
 Ex multis annis esse te iudicem genti
 huic sciens
 bono animo pro me satis
 faciam
 11 potes enim cognoscere
 quia non plus sunt dies mihi
 quam duodecim ex quo
 ascendi adorare in hierusalem

12 et neque in templo inuenerunt me cum
 aliquo
 disputantem
 aut concursum facientem
 turbae
 neque in synagogis neque
 in ciuitate
 13 neque probare possunt tibi
 de quibus nunc accusant me
 14 confiteor autem hoc tibi
 quod secundum sectam
 quam dicunt heresim
 sic deseruio patrio deo meo
 credens omnibus quae in

indicans B. istis: om. G; his I (> his omn.). cognoscere S. > cogn. de omn. G. de sec. om. e gig. om. nos T gig. accusamus D. eo e. > eum accusamus gig.

9. adiecerunt D; adierunt B(ierunt in ras.)S. autem: eum S. iudei DORW. dicentes O*. hec S. ita: ista F. om. se e. abere CR*.

10. respondens FO. autem (de HLP etc.): om. D* e cor. uat.; τε NABE min. > paulus autem p*. annuente cum BCD@KMRTUVW vg., adn. AFGOS Tisch., cf. xii. 17, xxi. 40, et Lc. v. 7: innuente I; + autem V*(sed exp.). sibi: tibi T; om. W. preside BDORSV°W, presidi KV*, praesidi e; + ras. 2 aut 3 litt. U. dicoere (λέγειν): ut (hut C) diceret CT; dicens D gig. Cassiod. (P. L. LXX. p. 1401). ex: et A. annis: temporibus gig. essae R; om. gig. om. te F. > te esse vg. contra gr. iudicem + iustum e cum gr. E min. > iudicem te gig. huic: huius O. > huic genti gig. > genti huic esse te iudicem D. huic. sciens bono animo ita diuisum F. sciens (επιστάμενος): compertus gig. bono animo (εὐθύμως NABE min.; -μότερον HLP etc.): constanter gig.; longanimitate e. pro me (+ ipso e): de me gig.; gr. τὰ περὶ ἐμαυτοῦ. satis faciam: rationem reddo gig.; gr. ἀπολογοῦμαι.

11. potes enim: cum possis gig.; potente te e et gr. δυναμένου σου. cognoscere: uerum scire gig. plus (amplius W) sunt (sint C) dies (om. R*) mihi (michi B; mei W) codd. plur.: > plus sunt mihi dies M vg. Tisch. e cum gr. πλείους εἰσὶν μοι ἡμέραι; > sunt mihi dies plus D, > sunt michi amplius (dies) gig.; > sunt plus dies mihi F dem. p. om. quam e gig. cum gr. (exc. minusc. mult.). duode in M°; -xii. DOSU W. hascendi C. ad orare I, adorare C. om. in C gig. iherus. C, ierus. vg. > in hierus. adorare R. > hierosolimis adorare gig.; προσκυνήσων (-νησαι 137) ἐν Ἱερουσαλήμ LP al. plur.; rell. προσκυνήσων (-νησαι E) eis Ἱεροσ.

12. in templo bis scr. R*. inuenerunt D. cum aliquo (-quot R): ad aliquem e; gr. πρὸς τινα (τινας E). disputante T (dispo in ras.). aut (ad e): neque gig. concursum: consensum D* (corr. mg.); concursus p, dissensiones gig.; gr. ἐπίστασιν NABE min., ἐπισύστασιν HLP etc.; uide 2 Cor. xi. 28 ubi redditur instantia, concursus, incurus. faciente p; mouentem gig. turbe MORW. sinagogis RSTU(sinaog.*°)W. in citate B* (corr. B°); circa ciuitatem e, gr. κατὰ τὴν πόλιν.

13. neque: nec U, ne S. possunt + quicquam D gig. om. tibi gig. cum gr. HLP al. plur. accusant D. > me ac usant vg. contra gr.

14. confiteor D. om. hoc W dem. om. tibi B* (+ B°) dem. > tibi autem hoc M. om. quod @* (+ mg.) gig. om. secundum W. sectam codd. vg. e dem. p: uiam e (Bentl.) Bed. (expos. 'in graeco') et ὁδὸν gr.; uide infra. dicunt + isti gig. heresim codd. et vg. (haer. B* vg. Tisch., heresim M, heresim D; heresis e): om. gig. Alibi in hoc libro ὁδὸς semper est uia et ἀρεῖς heresis uel secta, et in hoc cap. u. 5 legimus cum codd. omn. sectae. Si ergo Hieronymus habuisset in codice quem corrigebat secundum uiam quam dicunt heresim (ut in e fere est) et uoluisset heresim in sectam corrigere, scripsisset utique sectam in margine. Hanc uocem facile poterat librarius ubi non debebat in textum inferre, praesertim si lectionem quae in codd. mixtis e dem. p seruatur in animo habuisset. Quae falsa lectio forsitan ipsa ex breuiori forma secundum sectam quam dicunt isti (ut in gig. est) orta fuit. sic: ita s; sicut gig. deseruio D; seruio F s. patrio deo meo (τῷ πατρὶ θεῷ gr. et uerss.) cum G@O cod. caraf., edd. Maresch. 1531, Uuiian et Luntia 1534, et patrio deo e Bentl.: patri deo meo codd. plur. 𐤀 c dem. p s, patri et deo meo 550 edd. Hailbr. 1476, Wild 1481, Kesler 1487, Paganini 1497, Froben 1502, Saccon 1515 et 1519; > patri meo

lege et prophetis
scripta sunt
15 spem habens in deum quam
et hi ipsi expectant
resurrectionem futuram
iustorum et iniquorum
16 in hoc et ipse studeo
sine offendiculo
conscientiam habere ad deum
et ad homines semper
17 post annos autem plures
elemosynas facturus
in gentem meam ueni
et oblationes et uota

18 in quibus inuenerunt me
purificatum in templo
non cum turba neque cum
tumultu
20 (19) quidam autem ex asia iudaei
quos oportebat apud te
praesto esse
et accusare si quid haberent
aduersum me
21 (20) aut hi ipsi dicant si quid inuenerunt
in me iniquitatis
cum stem in concilio
22 (21) nisi de una hac solummodo
uoce qua clamaui inter

deo R, > deo patri meo TW *cor. nat.*, > deo patri *cor. nat. mg.*, > patri deo *Bed.* (*expos. 'in graeco'*). *Lectio patri forsitan originem habuit littera o abscissa in margine codicis archetypi, cf. u. 23 de ui pro de uia; forsitan etiam meo quod deest in graeco et in uell. s. sig. et cor. nat. mg. et in R uario loco ponitur etiam a nobis cum Bentleio omitti debebat; sed τῷ πατρὶν non incommode redditur per pronomen possessiuum. omnia forsitan p^o. que IR. om. in C. et; aut S; + in s. profetis DT, scriba FG.*

15. in; ad *gig. s*; *gr. ὑπὸς NC min., eis ABELH etc.* hi COSU^oW; isti *s*; *om. DI*; > ipsi hi *s, gr. αὐτοὶ οὐτοὶ plur., sed om. οὐτοὶ M.* expectant BOUV; sperant *s*. > expectant et ipsi D. resurrectionem RS. futurum D; + esse mortuorum *s, et + ὑπερὸν EHLF etc.* iustorum: mortuorum D^o; iustorumque *s et gr. ζυγαίων re.*

16. studio D; studiam p^o. sine offendiculo (-cula K, -culum I) conscientiam (-ciam RS) = ἀπαραισθησίων συνείδησιν (*cf. cum cum abl. pro adiectiuo, Stud. Bibl. lv, p. 245 n.*); inoffensam conscientiam *gig. habere (ἔχειν NABCE etc.); habens gig. et ἔχω HLP al. plur. ad pr. (an R^o) = ὑπὸς: in M, apud *s. ad sec.: apud s; om. gig. p s cum graeco.* > semper ad (apud *s*) deum et (+ apud *s*) homines *s gig. cum gr. E c^{act}.**

17. plures (πλείονων) *cf. ii. 40, xxv. 14 etc.: multos gig. s (ut uidetur); plurimos Bed. (retr.); + uelut p^o. > multos autem annos gig. elemosynas cum AFG@KMV (eica^o), helem. I, eleem. *vg. s, aclem. C: elemosinas OW, helemosinas RT, elimosinas S, elymosinas BU¹, helymosinas U^o, acelimoysinas D. facturus (cf. x. s): facturos O. gentem (partim in ras. S) meam: gente mea *s; gentes meas W cor. nat. mg. ueneram s; adueni s. > ueni in meam gentem elemosinas facturus gig. feru cum gr. HLP al. pler. oblationes S, hoblationes C, olationes R^o. > et oblat. adueni s cum gr. N^oE 137 c^{act}. et uota***

(uotum D): *om. s gig. s (Bentl.), Bed. (retr. 'in graeco') cum gr. omn.; deinde + facturus s (ut uidetur) Bed.*

18. inuenerunt D. templo O. non; neque R. tumultu: + et apprehenderant (adprach. Θ, adprach. D) me clamantes et (*bis scr. c*) dicentes tolle inimicum (amicum D^o) nostrum (uirum dem.) D@S^o *cor. nat.* ('quidam antiqui') *c dem. p^o (non graeci) cf. xxi. 36 gig; item Stephanus 1555, qui numerat uers. 19 & 20 Et apprehenderunt me etc.; uoluit igitur ut uidetur inc. u. 19 Et apprehenderunt, u. 20 quidam autem.*

20. Inc. u. 19 quidam HC Tisch. quidam autem: *om. autem C dem. cum gr. HLP etc.; et quidam gig; + uenerunt D. ex: ab gig. assia B^o D, haaya C. iudei DORW. Inc. u. 19 quos oportebat Tisch. T. G. S. oportebat T; oportnerat gig. s; + modo CT *cor. nat.* apud (apud CGIORST) to: aperte D; + modo *c. praesto (presto BCDIRTUW, prestos S) esse (essae R) = παρεισθαι: adesse s gig. accusare (κατηγορεῖν) cum ACD (accuss.) ΘIMORU^o (accusare) W *vg. c dem. s gig. p s; accusarent BFGKSTU^o (acus.) V, si bis scr. S; om. uoluit Bentl. cum gr. 104. aberent R^o (corr. R¹); habuissent *s; habebant p. a^ouersum M; aduersus D gig; ad s.****

21. hi DOSTU^oW; *om. CR. om. ad s p cum gr. (exc. minusc. mult.). quid: quam gig. (uide infra). inuenerunt D. in me (bis scr. Θ^o, pr. exp.): *om. gr. NAB min. in me iniquit. arctius in ras. scr. K. iniquitatem gig. (> in me iniq. inuenerunt); iniquum s; gr. ἀδικησα. cum stem (sint S^o; stetissem *c; istem T^o; starem dem., et ita uoluit Bentl.); stantem me s, stante me gig; gr. σάρανος μου. concilium V^o; + eorum gig.***

22. de una (*in ras. scr. Θ*) haec (ac F; hoc p^o) solummodo (solomodo S, solummodo R) uoce: *om. solummodo s s (ut uidetur) et ita uoluit Bentl., gr. enim plur. περὶ μιᾶς τάλτης φωνῆς; > de una*

eos stans
 quoniam de resurrectione
 mortuorum ego iudicor
 hodie a uobis.
 23 (22) Distulit autem illos felix
 certissime sciens de uia dicens
 cum tribunus lysias
 descenderit audiam uos
 24 (23) iussitque centurioni custodiri eum
 et habere requiem
 nec quemquam prohibere
 de suis ministrare ei

25 (24) post aliquot autem dies
 ueniens felix cum drusilla uxore
 sua quae erat
 iudaea
 uocauit paulum et audiuit ab eo fidem
 quae est
 in iesum christum
 26 (25) disputante autem illo
 de iustitia et castitate
 et de iudicio futuro
 timefactus felix respondit
 quod nunc attinet uade

hac uoce solummodo D, > de una uoce hac e s, et
περι μιᾶς φων. ταύτ. E 80. 137. qua ex quia T;
 quam e. clama^m O, clamabi T; clamauit I.
 inter (ad T) eos stans = *ἐν ἀποῖς ἐστῶς* NABCE
min.: > stans inter illos s cum gr. HLP al. plur.;
om. gig. quoniam: quia e gig. resurrectione
 RS. hodiae C, hodi I. > hodie iudicor gig. cum
 gr. 69. 99. 137 al. a (om. I) uobis = *ὑφ' ὑμῶν*
 NEHLP etc.: aput uos s et *ἐφ' ὑμῶν* ABC *min.*
 > a uobis hodie c.

23. illos: eos c. filix S, felex D. om. de A*
 (+ A¹). uia A¹(om. A*)BDF²⁰⁰Θ¹I(uiam)
 KMRVW *vg. uett. plur.*: ni CF*GΘ*OS^o(aim*)TU
 ρ*? (iudica pro uia dicens); item + hac Θ¹M *vg. c*
dem., et > hac uia gig. s; + domini ρ³; + hac
 ueritatis D (> hac uer. uia). dicens: e in ras.
 scr. A; + quia e. eum: eum D. tribunus
 lysias (lis. GRSUW) descenderit (-rit in ras. B,
 -ret M; discenderit S; uenerit ρ) HCFGΘIKMR
 SUVW *vg. cor. uat.* ('grecus, antiqui; non
 deuenit') c ρ cum gr. 31 c^{scr}: > tribunus descen-
 derit (-rit sup. lin. O; discenderit D) lysias (lis.
 DT) ADOT *dem.*; > lys. tribunus descend. e cum
 gr. plur.; > descend. lys. trib. gig. s (*ut uultur*);
 + a iudaea S* (-am) U; + rursum gig. Cum
 nomen lysias tribus locis appareat et in uers. syr.
pesh. desit suspicamur illud et a latinis olim
abfuisse et postea a librariis restitutum. audiam
 uos (aud. quae ad uos e; gr. *διαγνώσομαι τὰ καθ'*
ὑμᾶς): uos (audiam uos S^o; a iudaeam S*) uenite
 et dicite si quid habetis (+ aliquid S) aduersus
 (-sum S) hominem istum SU.

24. iussitque: et praecepit gig. s; gr. *διατάξ-*
μενος (+ *τε* H al. plur.). centurioni D, chentur. G;
 + diligenter gig. custodiri (*τηρεῖσθαι*) cum
 G*Θ¹I *Bentl.*: custodire (cost. S) *codd. plur. vg.*
et uett. Legimus custodiri non solum quia cum
 graeco concordet sed cum sensui necessarium uidea-
 tur; iussit enim Felix Paulum custodiri et habere
 requiem nec centurionem quemquam prohibere
 etc., ubi et et nec differentiam subiectorum os-
 tendunt. eum: illum s. et habere (*ἔχειν τε*):

habere tamen e (*ἔχειν δέ 31*). neo (ne S *ut supra*
 u. 13) quemquam (quenq. 5³, quaeq. O;
 quendam D): et neminem e; gr. *καὶ μηδένα*.
 proibere RT, perhibere B. > de suis prohibere
vg. ministrari e. eis I; illi e gig. s.

25. aliquod CF*IoT. > autem aliquod e;
 gr. *μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς* NBCHLP al. plur. (> *τινὰς*
ἡμέρας AE 137 c^{scr}). dies: s in ras. U. > dies
 autem s. ueniens (adueniens e): cum adesset s,
 cum esset gig.; gr. *παράγενομενος*. filix S*, felex
 D. drucilla D, druxilla K, drusylla ρ*. uxore
 (hux. C) sua (ssua W) = *τῇ γυναίκί αὐτοῦ* N^oE al.:
om. αὐτοῦ C*HLP al.; *τῇ ἰδίᾳ γυν.* BC³ *min.* que
 gr. IR, qua W. iudaea DORW. uocauit (-bit
 T): accersit gig. s; gr. *μετεπέμψατο*. audibit T.
 ab eo fidem: ab eo de fide s; eum de fide gig.; e
 et gr. *uide infra*. que sec. I. iesum (arctius scr.
 R) ohristum *codd. plur.* (in ras. scr. U), iesu
 christo FSW: > christum iesum DO *vg. Tisch.*
dem. e, christo iesu gig. s, et χρ. ἰησ. N^oBEL 61
 (om. ἰησ. N^oCHP al.); > audiuit eum quae in
 christum hiesum fides e et gr. *ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ*
τῆς εἰς χρ. ἰησ. πίστεως.

26. illo: eo D. de pr.: die O. iusticia RSW.
 et castitate (ca eras. B) *codd. plur. vg.*, et con-
 tinentia s: et de castitate AIMS gig. de iudicio
codd. longe plur. vg. uett. plur.: om. de TU^o e s
Bentl.; *περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ*
κρίματος τοῦ μέλλοντος recte redditur cum codd.
plurimis de iustitia et castitate et de iudicio
futuro, non et de castitate, cum duo potius quam
tria argumenta Felici proposuerit Paulus, quod in
graeco ostenditur per τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος.
Ceterum ἐγκράτεια est potius continentia ut Gal. v.
 23, uel abstinencia ut 2 *Pet.* i. 6, et sic fere 1 *Cor.*
 vii. 9 (cont.), ix. 25 (abst.), et *Tit.* i. 8 (cont.).
 iudicio (ic in ras. U, inditio W) futuro:
 > futuro iudicio M. timefactus (*ἐμφοβος γενόμενος*) ABC
 FGO²⁰⁰KSUW ρ* *Bentl.*, temefactus V²⁰⁰ ρ*;
 tremefactus DΘ¹IMORT *vg. c dem.*; externus
 factus e; conterritus gig. s. filix S, felex D. quod
 (quo ρ³, quid D) nuno (om. ρ*) attinet (att. in

tempore autem oportuno
accersiam te
27⁽⁹⁰⁾ simul et sperans quia pecunia daretur
a paulo
propter quod et frequenter accersiens
eum
loquebatur cum eo
28⁽⁹⁷⁾ biennio autem expleto
accepit successorem
felix porcium festum.
Uolens autem gratiam
praestare iudaeis felix
reliquit paulum uinctum
XXV. ¹ festus ergo cum uenisset
in prouinciam

post triduum ascendit
hierosolimam a caesarea
2 adieruntque eum principes sacerdotum
et primi iudaeorum
aduersus paulum
et rogabant eum ² postulantes
gratiam aduersus eum
ut iuberet perducere eum
hierusalem
insidias tendentes ut eum
interficerent in uia
4 festus autem respondit
seruari paulum in caesarea
se autem maturius profecturum
5 qui ergo in uobis ait potentes

ras. U; adinet CG@OST, adinet D) = τὸ εἶναι ἔχον: nunc *gig.* s *Cassiod.* (= *Migne P. L. LXX*, p. 1402). tempore autem (*om.* autem O; et tempore *p^o*) oportuno (*hop.* C, opp. *vg.*) = καιρὸς δε επιτηδῶν E *arm.*, > et oportuno tempore *Cassiod.*: *gr. vell.* καιρὸν δὲ μεταλαβόν. accersiam (*cf.* vii. 14) BFGIKMOUVW55 & dem. s (accersiam *pro* accersiam te) *gig.* p s, accersiam *HE*: accersiam ACD@RST; *gr.* μετακαλέσομαι. accersiam te simul, et sperans ita distinctum V *p.* *pro* accersia. te habet faciam te esse praesentem *Cassiod.*

27. *om.* et *pr.* D. spirans S^o; adspersans D. quia: quod I; que D. pecunia C, pecc. DMR. daretur sine *add.* BG@IKOSVW *cor. ual. mg.* e *aem.* *p^o* *Bentl.* cum *gr.* B; + ei (*δοθ. αὐτῶν plur.*) ADTU *Tisch.* s (*detur*) *p^o*, et > ei daretur CFMR *vg. cor. ual. cum gr. e^o*, quia *peo.* dar.: se pecuniam accepturam *gig.* s, *cf. Tert. infra. om.* propter *p^o*. *om.* quod W. *om.* et *sec.* D. *om.* propter . . . cum eo G. accersiens eum BFIK MOSUVW55 & dem. s (> eum accers.) *p*, accersens eum *HE*, *cf.* > illum accersiebat et s, eum accersiebat secrete et *gig.*: accersiens eum ACD@ RT; *gr.* αὐτὸν μετακαλέσμενος; deinde + et S. conloquebatur s. illo e. *libert Tert. (sup. 12)* paulus . . . cum felix praeses pecuniam accepturam se pro eo a discipulis sperasset de quo et ipse in secreto tractauit cum eo *etc.*

28. accepit (*hacc.* C, accipit D); accersit O. portium B@MUW (-*sum*) *vg.*, porticum B^o, ponticum *p^o*; + nomine T. autem *sec.* (*de N^o min.*, *te vell.*): itaque *gig.* gratiam S. prestare BCDIM ORSW. iudaeis DOR. felix D. reliquit C^o O RST. uinctum S.

XXV. 1. festus + ras. uinctus *lit.* M. ergo (*oiv.*): autem *gig.* s *Lucif.* (*p.* 192), quam @. uenisset D. prouinciam BK; -cia s; + praeses

Lucif. post (*in ras. scr.* U) triduum (*triduum* O) = μετὰ τρεῖς ἡμέρας, *cf.* postriduum @ s; p. triennium *p^o* (*ut uoluer*); post biduum *gig.*, post duos dies s; *om.* *Lucif.* hascendit C; + in D s. hierosolimam *codd. plur.*, hieru. K, ihero. CT, iero. *vg.*, hierosolimam RU, hierosolimam DOMS, ierosolimam W: hierosolyma s et *gr.* ἱεροσόλυμα; hierosolimam V^o (*ut uoluer*) *gig.* caesarea RW, chesarea C, cecaria D; caesaream I, caesaream S.

2. adieruntque (= ἐπεφάνισάν τε NAEC *min.*) *codd.* (*adierunt sine* que W, *audieruntque lapsu* CFG^oT *p^o*) et *vg.*, *cf.* et adierunt *gig.* s: manifestauerunt autem s et ἐπεφάν. *de* EMLP *al. plur.* eum *pr.*: ei s; illum s; *om.* S. principem I. primi: priores e. iudeorum DORW. et rogabant: rogabantque *gig.*

3. postolantes ISV. gratiam S. > gra. postul. *gig.* aduersus (-sum A *Tisch.*) eum (paulum *gig.*) = παρ' αὐτοῦ *gr. plur.*: ab eo (*id est Festo*) CT cum *gr.* C *min.* ut iuberet perducere eum: ut eum deduceret *gig.*, ut accerseret eum s; *gr.* ὅπως μετακλήσεται αὐτόν; deinde + in CDF@M RT *vg.* (*non cod. caraf. neque Bentl.*) e a. hierosolimam O, hierosolimam *gig.*, et ἱεροσόλυμα E 32. 96 *k^o*. tendentes: tenentes T; facientes s; *gr.* ποιοῦντες. interficerent S, -ficerunt D, -ficient W^o. > interf. eum *vg.* *Tisch.* s, et *gr.* ἀνελεῖν αὐτόν.

4. autem: ergo *gig.* *Lucif.*, igitur s; *gr.* μὲν οἶν. seruare SW *p^o*; + quidem CMT55 & e, et > paulum quidem seruari *gig.* *Lucif.* in caesarea (*caes.* OR, caesaria D) *codd. plur.* (*in ras. scr.* U) et *vg.* = ἐν Καισαρείᾳ HLP *al. plur.*: in (*om.* S) caesaream (*caes.* SW) ISW et eis Καισαρείᾳ NABCE *min.* profecturum (μέλλειν . . . ἐκπορεύεσθαι): proficisci *gig.* *Lucif.* et *om.* μέλλων *IS^o*.

5. qui ergo: itaque qui *gig.* *Lucif.* in uobis: inter uos *gig.* *Lucif.* aut (*ayt* T): *om.* dom. *gig.*

sunt descendentes simul
 si quod est in uiro crimen
 accusent eum
 6 demoratus autem inter eos
 dies non amplius quam
 octo aut decem
 descendit caesaream
 et altera die sedit pro tribunali
 et iussit paulum adduci
 7 qui cum perductus esset
 circumsteterunt eum
 qui ab hierosolyma
 descenderant iudaei
 multas et graues causas
 obicientes quas non poterant probare

8 paulo autem rationem
 reddente
 quoniam neque in legem
 iudaeorum neque in templum neque
 in caesarem
 quicquam peccauit
 9 festus autem uolens iudaeis
 gratiam praestare
 respondens paulo dixit
 uis hierosolymam ascendere
 et ibi de his iudicari apud me?
 10 dixit autem paulus
 ad tribunal caesaris sto
 ubi me oportet iudicari
 iudaeis non nocui

Lucif. cum gr. min. 99. > ait in uobis *p** cum *gr. k^{scr.}* potentes (-tis S*; potens F* sed corr. F¹) sunt: possunt *gig. recte*; *om. potentes Lucif. descendentes* (disc. DS) simul *codd. plur. et vg.* = *συνκαταβάτες*, descendant simul T: descendentes e, descendant et *gig. Lucif., et καταβατες N*; *deinde* + caesaream (ces. T) CT non *gr. quod* (*in ras. scr. U*): quid IS* (*corr. S³*) *p. om. in sec. W.* uiro: uirum CT; + hoc SU *et gr. 31 al. plur. orimen* (cremen D): illicitum e; *gr. άτρονον.* accusent⁸ O, acusent Mc, accusent D, accent T* (+ us cor.).

6. demoratur S; demorabatur M^o (*in ras. scr.*). autem: ergo *gig. Lucif.*; + est R. hamplius C; plures *gig., plus Lucif. om. quam F e gig. hocto C*; .VIII. DW. decim S; .x. DW; + et MT. > non ampl. (plus *Lucif.*) quam oc. aut de. dies O *p Lucif.* descendit DS*; descendens e; + in e. caesaream SW, cessariam D. *et pr. om. e; gr. plur. καταβάς . . τῆ ἐπαύριον, sed κατεβη . . κοι τη εν. 180 ut uid.* altero die *Lucif.*; in crastinum e. sedens e (*et om. et sec.*). paulum adduci (*et G^o*) = τὸν Π. ἀχθῆναι plur.: > adducere paulum *gig.*; > citari paulum G* *Lucif. et ἀχθῆναι τὸν Π. gr. L cop. arm.*

7. qui oum (quum Θ) perduotus (prod. U, add. *gig. Lucif.*) esset (essat R; est T): adueniente autem eo e, *et gr. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ.* circumsteterunt ὄψῃ, circumsteterunt R. hierosolyma *codd. plur.*, hieru. O, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolima U, hierosolima DMS, iherosolima T, ierosolima W: hierosolymam I, hierosolimam R; hierosolimim e *gig., et gr. ἀπὸ Ἱεροσολύμων.* descenderant DS; descenderunt IO. iudei DR. > iud. q. ab hier. desc. *gig. Lucif.* multa *gig. Lucif.* grauas S; grauia *gig. Lucif.* causas (ca³sas T, caussas D): crimina *gig. Lucif.*; *gr. αἰτιώματα.* hobicientes C, obiec. D^v, obiec. *vg. Tisch.*, oicientes O, obiecentes D*; + ei ISU *p cum gr.*

L *min.*; + paulo e *cum gr. EHP al. pler. quas*: que *gig. p Lucif.* poterant (*ισχυον*): uincebant e; + pro ut uditur I* (*sed erasum*). probare *in ras. scr. U*: adprobare O; *om. D* (+ mg.).* > probare non pot. *gig. Lucif.*

8. paulus *p. autem* (*de gr. E*): *om. DW vg. cor. uat. mg. cum gr. plur.*; + omnibus *cor. uat.** rationem S; ratione BF¹ I e, ratione R *p.* redente S. > reddente rationem D. paulo . . . reddente: paulus autem rationem redditurus dixit O. quoniam: quod *gig. Lucif. lege FRSW p Lucif.* iudeorum DKW. neque in le. iud. *bis scr. R**. templo F *p Lucif.* neque in templum *sup. lin. scr. I. in tert. sup. lin. O.* cesarem RS, cess. D; caesare F *Lucif.*; caesaream B* (*corr. B¹ IW*) (ces.). quidquam COE; aliquid *gig. Lucif.* peccabi T; peccauit *p*; deliquerit *gig. Lucif.*; *sed gr. ἡμαρτον.*

9. *om. autem D dem. p.* uolens iudaeis (-deis DOR) gratiam (-ciam S) praestare (prest. CDIM RSW) θέλων τοῖς Ἰουδ. χάριν καταθέσθαι NA (χάρματα) BCE *min.*: > uolens gratiam praestare (patrare *gig.*) iudaeis *vg. gig.*; > τοῖς ἰουδ. θέλων χά. καταθ. HLP *etc. apud Latinos non redditur.* respondit A; *om. gig.*; + autem T. paulo: + *ras. unius lit. F*; paulus I; + et A. > dixit paulo *gig. uis* + in e. hierosolymam *codd. plur.* (e *sup. lin. G*), ieros. *vg.*, hierosolimam MU* (hierol[s.]) *gig.*, hierosolimam DRS, iherosolimam T *p*, ierosolimam W c, cf. u. i: hierosolyma A e, hierosolyma O, iherosolyma C, hierosolima I. ascendere: descendere D; ascendens e (*et om. et*). > ascend. hieros. *gig.* hiis DW. iudicare OV*; *gig. uide infra.* > iudicari de his TW (hiis) *p.* aput GIM*ORS. > apud me iudicio contendere *gig.*

10. dixit (*eīwen*): ait *gig. om. ad S* (+ S²)* tribunali S. cesaris RSW, cess. D. sto: asto *p*; stans sum e; *gr. ἐπὶ τοῦ βήματος Καλο. ἐστῶς εἰμι*

- sicut tu melius nosti
 11 si enim nocui aut dignum
 morte aliquid feci
 non recuso mori
 si uero nihil est eorum
 quae hi accusant me
 nemo potest me illis donare
 caesarem appello
 12 tunc festus cum consilio
 locutus respondit
 caesarem appellasti
 ad caesarem ibis.
 13 Et cum dies aliquot transacti
 essent

- agrippa rex et bernice
 descenderunt caesaream
 ad salutandum festum
 14 et cum dies plures ibi
 demorarentur
 festus regi indicauit
 de paulo dicens
 uir quidam est derelictus
 a felice uinctus
 15 de quo cum essem hierosolymis
 adierunt me principes
 sacerdotum et seniores
 iudaeorum
 postulantes aduersus illum

plur., > ἐστὶς ἐπὶ τ. β. κ. (+ εὐρω B) εἰμ N²B
 31. ubi (ὄν) cum ABC(hubi)DΘIKRSVW² c e
 p Bentl.: ibi FGMOTU²Σ² dem. *gig.* paulus
 ad tribunal caesaris. sto ibi etc., ita distinctum F;
 cf. > paulus ad tribunal cesaris. Ubi asto p. om.
 me S. iudicari: iudicium experiri *gig.* > iudic.
 oportet R. iudaeis *codd. plur.* (-deis DRTW) et
 vg.: iudaeos A Tisch. e *gig.* et sic nos cum accus.
 Mc. xvi. 18, Lc. iv. 35, Act. vii. 26, xviii. 10 etc.,
 cf. Roensch 'Il. u. Ug.' p. 441. noui B* (+ c B²).
 siout + et T e p (Bentl.) cf. *gig.*; gr. ὡς καὶ. tu
 + ipse O; + quoque *gig.* nosti: cognoscis e.
 > nosti melius D. siout . . . nosti in ras. G.
 siout . . . enim (11) om. S* (+ mg.). iudicari
 (iudaeis non nocui) sicut tu melius nosti ita di-
 stinctum 5.

11. enim (μὲν γάρ HLP *al. pler.*): quidem e
 (μὲν 40); gr. *rell.* μὲν ὄν. nocui: noceo *gig.*, et
 gr. ἀδικῶ. aut omnes cum gr. E 29 syr. *פש.*:
 sed *kal gr. rell.* indignum F* (*sed corr.*). morti
 Θ²; mortis SU p*. > morte dignum *gig.* aliquit
 W. feci (πέπραχα): admisi *gig.* p. > feci ali-
 quid e (Bentl.) cum gr. recuso (-sso D) = παρ-
 τοῦμαι: excuso *gig.*; accuso p*. mori (-ri in ras.
 U) = τὸ (τοῦ H *min.*) ἀποθανεῖν: mea morte p*;
 me morte dignum *gig.* uero: autem *gig.* p.
 nichil B. > horum est W. quae (que IMRS²W,
 qui S*): de quibus p*; gr. ὧν. hi (hii DF²OS²
 T) = οὗτοι: isti A Tisch. e *gig.*, cf. iudaeos u. 10;
 om. CW cum gr. 16. 23. 37. 100. accusant D;
 + in CDΘ²T e; + aut dicunt de *gig.* p*. me
 sec. sup. lin. G. > me potest V e *gig.* p Bentl.
 cum gr. om. illis W. donare in ras. U; dare
 S. > donare illis *gig.* p. cesarem MRSW, cess.
 D. appello (apello BRT): inuoco e; gr. ἐπικα-
 λούμαι.

12. om. oum F. consilio (= συμβουλίου plur.,
 συνεδρίου C) cum ABCDFGΘIKMOSTUV² c e
gig.: concilio (de orthographia cf. Forcell. s. u.

consilium) RW²Σ² p. loquutus Θ; > conlocutus
 cum cons. e cum ord. gr. respondit: ait *gig.*
 cesarem bis RW, pr. S; cessarem bis D, sec. S.
 apellasti R; innocasti e. ad bis scr. U.

13. et (om. O) oum (quum Θ) dies aliquot
 (-quod CF²ORST; multi *gig.*) transacti (tran-
 hacti R) essent: diebus autem transactis aliquod
 e, et gr. ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν. agripa D.
 bernice BDF²I; beronice G²T dem. *gig.*, bernoice
 Θ, beronichae C, ueronice e; beronices *Cassiod.*
 (*Complex. in Act. = Migne P. L. LXX. 1402*).
 discenderunt DS²; demorati sunt e, gr. καθήνησαν;
 deinde + in e. caesaream S, cessariam D; om. W.
 om. ad e. > festum salutandum *gig.* salutand-
 um = δασασόμενοι 61 *al. plur.*: sed gr. plur.
 δασασόμενοι.

14. et oum (quum Θ) dies (in ras. G) plures
 (aliquot A): > et cum plures dies p, > cum
 autem pl. dies e, et gr. ὡς δὲ πλείους ἡμέρας. ibi
 demorarentur (sed > διέτριβον ἐκεῖ gr.) *codd.*
 plur. (-retur DG²) 2²: ibidem morarentur BCΘ
 IKRTVW c, ibidem demorarentur O; ibi moraren-
 tur 5Σ dem. p; > demor. ibi e Bentl. et gr. >
 demor. ibi dies plures *gig.* et oum . . . festus
 om. S* (+ mg.). om. regi D. indicauit (iud.
 S*, indicabit T) = ἀπέθετο. > indic. regi *gig.* >
 de paulo indic. D*. > est uir quidam *gig.*
 derelictus (diril. D) = καταλειμμένος: relictus
 CT *gig. Ambr. (in ps. 36)*. filice DS², felice G*.
 uinctus (uictus S*) = δέσμος: in custodia *Ambr.*

15. oum (quum Θ) essem (essam O): cum
 fuisset e, cum affuissem *gig.*; gr. γενομένου μου.
 hierosolymis *codd. plur.*, hieru. O, ihero. C, ihero.
 vg., hierosolimim MU, hierusolimim DRS, iheroso-
 limim T, ierosolimim W: in hierosolyma e et eis
 ιεροσόλυμα gr. adierunt (aud. A*IT, corr. A¹) =
 ἐνεφάνισαν, cf. u. 2: adieruntque B. me (μοι
 E²): om. e cum gr. *rell.*; + iudei D. prin-
 cipem I. sacerdotum: iudeorum W. saeniores C.

- damnationem
 16 ad quos respondi
 quia non est consuetudo
 romanis donare aliquem
 hominem
 prius quam is qui accusatur
 praesentes habeat
 accusatores
 locumque defendendi accipiat
 ad abluenda crimina
 17 cum ergo huc conuenissent
 sine ulla dilatione
 sequenti die sedens pro tribunali iussi
 adduci uirum
 18 de quo cum stetissent

- accusatores nullam causam
 deferebant de quibus ego
 suspicabar malam
 19 quaestiones uero quasdam
 de sua superstitione
 habebant aduersus eum
 et de quodam iesu defuncto
 quem adfirmabat paulus
 uiuere
 20 haesitans autem ego
 de huiusmodi quaestione
 dicebam si uellet ire hierosolymam et
 ibi iudicari de istis
 21 paulo autem appellante
 ut seruaretur ad augusti

iudaeorum: iudeorum DRW. postolantes ISV. aduersum G*ΘSW. eum e *gig.* damnationem (dampnat. DΘW, dampnac. R, damnac. S) = *καταδικην* NABC *min.*, cf. ut dampnaretur *gig.*: iudicium e et *δικην* EHLP etc.

16. quos: quod F. consuetudo D. > romanis consuetudo *vg.* (*non gr.*). donare (donari *p*) = *χαρίζεσθαι*: damnare IR¹ΣC c *dem.*, dampnare D *gig.* *om.* aliquem *gig.* hominem (*om.* S*): + in perditionem *gig.* et + *εὐς ἀπόλειαν gr.* HLP *al. pler.*; *cor. uat.* 'dampnare (donare *mg.*) aliquem hominem *grecus*; donare aliq. hom. in perditionem (*om. mg.*) *antiqui sic habent.* in (his CF*GIRS TW): *om. e.* qui *sup. lin.* G. accusaretur D (accuss.)O. presentes BCDKMRUW. abeat R*; habet *gig.* acusatores U, accus. D. > hab. accus. praesentes *gig.* locumque: et locum T e *gig.* defendendi (deff. R, diff. D, deueniendi C) = *ἀπολογίας*: excusationis e. ad (*in ras.* U) abluenda (abolenda c) crimina (cremina D) *codd.* et *vg.*: de crimine e, criminis *gig.* (> cri. accipiat) et *gr.* *περὶ τοῦ ἐγκλήματος*; *deinde post crimina* + quae ei obiciuntur (obiec. D, oblic. Σ) D⁵Σ *cor. uat.**, *non autem gr.*

17. cum (quum CΘ) ergo (itaque *gig.*) huc (hunc BDG^o) conuenissent (uenissem *gig.*): > cum ergo conu. huc *Bentl. cum gr.*; conuenientium enim eorum in praesente e; *gr. συναθρόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε.* dilatione RS; dubitatione *p*; + faciens e. sine ulla dil. *in ras.* G. sequenti G; in sequenti Σ. diae C. sedi *gig.* tribunali + et *gig.* iussit FIR^o. abduci D.

18. cum (quum Θ) stetissent (adstit. DΘU*?, asstit. U¹ *gig.*): stantes e; *gr. σταθίντες.* accusatores D. causam D¹Σ; culpam e; + mortis S (*deinde* + inu; *expunxit cor.*). deferebant D, defendebant C; afferebant *dem. gig.*; ferrebant *cor. uat. mg.* > affer. causam *gig.* de quibus:

sicut *gig.* (*uide infra*). ego: *om. gig.*; ipse *cor. uat.** ('*antiqui*'); ego ipse *cor. uat.* ('*grecus, antiqui*'); *sed om.* ipse *mg.*). suspicarer CT. > suspicabar ego e *cum gr.* EHLP *al. pler.* malam (= *πονηράν AC* min. syr. pesh. et harcl.*) *cum* AVW c *gig. p'* *Bentl.* *sensus enim est* nullam malam accusationem deferebant de quibus ego suspicabar, cf. malam scientiam *cor. uat.*: malum BCD F G*(?)ΘIMORSTU *vg. dem. p**; malis e et *πονηρῶν* N^oBE 61. 100 etc.; mala K *cor. uat.* ('*antiqui, grecus*') et *πονηρά* N^oC²; mali G^o; *om. gr.* HLP *al. longe plur. non autem codd. latt.* > malam sicut suspicabar *gig.*

19. quest. CDIMRUW, quesc. S, quesc. O. quasdam: as *in ras.* U; quosdam M^o. superstitione (-sticione S, -stitione R, -stione KV*, *sed corr.* V¹, supraestitio^o G^o) = *θεισδαίμονίας*: religione *gig.* habebant (εἶχον): deferebant *gig.* (> def. de sua relig.). *om. aduersus eum gig. om.* et T *dem.* iesu C, hiesu e. > iesu quodam *gig.* adfirmabat (aff. BKU^oW *vg. Tisch.*, adfirmat T) = *ἔφασκεν*: dicebat *gig.* et *ἔλεγεν* 137 *c^o*.

20. haesitans BFGΘIKMOU *vg.* cf. x. 17, xi. 12: hes. ACRSTVW, Hess. D. -ns autem ego *arctius in ras.* U. quaestione (ques. CDIMRUW; quaestionem K *p**): quesciones S; quaestionibus O, questionibus *gig.* dicebam (ἔλεγον): interrogani *gig.* uellit S, uelit U. ire + in D. hierosolymam BFGΘIK, hieru. V, ihero. C, ihero. *vg.*, hierosolimam MRU c *gig.*, hierusolimam DOS, iherosolimam T *p**, ierosolimam W: hierosolyma A e (*Bentl.*); iherosolime *p**; *gr. εὐς ἱεροσόλυμα.* iudicari (-re O) = *κρίνεσθαι*: diiudicari Θ; iudicio contendere *gig.* de istis (his D): *om. gig.* iudicare... autem (21) *in ras. scr.* B.

21. appellatam F*, apellante OR; + cesarem R. ut (huti C) seruaretur; seruari eum e et *gr. τηρηθῆναι αὐτόν.* ad (in e) augusti (sebasti e;

cognitionem
iussi seruari eum donec
mittam eum ad caesarem
22 agrippa autem ad festum
uolebam et ipse hominem
audire
cras inquit audies eum.
23 Altera autem die cum uenisset
agrippa et bernice
cum multa ambitione

et introissent in auditorium
cum tribunis et uiris
principalibus ciuitatis
et iubente festo adductus
est paulus
24 et dixit festus
agrippa rex et omnes qui simul
adestis nobiscum uiri
uidetis hunc de quo omnis
multitudo iudaeorum

> agusti ad D) cognitionem (-ne I, cognotionem e*, cognionem O) cum ACDGΘIMOTU'ΠΞϚ c dem. *gig.* e p = εἰς τὴν τοῦ Σεβ. διάγνωσιν: augusti (agusti S*) cognitioni (-cioni S) BFKSVW(-nis)Ϛ, aug. cognitione R^c, aug. cognitionem R*U*. iussit B* (ut uditur) I. scrui S* (+ ar cor., deinde orasit); seruam D. mittam = πέμψω HLP al. plur.: remittam e et ἀναπέμψω MABCE min. caesarem RS W, ceras. D; Uerrum ita habet *gig.* tunc paulus appellauit caesarem et petiit ut reseruetur ad augusti cognitionem. cumque eum non possem (sic codex) iudicare iussi eum reseruari ut remittam eum cesari.

22. agrippa autem ad festum sine adit. AF G*IOSU *gig.* et *gr.* NAB 13; agr. au. dixit (> dix. au. p*) ad fes. BKRUV *vg.* e p; > agr. au. ad fes. dixit G*ΘM dem. e, agr. au. ad fes. ait. CDT (*agit*) *gig.* et + ἔφη post φήσων CEHLP al. plur. uolebam O, uolebat F*; uellem *gig.* audire (in ras. scr. U; uidere S; > aud. hominem T) sine add. *codd.* plur. cum *gr.* NAB cop.: + ad ille e cum *gr.* vell.; + et festus dem.; + et festus ait Θ cum *gr.* *posth.*; + ait et festus SU. Inquit Cf* I ORST. audias M p*; uidebis S. illum T.

23. altera autem (ergo uoluit *Bentl.* cum *gr.* οὐρ) die: crastina uero e. cum uenisset (uenisset D) = ἐλθόντος, cf. ueniente e: cum uenisset *gig.* agryppa C, agrippa O. bernice (-cae BF*, baernice I) = Βερνικῆ plur.: beronice ΘT dem. *gig.* Cassiod. (= *Migne P. L.* 1. xx. 1402), beronicae C, ueronice e, bironice D et Βερωνίης *gr.* C; deinde + ras. parua G. multa: magna *gig.* ambitione (ambic. RS, hambit. C) *codd.* et add. = φαντασίας, cf. *Nep. in Dione c. 2* 'magna eum ambitione Syracusas perduxit' etc.: multo apparatu *Erasm.* sed sine causa. introissent D; intrasset *gig.* auditorium (audi|torium B, auditorium S, adiutorium O*) = ἀποαθήριον: atrium D* (*corr. mg.*), om. uiris S. principalibus (τοῖς κατ' ἐφοχὴν): principibus G s *Bentl.*; + constitutis e et + οὐσι EHLP al. plur. ciuita¹⁰ O, et iubente (iuuente O) cum ADG*ΘO e *Bentl.*, et *gr.* παρὰ πάντων καὶ κλειόμενος: iubente (sine et) BCFG*IKMRSTU VW *vg.* e dem. p cum *gr.* 61; iussit *gig.* s (deinde *posth.* festus addit paulum)

24. dixit: dicit I *vg.* Tisch., ait e *gig.* s (7), et *gr.* φησί. om. festus *gig.* agryppa C, agrippa O. om. simal *gig.* s. ad|festus U; conuenista *gig.*; *gr.* συναπόρες. nouiscum O. uiri + iudei D. hunc: + hominem ϚΞ, + uirum *gig.*; non *gr.* omnia (omnes S): uniuersa *gig.* s. iudeorum DO RW. interpellauit *codd.* et *vg.*, adit *gig.* s = *gr.* ἐπέτυχεν BH 25. 40 105 *syrr.* *posth.* et *harcl.*; interpellauerunt e et ἐπέτυχον NACELP etc.; uoluit interpellauerunt *Bentl.*, deinde correxit ipse. mihi e. hierosolymis *codd.* plur., hiero. V, ihero. C, iero. *vg.*, hierosolimis RU, hierosolimus DOS, iherosolimia T, ierosolimus W: hierosolimam M. petens ABFG*ΘI (potens) KOSU*VW reddentes ut credimus ἐπέτυχεν per interpellauit me petens: petentes (ut cum clamantes concordat) CG*MRTU' *vg.* e dem. p; om. (nam ζητῶν uel ζητούντες non est in *gr.*) e *gig.* s *Bentl.* om. et *tert.* s. hio (hi *gig.*): om. CG*MRT *vg.* e dem. e p non *gr.* Duram Hieronymi interpretationem mutare non ausi sumus, quae duplici uisio laborat, primo quod multitudo cum petens et clamantes iungatur, altero quod loca disiungat (Hierosolymis et hic Ἱεροσόλυμοι καὶ ἐνθάδε) quae arcte in graeco coniunguntur. Melius Erasmus interpellauit me et Hierosolymis et hic, acclamantes etc. clamantes (βοῶντες NAB 61) ABFG*ΘIKOS (elementis*) TUVW p s *Bentl.*: acclamantes (ἐπιβοῶντες CEHLP al. plur.) C (adcl.) G*MR *vg.* dem.; inclamantes e *gig.* p*, exclamantes s. hoportere C; oportet s. illum s. uidere F*. hamplius C; om. *gig.* > amplius uinere e. petens . . . uiuere amplius: ut traderem eum morti inaccusabilem non potui tradere eum propter mandata quae habemus caesaris si quis autem accusat eum sequatur caesarem ubi custoditur qui cum conuenissent clamauerunt tollite eum de uita non oportet uinere eum amplius D, cf. et hic ut traderem eum iis ad tormentum s'ne defensione. non potui autem tradere eum propter mandata quae habemus ab augusto. si autem quis eum accusaturus esset dicebam ut sequeretur me in caesarem ubi custodiebatur. qui cum uenissent clamauerunt ut tolleretur e uita *syrr.* *harcl.* *mg.*; item petentes ut eum in mortem traderem. sed in accusatione non potui eum tradere propter prae-

interpellauit me hierosolymis petens
et hic clamantes non oportere eum
uiuere amplius
²⁵ ego uero comperi nihil dignum
eum morte admisisse
ipso autem hoc appellante
ad augustum iudicauī mittere
²⁶ de quo quid certum scribam
domino non habeo
propter quod produxi
eum ad uos
et maxime ad te rex agrippa
ut interrogatione facta

habeam quid scribam
²⁷ sine ratione enim mihi uidetur mittere
uinctum
et causas eius non significare.
XXVI. ¹ Agrippa uero ad paulum ait
permittitur tibi loqui
pro temet ipso
tunc paulus extenta manu
coepit rationem reddere
² de omnibus quibus accusor
a iudaeis rex agrippa
aestimo me beatum apud te
cum sim defensurus me hodie

ceptum quod habemus a caesare. si quis autem uelit cum eo iudicio contendere [sequatur eum] caesaream. et acclamarunt non oportere eum uiuere amplius *uersio bohém. apud Tisch. Pergit syr. harcl. mg.* quum autem hanc et alteram partem audiuissim comperi quod in nullo reus esset mortis. quum autem dicerem uis iudicari cum iis hierosolymae? caesarem appellauit. de quo nihil certum scribere domino meo habeo.

^{25.} ego uero comperi (comp. BCF*RS; > comperi uero O) = ἐγὼ δὲ καταλάβωμην N*ABCE min.: ego autem compertus e, ego uero cum eum deprehendissem *gig.*, ego uero cum deprehendissem illum et s, et ἐγὼ δὲ καταλάβωμην N*HLP al. *pler.* nichil BW. om. eum hic *gig.* s (*uide supra*). > eum dignum O *p cum gr.* 68 *g^{scr.}* morti ⊙¹. > morte eum *vg. Benl. (secundis curis) cum gr. NHLP al. pler.* > morte dignum *gig.* s. admissis D, ammissis U; gessisse *gig.* s, egisse e. ipse DM; ideo W. autem: uero M. hoc omnes = τούτου ut *udtur*: sed *gr. τούτου pler., του paulou B**. > hoc ipso autem s; > hoc ipso etiam *gig.*: καὶ αὐτοῦ δὲ HLP al. *pler.* (αὐτοῦ δὲ NABCE min.). appellante R; inuocante e; + eum *p. om. ad CDG*IMT e gig. s.* agustum DS*U. iudicabi T; + eum T. dimittere I; transmitti *gig.*; mittendum s; + eum e *cum gr. EHLP al. pler.* (*cf. T p supra*). augustum, Iudicauī mittere *ita distinctum C5²Q²*.

^{26.} quid certum: om. e* (non E²); quid tantum e²; quod certum uoluit *Benl.* scribo U* (*corr. U¹*). domino: de eo T (*ut udtur*) p*; + meo c *cum gr. min. satis mul.*; + quid e². non abeo CR* (*corr. R¹*); non habeam D* (uel o *cor.*); non inuenio *gig.*; om. T. propter quod (*in ras. U*): propter ea S; ideoque *gig. s.* perduxī 5; duxi D; *gr. προήγαγον NBCHLP etc., προσήγ. E min., ἐπήγ. A.* illum s. > eum produxi T. ad pr.: coram e. maxima G. ad sec.: ante e. om. te S* (+ S²). agryppa C; om. *gig. om. ut p**.

interrogacione RS; -tionem I. om. facta D. abeam C. quit R¹; quis R²; quod T *gig. s Benl.*

^{27.} sine ratione (rac. RS) = ἄλογον: iniustum *gig. s (ut udtur)*. om. enim p*. michi BW uide|tur U. mittere D. causas eius (τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας) cum ACFGΘMU (*in ras. scr.*) V *vg. c dem. p s* (> eius causas), *cf. eas quae aduersus eum sunt culpas e*: causam eius BD(causam)IKO (*om. eius*)RSTW *gig.* signare D.

XXVI. 1. agryppa C, agrippa M. uero: autem D e *gig.* ayt T. permittetur DFG*; + enim *gig.* om. tibi e. loqui pro temet (temed C) ipso (ipsum I) *codd. et vg.*: > de te ipso loqui e et περὶ σεαυτοῦ λέγειν NACE min., ὑπὲρ σ. λέγειν BLP al. *pler.*; rationem reddere de te *gig. et λέγειν περὶ σ. H min.*; λέγειν ὑπὲρ σεαυτοῦ *in graeco non inuenitur.* extenta (-sa D e *gig.*) manu: extendens manum T. coepit (cae. MR, ce. SW) rationem (rac. RS) reddere = ἀπελογεῖτο: rationem reddebat e; + dicens *gig. s.*

2. omnibus + de e. quibus om. G* (> quibus omnibus G²)S* (reddere de omnibus. accusor etc., *ita distinctum*). accusator W*; accussaretur D. iudeis DORW; + o *Hieron.* (i. 305). > rex agr. a iudaeis (et + de his) *Ambr. (ps. 118)*. estimo DRTW, extimo C; existimo *Hieron.* me pr. *in ras. longa scr. B*; + ipsum e *Bed. (expos. 'alia translatio')*. beatum: felicem *Ambr.*; + essae R. > beatum me M. apud (apud CGIMORST W; a F*) te (om. I*, + I¹): aperte D. > apud te beatum C. cum (quum ⊙) sim defensurus (diff. D) me hodie (hodiae C) = *ferē μέλλω ἀπολογεῖσθαι σήμερον EHLP al. 40, cf. incipiens rationem reddere hodie e gig. (s) Ambr. (om. hodie) Bed. ('alia transl.')*; cum sis defensurus me hodie ORT *Bed. (in lemmate expositionis teste Sabatier, non Giles) errore aperto*; > quam apud te sim hodie defendendus *Hieron., cf. μέλλω σήμερον ἀπολογεῖσθαι NABC min.*

- ³ maxime te sciente omnia
quae apud iudaeos sunt
consuetudines et quaestiones
propter quod obsecro
patienter me audias
⁴ et quidem uitam meam
a iuuentute quae ab initio
fuit in gente mea in hierosolymis
nouerunt omnes iudaei
⁵ praescientes me ab initio
si uelint testimonium
perhibere
quoniam secundum certissimam sec-
tam nostrae religionis uixi phari-
saeus

- ⁶ et nunc in spe quae ad patres
nostros repromissionis
facta est a deo
sto iudicio subiectus
⁷ in qua duodecim tribus nostrae
nocte ac die deseruientes
sperant deuenire
de qua spe accusor a iudaeis rex
⁸ quid incredibile iudicatur
apud uos si deus mortuos
suscitat ?
⁹ Et ego quidem existimaueram
me aduersus nomen iesu
nazareni debere multa
contraria agere

3. maxime (-ma G; + et FU¹) te (tunc W) sciente = *μάλιστα γνώστην σε ὅντα (uel ὅντα σε)*: > max. sciente te C, > sciente te max. dem.; maxime scientiam habenti e; cum maxime cognitos has (= habeas?) *gig.*; qui praecipue nosti *Hieron.* omnia (*πάντων*) *codd.* et *vg.* non satis recte: omnes M^o ed. Iunta 1534, cunctas *Hieron.*; omnium e; *deinde* + et *SC.* que IW. aput CGIOS; in *Hieron.* iudeos DORW; iudaeis *Hieron.* sunt: super W. consuetudinis D (consui.)R*T; consuetudinesque e et *gr.* *ἰθὺν τε.* quaestiones CIMR'S(quesc.)UW; quaestiones D (quaest.)R*T. omnia . . . quaestiones: mores et sectam et quaestiones legis que apud iudeos sunt *gig.* om. quod S. obsecro (hobs. C) = *ἰσχυμαι*: deprecor *gig.*; + te M dem. cum *gr.* CHLP etc.; + ut D. patienter RSW. > audias me *gig.*; audire me e.

4. om. et *gig.* quidem (dem semi erasum S): quidam V*W. > uitam quidem *gig.*; *sed gr.* *τὴν μὲν οὖν βίωσιν.* meam + et SU* (*ut uditur*). a iuuentute quae (que IMW) ab initio (-cio RSW) fuit = *ἐκ νεότητος τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην* BC*H min. (*τὴν ἐκ νεότη. τὴν κ.τ.λ. MAC^oLP etc.*): ex iuuentute que fuit *gig.*; > ab initio iuuentutis factum e et *την ἀπ' ἀρχῆς τὴν ἐκ νεότη. γεν. ΕΡ.* om. in gente mea S. om. in sec. FU *gig.* cor. uat. mg.; uoluit inque *Bentl.*, cum *gr.* ἐν τε. hierosolymis O, ihero. CT, iero. *vg.*, hierosolimis MRU, hierosolimis DS (-solislimis *laxo in ras.*), ierosolimis W. nouerunt: sciunt *gig.*; uenierunt *lapsu* D. om. omnes M*. iudei DMORW.

5. iudei praescientes me. Ab initio sic diuisum *p.* praescientes (pre. BDMRSW) me (om. CΘ*I cum *gr.* 137 *c^{or} arm.*) ab (hab C) initio (-cio RS) = *προγνωσκοντες με ἄνωθεν*: *rectius reddunt* qui ab initio me nouerunt *gig.*, qui prius nouerant me ab initio *Erasm. Turic.*, qui antea nouerint me iam inde a maioribus *Besa.* uellent

A*DSV; uellent G^oR dem. *gig.*; uel in O. perhibere CRT. quoniam: quia e *gig.* secundam S. sectam: certam I. nostre OSW. religionis S, religionil R* *lapsu*; + semper *gig.* uixi + semper R. phariseus IMRUW, phariseus S, farisaeus GT, farisaeus D.

6. spes I. quae (que IRW) ad patres (patre I^o) nostros repromissionis (-sio O e) facta est a deo (ad eo W) = *τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ*: > repromissionis q. ad p. nostros f. est a deo D; > quae ad p. n. facta est repromissio a deo *gig.*; q. ad p. n. repromissionis a deo facta est dem. sto (*ἰσθημα*): asto c p, isto D, iusto C; *deinde* + in cor. uat.*; + ante tribunal *p.*, + et iudicor pro quam D (*cf. gig.*). iudicio (-tio W, iudio D) subiectus: et iudicor *gig.*; iudicandus (om. dus*) e.

7. in qua contra *gr.* (eis *h^o*) *codd.* paene omni. *578*, *cf. Roensch 'It. u. Ug.' p. 406*: in quam G^oSC Tisch. *cod. caraf. e gig.* XII ADS*UW. nostrae (-tre W) sine *addit. codd.* et *vg.* et aeth. contra *graecum*: + instanter *gig.*, + ex tenecitate e et *gr.* + ἐν ἐκτελείῃ. nocte ao (hac C; et *578*) die (diae C; te S*): om. B. ao die de- arctius in *ras. scr.* U. deseruientes cum ACDGΘIMORU *vg. c dem. e* (-uens) p, et deseruunt *gig.*, *cf. vil. 7*: seruientes BFKSTVW; *gr.* λατρεύον. sperat e (*gr. enim τὸ δωδεκάφυλον . . . λατρεύον ἐλπίζει*); in spe *gig.* peruenire CT *gig.*; inueniri D* (uel uini D*). de in *ras. scr.* A. spe + nunc *gig.* accusor D. iudeis DORW; + o CG^oRTV^o c dem. om. rex *gig.* cum *gr.* A 18. 36 *cat.*, et ita uoluit *Bentl.**, *sed correxit ipse.* a iudaeis. Rex quid etc. ita diuisum U.

8. aput GIORSTW. deus: dominus *gig.* mortuus B*G*. suscitatur S.

9. et ego quidem (-dam M*) = ἐγὼ μὲν οὖν: om. et e *gig.*; et ego sic W; om. μὲν B. existimaueram S, estimaueram W c, extim. T (-beram)

- 10 quod et feci hierosolymis
et multos sanctorum ego
in carceribus inclusi
a principibus sacerdotum
potestate accepta
et cum occiderentur detuli
sententiam
- 11 et per omnes synagogas
frequenter puniens eos
compellebam blasphemare
et amplius insaniens in eos
persequerbar usque in exteris ciui-
tates
- 12 in quibus dum irem damascum

- cum potestate et permissu
principum sacerdotum
- 13 die media in uia uidi rex de
caelo supra splendorem
solis circumfulsisse me lumen
et eos qui mecum simul erant
- 14 omnesque nos cum decidissemus in
terram
audiui uocem loquentem
mihi hebraica lingua
saule saule quid me persequeris?
durum est tibi contra
stimulum calcitrare
- 15 ego autem dixi quis es domine?

cor. uat. mg.; existimauit e, putauit *gig.* me: om. S* (+S²); meipsum e; gr. ἔδοξα ἐμμανῶ. aduersum CΘ. nomine S. ihesu C, hiesu e; + christi domini D. nazareni BFG^cΘIKMORSUVW *vg.* e *gig.* p², cf. xxii. 8, xxiv. 5; nazarei ACT p², nazarei D, nazorei G², nazoraei e, = gr. Ναζωραίου (Ναζορ. Ν). contraria (ἐναντία): contra A; aduersa *gig.*

10. feci: egi *gig.*; + in D e cum gr. iherosolymis C, iero. *vg.*, hierosolimis MU, hierusolimis DO(-somis)RS, iherosolimis T, ierosolimis W. sanctos *gig.* om. ego *gig.* inlusi (clussi D) = κλείω: conclusi U e; reclusi *gig.* a princ. sac. potestate (potesta S*) accepta (suscepta D) = τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών: > pot. acc. a princ. sacer. *gig.* -te accepta... quibus (12) arctius in ras. scr. B. et cum (quum Θ) occiderentur (hocc. C) = ἀναρουμένων τε αὐτῶν: cum occiderent autem e, cf. ἀναρ. δὲ αὐτῶν H min.; occidendique eis *Bed.* (expos. 'alia editio'); deinde + ego Θ. sententiam RS. > sententiam tuli *gig.*

11. om. et ad init. S. per: super S e. synagogas RTU. puniens I; perueniens T. compellebam FΘI (compe in ras.)K (+ras. 2 litt.)MO TV *vg.* Tisch.; cogebam *gig.* blasphema^m G, blasphemare DT, plasphebare MU²; + nomen eius M dem. et amplius (περισσῶτε) *codd. plur. et vg.*, cf. amplius etiam e, et habundanter *gig.*: περισσῶς de E cop. aeth. pp. insaniens (insiniens I, infamens D): inseciens *gig.* in pr. om. D² e. eos sec.: eis *gig.* usque C; + et e (Bentl.) cum gr. in sec.: ad D; inter e. exteris: extremas D; om. I. ciuites O². > ciuitates que foris sunt *gig.*; sed gr. τὰς ἐξω πόλεις.

12. in quibus dum (quibusdam G²I) irem: om. dum irem T² (+T¹); in quibus cum irem *gig.*; in quibus introiens e (deinde + in). damascum C. om. cum G² p² (+G¹ p²). om. et *gig.*

permissu (-sum ΘI, -so SU e) = ἐπιτροπή: permissione D e; procuracione *gig.*

13. diae C. medio dem. in uia (per uiam e) uidi (in uia. uidi rex ita distinctum V) = κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον: > uidi in uia A. celo OSW. > uidi rex de celo in uia W. super IW e p²; om. *gig.* circumfulsisse S, circumfulsise S²; circumfulsit D. lumen: luce *gig.* qui mecum simul erant *codd. plur. et vg.*, gr. τοὺς σὺν ἐμοὶ παρεμύνοισ: > qui simul mecum erant FIUW p Bentl. (uoluit autem ierant); > q. mecum erant simul DM; qui mecum erant dem., qui mecum ibant *gig.*, qui mecum ambulabant e, qui mecum faciebant iter *Erasm. Turic.*, qui mecum iter fac. *Beza.*

14. omnesque (om. que p; + simul D²) nos cum (quum Θ) decidissemus (-dissimus S, -dessemus W) = πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν: et cum omnes procidissemus *gig.*; omnibusque proidentibus nobis e. in terram (terra Fe) + pre timore *gig.*, et δια τοῦ φόβου ἐγὼ μόνος 137; > prae timore in terram ego tantum *syr. harcl. mg.* audibi T. loquentem (= λέγουσαν NABCI min., λεγουσα E): dicentem D Bentl.* (deinde correxit) et λαλοῦσαν ἡμῖν.; loquentem ac dicentem *gig.*, et > λαλοῦσαν πρὸς με καὶ λέγουσαν LP al. plur., sed cor. uat. 'loquentem non dicebam.' michi B; mecum D (bis scr.); ad me e. hebraica *codd. plur. (et U¹) et vg.*, hebraica C, ebraica T: hebraica AOU²; ebraica D; ebraica p; haebraica S. saul saule G², saul saul G^c Bentl. cum gr. (exc. E I²⁰⁰). durum... persequeris (15) om. S² (+S¹). durum T. est: om. T; + enim C. > tibi est R e. calcitrare: calcem mittere *gig.*, et cf. *Lucif. ad ix. 5.*

15. ego... dixit om. *gig.* dixi: dixit S. dixit + ad me e cum gr. E *syr. pesh.* ego sec. + enim *gig.* om. sum A c contra gr. ihesus C, hiesu e; + nazareus ΘM (natz.²) c dem. *gig.* (nazareus) p² (non autem cor. uat.); et + Ναζω-

dominus autem dixit   ego sum
 iesus
 quem tu persequeris
 16 sed exsurge et sta super
 pedes tuos
 ad hoc enim apparui tibi
 ut constituam te ministrum
 et testem eorum quae
 uidisti
 et eorum quibus apparebo tibi
 17 eripiens te de populo
 et gentibus
 in quas nunc ego mitto te
 18 aperire oculos eorum
 ut conuertantur a tenebris

ad lucem
 et de potestate satanae ad deum
 ut accipiant remissionem
 peccatorum
 et sortem inter sanctos per
 fidem quae est in me.
 19 Unde rex agrippa non fui
 incredulus caelestis uisionis
 20 sed his qui sunt damasci primum et
 hierosolymis
 et in omnem regionem iudaeae
 et gentibus
 adnuntiabam ut paenitentiam agerent
 et conuerterentur ad deum
 digna paenitentiae opera

παῖος 25. 31. 32. 40. 137. syr. *pešk. et harcl. (cum*)*.
 om. quem tu persequeris *gig.*

16. set GR. *exsurge (ἀνίστηθι) codd. plur. et*
vg. (exurge CIOT vg.): et surge A; surge MW
gig. om. et pr. gig. super pe. tuos in ras. scr.
 U. ad (*in ras. scr. S*): in *gig.* hoc: hec W.
 adparui C, aparai I; > tibi apparui *Aug.* (viii.
 940), > tibi uisus sum *Ambr. (spir. 3, c. 22)*.
 ut constituerem *gig. Ambr.*; constituere *e (gr. ὑπο-*
χεύσασθαι). mini^{tr}um G. que I; quam W.
 uidisti (*εἶδες*): + me *Ambr.* (testem quibus
 uisioni me et in quibus uisurus es) *cum gr. BC^{ms}*
 105. 137. 12^{ms} syr. *pešk. et harcl., cf. eorum quae*
 a me uides quibus etiam praeco tibi *Aug. om.*
 quae uid. et eorum *p.* eorum quibus: quorum
gig. tibi sec. om. dem. > tibi apparebo *gig.*

17. + et ad *init. gig. eripiens (acr. C) =*
ἐξαιρούμενος: liberans Aug. (viii. 940). populo
(sc. Iudaeorum ut recte adimplent codd. aliquot gr.
minusc., graecus enim τοῦ λαοῦ) cum DFGΘIOS
 U^o *cod. caraf. dem. e p^a Aug., et plebe gig., cf. u.*
 23: populis (*ut cum gentibus concordet*) ABCKMR
 TVW⁵ *g^o c^o*. et + de *rectius FS²U gig. Aug. et*
gr. NABE min. gentilibus CD. in: ad e p^a. quas:
 quos D *e. nuno ego codd. plur. et vg., et νῦν ἐγὼ*
Τῆφϋλ^δ: > ego nunc F c; om. nuno G e gig.
Aug. Beml. et gr. plur. mittam MV* (corr. V¹)
dem. cum gr. HIP* al. > te ego mitto gig.

18. aperire S. oculos R. eorum (*αὐτῶν*
plur.): caecorum CT (cec.) *e Aug. (viii. 941)*
cum gr. EI. ut conuertantur (-tatur I) = ἐπι-
στρέψαι NBCEIL etc.: ut auertantur gig. Aug.,
et ἀποστρέψαι AH min. a (ἀπό): de M e. ad
luoem: in luce e; om. gig. Aug.; deinde om. et
gig. de (ἀπό CEL min.): a Aug.; om. W et gr.
plur. satanae: anae in ras. U; satane OS,
sathane RW, sathanae I. deum: dominum D gig.;
 + uiuum SU. *ut sec. (hut C, uti ABKT): et e (non*

Er^o). accip. + eis e. peccatorum + suorum A.
inter sanotos (ἐν τοῖς ἡγιασμένοις): inter partim
in ras. B; quae in sanctis Aug.; + omnes e et
Er^o. per fidem (πίστει): fide e; et fidem Aug.
 que IOW. > in me est D *gig. Aug.*

19. hunde C; uerum tamen D; *om. gig.*
 agryppa C. fui: fuit IWV. incredulus (*ἀπει-*
θής): incredibilis *gig., cf. ad xiv. 2, et Lc. i. 17,*
Ioh. iii. 36. caelestis (cel. OST) uisionis cum
 ACFGΘIOSTU: caelesti (cel. W) uisioni R^oW
vg. e dem. gig. p., > uissioni caelesti D; caelesti
 uisione BKR^{1V} *e; caelesti uisionis M.*

20. set R. his (hiis W¹, hii W²; eis *e*; hos *p^a*,
deinde correctum) qui sunt: om. gig. damasci
 CR, damasco *gig., in damasco e; deinde + et D^a*
(et πῶτόν τε NAB 25. 61). et pr.: + in F gig.
cum gr. AE min.; + his qui in e cum gr. 137.
 12^{1e} *c^o*. hierosolymis O, ihero. C, iero. *vg.;*
 hierosolimis U, hierosolimis DRS, ierosolimis W.
 et in omnem (homnem C) regionem *codd. plur.*
et vg., cf. in omnem quidem regionem e, = eis
πᾶσάν τε (om. L) τὴν χῆραν EHLP al. longe plur.:
 et in omni regione AF; et omnem regionem BKS
 TV *et πᾶσάν τε τὴν χ. NAB. iudaeae (iudaeae*
 ACFIKMRTV, iude. ae U, iudee W, iudae D;
 iudaea *e) = τῆς Ἰουδαίας: iudeis e p^a. gentibus:*
 gentilibus CD^oIT; ciuitatibus *h. annuntiabam*
 KV⁵ *g^o*, annunc. RSW⁵ *g^o*; annunciaui *gig.;* praed-
 icauit *h. ut paenitentiam (poen. DU vg., pen.*
 CIM, paenitentiam RS) agerent (agerint S) =
μετανοεῖν: paenitentiam agere e; peniteri h. con-
 uertantur DO; conuertentur *gig.;* reuerti *e h; gr.*
ἐπιστρέφειν. deum: dominum T p; + uiuum R
cum gr. min. 15. 18. 31. 36 etc. digne D p^a; + quo-
 que *e cum Er^o. paenitentiae (poen. DU vg.,*
 pen. CIM, penitenciae R, -cie W): penitencia S
p^a. hopera C. > opera penit. h. facientes:
 agentes *h.*

- facientes.
- ²¹ Hac ex causa me iudaei
cum essem in templo
comprehensum temptabant
interficere
- ²² auxilio autem adiutus dei
usque in hodiernum diem
sto testificans minori
atque maiori
nihil extra dicens quam ea
quae prophetae sunt locuti futura
esse et moyses
- ²³ si passibilis christus

- si primus ex resurrectione
mortuorum lumen
adnuntiaturus est populo
et gentibus.
- ²⁴ Haec loquente eo et rationem
reddente
festus magna uoce dixit
insanis paule
multae te litterae ad insaniam
conuertunt
- ²⁵ at paulus
non insanio inquit optime feste
sed ueritatis et sobrietatis

21. haec (hanc O, hec S ρ^*) ex causa (-ssa D): horum causa $\dot{h}$; propter haec e ; *gr.* ἕνεκα τούτων. me (m *sup.* lin. T) iudaei (-dei DORW) = *gr.* ΝΒΗΡ etc.: > iud. me *e cum gr.* EL min.; *gig.* uide *infra*; *om.* D cum *gr.* 180. quum Θ . templum T. > cum essem in templo iudei *gig.* comprehensum (conpre. BDGMRSTV, conpra. CF Θ IO, cō||prae. U): comprehendentes (e) *gig.* (+ me cum *gr.* A min.); conpraehenderunt et $\dot{h}$. > comprehendentes cum essem in templo *e cum graeco* συλλαβόμενοι ὄντα ἐν τῷ ἱερῷ (*om.* ὄντα ABHLP *al. plur.*). temptabant cum AFT: tempt. *codd. vell. et Tisch.*, tent *vg.*; + uolentes me (*sine auct. graeca*) BKRSUVW ζ (non *cod. caraf.*). interfloere (διαχειρίσασθαι): occidere *gig.*; + me D. > negare conati sunt $\dot{h}$.

22. autem: quoque e . adiutus: adiuuatus T; usus *gig.*; nactus e ; *gr.* ἐπικουρίας ὄν τυχάν. dei: quae a (*om.* a*) deo e et *gr.* τῆς ἀπὸ (παρὰ HLP etc.) τοῦ θεοῦ. > dei usus *gig.*; > dei adiutus sum O; *cf.* cum ergo auxilium dei sit *necum* $\dot{h}$. *om.* in U. odiernum T; hunc e *gig.* Ambr. (*de off. 2. c. 10*); *gr.* ἀχρι τῆς ἡμ. ταύτης. *om.* usque in h. diem $\dot{h}$. sto (ἵστηκα): adsto ρ , esto $\dot{h}$. > sto usque in hunc diem *gig.* testificans (μαρτυρόμενος): protestans Ambr.; indicans $\dot{h}$. minori (pusillo *gig.*) atque (adque CIOS, et *gig.*, ac *e* Ambr.) maiori (magno *gig.*) = μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ: > maiori atque (ac $\dot{h}$, et s) minori W $\dot{h}$ s. nichil W. extra: amplius $\dot{h}$. dicens M. quam ea: qua mea D; *om.* quam e ; *om.* ea *gig.* ($\dot{h}$?; *conicit Berger* dicens eis quae). que IW. prophete MW, prophetae Θ , profetae DGST. sunt locuti (loqui R, loquuti Θ): > locuti (loquuti T) sunt CT *vg. e s*; dixerunt *gig.* $\dot{h}$. futuram S; factura D. et moyses (moyses BC Θ KMORST UVW *vg. Tisch.*, moyses D): scriptum est enim in moyse *gig.* $\dot{h}$; + dixit D (esse. Et moyses dixit ita diuisum).

23. si (e): an *Erasm. Turic.*, nempe (christum fuisse passurum) *Besa.* passibilis partim in ras.

scr. M. si primus ex resurrectione (re *sup.* lin. G; resurrectione O, resurrectione RS) mortuorum: *om.* si primus $\dot{h}$; primus ex resurrectione in ras. *scr.* Θ ; si prior surgens ex mortuis Ambrst. (col. 162). lumen (sumus lapsu W): lux $\dot{h}$. adnuntiaturus (adn in ras. *scr.* U; annunt. BKV ζ), annunc. RSW ζ (ζ) est (esset ρ): annuntiabit $\dot{h}$; > erit annuntiaturus *gig.*, incipiet adnuntiari e , et *gr.* μέλλει καταγγέλλειν. populo: plebi *gig.* $\dot{h}$.

24. haec (hec SW) loquente eo (*om.* *gig.*; > eo loq. TU *c Bentl.*) et rationem (racionem R, racione S, ratione I) reddente (reddentem F ρ^* ; + paulo *gig.*) *codd. et vg.* = *ferē ταυτα δε λαλουντος αυτου και απολογουμένου E aeth. pp.*, *cf.* haec autem loquente eo et respondente e ; et cum haec loqueretur $\dot{h}$; ταυτα δε αυτου απολογουμένου *gr. plur.* festus magna uoce dixit = δ Φ . μεγάλη τῆ φωνῆ ἔφη HLP *al. plur.*: festus m. u. ait e *gig.* (*Bentl.* dicit) et δ Φ . μεγ. τῆ φωνῆ φησίν NABE min.; orauit et clamauit f. et dixit $\dot{h}$; festus ait Ambrst. (col. 199). insanis: insanisti $\dot{h}$. paulo (*bis scr.* Ambrst.): + insanisti $\dot{h}$. multae (-te MRW) te (*om.* B*DIV ρ) litterae (littere BIOR, litterae ζ), literae W) ad (in D $\dot{h}$ ρ) insaniam (-nia I*W, insaniam O, insaniam K; + te I* ρ) conuertunt (-tant G*, -terunt D $\dot{h}$; + te D) = τὰ πολλὰ σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει: multae litterae te faciunt exordem (*edd. uett.* extorrem) Ambrst.; mentemque tuam lectio multa confundit *Cassiod.* (complexiones in Act. = P. L. LXX. ρ . 1403).

25. at (ad CI) paulus (δ δὲ Παῦλος NABE min.) cum CFG Θ IOT *Bentl.*, paulus autem e : et paulus BDKMRSUV *vg. c dem.* ρ ; ait paulus A; at ille *gig.*, qui $\dot{h}$, et δ δὲ tantum HLP *al. plur.*; *om.* W. inquit CF*IM'ORST; *om.* A. > respondit ei non insanio $\dot{h}$. optimae I, obtime MT, hobtime C; + preses R ρ . feste (festae I): legate *gig.* $\dot{h}$. set R. ueritatis: ueri K. sobrietatis (subr. S) = σοφροσύνης: sapientiae $\dot{h}$. > sobr. et uer. W.

uerba eloquor
 26 scit enim de his rex
 ad quem et constanter
 loquor
 latere enim eum nihil horum
 arbitror
 neque enim in angulo quicquam
 horum gestum est
 27 credis rex agrippa prophetis?
 scio quia credis
 28 agrippa autem ad paulum
 in modico suades me christianum
 fieri ²⁹ et paulus

opto apud deum et in modico
 et in magno
 non tantum te sed et omnes
 hos qui audiunt hodie fieri
 tales qualis et ego sum
 exceptis uinculis his.
 30 Et exsurrexit rex et praeses
 et bernice et qui adsidebant eis
 31 et cum secessissent loquebantur ad
 inuicem dicentes
 quia nihil morte aut uinculis dignum
 quid
 fecit homo iste

eloquor (ἀποφθέγγομαι) cum BC(hel.)FGKOSUW
 p Bentl., cf. emitto *gig.* h: loquor ADΘIMRTV
 vg. Tisch. c dem.; mitto e.

26. enim *pr.*: autem h. de his (hiis W; istis
 e h): om. O. > rex de his Θ. ad: apud e *gig.*
 h. et: etiam e; om. DR*(+R¹)S^c5 h p cum
 B 25 cop. arm.; deinde + hec p. constanter
 (παρρησιαζόμενος): fiducialiter e; om. h. > loq.
 constanter D. latere enim eum (cum I; om. W;
 > eum enim D) nihil (nichil B) horum (h *sup.*
 lin. BV) arbitror (abitor I*V*) = *ferē λανθάνειν*
γάρ αὐτόν τι τούτων οὐ πείθομαι N^cAE *min.* (+
 οὐδέν N*BHLP *min.*), cf. later enim eum aliquid
 orum non conicior e: > nichil enim ex his latere
 eum credo *gig.*; > nihil enim horum eum latet h.
 neque enim in angulo (hang. C, aung. D;
 angelo O) quicquam (quidquam C³ℓ, quitquam
 W; nihil O) horum (om. D) gestum est (om. p*):
 > non enim est in angulo aliquid horum gestum
gig.; nihil enim in angulo horum gestum est M;
 > nihil enim est in angulo gestum hoc e, et *gr.* οὐ
 (ουδεν E*; ουδε E¹ *min.*) γάρ ἐστιν (om. HLP *al.*)
 ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τούτο; om. h.

27. agryppa C. profetis DGST. quia: qua
 G; om. *gig.* Libere scio rex agr. credis proph., scio
 quia credis *Ambrst.* (col. 227).

28. autem: om. h; + dixit D. paulum: eum
 h; om. O; + ait CT e h, + dixit *gig.* (s); + ἔφη
 EHLP *al. pler.* in (om. h) modico (ἐν ὀλίγῳ):
 in breui D* (*corr. mg.*). suades (suadis Θ*IT¹,
 uadis T*, suadens S) me (mihi c h; + paulo h)
codd. et vg.: > me suades (-dis e) e *gig.* s, > me
 persuadis O, et *gr.* με πείθεισ. fieri *codd.* (> fieri
 christianum W) *vg. et uett. plur. cum gr.* EHLP
etc. γενέσθαι: facere h (ut conicit Berger) cum *gr.*
 ποιῆσαι NAB *min.*, *syrr. harcl. mg. cop. aeth. pp.*, cf.
Cassiod. (= P. L. LXX. 1403) respondit quod eum
 cum celeritate uellet facere christianum. *Pro ueltheis*
Blass legit πείθη cum gr. A; cf. Field ad loc.
An fuit credis in codice aliquo latino?

29. et paulus (his *scr.* I): paulus autem e

(deinde *def. ad xxviii. 26*) = *gr.* δ δὲ Παῦλος; at
 ille *gig.*; + dicit D, cf. ad quem sic ait (om. paulus)
 h, et + εἶπεν HLP *al. pler.* obto T, hobto C;
 orarem h; *gr.* εὐξάμην uel εὐξάλμην. apud (apud
 GIOR) deum (*sup. lin. V*): om. M*S; om. apud
 h. et *sec.*: ut Θ. in *sec. om.* O. tantum: solum
gig. h. set GR. et *quart.*: etiam *vg.*; om. DF
 p. hos: eos F¹; om. W *vg. gig.* (non autem *cor.*
uat.); *gr.* πάντας τ. ἀκούοντας. qui: quia SU*;
 + me *gig.* audierunt D s; + me CT c s cum *graeo*
μου, cf. > istos qui me audiunt omnes h. hodiae
 C; om. h p. talis OS. > tales fieri T. quales
 D*U* (ut uetur) V*. et *quint. om.* OST c* *gig.*
 h, non autem *gr.* aexceptis C. hiis W; istis c h.
 > his uinculis s.

30. et ad *init.*: tunc s; + cum haec dixisset h
 cum *gr.* HLP *al. pler.* exsurrexit (exur. CW
vg.): surrexit FO *gig.* p² s; + surrex R* (*sed*
erasum). rex + agrippa O. praeses (preses KOR
 SW, presses D) = ἡγεμών: legatus *gig. h s.* et
 bernice (-cae BF*M^o, -ces I) = ἡ τε Βερνικη; et bere-
 nicae M*, et beronice C(-cae)DΘT *dem. gig.*; om.
 h. et *quart.* + omnes h. qui adsidebant (adsed.
 CIMT, assid. U¹W *vg.*) eis = οἱ συνκαθήμενοι αὐτοῖς:
 qui adsidebant eis Θ (ist in *ras.*) R p²; q. adside-
 bant cum eis DOU* (adsid.); q. sedebant cum eis
 (illis s) S *gig. s*; *assedentes eis h* (ut conicit
 Berger).

31. et (καὶ) ACDGΘMOT *vg. uett.*: qui BFIK
 RSUV; om. W (*spatio tamen relicto*). eum
 (quum Θ) secessissent (-issent S*, secessissent D,
 secessent R* *sed corr.*) = ἀναχωρήσαντες: cum re-
 cessissent CT; fecissent W (*sine cum*); secesserunt
 h; secedentes *gig.*; sedentes s. loquebantur:
 praefantes h. ad inuicem (πρὸς ἀλλήλους): inter
 se *gig. h*; deinde + de eo h. om. quia h cum *gr.*
 31. 38. nihil in *ras. scr.* U; nichil TW. morte
 (-ti Θ^o) aut uinculis (-lorum ACDGΘ*IO p) dig-
 num = θανάτου ἢ δεσμῶν ἄξιον NB *min.*: > morte
 (-tem h) dignum aut (uel h) uinculorum CT h
 cum *gr.* HLP *al. pler.*; > dignum morte aut

²³ agrippa autem festo dixit
dimitti poterat homo hic
si non appellasset caesarem.
XXVII. ¹ Ut autem iudicatum est eum
navigare in italiam
et tradi paulum cum reliquis custodiis
centurioni
nomine iulio
cohortis augustae
² ascendentes autem nauem

hadrumetinam
incipientem nauigare circa
asiae loca sustulimus
perseuerante nobiscum
aristarcho macedone
thessalonicense
³ sequentiautem die deuenimus sidonem
humane autem tractans
iulius paulum
permisit ad amicos ire

uinculorum (-lis *gig.*) M *gig. cum gr.* A *c^{ox} cat. cop.* quid (i *in ras.* M; quod Θ; aliquid CT) = τι NA *min.*: om. O *dem. gig. h s cum gr.* BHLP *al. plur.* > dignum quid morte aut uinculis ε (*cf. M gig. supra*). facit GΘ *et gr. omn. πρόσσει*; gessit s. istae I; hic *dem.* > homo iste *fecit h*; > homines isti *faciunt gig.*

32. grippa T. *om. festo h.* > respondit autem rex agrippa h. demittere S. poterat O; potnit *gig. s.* homo (ho R*W) hio: homo iste A (*sic*) CT (*h?*); > hic homo D *gig.*, > iste homo (s); + ex uinculis s (*ut uidetur*). apellasset RT; appellauit h. caesarem CRSW, cessarem D.

XXVII. 1. + *ad inii.* sic itaque preses mittere eum cesari iudicauit *φ*, + et ita legatus mitti eum caesarem h, *cf. καὶ οὕτως ἐκρίνευ αὐτὸν (om. 64) ὁ ἡγεμὼν ἀναπέμπεσθαι (ἀνάπεμψαι 64) καίσαρι 64. 97 et fere syr. pesh. harcl. mg. ar.* ut (et s) autem (cum s; + *ras. unius lit. R*) iudicatum (c *in ras.* R) est (*om. W*; esset s) = ὡς δὲ ἐκρίθη: dicreuit autem D; *deinde* + sequenti die iussit R³ *cf. syr. harcl. mg. infra.* eum nauigare *codd. faene omn.*, et > nauig. eum *vg. dem.*: nauigare nos *Bed. (retr. 'in graeco')*, mitti nos *gig.*, ut nauigaremus s, et ἀποπλεῖν ἡμᾶς *gr. (δκ. τοὺς περὶ τὸν Π. P. 6. 31. 33).* hitaliam C, italia O. et tradi *codd. et vg. contra gr.*: tradiderunt *Bed. Bentl. et παρῆδιδον gr. plur.*; tradidit *dem. s et παρῆδιδον A min. syr. pesh. ar.*; *gig. uide infra.* cum reliquis oustodiis (-dis S, -dibus G; uinctis custodibus D; centurionis lapsu C): et quosdam (*om. s*) alios uinctos s *Bed.*, et *gr. καὶ τινὰς ἐτέροὺς δεσμώτας.* centurioni D. > iulio nomine I. coortis DT. auguste RVW, -teae M, -ta O, -ti S*, agusti DS*. et tradi . . . augustae: uocauit centurionem cohortis italice nomine iulium et assignauit ei paulum cum reliquis custodiis *gig.*; et in crastinum uocauit centurionem quendam nomine iulium et tradidit ei paulum cum ceteris custodiis h (*om. ut autem . . . italiam*); *cf. syr. harcl. mg.* quum die postero uocasset centurionem quendam cuius nomen iulianus ex cohorte augusta tradidit ei paulum cum et caeteris uinctis.

2. + et *ad inii. φ*. ascendentem autem: *om. autem vg. c φ*; iste intrauit in s. nauim DM.

hadrumetinam *cum AF*KV*W*, adru. BF*GM (a *in ras.*)RU^o *vg. Tisch. c φ*, adro. ΘT: adrumetineam U* (*ut uidetur*), adrumetanam O, adromitinam D, adrumitenam *dem.*; hadrumetinam IV*, adrumentinam C *Bentl.*; adrumetinea S; adrumetinam s; *gr. ἀδραμυττηνῶ uel -ττηνῶ plur., ἀδραμυττηνῶ AB* 16, -ττηνῶ 13. 68; deinde + et W.* incipientem (= μέλλοντι NAB *min. syr. pesh. et harcl.*) cum ABCDGΘKORU⁵ *cor. uat.* cod. saraf. φ*: incipientes (μέλλοντες HLP *al. plur.*) FIMSTVW³ *cor. uat. mg. c dem. (gig. h s uide infra).* nauigari S*. inoip. nauig. oiroa: quae nauigatura erat in s. asie ORW, asyae C, assiae D; *uoluit* asiam *Bentl.* > loca assiae D. sustulimus (ἀνήχθημεν) cum BCFGΘ*IKORST UVW *vg. c dem. φ*, et sic *infra u. 4* cum sustulissemus = ἀναχθέντες, u. 21 tollere = ἀνάγεσθαι, *cf. Le. viii. 22* sustulerunt a = ἀνήχθησαν; *alibi ἀνάγεσθαι est nauigare Act. xiii. 13, xvi. 11, xx. 3, 18, xxi. 1, 2, xxviii. 10, 11 (cf. s infra et h uers. 4):* egressi sumus ADΘ^o (*om. sumus*)M; nauigauimus s (*sed cf. u. 12*); soluimus *Erasm. Turic.*, proeucti sumus *Besa.* nobiscum (nou. O*); nobis R* (*corr. R*). aristarcho AGOR *vg. c φ*, et -arco BDF*STU: aristarcho CI, aristarcho F*ΘKMW. machedone F*IMR, -nae C, macedonie W. thessalonicense R¹SU, thesol. D, thesall. I, thesall. F, tessal. O, thesalonicence R*, thesalonicensae BV, thesalonicensi *vg. persou.* . . . thessal.: erat autem nobiscum aristarchus macedo tessalonicenses s. *Uersum ita habent gig. h*; incipientes autem nauigare in italiam intrauimus nauem adrumitinam quae in locis asiae nauigatura erat. nauigabat autem nobiscum aristarchus macedo thessalonicensis *gig.*, cum coepissemus nauigare ascendimus in nauem adrumetinam ascendit autem nouiscum et aristarchus macedo h.

3. sequenti (sequenti O, equenti T) autem die (*in ras.* B; diae C) = τῇ δὲ ἐτέρῃ N^oL *min.*: et altera die *gig.*, et τῇ τε ἐτέρῃ N*ABHP *etc.*; *om. h.* deuenimus (κατήχθημεν): uenimus DM⁵ *dem.*; + autem h. sydonem DΘIO, psy. C; sidone *φ*, sidonae h. humane (c *in ras.* U, -nae BCF*) autem: et humane *gig. h s cum gr. φιλαρθρόωνες* te. tractans: agens *gig. s.* iulius + centurio

et curam sui agere
 4 et inde cum sustulissemus
 subnauigauimus cypro
 propterea quod essent
 uenti contrarii
 5 et pelagus ciliciae et pamphiliae nauigantes
 uenimus lystram quae est
 lyciae

6 et ibi inueniens centurio
 nauem alexandrinam
 nauigantem in italiam
 transposuit nos in eam
 7 et cum multis diebus
 tarde nauigaremus
 et uix deuenissemus
 contra cnidum prohibente nos uento
 adnauigauimus cretae

gig., cf. > paulum ille centurio *h* (*om.* iustus). cum paulo *gig. s*; + et T. permittit D; + ei CT *gig. p^s s*. > permisit paulum O. -oos ire usque ad contrarii (*u. 4*) in *ras. scr.* Θ. ire *sup. lin.* G. > ire ad amicos *gig. om.* et DIO. agere: habere *gig. s*. ad amicos... agere: amicis qui ueniebant ad eum uti curam eius agerent *h*.

4. et inde: inde autem *h*. oum (quum Θ) sustulissemus (sustulless. D, sustulissemus S; + nos G²; + nauim D^{mo}) = ἀναχθέντες: profecti *gig. s* (*ut uultur*); nauigantes *h*. subnauigauimus (ὑπεναύισαμεν): subnauigamus O; nauigauimus I *s*, cf. xxi. 3; pernauigauimus *gig.*; legimus *h* (*ita conicit Berger ex spatio*). cypro cum ACD(cybro) GΘIKMORT *cor. uat.* c p^s*: cyprum BFSUVW (ciprum) *vg. Tisch. cor. uat. mg. dem. gig. h p^s s*. propterea (*p pr. in ras. M*; et propter ea MR) quod: propter quod *c*; eo quod *h s*; propterea eo quod D; quia *gig.* essent R, esset I; erant *gig. h*. > uenti contrarii erant *gig.*; > contr. erant uenti *h*; > uenti essent contr. (aduersi *s*) *s* (Beutl.).

5. et ad inuit.: + progressi in *s*, + cum pernauigassemus *gig.*; + post haec *h*. pilagus D; pelagus B¹prlagum^FS; mare *gig. s*. ciliaciae (cilicie W, cyliciae D, cylichiae C, ciliae O²) et pamphiliae (pamphillie W, pamphilliae U, pamfalie T, pamphylliae AGO⁵ῤῥ⁵ Tisch., pampyliae D; pamfiliam *p^s*): quod secundum ciliaciam est et pamphiliam (pampyliam *s*) *gig. s* et *gr. τὸ πρὸ τῆς κ. καὶ π.*; > nauigantes sinum (= secundum?) cilium et pamphiliam pelagum *h*. nauigantes (διαναύισαρες): enauigantes T (Beutl.), et nauigantes C, enauigassemus *s*; *om. gig.*; + XU diebus D *h*, et + δι ημερων δεκαεννε 137 *om. syr. harcl. cum²*. uenimus = ηλθομεν 25: deuenimus *gig. h s* et καθήλαμεν uel -ομεν *plur.*; + in D. lystram *codd. longe plur.* (listram DMRTW; lystra F) et *vg. 'latini' ap. cod. caraf., cum gr. RA cop. arm. mg. Cassiod. ('Complexiones in Act.' = P. L. LXX, p. 1403) Bed. (retr.), codd. ap. ps. Hieron. (uide infra): myrram I et myrram syr. harcl. mg. gr., μύρα 61 Euthal. 427, μύρα H, mira *h* (cf. R² infra), et μύρα B, μύρα LP *al. pler.*, cf. *cod. caraf.* 'myra legunt omnes *codd. graec.*', et Hieron. de *nom. hebr.* (iii.*

102) 'myrra, amara' item 'nom. hebr. interpr.' ap. Tisch. (*anac. sacr. et prof. p. 126*) μύρα redditur μικρότης; μύρα *gr.* 31, cf. Bed. (retr.) 'pro lystra in graeco smyrna positum est, pro quo Hieronymus in libro hebraeorum nominum myrram ponit; quod idcirco reor in quibusdam codicibus ita reperiri, quia μύρα graece smyrna appellatur. Denique in psalmo ubi canimus myrrha et gutta et casia in graeco ita scriptum est smyrna et stacte et casia'; etiam ps. Hieron. (iii. 765 ed. Vall.) 'Smyrna, ciuitas Lyciae prouinciae in Asia cuius Lucas ita meminit et pelagus cil. et pamph. nauigantes uenimus in smyrnam (*cod. smiram*) lyciae. Pro quo aliqui codices habent uenimus in lystram quae est in cilicia.' quae (que W) est: *om. h*. lyciae (liciae IMSTUV, licie RW, litie *c*) = τῆς Ἀσίας: ciliaciae AO *p*, cyliciae D; pars ciliaciae *dem.*; in ciliacia ps. Hieron., et ita *cop.*; deinde + mirorum R².

6. inuenientes V. > inuenit ibi *gig. s*; inuenit (*om. ibi*) *h*. centurio D. nauim D. alexandri[na]m G, alexandrinam D. > nauem alexandrinam centurio ille *h*. hitaliam C; + et *gig. s*. inposuit *gig. h* (?) *s*. in eum G² (*corr. G¹*); in ea *s*; *om. h*.

7. et ad inuit. *om.* D. quum Θ. tarde: tare O². nauigamus G²; nauigassemus *p*. *inc. pluribus* autem diebus tarde nauigantes uix *etc. gig.* > tarde nauig. per aliquod dies *h* (*et om. et uix*). deuenimus *gig.*; uenissemus CT; uenimus *h*. contra bis *scr.* O (*sec. improbat*); *om. h s*. onidum (Κνίδον) cum CGKU²V *gig.* (contrac nidum ita diuisum) cf. Hieron. de *nom. hebr.* (iii. 100) 'cnidos, mentis excessus' (*non commemorat chium uel gnidum*), et chnidum M, chinidum D, chinydum Θ, cindum W, chindum R, chidum T: gnidum BFIS(gnitum S²)U² *vg. Tisch. cor. uat. mg. c h cf. Bed. (expos. 'melius legitur contra gnidum'; forsitan erat chinum in lemmate, cf. Tisch. T. G. 8, sed uide xx. 15)*; nidum *dem.*; cenididum O; elum A *p* (chium *p^s*); *om. s ut uultur*. prohibente (proib. T) nos uento: et non admittente n. u. *gig.*; cum uenti essent contrarii *s*. adnauigauimus (*atn. D*) *codd. vg. et uell. sed gr. est ὑπεναύισαμεν*: nauigauimus B²FS *dem.*; pernauigauimus *gig.* Scribē debebat subnauigauimus ut uersu 4, et sic forsitan uoluit Hieron. sed ueterem lectionem incorrectam

secundum salmonem
 8 et uix iuxta nauigantes
 uenimus in locum quendam
 qui uocatur boni portus
 cui iuxta erat ciuitas
 thalassa
 9 multo autem tempore
 peracto
 et cum iam non esset tuta
 nauigatio
 eo quod et ieiunium iam
 praeterisset
 consolabatur paulus
 10 dicens eis

uiri uideo quoniam cum
 iniuria et multo damno
 non solum oneris et nauis
 sed etiam animarum
 nostrarum incipit esse
 nauigatio
 11 centurio autem gubernatori
 et nauclerio magis credebat
 quam his quae a paulo dicebantur
 12 et cum aptus portus non
 esset ad hiemandum
 plurimi statuerunt consilium
 nauigare inde
 si quo modo possent deuenientes phoe-

ex incuria reliquit. crete RTUW, craete O; cretam *gig.* secundum (*κατά*) cum ABCD*GΘI MOTW *vg.* *p**: iuxta D^mFKRSUV *Tisch.* c *dem.* *p**; per *gig.* adna. cre. iuxta in *ras.* scr. U. salmonam G, psalmonem C, samonem c. pro prohibente . . . thalassa (u. 8) habet h et inde cum tulissemus legebamus unde uenimus in portum bonum ubi anchis (= ἐγγύς uel ἀγχι?) ciuitas erat.

8. et uix (*erasum* U) iuxta (iu in *ras.* U; iusta R) nauigantes (ui in *ras.* U, ui *sup. lin.* G) = μέλις τε παραλεγόμενοι αὐτήν: et cum uix colligeremus eam *gig.* in: ad D*. quendam (quaedam O): *om. gig. Benll.* (sed corr. ipse) cum gr.* A 133 *syr. pesh.* > quendam locum D. uocatur: dicitur *gig.* boni (*ex bni* A): bonus *gig.* oul iuxta (iusta R¹): iuxta quos *gig. s* (*ut uultur*). > erat iuxta D. *om.* ciuitas W. thalassa *codd. plur.* (*ssa in ras.* U, t *sup. lin.* G) et *vg.*, thalasa DKSV *cor. uat.*, talassa c *gig. s*, talasa R *p**, talassia T, *cf. ps. Hieron.* (iii. 762) 'quidam corrupte thalassa legunt': thassala B, thessala W, tessala *p**; alassa C *cum gr.* A 40. 96 Ἀλάσσα et alasa *syr. harcl. mg.*; lasaea (λασαία *plur.*) tantum *ps. Hieron.* ('lasaea, ciuitas littoraria cretae insulae iuxta locum qui uocatur boni portus ut ipse lucas exponit'); laissa *Hieron. de nom. hebr.* (iii. 102) = Λαίσσα N^o, *cf. ad xviii. 24*; anchis h (*ut uultur*; *uide ad u. 7*).

9. perhacto CR. *inc.* et cum paucos dies illic fecissemus h. et (*om. c dem.*) cum (quum Θ; *om. h*) iam: cum etiam D. non esset (*esset* R) tuta (tota S): incerta esset *gig.*; *esset periculosa h.* nauigatio RS. eo: et G; propter *gig.* et *sec. AF*GΘMOVVΘ cod. caraf. gig. h p et gr. plur.*: *om. BCD F*IKRSTU 5 5 c dem. et gr.* 1. 95* *al. 5.* ieiunium: autumnum CT. iam *sec. om. gig. h p.* praeterisset BIKORSW, praeterisset 5Θ, praeterisset D; transisset *gig. h*; *deinde* + et I c *cor. uat.**, + iuxta erat ciuitas et R¹. consola-batur (*consul.* D) = καθύπερθε: hortabatur *gig.*; accessit h; + eos DΘT 5 5 c *dem. gig. p* non *gr.*

10. *om. eis gig. h.* uidio S*. quoniam: quia s, quod *gig. p**; nos h. iniuriam IS; iurio *lapsu* O; + magna h (*ut uultur ex spatio*). *om.* multo h. damno (*dampno* DΘ*RW) = (ημῶν): detrimento *gig. s*; iactura h. solum: tantum *gig. h.* honeris CDIRU*W. *om.* oneris et h. set R. etiam (*aetiam* CR): in W; et h. nostrarum: uestrarum W *cum* N^oL³ 12^{100t} *cop.* incipit (*pit in ras.* M; -*plet* DΘ) esse (*om. cor. uat. mg.*) = μέλλειν εἶσεσθαι: erit futurum *gig.*; incipere h; *deinde* + nostra s. nauigacio R; *amissio lapsu* S*; *om. gig.*; nauigare h (*et* > nauigare incipere).

11. centurio B, -torio D, -thurio C. *om.* et O. nauclerio *cum* ABCFGΘKO (*inauclerio*)S*V: nauclero IM (*ro in ras.*)RS*TU (*c in ras.*)W *vg. Tisch. c p*; nauiculario D* *cf. Bed. (expos. 'naucleros graece, latine nauicularius dicitur')*; nauiclero D^m; magistro nauis *gig. s*; *cf. h infra. om. magis s.* > credebat magis CT *cum gr.* HLP *al. pler.* hiis DW. que IW. dicebantur bis *scr. R (sec. improbatum)*; dicebant O.

12. quum Θ; quia *gig. s.* habtus CT. non *sup. lin.* D. essat R. > non erat aptus portus *gig. s.* hiemandum G, hyemandum C5, yemandum T, hemandum D. plurimi (-mis Θ, pluri S*): plures *gig. s*; *gr. ol. pleriores. statuerunt (ἔθεντο)*: abuerunt s; fecerunt *gig.* plur. stat. bis *scr. R (sec. improbatum)*. concilium I. > consilium fecerunt *gig.* nauigare (*ras. 2 litt. inter a et r* M) = ἀναχθῆναι: ut learent *gig.*, ut elearent s. *om.* inde O. possint D, possit T. deuenientes (*καταρτήσαντες*): deportati in s, *cf. gig. infra.* phoenicen (Φοινικα) *cum* 5Θ, phenicen *gig.*, fenicen T, foenichen C, phaenicaen G^o, phenicē MW c *p*, fenicē s, et phoenicem AΘ5 5 *Tisch.*, phenicem O, penicem D: phoenice FKS*V, phenice R, phenicae I, phoenicae BU, phaenicae G*, phonice S*; *cf. xi. 19, xv. 3, xxi. 2.* > phenicen deportari *gig.* hyemare 5, yemare CT; + in CT *gig. s*; + apud *p*. portu CG*T *p**; littore *gig. s.* crete BDRW; craete O. ad

- nica hiemare portum cretae respicientem ad africanum et ad chorum
- ¹³ adspirante autem austro aestimantes propositum se tenere cum sustulissent de asson legebant cretam
- ¹⁴ non post multum autem misit se contra ipsam uentus typhonicus

- qui uocatur euroaquoilo
- ¹⁵ cumque arrepta esset nauis et non posset conari in uentum data naue flatibus ferebamur
- ¹⁶ insulam autem quandam decurrentes quae uocatur cauda potuimus uix obtinere scapham
- ¹⁷ qua sublata adiutoriis utebantur acingentes nauem timentes ne in syrthim

(κατά): contra *bis s, semel gig. (om. sec.)*. africanum OW. corum T *vg.*; chorum W.

11-13. *ita habet h;* gubernator autem et magister nauis cogitabant nauigare si forte possent uenire phoenicem in portum qui est cretae consentiebat illis magis centurio quam paulis uerbis et cum flaret auster tulimus celerius et sublegebamur (deinde deficit).

13. aspirante BDF@KMRSU(assp)W *vg.*; flante *gig. s.* austro (haustro C): euro *gig.* aestimantimantes lapsu O, estimantes I^cMRTW, extimantes C; existimantes *s*; putantes *gig.* propositum se tenere = τῆς προθέσεως κεντρατικῆς: + consilium CT *dem. p³*, et > prop. cons. se tenere *gig. s* (tenuisse). cum (quum @; *om. p³*) sustulissent (sustil. M³; sustulisse I) = ἀπαρτες: leuantes *gig.*, eleuantes *s*. de asson *codd. plur.* (ason BU c, asso A@I p³ s, assole D³) et *vg.* = ἄσσον Stephanus 1550, *Elscu.* 1633 (uidetur Hieron. 'de nom. hebr.' iii. 98 hoc loco ascalon legisse) sed locus huius nominis longe abest: iuxta *gig. et asson Tisch. T. G. 8, W. H. cum gr. 61 et aliis mul.*; celerius *h* (uide supra) = forsitan θάσσον ut conicit Blass; in xx. 13 θάσσον (θάσσον) habent graeci LP *min. non pau.*, et 14 P *al. mult.* legebant (legabant @O, segebant R³) = παραλέγοιτο: subleuabant CT (-babant); nauigabant D (et *syrr. harcl.*; nauigabamus *syrr. pesk.*); sublegebant *s*, colligebant *gig. cretam F@MO*; creten *gig.*; *om. S³ (+S³)*.

14. non post multum (multos T): *om. s.* misit (missit D) se: in *ras. scr. c*; *om. F*; descendit *s* (> desc. autem). contra ipsam (-um R³; ipsa I): contrarius *p*; super eam *gig.*; *om. s.* uentus + uehemens T *s cum gr.* 13. typhonicus (*h sup. lin. et y in ras. U*) = τυφωνικός: typhonicus C, thyponicus S, typonicus G@I, tiphonicus RTW, tifhonicus D; phenicus O; tempestius *Bed. (expos. 'alia translatio')*. euroaquoilo *codd. plur. (duobus uerbis @KRVW p³) et vg.*, eoroaquoilo S³ (-lae S³), heuroaquoilo U³ (ut uditur), heaquoilo p³ (ut uditur) = εὐρακίλων NAB³: εὐρακίλων HLP *al. pler. non redditur apud Latinos*.

15. cumque (quumque @; et cum *s*; cum S³) arrepta (adr. ST, abr. F *s*, ar. W, er. D; rupta

R³) esset nauis = συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου: et arrepta nauis *gig. Bed. (expos. 'alia translatio')*. et non: cum non *gig. Bed.*; nec *s* (ut uditur) possit A³G@ST; potuitis; possent *gig. Bed.* conari (quonari C) in (*bis scr. R*; ad D@) uentum (*in ras. scr. M*) = ἀντοφθαλμῶν τῷ ἀνέμῳ: resistere uento *s*, contra resistere uento *gig.*; occurrere uento *Bed.*, obniti uento *Erasm., Beza.* data r. aus (nau CG³RT; nauis O) flatibus (fluctibus D *Par. lat.* 11505); commodata n. flat. *Bed.*; laxantes *s*; *om. gig. gr. τῶνδύρρες. ferebamur = ἐφερέμεθα: ferebant G³ ut uditur (corr. G¹)*; se tradiderunt *gig. (i. e. contra resistere, uento se tradiderunt, uide supra)*; colligere uela coeperunt *Bed., et libere Cassiod. (Migne P. L. LXX, p. 1403)* tum collectis uelis nauis per undas coepit efferri.

16. insulam (1 *sup. lin. G*, insulam D; in insulam R³T *vg. c dem. s*) autem (*om. CT*; et T distinguit ferebamur in insulam *etc.*) quandam decurrentes *codd. et vg.* = νησίον δὲ τι ὑποπαμύρρες: percurrentes autem insulam *gig.*, cf. tunc transcurrimus insulam *Bed. (expos.)*. que IW; qui R. uocabatur R; appellatur *gig.*; dicitur *Bed.* cauda *codd. longe plur. et vg. p³*, caudae T *gig.*, caude R c, caudam F³IS, caudiam G *cum gr.* N³B Kaūda, item cauden *Hieron. 'de nom. hebr.'* (iii. 100), gaudem *Cassiod. (Migne P. L. LXX, p. 1403)*, *syrr. pesk.* kura: clauda D³, claudia p³, cladia D³, claudam C@; Κλαῦδα N³(A) *min.*, Κλαῦδην HLP *al. pler.*, claude *Bed.*; uide et *Tisch. T. G. 8 in loc.* potuimus uix *codd. plur. et vg. cum gr.* NAB *min.*: > uix potuimus @T *c dem.*, > uix ualimus *gig. s cum gr.* HLP *al. pler.* optinere AIKMORTW, hobtinere C, obtinere V. scapham FG@IM (*a sec. in ras.*), scapham O; scapha W. post claude pergit *Bed. (apud Sabatier; omittit Giles)* quam occupare non potuerunt.

17. qua (quam B) sublata: quam auferentes *gig.*; sed scaphae missae *Bed. (ap. Sabat.)*. adiutoriis (adiutorio D³ *gig.*, et βοηθῶν N³) utebantur (hut. C, utebatur S³; utebamur D *gig. p s contra graecum*) = βοηθῆσαι ἐχρῶντο: adiuuare coeperunt nauem *Bed. (ap. Sabat.)*. acingentes T, acingentes D; succingentes *gig. s*; praecingentes

inciderent
 summisso uase sic ferebantur
 18 ualide autem nobis tempestate iactatis
 sequenti die iactum fecerunt
 19 et tertia die suis manibus
 armamenta nauis proiecerunt
 20 neque sole autem neque
 sideribus apparentibus
 per plures dies
 et tempestate non exigua
 inminente
 iam ablata erat spes omnis
 salutis nostrae
 21 et cum multa ieiunatio

fuisset
 tunc stans paulus in medio
 eorum dixit
 Oportebat quidem o uiri
 audito me non tollere
 a creta
 lucrique facere iniuriam
 hanc et iacturam
 22 et nunc suadeo uobis
 bono animo esse
 amissio enim nullius animae
 erit ex uobis praeter-
 quam nauis
 23 adstitit enim mihi hac nocte

Bed. (ap. Sabat.). nauim D; eam *Bed. (ap. Sabat.)*
 et + trahebant autem et anchoras. timentes (et
Bed. ap. Sabat.): + autem *gig. cor. uat.*, et et
 timentes s, timentesque *Bed. (expos. ed. Giles*
'alia transl.), gr. φοβούμενοι τε. syrtim cum
BFKSUV vg. Hieron. 'de nom. hebr.' (iii. 104),
Bed. (ed. Giles), sirtim DG²T c 'gr. antiqui' ap.
cor. uat., syrcim cor. uat.*, sertim W, *gr. Σύριμ*
ἸABC min. : syrtim ACIM(y in ras.)O dem. gig.
φ, sirtim G²Θ, et Σύριμ HLP al. plur. ; syrtis s,
sirtis R, syrtis Bed. (ap. Sabat.). incederent
 DRV, incaederet Θ; exciderent *Bed. (ed. Giles)*;
 incideremus *gig., contra graec. ;* > occurrerent in
 syrtis *Bed. (ap. Sabat.).* summisso (subm. BDG
 KORSU*VW; + que φ²) uase (uasse D, base F)
 = χαλάσαντες τὸ σκεῦος: summisso uelo I; de-
 positis uelis s; laxantes antennas *Bed. (ed. Giles)*;
 χαλ. τὰ ἱσρία 32^m. 37. 56. 66^m, χαλ. τὸ ἱσρίον
 98^m *syrr. pesh. ar.**; *gig. uide infra.* ato: ita
Bed. (ed. Giles); om. s. uerebantur R*. sum-
 misso . . . ferebantur: uas quoddam dimiserunt
 quod traheret *gig.*

18. + *ad init.* permanente autem D. ualide
 (-dae CF²I, ualde D*, ualida 5² dem. φ¹) autem
 nobis tempestate iactatis (iect. D) = σφοδρῶς
 ἐπὶ χειμαζομένων ἡμῶν: et cum uehementem face-
 remus tempestatem s, et σφοδρῶς τε χ. ἡμῶν A 25
syrr. pesh.; uento autem ualido instante et tempe-
 state *gig.* subsequenti *gig.* et + autem *gig.* diae
 C. iactam O* (*corr. m. rec.*), iectum D. fecerant
 G* (*corr. G¹*); faciebant s.

19. tertia RSW, tertio G. diae CI. suis: *forsan*
 propriis φ². > manibus suis s. armamenta:
 armaturam s; *gr. τὴν σκευήν.* > armam. nauis
 suis man. D. proiecerunt D; + in mare CMT c
dem. gig. s, et syrr. harcl. (cum*).

20. + *ad init.* perseuerante autem tempestate
 et *gig.* solem S. om. autem DGR* *gig. s*; +
 neque luna D. > autem sole *vg.*, et μήτε δὲ ἡλιου
gr. syderibus IU5; stellis *gig. s.* aparentibus C.

plures (πλείους uel πλείους): plurimos *gig.*;
 multos D s. et + hieme ac s. non exigua:
 nimia s. imminente BKORU (m *pr. in ras.*) *vg.*
Tisch., in mittente C; perseuerante s; *gr. ἐπικει-*
μένων. om. et temp. n. ex. inm. gig. (uide ad
init. uersus). om. iam gig. cum gr. B. ablata
 erat (erant I) spes omnis (omni R; omnibus G)
 salutis nostrae (-tre IOW) = περιηρείτο ἐλπίς
 πᾶσα τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς AB min., cf. amputabatur
 spes omnis liberandi nos s: > omnis spes nobis
 auferebatur ultae *gig.*, et περιηρ. πᾶσα ἐλπίς τοῦ σ.
 ἡμ. NCHP al. *pler.*

21. et cum (quum Θ) multa (a *in ras.* A)
 ieiunatio (-cio RS, ieiunatio C; + facta Θ)
 fuisset = πολλῆς τε (δὲ HLP al. *pler.*) δούλιας
 ὑπαρχούσης; et cum iam diu sine cibo essent s; et
 cum multis diebus iam ieiunasset *gig.*; *deinde* +
 et Θ. om. tunc *gig. cum gr. A 21 Bentl.* (sed*
corr. ipse). eorum: ipsorum s; fratrum I.
 dixit (εἶπεν): ait s. oportuerat CMT *gig. s*; +
 uos D. quidem G; enim Θ; + nos *gig. s.*
 o (om. φ²) uiri: oboediri s. audito (+ te c)
 me: credentes mihi *gig. s, et gr. πειθαρχήσαντες*
 μοι. tollere (ἀνάγεισθαι *plur.*, ἀναγῆν. 137) cum
 BCFGΘ^mKOSTUVW *vg. c φ*: egredi ADΘ*MR
dem. Bentl.* (sed corr. ipse); egredi tollere I;
 nauigare *gig. s, cf. u. 2. a*: de I. creta F*.
 luor. . . iacturam: et lucrari hanc iniuriam et
 (ac *gig.*) detrimentum *gig. s.*

22. nuno + quidem *gig. s.* suadet D. uos *ut*
uidetur gig. bon S* (+ o S²). essae R. amissio
 (ἀποβολή): iactum *gig.* enim: autem K. nullius
 animae (-me RW) = ψυχῆς οὐδεμιᾶς γ. 11. 15. 18
etc.: *gr. plur. ψυχῆς οὐδεμία* (> οὐδ. ψυ. N 80).
 uobis (ὑμῶν): nobis *gig. (ut uidetur) 5.* preter-
 quam BDIMORS; nisi tantum *gig. s.* naues S*.

23. adstitit BDKOSV*, assitit U (s *pr. in ras.*),
 astitit W *vg.* enim: autem K; om. MO* (+ O¹)
gig. michi B; om. FW. hao: ac MRU*V.
 dei *in ras. scr. M*; domini T. > anguelus dei

- angelus dei cuius sum ego
 et cui deseruio ²⁴ dicens
 ne timeas paule
 caesari te oportet adistere
 et ecce donauit tibi deus omnes
 qui nauigant tecum
²⁵ propter quod bono animo
 estote uiri
 credo enim deo quia sic erit
 quemadmodum dictum
 est mihi
²⁶ in insulam autem quandam
 oportet nos deuenire.
²⁷ Sed postea quam quarta decima
 nox superuenit nauigantibus nobis
 in hadria

- circa mediam noctem
 suspicabantur nautae
 apparere sibi aliquam
 regionem
²⁸ qui summittentes inuenerunt passus
 uiginti
 et pusillum inde separati
 inuenerunt passus quindecim.
²⁹ Timentes autem ne in aspera
 loca incideremus
 de puppi mittentes anchoras quattuor
 optabant
 diem fieri
³⁰ nautis uero quaerentibus
 fugere de nauis
 cum misissent scapham

hac nocte D. cuius (*in ras. scr. U*; *def. M ad u.* 39) sum ego (> ego sum D) = οὗ ἐπιτὶ ἐγὼ NAC² min.: *om. ego s cum gr.* BC²HLP 31. 61 *etc.* *om. cuius sum ego et gig.* diseruio D. > dei cuius s. e. et cui des. angelus *Benil. cum gr.* KA (BC) min. (*codd. nostri = gr. HLP etc.*).

24. ne timeamus I* (*corr. I'*); noli timere *gig. s.* paulae I. oesari (caess. B², cess. D, ces. STW; caesarem C; + enim CT) te oportet (oportet C; > opor. te D *cum gr.* 13) adistere (ass. BF²KU¹VW *vg.*) = Καίσαρι σε θεὸν παραστήναι: ante caesarem te oportet stare s, oportet te ante caesarem stare *gig.*; caesari te op. sisti *Erasm. Turic. Besa.* et οὐκοῦν: ecce enim *Auct. de prom.* (iii. 14. col. 176). donabit IT. *om. deus gig.* > tecum nauigant *gig. s Auct. de prom.*

25. propter quod: *om. quod S** (+ S²); propterea *gig.* hestote C; stote S. deo *sine addit.* ACDGΘIOT *vg. gig. p et graec.*: + meo BFKR SUVV *c dem.* quia sic: quod ita D. quemadmo S* (+ dum *cor.*); quemadmodum O. dictum est (ctum est *in ras. S*) = λελάληται: locutus est *gig.* michi B.

26. in insulam D. autem: enim s. *om. autem* quandam T. oportet C. > nos oportet D *cum gr.* B. deuenire (ni *sup. lin. G*) incautus pro ἐκπεσεῖν quod uerbum u. 17 et 29 incidere redditur, et 32 excidere: melius eiici *Erasm. Turic.*, excidere *Besa.*

27. sed (set R) postea quam (*om. I*): et cum *gig.* decima (ci *in ras. longa B*): + die VW *cor. nat.* (non mg.)*. nox: nos lapsu A. superuenit (-isset CT) = ἐπεγένετο A 61. 68: facta esset *gig. et gr. rell. ἐγένετο.* nauigantibus nobis (*διαφερομένων ἡμῶν*): et iactaremur *gig.* (s?) *Besa.* hadria ABCF²GKOSTV *c s*; adria DF²QIRUW *vg. Tisch. c gig. p.* noctis s. sus-

picipatur S* (-bantur S^c). nautae F²ORSW. apparere (apar. OW) sibi aliquam regionem *codd. et vg., cf. ad xxi. 3*: resonare (= προσηχεῖν? *cf. gr. B* infra*) sibi aliquam (quandam s) regionem *gig. s*; *gr. plur. προσάγειν τιναῖς αὐτοῖς χώραν (sed προαγαγεῖν N*, προσαχειν B*, προσαναχειν B², προσεγγίζειν 137 c²⁰⁷).*

28. qui (= οὐτινεσ N*) *cum* ACDFGΘOT *cor. uat. c dem. p*: et I *gig. et gr. rell. uat*; qui et BK RSUVW *vg. summittentes (cf. 17) cum* AGIU¹ *vg.*, et submitentes BCD(submitentes)FΘKO(*t pr. sup. lin.*)RSTU²VW (*duobus uerbis*): miserunt *gig.*; deinde + bolidem CDΘTV²⁰⁰ *vg. c dem. gig.* (+ et) p² et *cor. uat.*, + pulidem KR p² ('quidam antiqui' *ap. cor. uat.*); *gr. βολλίσαντες.* inuenierunt bis D. passos *pr. ΘIOST*; passum p². uiginti (-tim CT): .xx. DOSUW; triginta *dem.*; + altitudinem CT s, + altitudinis *gig.* et pusillum (puss. S, pusillum O) inde separati (pa *sup. lin. I*, separari W; > separati inde D) = βραχὺ δὲ διαστήσαντες: et post pusillum *gig. s*; deinde + iterum iactauerunt bolidem et *gig. s fere cum graeco καὶ πάλιν βολλίσαντες; om. codd. nostri et vg. cum gr. 24. 67 al. 2⁰⁷.* passos sec. CΘIST; passum p². quindecim: .xv. ADSW.

29. ne: necubi C(nechubi)T s; *gr. μήπου NBC min., μήπω A, μήπως HLP al. pler.* in: *om. D*; + uia Θ. ²⁰pera G. inciderimus BI, incederemus D. puppe O s, pupi DR. mittentes: proiecerunt *gig.* anchoras GT². quatuor 5², quattuor C; .iiii. DSUW; + et *gig. s.* > anchoras quattuor mittentes O. optabant (obt. BDT, hobt. C, optinebant I): optant W (*deinde usque ad tunc u. 32, in ras. scr.*); deprecabantur s (?). diem (diaem I*) fieri: ut dies fieret *gig.*; deinde + ut (hut C) sciremus an (han C) salui esse possemus (-imus *gig.*) CW *gig.*

in mare sub obtentu quasi
 a prora inciperent anchoras ex-
 tendere
³¹ dixit paulus centurioni
 et militibus
 nisi hi in nauī manserint
 uos salui fieri non potestis
³² tunc absciderunt milites
 funes scaphae
 et passi sunt eam excidere.
³³ Et cum lux inciperet fieri
 rogabat paulus omnes
 sumere cibum dicens

quarta decima hodie die
 expectantes ieiuni permanetis nihil
 accipientes
³⁴ propter quod rogo uos
 accipere cibum pro salute uestra
 quia nullius uestrum
 capillus de capite peribit
³⁵ et cum haec dixisset
 sumens panem gratias egit
 deo in conspectu omnium
 et cum fregisset coepit
 manducare
³⁶ animaequiores autem

30. uero : autem *gig. s.* querentibus CDIRSW. fugire CISU*. ouum (quum Θ) misissent (misidie D) : et laxantibus *gig. s.*, et *gr. καὶ χαλασάντων*. scafum FGΘIT, scaffam O. mari CΘT *dem.* sub obtentu (op. ARSU) quasi = *προφάσει ὡς* : occasionem quaerentes tamquam *s* (*ut uultur*) ; occasionem (hocc. C) querentes sub obtentu (hob. C, op. TW) quasi (tamquam *gig.*) CRTW *gig.* Par. lat. 11505. a prora (prura D, proro W) inciperent (-pere CT) anchoras (ancoras CGT) extendere (extender O) cum ACDGΘOTW *dem.* *p* Bentl. cf. ἐκ πύργου μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν NHLP *al. pler.* : > inciperent (in inciperint S) a prora anch. (anc. 𐤀) exten. BFIKRSUV *vg. c contra gr.* ; > a prora anchoras essent missuri *gig. (s)* cum *gr.* ἐκ πρ. ἀγκύρας μελλόντων ἐκτείνειν ABC *min.* ; *deinde* + ut tutius (tocius W) nauis staret W *gig.* Par. lat. 11505.

31. centurioni C, centor. D. > centurione (*sic*) paulus O. hii DOTW ; isti *s* ; *om.* CI*V. in nauī (naue CSU) manserint (mans. O, remanserint D *p* ; manseritis V^{ms}) omnes = ἐν τῇ πλοῦ μείνωσιν N* *min.* : > mans. in nauī Bentl., et μείν. ἐν τῇ πλ. *gr. plur.* uos : nos *gig.* fieri : esse *gig. s.* *p* testis G ; possumus *gig.*

32. tunc + protinus *gig. s.* absciderunt (habsc. C ; sciderunt W) milites = ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται NABC *min.* : > milites praeciderunt *gig. s* et οἱ στρ. ἀπέκ. HLP *al. pler.* scaphae (scaphe KRW, schaphae S, scapae D, scaffe O, scafae GΘIT) et : > et scapham *gig.* passi sunt : *om.* sunt W ; dimiserunt *gig. s.* eam : illam *s* ; *om. gig.* sunt eam *om.* U* (+ U¹). excidere (ἐκτείνειν) : abscidere D c, abscedere U.

33. et cum (quum Θ ; uoluit dum Bentl.) lux (*om.* W) inciperet (coepisset *dem.*) fieri (> fieri inciperet O) : et cum dies fieret *gig.* ; *gr.* ἀχρι δὲ οὐ ἡμέρα ἐμελλεν (> ἐμ. ἡμέρα HLP *etc.*) γίνεσθαι. rogabat (+ fieri D* *sed exp.*) = παρεκάλει : hortabatur *gig.* sumere (summere R) cibum (cybum U, ciuum C) = μεταλαβεῖν τροφῆς : ut perciperent

escas *gig.* ; *deinde* + postea D* (*sed exp.*). quarta decima hodie (ho *arte in ras.* A ; hodiae C) die (diae CI) expectantes (exp. BV ; spectantes T) cum ABCFGΘIKRTVW Bentl. = τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες : > qu. dec. die (e *in ras.* U) hodie expec. U *vg. c dem.* *p*³, et qu. dec. dies hodie expec. S ; qu. dec. hodie est expec. O, qu. dec. hodie expec. *p*³ ; qu. dec. hodie dies (*sine* expec.) D, cf. qu. dec. dies est hodie a qua (*sine* expec.) *gig.* ieiuni C, ieiunii DTV ; sine cibo *gig.*, et *gr.* ἄσπιτοι. permanetis U*, permanentes Θ ; manetis *gig.* nihil (nichil TW) accipientes : *om. gig.*

34. propter quod rogo : ideoque hortor *gig.* cibum (bum *in ras.* S, cybum RU* *ut uultur*) : escam *gig.* pro (*in ras.* scr. S) salute uestra *codd. plur. et vg.* : hoc enim pro salute uestra (> uestra sal. *gig.*) est I *gig.* (Bentl.) cum *gr.* τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει (*sed* ὑμετέρας ALP *min.*) ; *deinde* + spero enim in deo meo *gig. ex u.* 25. quia : quoniam D. capillis B*. capite + uestro non *p*³. peribit (perhibit D, peripit S) = ἀπολείται NABC *min.* : cadet *gig. et uoluit* HLP *al. plur.*

35. et (ec I*) ouum (quum Θ) haec (hec SW) dixisset : et his dictis *gig.* ; *gr.* εἶπας (-ων HLP *etc.*) δὲ ταῦτα. sumens : accepit *gig.* et elaben 40 ; *gr. tell. καὶ λαβών*. panem + et D *gig.* gracias S. egit *partim in ras.* Θ ; hegit C ; agit S. sum. pan. *gr.* egit : fregit panem egit (agens *p*³) *p*. in conspectu omnium (hominum *p*³) : coram omnibus *gig.* ouum (quum Θ ; *om.* T) fregisset = κλάσας : fregit et *gig.* caepit D^oOR, cepit KSW ; caepisset D*.

36. animaequiores (animeq. DVW) autem (*om. p*) facti (+ sunt D ; > facti autem F) = εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι : tunc bono animo facti *gig.* *om.* et ipsi *gig.* > et ipsi facti ; omnes *etc. c.* adsumserunt (προσελάβοντο *plur.*) AF, assumps. V *dem. p.*, et adsumps. DGΘIOS^o Tisch., assumps. BKR*UW, asumps. S* : sumpserunt CR^o *vg. c.*

facti omnes
 et ipsi adsumserunt cibum
³⁷ eramus uero uniuersae
 animae in nauī ducentae
 septuaginta sex
³⁸ et satiati cibo adleuiabant
 nauem
 iactantes triticum in mare.
³⁹ Cum autem dies factus esset
 terram non agnoscebant
 sinum uero quendam
 considerabant habentem litus
 in quem cogitabant si possent eicere
 nauem
⁴⁰ et cum anchoras abstulissent com-
 mittebant

se mari simul
 laxantes iuncturas
 gubernaculorum
 et leuato artemone secundum flatum
 aurae tendebant ad litus
⁴¹ et cum incidissemus in locum
 bithalassum inpegerunt
 nauem
 et prora quidem fixa
 manebat immobilis
 puppis uero soluebatur
 a ui maris
⁴² militum autem consilium
 fuit ut custodias occiderent
 ne quis cum enatasset
 effugeret

sumserunt T; percipiebant *gig.*, μετέλαβον 68 *Theophyl.*, μεταλαβαν N, μεταλαμβάνον 137. cybum B*.

37. uero: autem R *dem. gig.*; enim c. huniuersae C, uniuersae O*RW; uniuersi S; omnes *gig.*; + *ras.* a *lit.* O. anime OW. in (*om. p**) nauī (naue S): *om. gig. contra gr.* ducentae (ducente GI RW): ducenti D; cc FOSTU*, cc^{tas} U*. septuaginta (-te V; + et C) sex: LXXVI DFOSU*, LXXVI^{tas} U*, septuaginta VI W, LXX et VI T.

38. satiati RSW. cibo + et D. adleuiabant (λεωφί(ον) *cum* ACG¹KRS(-bantur)U*, et alleuia-
 bant B⁰TU¹VW *vg. Tisch.*: adleuiabant DFG*O (adleb.); adleuiant I; releuabant *gig.* nauim D. iectantes D; proicientes *gig.* triticum CF⁰; tricum V* (+ ti *cor. rec.*).

39. oum (quum Θ) autem dies (diaes C) factus (facta D) esset (essat R) = *ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο*: et cum dies illuxisset *gig.*; *deinde* + nautae CT *dem. gig.* hagnoscebant C; cognoscebant U *gig.*, et > non cognoscebat terram D. sinum: signum S*T. uero: autem *gig.* considerabant (r *in ras.* U; consyd. ζ) = *κατενόουν*: providebant *gig.*; animaduertunt *Erasm.*, -tebant *Turic.*, -terunt *Beza.* habente S; habitantem D. lytus B; littus *SE.* quem: quod *dem.*; quo *gig.* possint D, possunt *dem.* eioere (iecere D, eiecere SV*, eicere *vg. Tisch.*) = *ἐξῶσαι*: expellere *gig.* nauim D.

40. et ad *init. om. p**. oum (quum Θ) anohoras (ancoras GT, hancoras C) abstulissent *cum* ACD(*obtul. mg.*)FG⁰IMOTW c *dem. p** *Bentl.*: cum anchoras (anchora S, ancoras Ⲁ) sustulissent BKRSUV *vg. p**; anchoras colligentes *gig.*; *gr. τὰς ἀγκύρας περιελόντες.* oommittebant (cumm. S, com. R, commitebant D) se (+ in W) mari (mare R*) *codd. plur. et vg. et uers. Angl.* 1611 'they committed themselves unto the sea': *melius* committebant eas (*i. e. anchoras*) in mare C,

graeci enim elon eis tñn thalassan cf. proiciebant in mare gig., et uers. Angl. 1881 'they left them in the sea.' simul (ἀμα): et *gig.* laxantes: remittentes *gig.* iuncturas (*ζευκτηρίας*): iacturas Θ *(*corr. mg.*)T; stricturas F; coniunctiones *gig.* leuato (-to *in ras.* U, -tae I): eleuato MT. artemonae I, arthemone F*, artimone D Θ . flatum aurae (aure W) *cum* ACDG Θ IMOTW c *dem. gig. p Bentl.*: > aurae (aure BF*R, auroae S*) flatum BFKRSUV *vg.* tendebant: ten *super ras. scr. G.* littus *SE.*

41. et oum (quum Θ) incidissemus (-imus OS*, incidissemus V) *ferè* = *περιπεσόντες δὲ*: cum incidissent autem *gig.* (*ut cum ἐπέκειλαν concordat*). in (ad I) locum: *om. S** (+ S²); + uado sub I, *cf. T infra.* bithalassum (byth. U, bit. *p* in ras.*, bithalassum S, bithalassam O) nouo uerbo (*cf. biprora, bisyllabus*) *codd. plur. et Bentl.*: dithalassum *vg. et gr. διθάλασσον*; uadosum T; bimarem *Erasm. Turic. Beza*; *deinde* + ubi (hubi C) duo maria conueniebant CTW *Par. lat.* 93. 309. 11505; + ta bapsū alibi in locum *p**. in-
 pigerunt DG Θ MOST; impegerunt KU (*e pr. in ras.*) *vg.* nauim D; *om. S**. prora D. fixa (fixa O) = *ἐπέσασα*: infixa T; *om. gig.* immo-
 bilis BF Θ KORU¹ *vg. Tisch.* puppi⁰ B, puppis DR. soluatur D; + *ras. unius lit. S.* ui: uim O*. maris *om. uoluit Bentl. cum gr. N*AB*; *sed gr. rell. habent τῶν κυμάτων.*

42. militum (multum D) autem consilium fuit = *τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλή ἐγένετο*: tunc cogitauerunt milites *gig.* ut + omnes *gig.* oustodias (*τοὺς δεσμῶτας*): custodes M (*cf. cor. uat. mg.* 'non dicitur custodes'); unculatos *p*; eos quos custodiebant D^{tas}. hocciderent C; + paulum S*. quis + *ras. unius lit. c.* oum (com S*; quum Θ) enatasset (*acn. CG**, *enn. R*; enatasset O; ena-

43 centurio autem uolens
seruare paulum
prohibuit fieri
iussitque eos qui possent
natate mittere se
primos et euadere
et ad terram exire
44 et ceteros alios in tabulis
ferebant
quosdam super ea quae
de nauī essent
et sic factum est ut omnes animae
euaderent ad terram

taret *p*; natasset D; enatus esset S^{*}; deinde + et S); enatans *gig.*; *gr.* ἐκκολυμβήσας. effugirent S^{*}; -erent S^{*}.

43. centurio C, centorio D. uolens seruare paulum prohibuit (proibuit R) fieri *codd. et vg.*, *sed gr.* βουλόμενος διασῶσαι τὸν Π. ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος: > prohibuit hoc fieri praecipue propter paulum ut saluum illum faceret *gig.* insitque V; et iussit *gig.* illos *gig.* possint SU; potuissent I; possit *p*^{*}. natate (re in ras. M): enatare *gig.*; natari S^{*}; nauigare S^{*} (ut *udtur*). mittere (mitere D, mitterent I; emittere *vg.*) se = ἀποπέμψαντας; *gig.* *uide infra.* primos sine *addit.* CDFGΘIM(primo)OTW578E *p*^{*} (*gig.* *uide infra*) et *gracc.*: + in mare SU *p*^{*}, et > in mare primos ABKRV5 *c dem.* et (om. *p*^{*}) euadere (aeuaderent I): ut euaderent SU^{*} (ut euadere U^o); om. *gig.* (Bentl.) cum *gracco.* ad terras C; a terra S. exirent IS. > exire ad terram D *cf. gig.* qui pro mittere . . . exire habet tantum primos exire ad terram; *gr.* est ἀποπέμψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξίναί (sed desunt DE).

44. om. et ad inil. S. oeteros (caet. DGI578): reliquos *gig.* alios (om. S^o) in (om. S) tabulis (-ollis S) ferebant (+ et D^{*} *sed exp.*): quosdam in tabulis saluos fieri *gig.*; *gr.* οὐδὲ μὲν ἐπὶ σωλίσω (ellipsis in uerbi uarie suppleuerunt latini); ferebant om. uoluit Bentl. quosdam (s in ras. I): + uero T c, + autem W *p*^{*}; et *gr.* οὐδὲ δέ. aca M^{*}. que IW. essaent R; erant CMTW *vg. c.* om. quosdam . . . essent *gig.* om. factum est ut *gig.* animae (anime CRW) *codd. paene omn.* et *vg.*: om. A^{*} (+ A¹) Tisch. Bentl., et *gr.* tantum πρώτας. euaderet I; accederent D^{*} (*corr. mg.*) et sic . . . eua- in ras. scr. R. > et sic omnes animae saluae ad terram uenerunt *gig.*; *gr.* καὶ οὐτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

XXVIII. 1. oum (quum Θ) euasissemus (aenas. I, heuas. C, euas. B^{*}, euasissemus D): om. *gig.* militene (-nae BCKMV *gig.*, -nes *p*^{*}

XXVIII. 1 et cum euasissemus tunc
cognouimus quia militene
insula uocatur
2 barbari uero praestabant
non modicam humanitatem nobis.
Accensa enim pyra reficiebant nos
omnes
propter imbrem qui iminebat et
frigus
3 cum congregasset autem
paulus sarmentorum aliquantam
multitudinem et inposuisset super
ignem

ut *udtur*, -na S) *codd. longe plur. et cor. uat.* ('*grecus, antiqui*'), *cf. et militine Hieron. de nom. hebr.* (iii. 102), militinae D, melitene *cod. caraf.*, fere cum *gr.* μελιτήρη B^{*} 12¹⁰⁰, *syr. harcl. mg. gracc.*, *arm.*: mitilene c *p*^{*}, mitilena T, mitylene 578, et *codd. ap. Erasm.* metylene, *notatque Luc. Brug.* 'non scribas mitylene quadrisyllabum pro trisyllabo melita' (*haec ap. Tisch. T. G. 8*); melita 578, melite Bentl., meletae I, milite W et μελίτη *gr. plur.* insola D. uocatur *codd. plur.* (uocatur *gig.*) = καλείται: uocabatur DΘIKM RTV *vg. c dem. p.*

2. *inc. u.* 2 barbari Stephanus 1555, *uerss. Anglic.* 1611 et 1881, Tisch. T. G. 8, W. H.: *inc. accensa* 578. barbari: bar in ras. Θ. uero: autem *gig.* praestabant BCDIMORSW; praestabat G^{*}. > nobis non modicam (a in ras. U) human. SU *gig.*, non *gracc.* accensa (c *pr. in ras. U*; ascensa S) enim (autem RSU) pyra (y in ras. U; phyra I, pira DRTW; pruna A, *forssan ex Joh. xxi. 9*): accendentes enim ignem *gig.*; *gr.* ἔψαντες (uel ἀνάψ.) γὰρ πυρὰν. reficiebant *codd. paene omn. et vg.*, et refecerunt *gig.* = προσανελάμβανον N^{*} 137 *c^{or}* quod recte redditur 'refreshed' *cf. Polyb.* ix. 8, 7, xxii. 22 (25), 6, *Diod.* xvii. 16: recipiebant D *cf. Bed. (retr.)* 'in *gracco scriptum est recipiebant nos omnes quod et nos arbitramur primo sic interpretatum esse in latinum, sed librorum negligentia mutatum*'; *gr. plur.* προσελάβοντο. omnes (s in ras. U): om. *gig.* Bentl. cum *gracco* A et *cop.* imbrem (him. R, ym. CIUW) qui iminebat (imm. CFΘIRU¹V *vg.* Tisch.; imnebat K); pluuiam iminentem *gig.*; *gr.* τὸν ἕρὸν τὸν ἐφεστῶτα. et + propter (Bentl.) cum *gr.* (exc. N^{*} min.).

3. oum (quum Θ) congregasset autem = συστρέψαντος δέ: et cum collegisset *gig.* aliquantam (-tum *p*^{*} ut *udtur*) *codd. paene omn. et vg.* = τι NABC min., *cf.* aliquam W: om. A *gig.* cum *gr.* HLP al. *pler.* et in ras. U. inposu. D, imposu. BFKU (im in ras.) *vg.*; posuisset O, *cf.*

- uipera a calore cum processisset inuasit
manum eius
4 ut uero uiderunt barbari
pendentem bestiam
de manu eius
ad inuicem dicebant
utique homicida est homo hic
quī cum euaserit de mari
ultio eum non sinit
uiuere
5 et ille quidem excutiens

- bestiam in ignem
nihil mali passus est
6 at illi existimabant eum
in tumorem conuertendum
et subito casurum et mori
diu autem illis sperantibus
et uidentibus nihil mali
in eo fieri
conuertentes se dicebant
eum esse deum.
7 In locis autem illis erant
praedia principis insulae

I ad u. 8. super (ἐπι): in dem. calore + ignis SU. oum (quum Θ) processisset (ssisset in ras. U; processisset D; cessisset S) = ἐξελευθούσα (ἐξελευθούσα HLP etc.): exiens gig. inuasit (-ssit D) = καθήρην: momordit gig.

4. ut uero (om. R*; + R¹) uiderunt barbari = ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι: > ut uid. uero bar. T^{uo}, > ut uero bar. uid. c; ut uid. autem s (forsan om. barbari); quo uiso barbari gig. pendentem bestiam (uiperam T): quod penderet bestia gig. de ACDGΘIMOTW vg. c dem. gig. p s = ἐκ: in BFKRSUV. ut uero . . . eius om. T* (+ T¹ in mg.). ad inuicem: inter se gig. huique C; om. gig. homicida est homo hic (iste A Tisch.) = φονεύς ἐστιν ὁ ἀνθρ. ὄντος: > is homo homic. debet esse gig., hic homo homic. esse oportet s (ut uidetur), hic homo debet homic. esse Sulp. Seu. ep. I. 355. qui (quia R; quem D) oum (quum Θ) euaserit (heuas. C, euass. DS; auaderet I, euasit ὧ): quem liberatum gig. s, quem saluum factum Sulp. Seu.; gr. διὲ διασωθέντα. om. de mari S* (+ S²). ultio (ulcio RS): equitas C (heq.) T gig. (s); fata Sulp. Seu.; gr. ἡ δίκη; + diuina cor. uat.* (non mg.). eum non sinit (sinit Θ¹, sinit U) uiuere cum CΘIKU (in ras. scr.) V dem. (> eum ultio n. s. u.), et eum non sinit (sinit R*) uiu. R, eum non dimisit uiu. A Tisch., item non sinit uiuere (sine eum) BDFG: > non sinit eum (+ in terra W) uiuere OS (sinit) W vg. c p, non sinit eum uiuere M; > eum uiuere non permisit T; uiuere non sinit uoluit Benth. (sine eum), cf. uiuere non sinunt Sulp. Seu., uiuere non permisit s; > uiuere equitas non permisit gig.; gr. ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἰσεν non uariat.

5. et ille quidem (ὁ μὲν οὖν): paulus nero gig. (s). excutiens (e in ras. U; excuciens SW) bestiam: excussa bestia gig. s. > in ignem bestiam c. nichil W. est + ab ea S. > nihil patebatur mali gig. s; > ἐπαθεν οὐδὲν κακόν gr.

6. at (ad CIO; et p) illi: illi autem s. existimabant: extimabant F, estimabant c p, aestimabant D; gr. προσεδόκων. illum s (?). in

tumorem (tumore IOS; timorem D) conuertendum (-tandum Θ): intumescere s; succendi gig.; gr. τιμπρᾶσθαι (ἐπιμιν. N min.). et subito casurum (cassurum BD, causurum I) et mori (moriturum CT): aut subito cadere mortuum s (ut uidetur), > aut cadere subito mortuum gig., et gr. ἡ (nulli kai) καταπίπτειν θρῶν νεκρῶν. diu (in ras. U; dum S) autem illis sperantibus (p sup. lin. M, spirantibus S) codd. paene omn. et cor. uat.*; cf. e f ad Luc. iii. 15: diu aut. illis expectantibus (προσδοκῶντων, et cf. supra existimabant) vg. dem. Luc. Brug. (ap. Tisch.) 'non mutes expectantibus in sperantibus,' cor. uat. mg. (sed ipse cor. uat.* notat 'sperantibus antiqui, id est existimantibus; alii expectantibus; sed grecus equiuocum mihi uidetur significare etiam sperantibus et expectantibus'); cumque diu expectarent gig. (s). uiderent gig. s. nichil W. in eo fieri codd. plur. (> fieri in eo SU) et vg., cf. ei contingere gig. (mali contingere s; perierunt reliqua): in eum fieri ACG^o Tisch. (Benth.), in illum fieri p; gr. εἰς αὐτὸν γινόμενον. conuertentes se (conuertentes se D; conuertentes tantum p) = μεταβαλλόμενοι NHL etc.: conuersi gig., et μεταβαλλόμενοι ABP min. eum forsans om. s (dicebant esse deum; perierunt reliqua). eum esse (essae R) deum codd. longe plur. et vg. cum gr. NB min.: > eum deum esse SU (sed in ras. scr.) cum gr. 13. 31. 38 etc. syr. pesh. et harcl.; > esse eum deum uoluit Benth. cum gr. A; eum deum (sine esse) gig.

7. in locis autem illis: inter eos autem qui in illo loco morabantur gig. et forsans s (autem qui in loco morarentur ut uidetur) = gr. ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον. praedia BDKRW. principes S; principi gig. (Benth.) et gr. τῶ πρώτῳ. insule RW, insulae D. publii codd. plur. (publius Θ* ut uidetur) et vg.: puplii AT Tisch., puplii ci D; puplio gig., publico (Benth.), et gr. Πωπλίῳ (Πων. 5. 7. 25. 61). om. qui D (sed puplii ci pro puplii qui ?). nos suscipiens (> suscipiens nos s) triduo benigne (-na Θ, -nus R) exhibuit (exib. OR;

- nomine publici
 qui nos suscipiens triduo
 benigne exhibuit
⁸ contigit autem patrem
 publici febribus et dysenteria uexatum
 iacere
 ad quem paulus intrauit
 et cum orasset et inposuisset ei manus
 saluauit eum
⁹ quo facto et omnes qui in
 insula habebant
 infirmitates accedebant
 et curabantur
¹⁰ qui etiam multis honoribus
 nos honorauerunt

- et nauigantibus inposuerunt quae necessaria erant.
¹¹ Post menses autem tres
 nauigauimus in nauis
 alexandrina
 quae in insula hiemauerat
 cui erat insigne castorum
¹² et cum uenissemus syracusas
 mansimus ibi triduo
¹³ inde circumlegentes
 deuenimus regium
 et post unum diem
 flante austro secunda
 die uenimus puteolos
¹⁴ ubi inuentis fratribus

tractauit C; hospitio recepit s ut uditur = fere αναδεξιόμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλοφρόνως ἐξένισεν cf. Roensch It. u. Ug. p. 364: > nos hospicio humane recepit per triduum gig.

8. con⁴git S. p⁴rem G. puplii A (p sec. in ras.) DT Tisch. gig.; + maximis uel tale quid s (ut uditur ex spatio). dysenteria AG(-iam*)M^o vg. p⁴ s cor. uat. 'grecus, antiqui,' disenteria D, dissenteria W c, cf. δυσεντερία 61 al. pler., -ίη NABHLP etc.: dysintaria FIK(y et i pr. in ras.) M^oV, disintaria CÖRS^oT p⁴, dissintaria B, desintaria S⁴, desyntaria OU, disintheria gig. at V. intrauit: r in ras. G. et sec.: ut S. quum Θ; om. T. horasset C; def. M ad u. 23. et inposuisset (imp. K vg., inposuisset T⁴, inposuisset D; possuisset I) ei manus (manum c): inposuit ei manus et gig.; gr. εισελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεῖς (καὶ ἐπιθεῖς 69 a et k^{or}; ἐπιθεῖς τε 15. 31. 99. 105) τὰς χ. αὐτῶν. saluauit (λύσατο) cf. uol. i. p. 767: uoluit sanauit Bentl. et ita 'grecus' apud cor. uat. eum + dominus SU.

9. quo facto: hoc facto gig., et τοῦτου δὲ (ὄν HLP al. plur.) γενομένου gr. om. et pr. 15° S^o c gig. cum graeco B. qui in in ras. scr. U. om. in S. insula (-lam G⁴; insola D) codd. plur. et vg. = τῇ νήσῳ: ipsa insula A et > insula illa gig. habebant (-bat S, abebant C) infirmitates (-tem G) cf. gr. ol... ἔχοντες δασθενείας: commorabantur infirmantes gig. accidebant DS.

10. hetiam C, aetiam R. honoribus D (> nos honer.); horibus lapsu B. nos: eum p⁴. honoraberunt T. uoluit > honorau. nos Bentl. cum graeco. nauigantibus (= ἀναγομένοις uide ad xxvii. 2; et sic u. 11): + nobis gig., + nos S. inposuerunt (imp. K vg.): + nobis SU. quae (que IO^oW) necessaria (necesaria K, necessaria R⁴) erant (om. O) = τὰ πρὸς τὰς χρεῖας NABI min.: gr. tell. τὰ πρ. τὴν χρεῖαν.

11. menses: dies p⁴ (corr. p⁴). > autem menses .III. D, > tres autem menses (Bentl.); gr. μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας. in nauis (ἐν πλοῖῳ) AG^oKR TUVW vg. c gig., et in naue CDG^oΘIO dem. p⁴: in nauem BFS p⁴. alexandrina D, alexandrino O, alexandria W; alexandrinam BFS. que GIOW. in sec.: om. IS; + ea gig. insola D; insulam BST⁴ (ut uditur). hiemauerat: t in ras. B; uera in ras. G; hiemaberat T, hyemauerat C⁵; cemaueat D. erant V. insigne (-nae I): parasemum gig. (+ et), cf. CD infra et Iren. (Mass. p. 201) parasema nauium; gr. παρασήμῳ. castorum legitimus cum A^oG^oS^oT^oU^oV^oW^o S^o cor. uat. Bentl., et castorum C: castorum errore plano A^oBDF G^oΘIKORS^oT^oU^oW^o c p; dioscore gig.; item + alibi parasimus dioschori C⁴, + parasite modios .XX. chorus D (chororum mg.); gr. Διοσκορούς; cf. Bod. (expos.) 'credo primitus insigne castorum esse positum sed uitio librariorum literam adiectam ... in alia translatione pro παρασήμῳ Διοσκορούς scriptum uidimus cui erat signum iouis filiis.'

12. quum Θ. uenissimus S. syracusas (Συρακούσας) cum ACT (sir.) gig. Bentl. cf. Hieron. de nom. hebr. (iii. 104): syracusam FΘIKORSVW vg. dem. p⁴ (-cuse p⁴ ut uditur), siracusam BGU c, siricussam D. om. ibi uoluit Bentl. cum graeco; sed habent syr. pesh. et harcl. (cum⁴).

13. inde (unde uoluit Bentl.; et inde O) circumlegentes (circunl. S, circumdegentes CT; circumnauigantes D): et inde tulimus et gig.; gr. ὅθεν περιελθόντες (περιελόντες N⁴B). regium vg.; regel p⁴. unum in ras. scr. B. secunda die (dise C) codd. plur. et vg. c dem., uide ad vii. 8: secundo die ADGW gig. p. puteolos (puth. D; puteolus W) codd. plur. vg. et uat.: puteolis AG^oOR.

14. ubi (hubi C) = οὗ: ibi OT cor. uat.⁴; et gig. fratribus: flatibus I. rogati sumus:

rogati sumus manere
apud eos dies septem
et sic uenimus romam
¹⁵ et inde cum audissent
fratres occurrerunt
nobis usque ad appii forum
et tribus tabernis
quos cum uidisset paulus
gratias agens deo accepit
fiduciam
¹⁶ cum uenissemus autem
romam
permissum est paulo

manere sibimet cum custodiente se
milite.
¹⁷ Post tertium autem diem
conuocauit primos
iudaeorum
cumque conuenissent
dicebat eis
ego uiri fratres nihil aduersus plebem
faciens aut
morem paternum
uinctus ab hierosolymis
traditus sum in manus
romanorum

rogauimus B; consolati sumus *gig.*; *gr.* παρεκλήθημεν. manere apud (apud CGIORSW) eos: > apud eos manere *Bentl. cum graeco*; et mansimus apud eos *gig.* diebus BDΘ. septem: .VIII. DSW; IIII^{or} *gig.* > III dies *c.* uenimus romam *codd. paene omn.* (rome *p**) et *vg. cum gr.* AI 13. 38 *etc.*: > romam uenimus *gig. cum gr.* NBHLP *al. pler.*

15. om. inde *gig.* quum Θ. audiissent D. fratres sine *addit. codd. omn. vg. uett. et syr. pesh. etc.*: + τὰ περὶ ἡμῶν *gr. omn.* occurrerunt (hocc. C) nobis: concurrerunt nobis D; *gr.* ἦλθον (ἐξῆλθον HLP *etc.*) eis ἀπάντησιν (ὑπὸν. N* 40) ἡμῶν (ἡμῶν I *min.*). husque C. ad om. CT (? *uide infra*). appii cum A¹CFGIOVW55C *gig.*, et appi ΘK: appii A*U¹ c *p** (et + *in mg.* appii forum. una pars); api D; epi BS, pi *p**; ad pa T; om. R et *Par. lat.* 104. 11505*. 11533*. 17250*. > fratres appii, occurrerunt nobis usque ad forum V *Par. lat.* 2. 4*. et *sec.*: ac *vg.* tribus tabernis (tau. I) *codd. longe plur., forsā* = 'at the Three Taverns' *cf. Stamboul etc., uel forsā ut ostenderet interpret Appii forum longius ab urbe distare quam tr. tab., ideoque usque ad cum illo nomine tantum coniunxit: tres tabernas D vg. c dem.; + in mg.* tribus tabernis. una pars *p**. quos: quas *dem.* quum Θ. uidis^{et} V. gratias (grac. S) agens deo accepit (accipit D) fiduciam: > sumpsit audaciam et laudem dedit deo *gig. et tepl.* (er enphieng den trost er macht gnad got).

16. cum (quum Θ) uenissemus autem: > cum autem uen. I *vg.* (non *Bentl.*), > quum autem peruenissemus T, et *gr.* ὅτε δὲ ἦλθομεν LP *al. pler.*; cum introissemus autem C et *δτε δὲ εἰσῆλθομεν* NABI *min.*; *Bentl. uoluit uenissemus autem deinde addidit introissemus. romam sine addit. codd. nostri omn. vg. c dem. cum gr. NABI min. syr. pesh. et harcl. txt.*: + centurio tradidit uinctos prefecto *p* (et rome *p** pro romam) *Par. lat.* 342*. 343. 11932 *tepl.* (der centurio antwert di gefangen dem richter), + centurio tradidit custodias principii

peregrinorum *gig.* (*cf. Harnack-Mommsen 'Ber. d. Berl. Akad.'* 1895, p. 491 ut monet Blass), et + ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῶν στρατοπεδάρχων (quidam -χρ) HLP *al. pler., syr. harcl. (cum*)*. est: om. *gig.*; + autem *gig. p* et *gr.* HLP *etc.* paulum I. manere *in ras. longa scr.* U; maneret A*(ut udtur)I; permanere 5. sibi met (καθ' ἑαυτῶν): om. *gig.*; sibi A; apud (apud C) semed ipsum CT et > ap. sem. ips. manere CT, *cf.* > sibimet manere *c*; deinde + foras (foris W *p*) extra castra Θ*(sed exp.)W *cor. uat. mg. dem. gig.* (> for. manere) *p* et *Par. lat.* 4¹. 93. 309. 315. 11505. 17250¹ et *gr.* 137 + ἐξω τῆς παρεμβολῆς, item > extra castra seorsum *syr. harcl. (cum*)*. cum custodiente (-ti I) se (om. B) milite: cum custode sibi milite *p*; custodiente se (eo s) milite CT s (ut udtur); custodientibus cum militibus *gig.*

17. post tertium (tercium RSW; .III. D) autem diem (diae I): factum est autem post triduum (diem tercium *gig.*, dies tres s) *gig. p* s cum *gr.* ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς. conuocabit T; ut conuocaret *p*. primos iudaeorum (iude. DRW): > iudaeorum priores s; eos qui erant primi iudeorum *p*, et *gr.* τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων. cumque (quumque Θ) conuenissent (con *in ras.* B; conuenisset O; uenissent C5): qui cum conuenissent (conuenerunt s; uenissent *p**) *gig. p* s; *gr.* συνελθόντων δὲ αὐτῶν. dicebat (t *in ras.* R; dixit *c**) eis (ad eos *p*) = ἔλεγεν (ειπεν 61) πρὸς αὐτοὺς: conferebat cum eis dicens *gig. s.* ego om. uoluit *Bentl.* sed corr. ipse.* nihil (nichil BW) aduersus plebem (legem W5 *p* non *grac.*) faciens (om. S*): cum contra plebem nichil fecissem *gig.*, cum nihil contra pl. fec. s. aut morem paternum (*laxe in ras. scr.* S): aut more paterno C; aut moribus paternis *p** (*corr. p**); neque contra mores patrios s, neque contra mores patrum *gig.*; *gr.* ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρίοις. uinctus S. hierosolymis O, ihero. C, iero. *vg.* hierosolimim RU, hierosolimim DS, iheroso-

- 18 qui cum interrogationem
de me habuissent
uoluerunt me dimittere
eo quod nulla causa esset
mortis in me
19 contradicentibus autem
iudaeis coactus sum
appellare caesarem
non quasi gentem meam
habens aliquid accusare
20 propter hanc igitur causam
rogavi uos uidere et alloqui
propter spem enim israhel
catena hac circumdatus sum

- 21 at illi dixerunt ad eum
nos neque litteras accepimus de te a
iudaea
neque adueniens aliquis
fratrum nuntiauit
aut locutus est quid
de te malum
22 rogamus autem a te audire
quae sentis
nam de secta hac notum est
nobis quia ubique ei
contradicitur.
23 Cum constituissent autem
illi diem

limis T, ierosolimis W; hierosolima *gig.* manibus T.

18. *oum* (quum Θ) *interrogationem* (-cionem RS) *de me habuissent* = *ἀναπινάτε με*: postquam me interrogauerunt *gig. s.* uolebant *gig. s.* *me sec. codd. et vg. cum gr. N° 177*: *om. gig. s. cum gr. rell.* demittere OS. nullam *s.* *causa*: au *in ras.* Θ; *caussa* D; *causam s.* > *esset causa* W *vg.* > *mortis esset* (esset R) DOR* (*corr. R¹*) *gig. p. s. Bentl.*; *gr. διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί.*

19. *om. autem S.* iudeis DGORW. *quo-*hactus CR; *compulsus s.* *caesarem* SW, *cessarem* D. > *caes. appell.* O. *quasi*: tamquam *gig. s.*; + *in* D. *haberem* K; *habeam gig.* *accusare* (*acc in ras.* U, *accusare* D): + *sed ut liberarem animam meam de morte* (> *an. me. de mor. liberarem p.*, > *an. me. a mor. liberarem gig.*) *c gig. p. Par. lat. 341. 342. 343 tepl.* (*den das ich mein sel der los von dem tod*) *cum gr. 137 c^{cor} syr. harcl. (cum*)*.

20. *igitur* C; *ergo gig.* (> *cau. ergo*) *s.* *causa* I; *causam* D. *rogavi* S*. *uideri* O. *alloqui codd. plur. et vg. et p³* (*cf. xx. 11, xxi. 40*), *adl. ACFGΘI*: *adloquere p³*; *deinde* + *uos p.* *enim*: *autem p.* *israhel vg.*, *srahel C*, *hisfl D*, *ihl G*; *isrti p³*. *catena* (-nam IO *Bentl.*) *hac* (*hanc O Bentl.*) *circumdatus* (*circund. 5²*) *sum codd. et vg. et p³*: *hanc catenam* (> *cath. hanc s*) *circumfero* (*porto s*; + *hic gig.*) *gig. p. s*; *gr. τὴν ἄλυσιν ταύτην περιέχειμαι.*

21. *at* (*ad CIO*) *illi*: *qui p.* *om. ad eum gig.* > *ad eum dixerunt s* (*Bentl.*) *cum gr.* *litteras* U W5², *litteras* D. *accepimus* B*DG*. *de* (*περὶ plur.*) *pr.*: *aduersum CT p. s. et kara N.* *iudaea* DOR; *iudaeis* C, *iudeis* TW *gig. non graec.* *accep. de te a iud. hoc ordine codd. et vg. cum gr. AP^{id} 13. 103. 105*: > *adu. te acc. a iud. p. s. cum NBHL 31. 61 al. plur.*, > *de te a iudeis acc. gig.* *ueniens s.* *aliquis*: *quisquam gig. s*; + *ab hierosolimis*

gig. nuntiauit codd. plur. (*nont. G**, *nunc. RWSC*) *et vg.*: *adnuntiauit A p. Tisch.*; *om. S*; *gr. ἀγγειλεν.* *loquutus* Θ. *om. est* D. *quid* (τῆ) ABCFGIKRTVW *vg. c. dem.*: *aliquid DΘSU s*; *om. O gig. p.* *mali c*; *male gig. s.* *Ita citat uersum Hieron.* (vii. 737) *nos enim nec litteras a te accepimus de iudaea nec ueniens quis de fratribus annuntiauit nobis aut loquutus est aliquis de te in malum.*

22. *rogamus* (ἀιτούμεν): *postulamus gig. s*; *petimus p. Hieron.* (vii. 737). *a* (*παρά*): *om. O*; *de gig. p. et περὶ H.* *audire om. D.* > *audire a te I cum gr. NL min., cf. ut audiamus a te Hieron.* *quae* (*ac in ras.* Θ, *que IW*): *quid D Hieron.* *sentis* O; *sentias Hieron.* *nam de secta* (*ras. unius lit. A*) *hac*: > *de hac enim secta p.*, *de hac enim heresi gig.*, *de haerese nam hac s.*, *de heresi enim ista Hieron.*; *gr. περὶ μὲν γὰρ τῆς ἀπέσεως ταύτης.* *notum est nobis omnes cum gr. HLP al. plur.*: > *γρ. ἡμῖν ἐστὶν NAB min.* *quia*: *quoniam s.* *hubique C.* *om. ei K p³ s Bentl. cum graeco.* *contradicitur* (*tra sup. lin. G*): *contradicetur* D; *contradicere* S; > *contrad. ei gig.*; *deinde* + *in toto orbe gig. p.*

23. *cum* (quum Θ) *constituissent* (*statuissent D*) *autem* (*om. G*S**) = *ταῖς μενοι δέ*: *et cum* (*quum CT*) *const.* CT *gig.*, *et cum statuissent s*; *constituentes autem p.* *illi*: *ei gig.* *uenierunt* D; + *ergo iudaei Hieron.* (vii. 385). *ad eum* (*illum c*): *om. p. Hieron.* *in* (*ad I*) *hospitium* (-cium KMS, -tio O, ospitium T, ospicium R) *plures* (*plurimi MW5²*; *multi Hieron.*) = *eis τὴν ξενίαν πλείους*: > *plurimi ad eum in hospicio gig.*, > *plurimi ad hos pauli p³* (*corr. pl. ad hospicium plures p³*, *deinde erasit plures*); + *ut p³ sed expunct.* *testificans*: *obtestans p.*, *contestans Hieron.*; + *eis Hieron.* (*eos codd. duo*) *cum gr. L 18.* *de regno Hieron.* (*codd. duo*) *suadebatque CT gig. s.*, *et suadebat p.* *eos AD GΘIO gig. p. Bentl.*, *illos s. cf. Roensch 'It.*

uenerunt ad eum in hospitium plures
 quibus exponebat testificans regnum
 dei
 suadensque eos de iesu
 ex lege mosi et prophetis
 a mane usque ad uesperam
²⁴ et quidam credebant
 his quae dicebantur
 quidam uero non credebant
²⁵ cumque inuicem non essent
 consentientes discedebant
 dicente paulo unum
 uerbum
 quia bene spiritus sanctus locutus

est per esaiam prophetam
 ad patres nostros ²⁶ dicens
 Uade ad populum istum
 et dic
 aure audietis et non intellegetis
 et uidentes uidebitis et non
 perspicietis
²⁷ incrassatum est enim cor
 populi huius
 et auribus grauiter audierunt
 et oculos suos conpresserunt
 ne forte uideant oculis
 et auribus audiant
 et corde intellegant

u. Ug. p. 441 : eis BCFKMRSTUVW *vg. Tisch. Hieron. c*; *om. dem. ox (dwb) codd. plur. et vg., a p*; et AGIKO. mosi cum AFG s: moysi *rell.* (moisi W, moyse S) *et vg. prophetis (phetis in ras. Θ, profetis DS)*: + et W* (*corr W*). *om. a mane Hieron. husque C. uesperum OS p Hieron. a mane u. ad uesp. in ras. scr. U.*

24. *om. et s. quidam + ex eis s. hiis W. que IW. diebantur tantum ABCDFKRTV vg. s et gr. τοῖς λεγομένοις*: diceb. (dicib. M*) a paulo ΘMOSU *c dem. cor. uat.* (non mg.)*, et > a paulo diceb. I *gig. p*, > ab eo diceb. GW. uero: autem D* (*corr. mg.*); *om. p. uero non cred- in ras. scr. U.*

25. *om. et s. quumque Θ* inuicem non essent consentientes (consenc. RSW) = δούμ- φανοί τε ὄντες πρὸς ἀλλήλους: et dissonantes ad inuicem *gig. s*; et cum essent inconuenientes p; conuenientes autem ad alterutrum iudaei *Uigil. (trin. l. 12 = Ath. lat. i. 780)*. discedebant (*in ras. scr. U*): disceptabant D; dimittebantur *gig. p s Uig.*; *gr. ἀπελύοντο. dicente paulo (ἐπόντος τοῦ Π.)*: > paulo dicente p; a paulo dicente *gig.* > uerbum unum *gig. s (Bentl.) cum gr. om. quia p* s. bene: bonus W. om. sanctus KW p* (+ p*)*. loquutus ΘM. > locutus est sp. sa. *gig. p Ambr. (spir. iii. c. 21)*, > prophetauit sp. sa. *lib. de sp. sa. apud Ambr. (ed. 1751, tom. iv. 768)*. isaiam BG^cΘKRSV^hϩ^hϩ^hϩ^hϩ^h, ys. W, ess. D, esahyam C, esiam M. profetam DS; *om. p Ambr. (spir. iii. c. 21) et lib. de sp. sa. apud Ambr.*; + et D. *om. per es. proph. Uigil. (Uarim.) et ita uoluit Bentl.* sed secundis curis correxit. nostros codd. et vg. cum gr. HLP al. plur.*: uestros W (*Bentl.*) p s *Uigil. (Uarim.) Auct. quaest. 2930, et gr. NAB min. om. ad patr. nostr. lib. de sp. sa. apud Ambr.*

26. *Incipiunt rursus e et E^o. plebem istam Ambr. (spir. iii. c. 21)*, plebem hanc *gig.*, > hanc

plebem p. et pr. om. S. dio sine add. ACDCGΘ IMOTW⁵ e *gig. p s et graec.*: + ad eos BFKRSU V^hϩ^hϩ^hϩ^hϩ^h *c dem. ad pop. ist. et dio*: > dic populo huic *lib. de sp. sa. apud Ambr. et sec. om. s. intellegetis cum ACDFORTU^V e s, et intellegetis ΘW vg. c dem. p**: intellegitis BIMS (-tes)U*, intelligitis GK; *gr. οὐ μὴ συνήτε (συνεῖτε L δ1, συνεῖτε 13)*; audietis *gig. p**. *om. et tert. A Tisch. uidebitis (-uitis C) = βλέπετε (-ητε N^cAEH min.)*: uidetis A* (*corr. A*)I. perspicietis (ἴδητε) *codd. plur. (presp. M*, praesp. G, prosp. D, sperp. F) et vg.*: perspicit- itis I; aspicietis B *gig. Uigil. (trin. 12 = Ath. lat. i. 780) Ambr. (spir. iii. 21) et lib. de sp. sa. apud Ambr.*; respicietis e; uidebitis A p s *Uigil. (Uarim.)*; cognoscetis *syr. harcl. et eioηte E.*

27. *Versus 25-27 saepius citat Hieron., e. g. i. 48, iv. 90, 96 ubi fere cum Uulgata congruit; et v. 541 ubi non multum differt; cf. Mt. xiii. 14. incrassatum (incrasatum D, in crastinum W) est = ἐπαχύνθη: induratum est e (sed > enim est), impinguatatum est Hieron. (v. 541). om. enim I. inor. est enim: ingrassa autem p*; graua autem *gig.*, cf. ἐβαρυνθη γαρ N*. cor: aures ut uditur p* (*corr. p**). populi: plebis *gig. p. auribus (= gr. BEHLP al. pler.)*: + suis CT *Hieron. (i. 48, v. 541) Uigil. (trin. 12 = Ath. lat. i. 780) Bentl.* (deinde corr.) et gr. NA min.*; aures eorum *Ambr. (incarn. c. 3)*. et aur. grau. aud.: *om. gig. p**; > et clauserunt aures suas s (*ut uditur*). oculos R, huculos C. suos: eorum *gig. p* (ut uditur)*. conpresserunt (*p sup. lin. D, compr. KT vg. Tisch., cō||pr. U; conpraess. G, conpraess. F, conpraess. C*) = ἐκάλυμσαν: concluderunt e, clauserunt *Hieron. (i. 48) Uigil. (trin.)*; degrauauerunt s, obturauerunt p*; obtura p*, obscura *gig. forte: quando e s Hieron. (i. 48)*. uideant: an *in ras. Θ; n sup. lin. D.* oculis R, huculis C. audibus A* (*ut uditur*;*

et conuertantur et sanem illos
 28 notum ergo sit uobis
 quoniam gentibus missum
 est hoc salutare dei
 ipsi et audient.
 30 Mansit autem biennio toto
 in suo conducto

et suscipiebat omnes qui
 ingrediebantur ad eum
 31 praedicans regnum dei
 et docens quae sunt de domino
 iesu christo cum omni
 fiducia sine prohibitione amen.
 EXPLICIT ACTUS APOSTOLORUM

sed corr.; aure S. intelligant G@KW *vg.* conuertantur (tur *sup. lin.* O): conuertentur S; conuertant se G(-tent)IMRTW e Hieron. (i. 48 *codd. aliq.*, iv. 90, 96); + ad me Hieron. (l. 48 *codd. aliq.*). *om.* et conuertantur p*. sanem (sanem G*): sanabo p*; *gr.* λάσωμα NABHLP *etc.*, λάσωμα E 61 *al. mult.* illos: eos *vg. dem. sig. p.* Hieron. (iv. 90).

28. ergo: igitur p, itaque *sig.*, autem *dem.*; *om.* O. est erasum O. hoc: H (= autem) O; *om.* T cum *gr.* N°E (non e) HLP *al. pler.* ipsi: hii p. et: etiam p; *om. sig.* > et ipsi *vg. c. contra gr.* audiant M. dei ipsi, et audient ita diuisum F.

29. *Uersum omisimus cum codd.* ABFGIKOR SUV *cod. caraf. dem. e s (ut ualitur ex spatio) et gr.* NABE 13. 40. 61. 68 1¹⁰⁰ et Benth.: habent CD@MTW *vg. c. sig. p. al. pauc. sed uariant inter se*; + et eum (quum @) haec (hec W; hoc M c) dixisset exierunt (egressi sunt W; + ab eo *vg.*) iudaei (-dei DMW) multam (multo p*, multas p²; magnam *sig.*) habentes inter se (> inter se hab. D *sig.*) quaestionem (quest. DMW; questiones p²) D@MW *vg. c. sig. p.*; + et quum non essent intellegentes egressi (aeqr. C) sunt iudaei (-dei T) multa secum conquirentes CT Bern. A. 9, *Par. lat.* 93; + hec autem eo loquente ibant iudei multas inter se habentes questiones (hab. questiones uel inquisitionem 202; hab. uel inquisitiones questionis 342*; > questiones hab. uel inquisitiones 16262) *Par. lat.* 202. 342*. 343. 16262; et + καὶ τὰ αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὰ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζητήσων HLP *al. pler. syr. harcl. (cum*)*; *cf. Cassiod. (P. L. LXX. p. 1405) factum est ut inter se iudaei haberent non minimam quaestionem.*

30. autem: + ibi @I; + paulus CT *sig. (cf. p s infra) et gr.* HLP *al. pler.* biennio toto: per biennium totum *sig. p* s.* conducto *codd. plur. 𐤀𐤃𐤕 uett.*: conductu ADMUW⁵. > cond. suo CT *sig.*; + disputans CTW. > paulus autem per biennium totum (bienni toto p²) in conducto suo manens (*deinde om. et*) p s. suscipiebat (ἀπεδέχετο): recipiebat CT *sig. s.* excipiebat p. omnes in ras. S; homnes C. qui ingrediebantur (τοὺς εἰσπορευομένους): qui introbant M e, qui introiebant D, qui ueniebant p; intro-

cuntes *sig. s.* eum: ū in ras. K; se *sig. s.*; *deinde* + iudaeos (-deos RTW) atque (adque C, et R) graecos (*gre. RTW*) CRTW *cum gr.* 137 c¹⁰⁰ et syr. harcl. (*cum**); + et disputabat cum iudeis et grecis *sig. p.* (et + predicans regnum dei p² ante et disp.) *Par. lat.* 202. 343 et *tepl.*

31. + et ad init. K. predicans BDKMORST W; adnuncians p s. et docens: adfirmans et dicens p. quae (que IW) sunt: *om. sig. s.* om. domino M* s. hiesu e. om. omni D cum *gr.* 4 c¹⁰⁰ syr. *pesh.* quae sunt . . . omni in ras. scr. @. fiducia: confedentia s (*ut ualitur*). sine prohibitione (-cione S; *om.* I°) = ἀκαλύτως: sine intermissione e; nemine prohibente F (neminem prohibentem F*) *sig. s.* Sangall. 63. quae sunt . . . prohibitione: quoniam hic est christus (*om. Par. lat.* 341) filius dei per quem omnis (hominis C) mundus iudicabitur cum omni (homni C) fiducia sine prohibitione CT *Par. lat.* 10. 11. 93. 305. 309. 341, Bern. A. 9, *Mediol. Ambr. E.* 53 *inf.*, Legion. 6; > sine ulla prohibitione quia hic est iesus filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari p; *ambas lectiones coniungunt* quae sunt de domino iesu christo cum omni fiducia sine prohibitione (-cione R¹, prohibitione R*; + amen @¹) quia hic est (+ dominus *dem.*) iesus (*om.* @¹ *Par. lat.* 93) christus filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari @¹R *dem. Par. lat.* 4¹. 7. 202 (*om.* quia). 315. 342. 343. 11533. 11932. 16262 *tepl. fere cum syr. harcl.* amen legimus cum AF@R p² *cor. uat.* et gr. min.* 15. 18 *etc.*: *om.* BCDGIKMOSTUVW *vg. Tisch. c. sig. p* et gr. longe plur.*

Titulus explicit (expñ) actus apostolorum FG@I p: explicit liber (*om.* C) actuum (hactuum CR; actus MV) apostolorum ABCKMRSUV *dem. sig.*; explicit liber O; explicit c; *nihil habent* D° (*erat subscriptio satis longa, circa sex uel octo lin., sed erasa est*) TW *vg. Tisch. e (est graeca subscr. πράξις των αγίων αποστολων)*; *deinde* + V. III. DC. V, + habet uersus III. DC. KR *cf. Thomasium I.* 364 (*e codd. Vat.* 4221, S. Paul. Oral. B. 7, Palat. 44, et *Reginae Suetiae*) qui notat uers. III. DCC, *al.* habet III. DC; *etiam Canonem Mommsonianum* actus aptorum uer III DC; + deo gratias amen A; + uictor famulus xpi et eius gratia episcapuae legi VI non. mai. d. ind. nona quinq. p̄c basilii uer cs (= A.D. 541) F.

Stanford University Libraries
ed on
3 6105 010 559 081

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
CECIL H. GREEN LIBRARY
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(415) 723-1493

All books may be recalled after 7 days

DATE DUE

DOC MAY 03 1995

MAR 1 1995

F/S JUN 20 1996

JUN 23 2000

JUN 30 2000
JUN 2 2000

